

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

MAGYAR-ZSIDÓ
OKLEVÉLTÁR

VIII. KÖTET

1264—1760

SZERKESZTETTE ÉS KIADTA
SCHEIBER SÁNDOR

BUDAPEST
1965

MAGYAR-ZSIDÓ
OKLEVÉLTÁR
VIII. KÖTET

J. BÁNYI A. T. HORVÁTH J. PATÁKI

ALEXANDER SCHIEBER

MONUMENTA
HUNGARIAE JUDAICA

TOMUS VIII.
1264-1760

ADIVANTIBUS

J. HÁZI, A. T. HORVÁTH, J. PATAKI

REDEGIT ET EDIDIT
ALEXANDER SCHEIBER

BUDAPESTINI
1965

MAGYAR-IZRAELI

OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYMINISZTERISÉG

1944

OROSZ ÉS NYUGAT-OROSZ NYELVOK TANKÖNYVEI

NYELVOK TANKÖNYVEI

A MAGYAR IZRAELITÁK ORSZÁGOS
KÉPVISELETÉNEK KIADÁSA

**GRÜNVALD FÜLÖP,
A MAGYAR ZSIDÓSÁG TÖRTÉNETÍRÓJA
EMLÉKÉNEK**

A Magyar-Zsidó Oklevéltár jelen VIII. kötete újból korai anyaghoz nyúl vissza s az 1264—1760. évkört öleli fel. Magyarázatát az alábbiakban szeretném adni.

1962 nyarán Szlovákiában jártam, hogy felkutassam az ottani levéltárakban és könyvtárakban a bekötési táblákul szolgáló héber kódex-töredékeket, amelyek adalékokul szolgálhatnak a magyar zsidóság középkori könyvkultúrájához és szellemi életéhez. Így jutottam el Trnávára, ahol — *J. Simončič* levéltáros gondos rendezésének köszönhetően — együtt találtam a zsidó okleveleket. Igaz, hogy Oklevéltárunk I. kötete már több mint 60 esztendővel ezelőtt közölt belőlük két tucatnál többet, ezek azonban mind *Hajnik Imre* másolatai voltak s hagyatékából kerültek elő. Az Oklevéltár munkatársai maguk ott kutatómunkát nem végeztek. Az első szerkesztő, *Friss Ármin*, bevezetőjében panaszkolja is, hogy „utánajárásunk dacára sem sikerült Nagy-Szombatban okleveleket kapnunk”. A most kiadásra kerülő nagyszámú oklevél filmjét kérésünkre *Borsa Iván* főigazgatóhelyettes hozatta meg az Országos Levéltár útján, amiért itt is hálás köszönetet mondunk. *Házi Jenő*, ny. soproni főlevéltáros a helyszínre utazott, hogy az eredeti szövegek alapján ellenőrizze másolatait.

Mint hogy ilyen módon jelentős mennyiségű középkori anyaghoz jutottunk, megbíztuk *Házi Jenőt*, hogy végezzen kutatásokat Bratislavában, Wienben és Wiener-Neustadtban is. Az első hely — bár gazdag anyaggal szerepel köteteinkben — még mindig kiaknázatlannak bizonyult. A két utóbbi viszont a magyarországi zsidóság története szempontjából eddig alig volt érintett. Fáradozása várakozásunkat teljes mértékben kielégítette.

Két wieni oklevelet *P. Ratkošnak* (Bratislava) köszönünk. Hogy teljesebbé tegyük középkori anyagunkat, felvettük *B. Varsik* könyvéből (Slovenské listy a listiny z XV. a XVI. storočia. I. Bratislava, 1956.) azokat a szlovák okleveleket, amelyek zsidó vonatkozásúak. Ezeknek magyar fordítását *Fügedi Erikné* végezte el. Külön ki kell emelnünk az 1. számú, 1264-ből származó, nagyértékű dokumentumot, amelynek regesztáját — tanulmánya kivonatát — *Zolnay László* készítette el.

Ezekhez számos más adatot gyűjtött levéltárakból és nyomtatott munkákból két régi, tudós munkatársunk, bold. *Horváth A. Tibor* és *Pataki János*, e sorok írójával egyetemben.

Amikor útjára bocsátjuk ezt a kötetet, szomorú szívvel emlékezünk meg azokról a munkatársainkról, akik korábbi köteteinkben dolgoztak s időközben eltávoztak az élők sorából.

Dercsényi Móric (1879—1961) az Országos Rabbiképző Intézetben tanított több mint félszázadon át. Classicus filologus volt. Platont fordított és magyarázott. Görög tanulmányai vezették el a történelemhez. Hosszú időn át gyűjtött anyagot egy munkájához, amely be akarta mutatni a magyarok részvételét a görög szabadságharcban. Az utolsó negyedszázadban Thököly Imre levelezését kutatta fel és készítette sajtó alá. A kétkötetes, hatalmas kiadvány gondozását a M. Tud. Akadémia vállalta el. Reméljük, belátható időn belül nyomtatásban láthatjuk életé e főművét.¹

A zsidó tudomány a Makkabeusok könyvének fordítását és Gázai Nátán álmissiásról szóló egy ismeretlen értesítést köszön neki. Oklevéltárunk V. kötetét különösen XVII. század végi és XVIII. század eleji adatokkal gazdagította.

Nagy tudásából keveset vetett papírra. Nyomtatásban megjelent írásainak bibliográfiáját itt adjuk, volt tanítványunk, *Berger György* összeállításában.

1902.

1. A kyprosi nyelvjárás története a legrégebbi időktől napjainkig. (Doktori értekezés.) Bp., 1902. 79 l.

1905.

2. Apiskopopulos, N. D.: Halál és élet. — Jövendő. III. 1905. 36—41. (Fordítás. Anonym.)

1906.

3. Görögország és Románia. — Egyetértés. XLI. 1906. 73. szám.

4. *Ἡ ἐν Ὀθωγαρίᾳ πολιτικὴ κατάσταση.* — *Ἐλληνισμος.* 1906. IV. 29; V. 6.

1909.

5. Platon válogatott művei. III. Symposion. Phaidros. Ford., bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel ellátta... Bp., 1909. 164 l. (Filozófiai Írók Tára. XXII.)

1910.

6. Görögország válsága. Politikai tanulmány. — Budapesti Szemle. CXLII. 1910. 287—313.

7. Megjegyzések Pécsy Béla bírálatára. — EPhK. XXXIV. 1910. 613—614.

1913.

8. Albánia. — Világ. IV. 1913. 217. szám.

9. *Lampros Spyridon: A görög nemzet története Konstantinápoly bukásáig.* — Történeti Szemle. II. 1913. 425—439.

¹ L. Füves Ödön, Antik Tanulmányok. X. 1963. 69.

1914.

10. A Balkán. Strauss Adolf: „Az új Balkán félsziget és a török birodalom”, politikai és gazdasági tanulmány bírálata. — Budapesti Szemle. CLIX. 1914. 466—478.

1915.

11. Görögország állása. — Világ. VI. 1915. 94. szám.

1917.

12. Weszely Ödön „Pedagógiai Olvasmányok” c. könyvében (Bp., 1917.) fordítások: 3—11. A múzsai nevelés és testgyakorlás (Platon Államából); 12—18. A nevelés terve (Platon Törvényeiből); 19—22. Mit kell tanítani? (Aristoteles Politikájából.)

1918.

13. Schill Salamon. — MZsSz. XXXV. 1918. 98—102.

1924.

14. A Makkabéusok könyve. Görögből fordította és jegyzetekkel ellátta... Bp., 1924. 88 l. (Népszerű Zsidó Könyvtár. 12.)

15. Simos, Venizelosz volt minisztere Budapesten. — Esti Kurir. 1924. jan. 3.

1925.

16. Alexandriai Philo: Mózes élete. — MZsSz. XLII. 1925. 172—173.

1926.

17. Dr. Blau Lajos. — Izr. Családi Naptár. XV. 1926. 85—86.

1927.

18. Schill Salamon. — MZsSz. XLIV. 1927. 311—313.

19. Quibus significationibus vocabuli *προσβολή* Graeci scriptores usi sint? — Festschrift zum 50jährigen Bestehen der... Landesrabbinschule in Budapest. Bp., 1927. 150—151.

1930.

20. Platon Theaetetos a egynémely helyének kritikai magyarázata. — EPhK. XLIV. 1930. 209—214.

21. Czebe Gyula. 1887—1930. — Magyar Nyelvőr. LIX. 1930. 208—210.

22. Gyula Czebe. — Byzantinisch Neugriechische Jahrbücher. VIII. 1929/30. 221—224.

1932.

23. A görög szabadságharc. — Parthenon. VI. 1932. 5—20.

24. Griechenland vor Neuwahlen. — Pester Lloyd. LXXIX. 1932. III. 9. (Abendblatt. Anonym.)

1935.

25. *Εἰς τὸν Μιχαηλίδου Εὐνόχιος Ἀλεξανδρείας (877—940)...* Ἀλεξάνδρεια, 1934. — EPhK. LIX. 1935. 111—112.

26. Exegetische Bemerkungen zu Platon Theaetetos. — Hermes. LXX. 1935. 404—423.

1936.

27. *Veneziai hódoltság a XVI. században. Agathangelos Xiruchakis: A Venezia alatt volt Levante, Kréta és az ion szigetek.* — Századunk, XI, 1936. 61—82.

1937.

28. Nouvelles remarques exegetiques et critiques sur le Theétete de Platon. — EPhK. I-XI. 1937. 145—169.

29. *Ἀνδρέα Ηορωάθ: Ἡ Ζωή καὶ τὰ ἔργα τοῦ Γεωργίου Ζαβίλα.* Bp., 1937... — EPhK. LXI. 1937. 399—400.

1948.

30. De pseudopropheta Nathan Ghazati ignota relatio. — Ignace Goldziher Memorial Volume, I. Bp., 1948. 400—411.

31. Jókai érdekében. — Magyar Nemzet. 1948. nov. 6. (Thrasybulos aláírással.)

1951.

32. Szemelvények a Makkabéusok könyvéből. — Új Élet. VII. 1951. 52. szám.

1959.

33. Magyar-Zsidó Oklevéltár. V/1. Bp., 1959. 515+VIII l.

1960.

34. Magyar-Zsidó Oklevéltár. V/2. Bp., 1960. 499+XVI l.

*

Iványi Béla (1878—1964). Pályáját az Országos Levéltárban kezdte. Itt sajátította el a forráskutatás technikáját. Nemcsak a hazai levéltárakat ismerte, hanem a magyar szempontból fontos külföldieket is. 1915—1937-ig a magyar alkotmány- és jogtörténet professzora volt a debreceni, majd a szegedi egyetemen. Történelem, irodalomtörténet, nyelvészet egyaránt sokat köszön széles körű munkásságának. Legfontosabb kiadványaiban feldolgozta a bártfai városi levéltárat, a Bánffy-család losonci s a Teleki-család gyömrői levéltárát. Nyugalomba vonulása után a Batthyányak körmendi levéltárát rendezte s bebizonyította, hogy ez a Dunántúl leggazdagabb forrása, kiváltképp a török hódoltság korára nézve. Ennek alapján írta meg Körmend és Zalavár történetét a török korban.²

A felszabadulás után a keszthelyi Balatoni Múzeumba vitte ezt a levéltárat és újból rendezte. Itt találkoztunk vele, itt csodálhattuk meg öregségében is töretlen szorgalmát és fáradhatatlan kitartását. Reggelként beutazott Vonyarcvashegyről, maga elé tette óráját, hogy gazdaságosan használja ki minden percét. Itt egyeztünk meg vele abban, hogy kiválasztja másolataiból és jegyzetanyagából a zsidóvonatkozású

² *Degré Alajos*, Vasi Szemle, XVIII, 1964. 295—296.

okleveleket s rendelkezésünkre bocsátja. Ez szolgált Oklevéltárunk V. kötetének alapjául. Levelei tükrözik az egyedül a tudomány érdekét tekintő egyéniségét. Osztjuk mi is a találó jellemzést: „Akik ezt a fiatalosan eleven érdeklődést láttuk, amely még késő öregségében is eltöltötte, eleven példán láthattuk és érthettük meg egy rég elmúlt történelemzedék ma már csak a könyvtárak polcain sorakozó, vastag kötetekben tetet öltött kutatói szenvedélyét.”³

Horváth Antal Tibor (1889—1964). A premontrei rend tagja volt Jászóváron, majd Csornán. 1914—1948-ig a rend gimnáziumaiban tanított: Keszthelyen, Szombathelyen, majd ismét Keszthelyen. 1923-tól vezette a Vas vármegyei Múzeum középkori történeti és iparművészeti tárát is. Kiválóan képzett, széles ismeretekkel rendelkező történettudós volt. Kitűnően tudott latinul, nehézség nélkül olvasott problematikus középkori okleveleket. Szolgálatára helyein felhasználta az alkalmat, hogy Keszthelyen és Szombathelyen, de Körmenten és Kőszegen is levéltári kutatásokat végezzon. Elkészítette többek között a Szombathelyre vonatkozó levéltári regesztákat. Érdekelte a pénz- és ipartörténet. Évtizedeken keresztül gyűjtötte a magyarországi mértékekre, pénznemekre vonatkozó adatokat, s a halál akkor ragadta ki kezéből a tollat, amikor az ezekről szóló műve rendszerezéséhez fogott. Ugyanígy érdekelt az egyes iparágak története (ötvösök, üvegesek stb.). Utolsó másfél évtizedében a fővárosban — levéltári kutatásai mellett — *Pataki Jánossal* a magyarországi ősnymtatványok katalógusa részére megfejtette az ősnymtatványok bejegyzéseit s így az egyes darabok történetére és útjára világot vetett.

Nagy egyéniség volt. Elmondották egykori tanítványai, hogy iskolai óráin milyen bátran szállt szembe a fasizmussal. A német megszálláskor felkereste Keszthelyen az iskolából kitiltott zsidó tanítványait, hogy otthon tanítsa őket. *Büchler Sándor* keszthelyi főrabbiával, a magyar zsidóság ősz történetirójával, akin már rajta volt a megbélyegző sárga csillag, tüntetőleg sétálgatott karöltve a főutcán. A nyilasok börtönre is vetették. Boldog volt, ha segíthetett. Gazdag tudásából nem csinált magánvagyon. A hozzá folyamodónak szíves készséggel bocsátotta rendelkezésére adatgyűjtését. Oklevéltárunk négy kötetének (V/1, V/2, VII, VIII) is munkatársa volt. Megjelent és kéziratban maradt művei nem adnak képet róla: emberség és tudomány ritka, harmónikus ötvözete volt. Lesz-e, ki helyébe lép?⁴

Grünvald Fülöp (1887—1964). A zsidó gimnázium és a Magyar Zsidó Múzeum igazgatója, az Orsz. Rabbiképző Intézet professzora volt. A magyar zsidóság történetének szentelte minden erejét. Ismerte minden részletét, kijegyzetelte a rávonatkozó teljes irodalmat. Ő lett volna hivatott arra, hogy átdolgozza *Kohn Sámuel* művét (A zsidók története Magyarországon. I. Bp., 1884.) és megírja folytatását. Sajnos, csak részleteket dolgozott fel belőle, de ezek anyaggyűjtésben és módszerben

³ *Vörös Károly*, Levéltári Közlemények. XXXV. 1964. 141—142.

⁴ Eletrajzát és munkái bibliográfiáját adja *Benderfy László*, Vasi Szemle XIX. 1965. 136—139.

mintaszerűek. Tudományunk nagy kára, hogy számos tervének megvalósításában megakadályozta a halál. Meg akarta írni pl. a Mendel-család történetét, amely a középkori magyar zsidóság egyik legjelentősebb és legbonyolultabb fejezete. Tanítványai foglalkoznak azzal, hogy egy kötetben kiadják az 1934—1943-as évek történetét, amely évről évre az IMIT Évkönyveiben jelent meg. Az 1943-as évről szóló összefoglalást a cenzúra már nem engedélyezte, de a kézirat megőrződött hagyatékában.

Legfontosabb feladatának azt tartotta, hogy e sorok írójával együtt folytassa a M. Zs. Oklevéltár kiadását. Már 1927-ben beszél erről: „A magyar zsidóság története még várja nagy összefoglaló, tervező és felépítő mesterét, de az építőanyag egy részét szorgos kezek már összehordták. Rendelkezünk jól megírt monográfiákkal egyes községek történetéről, néhány korszak is szorgalmas kutatóra talált. E forrásgyűjtés szempontjából sajnálnunk kell, hogy a Monumenta Hungariae Judaica az első kötettel megakadt...” Megérhette azt, hogy 1937—1938-ban három kötet elhagyta a sajtót, s azt is, hogy 1958—1963-ban az Ő közreműködésével újabb négy kötet láthatott napvilágot. Szellemében kívánjuk folytatni e sorozatot.

Nemes embersége, makulátlan jelleme, mindig tiszta szándéka példát mutat követőinek.⁶

Irodalmi munkásságának alábbi jegyzékét abban a tudatban állítottam össze, hogy adalékul szolgál a magyar-zsidó történeti bibliográfiához.

*

1926.

1. Waldmann Fülöp dr. 1870. VII. 19. — 1925. VIII. 16. — A Pesti Izr. Hitk. Alapítványi Reálgimnáziumának Értesítője az 1925—1926. iskolaévről. Bp., 1926. 3—6.

1927.

2. Néhány lap a magyar zsidóság történetéből. — A PIH Alapítványi Reálgimnáziumának Értesítője az 1926—1927. iskolaévről. Bp., 1927. 12—29.

3. Miskolc—Bükk-hegység—Aggtelek—Eger. — Uo. 36—38. (Anonym.)

4. Az első lustrum. — Fiúk Lapja. I. 1927. 3. szám.

1929.

5. A rajnai hitközségek. — A Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete. Naptár. II. 1929/30. évre. Bp., 1929. 14—18.

1932.

6. Kövesgyúri Freystädter Antal lovag (1813—1892), Wahrmann Sándor (1839—1899), Taub Salamon (1822—1897). — A PIH Reálgimnáziumának Értesítője az 1931—1932. iskolaévről. Bp., 1932. 16—19.

7. Kramer Malkiel. 1878—1932. — Uo. 100—106.

⁶ Bővebben Scheiber Sándor, Soproni Szemle. XVIII. 1964. 187—188.

1933.

8. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum gyarapodása. — IMIT Évkönyve. 1933. 321—332. (Fürst Aladárral.)

1934.

9. A magyar zsidó múlt historikusai. — IMIT Évkönyve. 1934. 208—225.

10. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum gyarapodása. — IMIT Évkönyve. 1934. 352—358. (Fürst Aladárral.)

11. Az Orsz. Zsidó Múzeum köemlékei. — Zsidó Szemle. XXIX. 1934. 12—13. szám.

12. Egyre nő a Zsidó Múzeum kincstára. — Egyenlőség. LIV. 1934. 49—50. szám.

1935.

13. Rabbénu Mose ben Maimon. 1135—1935. — A PIH Reálgimnáziumának Értesítője az 1934—1935. iskolaévről. Bp., 1935. 7—14.

14. Az 5694. és 5695. év. — IMIT Évkönyve. 1935. 291—322.

15. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum gyarapodása. — Uo. 354—361. (Fürst Aladárral.)

16. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum kongresszusi kiállításának katalógusa. — Uo. 362—379. (Fürst Aladárral.)

17. Lövy Andor: *Széfer Hádórót. A zsidóság története a babilóniai fogságtól a XX. századig...* Baja, 1935. — Izr. Tan. Ért. LX. 1935. 185—186.

1936.

18. Az elmúlt év története. 5696. — IMIT Évkönyve. 1936. 299—327.

19. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum gyarapodása. — Uo. 365—372. (Fürst Aladárral.)

20. *Két történelmi tanulmány.* — Libanon. I. 1936. 90.

21. Felix A. Theilhaber: *Geschichte des jüdischen Volkes. I...* Berlin, 1936. — Uo. 169.

1937.

22. Az elmúlt év története. 5697. — IMIT Évkönyve. 1937. 284—307.

23. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum gyarapodása. — Uo. 337—342. (Fürst Aladárral.)

24. Báthory István. Megemlékezés. — A PIH Gimnáziumának Értesítője az 1936—1937. iskolai évről. Bp., 1937. 3—7.

25. Virág István: *A zsidók jogállása Magyarországon (1657—1780).* Budapest, 1935. — Libanon. II. 1937. 68.

26. A buda-várhegyi zsidó község háromszoros pusztulása. — Múlt és Jövő. XXVII. 1937. 116—118.

1938.

27. A zsidók története Budán. Vázlat. Bp., 1938. 24 l.

28. Az elmúlt év története. 5698. — IMIT Évkönyve. 1938. 227—270.

29. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum gyarapodása. — Uo. 306—311. (Fürst Aladárral.)

30. Néhány vonás az 1838-as pest-budai árvíz rajzához. — Libanon. III. 1938. 43—47.

31. Stern Samu: *A zsidókérdés Magyarországon...* Budapest, 1938. — Uo. 53—54.

32. Eppler Sándor: *A budapesti zsidóság szociális munkája.* Budapest, 1937. — Uo. 54.

33. Emancipációs emlékkiállítás. — Uo. 64.

34. Bakonyi László: *A kongresszusi zsidó hitközségek statisztikája* — Uo. 90—91.

35. A magyar zsidóság küzdelme az emancipációért. — Orsz. Egyetértés. XIV. 1938. 11—12. szám.

36. Szentföldi Múzeum Budapesten. — Múlt és Jövő. XXVIII. 1938. 314. (G. jelzéssel.)

37. Báró Eötvös József. — Izr. Tan. Ért. LXIII. 1938. 173—176.

38. A budai zsidó község Zsigmond király korában. — A Budai Izr. Hitk. Értesítője. XXVI. 1938. 1—2. szám.

1939.

39. Az elmúlt év története. 5699. — IMIT Évkönyve. 1939. 262—328.

40. Stein Artur: *A zsidók köz- és magánjoga Magyarországon a honfoglalástól napjainkig. II. rész. 1. füzet. Szent István és a zsidók. Pestújhely. E. n.* — Libanon. IV. 1939. 39.

41. Dr. Bernstein Béla: *A negyvennyolcas magyar szabadságharc és a zsidók...* Budapest, 1939. — Izr. Tan. Ért. LXIV. 1939. 165.

1940.

42. Az elmúlt év története. 5700. — IMIT Évkönyve. 1940. 288—310.

43. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum gyarapodása. — Uo. 352—358.

44. A magyar történelem zsidó művelői. — Ararát. Magyar Zsidó Évkönyv az 1940. évre. Bp., 1940. 135—140.

45. Otto Zarek: *Die Geschichte Ungarns...* Zürich, 1938. — Libanon. V. 1940. 27—28.

46. Stein Artur: *Szent László és a zsidók.* Bp., 1940. — Uo. 61.

47. Mandl Bernát. 1852—1940. — Izr. Tan. Ért. LXV. 1940. 105—106.

48. Marczall Henrik (1856—1940). — Magyar Zsidók Lapja, II. 1940. 30. szám.

1941.

49. Az elmúlt év története. 5701. — IMIT Évkönyve. 1941. 300—326.

50. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum gyarapodása. — Uo. 354—359.

51. A buda-várhegyi zsinagóga és zsidó temető helye török időkben. — Jubilee Volume in Honour of B. Heller. Bp., 1941. 164—169.

52. Zsidó vonatkozások az elemi iskola magyar történelmi tanításában. — Az 1940. évi nyári vallásoktatási továbbképző tanfolyam anyagából. Bp. [1941]. 103—114.

53. A szociális viszonyok kihatása a régi Izrael életére. — Hetven év a betegek szolgálatában. 1871—1941. Bp., 1941. 62—68.

54. Löw Lipót százéves rabbilevele. — Libanon. VI. 1941. 85—88.

55. Széchenyi István gróf. 1791—1941. — Izr. Tan. Ért. LXVI. 1941. 89. (Anonym.)

56. Az európai zsidóság az új kor századaiban. — Magyar Zsidók Lapja. III. 1941. 3. szám.

1942.

57. Mandl Bernát. 1852—1940. — IMIT Évkönyve. 1942. 183—191.

58. Az elmúlt év története. (5702.) — Uo. 333—353.

59. A zsidó települések múltja magyar földön. — Ararát... az 1942. évre. Bp., 1942. 64—71.

60. Gróf Forgách Simon, II. Rákóczi Ferenc főgenerálisának oltalomlevele a rohonci és szalonaki zsidók részére 1704-ben. — Libanon. VII. 1942. 52—54.

61. Löw Lipót. — Uo. 72—76.

62. A rohonci kuruckori préda ügyében folyt vizsgálat kérdőpontjai. — Uo. 84—85.

63. Egy pesti zsidó ifjú levele 1848 április havában. — Uo. 120—121.
 64. *Esriel Carlebach: Exotikus zsidók. Fordította; Is Jehudi. Javne-Könyvek.*
 7. szám. — Izr. Tan. Ért. LXVII. 1942. 86.
 65. A magyar zsidó történelem nagy állomásai. — Magyar Zsidók Lapja. IV. 1942. 3. szám.

1943.

66. Kiss József bizonyítványa tanítói működéséről. — Libanon. VIII. 1943. 26.
 67. Pesti levél Hochmuth Ábrahámnak 1848. március 17-éről. — Uo. 72—74.
 68. *Dr. Silberstein Adolf: Hódmezővásárhelyi zsidók. Hódmezővásárhely.*
 1943. — Uo. 88.
 69. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum igazgatóságának jelentése az 1942—1943. évről. — Uo. 112—118.
 70. A mai Magyarország zsidó lakosságának száma. Egy kis statisztika. — Luách. Zsidó naptár az 5704. évre. (1943—44.) Bp. [1943.] 51—67.
 71. Marczali Henrik síremlékének felavatása. — Múlt és Jövő, XXXIII. 1943. 98.
 72. Sós Endre: *A nagyváradi zsidók útja ... 1943.* — Izr. Tan. Ért. LXVIII. 1943. 94.
 73. Dubnov, a történetíró. — Magyar Zsidók Lapja. V. 1943. 16. szám.
 74. Megalakul a Magyar Zsidó Műemlékek Országos Bizottsága. — Uo. 38. szám.
 75. A magyar zsidóság történelmi emlékei. — Képes Családi Lapok. LXIV. 1943. 21. szám.

1944.

76. *Dr. Munkácsi Ernő: Az Országos Járulék keletkezésének története.* — Múlt és Jövő. XXXIV. 1944. 31.

1946.

77. A zsidó történelem korszakai. — Chomer Lámádrich. Bp., 1946. 38—48.
 78. Zsidó mártír sírköve a középkori Sopronból. — Darkénu. [1946.] 15—16.

1947.

79. Kertész Ármin. — A PIH Gimnáziumának ... Évkönyve az 1946—1947. iskolai évről. Bp., 1947. 8—10.
 80. Levelek Löw Lipóhoz és Löw Lipótról. — Semitic Studies in Memory of Immanuel Löw. Bp., 1947. 98—105.
 81. Előadás a P. I. H. Szabadegyetemen [a zsidóság európai történetéről]. — Új Élet. III. 1947. 2. szám.

1948.

82. A zsidó ifjúság a magyar szabadságharcban. — IMIT Evkönyve. 1948. 193—206.
 83. Címzavak a Palesztina-Szótár c. kiadványban. Bp., 1948. 123 l.

1949.

84. Katona József: A 90 éves Dohány utcai templom. — Grünvald Fülöp—Naményi Ernő: Budapesti zsinagógák. Bp., 1949. 19—32.

1950.

85. A zsidó történelem vázlatja. — Új Élet. VI. 1950. 3. szám.
 86. Fürst Aladár. 1877—1950. — Uo. 49. szám.

1951.

87. Jura Judaeorum. A hétszázéves oklevél a magyarországi zsidóság jogáról (1251—1951). — Új Élet. VII. 1951. 47., 48. szám.

1952.

88. „Sydofeulde” = Zsidóföldre. — Újabb adat a magyarországi zsidóság középkori településtörténetéhez. — Új Élet. VIII. 1952. 33. szám.

89. Büchler Sándor (1870—1944). — Uo. 40. szám.

1953.

90. Az Országos Zsidó Vallási és Történeti Gyűjtemény újabb gyarapodásai. I. A héber feliratú díszkard. (A Praefectus Judaeorum kardja?) — Új Élet. IX. 1953. 12. szám.

1954.

91. Az Országos Zsidó Vallási és Történeti Gyűjtemény újabb gyarapodásai. II. Kéziratos Haggada a XVIII. századból. A köpcsényi Chajjim ben Aser Ansel szépfíró munkája. — Új Élet. X. 1954. 4. szám.

1956.

92. Marczali Henrik (1856—1940). Megemlékezés születésének századik évfordulója alkalmából. — Új Élet. XII. 1956. 3., 4. szám.

93. Dr. Gedő Simon. — Uo. 10. szám.

1957.

94. Acsády Ignác. Megemlékezés halálának ötvenedik évfordulója alkalmából. — Új Élet. XIII. 1957. 1., 2. szám.

1958.

95. Emlékezés Naményi Ernőre. — Új Élet. XIV. 1958. 4. szám.

1959.

96. Magyar-Zsidó Oklevéltár. V/1. Bp., 1959. 515+VIII l. (Scheiber Sándorral együtt.)

97. Előszó. — Uo. 5—6. (Scheiber Sándorral együtt.)

1960.

98. Magyar-Zsidó Oklevéltár. V/2. Bp., 1960. 499+XVI l. (Scheiber Sándorral együtt.)

99. Előszó. — Uo. 5—10. (Scheiber Sándorral együtt.)

100. Muschl Fium un ebreo da Sand Veit am Phlaum. — Rassegna Mensile di Israel. XXVI. 1960. 567—570.

1961.

101. Magyar-Zsidó Oklevéltár. VI. Bp., 1961. 679+VIII l. (Scheiber Sándorral együtt.)

102. Előszó. — Uo. 5—13. (Scheiber Sándorral együtt.)

103. Musl Fium, Jevrejín sa Rijeke. — Jevrejski Almanah, 1959—1960. Beograd, [1961]. 54—58.

104. Izrael iudeus Supruniensis — Izzerl, der Jud von Oedenburch. (Adatok a középkori okmányokban névleg elsőnek említett soproni zsidóról.) — Soproni Szemle. XV. 1961. 84—88.

105. Scheiber Sándor könyve: Magyarországai zsidó feliratok a III. századtól 1686-ig. — Új Élet. XVII. 1961. 2. szám.

1962.

106. Scheiber Sándor könyve: Magyarországai zsidó feliratok a III. századtól 1686-ig. — Amerikai Magyar Szó. 1962. márc. 15.

1963.

107. Magyar-Zsidó Oklevéltár. VII. Bp., 1963. 863+VIII l. (Scheiber Sándorral együtt.)

108. Adalékok a magyar zsidóság településtörténetéhez a XVIII. század első felében. — Uo. 5—48. (Scheiber Sándorral együtt.)

109. Stari popisi novosadskih Jevreja. — Jevrejski Almanah, 1961—1962. Beograd, [1963]. 32—41.

110. Die Porträt-Siegel der Judenpräfekten Ungarns. — N. M. Gelber Jubilee Volume. Tel-Aviv, 1963. 285—292.

Megjelenőben, korrektúrában

111. Mátészalka. — Pinkhas Hakehillot. (Megjelenőben.)

112. Paks. —Uo. (Megjelenőben.)

113. Sárospatak. —Uo. (Megjelenőben.)

114. Két fejezet „A magyar zsidóság története” c. kézikönyvben. (Megjelenőben.)

115. Oesterreicher Manes József dr. — Új Élet. (Korrektúra.)

116. Egy zsidó család a középkori Sopronban. — Új Élet Naptár. (Korrektúra.)

*

Ezt a munkát sem zárhatjuk le anélkül, hogy ne mondjunk köszönetet a *Conference on Jewish Material Claims Against Germany*-nak, amely lehetővé tette Oklevéltárunk e kötetének is megjelenését.

1965. II. 9.

SCHIEBER SÁNDOR

OKLEVÉLTÁR

VIII. KÖTET

1264—1760

1264. „Syr Wullamus elszámolása, amelyet a Király úrnak Suris-ban adott át, Benedek prépost idejében.” A kibocsátás helyét, idejét az eredeti latin nyelvű töredék nem tünteti fel; hitelesítése hiányzik. A velencei Állami Levéltárban 1934-ben Giovanni Soranzo által felfedezett, XIII. századi kézírásra valló, 121 tételt tartalmazó számadásban foglalt hitelművelet során Syr Wullamus (Syr Wilam, Vilam, Syr Wilamus, Wylamus, Wilamus) egy — személynévvel meg nem jelölt — bizonyos Dominus Rex-nek s megbízottainak textilműveket, ékszereket, drágaköveket, prémeket szállít s a király terhére egyes udvari embereknek nála levő kézi zálogtárgyait visszabocsátja. A számadásban foglalt hitelműveleteket a király s a hitelező között egy korábbi hitelművelet előzte meg. Az ügylet során Syr Wullamus 1485,5 márka ezüst értékben hitelez; ő maga — részben a királytól, részben annak megbízottaitól — 736 márka ezüst értékű részfizetésben részesül. (Egy ízben 75 márka ezüst értékű járandóságát sóval elégítik ki.) A számadás lezárásakor a király 749,5 márka ezüsttel adósa Syr Wullamusnak.

A fragmentum felfedezője, Giovanni Soranzo (1934), majd annak magyar interpretátora, Huszti Dénes (1938., 1941.) egyaránt megállapította azt, hogy e számadás magyarországi vonatkozású, s az ügyletben említett márka a IV. Béla-kor magyar ezüstmárka-súlya. Soranzo IV. Béla királyt sejtette a Dominus Rex-nek és vejét, az 1244-ben Trau-Trogirban meghalt Guillaume de Saint Omer herceget, IV. Béla főlovászmesterét vélte Syr Wullamus-szal azonosnak. Huszti Dénes ugyancsak IV. Béla királyra gondolt, Syr Wullamus személyében pedig egy velencei kereskedőt sejtett. 1964-ben Zolnay László tett kísérletet e hitelügylet körülményeinek és szabatos datálásának tisztázására. A számadásban szereplő harmincnégy személynév és huszonnégy helynév (illetve földrajzi fogalom) azonosításával arra a következtetésre jutott: 1. a magyarországi vonatkozású XIII. századi hitelművelet 1264. év első felében — a IV. Béla király, s az István ifjabb király jegyveres viszályát közvetlenül megelőző időben — ment végbe. 2. A számadás Dominus Rex-ként említett uralkodója István ifjabb király volt. 3. Syr Wullamus, az ifjabb királynak, s udvarának hitelezője valószínűleg azonos személy a IV. Béla király zsidó kamaraispánjának és harmincadbérelőjének, a komáromi váruradalom birtokosának, a bécsi Henel kamaraispánnak az oklevelek-

ben (1261., 1265., 1268.) említett egyik fiával, Wluinus-szal (Wyluinus, Wluinus, Wluelinus, Wluen, Wluyn). Wluinus 1261—1264. között testvéreivel együtt magyar kamaraispán, harmincadbérelő, a komáromi váruradalom tulajdonosa.

Computus syr Wullamy quod dedit domino Regi in Suris tempore Benedicti prepositi

1. Item primo duos cingulos de smaldo pro XVI marcis qui cinguli XI marcas ponderabant
2. Item unum samitum pro IV marcis
3. Item unam purpuram tartarenssem pro VII marcis
4. Item duas pelles manstrecas varias et unum pellicium de varibus pellibus pro XIII marcis
5. Item XV ulnas de gancy pro quatuor marcis datas fratri F. (?)

Ista recepit Benedictus prepositus manibus suis pro Rege

6. Item domino Regi duos cingulos de smaldo pro XVI marcis
7. Item unum monile de auro pro XII marcis
8. Item duas purpuras tartarenses pro XIV marcis
9. Item quatuor samitos XVI marcis
10. Item XII purpuras deauratas XXXIV marcis
11. Item XII purpuras simplices pro XII marcis
12. Item octo purpuras de mediolana pro XVI. marcis
13. Item unam purpuram de lana piscium pro IV marcis
14. (Husztinál 15; a továbbiakban Huszti számozása)
15. Item IIII cultras de scindato pro octo marcis
16. Item duas manstrecas varias et II pellicia de variis pellibus pro XVIII marcis
17. Item unum cisum copertorio de argento pro VI marcis
18. Item unum cingulum de apro (recte: auro) pro X marcis, quem R cinxit
19. Item unam marciam et tres uncias de albis gemmis pro XVI marcis
20. Item unam peciam de gancy pro IX marcis
21. Item unum cingulum argenteum pro marca et dimidia
22. Item unum cingulum argenteum pro VII sertonibus
23. Item XXVIII marcarum valore mercimonia magistro Stephano
24. Item duos cingulos argenteos pro III marcis
25. Item unam peciam panni et sex vulnas pro VI marcis
26. Item magistro Andre XVI vulnas panni et tres anulos aureos pro quatuor marcis
27. Item Andre magistro III pecias scindati et duos anulos aureos pro quatuor marcis
28. Item unum cingulum argenteum boxe pro marca
29. Item unam peciam de gancy pro IX marcis
30. Item unum scindatum transmarinum pro marca
31. Item purpuram tartarenssem magistro St. pro VII marcis

32. Item unam manstrecam de armellinis pellibus pro X marcis
33. Item VI purpuras deauratas pro XVIII marcis
34. Item unum cingulum argenteum pro marca
35. Item unum scindatum transmarinum pro marca
36. Item dimidiam marcam ponderantem de albis gemmis pro VII marcis
37. Item duo monilia magistro Raynaldo pro XV marcis
38. Item duas purpuras quae dicuntur atabit pro VI marcis
39. Item duo monilia de auro domino Regi pro XXXIII marcis
40. Item unum cingulum argenteum quod ponderabat quatuor marcas et dimidia pro VII marcis
41. Item duos cindatos transmarinos pro II marcis
42. Item in valore X marcorum mercimonia Nicolao de Zobellis (Husztinál: de Zobolh)
43. Item magistro St. duas purpuras transmarinas quae nominantur imperiales pro XX marcis
44. Item eidem dimidiam marcam ponderantem de albis gemmis pro VII marcis
45. Item duo atabit pro sex marcis domine Regine
46. Item unum sertum aureum pro XX marcis
47. Item magistro Ajudo mercimonia pro XX marcis ad re R. (Husztii: „Az eredeti név Egidius volt, ezt azonban a másoló áthúzta és följé írta az Aiudus nevet”)
48. Item unum cindatum resorcii magistro St. pro marca et 1/5
49. Item unam manstrecam variam pro V marcis datam magistro B.
50. Item duo atabit pro VI marcis quas dedit Regine
51. Item IIII cindatos transmarinos eidem pro IIII marcis
52. Item duos cindatos transmarinos pro II marcis
53. Item duo atabit pro VII marcis
54. Item unum atabit pro III marcis quod habuit Regina
55. Item unam purpuram quae dicitur imperialis pro XX marcis
56. Item duo pellicia volpina pro duabus marcis
57. Item unum sertum de auro pro XL marcis quod dedit dominus Rex magistro Jvachino
58. Item duo atabita pro VI marcis
59. Item duas purpuras deauratas de melan pro X marcis
60. Item duo cindatos transmarinos pro II marcis Racio de Potok
61. Item unum cingulum argenteum qui ponderabat XI marcas in Serto (?) pro XVII in vom (?)
62. Item IX vulnas de gancy pro IX sertonibus
63. Item unum cingulum argenteum qui ponderabat sex marcas et unum quem magister A. recepit ad rationem R mar IX
64. Item unum cindatum de resorcii pro III marcis
65. Item LIX vulnas de gancy pro XV marcis ad vestiendum capellanos domini Regis quas a M. tulit
66. Item XIV pecias cindati pro sorratra eisdem pro XXI marcis quas A. magister recepit
67. Item unam purpuram deauratam pro III marcis

68. Item XVI vulnas de gancy et cindatum de Luka pro sorratra capelano domini Reg pro V marcis et dimidia
69. Item XV vulnas de gancy pro IIII marcis quas dedit magistro Raynaldo eiusque fratri J?
70. Item in valore V marcarum mercimonia archiepiscopo Colocensi
71. Item duas purpuras transmarinas quae dicuntur imperiales pro XX marcis quas dominus R magistro Egidio dedit
72. Item unam purpuram tartarensis pro VII marcis
73. Item duo cindata de resorcii pro VI marcis
74. Item unam purpuram deauratam pro III marcis
75. Item XV vulnas de gancy et duo cindata transmari pro VII marcis quas dedit Verneryo
76. Item unam purpuram deauratam pro III marcis quam iussit dominus Rex tas (Husztii: Soranzonál Tos; esetleg Tas személynév) Cumanie dari
77. Item unam manstrecam variam pro V marcis quam dedit dominus Rex magistro Dominico
78. Item eidem unam purpuram transmarinam pro VI marcis
79. Item duas purpuras de auro de melan pro X marcis quas dedit magistro C (?) tavarnicorum
80. Item X vulnas de gancy pro II marcis et dimida quas dedit nunciis de Pulgaria
81. Item pro valore X marcarum de mercimoniis Dominico magistro quae B prepositus iussit verbo R.
82. Item LXXXX marcas quas dominus Rex recepit ad rationem suam pro Regina
83. Item LXXX marcas magistro Arnolde quas B. prepositus iussit verbo Regis
84. Item unam atabit pro III marcis Chak bano
85. Item octo atabita pro XXIII marcis quae dedit Cuma
86. Item quatuor cindatos vergulatos pro IIII marcis quos dominus Rex dedit Cumanos
87. Item duos samitos pro octo marcis eisdem
88. Item unam purpuram transmarinam quae dicuntur imperialis pro X marcis quam R recepit
89. Item unam purpuram de piscibus pro V marcis quam dedit magistro Egidio
90. Item XVII marcas pro pignore magistri Egidii quas Benedictus prepositus iussit verbo Regis
91. Item unum cingulum argenteum quod ponderabat IIII marcas pro VI marcis quod B. prepositus recepit
92. Item unum samitum pro IIII marcis B. prepositus
93. Item unum atabit pro III marcis magistro Jacobo
94. Item unum atabit pro III marcis magistro Nicolao
95. Item unum gansytum pro IIII marcis magistro Raynaldo
96. Item unum atabit pro IIII marcis magistro Yvachino
97. Item unum cindatum de Luk pro marca et dimidia ioculatori domine regine quem R iussit

98. Item IX samitos et unum gancitum pro XL marcis quos dominus R recepit et dedit Cumanis
99. Item unum aureum de palax pro X marcis quod dedit R magistro Ugud
100. Item unum gancitum pro IIII marcis pro domino R
101. Item XIII marcas pro pignore magistri Egidii quas Rex iussit reddere ad suam rationem
102. Item X marcas quas P. iussit B preposito dare
103. Item VIII marcas pro pignore magistri Dominici quas Rex iussit reddere suam rationem

(A pergamen hátlapján)

104. Item VI marcas pro pignore Chak R. iussit reddere (ad suam rationem)
105. Item IIII marcas pro samito quem iussit dare eidem
106. Item II marcas magistro Johanni medico Regis
107. Item unum anulum boxe pro dimidia marca
108. Item unam crucem auream pro III marcis domino R.
109. Item III marcas pro pignore magistri St. quas Rex iussit
110. Item unum anulum aureum pro II marcis quod B prepositus recepit
111. Item duas pecias de gancy quarum unam dedit Laurentio f. Rem et aliam comiti Demetryo, quando fuit iuxta Goron
112. Item LV marcas in valore quas dedit syr Wilam domino Re mercurio ssulati (? Huszti: Soranzo olvasásában „a currio sulati” szerepel; az első szó inkább mercurio-nak látszik, a második világosan a sor fölé írva ssulati; jelentését nem sikerült megoldani) quas dedit Cumanis
113. Item C marcas in mercimoniis in purpuris et syndonis in Ugacha
114. Item CXXX marcas in pannis et syndonis quos dedit domino Regi in Wach
115. Item in Potok duas purpuras deauratas transmarinas quas magister A. recepit pro X marcis
116. Item III marcas de primo debito Summa centenara XIII et LIII marcas
117. Nota quod syr Wilam suscepit ex isto debito in Sirmia C marcas minus X marcis quas Benedictus prepositus eidem dedit de collecta
118. Item LX marcas quas dedit magister Lodomerius eidem syr Wilamo in silvis de Lompert
119. Item postea LXXV marcas dedit Benedictus prepositus eidem in salibus in Zeloch
120. Item postea in Bistrka suscepit CCLX et unam marcas quas dedit magister Andreas
121. Item dominus Rex solvit Regine CL marcas fini pro Wilamo
122. Item B. prepositus Bude in domo Valterii pro rege Wylamo solvit C marcas fini de argento de Semluhe

Giovanni Soranzo: Acquisti e debiti di Bela IV. Re d'Ungheria. Aevum. Rassegna di scienze storiche, linguistiche e filologiche pubblicata per cura della Fa-

coltà di Lettere dell'Università Cattolica del Sacro Cuore. VIII. fasc. 2—3. 1934. Milano. 343—356. — *Husztí Dénes*: IV. Béla olaszországi vásárlásai. Különlenyomat a Közgazdasági Szemle 1938. évi 9—10. számából. — *Husztí Dénes*: Olaszmagyar kereskedelmi kapcsolatok a középkorban. Budapest, 1941. 35—49. — *Zolnay László*: István ifjabb király számadása 1264-ből. Budapest Régiségei. XXI. 1964. 79—114.

2.

1276. IX. 3. előtt — 1405. XI. 21. *Garaí Miklós nádor ítélőlevele a vasvári káptalan és a vasvári vendégek közt ősidők óta peres Zsidóföldre nevű birtokot illetőleg több oklevelet átír tartalmilag, köztük:*

1. IV. László 1276. IX. 3. előtti, 2. Miklós nádor Kéménden kelt 1294. IX. 17-i, 3. Miklós mester Vasvárott kelt 1323. VIII. 15-i okleveleit. Az elsőből az derül ki, hogy IV. László a Vasvár faluban Scehtinus zsidó által épített váracsát összes tartozékaival — azt minden előző birtokosától elvéve — Miklós nádornak adományozta. A másodikból az, hogy Miklós nádor, mivel Vasvárt a németektől csak úgy tudta visszaszerezni, hogy rájuk gyűjtotta és így a németekkel együtt benneégtek az egyháziak is, e feletti lelkiismeret-furdalása engesztelésül a vasvári káptalannak ajándékozta. A harmadikból, hogy Miklós mester atyja adományát elismeri és megerősíti.

Amicis suis reverendis conventui ecclesie Zaladiensis Nicolaus de Gara regni Hungarie palatinus et iudex Cumanorum amicitiam paratam cum honore. Noveritis quod cum honorabilis vir dominus Egidius prepositus et capitulum ecclesie Castriferrei iudicem iuratos et universos hospites regales de eodem Castroferreo pretextu potentiarie detentionis terrarum et aliarum utilitatum possessionis eorum Sydofelde vocate limitatione metarum eiusdem possessionis contra se per regium nostrum et vestrum homines modum legitime citatos observantes ad presentes octavas festi beati Mychaelis archangeli nostram in presentiam in causam attraxisset, denique ipsis octavis occurrentibus dominus Jacobus canonicus pro predictis preposito et capitulo cum procuratoriis literis eiusdem, presente Benedicto carnifice, qui pro iam dictis iudice, iuratis et hospitibus regalibus cum procuratoriis literis eorum coram nobis astabat, nostram in presentiam veniens et predictam possessionem Sydofelde dictis actoribus omni equitatis tramine pertinentem fore iudicans, primo quasdam duas literas, unam comitis Jacobi de Scepes, olim iudicis curie regie ad iudicatoriam hic in Visegrad duodecimo die octavarum festi beati Mychaelis archangeli anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo tertio emanatam per ipsum vobis directam et aliam vestram domino Lodovico pridem illustri regi Hungarie, felicis reminiscentie relatorie eidem rescriptam, quarto die ferie quinte proxime ante festum beati Thome apostoli anno in eodem subortam nobis demonstravit, continentem inter alia: quod cum iurati cives et hospites de eodem Castroferreo Stephanum prepositum et capitulum dicte ecclesie Castriferrei ob contradictoriam inhibitionem metarum

erectionis civitatis seu oppidy regalis Vosvar vocate contra se se in presentia dicti comitis Jacobi in causam atraxissent, tandem procurator dictorum prepositi et capituli in presentia dicti comitis accedens retulisset, quod dicti cives et hospites regales tempore erectionis metarum dicte civitatis Vosvar, possessionem eorundem prepositi et capituli Sydofelde vocatam ad eandem civitatem applicare voluissent, et ob hoc ipsi prepositus et capitulum in facto erectionis dictarum metarum contradictores apparuissent, ubi idem procurator eorundem prepositi et capituli quedam sex privilegia, unum domini Ladislai olim regis, anno Hungarie, duo magistri Nicolai filij quondam Nicolai palatini filij Herrici olim bani, quorum unum anno domini millesimo trecentesimo nono in Rohonz feria quarta post festum beate Margarete virginis emanatum, litteras patentes ipsius Nicolai palatini, patris sui transscripsisset et conservassent. Quartum vero capituli ecclesie Jauriensis, quintum autem domini Johannis pape tempore vigesimi secundi, ac sextum, condam Cyko magistri tavernicorum regalium ipsius comitis Jacobi produxissent in conspectum, quarum primum scilicet ipsius domini Ladislai regis anno domini millesimo ducentesimo septuagesimo sexto, regni autem sui anno quarto confectum expressisset, quod idem dominus Ladislaus rex de prelatorum et baronum suorum consilio ex certa scientia et mera liberalitate, quoddam castellum, quod in villa Castriferrei condam Scechtinum Judeum erectum fuisset et constructum cum terris, molendinis seu locis molendinorum et aliis utilitatibus ad ipsum castellum pertinentibus irrevocabiliter perpetuo pacifice possidendum Nicolao palatino, comiti Supproniensi et iudici Comanorum dilecto et fideli baroni suo pro suis fidelitatibus et servitiis sibi et suis predecessoribus inconcusse et laudabiliter inpensis contulisset ac collationem suam super facto ipsius castelli cuiquam per ipsum factam primitus auctoritate ipsius privilegii revocando voluisset et statuisset editione perpetuo duratura, quod tam ipse Nicolaus, quam sui successores idem castellum cum terris molendinis ac aliis utilitatibus suis universis perpetuo donationis titulo possidere valerent et habere.

Tenor vero dicte litere ipsius Nicolai palatini predicto privilegio ipsius filij sui transcripte et confirmate anno domini millesimo ducentesimo nonagesimo quarto feria tertia ante festum Nativitatis Virginis gloriose in Kemend suborte compressisset: quod cum monasterium ecclesie beati Michaelis archangeli de Castroferreo per Teutonicos scilicet inimicos capitales regni Hungarie fuisset occupatum et ipse Nicolaus palatinus, qui de mandato regis Hungarie unacum suis fidelibus contra eosdem Teutonicos in confiniis constitutis extitisset ad protegendum terminos civitatis Castriferrei et Zaladiensis, congregatis sociis et amicis suis ac aliis hominibus de pluribus partibus christianitatis elevato vexillo, ut opera fidelitatis regi et regno exhiberet cum magistro iudicis curie fratre suo Kund venisset supra ipsos et dictum monasterium comburi faciendo prescriptos Teutonicos clausos in eodem per vires omnes religiosos igne repentina universaliter morte condempnasset, per quod factum idem monasterium visum fuisset conminoratum casui et ruine. Tandem idem dominus palatinus timens ratione combustionis

dicti monasterii animam suam nimium gravatum, inductus misericordia dei, pro omnibus premissis dampnis, iniuriis eiusdem monasterii, ne defectum sui donationis longo tempore multipliciter pateretur, quondam possessionem suam Sydofelde vocatam prope civitatem Castriferrei existentem a domino Ladislao condam rege Hungarie optentam, ex permissione et bona voluntate predicti magistri Johannis fratris sui, ut idem monasterium suos defectus de redditibus et proventibus eiusdem possessionis supplere valeret seu melioraret, cum omnibus suis utilitatibus, videlicet terris arabilibus, molendinis, vinea, silvis, nemoribus, pratis et aliis pertinentibus ad eandem dedisset et contulisset eidem monasterio ac divina persolventibus interea in eodem, iure perpetuo possidendam adeo plene, quod processu temporum non aliquis de suis successoribus aut fratribus ipsam suam donationem ipsis literis confirmatam posset revocare et auferre a monasterio prenominato. Capitulum et ecclesia ipsius monasterii in suis necessitatibus dictam collationem ratione alicuius cause ab monasterio non posset remove-re seu alienare. Nam si cunctis patentibus predictum monasterium pro aliquibus procuratoribus a sede apostolica nimirum videretur consignari, prelatu eiusdem monasterii cum sociis et fratribus suis universis pari voto et communi consensu, habito consilio per modum impignoracionis pro tempore possent obligare, tunc pecunie quantitate (...hiányos az átírás!) *tertiumque privilegium* scilicet ipsius magistri Nicolai palatini anno domini millesimo ccc-mo vigesimo tertio, in Castroferreo in festo Assumptionis virginis gloriose emanatum, inter alia continuisset, quod ipse magister Nicolaus possessionem suam Sydofelde vocatam, in vicinitate civitatis Castriferrei existentem per dominum Ladislaum regem ipsi Nicolao palatino patri suo collatam, quam idem pater suus modo prehabito ipsi ecclesie sancti Mychaelis et suo capitulo, vigore literarum suarum contulisset, eosdem literas patris sui ratas habendo atque firmas contulisset et donasset, matura deliberatione prehabita predictae ecclesie et per eandem fratribus canonicis in eodem deo famulantibus, cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis universis, scilicet sessionibus ville, terris arabilibus, vineis, molendinis, aquis currentibus et piscaturis ac silvis et nemoribus, perpetuo et irrevocabiliter possidendam tenendam pariter et habendam, literas autem universas, si quas Johannes filius Andree hospitis de Castroferreo, tempore etatis sue pie memorie, vel Andreas frater eiusdem quoquomodo super donatione eiusdem possessionis sibi dari procurasset, auctoritate ipsius privilegii revocasset, cassasset et viribus carere commisisset.

Vasvár—Szombathelyi káptalan házi lt. Lad. 1. f. NB. n. 5. sz. OL. fényképmásolatáról. — Ismerteti *Szentpétery Imre—Borsa Iván*: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. II. 2—3. füzet. Bp., 1961. 169. No. 2732.

1368. június 27. Borostyánkői Iván gróf 120 font bécsi dénárt vesz fel kölcsön Izsák fiai, Smerlein és Everlein soproni zsidóktól. Amennyiben ezt a kölcsönt a legközelebbi Keresztelő Szent János születésnapjára nem fizetné vissza, ebben az esetben minden font dénár után minden hétre 3 dénár a kamat. Ha a zsidók felmondanak a kölcsönt és én nem fizetnék a megjelölt napra, úgy egy szolgámat két lóval köteles leszek abba a bécsújhelyi vendégfogadóba küldeni, melyet a zsidók kijelöltek és aki kezesként ott marad a fizetésig.

Ich graf Yban von Pernstain vnd alle mein erben vergehen vnd tün chunt mit disem brief, das wir vnuerschaidenlichen gelten süllen Smerlein vnd Everlein den juden Eysachs sünen, di zeit gesezzen ze Ödenbürch vnd irn erben hundert phunt vnd zwainczig phunt Wiener phenninge ze wern auf den nachsten Sand Johans tag ze sunnbenden, der schirist chümt. Geschicht des nicht, so get fürbas schad auf ein igleich phunt alle wochen drey phenninge. Vnd wenn di juden oder ir erben irs güts nach dem vrogenanten tag nicht lenger wellent rat haben, richten wir si denn nicht, wenn si vns denn vordirt, so süllen wir in einen erbern chnecht mit zwein phersten insenden gen der Neunstat in ein offen gasthaus, wo vns di juden hinzaigent, di süllen denn da innligen vnd laisten, alz laistensrecht ist vnd nicht ausschömen an ir vrlaub, si werden denn vor gewert ir vrogenanten güts gancz vnd gar baide haubtgüt vnd schaden. Es get auch schad auf die vrogenanten phenning, wir laisten oder nicht. Si süllen auch haubtgüt vnd schaden haben auf vns vnd vnsern erben vnuerschaidenlich vnd auf allem dem güt, das wir haben in Österreich vnd in Steir oder wo wir es haben, wir sein lembtig oder tod. Si habent auch vollen gewalt vnd recht vns, vnser erben, vnser holden vnd vnser güt darvmb aufzehaben, ze nötten vnd ze phenden in steten vnd in merchten inner landes oder auzzer lantz so verr, das si gewert werden in der mazze, als vor geschriben stet. Wir haben auch in verhaizzen mit vnsern trewn an aydes stat, das wir si vmb das vrogenant güt weder gen hof noch in chain gewaltige hant nicht weysen noch stozzen süllen, denn das wir si bezzalen süllen mit beraitem gelt an alles gever. Darvber ze vrchünd geben wir in disen brief besigelt mit meim insigel, des ist gezeug Winther von Grasberg mein diener im vnd seinen erben an schaden mit seim insigel. Geben nach Christi gebürtt dreuczehenhundert jar, darnach im dem achtvndsechzigisten jar an eritag vor Sand Peters vnd Sand Pauls tag der heiligen zwelfpoten.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1368 jún. 27.

Hártya, melyről hártyszalagon eredetileg két pecsét függött le, melyek közül ma már csak az egyik van meg és ez szürke viaszba nyomott kopott töredékes címerpecsét. Az oklevél hátlapján e XV. század első feléből származó feljegyzés olvasható: *schuldbrief Berenstain pro juden zu Ödenburg 1368. Sunst partheien brief.*

1370 körül. A pozsonyi káptalan bizonyítja, hogy Nagymartoni Lőrinc fia Miklós mester Izsák fiától, Smerlein és Everlein soproni zsidóktól 1300 font bécsi széles dénárt vett kölcsön, melynek fejében zálogul lekötötte Kiristar nevű birtokát felerészben minden jövedelmével. A kölcsönt 4 éven belül kell visszafizetni, de időközben minden év Szent György napján haszonbér címén 180 font bécsi dénárt kell a zsidóknak adni. Ha a visszafizetés nem történne meg 4 év múlva sem, ebben az esetben minden font dénár után hetenként 4 dénár kamat számítható fel. A határidő elteltével a kölcsön bármikor felmondható a szokásos következmények mellett.

Nos capitulum ecclesie Posoniensis memorie commendantes tenore presencium significamus, quibus expedit, universis, quod magister Nicolaus filius Laurencii de Nogmortun coram nobis comparendo extitit confessus oraculo vive vocis in hunc modum, quod ipse et heredes sui in solidum solvere tenerentur [Smerlein et Everlein] judeis, filiis Isaac, pro nunc in Supprunio residentibus et eorum heredibus seu cuicumque, qui eos presentibus ammonuerint, mille et trecentos talentos denariorum latorum Viennensium a data presencium per quatuor annos inmediate sequentes finaliter persolvendos, pro quoquidem debito medietatem ville seu possessionis sue Kiristar vocate cum omnibus suis utilitatibus, proventibus, juribus et consuetudinibus in terris arabilibus, campestribus, lignis, virgultis, aquis, pratis, piscinis, molendinis, censibus, exaccionibus ac juribus montanis seu quibuscunque aliis fructibus de eadem possessione ex jure vel de facto debentibus eveniri pignori obligavit tali condicione mediante, quod prefatis quatuor annis singulis sine defalcacione pecunie capitalis jure censuali quolibet anno in die festi beati Georgii martyris predictis judeis centum et octoginta talenta denariorum Viennensium solvere non recusent. Quod si non fieret, extunc statim dicto festo elapso super unumquodque talentum singulis ebdomadis quatuor denarii accrescent quantocius sub usura. Si vero huiusmodi usure accrescentia tanto durarent tempore, quod judei super eo attediarentur seu predicti quatuor anni complerentur, prefata pecunia nondum persoluta, extunc dicti judei aut eorum heredes habebunt plenam facultatem predictam medietatem dicte possessionis cum suis pertinenciis superius expressatis obligandi cristianis vel judeis seu vendendi et eorum pecuniam principalem cum usura ab ea penitus extorquendi. Quod si quitpiam deperiret pecunie supradicte, id ipsum habebunt super sepefatum magistrum Nicolaum suis heredibus ac omnibus possessionibus seu bonis, que habuerint in Hungaria, Austria, Stiria locis quibuscunque situatis mobilibus vel hereditariis quibusvis nominum vocabulis... sive sint superstites aut mortis periculo destituti, eoque modo habebunt plenum jus ipsum sepe dictum magistrum Nicolaum, suosque heredes, suos jobagiones, necnon... eorum arestandi in civitatibus vel foris intra vel extra regnum ubicunque locus poterit se offerre tociens ac tanto tempore, quousque eis de prefata pecunia

principali, usura... hac perpresso plene et integre fuerit satisfactum. Quamdiu eciam presentes in eorum sunt potestate, tamdiu prenomina- tum debitum patet minime persolutum. In cuius rei [testimonium con- ces]simus litteras nostras pendentes sigilli nostri autentici munimine roboratas. Datum feria secunda proxima post festum beati Nicolai confessoris, anno domini millesimo trecentesimo...

Országos Levéltár Budapest, Dl. 24472.

Nagyon rongált és olajpecsétes hártya, melyről piros és zöld színű nyers selyemfonálról lefüggő káptalani pecsét már elveszett. A pontozások a kitörött vagy kiolvashatatlan részeket jelzik.

5.

1377. június 24. A hainburgi tanács értesíti a pozsonyi tanácsot, hogy a városukba menő Fridel zsidónak teljes felhatalmazása van arra, hogy néhai Treuffenchersné házát Wolfhart hainburgi kereskedő birtokába adja át.

Vnser dienst zuvor. Wir lazzen evr weyshait wizzen, daz fur vns chomen sint Ichman vnd Trostel vnd Gesellin erben, die juden, vnd haben daz haws, daz weylent der Trevffenchersin gewesen ist vnd daz sev anderstorben ist, von Gesello demb juden aufgeben Fridlein dem juden, der ev den brief geit, also peschaidenleich, daz derselb Fridel der jud vollen gewalt sol haben zu aufgeben daz egenant haws Wolfharten dem chramer, vnserm mitpurger an dez obgenanten Gesello dez juden erben stat, wann die juden selb hinab nicht mogen, Mit vrchund dez briefs versigelt mit der stat zu Haimburch chlainen insigel. Geben am sunwent tag anno domini etc. LXXVII.

Purgermaister, . . . richter, der rat zu Haimburch.

Kivül: Den erbern, weysen, dem purgermaister vnd dem rat zu Prespurch.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 29. nr. 3278.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán szürke viaszba nyomott kerek pecsét töredékével.

6.

1377. július 13. Hauenraaner Miklós Kishöflányról és Nagymartoni Lőrinc fia Miklós gróf elismerik, hogy Izsák zsidó fiaitól, Smerleintől és Everleintől kölcsönt vettek 220 font bécsi dénárt, mely után a legközelebbi Gyertyaszentelő napján 18 font bécsi dénár és rá egy évre ismét 18 font bécsi dénár haszonbért fognak fizetni. Zálogul lekötik Kishöflány negyedrészt. Amennyiben a kölcsönt a kitűzött határidőre nem fizetnék vissza, ebben az esetben minden font dénár után minden hétre

4 dénár lesz a kamat. Ha a kölcsönt a zsidók felmondják és mi azt nem fizetnénk vissza, tartozunk két szolgánkat két lóval abba a soproni vendégfogadóba küldeni, melyet a zsidók kijelölnek, kik kezesként ott maradnak a visszafizetésig.

Ich Niklas Hawenraaner von dem Wenigen Hoflein vnd ich graf Niklas graf Lorenz sün von Mertersdof, vnser paiden haussfraun vnd all vnser erben veriehen offenleich mit dem brif vnd thun chund allen lewten gegenburtigen vnd chunftigen, daz wir vnuerschaidenleich mit einander gelten schullen Smerlein vnd Everlein den juden Eysaks chinden vnd irn erben zweihundert phunt guter Wiener phenning vnd zwainczik phunt guter Wiener phennigen, der wir in von ze dinst geben vnd raihen schullen auf Vnser vraun tag der liechtmis, der schirst chümt, achzehen phunt guter Wiener vnd all di weiset, di vns geualtent, schullen wir in auch gevallen lazzen auf denselben tag. Auch schulden wir in von den vorgeantent phenning ze dinst geben von dem vorgeschriben phenning von dem vorgeantent Vnser vraun tag vber ein ganz iar achtzehen phunt Wiener phenning vnd auch di weiset, di vns gevaltent. Fur hauptgüt vnd dinst haben wir in ze phant mit allen nützen versaczt ich vorgeanter Niklas Hawenraaner vnd mein erben vnsern virtail, den wir haben zu dem Wenigen Hoflein . . dienst, pergrecht, wald, wismad vnd äkcher vnd alles, daz darzü gehört, besuecht vnd vnbesucht. Werten wir sew dann nicht auf yeden vorgeantent tag des vorgeschriben dinst, so sei furbas schad darauf paiden auf haupgüt vnd dinst all wochen auf ainiglich phunt phenning wir phenning Wiener. Auch daz ist, daz die vorgeantent juden oder ir erben des vorgeantent gelts paiden haupgut oder verzezens dinst nicht lenger ratt haben wellen nach den vorgeschriben paiden tagen, so schullen wir sew wern gar vnd ganz vnuerczogenleich. Tün wir das nicht, wann sew vns dann vodernt, so schullen wir in laisten yeder man mit einen erbern vnd mit zwain pherden hincz Oderburch in di stat in ein offenz gasthaus, wo in dann di juden in zaigent, da schullen sew dann inne ligen vnd laisten, als inneligens vnd laistens recht ist vnd darauz nicht chomen, sew werden dann gericht haupgut, dinst vnd schaden. Wold wir in dann nicht laisten, so schullen sew vollen gewalt haben daz vorgeantent phant mit allen nützen verchafften, verseczen hincz christen, hancz juden innerlandes oder auzerlandes als lang, daz sew gar vnd ganz gewert werden haupgüt, dinst vnd schaden. Waz in dann an dem vorgeantent phant abgieng, ez wer haupgüt, dinst oder schaden, daz sullen sew auf allen andern vnsern gütern haben, di wir in allen landen haben, ez sein erb-guter oder varundguter, wir sein lebentig oder tod. Sew schullen auch vollen gewalt haben vns, vnser erben, vnser güter vnd vnser holden mitsampt irn gütern ze notten, phenden vnd einen fur den andern aufhaben in allen landen, in steten, in merchten als lang, daz sew gar vnd ganz gericht werden haupgüt, dinst vnd schaden. Wer vns auch mit dem brif ermant, ez sein christen oder juden innerlandes oder auzerlandes, den sei wir gepunden haupgüt, dinst vnd schaden. Darvber ze vrchund vnd ze einen lebentigen zeugen der sach geben wir in den brif

behangen mit vnser vorgeanter paiden insigeln. Geben nach Christi gepurd dreuczehnhundert jar darnach in denn sibenvndsibenczkisten jar an Sand Margreten tag der heiligen junchfraun.

Országos Levéltár Budapest, Dl. 6450.

Hártya, melyről hártvaszalagon lefüggő két pecsét már elveszett, előlapon a plicatura bal szélén e héber feljegyzéssel:

גיהל הלאנד

7.

1382. január 5. A pozsonyi káptalan jelenti Erzsébet királynőnek, hogy parancsa értelmében kihallgatták a pozsonyi tanácsot, akik azt vallották, hogy amikor Jakab városbíró fia Nikus meghalt, akkor Szentgyörgyi Tamás tárnokmester házáat egyik szolgájával lepecsételtette, de mert Nikus 100 font dénárral tartozott Fridel zsidónak, ezért a tárnokmester intézkedésére a városi tanács a rokonok jelenlétében a házat felnyitotta és mivel az ott talált ingóság nem volt elégséges az adósság kifizetésére, ez okból a majorban található állatokhoz is hozzányúltak és így a zsidót kielégítették.

Serenissime principi domine Elizabeth regine Hungarie, domine nostre naturali capitulum ecclesie Posoniensis oraciones in filio virginis gloriose. Quod cum nos receptis litteris vestre serenitatis exhibitoriis dominum Johannem custodem ecclesie nostre predicte et magistrum Paulum socios et concanonicos nostros ad exhibendas alias litteras vestre serenitatis pro magistro Nicolao dicto Berzete et domina Anna vocata, consorte sua, filia videlicet condam Jacobi judicis Posoniensis ex parte bonorum a Nykus filio eiusdem Jacobi judicis derelictorum judici et juratis civibus dicte civitatis vestre Posoniensis directas transmissemus fidedignos, qui demum ad nos reversi nobis concorditer retulerunt eo modo, quod ipsi feria sexta proxima post festum Circumcisionis domini proxime nunc preterita (jan. 3.) dictos judicem et juratos accessissent et eosdem in domo magnifici viri comitis Thome de Sancto Georgio magistri tavarnicorum regalium in Posonio habita in presencia ipsius magistri Thome reperissent et easdem litteras vestras ipsis judici et juratis civibus presentassent, quiquidem judex et jurati dictis litteris vestre maiestatis receptis honore condecienti tenoribus earundem visis et perlectis ac suo modo intellectis ad easdem taliter respondissent, quod licet prefatus comes Thomas magister tavarnicorum regalium memorata bona a predicto Nykus filio condam Jacobi judicis derelicta et post mortem eiusdem Nykus in domo habitacionis ipsius condam Nykus inventa per famulum suum et sub sigillo ipsius famuli sui includi fecisset, attamen ad querelam cuiusdam judei Fridel nomine, qui inter alios creditores, quibus ipse Nykus debitor remansisse dinosceretur, primus arrestator et interdictor memoratorum bonorum ab ipso Nykus derelictorum reponebatur, idem magister Thomas ipsis

judici et civibus juratis litteras suas transmisisset, in quibus litteris suis ipsis mandasset, ut ipsi unacum proximis et amicis dicti Nykus filii condam Jacobi judicis dictam domum ipsius Nykus, ubi memorata bona sub sigillo memorati famuli ipsius magistri Thome inclusa fuissent, intrare et sigillum eiusdem famuli ipsius magistri Thome aperire atque bona ibidem habita estimare et de eisdem bonis predicto judeo de centum libris denariorum ipsi judeo ex parte dicti Nykus filii condam Jacobi judicis debitis et quas idem judeus pridem mediante jure civitatis Poseniensis reobtinuisset, satisfactionem impendere deberent quo ad plenum. Et quia estimatis eisdem bonis eidem judeo ex parte predictarum centum librarum denariorum de ipsis bonis satisfacere non valuisent, unde de aliis bonis similiter estimatis, videlicet pecoribus in alodio condam predicti Nykus existentibus, necnon additis bonis in dicta domo eiusdem Nykus repertis antedicto judeo de premissis centum libris denariorum coram filiis sororis dicti Jacobi judicis, videlicet Nykus et Pertel nominibus satisfecissent quo ad plenum, ubi etiam prefatus magister Thomas de dictis litteris suis prefatis judici et juratis civibus transmissis ratione apericionis sigilli dicti famuli sui, quo mediante dicta bona Nykus inclusa fuissent ac etiam ratione satisfactionis ipsius judei de memoratis centum libris denariorum affirmasset. Datum tercio die exhibicionis et responsionis antedictis, anno domini M^{mo} CCC^{mo} octuagesimo secundo.

Kivül: Nota, copia littere domine regine transmissae pro magistro Nicolao Berzete et domina Anna consorte sua responsionalis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 7. nr. 379.

Egykorú, egyszerű másolat vízjegynélküli, durva bordázatú papíron.

8.

1382. január 15. A győri káptalan előtt Royi Miklós fia László Roy várában és faluban levő birtokrészét 180 font bécsi dénárért, mely összegért ez a vár- és birtokrész soproni zsidóknál volt zálogban, elzálogosítja Szentgyörgyi Tamás királyi tárnokmesternek azzal a kikötéssel, hogy azok bármikor visszaválthatók legyenek.

Capitulum ecclesie Jauriensis omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris presens scriptum inspecturis salutem in salutis largitore. Ad universorum noticiam volumus fieri manifestum, quod nobilis vir Ladislaus filius Nicolai de Roy ad nostram veniendo presenciam extitit confessus oraculo vive vocis, ut ipse totalem porcionem suam possessionariam tam in castro Roy, quam in villa eiusdem castri similiter Roy vocata sub comitatu Mosoniensi existentibus, que usque ad metas possessionis Zaka vocate penes lacum Ferteu vocatum habite extendere dinoscerentur, cum terragio et muneribus jobagionum suorum nunc in facie prenominate porcionis sue possessionarie commorantium vel in futuro congregandorum, juribus montanis, lapidum foginis congerie pro-

ventibus, silvis, pratis, nemoribus, campis, pascuis animalium et aliis quibuscunque quovis nomine vocitatis utilitatibus suis ad predictam porcionem possessionariam pertinentibus et spectantibus sub eodem proprietatis dominio vel gubernaculo, quo vel qua ipse tenuisse et actenus possedisse, magnifico viro comiti Temul de Sancto Georgio magistro thavarnicorum domini nostri regis pro ducentis libris denariorum Viennensium minus tamen viginti talentis similiter Viennensium denariorum, quequidem rerum quantitas sibi ad plenum per ipsumque quibusdam judeis in civitate Soproniensi commorantibus pro debitis suis sumpme necessariis persoluta fuisset, pacifice uti, possidere, tenere atque habere obligasset, ymmo obligavit vel inpignoravit coram nobis tali condicione tamen interposita, quod quantumque supradictus Ladislaus filius Nicolai vel sui posterius et heredes prenominatam porcionem possessionariam pro predictis ducentis libris denariorum Viennensium minus viginti redimendi haberent facultatem, extunc prefatus comes Thomas vel sui successores rehabita prius prefata rerum quantitate eandem porcionem possessionariam cum premissis suis utilitatibus absque omni occasione vel processu litis reddere deberent et resignare. In cuius rei memoriam vel predictae possessionarie porcionis obligationem firmiter testamentum presentes litteras nostras privilegiales ad petitionem supradicti Ladislai filii Nicolai fecimus emanari pendentis et autentici sigilli nostri munimine roboratas. Datum quarta feria proxima post octavas festi Epiphaniarum domini anno eiusdem M^{mo} CCC^{mo} LXXX^{mo} secundo, dominis Lorando preposito, Nicolao lectore, Johanne cantore, Dominico custode ceterisque dominis et canonicis ecclesie nostre existentibus et Deo famulantibus.

Országos Levéltár Budapest, Dl. 6883.

Hártya, melyről zöld nyers-selyem fonálon szürke viaszba nyomot töredékes káptalani pecsét függ le, míg hátlapon e XV. századi feljegyzés olvasható: *littere super possessione arcis Roy in comitatu Mosoniensi.*

9.

1397. április 25. A pozsonyi káptalan előtt Monostori Berzethe Miklós mester a maga, neje és fia nevében tiltakozik amiatt, hogy ámbár ők készek voltak Wolf zsidónak megfizetni 200 aranyforint adósságuknak harmadrészét, ezt nem tehették, mert a zsidó nem jelent meg.

Nos capitulum ecclesie Posoniensis memorie commendamus per presentes, quod magister Nicolaus dictus Berzethe de Monostor, domina Anna consors sua et Ladislaus filius eiusdem magistri Nicolai de dicta Monostor ad nostram personaliter adeuntes presenciam per forman protestacionis nobis significarunt, quod ipse iuxta continenciam aliarum litterarum nostrarum obligatarum cuidam judeo Wolff nomine in festo beati Georgii martiris nunc proxime preterito terciam partem ducentorum florenorum in auro cum equis¹ et aliis rebus suis per condignam estimacionem proborum hominum per ipsum judeum et per

ipsos communiter eligendorum iuxta assumptum eorum solvere prompti fuissent et essent de presenti, quiquidem judeus Wolff iuxta continenciam iamdictarum litterarum nostrarum obligatarum ad recipiendum et tollendam² quantitatem dictarum pecuniarum, videlicet terciam partem predictorum ducentorum florenorum in auro, non venisset neque misisset. Super quaquidem protestacione eorum litteras nostras memoriales ipsis dari postularunt, presentes eisdem dedimus justicia requirente. Datum feria quarta proxima post predictum festum beati Georgii martiris anno domini M^{mo} CCC^{mo} nonagesimo septimo.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 29. nr. 3308.

Papiros vízjegy nélkül, hátlapjára nyomott kerek káptalani pecsét töredékével.

1., utána: *et alii*, 2., utána: *non venissent* áthúzva.

10.

1397. május 10. A pozsonyi káptalan előtt Wolf osztrák zsidó elismeri, hogy Monostori Berzethe Miklós mester, neje Anna és fia László 200 forint tartozásuknak harmadrészét aranyban neki megfizették.

Nos capitulum ecclesie Posoniensis damus pro memoria, quod judeus Wolf nomine de Austria, de cuius noticia magister Jacobus Bonaventura nos assecuravit, in nostri presenciam personaliter constitutus ministerio vive vocis confessus extitit isto modo, quod magister Nicolaus dictus Berzethe de Monostor, Ladislaus filius et domina Anna, consors predicti magistri¹ Nicolai, terciam partem ducentorum florenorum auri in festo beati Georgii martiris nunc proxime preterito, quibus iuxta continenciam aliarum litterarum nostrarum obligatarum sibi solvere tenebantur, sibi persolvissent et eosdem commisisset expeditos, ymmo predictos magistrum Nicolaum, Ladislaum et dominam Annam super solucione tercie partis predictorum ducentorum florenorum in auro commisit quittos et persolutos coram nobis vigore presencium mediante. Datum feria quinta proxima post festum beati Johannis ante portam Latinam, anno domini millesimo CCC^{mo} nonagesimo septimo.

Kivül: Pro magistro Nicolao dicto Berzethe de Monostor et aliis introscriptis super solucione tercie partis ducentorum florenorum in auro modo introscripto solute memorialis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 9. nr. 533.

Papiros, melynek vízjegyéből, a harang felső részéből csupán kis rész látható, zárlatán a káptalani kerek pecsét nyomával.

1., utána: *La* áthúzva.

1397. július 7. Pozsony. Saltoi Ventur Jakab pozsonyi zsidóbiró előtt Wolf osztrák zsidó hozzájárulását adja ahhoz, hogy Berzéthe Miklós mester nejével és fiával egyetemben a legközelebbi Szent Egyed napjáig Seldendorf nevű birtok minden jövedelmét élvezhesse.

Jacobus Ventura de Salto civis Poseniensis et judex judeorum in eadem memorie commendamus, quod judeus Wolf de Austria in nostri presencia personaliter constitutus ex petitione et supplicatione nobilis viri magistri Nicolai dicti Bersethe ac nobilis domine Anne consortis sue et Ladislai filii eorundem idem judeus prebuit consensum, quod idem magister Nicolaus Bersethe usque ad festum Sancti Egidii proxime venturum omnes utilitates et fructus provenientes de possessione ipsorum Seldendorf possint recipere salvis tamen litteris capituli ecclesie Poseniensis, quas idem judeus habet, ita, quod elapso predicto festo Sancti Egidii ipse littere capituli remaneant in ipsorum vigore quousque predictus magister Nicolaus, domina Anna consors sua et Ladislaus filius eorundem satisfaciant predicto judeo secundum tenorem predictarum litterarum. Datum Posonie, sabbato proximo ante festum beate Margarethe virginis anno domini etc. nonagesimo septimo.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 29. nr. 3309.

Papiros, melyben közelebről meg nem állapítható vízjegyrészlet látható, a szöveg alá zöld viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűpecsét töredékével.

1404. június 3. Péter, a királyi tárnokmester sopronkeresztúri öregbírája elismeri, hogy Nesslein soproni zsidótól 50 font bécsi dénárt vett fel kölcsön, melyet ha Szent Mihály napjáig nem fizetnie vissza, ebben az esetben minden font dénár után minden hétre 4 dénár kamat számítható fel. Zálogul több szőlőt és szántót köt le Sopronkeresztúr határában.

Ich Peter, der alte richter dez tharnickmayster vom Chrewcz vnd all mein erben wir vergehen offenleich mit dem briff vnd tun chunt allen lewten gegenwurtigen vnd chunftigen, daz wir vnuerschaidenleich mit einander gelten sullen Nesslein dem juden zu Ödenburg vnd sein erben fümfczig phunt güter Wiener phenning auf Sand Michels tag, der nü schirest chumpt, ze richten vnd ze weren. Tun wir dez nicht, so geet dann furbaz all wochen auf ain yegleich phunt vyr der egenanten phenning ze gesüch. Ffür hauptgut vnd gesuch setczen wir ze phand mit allen nutczen drey sechczehentail weyngarten am Hohenperg gelegen zum Chrewcz, dez nachpawr ist Reicher Jeckel. Auch setczen wir in ze phand mit allen nutszen ain achtail weyngarten ym Helbemweyzgraben gelegen zum Chrewcz, dez nachpawrer sind dez Frytzeins sünn. Auch setczen wir in ze phand mit allen nutczen vyr-

czehen joch acker ym Prüntal gelegen zum Chrewcz, der nachpawrer ist Steffel der Sawr. Auch setzzen wir in ze phand mit allen nützczen czehen joch ecker ze Schustendorff gelegen ym hort, der nachpawr ist Haynczel der Schüder, ledig vnd vrey für anderr güld. Stunden aber dy vorgeanten phenning alz lang auf gesuch, daz sein dy obgeanten juden verdruzze, so sullen sy vollen gewalt vnd recht haben dy egenanten phand mit allen nutczen ze uersecenzen, ze uerchauffen hincz kristen oder hincz juden für hauptgut vnd gesuch. Waz in dann an den vorgeanten phentten abgieng, ez wer hauptguts oder gesüchs, daz sullen sy vnuerschaidenleich auf vns haben vnd auf allen andern vnsern gütern, ez sein erbgüter oder varundgüter, dy wir haben ynnerlands oder auzerlands, wir sein lebuntig oder tod. Sy sullen auch vollen gewalt vnd recht haben vns, vnser güter nötten, phentten vnd auffhaben in allen landen, in steten, merchten vnd in dorffern so verr, daz sy gancz vnd gar gewert werdent hauptguts vnd gesuchs. Wer vns auch ermant mit dem briff kristen oder juden mit der egenanten juden willen, dem sein wir gepunden ze rayhen hauptguts vnd gesuchs. Vnd wenn ich vorgeanter Peter selbir aygen insigel nicht enhab, so hab ich vlezizleich gebeten dy erbern, weysen hern Hannsen den Smuckennphenning vnd hern Petern von Harka, dyczeit payd dez ratts in Ödenburg, daz sy der sach geczewgen sind mit iren anhangunden insiglen in vnd iren erben an schaden. Geben ist der briff nach Kristi gepürd vyzehenhundert jar darnach in dem vyrden jar dez eritags nach Sand Petronellen tage.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1404 jún. 3.

Hártya, melyről hártyszalagon két szürke viaszba nyomott címerpecsét függ le, míg az oklevél hátlapján e XV. század első feléből származó feljegyzés olvasható: *richter zu Karmickenssdorf (sic!) pro Nesslin juden 1404, parthey schuldbriff*, míg előlapon a plicatura jobb szélső szélén e héber írás látható:

פיטר שופט של מערניק מייסטר מעלם נ' ליט קסה"ל

13.

1405. február 25. *Muschlein községi zsidó özvegye Schena és gyermekei: Izsák és Mierl elismerik, hogy a kolostor mögötti Miklós soproni polgármester és neje Margit nekik 64 font bécsi dénárt adtak kölcsön. Ha ezt az összeget a legközelebbi Szent Mihály napjáig nem fizetnék vissza, úgy minden évben burgerecht címén 6 font 26 bécsi dénárt fognak adni. Zálogul lekötik a Zsidó-utcában fekvő házukat Musch. és Jeckel zsidók házai között.*

Ich Schena, Muschleins des juden witib von Güns vnd ich Ysack ir sün vnd ich Mierl ir tochter wir vergehen offenleich für vns vnd vnser erben mit dem briff vnd tün chunt allen lewten gegenwurtigen vnd chvmftigen, das wir vnuerschaidenleich miteinander gelten sullen dem erbern, weisen Nicklasen hindern closter, dyczeit purgermaister

in Ödenburg, Margreten seiner hawsfrawn vnd ir paider erben sechzig phunt vnd vir phunt alles Wyenner phenning, der wir sy richten vnd weren sullen vnuerczogenleich ze dem schirest chumftigen Sand Michels tag. Teten wir des nicht, so sullen vnd wellen wir in dann fürbas, dyweil wir das vorgenant geld nicht ablosen, davon dinen vnd raychen ze purchrecht sibenthalb phunt Wyenner phenning mynner virvndczwainzig phenning derselbigen münch in yedem jare ze raichen ze dreyen tagen, als der stat gwonhait is ze Odenburg. Fur hawbtgut vnd dinst setzen wir in ze phand mit aller zuhörung ain haws in der Judengassen gelegen, des nachpawr ist Muschs der jude vnd Jeckel der jude. Wann aber der vorgenant Nickuschs, sein hawsfraw oder ir paider erben irs vorgenanten gelds nicht lenger geroten wellen, so sullen sy vollen gewald vnd recht haben das obgenant phand mit aller seiner zughorung ze versetzzen, ze verchawffen hincz kristen oder hincz juden vnd davon ires hawbtguts vnd dinsts bechomen. Swas in dann daran abgieng, es wer hawbtguts oder dinsts, das sullen sy haben auff allen andern vnsern gütern, es sind erbgüter oder varundguter, dy wir haben oder wo wir dy haben, wir sein lebuntig oder tod. Sy sullen auch vollen gewalt vnd recht haben vns, vnser güter ze notten, phentten vnd aufczehalten in allen landen, in steten, merchten vnd in dorffern alslang vnd also verr, das sy gancz vnd gar beczalet werden hawbtguts vnd dinsts vnd haben auch vollen gewalt vnd recht vns ze phentten mit ires selbst gewalt an des gericht vmb iren versessen dinst. Wer vns auch ermant mit dem briff mit irem guten willen, dem sein wir gepunden ze raychen hawbtgut vnd dinst. Vnd des ze ainem waren vrchund geben wir obgenanten juden für vns vnd alle vnser erben dem vorgenanten herrn Nicklasen, seiner hawsfrawn vnd allen iren erben den brieff versiglten mit der erbern, weysen hern Thoman Thurnhoffer, dyczeit statrichter in Ödenburg vnd hern Peter von Harka, dyczeit des rats ainen dasselbs, anhangunden insiglen, dy das durch vnser vleyssigen pett willen getan haben ze geczewgnus der sache in vnd iren erben an schaden. Geben ist der briff nach Kristi gebürd virczehenhundert iar, darnach in dem funifften iare des mittichens nach Sand Mathias tage des heiligen czwelfboten.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1405. dec. 25.*

Hártya, melyről hártýaszalagon két, szürke viaszba nyomott címerpecsét függ le, míg hátlaapon ez egykorúnak látszó feljegyzések olvashatók; 1., *dorczw hab ich im gelihen I lb. den.*, 2., *Schena judin von Guns pro burgermaister zu Odenburg 1405.*, *partheien schuldbrief*, 3., *der juden priff*.

* Ez a keltezés mindenesetre téves!

1407. május 12. Müsgang János dévényi lakos és neje Anna 8 font bécsi dénárt kölcsön vesznek Tochterlein hainburgi zsidónőtől, melyet ígérnek a legközelebbi Szent Mihály napig visszafizetni. Ha ezt nem tennék meg, úgy hetenként minden font dénár után 3 bécsi dénár kamatot fognak fizetni. Zálogul lekötik a dévényi hegyen Gesang dülőben fekvő szőlőjüket. Amikor a zsidónő a pénzét vissza akarja kapni, ez irányban szabad rendelkezési joga van.

Ich Hanns Müsgank gesezzen zu Teben vnd ich Anna sein hawsfraw vnd all vnser erben verieich vnd tun chund offennleich mit dem brief, daz wir vnuerschaidenleich gelten sullen Tochterlein der judin zu Hamburg vnd allen iren erben acht phundt Wynner phenning, der wir si gancz vnd gar richten vnd weren sullen auf Sand Michels tag schirist chunftig. Tatt wir daz nicht, so get furbaz zu ainer yglichen wochen gesuch darauf all wochen auf ein ygleich phundt drey Wynner phenning. Dafur haben wir ir zu phanndt gesatzet mit gutem will, mit wolbedachtem mut paide fur haubtgut vnd gesuch mit vnserr erben gutem will vnd gunst vnsern weingarten daz Gesengel, daz vns von vnpaulen sachen erteilt vnd gesprochen ist warden, daz leiggeding waz vnd ligt in Tebner gepirg zu Gesang ainhalb zunachts Hensel Pleyem von Haimburchk weingarten vnd am andern zunachts der Engelbrechtin von Haimburch weingarten mit allen nuzzen vnd rechten, die darczu gehorend sind ausgenommen drey schilling Wynner phenning dinst. Stund awer daz vorgenant gelt furbaz nach dem egenanten tag also lang auf gesuch, daz sein die obgenanten juden verdruss, wann si vns denn darvmb monend vnd voderen, so sull wir si gancz weczalen haubtguts vnd gesuchs an allen chrieg vnd an alles recht. Tün wir daz nicht, wann si denn mit dem brief zu Teben fur recht chomen, so sol si der richter, wer diezeit ist, gewaltig machen dez obgenanten phands ir vnd iren erben furbaz freileich vnd ledigleich zu haben vnd allen iren frum damit zu schaffen mit versetzn, mit verchafften geben, wem si will an allen chrieg vnd an allez recht. Ob in auer an demselben phandt furbaz icht abging, daz sullen si haben auf vns vnuerschaidenleich vnd auf allem vnserem gut, daz wir haben in dem lannd zu Vngern oder wa wir die haben, es sei erib oder varend guter, wir sein lembtig oder tad, daz luben wir in allez zu laisten vnd stet zu halden mit vnseren trewn an alles geuer vnd an alle widerred. Vnd wer vns auch mont mit dem brief, dem sull wir haubtguts vnd gesuchs vnd aller pundt gancz vnd gar gepunden sein recht, alz der obgenantin judin selber. Daruber so geb wir ir den brief zu ainem offenn vrchund vnd waren geczeug der sach wesigilt mit dez markts zu Teben anhangunden insigel demselben markt an schaden. Geben nach Christi gepurd virczehenhundert jar darnach in dem sybenden an Sand Pangreczen tag.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 29. nr. 3345.

Hártya, melyről hártymaszalagon Dévény községnek szürke viaszba nyomott

töredékes kerek pecsétje függ le. Az oklevél hátlapján, annak egyik szélén a héber írás található:

ביאפלין ה' ליטר' על מיהל טח' קס"ח

15.

1410 körül. Kimutatás a Kanizsai család birtokában levő oklevelekről. Ezek között volt található Sopron városának német nyelven írt oklevele a zsidók vallomásáról, hogy a püspök és rokonai nekik nem tartoznak.

Registrum litteralium instrumentorum, que existunt apud manus filiorum magistri tavarnicorum.

Item privilegium civitatis Soproniensis in teutonico scriptum super fassione judeorum, quomodo episcopus et nepotes sui ipsis in nullo tenentur.

Item littera patens Lodovici regis super fassione eiusdem.

Országos Levéltár Budapest, Dl. 32263.

Három db papiros-füzet telve oklevél-regesztákkal.

16.

1418. április 1. Chaunspies András dévényi lakos és neje Ilona Tirnaher Bertalan hainburgi polgár kezessége mellett Isserlein Lajta-menti brucki zsidótól és nejétől Tokleintől ötödfél magyar font dénárt kölcsön vesznek azzal a kikötéssel, hogy amennyiben jövő év Szent György napig azt nem fizetnék vissza, minden font dénár után hetenként két dénár kamatot fognak fizetni.

Ich Andre Chawnsbies von Teben vnd ich Helen sein hawsfraw vnd ich Bertelmee Tirnaher burger ze Haymburg pürgel vnd selbschol wir vergehen offenleich mit dem brief für vns vnd all vnser erben vnd tün künd allen leüten gegenbürtigen vnd künftigen, das wir vnuerschaidenlich gelten sullen Isserlein dem jüden zu Prukk bey der Leyta vnd Toklein seiner hawsfraw vnd ir beyder erben fünfthalb phünt Vngerscher münss pankcharten, der wir si vnuerzogenleich ausrichten vnd weczallen sullen vnd wellen oder wer vns an ir stat mit dem brief möndt, von Sand Jorgen tag zenagst künftigen vber ain jar. Tün wir des nicht, was si denn nach demselben tag lenger stent, so get fürbas alle wochen auf ydes phunt zwen hpennig gesuch der vörgenanten münss. Si sullen auch haubtgut vnd gesüch haben auf vns vnuerschaidenleich vnd auf allem vnserm güt, erbgüt vnd varunden güt, das wir haben in den lann- den ze Vngern vnd ze Österreich oder wo wir die haben, wir sein lembtig oder tod. Wann auch die egenanten juden haubtguts vnd gesüchs

nach dem obgenanten tag nicht lenger peiten wellen, so sullen wir si oder wer den brief mit irem willen innhat vnd vns damit mönt, des vnuerzogenleich ausrichten vnd weczallen. Tün wir des nicht, so mugen si vns vnd vnser güt dörumb aufhalten wo vnd wie in das am pesten geult, vncz si haubtguts vnd gesuchs ganz ausricht vnd weczalt werden. Wir geluben in auch mit vnsern trewn an geüer, das wir si vmb das vorgebant haubtgut vnd gesuch an chain gewaltige hannt nicht schaffen wellen nach nynder, als wohin wir wellen, in das auch mit chainerlay sach waigern vnd verziehen, nür das wir si selber haubtguts vnd gesuchs ganz ausrichten vnd weczallen wellen vngeuerleich mit vrkunde des briefs, den wir in doruber geben versigelt mit mein egerants Bertelmes Tirnaher anhangunden insigel. Der sach ist gezeug durich vnser pet willen Stephan Schörn bürger ze Haymburg mit seinem anhangunden insigel im vnd seinen erben an schaden, dörunder verpint wir vns obgenanten Andre Chawnspies vnd Helen sein hawsfraw vnd all vnser erben alles das ze laisten vnd stet ze halten, das an dem brief geschriben stet, wenn wir nicht aigen sigel haben. Der brief ist geben nach Christi gepürde vierzehenhündert jar darnach in dem achzehenden jar an freitag in den Osterueirstagen.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 29. nr. 3373.

Hártya, melyről hártýaszalagon két kerek alakú zöld viaszba nyomott töredékes címerpecsét függ le, míg az oklevél plicaturáján jobb oldalon ez a héber frás olvasható:

נו שפאם מן טאבן פארטל טירנהער מן הייבורג ... ב' לטר' והצי על יוסף י"ד

17.

1420. február 20. Bécs. Wulzendorfer Farkas ígéri, hogy Schweinspek Zsigmondnak abból, hogy kezességet vállalt érte, amikor ő Feysch soproni zsidótól 60 font bécsi dénárt kölcsönvett, semmi károsodása sem származhatik.

Ich Wolfgang Wulszendörffer vergich fur mich vnd all mein erben vnd tun kund offenleich mit dem brief, als sich der edel Sygmund der Sweinspekch vnd sein erben durich trew vnd frewtschaft willen zusambt mir vnd meinen erben zu rechten selb gewern hincz Feyschen dem juden von Odenburg vmb sechczig phunt Wiener phenning verschriben hat auf Sannd Jacobs tag im snyt schirist kunftig ze bezalzen nach lautt des geltbrieffs, so derselb jud von vns hat, darumb gelob ich dem vorgebant Sygmunden dem Sweinspekchen fur mich vnd mein erben, das wir in vnd sein erben von derselben selbgewerschaft ledigen vnd bringen wellen vnd sollen an allen irn schaden. Tun ich des nicht, was sy des dann schaden nement, wie der schad genant ist, denselben schaden sollen wir in allen ausrichten vnd widercheren an alle widerred. Das sullen sy haben dats mir vnd meinen erben vnuerschaidenleich vnd auf allem vnserm gut, das wir haben innerlanndts oder ausser-

lanndts, es sey erbgut oder varundgut, wie das genant ist, nichts ausgenomen, des sy dann die lanndesfursten oder ir gewalt vnd einyeder, der daselben gewaltig ist, da sy darauf weisent oder koment, gewaltig machen vnd inantwurten sullen an furbot, an chlag vnd an alles berechnen souerr, das sy aller schaden gancz vnd gar dauon ausgericht vnd bezalt werdent. Das ist vnser gutlicher willen, wir sein lebendig oder tod. Vnd des ze ainem warn vrkund gib ich fur mich vnd all mein erben in den brief besigelten mit meinem anhangundem insigel vnd mit des edeln Hannsen des Dressidler insigel, der das durch meiner vleissigen gepet willen zu gezeugnuzz der sach im vnd seinen erben an schaden an den brief hat gehangen. Der geben ist ze Wienn, an erittag vor Sannd Mathias tag des heiligen zweilifpoten nach Kristi gepurd virczehenhundert vnd in dem zwainczigisten jare.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1420. febr. 19.

Hártya, melyről hártaszalagon 2 db szürke viasz keretben zöld viaszba nyomott töredékes címerpecsét függ le, míg hátlapon ez egykorúnak látszó feljegyzés olvasható: *schadlosbrief Wulczndorfer pro Sweinspeck 1420. Ist partheibrief.*

18.

1422. március 20. *Pernhertel András pozsonyi városbíró a zsidók kérésére egyszerű formában átírja Zsigmond királynak Pozsonyban 1421. október 4-én kelt oklevelét.*

Zsigmond király 1421. okt. 4-én kelt oklevele közölve a MZSO I. kötet 118. sorszáma alatt.

Ich Andre Pernhertel, dye czeyt statrichter ze Prespurgk, hab lassen abschreyben dye gegenwurtige abschrift van wart ze wart nach laut meyns gnedigen hern des kunigs prieff am nechsten freytag für Mitterfasten anno domini etc. vicesimo secundo vnd des ze rechter kuntschaft hab ich durich fleyssiger peet will der juden weyss dicz prieffs meyn sigel auff dye abgeschrift gedruckt mir vnd meynen erben ane schaden.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 12. nr. 812.

Papiros, vízjegye: két kör között egy nyíl, előlapon alul zöld viaszba nyomott kerek címerpecsét töredékével.

19.

1422. június 16. *Sopron. Engelbrecht Lipót soproni polgár és neje Zsuzsanna a soproni Zsidó-utcában levő házukat 41 font dénárért eladják Veyflein soproni zsidónak a szokásos szavatosság vállalása mellett.*

Ich Leupold Engelbrecht burger zu Ödenburg vnd ich Osanna sein hausfraw vergehen vnd tün kund allen den, die den briue lesend oder horent lesen die nu lebend vnd hernach künftig sind, das wir mit vnseri

erben gütem willen vnd gunst vnd mit wolbedachtem mütz zü der zeit, do wir es mit allem rechten wol getün mochten . . recht vnd redlich verkaufft vnd gegeben haben ein haws mit aller seiner zügehörung gelegen in der Judengassen in der stat zü Ödenburg zenest Sundleins haws des junden vnd stösset hinden in die Fleischakcher gassen neben Hansen haws der Pogner, mit allen den nützen, uren, freyhaiten vnd rechten, als wir das herbracht haben vnd mit alter herkommen ist, vmb ainsvndvrtzig phund phenning, die in dem lannde zü Vngern gib vnd geb seind vnd der wir gancz vnd gar verrichtet vnd gewert sein, dem bescheiden Veyflein dem juden die zeit zü Ödenburg gesessen vnd seinen erben fürwasser ledichlich vnd freylichen ze haben vnd allen iren frumen damit ze schaffen verkauffen, verseczen vnd geben, wenn sy wellen, an allen irrsal. Wir sein auch mitsambt vnsern erben vnuerschaidenlich des vorgenanten hawses vnd seiner zuehörung in dem rechten, so vorgeschriben stet, ir recht gewern vnd scherm für allew anpsrach vnd freyen in auch das jar vnd tage, als der stat zü Odenburg recht vnd gwonhait ist. Auch ist das benant haws ledig vnd frey vor aller gült vnd geltschuld. Wer aber, das in fürbas icht krigs oder anpsrach daran auferstund in der yczbenanten zeit, von swem das wer mit recht oder ob in mit recht daran icht abginge, swas sy des schaden nement, das süllen wir in aller ausrichten vnd widerkern an allen iren schaden. Vnd süllen auch sy das haben auf üns vnuerschaidenlich vnd auf allem ünserm gütz, das wir haben in dem lannde zü Vngern oder wo wir das haben, wir sein lebentig oder tod. Vnd das der kauf fürbas also stet vnd vnzebrochen beleybe, darüber se geben wir in den brife zu einer warn vrkund vnd ewiger vestnung der sachen versigilten mit der erbern, weisen hern Czekelusck Petrein, zü den zeiten burgermaister zü Odenburg vnd hern Thomans des Turnhofer des rates der stat daselbens bayder anhangunden insigiln, die wir darumb vleyssig gebeten haben in vnd iren erben an schaden, wann wir selber aygen insigil nicht enhaben. Geben zü Ödenburg, nach Kristi gebürde virczehnhundert jar, darnach in dem zwayvndzwaiczigistem jare an erytag nach Sand Veyts tage.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1422. jún. 16.

Hártya, melyről hártýaszalagon 2 db szürke viaszkerettel bíró zöld viaszba nyomott címerpecsét függ le és hátlaapon e közel egykorúnak látszó feljegyzés olvasható: *Engbrecht pro Veifl juden 1422., parthei kaufbrief.*

20.

1423. július 20. Sopron. *Veyfl soproni zsidó és neje Myrl a soproni Zsidó-utcában fekvő házukat 32 font dénárért eladják Merchlein fia József himbergi zsidónak, aki most Bécsújhelyen lakik, a szokásos szavatosság vállalása mellett.*

Ich Veyfl der jud zü Odenburg gesessen, ich Myrl sein hausfraw vnd all vnser erben vergehen vnd tün kund allen leuten gegenburtigen

vnd kunftigen, das wir mit gutem willen vnd mit wolbedachtem müt zu der zeit, do wir es wol getün mochten, . . . recht vnd redlich verkaufft vnd gegeben haben vnser haws gelegen in der Judengassen in der stat zu Odenburg zenechst Sundlein dem juden vmb zwai vnd dreissig phund phennig, die in dem lande zu Vngern gib vnd geb seind vnd der wir gancz vnd gar verrichtet vnd gewert seim, dem beschaiden Josephen dem juden von Hindberg, Merchleins des juden sun von Czell, ycz gesessen in der Newnstat vnd seinen erben furwasser ledichlichen vnd freilichen ze haben vnd allen iren frumen damit ze schaffen verkauffen, verseczen vnd geben, wem sy wellen, an allen irrsal. Wir sein auch mitsambt vnsern erben vnuerschaidenlich des vorgeantent hawses ir recht gewern vnd schrem für allew ansprach vnd freyen in auch das jar vnd tag, als der stat zü Odenburg recht vnd gwonhait ist. Auch ledig vnd frey ist das vorgeant haws vor aller gült vnd geltschuld. Wer aber, das in fürbasser in der yczbenanten zeit icht krigs oder ansprach daran auferstund, von swem das wer mit recht oder ob in mit recht daran icht abging, swas sy des schaden nement, das süllen wir in alles ausrichten vnd widerkern an allen iren schaden. Vnd süllen auch sy das haben auf üns vnuerschaidenlich vnd auf allem ünserm güt, das wir haben in dem lannde zü Vngern oder wo wir das haben, wir sein lebentig oder tod. Vnd das der kauf fürbasser also stet vnd vnczebrochen beleyb, darüber so geben wir in den brife zu einem waren offen vrkund vnd guter geczeugnisse der sachen besigilten mit der erbern, weisen hern Thomans des Turnhofer vnd hern Czekelusch Petreins bayden anhungunden insigiln, die wir darumb vleyssig gebeten haben in vnd iren erben an schaden, darunder wir vns verbinden bey ünserer judischkeit alles das von wart zu wart genczlich stetzehaben vnd ze laisten, so vor an dem brife geschriben stet, der geben is zu Odenburg nach Kristi gebürde virczehenhundert vnd in dem drewvndzwainczigsten jare an erytag vor tag Sand Marien Magdaleinen.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1423. júl. 20.

Hártya, melyről hártiaszalagon 2 db szürke viaszperemmel bíró zöld viaszba nyomott címerpecsét függ le, míg a hátlapon e közel egykorúnak látszó feljegyzés olvasható: *Veisl jud pro Joseph juden zu Himperg 1423., parthei kaufbrief.*

21.

1426. április 23. Engelbrecht Lipót soproni polgár és neje Zsuzsanna a soproni Zsidó-utcában fekvő fél házukat a felsorolt tartozékaival egyetemben a városház szomszédságában 28 magyar forintért eladják Merchlein fia József bécsújhelyi zsidónak Sopron városában szokásos szavatósság vállalása mellett.

Ich Leuppold der Engelbrecht burger zu Ödenburg, ich Osanna sein hausfraw vergehen vnd tun kund allen leüten gegenburtigen vnd künftigen, das wir mit vnserer erben gütem willen vnd gunst vnd mit wolbedachtem mut zu der zeit, do wir es wol getün mochten, recht vnd

redleich verchafft vnd gegeben haben ein halbs haws in der Judengassen gelegen zenechst Josephen dem juden an ainem tayl, an dem andern tail zenechst dem rathaus mit den gemechen, die hernach benant sind: von erst die gross stuben, die da ligund ist in die Judengassen mitsamb der kamer, die in derselben stuben liget, ein müshaws vor der stuben vnd das ober gewelb gelegen in demselben mushaws vnd vnden den ingankch, der da get aus der Judengassen in dasselb tail hawses vnd einen cheler, das da haisset das presshaws neben dem vorgeantent ingang ausgenommen so das lang venster ausweiset in dem benantent presshaws, das vorgeantent halb haws mitsambt den gemechen, so yczbenant sind, haben wir verkaufft vnd geben mit allen den nützen, eren, freihaiten vnd rechten, als wir das herbracht haben vnd mit alter herkömen ist, vmb achtvndzwanzig Vngrischen gulden güter vnd en vollen swerer, der wir gancz vnd gar verrichtet vnd gewert sein, dem beschaiden Josephen dem juden, Merchleins des juden sun von Czell. ycz gesessen in der Newnstat, vnd seinen erben fürbasser ledichlichen vnd freilichen ze haben vnd allen iren frumen damit ze schaffen, verkauffen, verseczen vnd geben, wem sy wellen vnd alles das damit tun vnd hanndeln, das in allerbest fügt oder wolgeuellet vor aller irrung. Wir sein auch mitsambt vnsern erben vnuerschaidenlich des vorgeantent halben hawses mit den gemechen, so vorbenant sind, mit aller zugehorung ir recht gewern vnd scherm für allew ansprach vnd freyen in auch das jar vnd tag, als der stat zu Ödenburg recht vnd gewonhait ist. Vnd sprechen in auch das ledig vnd frey vor aller andrer gult vnd geltschuld. Wer aber, das in fürbasser icht krigs oder ansprach in solicher vorbenanter zeit icht auferstünd, von swem das wer mit recht oder ob in mit recht daran icht abging, swas sy des schaden nement, das sullen wir in alles ausrichten vnd widerkern an allen iren schaden vnd sullen auch sy das haben auf uns vnuerschaidenlich vnd auf allem vnserm güt, das wir haben in dem lande zu Vngern oder wo wir das haben, wir sein lebentig oder tod. Vnd das der kauf fürbas also stet vnd vngebrochen beleib, daruber so geben wir in den brife zu einer warn vrkund der sachen besigiltent mit der erbern, weisen hern Gelusch Petreins diezeit des rates der stat zu Odenburg vnd Conradts des Ernsten stat-schreiber daselbens baides anhangunden insigilen, die wir darumb vleissig gebeten haben in vnd iren erben an schaden, darunder wir uns verbinden mit vnsern trewn angeuer alles das genczlich stetzehaben vnd ze laisten, so vor an disem brife geschriben stet. Geben nach Kristi gebürde virczehnhundert vnd in dem sechs vnd zwainczigistem jare an abend Sand Jörgen des heiligen marterer.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1426. ápr. 22.

Hártva, melyről hárt aszalagon szürke viaszkarimában zöld viaszba nyomott két címerpecsét függ le. Székeles Péter pecsété igen kopott, míg Ernst Konrád pecsété pedig töredelmes. Az oklevél hátlapján e XV. század közepe tájáról eredő feljegyzés található: *Englbrech pro Joseph juden 1426., parthei kaufbrief, míg a pácatúra bal szélén e héber írás olvasható:*

זה הכתב שעולה על הבית שלי

1427. május 13. Eyban Lőrinc volt soproni polgár és neje, Dorottya 25 font bécsi dénárért Megerler dülöben fekvő 1/8 nagyságú szöllejeket Drescher Péter szomszédságában eladják Köphlein zsidónak, melyért Sopron város szokása szerint egy évig és egy napig szavatosságot vállalnak.

Ich Larencz der Eyban weilend gesessen zü Odenburg vnd ich Dorothe sein hausfraw vergehen für uns vnd für unser erben vnd tün kund allen leüthen gegenbürtigen vnd künftigen, das wir mit gutem willen vnd mit wohlbedachtem müt zu der zeit, do wir es wol getün mochten, recht vnd redlich verkaufft vnd gegeben haben ein achtail weingartens in dem Megerler gelegen zenachts Petrein dem Drescher mit allen den nützen, eren vnd rechten, als wir das herbacht haben vnd mit alter herkömen ist, vmb fünfvndzwainczig phund Wiener phennig. der wir gancz vnd gar verrichtet vnd gewert sein, dem beschaiden Köphlein dem juden vnd seinen erben furbas ledichlich vnd freilichen ze haben vnd allen irn frumen damit ze schaffen, verchauffen, verseczen vnd geben, wem sy wellend an allen irrsal. Wir sein auch mit-sambt ünsern erben vnuerschaidenlich des benanten achtail weingartens ir recht gewern vnd scherm für allew ansprach vnd freyen in auch das jar vnd tag, als der stat zü Ödenburg recht vnd gewonhait ist, vnd sprechen in auch das ledig vnd frey vor aller gült vnd geltschuld. Wer aber das in fürbaser in der yczbenanten zeit icht krigs oder ansprach daran auferstünd, von wem das wer mit recht oder ob in mit recht daran icht abging, swas sy des schaden nement, das süllen wir in alles ausrichten vnd widerkern an allen iren schaden vnd sullen auch sy das haben auf uns vnd allen vnsern gütern vnuerschaidenlich, die wir haben in dem lande zu Vngern oder wo wir die haben, wir sein lebentig oder tod. Vnd wann wir selber aigner insigil nicht enhaben, so haben wir vleissig gebeten die erbern, weisen hern Gelusch Petrein zu den zeiten burgermaister zü Ödenburg vnd Conraden den Ernsten diezeit stat-schreiber daselbens, das sy irew insigil zu einer waren gezeugnüss an disen brif gehangen habend in vnd iren erben an schaden. Geben nach Kristi gebürde virczehenhundert vnd in dem sibenvndzwanzigistenn jar des nachsten erytags nach Sand Pangracien tage.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. N. nr. 91.

Hártya, melyről hártyszalagon két db szürke viaszperemmel védett zöld viaszba nyomott cimerpecsét függ le. Székeles Péteré még ép, míg Ernst Konradé már töredékes. Az oklevél hátlapján a jobb alsó sarokban héber írás olvasható: (Nem lévén fotokópia, nem tudjuk közölni.)

1427. május 22. Bécsújhely, Kastner Lénárd bécsújhelyi polgármester és Hayden Lénárd bécsújhelyi városbíró Vaslen és Jekel soproni, Smerlein fia József bécsújhelyi zsidóktól 200 magyar forintot vesznek fel kölcsön, egyben ígérlik, hogy minden forint után 3 bécsi fillér kamatot fognak fizetni fekete pénzben. A kölcsön visszafizetésére nézve minden biztosítékot megadnak.

Ich Leonhart Kastner diezeit burgermaister hie zu der Newnstat vnd ich Leonhardt Hayden diezeit statrichter daselbs bekennen für vns vnd vnser erben offenlich mit dem brief, daz wir den beschaiden juden Vaslen vnd Jeklen von Ödenburg vnd Joseppen, Smerlein sun, hie zu der Newnstat vnd iren erben vnuerschaidenlich schuldlig worden sein vnd gelten süllen zwainhundert guter Vngrischer guldein, die sy vns berait gelihen habend, darauf alle wochen von hewtigen tag datum des briefs ze raitten, dieweil wir sy derselben gulden nicht bezalt haben, auf ainen yeden guldein zu schaden geent drey Wyenner helbling der swarzen münss. Vnd die egenanten zwaihundert guldein loben wir vnd vnser erben in vnd iren erben oder wer den brief mit iren willen innehat vnd vns damit ermant, ze geben vnd ze bezalen, wenn sy der nicht lennger enpern wolden noch möchten vnd ir gelt an vns vodernt, so süllen wir sy dann darnach hauptguts vnd schadens genczlich ausrichten vnd bezalen. Gieng in aber daran ab, so süllen sy das haben auf vns baiden vnd yedem besunder von ainem auf den andern vnd auf vnsern erben vnd aller vnser hab vnd gütern, so wir yets haben oder hinfür gewinnen, wo das gelegen ist, ynnerlannts oder ausserland, wir sein lebentig oder tod. Sy haben auch ganczen gewalt vnd recht vns, vnser erben vnd gut hinfür darumb aufzehalten, anzeuallen, ze nötten vnd ze pfennden in steten, merkchten vnd dörrfern auf strazzen, wassern vnd lannden allenthalben, wo vnd wie in des stat werden mag so uil vnd alslang vncz das die egenanten juden irs vorgeantent gelts alles hauptguts vnd schadens gancz dauon bezalt werden, das ist alles vnser güter wille. Wir loben in auch mit vnsern trewn, daz wir sy weder vmb hauptgut noch schaden gen hof, gen kamer noch an dhain ander gewaltige hant nicht schaffen noch muen wellen, nur das wir sy selb ausrichten mit beraiten güten Vngrischen guldein, die dann dieselb zeit gib vnd geb sind. Es sol noch mag auch gen dem brief dhain anderr weder betbrief, freibrief, todbrief noch gewaltbrief nicht krafft haben an der bekanten juden willen vnd wissen. Wir haben aber ganczen vnd vollen gewalt den gegenbürtigen brief von den obgenanten juden vnd iren erben oder wer den brief innehat, ze losen, des sy vns zu allerzeit nach vnserm begern süllen statün vnd willig vnd gehorsam sein angeuer. Vnd des ze vrkunde geben wir in den brief besigelt mit vnser baiden obgenanten Leonhartz Kastner vnd Leonharts Hayden aygen anhangunden insigeln. Geben zu der Newnstat, an phincztag vor Sand Urbans tag nach Christi gepürde im virczehenhundertisten vnd sibenundzwainczigisten jaren.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. N. nr. 230.

Hártya, melyről hártymaszalagon két db szürke viaszperemmel védett zöld viaszba nyomott címerpecsét függ le, amelyek közül a második már töredékes. Az oklevél annak jeléül, hogy a visszafizetés megtörtént, egy helyen be van vágva. Az oklevél hátlapján az alábbi egykorú feljegyzések olvashatók: 1., *Item auff den brieff ist gangen gesuech von Sand Vrbans tag huncz auff Sand Larenczen tag XI ½ tal. minus X den.*, 2., *Item daran hat de stat ausgericht V tal. LX den.*, és végül 3., *Vnd ich hab darczue gelichen VI tal. dez freytags vor Sand Larenczen tag.*

24.

1428. július 26. Sopron. *Änderlein veje, Probst Pál kijelenti, hogy Megerlein dülöben fekvő 1/8 nagyságú szőlőhöz való minden jogáról lemond Köphlein zsidó javára annak ellenében, hogy a zsidó azt az adósságát, amivel tartozott neki, elengedte.*

Ich Paul Brobst, Änderleins aydem, vergich vnd tun kund fur mich selben vnd all mein erben allen lewten gegenburtigen vnd künftigen, das wir uns mit gutem willen vnd mit wolbedachtem mütz zü der zeit, do wir es wol getun mochten, gar vnd genczleich verczigen vnd fürczich getan haben vnd vercziehen auch vns wissentlich mit dem brife gegen dem beschaiden Köphlein dem juden vnd gegen allen seinen erben eins achtail weingartens in dem Megerler gelegen zenachts dem Pawrn vom Wolffs mit der beschaidenhait, das ich noch mein erben noch anders ymants von vnsern wegen auf das vorgenant achtail weingartens fürbasser nymmermer dhain ansprach noch vdrung haben noch gewinnen noch dhains rechtens darauf yehen süllen weder vil noch wenig in dhainerlay weise, sunder das der vorgenant Kophel jud vnd sein erben sullen fürbas das benant achtail weingartens ledichleichen vnd freilichen haben vnd allen iren frumen damit schaffen, verchauften, verseczen, schaffen, machen vnd geben, wem sy wellen vnd alles das damit tün vnd handeln, das in allerbest fügt oder wolgeuellet vor ünser vnd menichlichs irrung, wann sy mich vnd mein erben darumb ledig gesagt habend aller der geltschuld haubgut vnd gesuech, so ich in nach innhaltung irs geltbrifes, so sy von vns habend gehabt, darumb übergegeben habend vnd schuldig gewesen sein. Vnd wann wir selber aigner insigil nicht enhaben, so haben wir vleissig gebeten die erbern, weisen hern Gelusch Petrein zu den zeiten burgermeister zu Ödenburg vnd Concreden den Ernstern, diezeit statschreiber daselbens, das sy irew insigil zü warer geczeugnüss an den brife gehalten habend in vnd iren erben an schaden. Geben zu Ödenburg, nach Kristi geburde virczehenhundert vnd in dem achtvndzwainczigisten jare des nachsten montags nach Sand Jacobs tag des heiligen zwelfboten des merern.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. N. nr. 95.

Hártya, melyről hártymaszalagon két db szürke viaszperemmel védett zöld viaszba nyomott címerpecsét függ le, melyek közül Ernst Konrádé már kissé töredékes. Az oklevél plicaturáján a jobb szélén ez a héber írás látható:

אשר פרושט - - שבין על מיגלין - - פריץ

1431. október 29. Bécsújhely. Kanizsai László gróf unokatestvérének, Imre grófnak beleegyezésével örök áron eladja egy bizonyos összegért Meggyes község határában Goldberg dűlőben fekvő Gerstner szőlőjét József bécsújhelyi zsidónak a szavatosság vállalása mellett.

Ich graf Lassla, graue zu dem Harrenstain, bekenne fur mich vnd alle mein erben offenlich mit dem brief vnd tun kund allen lewten gegenburtigen vnd kunfftigen, daz ich wolbedechtlich mit gutem willen vnd zu den czeiten, da ich das wolgetun mocht, verkaufft vnd hingegeben hab wissentlich mit krafft ditzs briefs vnd auch mit willen vnd gunst graf Embreichs, meins vettern, dafur ich mich angenommen hab, vnsern weingarten gelegen im Vngern bei Medbisch genant an dem Goltpergk vnd haisset der Gerstner, ainhalb zunachst Merten des Fulczich weingarten, burger in der Eysneinstat vnd anderthalb zunachst Sigharts weingarten von Oslupp, denselben vorgenanten vnsern weingarten hab ich obgenanter graf Lassla recht vnd redlich verkaufft vnd geben, so uorberurt ist, mit allen den nutzzen, eren vnd rechten, als wir den von alter innegehabt vnd herbracht haben, vmb ain summ geltes, daran vns wolbenugt hat vnd sein auch desselben geltes alles gantz vnd gar bezcalt vnd gewert, dem beschaidenn, vnserm besundern getrewn Joseppen dem juden von Himpperck, diezzeit gesezzen in der Newnstat vnd seinen erben furwasser lediklich vnd freylich ze haben vnd allen iren frvmen damit schaffen, verkauffen, versetzen, schaffen, geben vnd machen, wem sy wellent, an vnser, vnser erben vnd meniklichs von vnsern wegen hindernuss vnd irrung. Wir sullen vnd wellen auch vmb den vorgemelten weingarten ir gnedig herren vnd schern sein gen meniklich vor aller ansprach, alsdann solhes redlichs kauffs vmb erbgüter recht vnd gewonhait ist in dem lannde zu Vngern. Vnd ob in an dem obgenanten weingarten ymand dhainerlay irrung oder infell tun wolt, das sullen vnd wellen wir in auch richttig machen an allen iren schaden vngeuerlich. Vnd des zu vrkund gib ich obgenanter graf Lassla graue zu dem Harrenstain fur mich vnd alle mein erben dem vorgenanten Joseppen juden vnd seinen erben den brief besigiltten mit meinem anhangenden insigil. Der geben ist in der Newnstat, an montag vor Allerheiligen tag nach Christi geburde vierczehenhundert jar vnd darnach in dem ainvnddreizzigisten jare.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1431. okt. 29.

Hártya, melyről hártaszalagon Kanizsai László gróf szürke viaszperemmel bíró zöld viaszba nyomott kerek címerpecsétje függ le az ismeretes szárnyas saslábbal, míg az oklevél hátlapján e közel egykorúnak látszó feljegyzés van: *Gräf von Harrenstain pro Gerstner 1431., parthei kaufjbrief.*

1431. Kismarton. Heckel Erhard kismartoni polgár 22 font bécsi fekete dénárt vesz fel kölcsön József bécsújhelyi zsidótól, melyet ígér a legközelebbi Szent Márton napig visszafizetni, mi ha nem történne meg, ebben az esetben minden font után minden hétre 3 bécsi dénár lesz a kamat. Zálogul leköti a Stainmühl nevű malmát, amely Vulkapordány és Aumühl között fekszik a Vulka vizén. Végül kijelenti, hogy minden körülmények között készpénzben fog fizetni és sem az udvartól, sem a kamarától nem fog érvénytelenítő oklevelet kieszközölni.

Ich Erhart Heckhel purger in der Eyneinstat vnd all mein erben wir vergehen vnd tün kund offenlich mit dem brieff allen, den er furkumt oder horent lesen, das wir vnuerschaidenlich gelten sullen vnd schuldig warden sein Josepen dem juden zw der Newnstat vnd seinen erben czwayvndczwainczigk pfunt guetter Wiener phenning der swarzen münss, die wir in oder wer vns mit irem guettern willen mit dem brieff ermont, vnuerczogenleich ausrichten vnd bezallen sullen auff den nachstkunftigen Sand Merten tag. Tetten wir aber des nicht, so soll furbas von dem egenanten Sand Mertten tag cze raitten auf ein yedes pfunt phenning alle wochen gen ze gesuech drey Wiener phenning derselben münss. Darumb secz wir im ze phant ein mull genant die Stainmull gelegen czwischen Proderstorff vnd der Awmull auf der Wulka, dauon man ierleich dient vierczigk phenning vnd nicht mer, sust frey vnd ledig vor aller ander geltschuld von christen vnd von juden. Gieng in awer daran icht ab hauptgüts oder schadens, das habent sew vnuerschaidenlich auf all vnserm guet, es sey eribguet oder varundguet, das wir yecz haben oder hinfur gewinnen, wo dew gelegen sind nichts darinne ausgenomen, wir sein lembtig oder tod. Sy habent auch ganczen uollen gewalt vnd rechts vns, vnser erben vnd vnser guet hinfur darumb aufzehalten, ze nötten vnd ze phenten in stetten, merkten vnd dorffern auf strassen, wasser vnd lannden allenthalben, wo vnd wie in des stat werden mag souil vnd alslang vncz das der obgenant jud vnd sein erben ires vorgebanten gelts alles hauptguts vnd schadens gancz vnd gar ausgericht vnd bezalt werden, das ist alles mit vnserm gutlichen willen. Wir luben vnd verhaizen auch in mit vnsern trewn an aides stat, das wir sew weder vmb hauptgut noch vmb schaden oder gesuech gen hoff, gen kamer noch an dhain ander gewaltige hannt nicht schaffen noch muenn wellen, nur das wir sew selber ausrichten vnd bezallen wellen mit beraitten guetten Wiener phenning, die denn die zeit gib vnd geb seind. Es ensoll noch mag auch gegen disem brief dhain andere weder betbrief, freybrief, tötbrief noch gewaltbrief nicht kraft haben an des benanten juden vnd seiner erben wissen vnd willen an geuerde. Vnd des ze vrkund geb wir in den brief besigelt, wenn wir aigen insigel nicht gehabt haben, so haben wir fleizicklich gebetten die erbern vnd weisen den burgermaister, richter vnd ratte in der Eysneinstat, das sy der stat klainen insigel fur vns, fur vns (*sic!*) an dem brieff gehangen habent in vnd der stat an schaden, darczw hab wir

fleischlichen gewetten den erbern Jacob Pellanter von Sand Jorgen, das er sein insigel durich vnser fleizzigen gebet willen zw geczewgnüs der sachen an der brieff gehangen hat im vnd seinen erben an schaden, darunter wir vns verpinden mit vnsern trewen alles, das an dem brief geschriben stet, stetzehaben vnd zeulfurn an geuerde. Geben zw der Eysneinstat, nach Christi gepurde vierczehenhundert iar darnach in dem ainenvnddreyszigisten iare.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1431 sine dato.

Hártya, melyről hártýaszalagon két db szürke viaszperemmel védett zöld viaszba nyomott kerek címerpecsét függ le és hártýalapon e közel egykorúnak látszó feljegyzés található: *Heckhl pro Joseph juden 1431., parthey schuldbrief*, míg az előlapon a plicatura jobb szélén héber írás van: (Nem lévén fotokópia, nem tudjuk közölni.)

27.

1432. július 13. Kismarton. Simon kismartoni zsidó kismartoni házát 50 magyar aranyforintért eladja József bécsújhelyi zsidónak.

Eisenstadt, den 13. July 1432. Simon der jude zu Eisenstadt verkauft ein haus daselbst an Joseph den juden in der Neustadt um 50 gulden Ungerisch in gold.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1432. júl. 13.

Sajnos, ez az oklevél ma már nincs meg, hanem helyébe tévesen egy 1350. évből keltezett hártýára írt oklevél van helyezve, amelyben Izzerli és fia Trostel zsidók elismerik, hogy Marchburger Gottfried 200 forint tartozását megfizette.

28.

1433. május 6. Bécsújhely. Nacheim sopróni zsidó, Kophel zsidó veje, valamint Jakob, Schalam és Hadigund bécsújhelyi zsidók Kanizsai László grófnak nagyobb összeget adnak kölcsön, aki zálogul arany és ezüst kupákat és egyéb értéktárgyakat ad át nekik. A zsidók megígérik, hogy mihelyt a kölcsönadott összeget és annak kamatait megkapják, a felsorolt zálogtárgyakat hiány nélkül vissza fogják adni akár a grófnak, akár a törvényes örökösének.

Ich Nachheim jud des Kophel juden aiden zw Oden[bu]rg, ich iacob jud, ich Schalam jud vnd ich Hadigund jud zw ... vnser erben vnd tun kund offenleich mit dem brief, das wir von dem edln, wolgeborenen grauen Lasslaben ... vmb sulhen gelschuldt, so vns sein genads schuldig ist nach lautt eins geltbrües vns dar[umb] ggebenen ... benanfen stukch, derselben stukch ich obgenanter Nachheim jud fur mein tail an derselben gelt[schuld] es ... [gu]ldein koph hat vier markch.

Item ain silbrein koph hat sechtshalb markch vnd ain lot. Item ain sil-
[brein]... markch vnd zway lot. Item ain silbrein koph gesmelczt vnd
geschikcht als ein schal, hat sibenthalb... vnd mit all hat funifczehen
markch. So haben wir obgenant Jacob jud, Schalam jud vnd Hadigund
jud... fur vnsern tail der geltschuld: item ein guldeins giessuas hat
zwo markch vnd ain lot. Item zwainczig si[lbrein]... habent newn-
czehen markch mynner ains lots. Item ain silbrein koph hat sibenthalb
markch mynner... sibenthalb markch. Item ein silbrein schussel hat
zehen markch. Item ein silbrein pekch hat newnthalb m[arkch]...
habent viervndzwanzigk markch vnd vier lot. Die yeczgenanten
silbrein stukh allem sind alle vberge[ben worden]... sechzehenthalf
markch mynner ain lot, in solicher maynung, wan er vns oder vnsern
erben der obgena[nter]... Lassla oder ander yemant von sein wegen
vnser summ gelts haubtgut vnd gesuech, als vnser ge... ist nach laut
vnd sach vnseres geltsschulbrief, den wir von im haben, ausgericht vnd
bezalt werden... wellen wir oder vnser erben in die obgenanten
stukh alle vnczverczert vnd volligklichen wider inantw[urt]e[n]...
vngeuerleich. Das geloben wir all obgenant fur vns vnd all vnser
erben in genczleich stet zu halten... wir sein lembtig oder tod. Mit
vrkund des briefs, den wir in geben, wann wir selber aigen insigel
nicht... [fleiss]ikhleich gebeten die erbern, weysen Leonharten den
Chastner diezeit burgermaister zw der Newnstadt vnd Rudo[lphen]...
statrichter vnd judenrichter daselbs, das sy irew insigel an den brief
gehangen habent in vnd iren erben an schaden... vns verpinten mit
vnsern trewn alles das stetzehaben vnd zu uolfurn, das an dem brief
geschriben ist. Geben in der... an mitichen nach Sand Philippen vnd
Jacobs tag nach Kristi geburde vierczehenhundert jar darnach in dem
drewvnddreyssigsten.

Országos Levéltár Budapest, Dl. 25940.

Rossz állapotban levő hártya, melynek jobb széle már hiányzik. A pontozá-
sok e hiányokat jelzik.

Fényképmásolat alapján kiolvasva.

29.

1433. augusztus 13. Pándorffalu. Garai László macsói bán felszólítja a
pozsonyi tanácsot, hogy rá való tekintettel Musch dévényi zsidónak
minden jogos ügyében legyenek segítségére.

Ersamen, wolweisen, sunder lieben freunth! Wir pitten ewer
freunthschafften, daz ir den juden Muschen, der yecz vnder vns zu
Teben sitczet, durich vnsern willen in allen seinen sachen, die er an
ewch wirt pringen vnd vor euch zu handellen hat, doczu er recht noch
rechten beweisung hat, entphellen lasset sein. Geben zu Pärndorff, an
pfingstag noch Sant Laurency tag anno etc. XXXIII—o.

Laslaw von Gara bann zu Maczscho.

Kívül: Den ersamen, wolweisen purgermaister, richter vnd rät der stat zu Prespurgk, vnsern lieben freundenn.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 30. nr. 3523.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán zöld vlaszba nyomott kerek gyűrűspecst helyével.

30.

1434. május 18. Bécsújhely. Hetschl zsidó arra kéri a pozsonyi tanácsot, hogy adósságukat fizessék meg, mert nemcsak a császárnak, hanem az osztrák hercegnek is súlyos adót kell fizetniük és így a pénzre szükségé van.

Mein vndertanigen dinst beuor wist zu allen zeitten. Lieben herrn! Als ich euch vormaln verschriben hab von meiner geltschuld wegen, da bit ich euch noch mit vleiss, ir wellet mir die ausrichten vnd beczallen yecz an alles verczihen, wann ich sein zu grosser nottbedarf. Wann ewr weishait wol verstett, solt mir die not so gross nicht anligen, ich wurd euch nicht so oft manen, wann mir wol nütczter wer, ich liess lenger gesuech darauf gen, wann wir vnserm genedigen herren dem kayser haben muessen geben IIII½ M guldein, auch vnserm genedigen herren dem herczogen auch an stewr muessen geben. Geben in der Newnstat, an eritag in den Phingstueyertagen anno etc. tricesimo quarto.

Von mir Hetschl jud.

Kívül: Den erbern, weisen dem burgermaister vnd dem richter vnd rate ze Prespurig, mein besondern lieben herren detur littera.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 30. nr. 3561.

Papiros, vízjegye: körző. zárlatán szürke vlaszba nyomott ovális alakú gyűrűspecst helyével.

31.

1434. május 25. Raysling János kismartoni polgár és neje, Anna 43 font bécsi fekete dénárt kölcsön vesznek József bécsújhelyi zsidótól. Zálogul lekötik a Mitter Zerich dülőben fekvő szőlőjüket és egy féltelek szántót Salamon kismartoni zsidó telke mellett. Amennyiben e kölcsönt a legközelebbi Pünkösdig nem fizetnék vissza, úgy minden font dénár után minden hétre két dénár a kamat. A kölcsönnek jó pénzben való teljes visszafizetésére minden biztosítékot megadnak.

Ich Hanns Raysling purger in der Eysneinstat vnd ich Anna sein hausfraw vnd all vnser erben wir veriechen vnd tün kund offenleich mit dem brief allen lewten gegenburtigen vnd chunftigen, das wir vnuerschaidenleich suldig wären seinn vnd gelten sullen Joseppen dem juden in der Newnstat vnd seinen erben drewvndvirczigk phunt

phenning Winner der swarczen münss, dafür wir dem benanten juden für haupgüet vnd schäden seczen mit vnsers perkchherren hannt des erbern Jorigen des Muetgeben diezeit pergmaister in der Eysneinstat vnseren weingarten gelegen in der Mitteren Zericz mit nütz mit all, des nachpaur ist Jorig Renöldt mit seinem weingarten auf ainen tail vnd Stephan Pekerell mit seinem weingarten auf dem andern tail, davon man jerleich dient zw perkchrecht vnd zw huetlan subenvndzwanzigk phennig vnd nicht mer vnd ist frey vnd vnbechüert vor aller ander geltschuld vnd diensten gegen christen vnd juden. Auch secz wir in zw phannt ain halbs lechen ze veld mit aller seiner zuegehörung vnd nützen, des nachpawr ist Schalmon der jud von der Eysneinstat, das auch frey ist vor aller ander geltschuld gegen christen vnd juden, der wir im oder wer vns mit irm gueten willen mit dem brief ermönt, vnuerzogenleich zallen sullen vnd wellen auf die nachstkunftigen Phingsten, das ist geschehen mit des erbern mannes hannt Jorigen des Fleischakcher diezeit richter in der Eysneinstatt. Tätt wir aber des nicht, so sol fürbas von den benanten Phingsten zu raiten auf yegleichs phunnt zwen Winner phenning zu gesuech gen vns alslang, das wir sew bezällen. Stunden aber die vorgeanntten phenning so läng auf schaden, das ir der jud nicht lenger enperen wölt noch möcht vnd sein gelt an vns vadriet, bezallen wir in dann nicht, so hat er dann ganczen vnd vollen gbalt vnd recht die vorgeannten vnserew phannt zu verkawfften, zw verseczen, wenn er wil, an alle irrung soverr vncz das der vorgeannt jüd vnd sein erben ires vorgeannten gelcz haupgücz vnd schaden gancz davon bezalt werden. Gieng in aber daran nicht (*sic!*) ab haupgücz oder schaden, das sullen sew haben auf vnsern erben vnuerschaidenleich vnd auf allem vnsern eribgüt oder varundgüt, das wir haben zu Vngern oder wo wir das haben indersbo nichcz darin ausgenommen, wir seinn lembtig oder tod. Si habent auch ganczen gebalt vns, vnser eriben vnd vnser guetter hinfür darvmb aufzuhaben, zw notten, zw phennten in steten, in merkchten vnd dorffern auf strassen, auf wassern vnd landen allenthalben, wo vnd wie in das stat werden mäg so vil vnd alslang vncz das der obenant jud irs vorgeannten gelcz alles haupgützc vnd schaden gancz dauon bezalt werden, das ist alles mit vnserm gutleichen willen. Wir loben vnd verhaissen auch im mit vnsern trewn an aides stat, das wir sew weder vmb haupguet noch schaden gen hoff, gen chamer noch am chain andre gebaltige hannt nicht schaffen noch müen wellen, nür das wir in selber ausrichten mit beraiten güt Winner phenning, die dann dieselbig zeit gib vnd geb sind. Es sol nach mäg auch gegen disem brief chain ander weder petbrief, freybrif, tadbrief nach gbaltbrief nicht chraft haben an dem benanten juden wissen vnd willen an geuer. Vnd des zw vrchundt geben wir im den brief besigelt mit der erbern vnd weisen purgermaister, richter vnd des ganczen ratcz zw der Eysneinstat chlain anhangvnden insigel, die wir darvmb vleissigkleich gepeten haben in vnd iren erben vnd der stat an schaden. Der brief ist geben nach Christi geburd virczehenhundert jar darnach in dem virvnddreissigisten jar an Sannd Urbans tag.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1434. máj. 25.

Hártya, melyről hártymaszalagon Kismarton város szürke viaszperemmel védett zöldviaszba nyomott ép címerpecsége függ le, míg hátlapon e közel egykorú feljegyzés olvasható: *Raissling pro Joseph juden auss der Neustat 1434, Parthey schuldbrief*. Az oklevél plicaturáján jobb szélén áthúzott héber írás látható, míg folytatólag az oklevél hátlapján viszont ez a héber írás van:

אנו לייחסי ה"י ל"ב ל"מ' על פי שלמה קצנ"ל

32.

1436. január 25. Nagyszombat. A nagyszombati tanács kérdést intéz a pozsonyi tanácshoz, hogy vajon azt a 43 aranyforintot, amelyet Kos Pál előltűk lefizetett, de amelyet Dauher István letiltott, kifizethetik-e Iserl és Jakab budai zsidóknak?

Vnseren wiligen dinst czuuoer erberen, weisen, liben frünt vnd besurder liben günnere! Wier lasen ewer erberkheit wisen, das der Iserl jud vnd Jocub jud von Offen hoben den erberen man Kosch Paul vor wns geprocht vnd haben im schuld geben wmb dreivndvierczigk gulden im gold. Das ist er in anlawken vnd dasselbig gelt ist prait gelegen vor den heiligen tagen vnd ewer erberkheit auff dasselbig gelt mit ewerm prieff hat ein verpot geleet von des erbers man Stephan Dawhers twegen. Dorumb liben frünt wier piten euch mit ganzem fleiss, das ier wns mit ewer prieff wnderweisen wellet, ab man das gelt schol den vorgenanten juden lasen widervaren vnd geben. Geben czu Tiernaw, on Sant Pawl convedsionis tage wnderm khlain statsigel, anno domini etc. tricesimo VI°.

Richtar vnd der gesworen rat der stat czu Tiernaw.

Kívül: Den erberen vnd weisen dem richtar vnd dem gesworen rat der stat czu Prespurk, wnsern liben ffrünten vnd günneren.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 30. nr. 3600.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán pecsételés nyomával.

33.

1436. január 30. Lehner Miklós kismartoni polgár és neje, Ágota 35 és fél font bécsi fekete dénárt kölcsön vesznek József bécsújhelyi zsidótól. Zálogul lekötik a kismartoni házukat Fragner Lénárt és Greusser Osvát házai között. Ha ezt a kölcsönt a legközelebbi Szent Mihály napig nem fizetnék vissza, ebben az esetben minden font dénár után minden hétre két dénár lesz a kamat. E kölcsönnek jó pénzben való teljes visszafizetésére minden biztosítékot megadnak.

Ich Niclas Lehner burger in der Eysneinstat vnd ich Agatha sein hausfraw veriehen fur vns vnd alle vnser erben vnd tün kund allen lewten gegenburtigen vnd künfftigen offenlich mit dem brief, daz wir

vnuerschaidenlichen schuldig worden sein vnd gelten sollen dem beschaiden Joseppen dem juden von Himppergk, diezeit gesezzen in der Neunstat vnd seinen erben sechshalbs vnd dreizzigk phunt guter Wiener phenning swarczer münz vnd der wir si oder wer den brief mit irem gutlichem willen innehat vnd vns damit mont, ausrichten vnd bezallen sollen vnd wellen auf Sand Michels tag nachstkunfftig an alles vercziehen. Tün wir des nicht, so geet furwaser alle wochen auf iglichs phunt zu gesüch zwen derselben phenning. Fur haubtgut vnd fur gesuch seczen wir den benanten juden ze phant mit aller vnser erben gutem willen vnd gunst, auch mit willen vnd wissen der erbern, weisen . . burgermaister, richter vnd des rats ze der Eyneinstat vnser haws gelegen daselbs zunachts Lienharts Fragner haws vnd anderhalb zunacht Oswalten des Greusser haws, da man von dem benanten vnserm haws, des ain halbs lehen ist, mit aller seiner zügehörung gestifft vnd vngestifft alle iare ierlich dint ain phunt phenning zu rechtem grunddinst vnd nicht mer, sust frey, ledig vnd vnuerkumert vor allem anderm dinst vnd aller andern geltschuld gen cristen vnd gen juden. Stunden aber die vorgeantent phenning so lang auf gesuch, daz ir die egemelten juden nicht lenger enbern wolten vnd ir gelt an vns vordernt, weren vnd bezallen wir si denne nicht, so habent si dann ganzzen vollen gewalt vnd recht dasselb vorgeantent vnser haws mit aller seiner zugehörung vnd mit allen nuzen vnd rechten hinfur ze verkauffen, ze verseczen wem si wellent, cristen oder juden an vnser vnd meklichs von vnsern wegen hindernuss vnd irrung alsuerre, daz die egenantent juden ires vorgeantent geltes alles haubtguts vnd gesuchs ganz vnd gar dauon bezalt, verricht vnd gewert werdent. Gieng aber in daran icht ab, es wer haubtguts oder gesuchs, das sollen vnd mugen si dannoch haben zu vns vnd allen vnsern erben vnuerschaidenlichen, darczu auf allen anderm vnserm gut, so wir haben in dem lannde zu Vngern oder ausser lannds, wo wir das haben, es sey erbgut oder varendgüt, wie so das alles genant oder wa es gelegen is, nichts ausgenommen, wir sein lembtig oder tode. Si habent auch darczu vollen gewalt vnd recht vns vnd vnser erben vnd vnser güter hinfur darumb aufzehalden, anzeuallen, notten vnd ze phendden in steten, märkten vnd dörrffern auf strazzen, wassern vnd lannden allenthalben, wa vnd wie si des bekömen mugen vnd wa in auch das stat werden mag souil vnd also lang vnczt daz die egemelten juden ires obgenantent geltes alles haubtguts vnd gesuchs ganz vnd gar dauon verrichtet, bezalt vnd gewert werdent, das ist alles mit vnseren gutlichem willen. Wir geloben vnd verhaissen in auch mit vnsern trewn an aydes stat, daz wir si weder vmb haubtgut noch vmb gesuch gen hof, gen chammer noch an dhain ander gewaltige hant nicht schiken noch müen wellen, nur daz wir selber si ausrichten vnd bezallen mit beraiten guten Wiener phenningen, so vorbegriffen ist. Es ensol auch noch mag gegen dem brief dhain anderr weder betbrief, freybrief, gegenbrief, panbrief, todbrief, quitbrief, vrlaubbrief noch gewaltbrief nicht krafft haben an der egemelten juden gutem willen vnd wissen an alles geuerde. Vnd des zu warer vrkund geben wir in den brief besigiltent, wan aber wir sel-

ber nicht aigen insigil haben, so haben wir fleisslich gebeten die obgemelten erbern, weisen . . den burgermaister, richter vnd den rate ze der Eysneinstat, daz si derselben stat klain insigil fur vns an den brief gehenkt haben, daründer wir vns williglich verbinden mit vnsern trewn war stetzuhalden vnd ze uolfürn alles das, so an dem brief geschriben stet der benanten stat ze der Eysneinstat vnd allen andern ausserhalb vnser ane schaden. Der brief ist geben nach Crist gebürde vierczehnhundert jar darnach in dem sechsvnddreissigstem jaren an montag vor Vnser fraun tag der liechtmess.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1436. jan. 29.

Hártya, melyről hártyszalagon Kismarton város szürke viaszperemmel védett zöld viaszba nyomott kerek és kopott címerpecsége függ le, hátlapon e közel egykorú feljegyzéssel: *Lehner pro Joseph juden 1436. Parthey schuldbrief*, míg előlapon a plicatura jobb szélén e héber írás látható:

ניקלן להנער ה"י לי ל"ה ל"ט' יחצו על מיכל קצו"ל

34.

1438. február 11. *Kisan nagymartoni zsidó és neje, Hendel elismerik, hogy abból a 84 font dénár összegből, amellyel Fraknói János és Pál grófok, valamint szolgájuk, Linczer János tartoztak nekik, Fraknói Pál gróf özvegye, Anna asszony az elhunyt férjére eső részt a kamattal együtt hiány nélkül megfizette.*

Ich Kysaan der jud, diezeit gesessen zu Mertersdorff, ich Henndel sein hausfraw, veriehen vnd tuen kund offenleich mit dem brieff fur vns vnd fur all vnser erben vnd nachchommen von der geltschuld wegen der viervndachczig phunt phennig, so vns dann schuldig sind die wolgeboren herren, her Hanns graff vnd graff Paul zum Vorchtenstain vnd auch Hanns Linczer ir diener vnd all ir erben, darumb wir ain brieff haben von in allen drein, vmb dewselben summ gelts mitsambt dem schaden vnd gesuch, der dann darauf gangen ist, hat vns die edel frawe frau Anna, graff Paulen seligen witib anstat des benanten graff Pauln kinder ires tails gancz ausgericht vnd bezalt. Darumb sag wir si vnd ir erben vmb irn tail gancz quidt, ledig vnd loss hinfur nymermer kain ansprach noch uodrung darumb ze habenn noch gewynnen weder mit brieften noch mit recht noch dhainerlay ander kuntschaft in dhainerlay weis vngeuerleich. Wer aber, das hinfur der obgemelt brieff oder ander brieff icht darumb auschommen, die da lautund wern von graff Pauln seligen oder seinen chindern, auch seinen erben vnd nachkommen vmb welherlay geltschuld, das wer dy da lauteten mit benanten Kysaan dem juen, Henndel meiner hausfraun, vnser bayder erben vnd nachchommen, solich brieff sollen hinfur chain kraft habenn, wider sew besunder all tod vnd ze brechen sein. Des ze vrchund geb wir in den brieff besigelt mit des erbern vnd weisen Oswalt des Moser, diezeit dez rats der stat zu Odenburg vnd auch Vlreich dez Pühel, diezeit

gesessen daselbs, bayder anhanggunnder insigel, die si durch vnser fieissigen gepet willen zu geczeugnuss der sach an den brieff gehanngen haben in vnd irn erben an schadenn, darunder ich mich obgenanter Kysaan jud mit meiner hanndtgeschrift treuleich uerpint mit meinem judischen treuen anstat mein selbs, darczu anstat Henndel, meiner hausfrawen, auch vnser bayder erben vnd nachkommen alles daz stet vnd vnczbrochen halden, so vor an dem brieff geschriben stet, darczu hab ich gepeten den beschaiden Joseph den Sündel, diezeit gesezzen zu Odennburg, das er sich auch zu geczeugnuss der sach mit seiner hanntgeschrift vnder der benanten herren insigel auf den brieff verschriben hat im vnd seinen erben an schaden. Geben nach Cristi geburde vierzehenhundert jar darnach in achtvnddreyssigisten jarenn an erchtag nach Sannd Dorothea tage.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1438. febr. 11.

Hártya, melyről hártyaszalagon két db szürke viaszkeretben zöld viaszba nyomott kerek és ép címerpecsét függ le, míg hátlapon ez a közel egykorú feljegyzés található: *quitbrief von Kisaan judn auf dy grauin von Vorchtenstain 1438, sonst partheyen.* Előlapon a szöveg alatt úgy a bal, mint a jobb oldalon ez a héber frás látható:

אני החתום ממה מודיע לכל רואי כתבי זה, שנדרנו אני ואשתי מר' הינא על יהדותינו כרצון נפשינו, לקיים כל מה שכתוב בכתב גלחות הנ"ל, בלא עורמה ומראה ומה שכתבתי חתמתי היום ביום ג' י"ו אדר הראשון קצ"ח לאלף הששי. חסדא בר מנוח ז"ל הכהן המכונ' היזל

אני החתום ממה מודיע לכל רואי כתבי זה, שבקשו אותי הב"ר חסדא בר מנוח ז"ל ואשתי מר' הינא להעיד על זה, שנדרו לקיים כל מה שכתוב בכתב גלחות הנ"ל וכאשר כתב בכתבי ידו בכתב זה, ומה שבקשו אותי בכתבי וחתמתי היום ביום ג' י"ו אדר הראשון קצ"ח לאלף הששי. יוסף בר שמחה ז"ל המכונ' זנדרל.

35.

1440 táján. Buda. Genigler István egyik pozsonyi ismerősével közli, hogy Ferenc, a budai Nagyboldogasszonyról c. templom plébánosa, nagy szeretettel fogadta. Említés történik Rot Miklósról, aki 53 aranyforinttal adósa egy pesti zsidónak és 5 évi kamattal is hátralékban van. Ezzel kapcsolatban Rot Miklós a pozsonyi tanács oklevelét kérte tőle, mit azonban nem adtam át neki, nehogy én is minden bizonyíték nélkül maradjak. Amennyiben Pozsonyból hajó indulna Budára, ezzel lehetőleg küldjék el az ingóságait és a könyveit, ha nem irányították azokat Nagyszombatba.

Carissime frater et domine mi predilecte! Audivi de vestra invaliditudine sew infirmitate, de qua compacior vestre honorabilitati ex intimis cordis mei visceribus, ut de propriis et utinam dignus essem ante oculos

mayestatis divine ad interpellandum pro vestra sanitate. Hoc facerem, sed de propria tamen spero fiducialiter in dominum deum, ut ipse dabit mihi postulacionem meam non meis meritis, sed sua magnamina et benignitate de vestre honorabilitatis salute ad laudem ipsius et utilitatem vestram. Item notifico vestre honorabilitati, quod prius scripseram vobis, de qua sic puto, quod nichil sit expeditum in illis, sed illa, que iam scribo, illa percipiatis valde bene et dicatis sew amittatis cives scire vel legere, quod scribo, ut et ipsi sciant, quod in veritate non vellem libenter eorum malum vel dampnum, nisi soli non vellent curare, quod vero dampna mea non possum sic ita leviter perdere. Sciatis, quod me iam hic stabilivi cum magistro Francisco plebano ad Beatam virginem Bude, eius favore et honore bene tractor de gracia dei. Super hoc sciat vestra honorabilitas, quod Rott Nicl amicus meus hic Bude mecum fuit et petivit a me litteram civium, nostrorum dominorum et proposuit mihi, quomodo vellet sibi invenire unum dominum, mediante quo et vigore huius huc ipse se vellet vindicare et dominos cives vestros dampnificare etc. Eciam modum induxit, de quo esset longum narrare, quia eciam habuit me vocatum ad judeum, cui ego pecuniam dedi et reppercepit ad se fidedignas personas tam de consilio, quam extra consilium civitatis Pesthiensis, ubi idem judeus moratur et requisivit judeum manifeste, utrum domini cives solvissent eundem pro eo, quod sumpserunt, non, sed si domini cives poterint probare, quod aliquid mihi dederunt, hoc volo vobis defalcare. Ex eis istis intelligo judeum non esse solutum ad voluntatem suam, sed puto in parte, quia judeus computat de capitali pecunia LIII florenos et de usura ad V annos. Ista omnia vult habere in bonis Rot Nicel. Istitis auditis Rot Nicel secundaria vice peccit litteram dominorum, ut illam sibi darem. Cui habui me excusatum dicens, si reciperetur ter invia littera, tunc nec ego, nec tu essemus soluti, quia ego pecuniam meam sumptam nolo perdere, qui mihi respondit et quomodo si portabo vobis pecuniam vestram, utrum dabitis mihi litteram, dixi, si portabis, non possum ter contradicere, sed dabo. Ex quo igitur domini cives ipsum Rot Nicel vicerunt iudicio eorum, ut ego intellexi et quomodo ipsi suum dampnum debent ab ipso conservare, quis ista permiserit, ignoro, unum scio, quod nullam...¹ sed unam dedit uxori, aliam minori filio suo vel maiori, ut puto, sub spe etc. Molo...² dominorum adhuc habeo et LXXVII fl. auri, exspecto, si ipsi dabunt mihi propriis...³ bonis Rot Nikel. Ego sum iterum contentus, quod iam possunt facere post vindemiam arestatis bonis suis, videlicet Rot Nikel, quod si non et si venerit Rot Nicel et portabit mihi florenos meos...⁴ portabit sibi dare litteram, quam mihi presentabit, quia dampnum meum vere non perdam. Item peto, si aliquis descendet cum una navi, rogo, ut res ad vestram honorabilitatem noviter dimissas per me...⁵ velitis destinare eciam libros dudum ibidem dimissos, si non destinastis ad Tirnaviam. Eciam rogo de summo corde, quod virgo benedicta conformet vos in sanitate corporis et anime ad

¹ utána kb. 5 szó, ² utána kb. ismét 5 szó, ³ utána kb. 4 szó, ⁴ utána egy szó, ⁵ utána egy szó részben kitörve, vagy elmosódva.

tempora longiora amen. Scripta Bude apud ecclesiam parochialem beate Marie deipare virginis in die Sancti Luce ewangeliste.

Stephanus Genigler.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 34. nr. 5008.

Szűrágott és penészfoltos papiros vízjegy nélkül, melynek címzését ma már kiolvadni nem lehet, zárlatán szürke viaszba nyomott kerek gyűrűspecstől töredékével.

36.

1440. szeptember 5. Bécsújhely. Zirker Keresztély ígéri, hogy a zsidókkal minden kapcsolatot megszüntet mindaddig, amíg úrnője, Fraknói Pál gróf özvegye, Anna, velük az ügyét nem rendezi. Ha nem tartaná be ígéretét, úgy annak minden következményét viselni fogja.

Ich Christan Zyrkger bekenn, als ich mich mit der edeln, wolgeboren frawen, frawn Annen grefin zum Vorchtenstain, weilend des edeln, wolgeborn herren graf Paulens grafen zum Vorchtenstain seligen wytib, meiner gnedigen frawn, verzichtet nach lauth des briefs, so ich von irn gnaden hab, das ich mich hinfur von datum des briefs vor den juden innhaben, gelaitten oder huetten wil vnd schol, all die weil vnd sich die obgenant mein gnedige fraw mit in nicht verricht hat, damit ich in derselben zeit vnd weil von den juden in kain verpot, aufhaldung oder venkchnuss nicht komb. Ob aber ich mich also dauor nicht huettet vnd daruber in solher egemelter zeit von den juden bekumbert wurd, so wil vnd sol des die egenant mein gnedige fraw ir erben, auch all die iren von mir vnd meinen erben vor aller ansprach vnengolten sein vnd bleiben getreulich vnd vngeuerlich. Des zu vrkund so gib ich der oftgenanten meiner gnedigen frawen den brief besigelten mit meinem aigen anhangendem innsigel vnd mit des edeln Hannsen des Weidaher, gesezzen in der Newnstat anhangendem innsigel, der das durch gezeugnuss vnd meiner vleissiger beth willen getan hat im vnd seiner erben an schaden. Geben in der Newnstat, an montag nach Sand Gilgen tag, nach Christ gepurd im vierczehenhundertisten vnd vierczigistem jare.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1440. szept. 5.

Hártya, melyről hártymasalagon két szürke viaszperemmel védett és zöld viaszba nyomott címerpecsét függ le. Az első címerpecsétnek csak a körirata ép, míg maga a címer már kitörött. Az oklevél hátlapján e közel egykorúnak látszó feljegyzések találhatók: 1., *ain verschreibung von Zirker der juden halbn 1440.* *Sunst partheybrief, 2., fremd person verschreibung.*

1441. február 26. Eber Gáspár bécsűjhelyi városbíró figyelmezteti Re-neiss István pozsonyi városbíró-t és a tanácsot, hogy sem Sungen Ulrik mészáros, sem Miklós öreg harmincados még nem fizette meg Hetschl zsidónak az adósságát. Bizik abban, hogy nem kell megtorlást alkalmazni.

Erber, weis mein willig dinst wisset beuor! Mich hat anbracht Hetschl jud hie in der Newnstat, nachdew vnd ich euch vormallen verschriben hab von des Sungen Vllein wegen des fleischaker vnd Nikolae alter dreysker wegen, wie im noch von in paiden kain ausrichtung noch nicht beschechen sey, das mich vnbillleich dunket. Noch solher klag bit ich euch noch mit sunderen fleis, ir wellet die euren vnderweisen, das sy meins genedigisten herren juden ausrichten vnd vnklaghaft machen. Beschech aber des nicht, so must den dem juden gunnen der ewrs herren darumb aufzehalten. Aber ich getraw euch wol, ir wellet es darzu nicht komen lassen. Geben an suntag vor dem Vaschangtag, anno domini etc. XLI. jar.

Caspar Eber statrichter in der Newnstat.

Kívül: Den erbern, weisen Steffan Renas statrichter vnd den ganczen rot der stat zu Prespurkch detur littera.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 30. nr. 3756.

Papiros vizjegy nélkül, zárlatán fődött kerek alakú gyűrűpecséttel.

1441. április 3. Uszor. Rozgonyi István pozsonyi főispán felszólítja a pozsonyi tanácsot, hogy a királynő rendelete értelmében a zsidóknál levő zálogtárgyait neki adják ki.

Circumspecti et providi viri, amici nostri carissimi! Reducatur vestris amicitia in memoriam, quomodo nuperrime serenissima domina nostra graciosissima suis litteris mediantibus vobis mandaverat sew retinaverat, qualiter nobis pignora nostra inibi Posonii per nos, quam eciam per familiares nostros impignoratas (sic!) judeis ibi existentibus nobis extradari facere debuissetis. Eapropter adhuc et nos vestras amicitias attentius requirimus, nam et si ipsa serenissima domina nostra graciosissima per vestras amicitias nobis extradare non permisisset, eciam in vobis talem specialissimam gerimus confidenciam, quatenus nobis per ipsos judeos nostra pignora restatuari facere velletis. Igitur amici nostri carissimi quidquid in premissis facere pretenditis, nobis significetis, ut et nos domine nostre gracie superinde rescribere valeamus. Datum in villa Vsor, feria proxima post dominicam Judica, anno domini M—o CCCCXLI—o.

Stephanus de Rozgon comes Posoniensis.

Kivül: Circumspectis et providis viris judici, juratis civibus civitatis Poseniensis, amicis nostris carissimis atque honorandis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 30. nr. 3766.

Papíros, vízjegye annyira csonka, hogy nem állapítható meg az ábrája, zárlatán zöld viaszba nyomott kerek gyűrűspecst helyével.

39.

1441. augusztus 7. Bécsújhely. IV. Frigyes római király meghagyja a bécsújhelyi tanácsnak, hogy a minoriták fertályában néhai Lemplein zsidó házat, amely reá szállt, Köpfflein soproni zsidó szomszédságában, telekkönyvileg írják ácsmestere, Greifenbergi Konrád nevére, mivel azt neki adományozta.

Wir Fridreich von Gotes gnaden Römischer künig, zu allen zeiten merer des reichs, herczog ze Österreich, ze Steir, ze Kernden vnd ze Krain, graue ze Tirol etc. embieten den erbern, weisen, vnsern getrewn, lieben . . dem burgermaister vnd rate hie zu der Newstat vnser gnad vnd alles gut. Wir lassen ew wissen, daz wir vnsern getrewn maister Kunczen von Greuenperg, vnserm czymmerman, das haws hie in Mynnerbrüder viertail zwischen Albrechten Sachsen des kramer vnd Köpffleins des juden von Ödenburg hewsern gelegen, dauon man jerleich dient sechs pfenning zu gruntrecht vnd nicht mer, das weilent Lempplein des juden gewesen vnd vns veruallen ist, von sundern gnaden vnd seiner dienst wegen gegeben haben nach lautt vnser briefs im darumb gegeben. Emphelhen wir ew vnd wellen ernstlich, daz ir denselben vnsern czymmerman vnd sein erben darumb in ewr gruntpuch nach desselben vnser briefs innhaltung nucz vnd gewer schreibt, als dan darczu gehört vnd gewöndlich ist. Daran begeet ir vnser maynung. Geben zu der Newnstat, an montag nach Sant Sixten tag anno domini etc. quadragesimo primo, vnser reichs im andern jare.

commissio propria domini regis.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. N. nr. 33/2.

Papíros vízjegy nélkül, hátlapjára nyomott fődött királyi titkos pecséttel.

40.

1442. január 27. Sopron. Kophel bécsújhelyi zsidó a soproni Zsidó-utcában fekvő házat a toronnyal együtt 100 font bécsi fekete dénárért eladja Ebersdorfi Zsigmond soproni városkapitánynak Sopron város szokása szerinti szavatosság vállalása mellett.

Ich Kophel jud, diezeit gesessen in der Newnstat, vergich fur mich selbst vnd fur all mein erben vnd tun kund allen den, die den brief lesen oder horend lesen, dye nu lebend vnd hernach künftig sind, das ich mit gutem willen vnd mit wolbedachtem mut zu der zeit, do ich das mit recht wol getun mocht, verchault hab mein haws mit dem turn

gelegen in weilend der Judengassen an ainem tail zenachst Kristan des Pekchen haws vnd an dem andern tail zenachst heren Wolfgangs, Hannsen des Pogner sun, haws vnd stösset hinden an Casparn des Fleischhakcher vnd des Wandler heüsern. Das vorgeant haws hab ich recht vnd redlich verkauft vnd geben mit allen den nützen, zugehorungen, eren, gewonhaiten vnd rechten, als ich das vnuersprochenleich herpracht hab vnd mit alter herkomen ist, vmb hundert phunt Wyenner phenning der swarczen munss, der ich gancz vnd gar verricht vnd gewert pin, dem wolgeboren herren, hern Sigmunden von Eberstarff zu den zeiten haubtman der stat zu Odenburg vnd seinen erben dasselb haws mit allen zugehorungen, so uor geschriben stet, furbas ledikleich vnd freyleich zu haben vnd allen iren frumen damit ze schaffen, verchafften, verseczen, schaffen, machen vnd geben, wem sy wellen vnd alles das damit tun vnd handeln, das in allerpest fueget oder wolgeuellet vor menikleichs irrung. Vnd pin auch ich vorgeanter Kopphel jud mitsampt allen meinen erben vnuerschaidenleich des egenanten hawses mit allen nützen, zugehorungen, eren, gewanhaiten vnd rechten, so dann vorgeschriben stet, des vorgeanten wolgeboren heren, hern Sigmunds von Eberstarff vnd seiner erben oder wem er das schafft, macht oder gibt, so uorgemelt ist, rechter gwer vnd schermen fur all ansprach vnd freyen in auch jar vnd tag, als der stat Odenburg recht vnd gewonhait ist. Auch sprechen wir in das vorgeant haws ledig vnd frey vor aller gult vnd geltschuld. Wer aber, das in furbas in der vorgeanten zeit icht krieg oder ansprach daran auferstuend, von wem das wer mit recht oder ob in mit recht daran icht abging, was sy des schaden nemend, das sullen wir in alles ausrichten vnd widerkern an allen iren schaden vnd sullen sy das haben auf mir vnd meinen erben vnuerschaidenleich, darczu auf allen vnsern güetern, erbgüetern vnd varundgüetern, so wir haben in den landen zu Vngern, zu Österreich, zu Steyr oder wo wir die haben, in dem allen nichtz ausgenommen, wir sein lebentig oder tod. Vnd das der kauf also stet vnd vnczerbrochen beleib, darüber so gib ich dem benanten wolgeboren herren, hern Sigmunden von Eberstarff vnd seinen erben in den rechten, so vor geschriben stet, den brief zu ainer waren offen vrkund der sach besigelt mit der erbern, weisen Oswalden des Moser zu den zeiten burgermaister der stat zu Odenburg vnd Conrads des Ernsts zu solichen zeiten statschreiber daselbs bayder anhangunden insigeln, die ich vleizzikleich darumb gepeten hab, das sy ire insigel der sach zu warer gezeugnuss an den brief gehangen haben in vnd iren erben an schaden vnd darunder ich mich vorgeanter Kopphel jud vnd für all mein erben aller obgeschriben sach verpind mit meinem trewen alles das war vnd stet zu halden, das an dem brief geschriben stet. Der geben ist zu Odenburg, an samstag nach Sand Pauls tag der bekerung nach Kristi gepürd vierzenhenhundert vnd in dem zwayvndvierczigisten jare.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1442. jan. 27.

Hártya. melyről hártyaszalagon két, szürke viaszperemmel védett, zöld viaszba nyomott címerpecsét függ le, míg az oklevél hátlapján ez egykorúnak látszó feljegyzés van: *Kropfl jud pro Eberssdorff 1442., parthei kauf.*

1444. február 17. Köpcsény. Sulevici Kepler János közli a pozsonyi tanácsal, hogy egy pozsonyi zsidó már járt a zsidónőnél, kinek megmondta a maga véleményét. Amennyiben a másik zsidónő is hozzájönne, úgy kívánságuk szerint fog cselekedni.

Meyn fruntlichen dinst czu vor libin hern vnd nachparn! Ewr verschreyben han ich wol vernomen, als ir mir schreybit von der judn wegin. Nw lass ich ewch wyssin, daz alz hewte eyn jude von Prespurg bey yn gewest ist vnd mit yn gereth vnd ich demselbn judn hab lassen meyne maynwng dirgeben vnd her wirt is wol an ewch bringen. Auch libin hern, wen dy andern judin czu mir kemen werden, ich wel mich durch ewern willin lassin gelymplich fynden vnd bit ewch, ir wold mirs yn vbil nicht wermerken. Gegeben czu Katcze, an mantage noch Valentini yn XLIIII. jar.

Hanns Kepler von Zwlewicz.

Kivül: Den erbern vnd weysin dem richtir vnd dem rate der stat czu Prespurg, meynen hern vnd guttin nachperen.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 31. nr. 3869.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán zöld viaszba nyomott kerek gyűrűspecstől eredékével.

1445. augusztus 11. Tüding. A tüdingi bíró közli a pozsonyi városbíróval, hogy Unger Miklós tagadja, hogy bármivel is tartozna a gráci származású Hendel zsidónak. A zsidó jöjjön el hozzájuk és igazságot fog kapni.

Vnszern frewnlichen vnd willigen dinst czu vor ersamen vnd fursichtigen herrn richter vnd burgern! Wir laszen euch wiszen, als ir vns vor scribein habt von des juden wegen, der genant ist Hendel von Grecz, zo laz wir euch wiszein dy wortenwung, dy er thwt vnd dem Nicklas Vnnger, der spricht, er sey ym nichts schuldig. Zo pit wir euch, daz der jud kom gen Thwrding vnd der weys das mit guten kwncschafft, so vol vir ym genuckt thvn, als vil vir seyn gwt winden. Geben czu Thwrding, am mittichen nach Sant Lawrencen tag anno domini etc. XL quinto etc.

Richter vnd burger czu Thwrding, yr villigen dinst czu aller czeit.

Kivül: Dem ersamen vnd fursichtigen man, richter vnd burgern ze Pressburgk.

43.

1446. november 10. Nachem, Mair, Ábrahám és József zsidók, mindnyájan Kophlein zsidó vejei, elismerik, hogy Bertalan borsmonostori apát elődjének, Péter apátnak adósságát, összesen 125 forintot lefizette, miről őt nyugtatják, de megjegyzik, hogy kamatot nem számítottak fel, mivel azt IV. Frigyes német király elengedte.

Ich Nachem, ich Mair, ich Abraham die juden, Kophleins ayden vnd ich Joseph der jud zu der Newnstat gesessen, auch Kophleins ayden, bekennen vnd vergehen anstat des yeczbenanten Kophleins des juden vnd seiner erben, auch für vns vnd für all vnser erben . . . sum guldein vnd gelt, so her Peter weylend abtt des gothaus Sand Marienberg . . . gedechtnuss, nu abtt der erwirdig herr her Bertelme, all ir richter, purgel, selbgeschollen vnd holden, sy siczen hinder dem benanten abtt oder habend sich fuder gezogen, ir erben vnd nachkomen dem benanten Kophlein dem juden vnd seinen erben nach innhaldug eines geltbrieffs, so der benant Kophel jud vnd sein erben von in darumb habend schuldig beleibend vnd dieselb summ guldein nach innhaldug des geltbrieffs ettlichew jar auf teglichen schaden vnd gesuch gestanden ist. Nu hat angesehen der allerdurchleuchtigist der Romisch etc. kunig, vnser allergenedigister herre des egedachten hern Bertelmes abtt andechtigs vnd diemutigis gebet vnd hat in sein gotshaus, all sein richter, purgel, holden, ir erben vnd nachkomen des gesuchs, der solichew jar darauf gegangen ist vnd hinfur darauf gegangen . . . einem genad vnd freybrieff genczlich geschafft ledig vnd frey zu sein nach innhaldug des g[enadbr]iiefs darumb gegeben. Nu hat vns yecz zu rechter zeit vnd weyl der benant her Bertelme abtt . . . gothaus an derselben haubtsum des geltbrieffs ausgericht vnd bezalt hund[ert]vndfuniff[und]zwaintzig guldein vnd sagen auch den vorgeanten abtt, land Marienberg, das . . . richter, purgel vnd holden, erben vnd nachkomen der egedachten hundert vnd funiffvndzwaintzig guldein genczlich quitt, ledig vnd los vor aller ansprach vnd sy vns dann die lestt zalung, aber nach innhaldug des genadbriefes hundert vnd funiffvndzwaintzig guldein ausrichtend vnd bezalend, so sol dann fürbas der benant Kophel jud vnd sein erben an sew nicht mer phlichtig sein ze uordern alsuerr vnd die lestt zalung nach ausweysung des genadbrifes nicht vbertretend. Mit vrkund besigelt mit der erbern, weysen Oswalds des Moser, diczeit bürgermaister zu Odenburg, Zeonhards des Aynweigs des rats der stat daselbs vnd Conrads des Ernsten burger daselbens, die wir darumb mit vleis gebeten haben, das sy irew innsigel zu warer gezeugnuss auf disen brief gedruht habend in vnd iren erben an schaden. Wir verpinden vns auch vnder den egenanten innsigeln mit vnsern geschrifflichen

judischen innsigeln alles das war vnd stetzuhalten, so dann vorgeschrieben stet. Geben zu Odenburg, an Sand Mertten abend des heyligen bischoff anno domini etc. quadragesimo sexto.

Országos Levéltár Budapest, Dl. 34988.

Rongált papiros, mely fel van ragasztva egy másik papirosra, de ki lehet venni, hogy hátlapján 3 db címerpecsét volt rányomva és ugyanitt ez egykorú feljegyzés olvasható: *dte juden sind pezalt*. A pontozások a kitöréseket jelzik.

44.

1447. március 13. Pozsony. A pozsonyi káptalan Reneis István pozsonyi városbíró és List István tanácsos kérésére egyszerű formában átírja Erzsébet királynőnek 1441. március 13-án kelt és a zsidók adózására vonatkozó oklevelét.

Nos capitulum ecclesie Posoniensis memorie commendamus, quod circumspecti viri Stephanus Renas iudex ac Stephanus List juratus civis civitatis Posoniensis nostram personaliter venientes in presenciam exhibuerunt nobis quosdam litteras serenissime principis domine Elisabeth regine Hungarie etc. patenter confectas et sigillo eius secreto subapprenso consignatas, in cuius margine superiori ita stat scriptum: „*commissio propria domine regine*” petens nos debita cum instancia, quatenus tenorem earundem litteris nostris inseri et transscribi facere dignemur, quarum tenor per omnia talis est: (*Erzsébet királyné 1441. március 13-án Pozsonyban kelt oklevele, kiadva MZSO. I. 142. sorszám alatt.*) Nos igitur iustis et legitimis dictorum Stephani Renas iudicis ac Stephani Listi jurati civis petitionibus...¹ communis iusticie favorabiliter inclinati eadem litteras reginales non rasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte viciatas, sed omni prorsus suspicionis vicio carentes de verbo ad verbum...² et augmento presentibus litteris nostris inseri fecimus et transscribi uberioem rei ad cautelam. Datum Posonii, feria secunda proxima post festum beati Gregorii pape anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 16. nr. 1297.

Kissé rongált papiros, melynek vízjegye: körben kétkarú mérleg háromszögletű csészékkel, hátlapjára szürke viaszba nyomott kerek káptalani pecsét töredékével és ugyanitt az alsó szélen ez egykorú feljegyzéssel: *transsumptum super taxa judeorum*.

¹ egy szó, ² kb. 2 szó kitörve.

1447. november 20. Sopron. A soproni tanács azzal a kéréssel fordul a pozsonyi tanácshoz, hogy mivel Gutai György özvegye Margit, aki most Ainweig Lénárd soproni polgár neje, a városukban lakó Muschel zsidónál fennálló adósságát ki akarja fizetni, ezt tegyék lehetővé. Amennyiben a zsidó nem akarná felvenni a pénzt, kamatot az első figyelmeztéstől kezdve nem fog kapni és az esetleges károsodásért is a felelősséget ő fogja viselni.

Ersam, gar fürsichtig, namhaftig vnd wolweise vnser freuntlich dinst sein ew beuor! Als wir ew dann vormals auch zugeschriben haben von wegen der geltschuld, so die ersam fraw Margret, Leonhardts des Aynweigs, vnser mitburger hausfraw, die weylent Gorgen von Gutta auch elichen gehabt hat, Muschel dem juden von Rakolsburg, Jacobs des juden aidem von Ofen nach innhaltung zwair geltbrief vnd phandbrif schuldig beleibt, dieselb vnser mitburgerin vor vnd auch ycz den benanten juden gar willig ist zubeczalen vnd darumb der phand ains, so dem egemelten juden versaczt sind, nach merkchlichen iren scheden verkaufft vnd den erkchen zu vnserm statrichter mit vnserm wissen genczlich nidergelegt hat, als wir sy dann vormals auch verschriben haben, ydoch so vermainet sy sich von den egenanten juden genczlich zu müssen vnd darumb so bitten wir ewr nachberlich lieb der weishait in vleis vnser dinste guts vnd anders vertrawns, ir wellett darob sein, damit ewr jud von ewer weishait vnderweyset werde vnd auch mit im in ernst wellet schaffen, damit er solich pillich vnd glimphlich zalung aufnem bey vns auf vnsern gründen, da dann die phand gelegen vnd versaczt sind vnd sich der offtgenant jud nach solicher ewer vnderweysung her zu vns füeg. Begert er dann gelaits vnd sicherhait, des sey wir im willig zu senden vngeuerlich. Dann so wellen wir de entzwischen in vleis vnd getreulich damit helfen vnd raten, das sy glimphlich vnd gütlich miteinander in richt vnd aynigung komen. Beschech aber, das er solich pillich zalung nicht aufnehmen wold, so vermainet die egenant vnser mitburgerin vnd bitt ew vnd auch vns des ingedenkch zü sein, das sy dem egemelten juden hinfür sider des ersten anbots vnd auch von gegenbürtigen zeit hinfür dhainen gesüch nicht schuldig sey vnd melt auch, enphing sy dardurch vnd hinfür darnach icht schadens von wegen der phand, auch des nidergelegten gelts, so welle sy solich scheden zu dem egenanten juden süchen vnd eruordern. Verschribnew antwurtt begern wir von ewr weishait widerumb zu wissen. Geben zu Odenburg, an nachstenn montag nach Sand Elspeten tag anno etc. XLVII.

Burgermaister, richter vnd der rat der stat zu Odenburg.

Kivül: Den ersamen, gar fürsichtigen, namhaftigen vnd weisen dem burgermaister, richter vnd dem rat der stat zu Prespurkch, vnsern liben nachtgebahren.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 31. nr. 4084.

Papiros, vízjegye: kétkarú mérleg háromszögletű csészékkal, zárlatán zöld viaszba nyomott városi kisebb pecsét töredékével.

46.

1450. február 12. Bécs. Pogusch Péter arra kéri a pozsonyi tanácsot, hogy Wolfl budai zsidón hajtsák be a követelését, akiért Ásmel és más pozsonyi zsidók szavatosságot vállaltak.

Erberen, weysen, libnn hern! Ich tue ewr weishait ze wissen, das ich Wolfl dem juden von Offen ain summa gelt gelichen hab, dafuer Ásmel jud vnd ander ze Prespurg mein parig sind vnd ich dem Flinsenn, irem richter vormaln awch darvmb geschriben hab vnd ich des gelts noch kainer antwurt von in nicht bekommen mag, des ich mit potschafft, zerung ze grasem schaden komen pin vnd noch tegleich schaden nym. Pit ewr weyshait mit ganczm vleizz, ir wellet darob seinn, das ich vmb solich gelt vnd schadenn von yn entricht werd, das wil ich vmb ewr weyshayt alzeit gern verdienen. Geschech awer des nicht, so mag ewr weyshayt versten, das ich solich mein gelt vnd schaden vnpilleich verliere. Ewr verschreibem antwurt lasset mich wider wissen. Gebem ze Wienn, an phincztag vor dem Faschantag anno etc. in dem funfzigisten jare.

Peter Pogusch.

Kivül: Den erberen, weysen richter vnd dem rat der stat ze Prespurg detur littera.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 30. nr. 4218.

Papiros vízjegy nélkül, hátlapjára nyomott és fődött kerek gyűrűpecséttel.

47.

1450. március 9. Stupphenreich. Rindschayd János bizonyítja, hogy amikor ő az öreg Stern zsidónál Pozsonyban Wölfel budai zsidótól pénzt vett fel, ez alkalommal jelen volt Fekkisch, másként Pogusch Péter is, akinek Wölfel zsidó jó szolgálatá fejében két forintot érő új számszeríjjat és egy lantot ígért adni. Mindezzért Lesier pozsonyi zsidó kezességet vállalt.

Ich Johannes Rindschayd bechenn offenleich mit dem brieff allenn vnd ainem yedenn, der in siecht oder hertt lesenn vor juden vnd vor christenn, das ich pin gebesenn zw dem alten Stern* ze Prespurch vnd ain geltt einnam von Wölfel juden von Ofenn, dapei was der Peter Fekkisch oder Pogusch. Do versprach der obenant Wolfel jud dem eebe-

* utána: *seligen áthúzva.*

melten Fekkich ain guett newns armst vnd ain lawtten, dew wol zwaer guldein werdt wer vmb soleich grass hilff vnd dinst, dye er im getan hatt an der schazung. Auch redt er im, er wolt im zerung peczallen, dew er im gelichen hatt, das ir paeder rayttung wol weisleich chan machenn bei seinenn judischenn trewnn, als tewr er swernn chund, das ainem vngelawbing cheiczer zw puerd. Vnd dafur versprach im auch der Lesier jud von Prespurch bei seinen judischenn trewn vnd ob er im des nicht hielt, so mecht er das hauptguet mitsamt dem schaden an in vodern in den vorbenanten Lesier judenn in der lanttcz oder ausser lancz, wo er sein am pestenn mit rechtten chund pechemmenn, das mir obenanten Johannesen wissenleich ist, das red ich bei meinen gueten trewn an ayed stad. Vnd zw ainem warden vrchund hab ich auffgedrucht mein petschad vnd czw pesserr zewgnuss hab ich gepetenn den erberrn vnd geistlichenn herrn Matern pharrer ze Altenburch Vnser lieben frawn, das der sein aygen sigel hat auff den prieff druchtt etc. Geben zu Stupphenreich, des mantags vor Gregory anno domini in dem fvnckzistenn iar etc.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 30. nr. 4222.

Papiros, vízjegye: ökörfej, szarvai között kettős száron hercegi korona, előlapon a szöveg alatt kettő db zöld viaszba nyomott címerpecsét töredékével.

48.

1451. augusztus 3. Buda. *Bodó Gergely budai várnagy a kormányzó parancsa értelmében meghagyja a pozsonyi tanácsnak és Krausz Péter zsidóbírónak, hogy Jakab és Azel pozsonyi zsidókat és még két zsidót teljes felhatalmazással küldjenek késedelem nélkül Budára, ahol a budai zsidókkal együtt neki tárgyalása lesz velük.*

Prudentes et circumspecti viri nobis amici dilecti! Ecce misimus vobis litteram magnifici domini Johannis de Hwnyad regni Hungarie gubernatoris preceptorie loquentem, quod incontinenti visis presentibus Jacobum et Azel ac duos ex¹ judeis alios, quos committatis judeorum ibidem commorancium (*sic!*) per eosdem cum plena potestate et informatione ipsorum erga judeos in civitate Budensi residentes deputatos et electos transmittere debeatis, quia nobis commisit dominus noster predictus regni Hungarie gubernator, ut circa nos audire debeant,² quia cum eisdem dispositionem cum judeis simul Budensibus facere habemus et tractatus. Si feceritis, bene quidem, ut clarius videbitis... domini gubernatoris, ut qui ex vobis attemptatam fuerit, vos ob hoc facientes per penas et gravamina ac retractiones personarum, rerumque et bonorum vestrorum ablaciones arcius compellamus et astringamus. Ideo non aliud facturi, si gravamen vestrorum ex vobis habere non cupitis. Datum Bude, tercio die Ad vincula Petri anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo.

¹ utána: vobis, ² utána: *modoque* áthúzza.

Cetera lator presencium dicat, cui credatis.

Item aliud non faciatis, nisi iuxta preceptum domini nostri gubernatoris et... judeo infra compellere debeatis.

Gregorius Bodo castellanus Budensis.

Kívül: Prudentibus et circumspicis viris judici, juratisque civibus ac magistro civium civitatis Posoniensis, necnon Petro Krawz judici judeorum ibidem commorantium, amicis nostris carissimis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 32. nr. 4299.

Papiros, vízjegye: csavar, zárlatán zöld viaszba nyomott kerek címerpecsét helyével.

49.

1452. március 26. Nagyszombat. Gutori László pozsonyi várnagy hivatkozva a kormányzó levelére és köztük fennálló baráti viszonyra, kéri a pozsonyi tanácsot, hogy Azel zsidóval fennforgó ügyében tegyenek végzést.

Prudentes, viri, amici honorandi! Rogamus vos, quatenus ob respectum ulterioris amicitie et complacencie in facto nostro cum judeo Ezel habito, uti littera domini nostri gubernatoris continet, executionem faciatis. Sciatis tamen, quod eciam nos¹ prope ad vos erimus et in quibuscunque vobis placuerimus, omnem amicitiam vobis facere volumus. Datum Tirnavie,² in dominica Judica anno domini M—o CCCC—o L—mo secundo.

Ladislaus Magnus de Gwthor,
alias comes et castellanus Posoniensis.

Kívül: Prudentibus viris judici, magistro civium ac juratis civibus, dominis et amicis nobis honorandis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 32. nr. 4327.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán szürke viaszba nyomott ovális alakú gyűrűs-pecséttel.

50.

1452. szeptember 4. után. Pozsony város többek között azzal a kéréssel fordul V. László királyhoz, hogy a zsidók évi adóját, miként édesanyja, úgy ő is nekik adja, a zsidók adósságai után pedig ne kelljen kamatot fizetni, hanem csak a tőkét kelljen megfizetni egy éven belül.

Item vnser allergenedigiste fraw die kuniginn, eur genaden mueter ewiger gedechtnuss, hat vns vormaln begnadt mit der juden hie vnd vns die geben. Bitten wir eur durchleuchtichait vns die auch geben zu hilf

¹ utána: hic, ² utána: feria quarta áthúzva.

der stat. Auch eur genaden stat arm leut hie genedichleichen fuersehen vnd begnaden, damit si gesuechs zu zaln hincz her die uergangen zeit uertragen bleiben vnd nuer das haubtguet inner jarsfrist den juden ausrichten.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 22. nr. 2284.

Egykorú fogalmazvány vízjegynélküli papíron.

Mivel V. László király 1452. szeptember 4-én vette át a királyi hatalmat, ez a kérvény közvetlen ezutáni időből származik.

51.

1453. április 28. Flins Miklós beszámol a pozsonyi tanácsnak az osztrák kincstárnokkal folytatott megbeszéléséről, így többek között a zsidók kívánságáról Stark bécsi polgárral kapcsolatban.

Ersame hern meinen willigen dinst czuvoor! Ich las euch wissen, das ich spat pey dem huebmaister gewesen pin vnd in gepeten vmb lenger czeit, als auff Sand Lorenczen tag vnd mit vil worten czulecz hat er den tag geben, doch also ab nof wurd geschen vnserm hern dem kunig gelts, so wil er vns ee XIII tag manen czu bezalen. Darnoch hab ich mit im geret von des Starichs wegen vnd der juden beger gasagt darauff wirt er den Starich hewt besprechen vnd vnterweisen dem also nochczukomen. Ich hab auch mit im geret von des Hanuschko wegen, sein antwort, es sey pillich, wir verantworten vns vor vnserm hern, dan anders, wo wan wir werden vor seinen gnaden pald end haben. Ich hab im auch gesagt von den prieffen vnsers hern, wil er vil prieff ernstlich vns schreiben von geltschuld wegen etc. vnd wie ich gepeten hab vmb ainen prieff lawtund auff vnserre alte gewonhait vnd gerechtickhait, darczu wil er auch helfen, wan der von Czili chomen wirt. Ich besorg, ich mues noch lenger auff denselbigen hern vmb die vnd andere ewr sachen warten. Darvmb schribet dieselbige prieff her, wan der Planckenstainer maint, es sey kayner aws des dewczen kanczlei geben, im sprechen die vngerische kanczler, sie haben auch chainen geben vnd sein darvmb czornig auff die dewczen. Ich hab mit mir gehabt Gailsam vnd Kochaim pey dem huebmaister. Datum sabbato, in die Sancti Vitalis anno domini 1453.

N(iclas) F(lins)

Kivül: Denn ersamen, weisen richter vnd rate der stat Prespurck, meinen lieben hern.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 32. nr. 4368.

Papíros, vízjegy nélkül, zárlatán lődött gyűrűpecséttel.

1454. január 4. Sibenhirter János lovag Bécsújhelyen megveszi Ebersdorfi Reinprecht és Albert testvérek házát a Miasszonyunk fertályában Juda pozsonyi zsidó házának és a zsidó fürdőháznak szomszédságában. E ház után évi 12 dénár telekbért kell fizetni.

Her Hanns Sibenherter ritter ist nucz vnd gewer komen ains hawss gelegen in Vnser Frawn virtail gegen dem innern Fleischacker tor am egk zunagst des Juda von Prespurg juden haws vnd stosset auch hinden an die juden padstuben, servit XII den. gruntrecht et non plus, das er im vnd seinen erben von hern Reinprechten vnd Albrechten von Eberstorf gebrüdern kaufft hat, ut littera sonat. Actum an freitag nach dem Newenjars tag anno domini etc. LIIII—o.

Summa XII den.

Bécsújhelyi városi levéltár, Gewehrbuch 53/b.

Ez a bejegyzés többszörösen át van húzva.

Egyébiránt ez a bejegyzés szó szerint megismétlődik a Satzbuch 4/a. oldalán is.

Ettől függetlenül Juda pozsonyi zsidóra és leszármazottaira még számos bejegyzés vonatkozik, melyeket e helyen csupán felemlíték, azonban leközlésüket már nem tartom szükségesnek. Így találkozunk Juda pozsonyi zsidó nevével 1455-ben (Satzbuch 640/b.), 1457-ben két ízben is (Satzbuch 641/b.). 1471-ben már özvegyéről, Ruchama-ról van említés téve és két lányuk nevét is megtudjuk: Eszterét és Jachant-ét (Satzbuch 644/b.). Egy másik bejegyzés e házaspár fiáról: Kaymról szól (Satzbuch 644/b.). Eszter nevével 1488-ban találkozunk (Satzbuch 648/b.), 1489-ben pedig úgy Eszter, mint Jachant nevét találjuk feljegyezve (Satzbuch 649/a.). Juda fia Kaym egyik fiát, Aram-ot 1483-ban (Satzbuch 650/a.) és 1493-ban említik a bejegyzések (Satzbuch 650/b.), míg másik fiával: Simon mester nevével 1493-ban találkozunk (Satzbuch 650/b.), legvégül mindkét fiú neve 1497-ben együttesen még egyszer említve van (Gewehrbuch 245/a.).

E leszármazottak közül egyedül Juda zsidónak volt valamikor kapcsolata Pozsony városával, amennyiben innét vándorolt ki Bécsújhelybe, míg gyermekeinek és unokáinak csak annyiban volt köze Pozsony városához, mivel atyjuk, illetve nagyatyjuk: Juda zsidó Pozsonyból származott el.

1456. IV. 25. Buda. V. László értesíti a pozsonyi, nagyszombati és bazini zsidók bírát, hogy Pozsony városa és a káptalan kérésére elengedte a nyomorbajutott Csukária-i és Szelinc-i lakosoknak, zsidóknál levő zálogaik és kölcsöneik után felhalmozódott összes kamatot, ha a következő év március 8-ig a kölcsöntőkét visszafizetik.

Nos Ladislaus dei gratia Hungarie, Bohemie, Dalmatie, Croatie etc. rex, Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Morauie etc. memorie commendamus per presentes, quos nos, tum ad humillime supplicationis instantiam fidelis nostrri dilecti venerabilis Georgii de Schomberg prepositi Posoniensis, notarii cancellarie nostre Hungaricalis, per eum in

sua ac honorabilis capituli eiusdem ecclesie Posoniensis, pro parte et in personis fidelium nostrorum iudicum, iuratorum, hospitem, populorumque et inhabitatorum ac communitatis villarum eorundem prepositi et capituli Czwkarya et Zylyncz vocatarum in comitatu Posoniensi existentium, nostre per eum propterea porrecte maiestati, tum eterne compatiens pietati regali, paupertati eorundem villanorum, in quam ipsi proxime preteritis disturbiorum temporibus devenisse dicuntur, omnes usuras, que super clenodiis ac rebus et bonis qualibuscunque prefatorum villanorum in dictis duabus villis commorantium, vel etiam pignora, que forsitan per fideiussores aut quoscunque alios amicos et fautores ipsorum, quibuscunque Judeis, in civitatibus nostris Posoniense, Tyrnaviense et oppido Bozyn residentibus data et assignata fuissent, qualitercunque hactenus accreverunt, eisdem hospitibus et populis duximus gratiose relaxandas, imo relaxamus presentium per vigorem, ita tamen, quod ipsi super capitali pecunia eorundem Judeorum, ab ipsis recepta, usque dominicam Invocavit, in anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo proxime venturum affuturam, eisdem Judeis satisfaciant cum effectu. Quocirca vobis fidelibus nostris comitibus seu iudicibus Judeorum pretactorum, presentibus et futuris, presentium notitiam habituris, firmiter precipientes mandamus, quatenus prefatos hospites ac populos, item fideiussores et eos, qui forsitan aliquo pignora eisdem hospitibus, apud ipsos Judeos haberent, vel posuissent, seu alterumque ratione prescripte usure, que ut prefertur, super clenodiis ac rebus et pignoribus apud ipsos Judeos habitis hactenus excrevit, contra formam huiusmodi nostre gratie, ad intantiam quorumcunque Judeorum, intra vel extra iudicium, in personis iudicare, aut rebus et bonis ipsorum impedire, molestare vel dampnificare, nullatenus presumatis, nec sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restititis.

Datum Bude, secundo die festi beati Georgii martiris, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto, regnorum autem nostrorum anno Hungarie etc. sextodecimo, Bohemie vero tertio.

A lap alján a jobb szélen: Commissio propria domini regis, alján papírfelzetes titkos pecséttel.

Fényképmásolatról, a pozsonyi káptalani lt. Capsa E. f. 4. no. 122.

54.

1457. VIII. 30. Buda. Bát város Józsa budai zsidótól 350 a. frt. kölcsönt vesz fel 5/4 évre, három részletben való visszafizetésre, heti 2 frt. késedelmi kamattal, kikötve azt is, hogy ezt még a király sem engedheti el.

Nos iudex, iurati cives ac tota communitas in oppido Baath vocata commorantes memorie commendamus, quod nos pro quibusdam nostris negotiis expediendis a quodam Josa Judeo in civitate Budensi com-

morante tricentos et quinquaginta florenorum auri puri recepimus sive accommodamus, quorum florenorum centum et sedecim post duas septimanas immediate post festum sancti Martini episcopi proxime venturum ipsi Judeo Josa vel filiis et heredibus suis restituere et persolvere promisimus. Ubi vero restituere et persolvere nos et nostri heredes recusaremus vel recusarent, extunc ebdomadatim duo floreni pro usura accesscere debeat et debeat. Item iterum centum et tredecim florenos auri iterum ad proximum festum beati Georgii martiris venturum persolvere et restituere promisimus, ubi vero persolvere et restituere recusaremus, simili modo ad quamlibet septimanam duo floreni pro usura accesscere debeat. In ultimo autem termino in festo scilicet beati Martini post se sequente centum decem et octo florenos auri plenarie persolvere promisimus sine omni dubio casu contingente, si in ipso termino solutionem predictam facere negligeremus vel nollemus, similiter duo floreni auri ebdomadatim accesscere debeant. Et post dictum ultimum terminum, festum scilicet beati Martini episcopi, si ipsam plenariam solutionem facere recusaremus, extunc elapso ipso festo et termino prefatus Josa Judeus vel homines sui latores presentium quemcunque ex nobis et heredibus nostris ubicumque intra ambitum huius regni Hungarie reperire harum sub considerentibus potuerit, omnis talis tam in persona rebusque et bonis quibusvis, aut etiam in iudicio sive extra iudicium detinendi, arestandi et conservandi tamdiu, donec et quousque nos de premissis tricentis et quinquaginta florenis auri puri et usura eorundem, dampnoque suis quibusvis ipsi Josa Judeo vel suis heredibus satisfaciemus, quo ad plenum, promittimus etiam fide nostra christiana mediante, quod nos neque aliqui ex nostris concivibus vel heredibus prescriptam usuram sepefatorum tricenti et quinquaginta florenorum auri nec per regiam maiestatem et neque per dominos prefatos et barones remitti seu relaxari facere graciose procurabimus, immo si dominus rex omnibus suis regnicolis huiusmodi usuram gratiose remiserit, sive relaxaverit, extunc talismodi regia gratia nobis in nulla suffragare valeat [neque] posset, harum literarum nostrarum, quibus sigillum prefati oppidi Baath pro maiori rei evidentia appossumus, vigore et testimonio mediante.

Datum Bude, feria tertia proxima post festum Decollationis beati Johannis Baptiste, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo.

Rongált, részben csak quarzfénynél elolvasható papíron: a lap alján pecsét töredékével. O. L. Dl. 21726. Regesztája M. Zs. O. V/1. 107. No. 239. A jelen oklevél dátuma a helyes.

1458. július 4. Bécsújhely. Waldstorffer András bécsújhelyi zsidóbiró Kroflach József bécsújhelyi zsidó érdekében azzal a kéréssel fordul a pozsonyi tanácshoz, hogy polgártársaik, List István és mostohafia, Gebhart Farkas fizessék meg neki a tartozásukat, nehogy ebből a többi polgár számára kellemetlenség származzék.

Ersamen, weisen mein willig dinst beuor. Mir hat furpracht Joseph Kroflach jud hie in der Newnstat, wie im Steffan List vnd Wolfgangk Gebhart sein stiefsun, ewre mitburger zu Prespurg, schuldig beleiben, darumb er brief vnd sigl von in hab. Nu hab er menigermal vber sein klägt, er hab auch sein geltbriefs vidimus in zugesant, daran sich aber der benant Gebhart nicht hab wellen genügen vnd also sey im bissher nie kein gnügen beschehen. Nu hab ich denselben geltbrief in pergamen geschriben mit anhangunden sigeln vnuermailigten gesehen, darinn der benant Gebhart mitsamt dem List begriffen. Beger ich an ewr weisheit von vnsers gnedigisten herren des Romischen keyser etc. vnd pit ew von mein wegen, ir wolt mit den vrogenanten ewrn mitburgern schaffen vnd darczu halten den juden seiner geltschuld nach laut seins geltbriefs hie zu entrichten, da sy das gelt genomen haben, damit daz hinfur ander die ewrn darumb nicht aufgehalten werden. Geben in der Neunstat, an Sand Vlrichstag anno etc. LVIII—o.

Andre Waldstraffer stat- vnd judenrichter
in der Neunstat.

Kivül: Den ersamen, weisen burgermaister, richter vnd dem rat der stat Prespurg, mein guten frunden vnd gönnern.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 33. nr. 4547.

Vízfoltos papiros, vízjegye: körben üllő, zárlatán fődött, ovális alakú gyűrűs-pecséttel.

1459. május 1. Vöröskő. Simanshauser György figyelmezteti a pozsonyi tanácsot, hogy ura egyik jobbágjának követelését, melyet egy zsidónő kérésére letiltottak, oldják fel a zár alól.

Ersamen, weysen, lieben herrn! Mich hat anpracht meins herrn gnaden hold, wie im sein geltschuld in verpott gelegt worden sey durch ain judin vnd das im darin ein kurz geschehen sey. Pitt ich ew, alls meinen herrn, ir welt so wol tün vnd dem meins herrn gnaden holden das sein ledig geschafft werd an lenger verziehen. Geschech aber das nicht, so musset ich den meins herrn gnaden holden helffen, wes vnd er recht hiet. Geben auff der Pyberspurgk, an Sand Filip vnd Sand Jacobs tag anno domini etc. im LVIII. jar.

Jorig Symanshawsser.

Kivül: Den ersamen vnd weysen herrn richtter vnd purger dem ratt zu Prespvrgek, meinen lieben herrn.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 33. nr. 4583.

Papiros, vízjegye: váratorony, felette maltai kereszttel, zárlatán szürke viaszba nyomott kerek gyűrűspecsét helyével.

57.

1459. június 8. *Liebhart zsidó és neje, Gut, valamint fiúk: Simon zsidó és neje Teübl Bécsújhelyen a minoriták fertályában egy házat vesznek meg egyfelől Meier zsidó, másfelől néhai Köpffel soproni zsidó házai között. E ház után évi telekbér címén 6 dénárt kell fizetni.*

Liephart jud vnd Gut sein hawsfraw, Syman jud, ir sun vnd Teübl sein hawssfraw, sind nucz vnd gwer komen ains hawss hie gelegen in Mynnerbrüder viertail zunagst Meiers juden haws vnd weylend Köpfflein juden von Ödenburg haws, servit VI den. gruntrecht et non plus, daz die benanten baiden juden in, iren hawsfrawn vnd in baiden erben kaufft haben. Actum an freitag nach Erasmi, anno etc. LVIII—o, iussit burgermaister vnd der rat.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 642/b.

E bejegyzés többszörösen át van húzva, míg oldalt e törölt feljegyzés van azonos időből: *halbs verkauft Feistl, des Schiman Liepharts sun, Freydl uxori.*

58.

1461. december 18. *Klosterneuburgi Jeklein fia Muskat zsidó és neje, Hindel, aki Izsák budai zsidó lánya, Bécsújhelyen egy ház birtokába jutnak a Zsidó-utcában egyfelől Hirsch zsidó, másfelől pedig Müschlein és Knobloch zsidók háza között, melyhez tartozó pincét eladták. E ház után évi 5 dénár telekbért kell fizetni.*

Muskat jud, Jekleins sun von Klosterneuburg vnd Hindel sein hausfraw, Ysakchs tochter von Ofen, vnd ir baiden erben sind nuncz vnd gwer kömen ains hawss hie gelegen in der Judengassen zenagst des Hirschen juden vnd Müschlein vnd Knoblauchs hewsern, ausgenommen ains keler, so sy dauon verkaufft haben. Servit V den. gruntrecht et non plus. Actum an freitag vor Thome apostoli anno etc. LXI.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 643/a.

E bejegyzés többszörösen át van húzva, míg oldalt e törölt és közel egykorú időből származó feljegyzés olvasható: *die Hindel hat irn sun, Freyman juden, Sara uxor, ain viertail von irn tail hat vermacht.*

1462, VI. 10. *A nádor elhalasztja Kapy János és a budai zsidó hitközség közötti, a zsinagóga és az ún. Jakab-háza miatti pert.*

Nos Michael Orzagh de Gwth regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum damus pro memoria, quod causam, quam Johannes Capy adversus communitatem Judeorum, super facto domorum Sinagoge et Jacobhaza, in presenti feria quinta coram nobis motam, de partium voluntate ad feriam secundam proximam post octavas festi Penthecostes (VI. 14.) proxime preteriti taliter duximus prorogandam, ut in ipso die ultra et preter literas et literalia instrumenta factum dictarum domorum tangentes et concernentes, et per partes predictas in nostra presentia productas et exhibita, alias et plures literas et literalia instrumenta, si quas super premissis eedem partes habent confectas et emanata, coram nobis producere et exhibere debeant et teneantur, ut hiis visis iudicium et iustitiam facere valeamus inter partes in premissis, dictante iuris vocitate. Ceterum volumus, ut illi, qui ad dictam domum Jacobhaza vocatam ius habere pretendunt, ex Judeis prenominatis, in dicta feria secunda contradictum Johannem de Capy, coram nobis comparere teneantur.

Datum Bude, in dicta feria quinta proxima post festum Penthecostes (VI. 10.) anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo.

Papír, hátlapján pecsét nyomával. Kapy-cs. lvt. O.L. Dl. 64385. Közölte kivonatol Scheiber Sándor: Zsigmond-korabeli budai zsinagóga első említése. Új Élet. XVIII. 1962. 23. szám.

1463. május 13. *Kornmess Henrik bécsújhelyi polgár megveszi Aron pozsonyi zsidó házát az Új-utcában Maler János és Wiener János házai között. E ház után 3 dénár telekbért kell fizetni minden évben.*

Hainreich Kornmess civis hic ist nucz vnd gwer komen ains hawss gelegen in der Newngassen zwischen Hannsen Maler vnd Hannsen Wiener hewssern. Solvit III den. gruntrecht et non plus, daz er kaufft hat von Aarom juden von Prespurch et sind littera. Actum am freitag nach Sant Pangreczen tag, anno etc. LXIII.

Summa LX den.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 43/b.
Ez a bejegyzés többszörösen át van húzva.

1471. szeptember 10. Jemniczer Lénárd a bécsújhelyi Halpiaeon fekvő házát 100 magyar aranyforintért elzálogosítja néhai Köpffel soproni zsidó vejének, Josman bécsújhelyi zsidó elöljárónak azzal a feltétellel, hogy a kölcsönt Újév napjára visszafizeti.

Her Lienhart Jemniczer hat versaczt sein haws hie gelegen am Vischmarkcht zunagst weilent Otten Koberstain vnd Wolfgangs Senftenberger hewsern, solvit XII den. gruntrecht et non plus, vmb hundert Vngerisch guldein gut vnd gerecht in gold vnd wag, Josman dem juden, der judenmaister hie zu der Newnstat, weilent des Köppfleins juden aydem vnd seinen erben zubezaln zu dem Newenjars tag nagstkünftig an alles vercziehen treulich vnd vngeuerleich. Actum an eritag nach Vnser lieben frawn tag nativitatis, anno domini etc. LXXI—o.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 195/a.

E bejegyzés a kifizetés jeléül többszörösen át van húzva.

1471. október 13. Buda. Ernust János zólyomi főispán felszólítja a pozsonyi tanácsot, hogy a király által a zsidókra kivetett adó beszédésében a hozzájuk küldött Piry Miklósnak mindenben álljanak segítségére.

Prudentes et circumspecti amici nostri dilecti! Regia maiestas deputavit et misit illac hunc nobilem. Nicolaum Piry pro exigendis et recolligendis quibusdam taxis a judeis in medio vestri commorantibus. Rogamus ergo vos, quatenus prefato Nicolao Piry in exigenda huiusmodi taxa super ipsos judeos omni auxilio vestro adesse velit, secus non facturi. Datum Bude, die dominico proximo ante festum beati Galli confessoris anno domini etc. LXX—o primo.

Johannes Ernust comes Zoliensis etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici, juratisque civibus civitatis Posoniensis, amicis nobis dilectis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 20. nr. 1947.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán fődött nyolcszögletű gyűrűpecséttel.

1471. november 27. Bécsújhely. Ábrahám marburgi zsidó fia Lebel bécsújhelyi zsidó elismeri, hogy Gürseni Pongrácz és Poltz Keresztély soproni polgárok az adósságukat teljesen kiegyenlítették.

Ich Lebel jud des Abrahams juden sun von Marchpurg, gesessen zu der Newenstat, bekenn fur mich vnd all mein erben offenlich mit

dem brief, das mich Pangretz von Gursen vnd Cristan Poltz baid gessen zu Odenburg gannts bezahlt vnd ausgericht haben aller der geltschuld, darumben sy mir dann vnuerschaidenlich in meinem judenpuch geschriben gebesen sind vnd sy widerumben aus meinem judenpuch schreyben hab lassen. Vnd darauf sag ich obgenanter jud fur mich vnd all mein erben die egenanten Pangretzen vnd Cristan vnd ir baider erben aller geltschuld, auch porgschafft halben gannts quitt, ledig vnd los. Vnd ob der egenant Pangretz, auch der benant Cristan oder ir ainer von dato dits brieffs vnderert mer geschriben funden wurden, es wär in mein alten oder newn gedennck-, verbot- vnd judenpuchern, geltschuldbriefen, auch porgschafft halben, das sol alles ab tod, vernicht vnd krafftlos sein vnd wider disen brief kain krafft haben vngeuerlich. Vnd darauf hab ich obgenanter jud vleissigklichen gebeten den ersamen, weysen Andreen Gramer stat- und judenrichter zu der Newnstat, das er sein aigen petschadt auf den brief gedruckht hat, doch im vnd sein erben an schaden vnd darzu ich das obgenanter jud mit meiner aigen judischen handgeschriff bestätt. Gebn zu der Newnstat, an erichtag nach Katherine anno domini etc. in ainsundsibenzigisten jar.

(!) אני חסום (!) משה מדי(ע) לכל רואי כתב זה מה שכתב לעל זה רצוני ונתון
ב"ר אברהם ז"ל

Országos Levéltár Budapest, Dl. 45480.

Papiros, melynek vízjegye: körben kétkarú mérleg háromszögletű csészékkel, hátlapján zöld viaszba nyomott kerek gyűrűspecstől töredékével.

64.

1474. május 4. Regensburg, Hanns Veyol Regensburgban megkeresztelkedik s utána Magyarországon, Pécssett is felveszi a keresztséget, hogy ezzel pénzt keressen.

Als er sich zu R. zuv(or) hab taufen lassen, also hab er sich zum ändern malen zu Funffkirchen in Hungern widerumb taufen lassen, darumb das im vil gelts werden solte, — an mitwochen post Crucis Inventionis.

R. Strauss: Urkunden und Aktenstücke zur Geschichte der Juden in Regensburg. 1453—1738. (Quellen und Erörterungen zur Bayerischen Geschichte. Neue Folge. XVIII.). München, 1960. 40. No. 149.

1484. március 23. Muschel pozsonyi zsidó és neje, néhai Freidl zsidónő kiskorú fia, József, akit Simeon Liephart zsidó képvisel, rokona, néhai Mändl neunkirchenei zsidó és neje Symamacha néhai fia. Ofatja után örökség címén Bécsújhelyen egy félház birtokába jut a minoriták fertályában József zsidó háza és a zsidó mézsárszék között. E ház után évi 3 dénár telekbért kell fizetni.

Joseph, Muschel juden zu Presspurq vnd weilent Freidl judin, seiner hausfrauen sun, der noch nicht vogtper ist, ist durch seinen volmechtigen anwalt vnd procurator Schimeon Liephart juden nucz vnd gewer komen ains halben hawss hie gelegen in Mynnerbruder viertail zwischen Josephen juden vnd der juden fleischpanck hewsern, Servit III den. gruntrecht et non plus, das in von weilent Offatja juden, weilent Mändl juden von Newnkirchen vnd Symamacha seiner hausfrauen sun, erblich angeuallen ist, nach laut desselben Offatja beweister fruntschaft vnd gewaltbrief bey dem gruntpuch gelegen. Actum am eritag nach dem suntag Oculi in der vassten, anno domini etc. LXXXIII—to.

Summa XXIII den.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 647/b.
Ez a bejegyzés többszörösen át van húzva.

1485. március 4. Pirchan fia Juda bécsújhelyi zsidó és neje, Jochafet a minoriták fertályában Hierschlin zsidónő és Ascher zsidók házai között egy ház két részének birtokába jutnak. Az egyik részt Juda édesanyja, Gaila, aki most Wolf soproni zsidó neje, adta át fiának és menyének, míg a másik részt Juda iratta a neje nevére. E két rész után telekbér címén évi 8 dénárt kell fizetni.

Juda jud, weilent des Pirchhan juden vnd Gaila seiner hausfrauen, die yecz den Wolf juden zu Odenburg elich hat, sun vnd Jochafet, desselben Juda hausfrau, ein tochter Samuel, des jungen Liepharten juden gesessen zu der Newenstatt vnd ir baider erben sind nucz vnd gewer komen zwayr tail eines hauss gancz hie gelegen in Mynnerbruder viertail zwischen der Hierssslin judin vnd Ascher juden, den man nennet Kaschariel hewsern, serviunt dieselben zway tail VIII den. gruntrecht et non plus, den ainen tail die obgenante Gaila judinn, den vermelten zwain chanleütten Juda vnd Jochafet lediclich übergeben hat vnd vmb das ander tail hat derselb Juda vnd die vermelt Jochafett, sein hausfrau, auch zu im seczen vnd schreiben lassen, alles nach laut eines besigelten gewaltbriefs bey dem gruntpuch gelegen. Actum an freitag vor dem suntag Oculi in des vassten anno domini etc. LXXXV—to.

summa III sol. den.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 648/a.
E bejegyzés többszörösen át van húzva.

1487. június 24. *Bazin. Simon bazini és szentgyörgyi gróf Prantel pozsonyi zsidótól 80 forintot kölcsön vesz, melyet ígér a legközelebbi Szent Lőrinc napra visszafizetni. Ha ezt nem tenné meg, úgy minden forint után minden hétre 3 dénár kamat jár. A kölcsön bármikor felmondható a szokásos következmények mellett.*

Wir Symeon graue zy Sannd Jorgenn vnd Bosingen etc. bekennen offenlich mit dem brieff fur vnns vnd all vnnser erben vnd nachkommen vnuerschaidenlich, das wir dem Prantel juden zw Prespurghk schuldig warden sein vnd gelten sullen LXXX gulden in munss, dye er vnns gelichen hat von dato des brieffs auf den nagsten kunfftigen Sannd Larentzen tag an allen schaden, geschuech. So wir im selbe geltschuld auf den vorbestymbten tag nicht gelten vnd bezallen, so wellen wir vnd ist vnnser willen, das von stundt nach dem vorgemelten tag schaden vnd geschuech darauff scholt gen alle wochen von ain gulden III Wiener denaren. Hawbtguet vnd gschuech scholt der vorgemelt Prantel jud zw vnns haben oder sein erben, auch wer vnns mit dem brieff an seinner statt ermont. Stuent aber dy vorgemelt sum geltz so lang auf gschuech, das der vorgemelt Prantel jud nicht lenger wartten wolt vnd wir in nicht betzallen, so hat er mitsambt sein erben vollen gewaldt vnd behabt recht dy vnnseren allenthalben aufzehalten, zuuerpietten, zu nötten piss er gancz vnd gar der geltschuld halbem von vnns betzalt wierd seins haw(p)tguet vnd gschuech, auch schaden. Des zw warer vrkundt vnd pesser sicherhayt das alles war vnd stätzehalten, geben wir im dem brieff mit vnnseren fuergedrugkhten petschafft. Gebem zw Posingen, ann Sannd Johannis tag zw sunibentten anno domini LXXXVII. jar.

Országos Levéltár Budapest, Dl. 24577.

Hártya, melyen elől a szöveg alatt vörös viaszba nyomott gyűrűspecst helye látszik. Hátlapon a XVI. század első negyedéből az alábbi feljegyzés olvasható: *Von dem David juden ausgelost vmb III^cXXIII fl.*

1488. április 3. *Bécs. János váradi püspök Nagyszombat város tanácsának: közli, hogy a nagyszombati zsidók bevádolták őket a királynál, és kéri a tanácsot, hogy készüljenek fel a budai országgyűlésre.*

Pozdravenye nasse vzkazujeme, mudry a opatrný przatele mily! Dossla jest nas zialoba od Zidow trnawskych na vas, kterychz jsme przed krale dopustiti nechtiely. Y pisse vam kral jeho milost, abyste jym pravy byly, z czehoz vas viniti budau o sniemu budinskem. Protoz

miejtez sie k tomu, abyste pohottovie byly k tomu sniemu, kdyz polozen bude. Datum Wienne, feria V-ta Paschatis anno M etc. LXXXVIII.

Jan
z bozie milosti biskup waradinsky etc.
canczlar etc.

(Na rube:) Mudrym a opatrnym purgermistru a raddie miesta Trnawy, przatelom nassym milym.

Üdvözleteinket küldjük, bölcs és előrelátó kedves barátaink! Kézhez vettük a nagyszombati zsidók ellenetek beadott panaszát, melyet nem akart a király eljutni engedni. És a király öfelsége írja nektek, hogy velük szemben igazságosak legyetek, mert ezzel fognak benneteket vádolni a budai országgyűlés előtt. Azért azon legyetek, hogy felkészüljete erre az országgyűlésre, amikor azt majd megtartják. Datum Wienne, feria V-ta Paschatis anno M etc. LXXXVIII.

János
Isten kegyelméből váradi püspök etc.
kancellár etc.

(Hátlapon:) Nagyszombat város bölcs és előrelátó polgármesterének és tanácsának, kedves barátainknak.

Az eredeti oklevél még megvolt a XIX. század ötvenes és hatvanas éveiben a nagyszombati városi levéltárban. Ma már nem található. Lányi Károly betűhív másolata a prágai Nemzeti Múzeum levéltárában F. 239. jelzet alatt található.

Kiadta: *Karol Lányi*, Světozor 1853, 70., újra Světozor 1855, 41; *H. Jireček*, Ukázka listináře, Slovesnost III. (1865), 284.; *S. Ručka*, Trnava, čili-historicko-miestopisny nástin krutých osudov a pamätnosti tohoto sl. kr. mesta slovenského, Skalica, 1869, 56; *V. Chaloupecký*: Stredoveké listy ze Slovenska, Bratislava—Prah 1937, 151., *B. Varsik*: Slovenské listy a listiny, Bratislava, 1956. 95—96.

69.

1490. szeptember 6. Galgóc vára. Sívári Sós János Galgóc és Temetvény várak várnagya, úgyszintén János, e várak udvarbírája felszólítja a nagyszombati tanácsot, ne engedjék meg, hogy a nagyszombati zsidók jobbágyoknak, Gáspárnak borát, amelyet a háborús hírek miatt városukba mentett, lefoglalják és kellemetlenkedjenek neki. Ezek a zsidók nem érdemelnek igazságot, mert lopva távoztak urunk birtokáról.

Prudentes viri, amici et vicini! Innotescimus vestris amiciis, quomodo quidam judei vestra in civitate pridem concivem vestrum ac iobagionem domini nostri Caspar impediens arestaverunt bona sua, videlicet vina vasorum absque aliqua culpa. Cum tamen idem Gaspar tempore intranquillitatis nostra voluntate mediante ipsa vina deduxerit vestri in medium pro cauciori tutela, ex quo cohabitator simul vester extitit, confidens vestris amiciis et similiter domino nostro et apud nos

relinquens eciam quendam vina sub eadem confidencia. Jam autem idem turbatur per dictos judeos. Si etenim cui aliqua idem Caspar inter nostros aliqua tenetur, sciatis, de eodem omnimodam iusticiam volumus administrare, judei autem, qui talem arestacionem faciant, iusticiam non assequuntur, nam ipsi existentes jobagiones domini nostri furtim recesserunt a bonis suis. Illustris autem dominus noster dux eorundem bona sua potencia mediante ipsorum bona pro se usurpavit, ymmo percepimus consuetudinem civitatis vestre, quod qui bona aliqua introduxerint, sunt liberi iterum cum illis redire ad propria. Rogamus igitur vestras amicitias, quatenus et ipsi dicto Caspar eandem iusticiam implebitis nos in similibus vestris amicitias conplacebimus. Datum in castro Galgocz, feria II. ante Nativitatis Marie anno etc. LXXXX.

Johannes Soz de Sowar castellanus castrorum

Galgocz et Temethwyn.

Johannes provisor eorundem castrorum.

Kivül: Prudentibus viris iudici ac juratis civibus civitatis Ternavie, amicis ac vicinis nobis honorandis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 28.

70.

1491. június 27. A pozsonyi városi kamarás a zsidók által minden évben fizetni szokott 50 magyar forint adón kívül további 4 forintot vesz be.

Innemen von den juden.

Item von den judn hab ich ingenommen 50 fl. in münss, zu gleichm wexl facit LXII lb. IIII sol. den.

Item mer perceptit statkammer von den judn auf dem rathaus per herrn burgermaister 4 fl., in münss zu gleichm wechssl facit V lb. den., als Boscha Walusch vnd statschreiber von gemainer stat gen Ofn geschikht sein wordn. Actum an montag nach Johannis Baptiste 91.

Summa huius facit LXVII lb. IIII sol. den.

Pozsonyi városi levéltár, K/50. — 27.

71.

1493. június 5. Buda, II. Ulászló király megparancsolja a pozsonyi tanácsnak, hogy a császár követétől ellopott két ezüst puskát, amelyeket a városokban lakó zsidóknál zálogosítottak el, szerezzék vissza és rendeljék el, hogy ilyesmi többet ne forduljon elő.

commissio domini regis propria.

Wladislaus von gottes gnaden zu Hungeren,
Beheme etc. kunig, marggraue zu Merhern etc.

Ersam, lieb, getrev! Der kayserlichen maiestat, vnnsers lieben hern vnd ohmen boten sein durch dieb oder rawber zwo silbrein puchsen genomen vnd bey den juden in ewer stat versaczt. Also beuelhen wir euch ernstlich, das ir angesicht vnnsers briue dissen seiner kayserlichen maiestat boten all bayd buchsen an entgeltz wider schaffet vnd furan das auf solich ding nicht gelihen werd, verordnet, daran auch kein andders thueet. Geben zu Ofen, an abend Corporis Christi anno etc. LXXXIII, vnnsern reichs des Hungrischen etc. im dritten, des Behmischen im XXII.

Kivül: Den ersamen, vnnseren lieben, getrewen burgermaister, richter vnd rath vnnsere stat Prespurgg.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 21. nr. 2136.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán vörös viaszba nyomott királyi titkos pecsét némi töredékével és előlapon a plicatura bal szélén e kancellári feljegyzéssel: *poten puchzen.*

72.

1493. augusztus 21. — 1494. április 26. A pozsonyi városi kamarás a zsidók évi 50 magyar forint adója mellett boradó fejében még további két tételt vételez be.

Innemmen von den juden 93.

Item von den juden hab ich emphanen L fl. in munss, die sy jerrlich gemainer stat zu Sant Michels tag zu geben schuldig sein fur all ir gab vnd robot, facit LXII lb. IIII sol. den. ausgenommen ir weingab. Actum Michaelis 93. (1493. szept. 29.)

Item statkamerer hat mer von den judn ingenomen 9 fl. in munss, facit XI lb. II sol. den., die sy an iren weingab dargeben haben. Actum 4—a post Stephani regis 93 (1493. aug. 21.), die sy altns bey des Thoman Wildspaur zeiten schuldig wordn sein.

Item sabbato post Georgii 94 (1494. ápr. 26.) percepit statkamerer per herrn burgermaister IIII lb. IIII sol. XXI den., so die judn an irer hewrign weingab in meinem kameramt gebn habn. Actum sabbato post Georgii 94.

Summa huius facit LXXVIII lb. II sol. XXI den.

Pozsonyi városi levéltár, K/52. — 20 b.

1494. február 9. — december 15. A pozsonyi zsidók ebben az évben is megfizették az 50 magyar forint évi adójukat.

Nagyszombatban zsidókat égettek meg, mely alkalommal Pozsony város kiküldöttei jelen voltak.

A zsidók adójából Pozsony város egy ezüst kupát vett a királyi kincstárnak, úgyszintén kifizette Garl és Prentel zsidókat.

Innemen von den judn, so sy gemainer stat schuldig sein zu geben, percepit kammerer L fl., facit LXII lb. IIII sol. den.

Item als herrn burgermaister, Jobst Kessman vnd der Purckchartin man vnd ander gen Tyrna gefarn, als man die juden prennt hat, fur dieselb fur dem Hanns Zymmerman furman vnd aller zerung zu Tyrna ausgeben II lb. V sol. XVI den. Actum an freitag vor Bartholomei vnd der bezalung montag nach Luce. (1494. aug. 22. és okt. 20.)

Item als ettlich mein herrn gen Tyrna gefarn zu den judn prennen vnd von Tyrna gen Trentsch, habn sy verczert 1 lb. 6 sol. 20 den., die hab ich in hie widerumb bezalt, facit I lb. VI sol. XX den. Actum der bezalung, ut supra.

Ausgeben von den L fl. der juden.

Item dem Musch judn hab ich geben 25 fl. von begn aines kopphs, so man herrn schatzmaister verert hat, facit XXXI lb. II sol. den. Actum Michaelis 94. (1494. szept. 29.)

Item mer hab ich von dem L fl. der judn ausgeben den Gärrl judn 25 fl., facit XXXI lb. II sol. den., von begn des Zellir pekchn gelt, so er meinen herrn zu Ofn auf zerung im tarrantrechtn dargelihen hat. Actum im Vaschang. (1494. febr. 9.)

Item dem Preuntl judn XL fl., die der Mathes Herber durch den Michl dreysgker gemainer stat zalt hat, dieselben XL fl.¹ facit L lb. den.² Hat herr burgermaister ingenommen vnd weyter gebn dem bestimbtn judn. Mer hab ich darzu geben 10 fl., facit XII lb. IIII sol. den., die er von Jorgn Paunkircher ingenomen hat, damit das im die L fl. bezalt sein worden.

Summa huius facit LXXV lb. den.³

Pozsonyi városi levéltár, K/53. — 55, 77, 79, 261.

¹ utána: hat törölve, ² idáig ez a bekezdés át van húzva, ³ ezek a feljegyzések a 456—7. oldaljelzésű, különálló papíron megismétlődnek.

1494. Nagyszombat. Nagyszombat városa vérvád miatt tíz zsidó férfit és két zsidó nőt elégetett és a város területéről a zsidókat mindörökre kitiltja.

My Rychtarz a Radda miesta Trnawy wkazugeme a znamo cziníme kazdemu, komuz by wediety slusselo, ze stalo gest se w wmieste nassem, ze zid Mark, zid Abraham, yakozto y ginj zide dwe dítky krzeštianske pre krew gegich newinu gsu zmordowaly. Protoz my, Rych (!) y Radda miesta Trnawy sessli sme se a rozsudily, aby zidu deset a zidowky dwe w patek po Duchu Swatem* katem nassím y gehu pochopy vppalenj byly. Pro lepssj ziwotuw a magetkuw nassich gistotu wssem zidum wwstup do miesta nasseho pre wssesky czasy zabranugeme a zapowj dame.

Letha Wteleny Syna Bozieho 1494.

Petrus Mlodecky na ten czsas pisarz miesta Trnawy vkrutne ditek kroz zidy zmordownj pre pamiet wieczi teto vkavcze

Mi, Nagyszombat város bírása és tanácsa megmutatjuk és mindenki számára ismertté tesszük, akiknek tudni illene, hogy megtörtént városunkban, miszerint Márk zsidó, Ábrahám zsidó, valamint más zsidók is két keresztyény gyermeket ártatlan vérukért meggyilkoltak. Ezért mi, Nagyszombat városának bírása és tanácsa összejöttünk és elhatároztuk, hogy tíz zsidó férfi és két zsidó nő Pünkösöd utáni pénteken* hóhérunk és segédei által égettessék el. Életünk és vagyonunk nagyobb bizton-sága céljából minden zsidó számára megtiltjuk a bejövetelet városunkba.

Az Isten Fia megtestesülésének 1494. esztendejében.

Mlodecky Péter, azon időben Nagyszombat városának írnoke az ártatlan gyermekek zsidók által történt meggyilkolását ezen dolog em-lékezetére bemutatja.

Nagyszombat város levéltára: Diplomata 202. szám.

Ez az oklevél írása, fogalmazása és papirosanyaga alapján XVIII. századi hamisítvány, ábrával!

* május 23-ára esett.

1496. március 1. Ruben budai zsidó fia Leb és neje Hanna a bécsújhelyi Zsidó-utcában Smoyel zsidó és Smärl Leser zsidók házai között egy ház fél harmadrészenek birtokába jutnak, amelyet Merhel zsidótól és nejétől, néhai Nechennától vásároltak meg. E fél harmadrész ház után évi egy fillér a telekbér.

Leb jud, des Ruben sun von Ofen, Hanna uxor, sind nucz vnd gewer komen eins halben drittail ains hawss gancz hie gelegen in der Judengassen zwischen Smoyel juden vnd Smärl Leser juden hewsern. Servit dasselb halb drittail ainen helbling gruntrecht et non plus, das mit kauff von Merhel juden anstat weilent Nechenna judinn, seiner hausfrauen, an den obgenanten Leb juden Ruben, uxor vnd ir bayder erben komen ist, ut littera judenbrief sonat. Actum an eritag nach dem suntag Reminiscere in der vassten, anno domini etc. 96—to.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 651/a.
Ez a bejegyzés többszörösen át van húzva.

1496. szeptember 29. A pozsonyi zsidók az évi 50 magyar forint adójukat megfizetik.
Ezt az összeget a városkamarás Prentel és Garl zsidók kölcsöneinek visszafizetésére fordítja.

Innemen von den juden 96.

Item von den judn hab ich statkamrer ingenomen 50 fl. in münss, facit LXII lb. IIII sol. den., die sie jerlich gemainer stat schuldig sein zu gebn. Actum Michaelis archangeli 96.

Summa huius facit LXII lb. IIII sol. den.

.....
Auf die juden.

Item dem Pränntl judn hab ich bezalt 20 fl., facit XXV lb. den., die der jud gemainer stat auf dem rathaws in der hindern ratstubb auf die statsöldner dargelihn hat. Actum, als herr Hanns Piberger wol ain wissen hat.

Item mer hat der Pränntl gemainer stat dargelihn 16 fl., facit XX lb. den., darumb man ain scheibn kaufft hat vnd dem bischoff zu Funffkirchen, diezeit schatzmaister, geschenkt hat. Actum, ut supra.

Item mer hat der Pränntl jud dargelihn 9 Römisch gulden, facit 7 fl. 2 sol. den., facit IX lb. den. Dieselben Reinischen gulden hat man haben muessen vnd ainen actn damit abgeuertigt, als herr Casper Stampher, diezeit burgermaister, wol ain wissen hat. Actum in des Stamphen burgermaister ambt vnd Mathes Pair statkamrer.

Item so hab ich den Gärri jud bezalt¹ VIII gulden gesuch auf die zerung den herrn gen Ofn, die hab ich im bezalt, daran 6 fl. 1 lb. den. in dem kamerpuch, facit VIII lb. IIII sol. den. Restat noch 17 sol. den., die sein begriffn in dem andern meinen kamerpuch.

Summa huius facit LXII lb. IIII sol. den.

Pozsonyi városi levéltár, K/54. — 36 b., 306.

77.

1497. július 5. *Fiweck János varga és bécsújhelyi polgár, valamint neje, Erzsébet vétel útján egy ház birtokába jutnak az Új-utcában, melynek egyik része Dávid Sechsel fia Ábrahám zsidóé, másik része pedig Ruben budai zsidó fia Lebé és nejeé, Hannáé volt. E ház után évi 2 dénár telekbért kell fizetni.*

Hanns Fiweck schuster civis hic, Elisabeth uxor, sind nucz vnd gewer komen ains hawss gancz hie gelegen in der Newngassen, das ain tail von Abraham, Daudid Sechsel juden sun vnd das ander tail von Leb juden des Ruwenn juden sun von Ofen, Hanna uxori, mit kauff an den obgenanten Hannsen Fiweck, sein hausfraun vnd ir baiden erben komen ist, gelegen zwischen Jacoben Galhaimer vnd Peter Vincken hawse. Servit das gancz haws II den. gruntrecht et non plus. Actum an mit-tichen nach Vdalrici episcopi, anno domini etc. 97—o.

Summa III sol. X den.

Bécsújhelyi városi levéltár, Gewehrbuch 244/a.

Ez a bejegyzés többszörösen át van hűzva, míg oldalt e feljegyzést olvas-hatjuk valamivel későbbi időből: *haben nachmalls irer beder chanleut tochter Agnessen sun, so sy bei Benedicten Praunsseiss smid gehabt, mit namen Leopolt vnd Hanns.*

78.

1497. július 5. *Fiweck János varga és bécsújhelyi polgár, valamint neje, Erzsébet az Új-utcában levő házukat 28 font dénárért elzálogosítják Ruben budai zsidó fiának, Lebnek. Ezt a zálogösszeget Leb zsidó később átruházta Hiersch zsidóra.*

Hanns Fiwegk schuster civis hic, Elisabeth uxor, haben versacht ir hawse hie gelegen in der Newngassen zwischen Jacoben Gailhaimer vnd Peter Vincken hewsern, servit II den. gruntrecht et non plus, vmb XXVIII tal. den. dem Leb juden, des Rubem juden sun von Ofen, vnd seinen erben zu bezalen halb auf Martini schirst vnd halb auf der hei-

¹ alatta: *dargeben* áthúzva.

ligen Dreyrkunig tag darnach schirst kunftig on alles verziehen. Actum an mittichen nach Sant Vlrichs tag episcopi, anno domini etc. 97—o. Dedit von stund daran II tal. den.

Későbbi írással: Item Liephart jud, als gewaltrager des Leb juden, hat ein schreiben doctorn Jorgen bracht, diezeit richter, an Hierssen jüden im daz gelt zu geben innhalt des sacz. Nu hat der jud ainen auszug gehabt, sagt der jud, sei verloren. Ob der hinfur herfur keme oder lünden würd, sol dem obgenanten sacz on allenn schadenn sein nach laut einer judischen quittung, so bei dem gruntpuch ligt.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 228/a.
Az első bekezdés többszörösen át van húzva.

79.

1497. augusztus 1. Smoyel zsidó fia Salamon és Gerstl soproni zsidó vallomása alapján Ábrahám zsidó annak a bécsújhelyi háznak birtokába jut, amely a hátulsó Zsidó-utcában Knobloch zsidó fiai; Schmerl és József, valamint Nachman zsidó házai között fekszik. Ez a ház elhunyt felesége, Plumlein után szállt rá örökségképpen és utána évi 6 dénár telekbért kell fizetni.

Abraham jud des Muschl juden von Herczennburg aydem, der ettwan Plumlein judin, des gemelten Muschl judenn tochter eelich gehatt hat, ist nucz vnd gewer komen ains hawss hie in der hindern Judengassen gelegen zwischen Schmerl juden vnd Joseph, Knoflach juden sun vnd an der anndern seitten an Nachman juden von Pruck hewsernn, daz denselben Abraham juden von der vermelten Plumlein seinem weib erblich erlanngt hat, dieselb alt gewer man in allen grundt-puchern nicht hat finden können, ob aber dieselb gewer kunftlich funden wurde, die sol dem vermelten juden vnd seinen erben on schaden sein, daz auch dasselb hawss also erblich an in kömen sei, daz haben bekannt vnd gesagt vor burgermaister vnd ratte Salomon jud, weylannt Smoyel judens sun vnd Gerstl jud von Odennburg bey iren judischen ayden vnd trewen. Servit dasselb hawss VI den. gruntrecht et non plus. Actum die Vincula Petri anno domini etc. LXXXXVII—o.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 651/a.
E bejegyzés többszörösen át van húzva.

1497. augusztus 21. Smoyel passauí zsidó fia Salamon, mint aki Isserl pozsonyi zsidó özvegyének, Channának érdekét képviseli, mely felhatalmazásnak Leb zsidó és Schalam fia Hirschl zsidók a tanúi, úgyszintén Hatteur Jakab pozsonyi zsidóbíró egy átíratá, egy félháznak a birtokába jut Bécsűjhelyen a minoriták fertályában József zsidó és a zsidó mézsárszék között. E félház Channára veje, Muschl pozsonyi zsidó fia József után szállt rá és évi 3 dénár telekadót kell utána fizetni.

Salomon, Smoyel juden sun von Passaw ist als ein volmechtiger anwalt Channa des Ysserl von Presburg wittib, nucz vnd gewer komen ain halben hawss hie gelegen in Mynnerbruder viertail zwischen Joseph juden haws vnd der juden fleischpenck. Servit III den. gruntrecht et non plus, das von irem ayden Joseph, Muschl juden von Presspurq sun, an die benanten Channa judinn komen ist. Des vermelten judischen gewalts sind zeugen vnd haben bekant bei irem judischen ayd Leb jud vnd Hierssl, Schalam sun, vnd dabey ein sandbrief in die stat vnd grunthern von Jacoben Hattewr judenrichter zu Presspurqk, so bey dem grundtpuch ligt. Actum an montag vor Bartholomei apostoli anno domini etc. 97—o.

Bécsűjhelyi városi levéltár, Satzbuch 651/a.
Az egész bejegyzés többszörösen át van húzva.

1497. augusztus 20.—október 10. Leb zsidó elismeri, hogy Herfurter Lénárnának 21 font dénárért eladott bécsűjhelyi ház árából 11 font dénárt felvett, míg Pessach Manusch soproni zsidó 6 font dénárt nyugtat. Amikor ezt a házat telekkönyvileg Herfurter nevére átírták, megadta a még hátralevő 4 font dénárt, melyből az átírási költséget és Liephart zsidónak járó egy font dénárt levonták.

Ich Leb jud bekenn, das ich von dem Linhart Herfurtter ingenomen vnd enphangen hab an ainem haws, so ich im zu kawffen geben hab vmb XXI tal. den., XI tal. den. Derselbigen XI tal. den. sag ich obgenantter jud den Herfurtter quit, ledig vnd loss. Vnd zu den übrigen gelt geb ich im tag von dato der zedl auf den negstkunftigen Sand Mertten tag. Actum am montag nach dem suntag der grossen kirchweich zu der Newenstat anno 97. Vnd dise zedl ist bestet mit meins obgenantten Leb juden aygen handtgeschrift:

זה דלעיל הכל אמת ווישר (1) אני ליווא ריש (1) מנוש איידם

Ich Pessach Manusch jud von Ödenburg bekenn, das ich an dem obgeschriben haws von dem Linhart Herfurtter an dem haws mer en-

phangen hab. Actum am mitichs vor Sand Kolmans anno 97. VI tal. den. Die zedl ist bestet mit meiner aygen judischen handtgeschrift:

יש רצוני כל מה שכתב דעיל נאו' פסה מנוש ז"ל

Item der Hertter ist das haws an die gwer kchomen am eritag nach Erhardi anno 98. (1498. jan. 9.) vnd hat zum gruntpuch erlegt die IIII tal. den., die er noch an dem kawf ist schuldig gewesen.

Item von dem vier phundt phennig hat man genommen das gwer gelt zum grundtpuch, das der jud zu geben schuldig gewesen ist, IIII sol. den.

Item als das haws vmb XXI tal. verkawft ist worden, davon ist in dem kawf dem Liephart juden aufgenommen I tal. den., das hat man auch von den IIII tal. den. genomen.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. E. nr. 181.

Papiros vízjegy nélkül, melynek hátlapján a két, előlapon található héber íráson kívül még ez a héber írás látható:

אני חתו' מטה שפרעתי המעת מהמ' הבית שקנה ממני . . . מו ליטר' . . . שמעון
קבל ג"ב ליטר' איזה מעות רנה"ל מ"ו אייר נאו' פסה ב"ר מנוש ז"ל

82.

1497. augusztus 21. Lutzenberger Péter bécsújhelyi polgár és neje, Anna megveszik Isserl pozsonyi zsidó özvegyétől, Channától annak félházát u minoriták fertályában József zsidó háza és a zsidó mézárszék között. E félház után évi 3 dénár telekbért kell fizetni.

Peter Lutzenberger civis hic, Anna uxor, sind nucz vnd gewer komen ains halben haws hie gelegen in Mynnerbruder viertail zwischen Joseph juden haws vnd der juden fleischpanck, servit III den. gruntrecht et non plus, das mit kauff von Channa des Ysserl von Presspurg witib, an den benanten Petter Luetenberger, Anna uxori vnd ir baider erben komen ist. Actum an montag vor Bartholomei apostoli, anno domini etc. 97—o.

Summa LX den.

Bécsújhelyi városi levéltár, Gewehrbuch 245/a.

Ez a bejegyzés többszörösen át van húzva ezzel az ugyancsak áthúzott oldaljegyzettel: *obligavit*.

1497. szeptember 26. Zertel Farkas pap a soproni tanács bizonyságlevelé szerint Elachan Hatschl soproni zsidótól és nejétől Channától megvesz egy házat Bécsújhelyen a minoriták fertályában a hátulsó Zsidó-utcában Kaym Juda és Mayr zsidók házai között, mely után évi 3 dénár a a telekbér.

Zertel Farkas pap egyúttal ígéri, hogy e ház után minden városi terhet viselni fog és zálogul leköti e házat.

Her Wolfgang Zerttel priester ist nucz vnd gewer komen aines hawss hie gelegen in der hindern Judengassen in Mynnerbruder viertail zwischen Kaym Juda vnd Mayr juden hewsern, servit III den. gruntrecht et non plus, das mit kauff von Elachan Hatschl juden vnd Channa, seiner hausfrawn durch aufgab vor burgermaister, richter vnd ratte der statt Odennburg nach lautts irs schreiben, so bei dem gruntpuch ligt, so derselb Hatschl jud vor in getan hat, bescheen, auch nach verfolg burgermaister vnd rattes hie an den obgenanten herren Wolfgangen Zerttel komen ist. Hat er bei seiner priesterschaft dem burgermaister gelobt, daz er von demselben hawse in stewr, robatt, zirck vnd in all weg mit der statt, als annder mitburger hie mitleiden welle vnd ob derselb priester derselben ansleg, wie vor stet, einichs oder mer nicht ausrichtet noch bezalle, so sol man solchs aüstands auf seinem vermelten hawse haben vnd bekomen, das er darumb der statt zu pfandd hiemit verseczt vnd verschriben hat vngeuerlich. Actum an eritag vor Michaelis anno domini etc. 97—o.

summa LXXX den.

Bécsújhelyi városi levéltár, Gewehrbuch 249/a.
Ez a bejegyzés többszörösen át van húzva.

1498. január 9. Herfutter Lénárt bécsújhelyi polgár és neje Katalin a minoriták fertályában a hátsó Zsidó-utcában Schrott György lovag és Taler György házai között fekvő házat az öreg konyhával együtt megveszik Pessach Manusch soproni zsidótól. E ház után évi 6 dénár telekbért kell fizetni.

Linhartt Herffutter civis hic, Katherina uxor, sind nucz vnd gewer komen ains hawss hie gelegenn in Mynnerbrueder viertail in der hindern Judengassen zunagst herr Jorgen Schrott ritter vnd Geörgenn Taler hewsern mitsampt der alten kuchen, servit VI den. gruntrecht et non plus, daz mit kauff von Pessach Manusch judenn von Odennburg an den obbenanten Linhartten Herffutter, Katherina sein hawsfrawn vnd

sein erben komen ist. Actum an eritag post Erhardi episcopi, anno domini etc. LXXXXVIII—o.

Summa XX den.

Bécsújhelyi városi levéltár, Gewehrbuch 245/a.
Ez az egész bejegyzés többszörösen át van húzva.

85.

1498. augusztus 16.—december 13. A pozsonyi városkamarás ebben az évben a zsidók rendes évi adója és boradója fejében 86 font 7 solidus $7\frac{1}{2}$ dénárt vesz be, míg a zsidók mögötti kis féltoronyra 48 dénárt fizet ki.

Innemen von den juden.

Item statkamrer perceptit von den judn hie 50 fl. in münss, facit LXII lb. IIII sol. den., die sy jerlich Michaelis gemainer stat zu gebn schuldig sein. Actum Lucie 98. per Pränntl et Muschl judn.

Item mer perceptit statkamrer von dem Pränntl judn 12 fl., facit XV lb. den., die sy an irer weingab gebn habn. Actum, ut supra.

Item darnach perceptit statkamrer von dem Pränntl judn ire weingab 7 fl. 5 sol. 8 den., facit IX lb. III sol. VII $\frac{1}{2}$ den.

Summa huius facit LXXXVI lb. VII sol. VII $\frac{1}{2}$ den.

86 tal. 7 sol. 8 :

.....
Eodem die (sc. an phincztag post festum Assumpcionis Marie) zwen tagwerker bey dem klain halbturndl hinder den judn, die grundt fesst gesuecht vnd das zawssach von dannen gerawmbt habn, ainem per 24 den, facit I sol. XVIII den.
.....

Pozsonyi városi levéltár, K/55. — 78., 317.

86.

1498 táján. Lebl zsidó írásban bejelenti, hogy ő hajlandó Lachenbergerrel és nejével a törvényes eljárás mellőzésével békésen kiegyezni. Amennyiben ez nem lenne lehetséges, úgy a bíróság döntsön a köztük fennforgó viszályban.

Fursuechtig, ersam, namhafft, weys herren! Lebl jud erscheynet awf hewt ewer weyshaydt furnemen nach den zbitracht Lachenperger, seiner hawsfraw aynds vnd Lebl juden anndern tayls awsserhalb rechtens verhorn versuechen in der guet zu vertragen. Ist Lebl jud an entgeltus seines rechtens anczunemen. Mocht aber sollichs awsser rech-

tens nicht geschehen, so ist Lebl jud seinner westymbtn vnd nemhafften tag wartend, so er von Lachenperger vnd seiner hawsfraw genugsamlichen vberweyst werde, well er rechtens geniessen, vnrechts endgelten. Wurden sew aber awf bestymbten tag mit ir zewgnuss nicht erscheyne, so welle Lebl jud all ir zicht vnd ansprach yecz vnd furan emprochen frey vnd mussig sein, awch seiner khosstung, zerung vnd schaden nach ewer weyshaidt rechtlicher erkhanthus von Lachnperger vnd seiner hawsfraw widerkhert vnd weczalt werden.

Kivül: Lebl juden erwilligen awsserhalb rechtens.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 34. nr. 5109.

Papiros, vízjegye: körben kétkarú mérleg homorú csészékkal. Eredeti beadvány.

87.

1499. június 5. *Dániel neusedlitzi zsidó fia: Nissam és Nachman brucki zsidó fia: Nachman mostohatestvérek örökség címén egy bécsújhelyi ház birtokába jutnak a minoriták fertályában a belső Zsidó-utcában Jüdl zsidó és Slemlein budai zsidó házai között. E ház után évi 3 dénár telekbért kell fizetni.*

Nissam jud, Daniel judenns zu Nausseudlicz sün vnd Nachman jud, sin bruder, sind nucz vnd gewer komen aines hawss hie gelegen in Mynnerbrueder virteil in der innern Judengassen zwischen Jüdl juden vnd Slemlein von Öfen hewsernn. Servit III den. gruntrecht et non plus, daz mit erbschafft von Nachman juden vonn Prügkh, der obgemelten zwayer brüeder vatter an sy kömen ist. Actum an mitichen post Erasmi anno domini etc. LXXXIX.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 652/a.
Ez a bejegyzés többszörösen át van húzva.

88.

1499. augusztus 26. — 1500. február 6. *A pozsonyi városkamarás Pren-tel és Musch zsidóktól átveszi azok évi 50 magyar forint adóját, míg a zsidók mögötti várfal falazására és a feleslegessé vált téglák elhordására 96 dénárt ad ki.*

Innemen von den juden anno etc. 99.

Item in die Sancte Lucie (dec. 13.) perceptit statkamrer von dem Pränntl vnd Musch judn 50 gulden in gelt zu gleichn wexl, facit LXII lb. IIII sol. den. vnd ist gebesen vngrisch gelt, aber nach¹ argern meiner herrn habn sy kain aufwexl genomen.

Summa huius facit LXII lb. IIII sol. den.

¹ utána: gepot áthúzva,

.....
Eodem die (sc. an montag nach Bartholomei) II tagwerker zu hilf dieselben stain helffen aufladn, ainem per 24 den., facit I sol. XVIII den.

Dieselben stain hat man braucht zu mawrn an der ringkhmauer hinder den judn die grossn löcher zugemaurt.²

.....
Item an phincztag darnach (sc. nach Purificacionis Marie) Wolfgang Pleuel selbdritten die überbelibn ziegln hinder den juden hinweg than habn, desgleichn die ziegeln von Sand Larenczen tor, ainem per 16 den., facit I sol. XVIII den.

.....
Pozsonyi városi levéltár, K/56. — 64., 345., 369.

XV. századból származó évnélküli feljegyzés a fogott birák ítéletéről a bécsi zsidók követeléseinek rendezéséről.

Nota, das ist die chuntschaft, als die juden zü Wienn die lozzherren aufgelegt haben. Item der grab rokch der richterin, der da stet drew phünd. Seyd mal, das sy hat gepeten, das man den rokch sol halden lenger, sy wellen losen vnd hat nicht gerechent zü der zeit, als man die chuntschaft geben hat. So hat er recht, das man fur den rechten erchen, anschreibt fur drew phund.

Item so haben sy auffgelegt von des Symon Prein wegen, wie das der dem Gerstlein zway phund schuldig sey gewesen vnd der Gerstell ist im hinwider schuldig XIII schilling. So haben sy an demselben aufgelegt, das der Gerstel in demselben gerecht sey mit derselben chuntschaft.

Item vnd als die Gerstlin ainen guldein zu Wienn entlechent hat von ainer andern judin vnd hat zu Prespurg ainer andern judin befohlen, das sy den guldein sulle vodern an den Gerstlein, iren man, sy hab iren gelihen. So haben die lozzherren auch aufgelegt, er sey mit derselben kuntschaft auch geregt.

Item so haben die lozzherren zu Wienn auch aufgelegt, wie das die chuntschaft alle auzz vnd auzzgerecht sey.

Item so haben sy auch aufgelegt, das chain mensch müg fellig werden mit chainer chuntschaft, ez sey denne, das er verlangen vil gelts mer, wann halb tail der chuntschaft, das das vil gelts antrifft, so ist dasselbig gelt das drittail des kwnigs vnd das drittail des judenrich-

² az előző fejezet ui. arról szól, hogy a városi kocsis 2 fogattal 10 fuvar fal-követ fuvarozott be a Víztoronytól.

ter vnd das drittail der losherren vnd man hat damit nicht leib vnd güt verfallen.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 34. nr. 5162.

Eredeti feljegyzés papiroson, melynek vízjegye: ökörfej, szarvai között egy száron hatszirmú virággal.

90.

1500. június 5. Warach kismartoni zsidó megveszi Trostman fia Nachman bécsújhelyi zsidó házát a minoriták fertályában a belső Új-utcában Punthasen zsidó háza és néhai Kollner Frigyes pajtája között. E ház után évi 6 dénár telekbért kell fizetni.

Warach jud aus der Eysneinstat ist nucz vnd gewer komen ains hawss hie gelegen in Mynnderbruder virtel in der innern Newengassen zunagst Punthasen juden haws vnd weilent Fridrichen Kollner stadel vnd von der egenanten Punthasen juden haws vnczt an die gemawrt kichl. Servit VI den. gruntrecht et non plus, daz mit kauf von Nachman juden, Trostman judenns sun an den obgenanten Warach juden komen ist. Actum an freitag vor dem Phingstag anno etc. XVc.

Bécsújhelyi városi levéltár, Satzbuch 652/a.

Ez a bejegyzés többszörösen át van húzva.

91.

1500. Brassó. Zsidó selyemkereskedők.

sericum Judeicum lytter 1 $\frac{1}{2}$

sericum Judeicum nigrum lytter 4 $\frac{1}{2}$.

Quellen zur Geschichte... Kronstadt I. 285.

92.

1500 táján. Pozsony. Péter gonosztevő és rabló önkéntesen megtett valómásában bevallja, hogy többek között Pozsony határában több zsidót és zsidónőt, Sopron határában pedig ismét egy zsidót rabolt ki.

Fassio malefici ipsius Petri N. nunc detenti.

Item eodem die depredaverunt judeos et judeas eciam apud parvum pontem¹ vulnerantes unum judeum gravissime et prope quatuor florenos receperunt.

¹ Az előző bekezdésben ez a híd „vulgo Seprokl” néven van említve, mely Pozsony város határában feküdt.

Item in autumpno, id est ante festum beati Michaelis archangeli, conduxerunt Johannem Cantzelir ad Sopronium, cum eisdem videlicet Zekhel Peter, Janko et Balenth, depredaverunt in silvis, vulgo Bertes, quendam judeum, cui receperunt florenos VI, vestes et queque invenerunt.

.....

Dominica ante Visitacionis beatissime virginis Marie idem Petrus in presencia duarum civitatum, videlicet Tirnaviensis et Soproniensis prescriptos articulos sub modo et forma suprasignatis absque martirio aut tormento aliquo manifeste confessus est omnia sic se habere et ita acta et facta fuisse etc.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 34. nr. 5053.
Evnélküli eredeti fogalmazvány papíroson.

93.

1501. augusztus 12. — december 13. A tatai származású Mózes és Mandel pozsonyi zsidók az évi 50 magyar forint adójukat megfizetik a városkamarásnak, míg Prentel zsidó borpénz fejében 33 font dénárt ad át.

A zsidók évi adójából Forster Farkas pozsonyi városbíró Bécsben egy bála posztót vásárol meg.

Innemen von den juden.

Item statkamerer perceptit von dem Moyses vom Dotes vnd Männndl judn 50 gulden in gelt, 10 sol. per 1 fl. zu raiten, facit LXII lb. III sol. den., die sy jerlich gemainer stat Michaelis schuldig sein zu gebn. Actum des innemen an freitag nach Laurenty anno etc. Vc primo (1501. aug. 13.).

Item mer hat kamrer enphangen von dem Prantl jud weingelt XXXIII lb. den. Actum in die Lucie virginis (dec. 13.).

Summa huius facit LXXXXV lb. III sol. den.

.....

Item dem . . Welser zu Wienn vnd seiner gesellschaft hab ich bezalt I pallen tuch per 50 fl. in munss zu gleichm wechssl facit LXII lb. III sol. den.

Dasselb gelt habn die judn dargebn. Actum an phincztag nach Laurenty (aug. 12.) vnd herr Wolfgang Vorsster richter hat dasselb gelt hinauf gefurt vnd bezalt.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/57. — 39., 125.

1502. június 12. Buda. Ráskai Balázs tárnokmester hivatkozva a király rendeletére a maga részéről is meghagyja a pozsonyi tanácsnak, hogy a városukban élő zsidókat nemhogy bántalmazni, hanem inkább megvédeni tartoznak.

Prudentes et circumspecti nobis plurimum honorandi! Ex litteris maiestatis regie intelligere potestis, quales, quantas et quam maximas iniurias ac minas carcerum, pecuniarumque extorsiones a vobis ipsi judei apud vos commorantes paciuntur et sustinent, quam perfecto rem sua maiestas haud equo a vobis accepit animo, neque nos ob hanc causam tacere possumus, nam post regiam maiestatem iudices ipsorum esse censemur. Rogamus itaque amicitias vestras plurimum et nichilosecius auctoritate nostri officii eisdem iniunximus, quatenus a modo deinceps ipsos judeos apud vos commorantes nullo pacto impedire ac huiusmodi minas ipsis imponere, sed magis ipsos tueri ac defensari ab omnibus impetitoribus debeat et teneamini secundum tenorem litterarum maiestatis regie. Datum ex castro Budensi, dominica proxima post Barnabe apostoli anno domini 1502.

Blasius de Raska thavernicorum regalium magister.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici juratisque civitatis Posoniensis, amicis nobis honorandis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 23. nr. 2340.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán nyolcszögletű fődött gyűrűspecséttel.

1502. július 4. — 1503. április 10. A pozsonyi zsidók a szokásos évi adójuk, azután bőrből készült vizes vödrök vételére, végül borpénz fejében ebben az évben 99 font 7 solidus dénárt fizettek a városkamarásnak.

Von den juden.

Item ich hab ingenommen von den juden, so sy mein herren haben angeschlagen am steur auf dy lidrein emer zu machen von herren richter VI fl., das sy ym gegeben haben vnd ich von herren richter entphangen vnd ich von den juden IIII fl., facit X fl., facit XII lb. IIII sol. den.

Actum ipso die Vdalricy (1502. júl. 4.).

Item ich hab ingenommen von den juden, so sy mein herren haben Maisterel juden L gulden in gelt, X sol. per I fl. zu raitten, facit LXII lb. IIII sol. den., die sy jerlich gemainer stat Michaelis schuldig sein zw geben. Actum des innemmen mitichen nach Lucie anno etc. quingentesimo secundo (1502. dec. 14.).

Item kamrer hat enphangen von den juden weingelt XII ½ lb. den. Actum mitichen nach Lucie virginis (*dec. 14.*).

Item kamrer hat aber enphangen von dem Isrl jud vnd Karel juden weingelt X fl. minus I sol., facit XII lb. III sol. den. Actum montag nach Palmarum (*1503. ápr. 10.*).

Summa huius Ic lb. minus I sol. den.

Pozsonyi városi levéltár, K/58. — 83.

96.

1502. július 17. — augusztus 7. A pozsonyi városkamarás ifjabb Muschl és Haindl zsidóktól ezüstöt vásárol 18 font 2 solidus dénár értékben különböző célra.

Item mein herren haben genommen von dem jungenn Muschl juden XXV lat ½ quinttat silber, I lot per IIII sol. den., zw den klaynetten, das ist gebem warden maister Jorgen zw annderem silber dy muschelen zw vassen, facit X fl., — XII lb. IIII sol. den.

Actum der zalung sonntag nach Margarethe (*1502. júl. 17.*).

Item vmb silber dem Haindl juden zw den klaynetten XI ½ lot, ain lot per IIII sol. den., V lb. VI sol. den.

Actum sonntag nach Sixti (*1502. aug. 7.*).

Pozsonyi városi levéltár, K/58. — 90—91.

97.

1503. június 17. Buda. Ráskai Balázs tárnokmester figyelmezteti a pozsonyi tanácsot, hogy a zsidók ügyében minden újítástól tartózkodjanak és ebben a kérdésben Mendel országos zsidóbíró közvetítésével úgy intézkedjenek, hogy azzal nemcsak a keresztények, hanem a zsidók is meg legyenek elégedve.

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti! Ex querimonia Mendel prefecti judeorum accepimus vos nonnulla nova induxisse contra antiquas ipsorum libertates et privilegia ipsis a divis huius regni regibus concessas et per serenissimum principem nostrum confirmatas. Quam ob rem idem nunc personaliter erga vos accessit pro concordia vobiscum ineunda ex parte huiusmodi negociorum, propterea amicitias vestras presentibus rogamus diligenter, quatenus velit in eodem talem dispositionem et ordinationem tum nostri, immo et communis justicie intuitu facere, penes quam tam christiani, quam etiam ipsi judei in suis juribus justis et antiquis permanere valeant. Ex castro Budensi, sabbatho post Corporis Christi anno 1503.

Blasius de Raska thavernicorum regalium magister.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici, juratisque civibus civitatis Poseniensis, amicis nobis dilectis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 23. nr. 2349.

Papiros, vizjegye B P betűk, közöttük kissé magasabban kereszttel, zárlatán nyolcszögletű fődött gyűrűspecséttel.

98.

1503. december 20. A győri székeskáptalan a zsidóknak Budán visszafizeti azt a 4 forint 20 dénárt, amelyet még Henyei András mosoni főesperes vett fel tőlük kölcsön kiadásai fedezésére. A visszafizetés a győri nagyprépostnak járó quintából történt.

Item judeis Budam dati sunt floreni IIII denarii XX regales, quos Andreas Mosoniensis in octavis Sancti Michaelis archangeli (1503. okt. 6.) ab eisdem mutuo acceperat pro expensis et hec de quinta prepositi dati sunt, ut supra.

A győri székeskáptalan legrégebb számadáskönyve 83.

99.

1504. május 21. Schalam Hirschel bécsújhelyi zsidó fiai: Isserl kismartoni zsidó és Hirschel köszegi zsidó elismerik, hogy Hagen Boldizsár haimburgi tisztartó néhai Krottendorfi Ulriknak minden adósságát kifizette, miért is nekik ezek után már semmiféle követelésük nincsen.

Ich Ysserl jud, diezeit wonhafft in der Eyssennstat, ich Hiersel jud gesessen zu Gunss, bayd geprueder, des Schallom Hiersel juden sun aws der Newnstatt, bekennen fur vnns vnd all vnns erben, awch fur annder vnns miterben vnd thun kundt offennlich mit dem brieff allen, den er furkumbt, vmb die zwespruch vnd annfardrung, so wir gehabt haben zu dem edelen vnd vesten Walthawser Hagen diezeit pfleger awff Haymburg vnd allen seinen erben herruerundt von weylend heren Vlreichen von Krottendorff sälligen vnd sein erben, sollicher zwespruch vnd annfardrung sagen wir obgenannt Ysserl jud vnd Hiersel jud geprueder fur vns vnd all vnns erben, awch fur annder vnns miterben den obgenannten Walthawser Hagen vnd allen seinen erben gäntzlich ledig frey vnd das wir von hewttigen tag datto des brieffs zw den eegenannten Walthawsser Hagn vnd all sein erben, awch zw allen den guetteren, nutzen vnd gultten, so er in seiner gewalt sein hatt, dy weyllent des vorgedachten heren Vlreichs von Krottendorff sällign gwessen sein, khaynerlay zwespruch noch anvordrung nicht mer haben sullen noch wellen weder mit brieff noch an brieff, mit recht noch an recht, wenig noch vil in dhainerlay weyss alls trewlich

vnd vngeuerlich. Des zu warer vrkundt geben wir in den brieff wesigelt mit den edelen vnd vesten Wolfganggen Gärber burger vnd ainer des rates zw der Eyssenstatt eigen anhangunden insigel vnd mit des erberen vnd weissen Michel Rinderschingk awch burger vnd ainer des ratts daselbs eigen anhangunden petschadt, die wir obgenannt Ysserl jud vnd Hiersel jud geprueder mit vleis darumb gepetten haben in, iren erbenn insigel vnd petschadt an allen schaden. Vnd durch pesser sicherhaitt willen haben wir den verzeichbrieff westätt mit vnser judischen hanttschrifft. Geben nach Kristi gepurdt funffzehnhundert vnd in den vierden jare, am erichtag vor den Pffingstfeyertagen.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1504. máj. 21.

Hártya, melyről hártyszalagon két szürke viaszperemmel védett és zöld viaszba nyomott pecsét függ le. Az első pecsét kerek és címerpecsét, míg a másik pecsét nyolcszögletű és gyűrűspecsét. Az oklevél szövege alatt ez alábbi héber írás olvasható:

כל מה שכתב רצוני נאו' איסרל בן שלו' ז"ל
כל מה שכתב רצוני נאו' הירשל בן שלו' ז"ל

100.

1504. július 20. — 1505. április 21. Ebben az évben a pozsonyi zsidók rendes évi adójából, azután a boradóból és a mérlegpénzből, végül Zischko zsidónak eladott kimustrált ló árából összesen 87 font 6 solidus 18 dénár folyt be a városházára.

A pozsonyi tanács a zsidók és a keresztények ügyében három alkalommal 7 napon át tanácskozott a városházán, mikor is a tanács étkezésére a városházára 3 font 3 solidus 7 dénárt adott ki.

Von den juden.

Item statkamrer perceptit von Gärrl juden L gulden in gelt, X sol. den. per I fl. zu raitten, facit LXII lb. III sol. den., dy sy jarlich gemainer stat Michaelis schuldig sein zw gebenn. Actum in die Johannis apostoli et ewangeliste, anno domini etc. quarto (1504. dec. 27.).

Item aber hat kamrer ennpfangen von denn herrenn auff dem rathauss juden gabgelt XVII lb. VI sol. XVIII den. Actum sambstag nach Tyburcy et Valeriani (1505. ápr. 19.).

Item kamrer hat aber eingenommen von dem Zyschko vmb ain schebigss ross, das verkaufft ist warden auss dem rathauss, III fl., facit III lb. VI sol. den. Actum sambstag nach Tyburcy et Valeriani (1505. ápr. 19.).

Item kamrer hat eingenommen auff dem rathauss von den herrn waggelt III fl., facit III lb. VI sol. den. Actum mantag vor Georgii martiris (1505. ápr. 21.).

Summa huius facit LXXXVII lb. VI sol. XVIII den.

Item do mein herren auff dem rathauss sein gesessen III tag nach-
einander von wegen der juden vnd der armen lewt, vber das mall vnd
vnttaren vnd vmb wein, prat vnd alle notturfft I lb. IIII sol. XX den.
Actum sambstag nach Margarathe (1504. júl. 20.).

.....

Item do mein herren auff dem rathauss sein gesessen von wegen
kristen vnd juden, habenn sy zwae mall gessen in der raetstuben, vmb
fleisch, prattn, visch, prat, wein vnd alle notturfft VI sol. XVIII den.
Actum phingstag vnd frewtag nach Leonhardi (1504. nov. 7—8.).

.....

Item aber phingstag vnd frewtag nach Martini (1504. nov. 14—15.)
dy herren zwae mall gessen in der raetstuben, do sy auch gesessen sein
von wegen der kristen vnd juden. Ausgebenn vmb prat, wein vnd visch,
obss VII sol. XXIX den.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/59. — 63., 282., 284., 285.

101.

1505. június 4. Miksa római király elismeri, hogy a per alatt álló kirch-
schlagi várhoz való jogát Hirschl kismartoni zsidó szintén bejelentette.

Wir Maximilian von Gots gnaden Römischer kunig, zu allenn
tzeitten merer des reichs, zu Hunngern, Dalmatien, Croatien etc. kunig,
ertzherzog zu Osterreich, hertzog zu Burgundi, zu Brabant vnd phaltz-
graue etc. bekennen, daz an hewt datum des briefs vor den ersamen,
gelerten, vnnsern lieben getrewen . . vnnsern camerrichter vnd beys-
itzern vnnseres furstlichen camergerichts vnnserer Nidernösterreichi-
schen lannde erschinen ist vnnser jud Hirsl zu der Eysenstat vnd mel-
det daselbs sein gerechtigkeit, so er anstat sein selbst vnd seiner freunt-
schafft an dem sloss Kirchslag, darumb dann der edl, ersamen, gelert,
vnnser lieben, getrewen Georig von Rottal freyherr zu Talberg, Vlrich
von Weispriach vnnser haubtman in Kerndten vnd Jobst Welling lerer
geistlichen rechten, vnnser rat vnd camerprocurator fiscal von vnnsern
wegen gegen vnnserm lieben, getrewen Georgen von Puchaim vnd . .
seinem gemahlen vor dem bestimbten vnserm furstlichen camergericht
im rechten noch vnentschaiden steen, zu haben vermaint vnd begert
des ainen meldbrief, der im durch die vorgenannten vnnser furstlich
camerrichter vnd beysitzer zu geben zugelassen ist vrkhundt des briefs.
Geben an mitichen nach Sand Erasmen tag, anno domini funftzeh-
hundert vnd im funften, vnnserer reiche des Römischen im zwaintzigi-
sten vnd des Hunngerischen im sechzehenden jare.

commissio domini regis in consilio.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1505. jún. 4.

Hártya, melynek hátlapjára vörös viaszba nyomott királyi titkos pecsétnek
már csak a töredéke van meg.

1505. szeptember 3. *Rupprecht varga 85 font dénárért megveszi György mészáros házáat. A fizetési feltételek szerint Szent György napig a zsidónak is meg kell adni a tartozást.*

Rueprecht schuester hat khawfft des Jorg fleischagker haws per LXXXV tal. den. Soll daran geben in dreynn vierzehen tagen XXX tal. den. Idem die schuld dem juden bezallen auff Georgy. Idem auff Margarethe XII tal. den. vnd die leczr werung auff Bartholomei nagst nacheinander kunftig. Actum feria 4—a post Egidi confessoris anno 1505.

Soproni városi levéltár, Gedenkbuch 104.

1505. szeptember 8. előtt. *A győri székeskáptalan Oroszlán és Jakab zsidóktól 20 forintot vesz fel kölcsön. Mivel ezt az összeget a kikötött határidőre visszafizeti, ezért az kamatmentes. Ebből az összegből Kalmar András győri polgár két ló ára fejében 14 forintot, Szakács János győri polgár pedig egy ló ára fejében 6 forintot kap.*

Item a judeis, videlicet Orozlan et Jacob, domini mutuo levaverunt florenos XX, quos ad festum Nativitatis Marie futurum (1505. szept. 8.) solvere sine usuris debebunt et solvimus totaliter, de quibus Andree Kalmar pro suis duobus equis ab eodem in negocio regis receptis dedimus florenos XIII. Johanni Zakach similiter pro suo equo recepto et regi misso dedimus iterum florenos VI.

Győri székeskáptalan legrégibb számadáskönyve 158.

1505. december 8. *Buda. Thelegdi István királyi kincstárnok a pozsonyi városbíróat felszólítja, hogy minden erejével azon legyen, hogy a pozsonyi zsidók a rájuk kivetett adót sürgősen megfizessék.*

Prudens et circumspecte amice dilecte! Rogamus vos et nichilominus ex voluntate serenissimi domini nostri regis harum serie requirimus etiam, quatenus acceptis presentibus judeos in illa civitate Posoniensi commorantes ad solutionem illius taxe, que videlicet hiis preteritis diebus ipsis imposita est, modis omnibus cum omnibus gravaminibus compellere et astringere velitis et debeatis. Aliud iterum rogamus, ne feceritis. Datum Bude, feria secunda in festo Concepcionis beatissime Marie virginis anno etc. quingentesimo quinto.

Stephanus de Thelegd,
regius thesaurarius etc.

Kívül: Prudenti et circumspecto judici Psoniensi, amico dilecto.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 35. nr. 5222.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán nyolcszögletű fődött gyűrűspeccséttel.

105.

1505. december 14. *A pozsonyi városkamarás Handl, Izsák, az ifjabb Muschl és Lebl zsidóktól felveszi azok évi adóját, az 50 magyar forintot és ugyanekkor boradó fejében Pozsony város a zsidók részéről 17 font 7 solidus 23 dénár bevételhez jut.*

Innemen von den juden.

Item dominica post Lucie virginis anno etc. quinto (1505. dec. 14.) vnnd jung Muschl judenn vnnd Lebl juden L fl. inn gelt, X sol. per I fl. zu raitten, facit in gelt LXII lb. IIII sol. den., dye sy jarlich gmainer statt Michaelis schuldig sein zw gebm. Actum des innemenn dominica post Lucie virginis anno domini etc. quingentesimo quinto (1505. dec. 14.).

Item dominica post Lucie virginis anno etc. quinto (1505. dec. 14.) percepit statkamrer von den judnn weingab XVII lb. VII sol. XXIII den.

Summa facit LXXX lb. III sol. XXIII den.

Pozsonyi városi levéltár, K/60. — 55.

106.

1506. március 23. *Trencsén. Zablatth Lőrinc közli Jakab nagyszombati zsidóbíróval, hogy a hercegnő-asszony egyedül Jakab zsidónak adott szabadságot, miért is a többi nagyszombati zsidót kirendelheti városi közmunkára és nem kell törődni azok fecsegésével.*

Circumspecte vir, amice nobis dilecte! Scriptis tuis sane percepimus, ubi nobis scribis ex parte judeorum. Idcirco scire velis, quod Jacobus judeus, uti te non latet, ab illustrissima domina, domina nostra omnium graciosissima habet libertatem, tamen tantum pro persona sua et non aliis, tibi que semel datare auctoritas, quid cum aliis sis facturus. Idcirco mandare eis firmiter debes, uti omnes labores civitatis agere debentur excepto Jacobo, quia tam bene pro se ipsis, quam pro communi bono laborabuntur, ob hoc eosdem ad labores omnes compellere strictissime cura non curando super sermones eorum. Ex Trinczinio, fferia 2-a proxima post dominicam Letare anno domini 1506.

Laurencius de Zablatth etc.

Kívül: Prudenti ac circumspecto Jacobo judici judeorum Thirnavie residencium, amico nobis dilecto.

1506. június 17. — december 7. Pozsony város tanácsa a háborús viszonyokra tekintettel a zsidókra az évi rendes 50 magyar forint adójukon kívül további 50 magyar forint hadi adót vetett ki, míg Garl és Salamon zsidók, akik Bazini és Szentgyörgyi Péter gróf fennhatósága alól költöztek be Pozsonyba, további 16 magyar forint adót fizettek le. Ezenkívül 10 forinttal járultak a zsidók a városfal kijavításához a Zsidó utcában, míg Nastl zsidó boradó címén 10 font 1 solidus 22 dénárt fizet le.

Pozsony város Mendel országos zsidóbíró tiszteletére egy étkezéshez halat ajándékoz, ki 20 forint kölcsönt ad a városnak, melyből 10 font 1 solidus 22 dénárt a város visszafizet Nastl zsidónak.

Legvégül Pozsony város 48 dénárt fizet 4 zsidónak, akik a városház padlására szénát hánytak fel.

Innemen von den juden.

Item kamrer hat eingenommen vnd enphangen von den juden inn dem vnfrid, das mein herrenn auff sew angeschlagen habenn L fl. in gelt, X sol. den. per I fl. zu raitten, facit in gelt LXII lb. IIII sol. den. Actum erichtag nach Margarethe virginis (júl. 14.).

Item aber hat kamrer eingenommen vnd enphangen von den judenn, di vntter graff Peteren sein gesessen, als Garrl jud vnd Salman jud etc., XVI fl. in gelt, X sol. den. per I fl. zw raittenn, facit in gelt XX lb. den. Actum mantag nach Alexi (júl. 20.).

Item mitichenn nach Viti Modesti (jún. 17.) hat aber kamrer eingenommen vnd enphangenn von den judenn zw der stiegen in der Judengassen auff dy mauer X fl. in gelt, facit XII lb. IIII sol. den.

Item mantag nach Nicolay (dec. 7.) hat kamrer eingenommen vnd enphangenn von dem Daud judenn vnd Nastl judn L fl. in gelt, albeg X sol. den. per I fl. zu raitten, das sew jarlich gmainer stat schuldig sein zw Sand Thamans tag anno etc. sexto, facit in gelt LXII lb. IIII sol. den.

Item kamrer hatt eingenommen von dem Nastl juden ir weingab X lb. I sol. XXII den. Actum des einnemmen in die Lucie virginis (dec. 13.).

Summa facit I^cLXVII lb. V sol. XXII den.

Item am sambstag nach Nativitatis Marie (szept. 12.) habem mein herrenn dem Mandl judenn ain erung gethan mit ainem jessenn visch per VII sol.¹ den.

¹ felette: VII lb. áthúzva.

Item dem Nastl judenn bezalt an denn XX fl., dy Mändl jud zw Offenn auff derselbigenn raess den herrenn dargelichenn hatt, X lb. I sol. XXII den.

.....

Item am mitichen in vigilia Visitacionis Marie (*jul. 1.*) hab ich gem IIII juden, dy hew auff dy pun in dem rathauss geschlagen habem, ainem XII, facit XLVIII den.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/61. — 59., 104., 117., 243.

108.

1507. feburár 4. Dávid és Nastl pozsonyi zsidók az évi zsidóadó fejében 59 font 6 solidus 23 dénárt megfizetnek a városkamarásnak, míg a hiányzó 2 magyar forint 1 solidus 7 dénárt Forster Farkas városbíró vállalta magára.

Einnemen von den juden.

Item kamrer hat eingenommen von dem Daudid juden vnd Nastl judenn an den L fl., das sy jarlich schuldig sein gmainer stat Michaelis XLVII fl. I lb. XXIII den., albegen I fl. per X sol. den. zu raitten, facit in gelt LVIII lb. VI sol. XXIII den., das kamrer eingenommen hatt. Actum phingstag nach Purificacionis Marie vnd an den vorbemelkten L fl. hat herr Wolfgang Vorster diezeit richter vber sich genommen I fl. I sol. VII den. Actum, ut supra.

Pozsonyi városi levéltár, K/62. — 83.

109.

1507. március 17. Vöröskő. Běšidei Vid, vöröskői officialis bizonyítja, hogy a nagyszombati zsidók a vöröskői uradalomban akartak megtelepedni.

Ja Wyt z Biessicz, ten czas urzednyk na Czerwenem Kameni, znamo czynym timto listem obecnie przede vssemi, ktoz jey uzrzy aneb cztucz uslissy, ze na jeden czas przistupil jest przede mne Jakub Massarzy, niessczenyn z miasta Trnawy, pravie, ze by jeho neyaka rzecz potkala, ze by skrz jeho Zyde s Trnawy, zejmena Jakub Czech, Wlczek stary y mlady, Mondl pod pana meho jeho milost se przikazili. Mohu ya to rzeczy, ze jsu ty Zyde ustnie mnye powiedieli, ze oni z miasta Trnawy dle zadneho jineho jse netahnu nez skrze zleho Yakuba Zyda, tu v Trnawie obyvatele a Jakubowy Massarzy v niczemz vyny zadne nedavali, gdez bylo-li by toho potrzeba, sam ustnie chtiel bych to vyznati. Tomu na sviedomi a pro lepszy jistotu svuy vlastny sekret tomuto listu przy-

daviti sem kazal. Jenz jest dan a psan na Czerwenem Kameny tu strzedu przed Smrtnu nedielu Panie tissiczheo pietisteho sedmeho poczitajice.

Én Běšiceí Vid, jelenleg vöröskői officialis, adom tudtára ezen levelemmel mindenki számára, akik látják, vagy hallják, hogy bizonyos időben megjelent nálam Massarz Jakab, nagyszombati városi polgár, mondván, hogy valamilyen szóbeszéd jutott el hozzá, hogy miatta a nagyszombati zsidók, különösen pedig Czech Jakab, az idősb és az ifjabb Wlczek, Mondl az én uram önagyága alá adták magukat. Elmondhatom, hogy ezek a zsidók nekem azt mondták, hogy ők Nagyszombat városából semmi egyéb más miatt nem költöznek el, csupán a rossz Jakab zsidó miatt, aki nagyszombati lakos és ők Massarz Jakabot semmivel sem vádolják, amire ha szükség lenne, ezt szóban is vallani fogják. Ennek bizonyítására nagyobb biztonság kedvéért saját pecsétemet nyomattam rá erre a levélre. Kelt Vöröskön, a Judica előtti szerdán az Úr ezeröttszázhetedik esztendejében.

Eredeti papíron, rányomott pecséttel, Nagyszombat város levéltárában. I. Testimoniales 1507—1699.

Kiadta: Varsik: i. m. 97—98.

110.

1507. május 12. Trencsén. Hedvig tesseni hercegnő, Zápolyai István özvegye Nagyszombat város tanácsához: utasítást ad, hogy a cseheket a városon óvatosan engedjék át és azt kívánja, hogy József zsidót hagyják szabadon kereskedni.

Hedwyka, z buozie milostí kniezna thessinska a hrabinka spiska.

Mudrzy a oppatryny vierny nassy, nam zvlascze mily! Žadate nas za nauczeny, jestli mate Czechuw przes miesto nasse pustí (!), protež (!) nam se zda za podobne v tey vieczy, abyste je przes miesto pustily, a to at je z opatrnosti, neb to my již k vam oddavame, abyste uczinily yakž naylepe rozumite. Czo se pak Jože Zyda dotycze, toho abyste propustili svobodnie po kupecztvi jezdití, aby sve pozyveni jmieti mohel. Protež v tom jinacz abyste neucziniľ. Ex castro nostro Threnchiniensi, in vigilia Ascencionis Domini anno Domini 1507.

(Na rube:) Viernym a oppatrynym richtarzy a raddie miesta nasseho Trnawy, viernym nassym, nam zvlascze millym.

Hedvig Isten kegyelméből tesseni hercegnő és szepesi grófnő.

Bölcs és körültekintő különösen kedvelt híveink! Utasításunkat kéritek, hogy városunkon keresztül engedhetitek-e a cseheket, azért erről az ügyről úgy véljük, hogy engedjétek át őket a városon, mégpedig elővigyázatosságból, s rátok bízunk, hogy úgy cselekedjétek, ahogyan legjobban tudtok. Ami pedig József a zsidó illeti, azt engedjétek, hogy szabadon járjon kereskedni, hogy megélhetését biztosíthassa. Ezért más-ként ne merjétek cselekedni. Ex castro nostro Threnchiniensi in vigilia Ascencionis Domini anno Domini 1507.

(Hátlapon) Nagyszombat városunk hűséges és körültekintő bírájának és tanácsának, különösen kedves híveinknek.

Az eredeti oklevél a XIX. sz. ötvenes és hatvanas éveiben még Nagyszombat város levéltárában volt, ma azonban már nem található. Lányi Károly betűhív másolata a prágai Nemzeti Múzeum levéltárában található F. 239. jelzet alatt.

Kiadta: Světozor 1855, p. 41. (hibásan 1501 alatt); Ručka: i. m. 56.; Varsik: i. m. 98. Idézi J. Pöstényi: Trnava. 1238—1938. Trnava, 1938. 29.

111.

1508. december 19. — 1509. január 11. Nastel, Handl, Garl és Lebel pozsonyi zsidók a városkamarásnak megfizetik az évi 50 magyar forint adójukat, míg boradó címén ebben az évben 15 font 7 solidus 14 dénár folyik be.

Einnemen von den juden.

Item statkamrer perceptit von Nastel juden, Händl judenn, Garrl jud vnd Lebel judenn L fl. in gelt, X sol. den. per I fl. zu raittenn, thuet in gelt LXII lb. IIII sol. den., dye sy jarlich gmainer stat schuldig sein Michaelis zw gebem. Actum des einnemmen erichtag vor Thome anno ect. octavo (1508. dec. 19.).

Item phinstag nach Erhardi (1509. jan. 11.) perceptit statkamrer von denn judenn weingab XV lb. VII sol. XIII den.

Summa facit LXXVIII lb. III sol. XIII den.

Pozsonyi városi levéltár, K/63. — 87.

112.

1509. február 12. A soproni tanács Frigyes fürdősné és mostohafia közti viszályban úgy dönt, hogy Fretten dülöben fekvő szőlő minden ingósággal együtt az özvegyé legyen, ki ezzel szemben a Goldberg dülöben fekvő szőlőt köteles a zsidótól kiváltani és azt tehermentesen a fiúnak átadni atyai örökség fejében.

Ze wissen, das an hewt dato die hern des rats zwyschen Fritz paderin vnd irm stieffsun der eribschaft halben seins des paders verlassen guts auff baiden tail vleissig bette vnd bewilligen auff offen gelupt in die handt des statrichters beschähden, das dy darpey pleiben wöllen, wie es die herrenn zwischen inn machen, erkennt vnd aussgesprochenn habenn nemlich also, das der Fritzin, des suns stieffmueter, der weingart im Fretten zwyffel mit dem gelt, so daruff stett, auch versessenn zinsen nach folgen vnd bleibenn soll mitsampt andrerr varunder hab nichts ausgenommen. Dargögen soll sy irm stieffsun den weingarten im Goltpergk von dem juden vnd versessenn zinsen frey machenn vnd ledigenn, derselb weingart dem kindt als sein vetterlich

erib pleiben vnd nachfolgenn vnd also beider seytr vertragenn sein. Actum montag nach Sannt Appolonia tag anno etc. fünffzehnhundert vnd im newnten, tempore Valentini Swingenhaimer magistri civium et Ossbaldi Plessbeter judicis.

Soproni városi levéltár, Gedenkbuch 116.

113.

1509 május 13. — december 30. Lebel és Nastel pozsonyi zsidók a szokásos évi 50 magyar forint adójukat megfizetik a városkamarásnak. Pozsony város a királyi kincstartónak egy ezüst kupát ajándékozott, amelyet Fekete Mendel zsidótól 17 forintért vettek. Ezt az összeget a zsidók boradójából fizették vissza, amelyhez Voit Frigyes polgármester Fekete Mendel zsidónak elmaradt régi házadója címén még további 4 font dénárral hozzájárult, míg Dornick Simonnak ugyancsak 2 font dénárt adtak.

Pozsony város úgy Mendel zsidót, mint Salamon zsidót megajándékozta egy étkezésnyi hallal és zsemlyével, Péter hóhér nadrágját pedig, amely a zsidóknál volt elzálogosítva, 7 solidus dénárért kiváltja.

Einemen judenn gelt.

Item dominica post Innocentum (dec. 30.) hat kamrer eingenommen von dem Lebl judenn vnd Nastel juden, das sew jarlich gmainer (stat) schuldig sein L fl. in gelt, albegenn X sol. den. fur ain fl. zu raitten, thuet alles in gelt LXII lb. IIII sol. den.

Item mer hat kamrer eingenommen von den juden weingab XVII lb. II sol. den. Hat man dem schwartzenn Mandel judenn abgezogen an dem khopphlenn, so man dem schatzmaister geschennckht hatt vnd darzue hat gebenn herr Fridreich Voitt burgermaister; alte gab von des schwartzen Mandel judenn hauss zwae jar dy gab dem Peter Hainrich hueter II lb. den. vnd dem Paull hueter auch II lb. den., also ist er der XVII fl. gar bezalt.

.....
Item in die Martini pape (nov. 10.) habm mein herrenn dem Mändl juden ain erung gethan mit ainem essenn visch, als hechten vnd karpphen vmb V sol. den. vnd fur XXXII den. seml, thuet VI sol. II den.

Item eodem die, ut supra, habm mein herren dem Salman juden ain erung gethan mit ainem essenn visch, als hechten etc. vmb IIII sol. den. vnd fur XXXII den. seml, thuet V sol. II den.

.....
Item mer ist man schuldig dem schwartzenn Mandl judenn vmb ain kopphl, so man das dem schatzmaister geschennckht ist wardenn, XVII fl.

Item in die Dyonisi et sociorum eius (okt. 9.) hab ich dem Syman Dornickh bezalt auff ain gantz jar von wegenn schwartz Mandl juden Hanns thorstenn II lb. den.

.....

Item aber hab ich maister Peteren zuchtinger gelichen, das er sein hosenn auss den juden gelost hat, VII sol. den. Actum, ut supra (sc. dominica post Pangraci) (máj. 13.).

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/64. — 71., 75., 84., 362., 385.

114.

1510. december 1. — 1511. január 10. A pozsonyi városkamarás a zsidók évi adójából és azoknak boradójából ebben az évben 81 font dénárt vett be.

Amikor a király Pozsonyban tartózkodott, ez alkalommal Lebel zsidó a városnak 50 forintot adott kölcsön, mely összegből 8 forintot megfizettek.

Einnemmen von denn judenn.

Item dominica post Lucie virginis (1510. dec. 15.) hat kamrer eingenommen von dem Lebel judenn vnd von dem Nastel judenn L fl. in gelt, albegenn X sol. den. fur ain guld zu raitten, thuet in gelt LXII lb. IIII sol. den., die sy jarlich gmainer stat schuldig zw gebem sein zw Sand Michelstag.

Item frewtag nach Trium regum (1511. jan. 10.) hat aber kamrer eingenommen von denn judenn weingab anno domini etc. undecimo XVIII lb. IIII sol. den.

Summa facit LXXXI lb. den.

.....

Item eodem die, ut supra (sc. frewtag nach Epiphania domini) (1511. jan. 10.) aber gebem vnd bezalt dem Lebel judenn an den L fl., so er gmainer stat gelichen hatt, als khunigkliche maiestat hie gewest ist, auch in Jorg peckhen kamrer ambt VIII fl., facit in gelt X lb. den. Actum, ut supra.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/65. — 93., 247.

1511. VI. 6. Buda. Csáky Gábor a nádor előtt 200 frt. kamatmentes, becsületbeli kölcsönt vesz fel egy hónapra az „álnok” Jane budai zsidó özvegyétől, Fekete Mendel Melamen nevű leányától, de ha a visszafizetés keltét elmulasztaná, a duplájával, még egy hónap múlva már 800 frt-tal tartozna, s ennek fejében hitelező lefoglaltathatja összes Bihar megyei birtokait.

Nos Emericus de Peren comes perpetuus comitatus Abawywariensis, regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum commendamus per presentes, quod egregius Gabriel de Chaak coram nobis personaliter constitutus sponte est confessus in hunc modum: quomodo ipse a perfida domina Melamen filie Mendel Fekethe, relicta videlicet condam perfidi Jane Judei in hac civitate Budensi commorante, ducentos florenos paratis in pecuniis sine usuris mutuo et sub spe restitutionis levasset et recepisset, quos ad vigesimum diem festi beati Jacobi apostoli nunc affuturum eidem Melamini Judee plenarie et sine omni defectu, fide sua mediante reddere et persolvere promisisset et assumpsisset, imo promisit et assumpsit coram nobis tali modo, quod si ipse Gabriel Chaaky eosdem ducentos florenos ad eudem vigesimum diem dicti festi beati Jacobi apostoli eidem domine Melamini Judee reddere et persolvere non posset, vel non curaret quoquomodo, extunc mox elapso huiusmodi solutionis termino idem Gabriel Chaaky contra ipsam dominam Melamen Judeam in quadringentis florenis vincatur et convinci debeat eo facto. Hoc tamen specialiter declarato, quod si idem Gabriel Chaaky huiusmodi quadringentos florenos infra integram mensem a termino huiusmodi solutionis computando, eidem domine Melamini Judee reddere et persolvere nollet, non posset, vel non curaret quoquomodo, extunc prefatus Gabriel Chaaky contra prefatam dominam Melamen Judeam in dupplo eorundem quadringentorum florenorum vincatur et eadem domina Melamen Judea, solum vigore presentium, totales portiones ipsius Gabrielis possessionarias in oppidis Kereszeg, Adorvan, Merthonfalwa et Zeghalom et pertinentias eorundem omnino in comitatu Byhoriensi existentes habitas occupare vel occupari facere aut cui eadem domina Melamen Judea pro predicta summa pecuniarum vendere et a se alienare voluerit, occupando ac vendendo et a se alienando omnimodam habeat potestatis facultatem; assumens nichilominus prefatus Gabriel Chaaky eandem dominam Melamen Judeam post huiusmodi occupationem in pacifico dominio dictorum portionum possessionariorum tenere et ab omni impetitorum defensando conservare, propriis suis laboribus et expensis, donec et quousque eidem domine Melamini Judee de predicta summa pecuniarum satisfactum fuerit, quo ad plenum; et si prelibatus Gabriel Chaaky in premissis suis obligationibus stare et persistere nollet vel non curaret, quovismodo, extunc idem Gabriel Chaaky, in amissione fidei et humanitatis suarum contra prefatam dominam Melamen Judeam vincatur et neque in honestis et probis hominibus participare valeat, neque possit, et prefatus Gabriel

Chaaky nunquam regie maiestati aut dominis predictis et baronibus huius regni, pro impetratione huiusmodi promissionis sue intercedere vel supplicare valeat, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum Bude, feria sexta proxima ante festum Penthecostes, anno domini millesimo quingentesimo undecimo.

OL, Erdődy cs. galgóci lt. Lad. 4. fasc. 3. sz. 4. A vépi lt. kissé eltérő szövege alapján közölve: M. Zs. O. V/1. 118—119. No. 255.

116.

1511. augusztus 31. Buda. Herendi Miklós, a királyi jövedelmek kezelője figyelmezteti a pozsonyi tanácsot, hogy a zsidók panaszt tettek a király előtt, hogy Podmaniczky János királyi főpalotamester intézkedése ellenére bántalmazták őket és vagyonukban megkárosítják. Mindezekről Podmaniczky János visszatértéig tartózkodjanak.

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti! Conquesta est serenissimo domino nostro regi universitas judeorum istius civitatis Posoniensis in eo, quomodo vos non curatis mandatis et commissis sue maiestatis medio magnifici domini Johannis Podmanyzky magistri cubiculariorum maiestatis sue ad vos datis de illis differentiis inter vos et ipsos judeos suscitatis interea, quousque idem dominus Johannes Podmanyzky ad vos et in medium vestri redierit, supersedere nolletis, quod et regie maiestati non mediocriter displicuit. Ex quo ipsi judei sunt thesaurus et camera maiestatis sue, rogamus igitur vos et nihilominus in persona maiestatis sue vobis committimus, prout eciam ex litteris sue maiestatis cum presentibus vobis exhibendis et ex Stanislao Kozka, homine et adolescente sue maiestatis intelligere potestis, quatinus res et bona hactenus a dictis judeis per vos ablata eisdem restituere et post hac a turbacione eorundem, quousque scilicet dictus dominus Johannes Podmanizky ad vos redierit, qui huiusmodi differentias inter vos discutiet, cessare debeat et teneamini, aliud non faciatis. Datum Bude, die dominico ante festum beati Egidii abbatis anno domini 1511.

Nicolaus de Herend, administrator regius etc.

Kivül: Prudentibus et circumspectis magistro civium, necnon iudici et juratis, ceterisque civibus civitatis Posoniensis, amicis nobis dilectis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 35. nr. 5291.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán fődött nyolcszögletű gyűrűspecséttel és a hátlapon ez egykorú feljegyzéssel: *Nicolaus de Herend administrator.*

1511. szeptember 2. — 1512. április 4. A pozsonyi városkamarás a zsidók rendes évi adója, valamint boradója fejében 89 font 2 solidus dénárt vesz be.

II. Ulászló királynak a zsidókra vonatkozó rendeletét Stantzel királyi futár hozta Pozsonyba, akinek halat és bort ajándékoztak.

Zakariás zsidó 50 forintot kölcsönzött Pozsony városának, mely tartozásból 20 forintot megadtak.

Einnemmen judenn gelt.

Item in die Lucie virginis (1511. dec. 13.) hat kamrer eingennommen von dem Lebel judenn vnd von dem Nastel judenn L fl. in gelt, albegenn X sol. den. fur ain gulden zw raittenn, thuet in gelt LXII lb. IIII sol. den., die sy jarlich gmainer stat Michaelis schuldig sein zw gebenn. Actum, ut supra.

Item in die Gregorii pape (1512. márc. 12.) hat aber kamrer eingennommen von denn judenn weingab XXV lb. den.

Item in die Palmarum (1512. ápr. 4.) hat aber kamrer eingennommen von dem Lebel judenn vnd anderen judenn weingab, das nach dem stab hereinkhommenn ist etc., I lb. VI sol. den.

Summa facit LXXXVIII lb. II sol. den.

Item phinstag nach Egidy (1511. szept. 2.) habenn mein herrenn khunigklichen maestat diener, genant der Stantzel, der dy brueff herauff precht hatt von der judenn vnd im ain erung gethann mit ainem essen visch, sein gestandenn XXXII den. vnd VI halb wein, dy halb per III den., thuet XVIII den., thuet in gelt I sol. XX den.

Item eodem die, ut supra (sc. in die Gregorii pape) (1512. márc. 12.) hat kamrer bezalt dem Zacharias judenn ain dem L fl., so er gmainer stat gelichen hat, so beschechen ist in Jorg peckhen kamrerambt, XX fl., thuet in gelt XXV lb. den.

Pozsonyi városi levéltár, K/66. — 79., 84., 310.

1511. október 21. Dóczy Ferencz kötelezi magát, hogy paplant ad a nádornak, ha ez Dienessy Tamással való perében a pert az ő javára eldönti. A paplant a per eldöntéséig Mendel zsidó prefektusra bizza.

A szöveg közölve egykorú másolat alapján: M. Zs. Oklevéltár. I. 277—278. 227. szám. Most előkerült eredetije: O. L. Dl. 22. 213.

1511. október 27. Kőszeg. Harber Frigyes kőszegi kapitány Leser kőszegi zsidó lányának érdekében, akinek Pozsonyban hitbér címén háza és háztartási tárgyai vannak, a pozsonyi tanács jóindulatát kéri.

Fursichtig, ersam vnd weyss, gonstig vnd besonder lieb herren mein gar wilig dienst sein ew alzeyt zuoran beraidt. Mich bericht Lesser judt hie zu Guns meiner verwesung, wie seiner dochter von ihrem man, der mit todt verschyden ist, ain haws vnd ain hawssradt ir zu ainer morgengab eingesprochen sein worden. Hat mich derhalben an ew vmb furstandt angeruft vnd gepeten. Demnach zu fuedrung anstat Romisch kayserlichen mayestat zu verhelfen schuldig pin vnd pit ew darauf, als mein gonstig lieb heren, anstat Romisch kayserlichen mayestat, souer yemandts zu disem gut sprechen wolt an recht, nichts damit hanndl, wo aber ainicherlay zu disem gut zu sprechen hat, wil ich sy vor juden oder kristen zu aller pilichait vnd recht halten, wie es pilich ist. Damit alzeyt, was ew von mir lieb vnd diensst sey. Datum Gunss, in vigilia Simonis vnd Jude anno etc. XI.

Fridrich Harber, hawbtman zu Gunss.

Kivül: Den fursichtigen, ersamen vnd weissn n. burgermaister, richter vnd ratt der stat zu Prespurg, meinen lieben herrn.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 35. nr. 5298.

Foszló állapotban levő vízfoltos papiros, melynek vízjegye: körben horgony, felette hatágú csillaggal, zárlatán zöld viaszba nyomott gyűrűspecset nyomával.

1511. december 13. Miksa német császár Leser kőszegi zsidó lányának, Rifkának pozsonyi háza, könyvei és háztartási tárgyai érdekében a pozsonyi tanácsnál közbenjár.

Maximilian von gots gnadn
erwelter Römischer kaiser etc.

Ersamen, lieben, getrewen! Vnns hat der jud Leser zu Gunss anstat seiner tochter Riffka etwan gesessen zu Prespurg ain hawss, puecher vnd hawssrat berurennde anbracht vnd darinn vmb vnnsrer furdrung diemutiglichen angeruffen vnd gebeten. Begern wir an ew mit vleis, ir wellett darob sein vnd verfugen, damit die gemelt judin deshalben wider billichait vnd recht nicht gedrunge noch beswert werde. Daran tut ir vnnsrer maynung vnd geuallen. Geben an sambstag Sannd Lucien tag anno etc. im aindleften, vnnsrer reiche des Römischen im XXVI. vnd des Hunngrischen im XXII. jaren.

commissio domini imperatoris in consilio.

Kívül: Den ersamen, vnnsern lieben, getrewen . . richter vnd rate zu Prespurg.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 35. nr. 5299.

Papiros, vízjegye: ökörfej szem- és füljegyzés nélkül, felette egy vonallal, melyet fent rézsut egy kis vonal keresztez, zárlatán fődött császári titkos pecséttel.

121.

1512. július 30. — 1513. április 30. Lebel és Nastel pozsonyi zsidók az 50 magyar forint évi adót megfizetik a városkamarásnak, aki boradó fejében 12 font 5 solidus 3 dénárt vesz be a zsidóktól és ezt az összeget Lebel zsidónak adja át törlesztés fejében, ki 50 forintot kölcsönzött a városnak.

Pozsony város az ifjabb Forster Jánosnak 25 forintot kölcsönöz annak házára, mely a Zsidó-utca mögött van, míg egy zsidó 12 solidus dénárért ad el egy rugós ágyat a városnak.

A zsidók 15 forintot fizetnek házaik új telekkönyvezéséért.

Einnemmen judnn gelt.

Item frewtag nach Concepcionis Marie (1512. dec. 10.) hatt kamrer eingennommen von dem Lebel judenn vnd von Nastel judenn vnd von anderenn juden mer L fl. gelt, albegen X sol. den. per I fl. zu raitten, thuet in gelt LXII lb. IIII sol. den., so sy jarlich gmainer stat zw Sand Michels tag raichenn sullenn etc.

Item mitichen nach Gregory (1513. márc. 16.) hat kamrer eingennommen von dem Lebel judenn weingab XII lb. V sol. III den. vnd solich gelt ist im zuegeaigennt wardenn an den L fl., so er zw gmainer stat gelichen hat, also vindt man es geschribenn in dem ausgebem.

Summa facit LXXV lb. I sol. III den.

Item frewtag nach Jacobi apostoli (1512. júl. 30.) hat kamrer eingennommen von herrenn Fridreich Voitten burgermaister diezeyt schrewbgelt von denn judenn in das grundtpuech, in das new, von irenn hewseren XV fl., thuet XVIII lb. VI sol. den.

Ausgebem dem jungen Hanns Forster.

Item nach geschafft meiner herrenn Michel Meigsner richter vnd Friedreich Voittenn diezeytt burgermaister vnd aines gantznn ratt hat kamrer gebenn, aber gelichenn dem jungen Hanns Forster von wegenn seines hawss¹ hinttenn an dy Judenn gassenn gelegen etc. XXV fl. in gelt, albegen X sol. den. fur I fl. zu raitten, thuet in gelt XXXI lb. II sol. den, darumb ain quittung vorhanden ist, sein aigne handtschrift. Actum dominica vor Philippi et Jacobi apostolorum (1513. ápr. 25.).

¹ utána: aber aines fleckh áthúzva.

Ausgebem dem Lebel judenn.

Item eodem die, ut supra, hab ich dem Lebel judenn bezalt an dem L fl., so er gmainer stat gelichenn hatt in verschiner zeytt etc. XII lb. V sol. III den.

Summa facit XLIII lb. VII sol. III den.

Item mer hab ich bezalt ainem judenn vmb ain pett, ain fedreins, das den maureren geprauch ist wardenn, XII sol. den. vnd dem Frantz phlasterer gelichen von dem salczgelt auff ain fedrein pett auch XII sol. den., thuet III lb. den. Actum, ut supra (sc. in der wochenn Marcy ewangeliste) (1513. ápr. 24—30.).

Pozsonyi városi levéltár, K/67. — 97., 98., 231., 285.

122.

1513. augusztus 18. Trencsén vára. Gloch János, a trencsényi vár gondnoka, úrnője nevében a pozsonyi tanács támogatását kéri annak a zsidónak számára, aki a jelen sorokat átadja.

Prud[entes et circu]mspecti domini et amici honorandi! His judeus illustrissime d[omine principiss]e, presencium scilicet ostensor, me rogavit, ut litteras nostras penes eum ad dominaciones vestras darem. Quapropter rogo dominaciones vestras, quatinus eidem judeo penes eius justiciam ac litteras regie maiestatis omni vestro favore et auxilio dominaciones vestre adesse velint similis et maioris complacencie ob respectum. Ex castro Thrinchiniensi, feria V—ta proxima post festum Assumptionis Marie anno 1513.

Johannes Gloch provisor
curie castri Thrinchiniensis.

Kívül: Prudentibus et circumspectis judici, juratisque civibus civitatis Posoniensis, dominis et amicis honorandis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 35. nr. 5328.

Szakadozott és vízfoltos papiros, melynek vízjegye: kettős körben kétkarú mérleg háromszögletű csészékkal, zárlatán zöld viaszba nyomott gyűrűspecstetnek alig látható nyomával.

1514. február 1. *Jakab lakatos háza keresztény és zsidó adóssággal van terhelve. Mivel az özvegy, Pranger János lánya Katalin asszony fizetési kötelezettségének nem tud eleget tenni, a soproni tanács ezt a házat megveszi, az adósságot pedig rendezi.*

Ze wissen, als Jacob slosser cristenn geistlichen vnd wältlichenn, auch juden auff seinemm hawss ain namhafft geltschuld schuldig pleybenn ist, auff hewt datum Hanns Pranger mittsampt Katherina, desselben slossers gelassen wittiben, seiner tochter fur ain ersamen ratt khomen vnd begert ratt vnd hilf, damitt sy solher geltschulden an ain enndt keme, dann die zubetzalen in irem vermögens nicht weren. Auff solhs habenn die heren mit ir bayder angenommenem danngknemenn gefallenn ir ain summ gelts daran nachfolgenn lassenn vnd sich solh geltschulden zu betzalen vnnderstannden vnd das hawss gemainer statt angenommen. Actum mittichenn vor Purificationem Marie anno etc. 1514, tempore Michahelis Yban magistri civium et Ossbaldi Plessbetter judicis.

Soproni városi levéltár, Gedenkbuch 149.

1514. július 20. — 1515. február 17. *Lebel és az ifjabb Handel pozsonyi zsidók megfizetik az évi 50 magyar forint adójukat a városkamarásnak. Az ifjabb Forster Jánosnak a Magyar-utca mögött a zsidóknál fekvő háza után egy marcheggi zsidónak Pozsony városa 10 forintot fizet le. Három zsidó azért, mert két fuvar szénát a városház padlására hánytak fel, 24 dénárt kap.*

Einnemen juden gelt.

Item dominica post Concepcionis Marie (1514. dec. 10.) hat kamrer eingonnen von Lebel vnd jung Handel judenn, als sy jerlich gemainer stat schuldig sein zw gebem auff Michaelis etc. L fl. in gelt, albegen X sol. den. per I fl. zu raitten, facit alles in gelt LXII lb. IIII sol. den.

.....

Ausgeben auff des jungen Vorster hawss gelegenn hinttenn in der Hungergassen bey denn judenn etc.

.....

Item sambstag nach Valentini martiris (1515. febr. 17.) hat Valentin Preis diezeytt statkamrer ainem judenn genn Maricheckh bezalt mit geschafft meiner anstat Hans Vorster, so er im auff das vorgeant hawss gelichenn hatt, X fl., thüet in gelt XII lb. IIII sol. den.

Item eodem die, ut supra (sc. phinstag, frewtag nach Alexi) (1514. júl. 20—21.) mer IIII frawen hew auffgefangen, ainer XVI den., thuet II sol. IIII den. vnd dreyn juden von zwaienn fuereren hew auff dy pun zw schlagen XXIII den.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/68. — 83., 217—8., 258.

125.

1514. szeptember 2. Buda. Moschl budai zsidó szerzett érdemeire való hivatkozással I. Miksa római császár támogatását kéri elnyomott helyzetében.

Allerdürchleüchtigister, grossmechtigister kayser, vnser allergnestigister herr etc., ewer kayserlichen mayestet sein mein schuldig gar vndertehnig gehorsam willig vnd geflissig dienst allzeit zavor etc. Allergnedigischer herr vnd bschüttzer der welt! Ich klag ewer kayserlichen mayestet gar vndertheniklich vnd trewlich, das ich hie nach ewer kayserlichen mayestet schreiben vnd befelch kain recht ich armer jud kan noch mag erlangen. Bitt hierumb ewer kayserlichen mayestet vnd ruff an durch Gott vnd der gerechtikait vnd ergib mich mittsambt meinem gutt ewer kayserlichen mayestet gantz vnd gar etc. Ewer kayserliche mayestet well das, als ain executor der gerechtikaitt erfodren vnd überkemen, wan ich armer jud hie in Vngern kain gerechtikaitt kan noch wayss ze erlangen. Will hierumb ewer kayserlichen mayestet, als vnserem allergenedigisten herren vnd beschüttzer vnde(r)theniger dienaar gantz geflissen ersterben, nachdem vnd mein gnediger herr vittztumb mich durch maister Hansen Gremporium ewer kayserlichen mayestet wirtt anzaigen, was ich bishar von ewer kayserlichen mayestet wegen zu erkunden vnd anzaigen durch Cuspran¹ vnd ander hab fleiss ghabt vnd erst yettz für vnd für thun wil, daran ewer kayserliche mayestet kain zweifel soll haben. Hiemitt ergib ich mittsambt meim gutt vnd befilch mich ewer kayserlichen mayestet. Datum Ofen, am ander tag des monat Septembris, anno XIII., in hoffnung ewer kayserliche mayestet werd die sach bass erwegen vnd aussrichten, dan ichs ewer mayestet kan anzaigen etc.

Ewer kayserlichen mayestet etc. vnderthenigister:

Moschl jud.

Kivül: Römischer kayserlicher mayestet etc., meinem allergnedigister herrn

Moschl jud.

Bécsi Staatsarchiv, Maximiliana fasc. 25/b.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán zöld viaszba nyomott kerek gyűrűspecstől helyével és hátlapon ez egykorú feljegyzéssel: *partheier zusrift.*

¹ értsd: Cuspinian.

1514. szeptember 2. Buda. Schroll Péter pesti polgár az alsó-ausztriai kormánytanáccsal közli azokat a híreket, amelyeket Moschel budai zsidó közölt vele, mivel a szombati napra való tekintettel a zsidó sajátkezüleg nem írhatott.

Schroll Péter pesti polgár levelében Moschl budai zsidó hireit így foglalja össze:

.....
Vnd heutt sambstag habend die juden ir feir. Hatt der vor angezaigt ewer gnaden nicks durren schriben, mir angezaigt hie nachvolgend new zeittung:

Item nachdem vnd man vormals ze zeitten der kreutzer hatt angschlagen aimyedn ze gebn oder schickn, hatt man yettz wiridrumb auff ain news halben tail aimyedn widrumb auffpotten graff Hansen zu zichen hinein in Sibenbürgen.

Item es hatt auch der Mosquitter dem kunig von Pollen ain grosse statt in der Littaw abgwunnen, haist Smolentzk vnd ist ze besorgen ser grösen schaden.

Item auff den achtetten Septembris soll hie sein die herren vnd adel etc. Soll ain landtag werden.

Item es soll auch hertzog Bartlame hie vor dem kün(i)g gsagtt haben, hie wil ich ewer kuniglichen mayestet ausslegen, ewer mayestet getrew dienaar oder herren etc.

Item der Raschke Walasch der schauht alls zu sein handen vnd in sein sack köme, also das ewer kunigliche wird dardurck zum tail armutt etc., muss liden, alsdan offnbar ist.

Der grossgraf gibt ewer kuniglichen wird gutt wortt. Sind all falsch vnd erlogen etc.

Item der von Gran ist der natur vnd mainung, das sich dem kuniglichen mayestet solt gegen im bücken etc. vnd so ewer kunigliche mayestet wolt solch schon lenger leiden. Wils das land iren fursten vnd kunig nitt also lassen weitter in solcher verachtung vnd armutt sten. Item es soll hertzog Bartelme ain vrsacher sein des kunfftigen nachsten lantags halben, das der sein wird vnd hatt sy begertt, was er wirt fürbringen, ist mir vnd andern verbergen.

Item hiemitt woll wir anzaigen, was fur macht des böchmischen volks hie in land ist vnd ligen all ze allernachst bey Ofen in der wagenburg bewartt.

Item herr Smilo hatt bey XV^c zu fussen vnd I^c pfferdt.

Item hertzogen Bartelme schettz man auff IIIM^c füsknecht, dander züm tail gantz schlecht angenommen folck.

Item me(r) bey III^c pferd, vnder ainandern, wi es die garb gibt.

Item der hertzog von Tesching, graf Steffanin bruder, ist gester des ersten tags Septembris ingeritten filich bey II^c pferden vnd III 1/2^c füsknechten.

Item auff morn sol hertzog Fridrich von der Lignittz mitt ain schönen zeugle einreiten, aber der anzal waiss ich nitt.

Item hertzog Bartlame vnd bolnisch pottscaff(t) sind der meren tail alle tag beyainander II oder III stund verschlossen etc.

Item das alles der mer tail hatt mir anzaigt der Moschl, den man nempt des kaysers juden etc. Hatt gebett, ewer gnaden woll in auch gen kayserslichen mayestet befolchen haben. Er wirrt mir für vnd für an ewer gnaden kuntschafft zu schreiben, als wer ich selb ze Ofen vnd da darff ewer gnaden kain zweiffl einsetzen, das er besser hie mag erfragen, alss so ich selb hie were vnd schribt warlich nitt gern vergebens. Datum etc.

.....

Bécsi Staatsarchiv, Maximiliana fasc. 25/b.

Ezt a levelet *Gremperius János* mester küldte el az alsó-ausztriai kormánytanácsnak a saját levele kíséretében. Nemcsak ez a két levél, hanem Moschel zsidó levele is egy kéz írása, miért az a meggyőződés, hogy mind a három levelet kivétel nélkül *Gremperius János* mester írta le, akiről tudjuk, hogy ebben az időben titkárként működött Budán. Úgy *Gremperius János* mester, mint *Schroll Péter* pesti polgár és *Moschel* budai zsidó azok közé tartoztak, akiket az alsó-ausztriai kormánytanács felfogadott kémeknek a budai királyi udvarból hírek szerzésére.

Egyébként ez a *Gremperius János* mester nevét nemcsak ezzel a most említett kémkedésével tette nevezetessé, hanem tevékenyen közreműködött a *Corvinák* kicsempészésében is amellett, hogy saját magának is megszerzett egy *Corvinát*.¹

127.

1515. november 6. — 1516. január 9. *Aman János* pozsonyi ácsmester egy házat vett meg a várostól *Forster János* háza mellett a *Zsidó-utcánál*, melynek árába 4 forintot fizetett.

Ebben az évben a pozsonyi zsidók rendes évi adója és kétévi boradója fejében a városkamarás 87 font 6 solidus 18 dénárt vesz be.

Egy zsidó azért, mert a *Fötéren* a sarat eltakarította, 16 dénár fizetésben részesül.

Item in die *Leonhardi confessoris* (1515. nov. 6.) hat kamrer eingenommen von herrenn *Hanssenn Lachenperger* burgermaister von *Hans Aman* zymerman von wegen seiner hawss gelegen bey des *Hans Vorster* hawss bey der *Judenngassen* etc., so er von gemainer stat kaufft hatt etc., IIII fl., thuet V lb. den., darumb er ain quittung hat.

.....

Einemmen judenn gelt.

Item mitichenn vor *Lucie virginis* anno domini etc. quindecimo (1515. dec. 12.) hat kamrer eingenommen von *Lebl* vnd *Nastl* judenn L fl. in gelt, albegenn X sol. den. per I fl. zu raittenn, do sy jarlich zw

¹ *Fitz József*: A magyar könyv története. 40.

gemainer stat schuldig sein auff Michaelis zw gebem, thuet LXII lb. IIII sol. den.

Item mer hatt kamrer eingenommen von denn judenn weingab auff zwae jar das anno quartuordecimo et quindecimo etc., das hatt pracht XXV lb. II sol. XVIII den.

Summa facit LXXXVII lb. VI sol. XVIII den.

Item mitichenn nach Erhardi (1516. jan. 9.) ainem juden verlant, das khott auff dem platz auffgeschert, XVI den.

Pozsonyi városi levéltár, K/69. — 45., 71., 262.

128.

1516. április 1. Tata. Barnabás tatai várnagy arra kéri a pozsonyi tanácsot, hogy Mózes zsidó fiának, aki már korábban is Tatán lakott, engedjék meg, hogy Tatára visszaköltözhessék.

Salutem circumspecti iudices, jurati civitatis Psoniensis! Bene potest recordare vestra dominacio, quod iudeus filius Maysi iudei prius eciam hic Thate morabatur, nunc autem eciam vellet huc ad Thatam venire una cum matre sua. Igitur rogo vos, tanquam dominos et amicos carissimos, uti mittatis huc ipsum iudeum filium Moisy et ne aliquo impedimento ei sitis. Ut autem intellexi, a vobis nullum impedimentum adhuc habuit, sed a iudeis illuc morantibus magnum impedimentum habet. Idcirco rogo vos eciam atque eciam, ut non sinatis ipsum perturbari a iudeis. Quandocunque autem voluerit huic residere, libere abeat et transeat, quia et hic est jobagio regie maiestatis, sicut et ibi. Idcirco non sinatis ipsum impedire, donec usque res, que sunt apud ipsum in pignore, dicatis autem illis, qui ante ipsum res habent, uti ex...¹ ab eo, quod si feceritis, dominus meus...² omni amicitia vobis et in quibuscunque maioribus...³ vobis complacere vult et ego quoque post d[ominum] meum magnificum ero servicio vobis. Dominaciones vestras bene valere opto. Ex Thata, feria 3-ia post dominicam Quasimodo anno millesimo quingentesimo decimo sexto.

Barnabas...⁴ castellanus...⁵

Kivül: Circumspectis iudicibus, juratisque [civitatis] Psoniensis, dominis et amicis n[obis] h[onorandis].

Pozsonyi városi levéltár, Lad, 35. nr. 5362.

Rossz állapotban levő, vízfoltos és szakadozott papíros, melyben vízjegy nem látható és pecsételés sem vehető észre.

¹ kb. 2 szó, ² kb. 4 szó, ³ egy szó, ⁴ egy szó, ⁵ néhány szó kitérve.

1517. június 8. — 1518. április 24. Voit Frigyes pozsonyi polgármester Mendel zsidótól régi adó fejében 15 font dénárt vett be, míg a rendes évi adó és boradó címén a városkamarás 71 font 4 solidus dénár bevételhez jut.

Annak a királyi kamarásnak, aki Nastel zsidó érdekében Bécsbe utazott, Pozsony város tisztelete jeléül 6 félmeszely bort ajándékozott. Két fuvar széna lerakásánál 5 zsidó és egy keresztény segített. A zsidók fejenként 10 dénár, míg a keresztény 12 dénár napszámot kapott.

Item in die Fabiani et Sebastiani martirum (1518. jan. 20.) perceptit statkammer von herren Fridreich Voitten burgermaister alte gab auff dem rathauss, so herkumbt von Mandel judenn, darumb er ain quittung hatt, XV lb. den.

Einemmen judenn gelt.

Item dominica Nicolai episcopi (1517. dec. 6.) hat kamrer eingenommen vnd enphangen von dem Lebl judenn L fl. vngrisch gelt per X sol. den. denn fl., so sy jarlich gemainer statt schuldig sein zw Sand Michelstag, thuet LXII lb. IIII sol. den.

Item mer hat kamrer enphangen von denn judenn weingab VIII lb. den. Actum beati Georgii martiris im 1518. (1518. ápr. 24.)

Summa facit LXXI lb. IIII sol. den.

Item mantag nach Trinitatis (1517. jún. 8.) haben mein herrenn des khunigss kamrer ,der genn Wienn hinauff gezogen ist von wegen des Nastl juden, im ain erung gethann mit VI halbein (sic!) per IIII den., thuet XXIII den.

Item mantag vor Maria Magdalene (1517. júl. 20.) mer von zwaienn fuerder hew abzwladen V juden, ainem X den. vnd ainem kristenn XII den., thuet II sol. II den.

Pozsonyi városi levéltár, K/70. — 42., 71., 75., 283.

1518. március 18. Bazin. Bazini és Szentgyörgyi Ferenc gróf felpanaszolja Voit Frigyes pozsonyi polgármester és Körbler Jakab pozsonyi zsidóbíró előtt, hogy azoknak a zsidóknak, akik a városból hozzá költöztek, nem engedik meg, hogy a városba mehessenek. A maga részéről jó szomszédi viszonyban kíván velük élni, de legyenek tisztában azzal, hogy a jóért jóval, a rosszért pedig rosszal fog fizetni.

Sunder gunstig, ersam, weys, lieben nachparen! Ir seydt wol eingedenk, das wir vormals in den rat geschriben vnnd angezaygt, das sich

ettlich juden von Prespurk zu vns haben zuegesagt, die wir auch in vnser schutzung vnd schyrmten genommen haben. Haben auch do bey lassen biten, wellet den gunst vnd fuedrung als den vnseren erweysen. Nu khemen solch juden mit klag, zaygen vns an, wie das man in vnuerschulter sachen dy stat verpoten hab vnd hab in khayn vrsachen mügen furzaygen, das vns ser befrembtt. Wir wolten vns geren gegen euch mit aller pilichkhayt verhalten, so wil es sich nicht schikhen, wann wir enphinden, wolt euch gegen vns alzo halten, wie auff ain zeyt gegen vnserem bruederen. Furwar wir werden so lang nicht duld habem. Es war vil pesser, yr hielt vns mit vnseren lewten mit der pilichkhayt. Wann so yr oder ander lewth wider dy vnseren was habt zu sprechen, es sol allen menigklich ein genuegen beschehen vnd so¹ vnseren lewten ewr stat sol verpoten sein, versecht euch nicht anders, dann das euch² vnd ewren lewten vnser grundt auch sollen verpoten. Wellen eben mit der mas bezallen, wie yr vns anmest vnd guet mit guet, auch bes mit bes vergleichen. Zw Posing, am phintztag nach Letare anno domini etc. XVIII—o.

Ffrantz graue zu Sand Georgen vnd Posing etc.

Kivül: Den ersamen vnd weysen burgermayster Fridrich Voyten vnd Jacoben Khörbler judenrichter der stat Prespurk, vnsern sundern liben gunstigen.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5384.

Papiros, vízjegye: körben kétkarú mérleg homorú csészékkel, zárlatán vörös viaszba nyomott ovális alakú gyűrűspecstől töredékével.

131.

1518. október 27. — 1519. május 30. A pozsonyi zsidók rendes évi adója, úgyszintén a boradója fejében a városkamarás 73 font 4 solidus 8 dénárt vesz be.

Imre nevű kikeresztelkedett zsidó tiszteletére Pozsony város lakomát adott, amelynek költsége egy font 26 dénár.

Einemmen judenn gelt.

Item dominica post Martini episcopi (1518. nov. 14.) hatt kamrer ingenommen vnd enphangen von dem Lebel vnd Nastl judenn L fl. vngrisch munss vnd khayn auff wegsel, thuet alles in gelt LXII lb. IIII sol. den., so sy jarlich gemainer stat Michaelis schuldig sein.

Item mer enphangen von denn judenn weingab, hat pracht XI lb. VIII den. Actum des einemmen mantag vor Ascensionis (1519. máj. 30.). Summa facit LXXIII lb. IIII sol. VIII den.

¹ utána: *vn* törölve, ² utána: *vnser* áthúzva.

Item in vigilia Symonis et Jude (1518. okt. 27.) habenn mein herren dem Emerich, ain tauffter jud, ain erung gethann mit ainem essen visch, zwae stuedl, zundl vnd pratvisch, sein gestanden VI sol. den. vnnnd XIII halbein (*sic!*) per V den. dy halb, thuet II sol. X den. vnd III halb most per III den. dy halb, thuet XVI den., thuet alles in gelt I lb. XXVI den. Actum, ut supra.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/71. — 69., 74.

132.

1518. október 29. Buda. *Batthany Benedek budai várnagy és királyi helytartó meghagyja a pozsonyi tanácsnak, hogy a bécsi zsidókkal szemben fennálló viszályuk miatt a pozsonyi zsidókat ne merészeljék bántalmazni.*

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti! Manifestum vobis esse non diffidimus nos in absencia serenissimi domini nostri regis personalem presenciam sue maiestatis statuisset. Pro eo intelligimus, quod propter quandam differentiam judeorum Wyennensium nonnulli judeos sue maiestatis impedire molestareque niterentur. Propterea rogamus vos, quatinus judeos ipsos regie maiestatis interim, quoad sua maiestas reverentur, turbare nullo modo velitis maxime propter illam differentiam Wyennensem. Datum Bude, feria sexta proxima post festum Simonis et Jude apostolorum anno 1518.

Benedictus de Bathyan castellanus castrii

Budensis et in absencia sue maiestatis locumtenens.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici, juratisque civibus civitatis Posoniensis, amicis nobis dilectis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5392.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán fődött nyolcszögletű gyűrűspeccéttel.

133.

1519. március 18. *Trencsén vára. Zápolya István özvegye, Hedvig tesseni hercegnő Sámuel nagyszombati zsidója érdekében, akinek egy másik, Bazini és Szentgyörgyi grófok uradalmában élő zsidóval peres ügye van előttük, a pozsonyi tanács jóindulatát kéri.*

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti! Exposuit nobis providus judeus Samuel, inhabitator civitatis nostre Thirnawiensis, quod cum quodam judeo, subdito videlicet dominorum comitum de Sancto Georgio et de Bozyn, haberet quandam causam coram vestris amiciis prosequi et agere et certam eciam pecunie summam utraque pars coram vobis deposuisset sub quibusdam condicionibus. Nunc itaque idem

noster judeus pro iusticia habenda est ad vestras amicitias iturus, quas presentibus rogamus, ut ipsi subdito judeo nostro nostri contemplacione in hiis, que iusticiam eius concernunt, equitatem ne denegent, sed sibi indilate juris et iudicii iusticiam administrent et in hoc sibi superfluam, quam, uti intelligimus, facere vellent, moram atque tarditatem, ne faciant, id, quod scimus easdem nostri respectu et iusticie ipsius sibi non negaturas et pro quo vicissim simili aut maiori eisdem complacencia, ut hactenus deinceps eciam respondebimus. Ex arce nostra Thrinchiniensi, feria sexta proxima¹ ante dominicam Reminiscere anno 1519.

Heduigis ducissa Thesseniensis., illustris condam domini Stephani de Zapolya comitis et palatini etc. relicta.

Kívül: Prudentibus et circumspcctis iudici et juratis civibus ac toti consilio civitatis Poseniensis, amicis nobis sincere dilectis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 24. nr. 2562.

Papíros, vízjegye: harang felette P betűvel, zárlatán vörös viaszba nyomott kerek gyűrűspecst helyével.

134.

1519. augusztus 14. — november 6. A pozsonyi zsidók az évi 50 magyar forint rendes adójukat megfizetik.

Lebel pozsonyi zsidó egy hordó bor után 7 solidus dénár adót fizet. Pozsony város a királyi embernek a zsidók 50 forint adóján felül még 10 forintot kölcsönöz, melynek beváltása címén minden forint után 12 dénárt fizetnek és így a kiadás 75 font 4 solidus dénárt tesz ki.

Item sonst zeainczigs einemmen.

Item sonntag nach Laurenti (1519. aug. 14.) vom Lebel juden von ainem vassel wein, so er hereingefart, weingab eingenommen VII sol. den.

Item chamrer hat am sonntag vor Martini (1519. nov. 6.) von den juden emphanen L fl. vngrisch, facit LXII lb. IIII sol. den.

Item mer hab ich geben des konigsman die L fl. vnngriisch, so ich von den juden, wie oben, im einnemmen anzaigt ist, emphanen vnd darzu gelihen X fl. vnngriisch muntz, facit LX fl. vnd auffwexel auff dieselben X fl. auf I fl. XII den., facit IIII sol. den., facit LXXV lb. IIII sol. den.

Pozsonyi városi levéltár, K/72. — 61., 189.

¹ utána: po áthúzva.

1520. április 29. Buda. Battyany Benedek királyi kincstárnok megparancsolja a pozsonyi tanácsnak, hogy amit szolgálja, Bagody Péter a zsidók ügyében velük közölni fog, azt necsak elhigyjék, hanem aszerint is cselekedjenek.

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti! Nunciavimus vobis nonnulla medio istius servitoris nostri Petri Bagody in negociis judeorum istic degencium. Rogamus igitur vos et nichilominus de voluntate regie maiestatis, domini nostri graciousissimi, requirimus vos, ut quicquid idem prefatus servitor noster nomine nostro vobis dicturus est, indubie credere et eciam exequi velitis et debeatis. Aliud nullo modo faciatis. Datum Bude, in dominica Jubilate anno domini millesimo quingentesimo vigesimo.

Benedictus de Bathyan, thesaurarius regius etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis magistro civium, judici et juratis, ceterisque civibus civitatis Posoniensis, amicis nobis dilectis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5407.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán zöld viaszba nyomott gyűrűspecstől töredékével.

1520. május 2. — 1521. március 7. A pozsonyi zsidók pontosan megfizetik az évi 50 forint rendes adójukat.

A királyi kincstartó szolgáját, aki zsidókra vonatkozó királyi rendeleteket hozott, Pozsony városa megvendégeli.

Pozsony városa három polgárát Bécsbe küldi, hogy Pelcz zsidó után érdeklődjenek.

Eynnemen zynnsgeldt.

Item suntag nach Thome (1520. dec. 22.) hab ich eyngenumen von juden L fl. vngrisch münss, thutt in geldt LXII lb, IIII sol. den.

Ausgebnn auff statt erung.

Item mittichnn nach Philippi vnnnd Jacobi (1520. máj. 2.) habnn meyne herrnn eyn erung gethan des schaczmayster diener, der mitt khunikhlichnn brieffnn von wegnn der judnn khumen ist, mit eynem essnn visch, I hechtnn, II pärem seyn gestandnn III sol. den. vnd segs halb weyn, I halb per IIII den., facit III sol. XXIIII den.

Item phintstag vor Letare (1521. márc. 7.) habm meyne herrenn her Sigmundt Goldner, her Hans Aychinger vnd Görg Stöckhinger

æeck gen Wien geschicktt von wegnn eyner khuntschafft dess Pelcz judnn, habnn sy verczert II lb. I sol. XIII den. Mer hab ich eynem lonkhnecht gebnn III taglon, der sy gen Wien hatt gefuertt, im gebnn I sol. XVIII den., facit II lb. III sol. I den.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/73. — 101., 123., 138.

137.

*1521. június 9. Trencsén vára. Zápolya György közli a pozsonyi tanács-
csal, hogy Németh Pál szempci harmincadost küldi hozzájuk és amit az
Sámuel nagyszombati zsidó szappanfőző érdekében mondani fog nekik,
azt higgyék el.*

Prudentes et circumspecti domini et amici nobis sincere dilecti!
Misimus hunc egregium Paulum Nemeth tricesimatorem nostrum de
Sempch ad vos in certis rebus et negociis Samuelis smigmatoris judei
nostri Thirnaviensis, prout idem Paulus tricesimator noster oretenus
de nostra commissione et informacione vobis plenius declarabit. Quare
rogamus vos, quitquid idem Paulus noster tricesimator vobis oretenus
nostro nomine dixerit et retulerit, eadem plenarie et indubie credere
velitis et vos bene valere optamus. Ex arce nostra Thrinchiniensi, domi-
nica ante festum beati Barnabe apostoli anno domini 1521.

Georgius de Zapolya comes
perpetuus terre Scepusiensis etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis dominis judici et juratis civi-
bus civitatis Posoniensis, nobis sincere dilectis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5435.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán vörös viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűs-
pecséttel.

138.

*1521. június 13. Sámuel nagyszombati zsidó Pál szempci harmincados
pecsétje alatt elismeri, hogy azt a 14 forint 6 solidus dénárt, amivel
Sucasdorffer tartozott neki, Leopold Gáspár és Haymer István pozsonyi
zsidóbíró neje hiány nélkül megfizették.*

Ich Samuel jud von Thirna pechen offenlich mit disen prieff allen,
den er furpracht wirt vnd sag frey vnd ledig vnd quidt alles geldt, das
erlegt ist worden von den Sucasdorffern pey Steffan Haimer, dyczeit
judenrichter, als dan dy summa allenthalben ist gewesen XIII fl. VI
sol. den. In der summa allenthalben quittir ich vnd sag frey vnd ledig

Caspar Leopolden vnd Steffan Haymerin, alzo das sy mir das pestimbt geld erberlich vnd frinlich haben erlegt vnd peczaldt vnd ich gelob yn, das sy weiter ich noch yemants sol megen ansprechen oder pesuchen vmb solches geldt etc. Datum fferia V. ante Viti anno domini 1521.

Zw pesser sicherhait hab ich erpeten her Paulen dreissiger zw Warperg, das er sein gewenlich sigil hie vnten an hatt auffgedrucket yn vnd sein erben an schaden.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5436.

Papiros vizjegy nélkül, előlapon a szöveg alá nyomott fődött ovális alakú gyűrűspecséttel.

139.

1521. június 17. — 1522. márc. 27. Ebben az évben a pozsonyi zsidók évi rendes adójuk és boradó címén 73 font 1 solidus 2 dénárt fizettek. Fischer Mihály pozsonyi polgárt a város Nagyszombatba küldte egy zsidó feltartóztatása miatt.

A hóhér egy megkeresztelkedett zsidót kiséprűzött.

Einnemmen juden gelt.

Item von den judenn hatt stattchamrer eingenommen funfftzigkh gulden vnngrisch, alben X sol. X pfennig fur ain fl., facit LXIII lb. III sol. XX den.

Item mer von den juden gabgelt eingenommen facit VIII lb. III sol. XII den.

Summa LXXIII lb. I sol. II den.

.....

Item phintztag nach Letare (1522. márc. 27.) als her Michel Fischer von wegen des juden aufhalten gen Thiernaw geschickt worden, drey tag awssgewesen, zu zerung geben, facit I lb. II sol. den.

.....

Item mantag nach Viti (1521. jún. 17.) hab ich verlonnt dem zuchtinger von dem taufftnn judnn auszustreyhnn II sol. den.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/74. — 57., 91., 352.

140.

1521. november 25. Sztrázsnica Zserotini és Strázsnici János Nagyszombat város tanácsához: kérik, hogy emberüknek, a sztrázsnicai zsidó Benesnek fizetessék meg a húsz arany követelése.

Sluzbu svu vzkazujy, mudrzy a opatirny pany przatele mily! Yakoz vas tayno neny, czo sie Zida Benesse, czlowieka meho s Strazniczie doticze, bych vam votom mnoho psaty miel, podle zdany meho mne

se zda, zie toho potreby neny. Nez podle smluvy a toho rukojemstvy mezy Zidem, czloviemkym, a vamy uczenienu zadam, abi ste jiemu tiech XX fl. ktore jemu vistavajy dluhu spravedliveho, zie jemu zaplatity rozkazete dle uvarovany nesnazy a sskody, jakoz sami znate. Delely ten dluch Zidowy zaplaczzen nebude, zie na potom vam se z toho sskoda y lichva omlady. Vierzim vam, zie jemu konec z podle jeho spravedlnosti uczenite, jinim neodbivaje nez hotovymi peniezy. Odpoviedy zadam. Ex Straznicz fferia II. in die s. Katherine virginis anno etc. XXI.

Jaz z Zerotina a na Strazniczy etc.

(Na rube.) Mudrym a oppatrnym panom, panu purgmistru a raddie miesta Trnawie, panom a przatelom milim.

Szolgálatomat ajánlom jó uraimnak és kedves barátaimnak! Mint ahogyan nem titok kegyelmetek előtt, ami emberemet, a strázsnicai Beness zsidót illeti, sokat írhatnék róla, azonban véleményem szerint ez nem szükséges. Azonban az én emberem a zsidó és a kegyelmetek között kötött szerződés és kezesség szerint, kérem, hogy azt az igazságosan neki járó húsz fl. adósság megfizetését elrendelni sziveskedjétek, a bekövetkezett baj és kár értelmében, amint azt magatok is tudjátok. Amennyiben továbbra sem fizetik meg a zsidónak ezt a követelését, ebből kegyelmetekre háruló kár és kamat megnövekszik. Hiszem, hogy kegyelmetek végül is igazságot szolgáltattok, s ezt nem intézitek el másként, mint készpénzzel. Választ várok. Ex Straznicz fferia II. in die s. Katherine virginis anno etc. XXI.

Zserotini és Strázsnicai János.

(Hátlapon) Bölcs és előrelátó uramnak, Nagyszombat város polgármester urának és tanácsának, kedves uraimnak és barátaimnak.

Eredeti papíron, zárópecséttel, Nagyszombat város levéltárában, f. Missiles 1500—1526.

Kiadta: Varsik: i. m. 117—118.

141.

1522. június 6. Verbó. Verbó mezőváros bírája és tanácsa Schaffer Jakabhoz, a nagyszombati zsidóbíróhoz: kéri, hogy engedjék el polgártársuk vagyoni letiltását.

Przysen svu vzkazujeme s poczetnosti, pane Jacube, przitely nass mily! Spravil nam jest spolusused nass Martin, ze ste ho vasse milost obstavily pro niekereho, take nassihó spolususeda kerehoss Zid dluznikom sobie poczita. Vasse milost o tom viezte, ze toho czloviaka, pro kerehoss jse stavka dieje, doma jeho neny, nez jest pod horamy. Protoss vassu milost za to prosyme, jakozto pana a suseda sveho mileho, ze by ste spolususeda nassihó s tey stavky propustily, a kdyss ten czlovie

doma bude, na kerehoss Zid dluh czita, vassu milost prosime, ze by ste Zida k nam poslaly, at jeho dluznikom udela, chceme jemu dosty uczinity. Paklis by dluzen nebil sveho suseda take nechceme opustity. Kdesto vieryme vassy milosty, ze to pro nass uczinite, a spolsuseda nasiho s tey stavky propustite. My zase pro vas toliko nebo viecz chceme uczinity. Datum in Werbow feria sexta ante festum Spiritus Domini anno Domini 1522.

Foyt a rada miesteczka Wrboweho,
przitele a susede vassy mily etc.

(Na rube:) Mudremu a opatrnemu panu Jacubowy Ssaflarowy v Trnawiw, richtary zidovskemu, panu a przitely nam milemu etc.

Szolgálatainkat ajánljuk tisztességgel Jakab úr, kedves barátunk! Márton polgártársunk mondotta nekünk, kegyelmed letiltotta követelését, valaki miatt, aki szintén polgártársunk és akit a zsidó adósa közé számít. Tudja meg kegyelmed, hogy az az ember, aki miatt a letiltás történik, nem lakik otthon, hanem a hegyek között. Azért kérjük kegyelmedet, mint urunkat és kedves szomszédunkat, hogy polgártársunkat ez alól a letiltás alól kiengedni kegyeskedjék, és amikor majd ez az ember otthon lesz, aki adósa a zsidónak, kérjük kegyelmedet, küldje el hozzám a zsidót, hogy ő az adósával tárgyaljon, és neki eleget akarunk tenni. Ha pedig nem lenne szomszédjának adósa, akkor nem engedjük. Tudjuk, hogy kegyelmedek ezt megteszi értünk, és hogy polgártársunkat ebből a letiltásból kiengedi. Mi viszont ennyit vagy még többet meg akarunk tenni kegyelmedért, Datum in Werbow, feria sexta ante festum Spiritus Domini anno Domini 1522.

Verbó mezőváros bírása és
tanácsa, kegyelmed kedves
barátai és szomszédai etc.

(Hátlapon) A bölcs és körültekintő Ssaflar Jakab úrnak, nagyszombati zsidóbírónak, nekünk kedves urunknak és barátunknak etc.

Eredeti papíron, zárópecsét nyomával, a nagyszombati városi levéltárban, f. Missiles 1500—1526.

Kiadta: *Varsik*: i. m. 118—119.

142.

1522. június 9. Buda. Báthori István nádorispán és királyi helytartó megparancsolja a pozsonyi tanácsnak, hogy azt az összeget, amelyet Mendel Jakab zsidó nemrégiben a pozsonyi zsidók helyett a királynak lefizetett, a pozsonyi zsidók most már minden további halogatás nélkül adják meg neki.

Stephanus de Bathor regni Hungarie palatinus et iudex Comanorum ac comes Themesiensis, serenissimique principis et domini domini Ludovici dei gracia Hungarie et Bohemie etc. regis, domini nostri gra-

ciosissimi in hac absencia sue maiestatis locumtenens etc. prudentibus et circumspectis iudici, magistro civium et juratis, ceterisque civibus et toti communitati civitatis Posoniensis salutem cum favore. Dicitur nobis in persona providi Jacobi Mendel, qualiter summam illam pecunie, quam ipse superioribus temporibus ad necessitates regie maiestatis pro universitate judeorum istic Posonii residencium deposuerat, hactenus eidem exponenti judei predicti minime restituissent prorogantes de termino in terminum, licet nos ad vos litteras nostras dedisse in eo recolimus, ut dictos judeos ad deponendam summam predictam eidem Mendel astringere deberetis. Proinde ex superhabundanti requirimus vos, nihilominus in persona et autoritate prefati domini nostri regis, qua fungimur, vobis firmiter committimus et mandamus, quatenus acceptis presentibus omni remedio oportuno prescriptos judeos cogatis ad solutionem et deponendam eidem Mendel summam predictam, neque propterea ipsum Mendel amplius ad nos causa conquerendi mittere debeatis. Secus facere nulla ratione presumatis. Presentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Bude, feria secunda proxima post festum Penthecostes anno domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo.

de propria commissione domini palatini.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5470.

Papiros vízjegy nélkül, előlapon a szöveg alá vörös viaszba nyomott címerpecséttel.

143.

1522. augusztus 20. *Csejte vára. Vicheny András csejtej várnagy szolgálja, Verbói Bertalan érdekében közbenjár Schaffler Jakab nagyszombati zsidóbírónál, kit arra kér, hogy Simon zsidó mostohafiaival, akiknek Verbói Bertalan eredetileg két forinttal adósa, hozzon létre meggyezést, mivel szolgálja a legközelebbi Újévkor hajlandó 3 forintot fizetni.*

Amicicium paratam cum honore. Circumspecte domine, amice nobis sincere dilecte! Notum facimus amicicie vestre tenore presencium, quod venit in presenciam nostri Bartholomeus de Werbow, servitor noster et retulit nobis, quod dominacio vestra aretasset uxorem suam dominico die propter quidam judeos¹, propter privignos Symonis judei, qui tamen Bartholomeus recognovit coram nobis, quod super tactis judeis debet florenis II, quibus jam elapsus annus est a media quadragesima jeiunii, pro quo quidam debito Symon judeus promittebat et coram me causam prefati Bartholomei disponere cum judeis. Quia ego eundem rogatum habui, ut causa pretacta disposita fuisset et pro nunc usque non est disposita, quare ego sincere precor dominacionem vestram, tanquam amicum meum carissimum, ut eidem Bartholomeo dominacio vestra velitis disponere ad tempus in florenis tribus, ex quo pro nunc pecu-

¹ utána: *pro parte törölve.*

niam caret, ut sibi expectarent sine usura usque festum Circumcisionis domini, quod eisdem posset satisfacere. In quo spero, quod dominatio vestra causa mei facietis et inter judeos et prefatum Bartholomeum actum illum in bonum finem deducetis et dispositionem congruam inter ipsos facietis. Insuper dominatio vestra eandem de aresta libere permitti facietis, ubi ego in tanto vel in maiori causa vestri facere curabo etc. Datum ex castro Czachte, feria quarta, festum Sancti Stephani regis, anno domini 1522.

Andreas Vicheny castellanus castri Czachte,
amicus in omnibus vester etc.

Kivül: Circumspecto viro domino Jacobo Ssaflar iudici judeorum Trnawie residenti, domino et amico michi per quam caro etc.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 15.

144.

1522. augusztus 21. Berencs. Bucsányi Korlátközi Péter királyi udvarmester és komáromi ispán levele Nagyszombat város tanácsához. A nagyszombati zsidóknak jobbágyaitól való követelése ügyében kéri, hogy a nagyszombati zsidók ne hitelezzenek az ő jobbágyainak.

Mudrzy a oppatrný pani sausede mily! Vite dobrze, kterak jsem tyto minule dny psal, czo se Zyduow, v Trnawie obyvateluo, dotycze, jestly který s nich s mymy chudymi lydmi poddaczimi o yaky dluh cziniti maji, aby mi to mne viedieti daly a sami tez ke mne przijely, zie ya jim od mych chudych lydi yakzto pan diedicztny pravo ucziniti chczi, ponievadst chudych lydi mych vedle u sudy (?) a prav uherskych ziadny jiny krome mne suditi nejma a dale aby s mymi lydmi nicz cziniti nejmiely, an jim na potomne czasy nicz nepuoyczivaly. Protoz jse ya vam v tom osvedczuji, zie jse voni Zide k memu psani a k vassemu napomenuti nejmiely, kdez by v czem chudych lydi mych vinily, aniz s nich ode mne spravedlnost przijiti nechtiely, kdez jsem ya jich vicze nez na dvie nediele oczekaval, chtiejice od svych chudych lydi pravo a spravedlivost ucziniti. Protoz ya vas za to ziadam yakzto panuov a sused milych, ze to mne osviedczovany na potomne czasy przy pamieti miti raczite a mne me jiz k vam czastokrat osviedczovany pod peczeti vassy sviedomy listem svym vydaly, yakoz bych ya tez pro vas uczinil, kdy by jste czo spravedlyveho ode mne ziadati chtiely. Ex castro Brancz, feria V-a ante festum beati Bartholomei appostoli anno Domini 1522.

Petr Korlatczky z Buczan
hoffmistr krale jeho milosti
a ysspan komernowsky.

(Na rube:) Mudrym a oppatrnym panom rychtarzovy a raddie miesta Trnawy, panom susedom milym.

Böles és előrelátó kedves szomszédunk! Jól tudjátok, hogy amiről az elmúlt napokban írtunk, hogy ami a Nagyszombatban lakó zsidókat illeti, hogyha azok közül valaki az én szegény embereimnek, jobbágyaimnak hitelezett, hogy azt velem közöljék és hogy ők maguk jöjjenek el hozzám, hogy én az én szegény embereim felett, mint azok örökös ura igazságot tegyek, mivel az én szegény embereim felett a bíróságon és rajtam kívül nincs joga ítélni másnak Magyarország joga szerint, továbbá, hogy az én embereimmel ne legyen semmiféle szándékuk és hogy ezekután semmiféle kölcsönt ne adjanak nekik. Ezért én ezennel kijelentem, hogyha azok a zsidók az én írásomra és kegyelmetek figyelmeztetésére nem hajlanak, az én szegény embereim vétenének és nem akarnák, hogy igazságot tegyenek, amikor is már második vasárnapja várom őket, hogy szegény embereim felett igazságot tegyek. Ezért arra kérem jó uraimat és kedves szomszédaimat, hogy ezt az én bizonyoságot emlékezetükben tartsák meg és hogy erről az én többszöri nyilatkozatomról pecsétjük alatt bizonyáglevelet kiadni kegyeskedjenek, mint ahogyan azt én tenném kegyelmetekért, ha tőlem valamiféle igazságos dolgot kérnének. Ex castro Brancz, feria V-a ante festum beati Bartholomei apostoli anno Domini 1522.

Bucsányi Korlátközi Péter
a király öfelsége udvarmestere
és komáromi ispán.

(Hátlapon) Nagyszombat város böles és előrelátó bírójának és tanácsának, kedves szomszéd uraimnak.

Eredeti papíron, zárópecsét nyomával, a nagyszombati városi levéltárban, f. Missiles 1500—1526.

Kiadta: Varsik: i. m. 119—120.

145.

1522. október 16. Vöröskő vára. Sasváry Miklós vöröskői várnagy Schaffler Jakab nagyszombati zsidóbíró előtt tiltakozik amiatt, hogy a bolerázi szőlőhegyen egyik jobbágyának borát egy nagyszombati zsidó tartozás fejében lefoglalta, mert ez a megállapodás ellen történt. Kéri a bor feloldását, nehogy más eszközökhöz kelljen folyamodnia.

Circumspecte ac provide vir, amice nobis honorande! Conqueritur nobis is jobagio domini nostri graciosi, quomodo quidam judeus in promontorio Bolyeraz vocato vina sua aretasset et detinuisset, ipsum quoque eciam retinere voluisset causa cuiusdam debitis. Memineri eadem dominatio vestra poterit, quomodo cum domino nostro conclusit, ut usque adventum suum neminem ex jobagionibus sue dominationi detinere sew arestare faciet. Preterea rogamus vestram dominationem presentibus, quatinus predictum jobagionem ab huiusmodi arestacione ob respectum amicitie domini nostri expedire ac eliberare velit, alioquin

oportet nobis providere, ne jobagio domini dampnum paciatur. Ex castro Wereskew, feria quinta, in festo Beati Galli confessoris anno 1522.

Nicolaus Saswary castellanus castri Wereskew etc.

Kivül: Prudenti ac circumspecto viro Jacobo Spzlyer (*sic!*) civi civitatis Thyrnaviensis, domino et amico honorando.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 20.

146.

1522. november 24. Trencsén. Szegedi Izsák, mint a trencsényi zsidók előljárója, arra kéri Taschner Jakab nagyszombati zsidóbíró, hogy a nagyszombati zsidókat tartsa meg régi jogaikban, hogy békességben élhessenek. Minderről megbízottaitól: Behem Jakab, Knobloch József és Model Ábrahám zsidóktól bővebben értesülhet. Azt is kéri, hogy Izsák zsidót, aki most kórházban van, családjával együtt engedje el-távozni a városból.

Meyner vnderthenigem dinst mit erbittu(n)gk alles guttes. Gunstiger, ersamer, weyser her! Wy myr ewer weysheyten yn eweren beyden bryfen eczliche sache bmelt hot, wirth ewer weysheyten genugsam antworth haben durch Jacob Behem, Joseph Knobloch vnd, vnd (*sic!*) Abraham Model eldesten, an den von mir iczt gesecht, das euch ewer weysheyten wirth genugsam losen angenngen. Meher bith ich ewer weysheyten, alss meynen gunstigen hern, wolt noch bfel meynes gneden herns dy iuden beyn yrer alden gewonheyten losen. Wo aber ewer weysheyten yr keyner nid busweldigk wurdte, bith ewer weysheyten dy czu richten noch erkentnuss der eldesten iuden iczundt gemelt. Wo aber ewer weysheyten nicht eyn genugen doran hat, bith, wolt mich das lossen wysssen. Wil ich yn der sachen handeln, das ewer weysheyten wirth eyn genugen doran geschen. Meher bith ewer weysheyten, alss meynem gunstigen hern, wolt forden yn ewer kegenwertikeyten der stadrichter mitsampt eczlichen hernn auss dem roth, welche euch von genanthen iuden vnderricht werden, werden (*sic!*) vnd do horen, was dy genanthen iuden an meynen stadt handeln werden, das yr werth mergken mitsampt der stadrichter, das ich aussen byn auf billicheyten vnd fryth vnd nicht auf krigk. Yst es, das dy sache magk eyn forthgangk haben, wolt ich das yn guter frainthschafft aufnemen. So das ader nicht magk geseyn, muss ich thun, also vil mir czwstehet vnd borlich yst von iudischer gemeyn wegen, das yr wol wer mudlich vnderricht werden. Auch bith ich ewer weysheyten, wolt Isak iuden, welher ym spital yst, mitsampt seynem gesint orlob aus der stad geben, wen ich wil yn nicht engher do habem. Dormit vil gutter nacht. Auss Trencz, am obent Katherine iu(n)ch(f)raw, anno 1522.

Isagk Segedyn obester der vnd von Thren(cz).

Kivül: Dem ersamen, weysen Jacob Taschner judenrichter czu Thirnew, seynen gunstiger czu handen.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 17.

147.

1522. december 3. Szentgyörgy. Bazini és Szentgyörgyi Ferenc gróf a nagyszombati zsidóbíró segítségét kéri a gostgnadeni molnára részére, akitől egy zsidó 30 akó bort vásárolt és csak 10 forintot fizetett neki. Más bort is vett tőle, amit viszont engedett megromlani. Mindezekért a zsidó adjon teljes kárpótlást a molnárának.

Besunder lieber richter! Es khumbt mein müllner von Gotzgenaden zu mier, der zaegt mier etwo ann, wie er aynnen juden verrten geben hatt XXX emer weyn, do ym dan der judt nitt mer darumb raett dan zechen gulden. Magstu lyeber richter gedenckhen, ob mein armen man von den juden recht geschickht oder nicht. Als ich vernim auch, das er etlich wein von ynn kchaufft hatt von meinen mullner vnd sy bey ym verligen hatt lassen, da er dan nit zu kchlainen schaden khumen ist. Sölich menigfelltig schäden, wie oben bemelltt, wie mein armer man von ym elitten hatt. Ist darauff mein begern, lieber richter, du wöllst den juden daran weissen nach erckhantnus guetter leutt, damit er sych mit meinen armen man vertrag vnd er sych benuegen lass, wan ich entlich darob will seyn, das in mein armer man begnueg vnd weytter vnter den juden nit steckh. Hillff lieber richter, das mein armer man von den juden khumb, das will ich in aller nachperschafft gegen dier erckhennen vnd euckh all als viel, als enckher seind zu Tyerna, will ich auch auff meinen grunnten furdern in sölichen sachen, wo sy an mich khummen. Datum zu Sand Jörgen, ann Sannd Barbara abent anno etc. im XXII.

Franntz graff zu Sannd Jörgen vnd Pözinng etc.

Kivül: Dem ersamen, weysen judenrichter zu Tierna gehört der brieff zu hannden.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 18.

1522. december 26. Jókő vára. Salgói Miklós jókői várnagy köszönetet mond Schaffler Jakab nagyszombati zsidóbírónak azért, hogy a zsidóknak adós jobbágyai számára még 14 napi haladékot ad a velük szemben elhatározott rendszabályok alkalmazására. Neki az a kérése, hogy mielőtt bármi is történne, a zsidók jelenjenek meg nála az általuk kitűzött napra, hogy a jobbágyai fizethessenek, mi ha nem történne meg, ám akkor járjanak el velük szemben, azonban a zsidók túlzott követelésekkel ne álljanak elő.

Egregie domine, amice mihi honorande post serviciorum meorum mei prius commendationem. Litteris eiusdem vestre dominacionis per bene acceptis intellexi, que et qualia seriebus earundem mihi scribit primum, ut inducias jobagionibus domini mei graciousissimi prefixit vestra dominacio dierum quatuordecim. Id pro me egit vestra dominacio, de quo summas graciaram acciones eidem vestre dominacioni habeo. Insuper scribit similiter vestra dominacio, quomodo a judeis sic vestra dominacio informatur, ut dominus graciosus vester neminem ex familiaribus suis huc mittere intendit ad negocium ipsum. Quod nos cum ipsis judeis determinaramus propter non solucionem factam. Quomodo nos familiares domini nostri graciousissimi ipsis solvere debuimus, si ipsi solucioni per nos eisdem fiende stare noluerunt, sed ipsi duplo plus et minus juste affectabantque, ut secundum registrum conclusum est. Eam ob rem non valentes concordare diem alium accepimus, ut jure mediante negocia ipsa reviderentur per familiares domini vestrique nostri. Ego nunc quoque sum promptus, ut coram magnifico domino vestro dixi, secundum estimacionem bonorum jobagionum domini mei graciousissimi ipsis satisfacere, ab ipsisque expecto diem, ad quem et familiares domini mei graciousissimi accersire valeant ad ipsam satisfactionem ipsis impendendo, si adesse volunt. Ceterum scribit vestra dominacio, quod commissum est vestre dominacioni a domino vestro graciousissimo capere jobagiones domini mei graciousissimi. Ego contra hoc non possum dicere quitquam, sed solummodo videat vestra dominacio, si digne debent detineri jobagiones domini mei graciousissimi, qui diem ante se habent solucionis. Si ad diem illum non solverent ipsis et satisfaccio non impenderetur, adhuc posset fieri. Et hoc autem ipsi judei minus juste, testor Deum, capere jubent jobagiones domini mei graciousissimi die solucionis ante ipsos existente. Ceterum scribit vestra dominacio, quomodo qui jure mediante cum ipsis judeis habent procedere, ut coram vestre dominacionis judicia, quorum discernantur ab omni quidem. Ibi eciam esset, sed hic oportet ante illos judicare, qui registrum inter ipsos ordinaverunt. Verum eciam rogo, iterumque rogo vestram dominacionem, si possibile est, ut prius judei veniant ad diem solucionis, quem per se elegerunt, quem ab ipsis et nos expectamus. Si solucio ipsis non impendetur, postmodum sit solummodo justum pro injusto detineatur. Querant suos debitores et detineatur et quod jure ipsis obligantur, solvatur, sed tamen ipsi judei tam juste procedunt communibus negociis ipsorum, sicuti cum ipso ostensore presencium,

fabro de Deythe, qui ipsis plenarie solvit et adhuc in duplo plus super ipsum affectant. Ideo rogo vestram dominacionem, velit vestra dominacio inter ipsos revidere. Eandemque felicissime valere opto. Ex arce Jokew, feria sexta, in festo Stephani prothomartiris 1522.

Nicolaus de Salgo castellanus castri Jokew.

Kivül: Egregio domino Jacobo Seffler judici judeorum Therna-wiensi, amico mihi honorando.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 19.

149.

1522 táján. Nagyszombati zsidóknál elzálogosított ingóságok jegyzéke.

Item unum lintheamen cruciferis XV bisseus ultra annos duos.

Item unum lintheamen simplex cruciferis IIII ultra annos duos.

Item unum lintheamen et antipendium vulgo fiertuch ortone I ultra duos annos apud eundem Isaac.

Item unum lintheamen cruciferis VIII ultra annos duos apud eundem iudeum.

Item pulvinar unum cruciferis VIII ultra duos annos.

Item tria indusia vulgo czihi, quodlibet regalibus XVI, sunt ultra annos duos apud eundem Isaac.

Item unum colerium vulgo lamlih regalibus X, ultra annos duos apud eundem iudeum Isaac.

Item cingulus habens clausuram vulgo przestra argenteam ort III.

Item una pellis vulpina regalibus XVI ultra annum unum.

Item pignus Ffriczch.

Item una pulvinaria superior floreno $\frac{1}{2}$ ultra annum Jacobus judeus junior.

Item, Lucas, Weis Michel filius, impignoravit sertum gematum et unum anulum aureum florenis VI $\frac{1}{2}$, stetit ultra annum in die Udalrici 1522 (1522. július 4.).

Abraam iudt.

Item tunica flavi coloris swha zgepawa habens septem paria monilium, stetii ultra annos duos. Item palea viridi coloris cum uno pari monilium, eciam stetit ultra duos annos, super quibus concessa sunt floreni X.

Isaac prefectus judeorum.

Item cssuba vulpina leonis colorem habens, tunica virilis, item tunica muliebris rubei damasci, atlas nigro colorata citra extremitates sunt apud Isaac prefatum in pignore deposita pro florenis VIII ortone I. Stetit ultra annum et super summam capitalem usura crevit similiter florenis VIII ortone I.

Pignora gucha zgepa.

Item hasuka rubra, mitra mardurina, comperi duo florenis III $\frac{1}{2}$, stant in pignore apud iudeum Isaac generum Simonis ultra annos duos.

Item canteri duo stannei pro solidis IIII $\frac{1}{2}$ apud eundem Isaac iudeum ultra annos duos.

Item mensale regalibus XVIII apud eundem Isaac ultra annos duos.

Isaac judeus gener Simonis pignora chuha zgepa ultra duos annos observata.

Item hasuka rubea, mitra mardurina florenis III $\frac{1}{2}$.

Item cantari duo stannei solidis IIII $\frac{1}{2}$.

Item mensale regalibus XVIII.

Item linteamen bisseus cruciferis XV.

Item unum linteamen simplex cruciferis IIII.

Item unum linteamen et antependium vulgo fiertuch ortone I.

Item unum linteamen cruciferis VIII.

Item pulvinar unum cruciferis VIII.

Item tria indusia vulgo czihi quodlibet regalibus sedecim.

Item unum colerium vulgo lamlik cruciferis X.

Item cingulus habens clausuram vulgo pchezku argenteam ort III.

Item una pellis vulpina regalibus XVI.

Pignora Ffriczhk ultra annum.

Item una pulvinaria superior floreno $\frac{1}{2}$ ultra annum.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 9—11.

150.

1523. január 4. Bazin. Bazini és Szentgyörgyi Farkas gróf a gotsgnadeni molnára érdekében ismét Schaffler Jakab nagyszombati zsidóbíróhoz fordul, akit arra kér, hogy Jakab zsidó térítse meg a molnár kárát, aki- nek borát engedte részben megromlani, részben a hordóból kifolyni.

Sunder gunstigerr lieber Jacob! Nachdem wir euch vormals von wegen vnserer mulnerr von Gotzgenaden haben angezaigt, wie Jacob jud von dem ettliche emer wein¹ kaufft hiet vnd aus demselbign kaußff von dem mulner solt bezalt sein warden, awer der betwrglich jud hat die wein lassen verderbn vnd aus [la]ssen rynnen. Des hatt sich der armer man beswärt vnnd in [nic]ht gevallen. Den vbrigen wein, so in den vassen beliben [ist, a]uch wenig ist gewesen, aüsgeschenkt vnd nicht vil [davon ei]ngenömen, des er zu grossem merklichen schaden khömmen ist, [als ausfür]licher mülnereuch wirt anzaigenn. Mugt ir wol [bestimm]en, das bemelter Jacob jud solchs schaden ein vrsach ist [vnd auc]h sol darumb vnserem holden ein genuegen zu thuenn. [Bitt ic]h mit sunderen fleys, wellet den handel recht wegen... te² bericht machen vnnd besunderlich fur euch nemen [inge]denken, das der jud vnseren hold wolt zu schaden stellen. [So will] euch auch mit dem schreyben anzaigt haben, das wir vnseren [ar]men holden nicht verlassen wellenn, sunder dem hilf, ...³ drung vnnd beystand thüen auff

¹ utána: von dem, áthúzza, ² kb. 2 szó kitörve, ³ a szó eleje hiányzik.

vnsern aygen kost vnd zerung. Biten euch, widerumb wellet zwischen bayder partheyn guet bericht machen aüff die maynung, das vnser hold von dem juden ledig wird. Wollen wir gegen euch in allem gueten erkennen. Zw Posing, am süntag vör der heyligen Dreykunig tag anno 1523.

Wolffgang graue zu Sand Georgenn vnd Posing etc.

Kivül: Dem ersamen, vnserem sunder günstigen Jacob Schaffler gesworenn burger vnd judenrichter zw Tyrna den briiff zw antwurten.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 7.

151.

1523. január 15. Jókő. Salgói Miklós jókői várnagy szemrehányást tesz Hefflmayr András nagyszombati helyettes zsidóbírónak, hogy ígérete ellenére a jobbágyait letartóztatják a zsidó-adósságok miatt. Ez történt Siska jesloveci jobbágyával is, aki pedig nem is adós. Mivel neki el kell kísérnie az urát Budára a nádorispán esküvőjére, a zsidók követelései behajtására vagy ez útja előtt vagy közvetlen utána jelenjenek meg nála.

Egredie domine, amice mihi honorande post salutem ac mei prius commendacionem. Litteras vestre dominacionis nuperrime mihi missas accepi, quibus scribit mihi vestra dominacio ex parte jobagionum domini mei graciousissimi, quomodo jobagiones domini mei graciousissimi capere non intendit, sed prius extramittere judeos. Sciat vestra dominacio, quod iam quam plures ex jobagionibus domini mei graciousissimi et ceperunt et investigaverunt et res eorundem acceperunt potencia mediante. Similiter quendam jobagionem ex Jeslowecz nomine Syska, qui nunquam quitquam de re ipsa novit, capere perjusserunt, qui in fide et humanitate suorum missus est. Ideo rogo vestram dominacionem, ne talia vestra dominacio promittant facere, cum esset in culpa, pro se diceret, sed non est. Jam autem egressum judeorum satis dietive expecto, ut ipsis satisfaccio impenderetur secundum registrum, sed nescio causam, cur protrahunt? Rogoque vestram dominacionem, ut si exire debeunt, exirent tempestive, quia me cum domino graciousissimo ad octavam Fabiani et Sebastiani martirum adesse in nupciis domini palatini Bude oportebit. In reliquo eandem bene valere opto. Ex arce Jokew, feria quinta ante Fabiani et Sebastiani martirum 1523.

Nicolaus de Salgo castellanus castris Jokew etc.

Ceterum si tam repente ipsi judei exire noluerint, vestra dominacio det ipsis terminum et quamprimum ex nupciis domini palatini cum domino meo graciosissimo reverero, illico vestre dominacioni ego nuntiabo, si egredi volunt et animam ad id habent exeundi. Eandem rogo et valere opto.

Kívül: Egregio domino Andree Hefflmar surrogato judici judeorum Thernawiensi, domino et amico mihi honorando.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 22.

152.

1523. január 16. *Jókö vára. Salgói Miklós jóköi várnagy felszólítja Schaffler Jakab nagyszombati zsidóbíró és Misliboczký András helyettes városbíró, hogy István dejtei kovácsnak, aki tanúkkal jelenik meg előttük, kik bizonyítják, hogy nem tartozik a zsidónak, szolgáltatassanak igazságot.*

Egregii domini, amici mihi honorandi post salutem etc. serviciorumque meorum commendacionem. Ecce misi illuc erga vestras dominaciones hunc fabrum Stephanum ex Deythe una cum testibus suis, rogoque vestras dominaciones, quatinus penes testimonia eiusdem et equitatem velint iidem fabro justiciam impartiri, quod et spero eadem facturas, nam non obligatur prefato judeo idem faber, sed omnino solvit et plenarie, ut vestre dominaciones ex testibus intelligent. Eadem bene valere opto. Ex arce Jokw, feria sexta ante festum Fabiani et Sebastiani martirum anno domini 1523.

Nicolaus de Salgo castellanus castris Jokw.

Prescriptis post presentacionem litterarum est jus celebraturum.

Kívül: Egregiis dominis Jacobo Seffler judici judeorum ac Andree Myslyboczký surrogato judici, eiusdem dominis et amicis honorandis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 23.

153.

1523. február 25. *Bazin. Bazini és Szentgyörgyi Farkas gróf Jakab zsidó érdekében, akiről a pozsonyi zsidók becsületsértő híreket terjesztenek, Forster Farkas pozsonyi városbíró segítségét kéri e rágalmak elhallgatására.*

Sunder günstiger lieber Ffarster! Fuegen euch zu wissen, das sich vnser Jacob jud gegen vns beklagt, wie da zu Prespurgk sein ettliche juden, die in vnuerschulter sachen mit nachred beswart haben vnd ein handel auff in legen wolten, des er sich wol bereden mocht vnd sey der sachen gar vnschuldig, als ir wol vernemen werdt. Ist darauff vnser fleissig bitt an euch, wellet dyselben juden da zu Prespürgk, als ir richter, darzue halten, domit vnserem bemelten juden sein spot, schandt vnd schaden nach der pilichkayt abgelegt werd, als ich mich gantzlich zu euch versich. Ob awer nicht werden, wir gevracht wer-

den vnserem juden seyner pilichen gerechtikayt in ander weg ver-
helffen. Begeren dorauff ein verschribne antwürt. Zu Posing, mitwoch
nach Invocavit anno 1523.

Wolffgang graue zu Sand Georgen vnd Posing etc.

Kivül: Dem ersamen vnnd weysen Wolffgang Ffarster statrichter
zu Prespurck, vnserm sunder gunstigen zu antwürten.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5489.

Papiros, vízjegye: töredékes, zárlatán vörös viaszba nyomott nyolcszögletű
gyűrűpecséttel.

154.

*1523. március 24. Bécsújhely. Maisterlin kismartoni zsidó, néhai Isser-
lin bécsújhelyi zsidónak és nejének, Sárának fia, úgyszintén fivérének,
néhai Warach zsidónak és nejének, Pluemplnek leszármazottai, kik közül
Maisterlin zsidó most Budán lakik, végül két nővérüknek, Thorelnek
és Refkának férjei és utódai elismerik, hogy néhai Pottendorfi György-
nek 1470—1479. közti években kiállított 9 db adóslevelét, amelyek ösz-
szesen 8987 magyar aranyforintról szólnak és amely összeg fejében
az Alsó-Ausztriában fekvő Kirchsclag városa és uradalma volt zálogba
adva, végül Topler Andrásnak és Leysamer Mihály kirchsclagi lakós-
nak 1482-ben 200 font dénárról szóló adóslevelét Ferdinánd osztrák
főherceg egy bizonyos összegért magához váltotta, miért is ez adós-
levelek minden anyagi vonatkozású jogát és erejét reá ruházzák a
szavatosság vállalása mellett.*

Wir die hernach benannten, ich Maisterlin jud wonhafft zu der
Eisenstat, weilennst Ysserlin juden wonhafft zu der Neuenstat sun, ich
Pluempl judin weilent Warach juden, des bemelten Maisterlin brüeder
verlasne witib, fur mich selbst vnd anstat bemelts Warach verlasnen
kinder als mueter vnd gerhabin, die noch vnuogtbar sein vnd ich Mai-
sterlin jud wonhafft zu Ofen, gedachts Warach sun, als bemelts Issur-
lin juden vnd Sara, seiner hausfrauen nechste recht vnd naturlich
erben, ich Maul jud vnd ich Gerstl. jud, baid wonnhafft zu der Eisen-
stat, weilent des iungern Isserlin des Schalam Hierss zu der Neuenstat
wonnhafft sun ayden, der dann Symans vatter bemelts Schalam Hiersch
vnd Judl des juden auch wonnhafft zu der Neuenstat, als sein aiden
rechter erb gewest, welcher Ysserlin tochter Thorel, ich Maul vnd
ich Gerstl, die anndern sein tochter Reffka gehabt, deshalb vnser
kinnder sambt iren mitverwonten, der gwalt wir vnns annemen vnd
haben der gedachten Schalam Hiersch vnd Judl des Ysserlin ayden,
nechst recht vnd naturlich erben sein, bekennen fur vnns anstat vnser
kinder vnd die anndern ir mitverwonten, der gewalt wir haben vnd
vnns genntzlich annemen, ir erben, nachkumen vnd meniglich von iren
wegen offennbar, demnach weilendt her Geörg von Potendorf etc. wei-

lend Ysserlin dem juden sesshafft zu der Neuenstat vnd allen seinen erben dreuhundert gulden Hungerisch in goltt gelihen haubtguet schuldig worden innhalt aines schuldtbrieffs mit bemelts herrn Jorgen von Potendorff, Gotharten Sinndorffer vnd Hannsen Häkh phleger zu Liechtenwerdt anhangunden insigeln verferttigt, des datum steet nach Cristi geburde viertzehnhundert vnd im vierundsibentzigisten jar, am freitag nach Sanndt Pangratzn tag (1474. *máj. 13.*), item mer ist bemelter her Geörg von Potendorf vnd Andre Topler gedachtem Ysserlin vnd seinen erben schuldig worden ainlefhundert gulden Hungerisch in goldt haubtguets, darumb dann die herschafft vnd der markht Kirchslag verphennt ist, innhalt aines schuldt vnd satzbrieffs mit her Jörgen von Potendorf, Anndre Toplers vnd Larentzen Ratenpach anhangunden insigln verferttigt, des datum steet nach Cristi gepurde viertzehnhundert vnd sibenundsibentzig jar, am montag nach des heiligen Creutz tag erhöhung (1477. *szept. 15.*), item mer ist bemelten her Geörg von Potendorf schuldig worden Sara der judin, der Ysserlin witib, Schalam Hierschn vnd Judl, des Ysserlin aiden vnd allen iren erben benennlich sechstausentachtthundert vnd zwelf gulden Hungerisch in goldt gelihen haubtguets, darumb er inen abermals die herschafft vnd markcht Kirchslag verphennt hat innhalt aines schuldt vnd satzbrieffs darumben ausgangen mit bemelts herrn Jörgen von Potendorf, auch Wolfganggen Rarpekhen vnd Anndre Topler anhangunden insigln verferttigt, des datum steet freitag nach Scolastice, als man zallt viertzehnhundert vnd neunundsibentzig jar (1479. *febr. 12.*). Item mer ist bemelter her Jörg von Potendorf gedachten Ysserlin vnd seinen erben schuldig worden zwayhundert guldin innhalt seiner bekanntnus vnnder bemelts herrn Jörgen hanndtschrift vnd petschadt ausgangen, der datum steet an Sanndt Peters tag seiner vännkhnus, anno domini etc. im sibentzigisten jar (1470. *aug. 1.*). Item mer ist bemelter her Jörg von Potendorf schuldig worden gedachten Ysserlin der Murchlin juden sun zu der Neuenstat vnd allen seinen erben viertzig Hungerisch gulden innhalt aines schuldtbriefs vnnder bemelts herrn Jorgen petschadt ausgangen am dato mitichen nach des heiligen Creitz tag der erhöhung, anno domini etc. im dreundsibentzigisten (1473. *szept. 14.*). Item mer ist gedachter her Jörg von Potendorf dem Ysserlin juden Merchlin sun schuldig worden gelihen haubtgut viertzig gulden Hungerisch in goldt innhalt ainer bekanntnus vnder seinem petschadt ausgangen, des datum steet am montag vor Sanndt Peter vnd Pauls tag anno domini etc. im vierundsibentzigisten (1474. *jún. 27.*). Item mer ist oftgedachter herr Jörg von Potendorf gelihens haubtguetz schuldig worden ainhundertfunnfundtzwaintzig gulden Hunngerisch Ysserlin der judin, des juden witib vnd Schalam Hirsch vnd Judl juden gesessen zu der Neuenstat vnd allen iren erben innhalt aines schuldtbriefs mit gedachts herrn Jorgen vnd Anndre Topler aufgedruchtn insigln verferttigt, des datum steet zu der Neuenstat am freitag nach Scolastice anno domini etc. im neuenundsibentzigisten (1479. *febr. 12.*). Item mer sein her Jörg von Potendorf, Anndre Topler vnd Peter Krempl der Ysserlin judin, weilanndt Ysserlen zu der Neuenstat witib vnd iren erben schuldig

worden gelihen haubtgutz hundertvndsechtzig gueter Hungerischer gulden innhalt aines schuldtbriefs vnnder der gedachten dreyer pet-schafftñ verfertigt, des datum steet zu der Neuenstat am mitichen vor Sanndt Michels tag anno etc. im acht LXX—ten (1478. szept. 23.). Item mer sein die hernachbenannten Peter Schuester, Paul Vrölinger, Caspar Cramer, Cristan Schmidt, Wolfgang Eitlpöss, Niclas Schuester, Michel Vogl vnd Peter Krempl, all burger zu Ebenfurt, Schalam dem juden vnd Jacob Lämpel seinem brueder gelihen haubtguetz schuldig worden zwayhundertzehen gulden Hungerisch innhalt aines schuldtbriefs mit des markht Ebenfurt, herrn Jörgen von Potendorf vnd Wolffganngen Rorpekhen insigln verfertigt, des datum steet nach Cristi geburde viertzehnhundert vnd im vierundsibentzigisten jar am montag vor Allerheilung tag (1474. okt. 31.). Vnd zulesst ist Andree Topler vnd Michel Laysamer zu Kirchslag Jüdl dem juden schuldig worden zwayhundert phunndt phenning innhalt aines schuldtbriefs mit des markht zu Kirchslag innsigln verfertigt, des datum steet nach Cristi geburde virzehnhundert vnd im zwayundachtzigisten jar am freitag Sanndt Pauls bekerung tag (1482. jan. 25.). Welche schulden, schuldt vnd satzbrieff nunmals auf vnnsrer kinder vnd ir mitverwonndten, der gewalt wir haben vnd vnns genntzlich annemen, als gedachter Ysserlin, Sara seiner hausfrawen, Schalam Hiersch vnd Judl des Ysserlin ayden jud, darauf dann die obkemelten brief lauten, recht natürlich vnd nechst erben kumen vnd gefallen sein, das wir die obgemelten schuldt vnd satzbrieff mitsamt allen andern schuldtbriefen vnd gerechtikaiten, die von bemelten herrn Jörgen von Potendorf auf die bemelten Ysserlin, Sara sein hausfraw, Schalam Hiersch vnd Judl, des Ysserlin aiden, ausgegangen weren, dhainen ausgenommen, wo oder von wem die kunnfftiglich gefunden wurden vnd an tag kumen mit iren innhaltungen, puncten, rechten vnd articln in der pesten form, so das nach ordnung der recht beschehen mag, wolbedeichtlich vnd frey ledig weitter übergeben haben, dem durchleuchtigsten, grosmechtigsten fursten vnd herrn, herrn Ferdinanden, printzen in Hispanien, ertzherzogen zu Österreich, hertzogen zu Burgundi etc., vnnsrem genedigsten herrn, irer durchleuchtikait erben vnd nachkumen also, das ir durchleuchtikait, irer durchleuchtikait erben vnd nachkumen die angezaigten brief nun hinfur innhaben, die sätz vnd gelltschulden darinnen begriffen erfordern vnd damit inner oder ausser rechtens handeln, thun vnd lassen mit vergeben, versetzen, verkauffen sollen vnd mügen, als mit andern irer furstlichen durchleuchtigkait eigen guetern on vnnsrer erben, nachkumen vnd meniglichs irrung, hindernus vnd widersprechen, dann ir furstlich durchleuchtikait vnns darumben ain summa gellts gegeben vnd enntricht hat, daran wir yecz vnd hinfur ain volligs benuegen haben, deren wir auch irer furstlichen durchleuchtikait hiemit quitt, ledig vnd loss sagen vnd vertzeihen vnns hiemit wissenntlich vnd solenniter aller gerechtikait, die wir bemelten brieff halben gehabt. Sonnder wellen dieselbigen allein ir furstlich durchleuchtikait vnd irer durchleuchtikait erben vnd nachkumen gewenndt haben. Vnd ob auch ir furstlich durchleuchtigkait zu völliger vnd genugsamer übergab, gerechtigkait

der sachen ainer merern vnd pessern vbergab notturfftig sein wurde, die wellen wir irer durchleuchtikait hiemit in der pessten form, so das beschehen mag, gegeben vnd all mængl vnd gebrechen der recht genntzlich erfullt vnd erstatt haben, als ob das alles hirinn mit ausgedrukhten wortten vermellt wäre. Wir sollen auch diser übergab irer fürstlichen durchleuchtigkait gegen juden vnd cristen rechter gwer vnd scherm sein vnd irer fürstlichen durchleuchtigchait, auch irer durchleuchtikait erben alle ansprach inner oider ausser rechten vertretten, alle arglist vnd geuerlichait hirinn genntzlich ausgelossen. Des zu waren vrkundt haben wir mit vleys erpeten den hochwirdigen herrn, herrn Theoderich bischouen zu der Neuenstat, vnnsern genedigen herrn, das sein gnad sein innsigl an den brief anhangen hat lassen vnd zu merer becrefftigung haben wir diemuetigs vleys gebeten die ersamen, fursichtigen vnd weisen burgermaister, richter vnd rate daselbst zu der Neuenstat, das sy gemainer stat innsigl neben seinen gnaden auch hiran gehangen haben, doch in all weeg seinen gnaden, auch obgemellten von der Neuenstat allen iren erben vnd nachkumen, auch innsigeln vnuergriffenlich vnd on schaden, darunter wir unns innhalt des brieffs alles war vnd stettzuhaltten, demselben also nachzukumen vnd zu-geleben bey vnnsern höchsten treuen verbinnden. Geben in der Neuenstat, am vierundtzwainzigisten tag des monats Marcy nach Cristi gepurde funffzehnhundert vnd darnach im dreuundtzwaintzigisten jaren.

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1523. márc. 24.

Hártya, melyről hártymasalagon két db szürke viaszperemmel bíró vörös viaszba nyomott ép címerpecsét függ le, hátlapján ez egykorú feljegyzéssel: *vbergab Pottendorffer schuld 1523. Juden.*

155.

1523. március 24. Bécsújhely. Lea, Hirschl zistersdorfi zsidó özvegye, a maga és névleg felsorolt gyermekei nevében kijelenti, hogy néhai Pottendorfi Györgynek 1474-ben kelt és 800 magyar aranyforintról szóló adóslevelét, melynek fejében az Alsó-Ausztriában fekvő Leopoldsdorf község dézsmája volt zálogba adva, azonkívül Pottendorfi Györgynek és Rappach Kristófnak 1000 magyar aranyforintról 1481-ben kiállított adóslevelét, melynél Rappach a ráeső adósságrészt már kifizette, Ferdinánd osztrák főherceg egy bizonyos összegért magához váltotta, miért is ez adóslevelek minden anyagi vonatkozású jogát és erejét reá ruházza a szavatosság vállalása mellett.

Wir die hernachbenannten ich Leea, weylenndt des Hirschl juden wonhafft zu Zisterstorff verlassne wittib, alls muter gerhabin vnd verwallterin bemelltes Hiersl verlassen dreyer sone, Ysackh, Märchl vnnd Joseph, die noch vnuogtper seien, deren ich mich genntzlich annymb, ich Schmoll jud, diser zeit wonnhafft zu Marchegkh, auch bemelltes Hiersel verlassner son vnnd ich Joseph jud wonhafft zu Marheckh, an-

stat meiner hausfrauen Japhett, auch gedachtes Hiersl verlassne tochter, der ich mich hierinn auch gewalltig mach vnd annymb, alle alls rechten naturlichen vnd nágste erben gemelltes Hiersl juden bekhennen fur vnns, vnns erben vnd nachkhomen allermeniglich offenwar, demnach weylundt herr Jörg von Potendorff weyllendtt herr Cristoffen von Spaur achthundert gulden Hungrisch in goldd gelihen haubtgut schuldig worden, darumb bemellter von Potendorff ime seinen zehennndt zu Leopartstarff versectz innhalt aines schuld vnd saczbrieffs mit bemelltes herr Jörgen von Potendorff, Gothartten Sindorffer vnd Laurenncz Rottenpach anhangunden innsiglen veruerttigt, des datum steet in der Neuenstat, am phincztag vor Sunwennden im vierczehnhundert viervndsibenzigisten jar (1474. jún. 23.) ausgangen, welhen schuld vnd saczbrieff bemellter herr Cristof von Spaur weiter vbergeben weylundt Ysackh dem juden derselbigen zeit wonnhafft zu Grätz, bemelltes Hiersl, vnnsers huswirts vater vnnd sweherwatter vnd allen seinen erben nach vermugen aines vbergabbrieff mit gedachtes herr Cristoffen von Spaur, Hannsen Mitterpacher vnd Anndreen Grabmer anhangunden innsigl veruerttigt, des datum steet nach Cristi geburde vierczehnhundert neunvndsibenzigisten jar am sonntag nach Sanndt Pauls tag der bekherung (1479. jan. 31.). Vnd weiter alls bemellter herr Jörg von Potendorff vnd weyllandtt herr Cristoff von Rappach gedachtem vnnsERM hauswirt vatter vnd swecher Ysackh dem juden vnd allen seinen erben schuldig worden tausent gulden Hungrisch in goldd gelihen haubtguet innhalt aines gelldbrieff von inen baiden ausgangen mit iren vnd Anndre Tapler anhangunden innsiglen veruerttigt, des datum stett nach Cristi geburde in vierczehnhundert vnd ainundachzigisten jar an montag nach Sanndt Jörgen tag des heyligen ritter vnnd marterer (1481. ápr. 30.), an welhen schuldbrieff bemellter von Rappach seinen geburunden tail enntricht vnd bezallt hat, welhe drey schuld vnnd saczbrieff von bemelltem Ysackh auf gedachten Hiersl seinen sun vnd nachmalls von demselben auf vnns, alls die negsten rechten vnd naturlichen erben khumen vnnd geuallen, das wir die gedachten drey schuld, sacz vnnd vbergabbrieff mitsambt allen anderen schuldbrieffen vnd gerechtighaiten, die von bemelltem herrn Jörgen von Pottendorff auf gedachten Ysackh aussgangen wären, khainen ausgenommen, wo oder von wem die khunfftiglich gefunden wurden vnd an tag khumen...¹

Bécsi Staatsarchiv, Urkunden 1523. márc. 24.

Hártya, melyről hártýaszalagon két db szürke viaszperemmel védett, vörös viaszba nyomott címerpecsét függ le, melyek közül a püspöki pecsét töredékes, ezzel szemben Bécsújhely város pecsétje teljesen ép.

Ez oklevélben szereplő Hirschl zsidó azonos azzal, aki 1505-ben bejelentette igényét Kirchsclag várára.

¹ ettől kezdve szó szerint egyezik az előző oklevéllel.

1524. augusztus 14. — november 4. A pozsonyi zsidók rendes évi adójuk és boradó címén 78 font 5 solidus 27 dénárt fizetnek a város-kamarásnak.

Pozsony városa Mihály austerlitzzi zsidónak 1 font 2 solidus dénárt ad azért, hogy a vak erszénygyártó visszanyerje a szemevilágát.

Juden gelt einnemmen.

Item freitag nach Omnium sanctorum (1524. nov. 4.) perceptit statchamerer von den juden L fl. vngrisch, facit in gelt LXII lb. IIII sol. den.

Item suntag nach Laurenti (1524. aug. 14.) perceptit chamerer von den juden weingab XII fl. IX sol. IX vngrisch, facit XVI lb. I sol. XXVII den.

Summa facit LXXVIII lb. V sol. XXVII den.

.....

Item statchamerer hat geben nach geschafft der heren dem Michel juden von Austerlitz I fl., das er den plinten pewtler soll gesehent machen, facit I lb. II sol. den.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/75. — 63., 203.

1525. június 13. — 1526. április 29. A pozsonyi zsidók ebben az évben évi rendes adó és boradó címén 82 font 5 solidus dénárt fizetnek be a városi kamarába.

Pozsony városa azt a királyi embert, aki zsidókra vonatkozó királyi rendeletet hozott, megvendégeli.

A Zsidó-utcában beomlott a városfal, mire azt a város kőművesekkel nézeti meg, míg utcakövezésre a Zsidó-utca előtt néhány nagy követ használnak fel.

Nach der verrüeffung¹ eynemen juden gelt.

Item freittag nach Andree (1525. dec. 1.) hat statchamerer eingenommen von den juden L fl. vngrisch, thuet LXII lb. IIII sol. den.

Item statchamerer hat eingenomen am suntag nach Marie Magdalene (1525. júl. 23.) von den juden weingab, facit XX lb. I sol. den.

Summa facit LXXXII lb. V sol. den.

.....

¹ Ez a kifejezés az új pénz kihirdetésére vonatkozik, amely nach Egidí, tehát szept. 1. után történt.

Item erichtag vor Corporis Christi (1525. jún. 13.) geschenckt ainem konigsman, der brieff von wegen der juden bracht hat, ain essen visch per III sol. VI den., mer VI halb wein per I sol. XV den., facit alles III sol. XXI den.

.....

Item suntag Cantate (1525. ápr. 29.) hat chamberer geben zu vertrinckhen etlichen maurern, die in der Judengassen die niedergefalln mauer beschaut haben, facit I sol. XVIII den.

.....

Item montag nach Judica (1526. márc. 11.) hat chamberer verlondt von etlich grossen stainen einzupflastern vor der Judengassen, facit III sol. den.

.....

Pozsonyi városi levéltár. K/76. — 46., 60., 148., 182.

158.

1525. augusztus 3. *Todrus Mendel és Klain Jakab pozsonyi zsidók becsületsértő kijelentéseket tettek Petrowitzi Beranko Izidor és társa, Klee Márton ellen, melyeket ünnepélyesen visszavonnak és kárpótlás fejében 125 magyar forintot lefizetnek nekik. Minderről Pozsony város kisebb pecsége alatt oklevelet állítanak ki.*

Ich Todrus Menndl vnnd Klain Jacob bede juden wonhafft zu Bresburg bekhennen fur vnns, vnnser erbn vnnd nachkomen offentlich mit dem brieff, das wir inn der handlung der bezicht halben, so wir von denn edln jungckher Isodor Berannckho von Petrowitz vnnd Mert Klee, seinem mitverwonntn vor dem ersamen, weisen herrn Peter Heinrich, diezeit judenrichter der statt Bresburg vnnd andern ratgeschwornnen darczu verordnet zum rechtn gestannden vnnd furgenomen zu vermeiden schwerer mue, kost vnnd zerung mit gedachtn jungckher Berannckho vnnd Mert Klee aller vnnd jeclicher spenn, czwitracht vnnd anfordrung hindergengig worden vnnd zu gutlichen vertrag vnnd ainikhait komen also vnnd in der gestalt, das wir nach erkhanntnuss eines gemeinen ersamen rats zu Bresburg der vorge-dachtn bezicht halben ein offenntliche bekhanntnuss vnnd widerspruch thuen solten, als wir dann wilkhurlich innhalt einer offenn versigltn khuntschafft von gedachtn ersamen rate ausganngen gethann haben. Auch zu ergeczung vnnd widergeltung irer vberstannden vnnd erliten schmach, spot vnnd schannd, auch kost vnnd scheden inn parem gelt enntrichtn vnnd bezallen hundertfunffvnndczwainczig Hungrisch gulden gueter lanndswerung, weliche suma gelt wir inen auch gancziklich vnnd volkhomenlich enntricht vnnd bezahlt habenn. Demnach sagenn wir

hiemit vorgeante jungckher Berannckho vnnd Mert Klee solher bezicht halbenn ganntz vnnd gar frey vnnd ledig, globen vnnd versprechen inn khrafft vnnd macht diss gegenwertigen brieffs fur vnns, vnns erbn vnnd nachhomen zu khainer zeit zu inen mit wortn noch werckhn, auch mit noch on recht nichte zusprechen noch deshalben beschuldigen oder zubeclagen khains wegs alles getreulich vnnd vngeuerlich. Des zu warem vrkhundt haben wir mit hohem vleiss erbeten die fursichtigen, ersamen, weisen herrn richter, burgermaister vnnd rate der statt Bresburg, das sie ir clainer der statt innsigel hannd hierunder gedruckht vnnd disen brieff verfertigt, doch inen, iren nachkomen vnnd gemeiner statt alzeit onn schaden, darunnder wir vnns mit vnnsern judischen aid vnnd glauben verbinden alles, wie ob stet, war vnnd stett zu halten getreulich vnnd vngeuerlich. Beschehen zu Bresburg, donnerstag der drit des monats Augusti als man zelt nach Christi geburt funnfzehnhundert vnnd im funffvnndczwaintzigstn jaren.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5548.

Papiros, vizjegye: körben horgony felette hatágú csillaggal, előlapon Pozsony városának a szöveg alá nyomott és fődött kisebb városi pecsétével.

159.

1525. augusztus 6. Buda. Mária királynő Beheim Bernát kamaragrófnak és Szerencsés Imre főharmincadosnak adja át használatra „a körmöci cementező művet, mely Turzy Kristóf birtokában volt és amelyet Hueb János igazgatott” („ciment auf der Kremnitz, so Cristoff Turzy innen gehabt und Hanns Hueb verwaltete”), „az arany olvasztásának és feldolgozásának stb.” minden jogával („gold einsetzen, aufsetzen etc.”).

Wien, Österreichisches Staatsarchiv — Hofkammerarchiv, Vermischte ungar. Gegenstände, f. 11. A bányavárosok 1525. július—augusztusi eseményeire I. P. Ratkoš: Dokumenty k banickemu povstaniu na Slovensku 1525—1526. Bratislava, 1957. 62—71.

160.

1525. augusztus. Besztercebánya. Azelőtt szívesen dolgoztak Thurzónak, de semmiképpen nem akarnak Szerencsés Imre zsidónak vagy másnak, inkább kivándorolnak az országból. Csak Thurzónak hajlandók dolgozni és ha bárki más venné is át a vezetést az üzemben és nem tartja meg őket régi szokásaikban és nem úgy fizeti őket, mint azelőtt, az nem lenne jó.

Item man hatt auch dem (!) bergmaistern, hutleuthen und hewern den brieff k. mt. sampt des hern Alexy Thurso vorraichet, dorauß sie bedocht als den anderen tag genummen und offentlich vor dem ersamen rath geantwort: Am ersthen sie kunden aus k. schreiben vornemen,

man hette sie mit viel stucken verclagett. Sie wollen gern iren verclager wissen, dan sie worn der hoffnung, das si nimanden keinen gewaldt gethan hetten. Zum andern haben sie gesagt auff die vormanung und froge des ersamen raths: Wie sie vorhin auff iren hern Alexio Thurso treulich gearbett hetten, also wolden sie nach auff ienn und keinen andern hern in vortrustung irer tzalung arbtten unnd sie wollen auch vornemlich dem Emerich Scherentzich Juden nicht arbtten, ader tzue ainen hern haben; ehe wollen sie aussn lande tziehen. Und sie begerethen auch keinen andern hern den hern Thurso; wan solle ain Hunger ader imantz anderer den handell annemen unnd sie alle wie vormols nicht fudern, ader pey iren gewohnheiten nicht haltten unnd nicht also, wie vormols tzalen, so wurden sie villeicht ien tzalen, das iem nicht angenehmen wher. Wo aber k. mt. den handel tzue seinen aigen nutz anzunemen vormeinnet, das wer ienn nicht wieder.

Közölte: P. Ratkoš: Dokumenty k baníckemu povstaniu na Slovensku (1525—1526). Bratislava, 1957. 65. No. 29.

161.

1525. augusztus 16. Buda. *Két körmöcbányai consul jelenti Körmöcbánya városának: [Szerencsés] Imre úr, az a zsidó, úgy véli, hogy amint a körmöciek Bernát kamaragrófot, őt is ártatlanul rossz hírbe hozták, és folyamatosan csúfolták, gúnyolták, szégyenbe hozták és az országgal nyilvánvalóan szembe kerültek. A sokfelé támadt vizsálynak és lázongásnak ők (a körmöcbányaiak) az okai*

Her Embrich, etwan ein Jud, hatt unns fuergehalten, wie das yn dy Cremnitzer mitsambt dem herrn Bernharten camergroffen unverschulter sachen halben gar übel aussrichteten und an uttterlass verhöneten, spott und schand zuezugen und wie dy Cremnitzer offenlich wider das gantz landt theten. Ya, aller tzwittracht und auffruer so ytzunder an vill örtern verhantht ist, ein anfangk und ursprung weren...

Közölte: P. Ratkoš: Dokumenty k baníckemu povstaniu na Slovensku (1525—1526). Bratislava, 1957. 69. No. 32.

162.

1525—1526. *Zersschwam (Thurzisschwam) János a Fuggerek ügyvivőjének besztercebányai naplója (1563) Szerencsés Imre sorsát így írja le:*

Indem ist der Rakos zu Hatwan im 1525 Jahr gewest, ist des Königs Ludwigs Parthey in grosser Gefahr gestanden, denn die Ráth und gröszte Herrn von dem Rakos haben davon ziehen müssen oder ent-rinnen.

Und damit der Emrich Jud dem gemeinen Mann da Maul schmiere, hat er von grossen Reichthum in öffentlichen Rákos gesagt, von den Bergstätten und von den Fuggern zuwegen zubringen und nach wenig Tagen hat sich zugetragen, dasz der Emrich Jud gefangen worden und in den Thurm gelegt in Schlosz, den man Zunka (Csonka) nennt, so noch Kayser Sigmund von Quadraten gebauet und offen, ungedeckt ist, darum es hinein geregnet, und heiszt darum Zunka, als der unausgebauet und stuzig Thurm.

Als man Imrich Juden über 14. Tag, ausgelassen und ihm das Hofgesind haim aus dem Schlosz auf sein Hausz, auf die St. Georgen Plaz gelegen, das Geleit gegeben haben, unter andern der Königin Maria Hofmeister N. Pack genannt, ein Schlesinger, auch Bernhard Böheim Kammergraf und andere das Geleit heimgegeben, ist noch viel unnuz Gesindel zu Ofen gewesen nach dem Rákos, von dem Rákos überlieben, dasz muthwillig gewest und sich vor des Emrich Juden Hausz gesammelt hat, ungefähr um 5. Uhr im Sommer und nachmals überhand genommen, dasz sie mit Wagen die Thür aufgestossen und den Emrich Juden mit den Gästen an Abendmahl überteilt hätten; seynd sie hinten hinaus über die Stadtmauern gefallen, am Strik sich hinabgelassen und die Händ verbrennt. Des Emrich Jude Haus die ganze Nacht geplindert, viel Golds darinnen gefunden. Und alsz die Ungarn kurze und enge Röck haben, wenig darein fassen mögen, wenn ihm eine stärkere Parthey begegnet, hat er den andern das Gold in Säken genommen. Ist lauter Hofgesindel gewest. In Allerheiligen Gassen, so alle vor der Herrn Fugger Hausz hat müssen fürgehen und wür zusehen haben müssen und in Butten haben sie noch den Wein austragen. Das hat bis an den Tag gewehrt und keine Obrigkeit hat nichts gewehret. Der König Ludwig ist im Schlosz gewest und das Hofgesind hin und wider in der Stadt haben sich auch nicht rühren dürfen. Den andern Tag hat sich aber in Mittag das unnüze Gesindl von Hussarn und Heyducken für des Emrich Juden Hausz gesammelt und angefangen, die eiserne Gatter an den Fenstern abzureissen. Ist gleich der Bodo Ferencz des Vaida und seines Bruders Georgen Diener gewesen und Hauptmann, der in Scharmüzel hernach gefangen und in der Neustadt in Turn gestorben. Derselbige Bodo Ferencz hat das unnüz unsinnig Gesünd abgehalten und zu ihnen gesagt: er wolt sie an eine bessere Beute führen. Also hat einer in Hauszen (!) angefangen: „Es brenne bey den Bischof von Gran“ das ist der obstehend Zalkamus. Da bin ich auch in Haufen gewest und habe einen Sak voller Pulver geholt und ist der Bischof das dritte Hausz von uns oder der Fugger Hausz in Ofen gewest. Da sie dieselbige Gassen hinauf gelaufen, seynd in des Bischofs Hausz Leuth und Geschütz geweszen und bey Doctor Weinmann seynd 2. Falkonetln gestanden und des Marggraf Georgen von Brandenburg Diener gewest, hat die ganze Gassen herab erretten. Auch hat Graf Hansz von Hardek und Fuggerdiener seine Warnung gehabt und mit Volk wohl versehen, dasz man derselben Tag unangefochten blieben.

Am dritten Tag haben sie den Juden geplindert gar und groszen Schaden gethan.

... In derselbigen Zeit, alsz der König geschlagen, ist auch der Emrich Jud gestorben, und die Königen Maria hat die Flucht von Ofen gen Pressburg geben, welch Herr Alexius Thurzo und Paul Bischof begleitet...

P. Ratkoš: Dokumenty ... 404., 468.

163.

1526. május 30. Thurzó Elek királyi tárnokmester közli a pozsonyi tanácsal, hogy a király őt nevezte ki királyi kincstárnokká, miért is emberét, Pozsonyi Mártont küldi hozzájuk a harmincadhivatal átvételére és ha éppen akár a korábbi kincstárnok, akár Szerencsés Imre emberei akadékoskodnának, azokat zárják ki ebből a hivatalból.

Prudentes et circumspecti amici nobis honorandi! Ex litteris regie maiestatis, domini nostri graciousissimi, cum presentibus vobis exhibendis intelligere poteritis, quod sua maiestas officium thesaurarii cum omnibus officiis et proventibus maiestatis sue ad manus nostras assignentur. Misimus itaque pro occupanda ista tricesima Poseniensi de voluntate sue maiestatis hunc egregium Martinum de Posenio hominem nostrum presencium ostensorem. Rogamus itaque, itaque (*sic!*) vos et nichilominus de voluntate sue maiestatis vobis committimus, quatenus si homines prioris thesaurarii vel Emerici Zerenches mandatis sue maiestatis obedire et obtemperare noluerint, extunc de ista tricesima Poseniensi sine omni mora et dilacione aliquali excludere et ejicere et manibus prefati hominis nostri dare et assignare, eisdemque omni auxilio adesse, pro vero et legitimo tricesimatore recognoscere velitis et debeatis, aliud nequaquam facturi. Datum Bude, in profesto sacratissimi Corporis Christi anno domini 1526.

Alexius Thwzro de Bethlenfalwa
thesaurarius et magister tavernicorum regie
maiestatis etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis magistro civium, judici et juratis civibus civitatis Poseniensis, amicis nobis honorandis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 25. nr. 2718.

Vizfoltos és ezért megfakult írású papiros vizjegy nélkül, zárlatán fődött nyolcszögletű gyűrűspecséttel.

164.

1526. június 9. Kifizettek Szerencsés Imrének, aki kölcsönt adott nekik, 20 forintot.

Herren Emrich Zerenches, was ehr dor geliehen hatt muntzsbrieff tzu Offen vorsigeln und getzallt fl. 20 d. 00.

1526. június 30. Korpona. Szerencsés Imre királyi tanácsos felszólítja Selmecbánya város tanácsát, küldje megbízottjait halasztás nélkül Zólyomra, e levelet küldjék azonnal Újbányára és Bakabányára, hogy azok is késedelem nélkül jöhessenek.

Prudentibus et circumspectis iudici ac civibus iuratis oppidi Schemnicensis, salutem et omnem amicitiam. Prudentes ac circumspecti, ex qua causa hunc ad territoria vestra missi sumus, facile ex literis reginalis maiestatis intelligetis. Quapropter vobis harum serie loco reginalis maiestatis firmissime committimus et mandamus, ut mox lectis atque visis presentibus, aliquot vestrum iuratorum simulatque ex communi plebe selectis, sine omni mora et procrastinatione in Veteri Soleo nobiscum adsitis, ubi omnem rem ad unguem intelligetis. Et has literas illico ad Kynspurg et Pokgantz mittatis, ut et hii veniant sine omni mora.

Datum in Korpona, ultimo die Junii anno salutis millesimo quingentesimo vigesimo sexto.

Emericus Zerenches
consiliarius reginalis maiestatis.

Címzés: Prudentibus et circumspectis iudici et civibus iuratis oppidi Schemnicensis, amicis honorandis.

Közölte: P. Ratkoš: Dokumenty k baníckemu povstaniu na Slovensku (1525—1526). Bratislava, 1957. 184—185. No. 107.

1526. július 6. Selmecbánya. A királyi adót Szerencsés Imrének fizették be.

Register dess konigklichn anschniz dem Serentzes Emrich geraicht sexta post Visitationis 1526.

Közölte: P. Ratkoš: Dokumenty k baníckemu povstaniu na Slovensku (1525—1526). Bratislava, 1957. 257. No. 3.

1526. szeptember 25. — 1527. február 15. A Zsidó-utcában beomlott városfal helyreállításához a pozsonyi zsidók 33 font dénárt fizetnek, míg az ott felügyelő örök 96 dénárt kapnak.

A pozsonyi zsidókat kiűzésük alkalmával Eisenreich Sebestyén városkapitány vezetése alatt polgárokból és zsoldosokból álló csapat Dévénybe kísérte, melynek költsége 2 font 6 solidus dénárt tett ki.

A zsidók kiűzését jóváhagyó királynői rendeletért Miklós királynői titkár 16 forintot kap.

A zsidók teheneihez tartozó bikáért a városkamarás 2 font 7 solidus dénárt fizet.

Satellay György dévényi lakosnak, akinek Kálmán tatai származású zsidó adósa volt, a városkamarás 4 font 1 solidus 9 dénár kielégítést ad.

Item erichtag nach Mathei (1526. szept. 25.) hat chamerer eingekommen vom rathaus, das die juden von wegen der mauern nidergelegt vnd geben habn, facit XXXIII tal. den.

Item mer hat chamerer verlondt zwaien wachtern, die etlich nacht in der Judengassn vf der eingefalln mauern gewacht habn, facit III sol. VI den.

Item als her Sebastian Eisenreich die juden gen Tebenn mitsampt andern mitburgern vnd knechten verglait hat, ausgegeben vmb wein vnd brot, so sie obn verzert, facit II tal. VI sol. den.¹

Item mer die wochen Lichtmes (1527. jan. 27. — febr. 2.) hat chamerer zalt XVI fl. dem Nicolesch, der konnigin secretary, von wegen des briefs vff die juden, facit XX tal. den.

Item geben chamerer vmb ain pfoden vnter das viech, so den juden zugehort hat, facit II tal. VII sol. den.

Item freittag nach Scholastice (1527. febr. 15.) zalt chamerer dem Jorgen Sattellay, derzeit zu Thebenn, von wegen ains juden Colman vom Todes, de im schuldig vnd Sebastian Eisenreich sein porig, III fl. III sol. IX den., thuet IIII tal. I sol. IX den.

Pozsonyi városi levéltár, K/77. — 47., 170., 174., 185., 187.

¹ Ez a bejegyzés nincs keltezve, de az előtte levő feljegyzés: *die wochen Omnium sanctorum*, míg az utána következő bekezdés: *die wochen vor Martini* kelteztést tünteti fel, tehát a pozsonyi zsidók kiűzése 1526. november első napjaiban történt.

1526. *Besztercebánya 1526. évi számadáskönyvében Szerencsés Imrével kapcsolatban a következő kifizetéseket találjuk:*

Anschnidt geben unnser allernadigsten Frowen Maria, kunigin zue Hungarn etc. wie dan Emrich Jude von uns empfangen hat Fl. 600.

Herren Emrich Zerenches, was er dor geliehen hat muntzsbrieff tzu Offen vorsigeln und getzalt Fl. 20.

P. Ratkóš: Dokumenty ... 337., 463.

1526. *Jegyzék arról, hogy a Pozsonyból kiűzött zsidók házai kiknek birtokába mentek át.*

Vermerckt die verkaufften juden hewser anno 26.

Item domus Zacharias kaufft Jorig Nerwein.¹

Item domus Nastel jud kaufft Jorg Pholtz hueter pro 27 gulden, hat bezalt Geörg Vischer hueter feria 2-a post Exaudi anno 37 (1537. május 14.).

Item domus N. judt kaufft Mert Eisenpeckh.

Item domus Moises judin kauft Hanns Lausser vom Albrecht, der konigin kelner, nachdem im ir maiestat solhe haws geschenckt.

Item domus Mackel jud hat solhe sein haws selbst verkaufft dem Hannsen Sallich schlosser.

Item domus Jacob Maindl jud. Solhe haws hat kaufft Mert Flötzer scherer.

Item domus N. judt. Kaufft solhe haws Andre Piber huetter pro 8 gulden. Hat Ambrosi Rott bezalt. Actum in die beate Agathe virginis ac martiris anno 33 (1533. február 5.). Solch gelt ist dem camerer auff raitung zuegestellt worden.

Item domus juden sinagog.

Item domus Lezer jud kaufft solhe haws Hanns Schweller huetter.

Item domus Haindl jud. Solh haws kauft Leopoldt pintther. Solhe gelt nimbt der judt selbst ein vmb.²

Item domus N. judt kaufft Peter gurtler.

Item domus Abraham Schuler jud kaufft Wolfgang Graisel maurer.

Item domus Hirschel judt kaufft Sigmundt maurer.

Item domus Lebl jud kaufft Hanns koch.

Item domus Muschl Haindl kaufft Andre Dubickh pro XVIII fl. Item daran hat er zalt II werung per XII fl.

Item domus N. judt. Solhe haws hat kaufft Mert Haug schuester per L fl. Solhes gelt hat er alles zalt.

Item domus alt Maindl jud. Hat solhe haws die konigin ainem

¹ utána: *Item domus Nast áthúzva*, ² nincs folytatása.

irer maiestat jagermaister geschenckt. Hat er verkaufft Peter Volkel schuester.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 25. nr. 2724.

Három lapból álló papiros, melyben egyszer látható vizjegy: talpon álló szőlőfűrt.

Eredeti feljegyzés.

170.

1526 őszén. Bécs. A Beheimék pénzverőinek kimutatása Mária királynő ezüstitárgyairól, amelyeket pénzverésre átvettek. A kimutatás tartalmazza azokat az ezüst edényeket, amelyeket Esztergomból (Szalkai László érsek) zálogosított el Szerencsés Imrének, összesen 53 márka és 14 lat súlyban.

Hie nach das Silbergeschir, so der von Gran dem Emerich versetzt, so bey dem Stab und Kehl gelegen ist:

Item ain grosse sibenburgische Schewrn —	wigt	10 M	8 lot
Item mer ain Schewrn —	wigt	5 M	— lot
Item mer ain Schewrn —	wigt	4 M	14 lot
Item ain verdeckhtes Schewrn —	wigt	4 M	15 lot
Item mer ain verdeckhtes Schewrl —	wigt	1 M	15 lot
Item mer ain verdeckhtes Schewrl —	wigt	2 M	4 lot
Item mer zwo Schewrn an Deckl —	wegen	3 M	10 lot
Item mer ain Kanndl —	wigt	3 M	4 lot
Item mer 3 silber Pechen —	wegen	3 M	14 lot
Item mer ain Schewrl —	wigt	2 M	1 lot
Item ain Gurtl mit grossen Spangen —	wigt	4 M	13 lot
Item ain weysser silbrin Gurtl —	wigt	4 M	— lot
Item mer ain peslagener Gurtl —			
wigt alle mit den Portten		3 M	12 lot
Summa Weg in als		53 M	14 lot

Tovább következik a másutt elhelyezett ezüstitárgyak felsorolása.

Wien, Österreichisches Staatsarchiv — Hofkammerarchiv, Ungarn-Specialia, Königin Maria, f. 354, n. 426, p. 232.

171.

1526 végén. A nagyszombati tanács hét pontba foglalja össze azokat az okokat, melyek miatt a zsidóknak városukból való távozását kívánják.

Cause, quare judeos optamus e civitate exire.

Prima est, quod ipsi judei sepe et sepissime nos erga nostros dominos et pro nunc erga regiam maiestatem minus juste accusaverunt, ex quibus querelis indignacionem incurrimus.

Secunda est potissima, quod per judeos venerabili sacramento maxima blasfemia fit.

Tercia est, quod communitas in eo aggravatur in modum, nam judei omnem mercaturam, necnon artificia . . . et habent, unde populus suum victum meliorem habere posset, immo in cambiando seu per mutationem pecuniarum communi populo victum eorum aliaque absidunt.

Quarta est, quod illa secta mala judeorum avide semper siciunt Christianam sanguinem effundere, quod factum est per eos etiam elapsis temporibus, pro quo facinore igne nonnulli combusti sunt et timendum est, ne et in futurum per illos nobis contingat.

Quinta est, quod victum et amictum nostrum, puta vineas, ligna, fenum et alia necessaria non in fundis nostris, sed in territoriis aliorum dominorum habemus et illic acquirere cogimur, sed ob frequentem arestationem judeorum, que colonis dominorum in vicinatu existentibus in civitate ob debita eorum sit, magnas hucusque habuimus inimicicias et impedimentum. Ob tales arestationes sepe sepius civitatenses cum eorum bonis, tanquam innoxii, arestati fuerunt, nam ipsi judei debita eorum quocunque loco habunt, non more et consuetudine ville et oppidorum, sed in civitate in nostrum preiudicium et dampnum magnum exigere volunt, tamen id coloni nullum victum nobis causa vendendi inducunt.

Sexta est, quod omne furticinium, que in civitate fit, singule res ad ipsos deportantur et absconduntur, interrogatis autem de fure et venditore asserunt se de jure habere ipsum furem non manifestare et pro quibus dicit, quod res ille sint vendite et impignorate, cogitur Christianus, prout judeus vult, redimere.

Septima est, quod bibulus seu lusor, cui vicinus suus ad talia non concedent, sed dietim laborare cogentur, judeo impignorat seu vineas . . . uxoris et puerorum vestes, quas per maximam usuram deceptus redimere, nec erigere volet ita, ut relicta tandem deserta domo cogitur de civitate exire, nec familiam seu servos conductivos habere possimus pro condigno salario, sed clandestine, furtim se mitrit, id nobis maxime civitatensibus nocet.

Hec sunt cause serenissime princeps, quare judeos e civitate expellere humillime optamus et timendum est, ne tandem Christiani propter talia aggravamina de civitate exirent.

Kivül: Cause contra judeos civitatis Thyrnaviensis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 162—3.

172.

1527. július 20. Bécs. I. Ferdinánd király a soproni zsidók ügyével megbízott biztosok figyelmét felhívja, hogy a két fél között az igazság szem előtt tartásával olyan békés megegyezést hozzanak létre, amely mindkét felet kielégítse.

Commissariis cause Semproniensis.

Ferdinandus etc. Fidelis docte, egregii, fideles dilecti! Obtulerunt nobis prudentes et circumspecti fideles dilecti iudex et iurati ceterique

cives civitatis nostre Sempronienſis articulos quosdam, in quibus ostendunt gravamina, que se habere asserunt a judeis ibidem commorantibus nobisque humillime supplicantes, ut necessario desuper, ne in posterum ab eisdem graventur, providere dignemur, sicut ex inclusa scedula laciſ videbitis. Quapropter vobis iniungimus omni studio, ut vocatis coram vobis ambabus partibus visisque diligenter et auditis allegationibus et munimentis earundem studeatis eas inter se amicabiliter componere, immo ita et taliter agatis, ut nec una, nec altera pars contra iusticiam et equitatem gravetur, nostram in eo expressam executuri voluntatem. Datum Vienne, XX. Julii 1527, regnorum nostrum primo.

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 5.

Eredeti fogalmazvány a szövegben több javítással papiroson, melynek vízjegye: körben horgony felette hatágú csillaggal.

A szövegben említett cédula vagy annak másolata — sajnos — ma már nincs meg.

173.

1528. május 22. Prága. I. Ferdinánd király meghagyja az osztrák kamarának, hogy Pozsonyból és máshonnan elűzött zsidóknak ne adjanak lakhatási engedélyt Alsó-Ausztria területén.

Vertriben juden.

Ferdinannd etc. Getrewen, lieben! Wir haben eur anzaigen vernomen, welher massen ir durch die juden, so zu Presspurg vnd ander orten in der cron Hungeren vertriben sein, angelangt werdet inen zu uergonnen, das sy sich in vnsern niderösterreichischen landen niderlassen möchten. Dorauf ir beschaidt begeret, wie ir euch darinnen halten sollet. Nun ist vnnsere mainung nicht vnnsere erblannde mit denselben frömbden juden zu beladen. Emphelben euch demnach, das ir die gedachten juden darauf abscheidet vnd inen nit gestattet sich in vnnsern niderosterreichischen landen niderzuthun noch darins zu wonen. Daran thut ir vnser enphelnus. Geben Prag, am XXII. tag May anno etc. im 28-ten.

An camer Osterreich.

Bécsi Hofkammerarchiv, Hoffinanz-Akten Osterreich 1528, 98. sorszám alatt.

Eredeti fogalmazvány vízjegy nélkül kissé rongált papiroson, a szövegben igen sok törléssel.

174.

1528. július 15. Marchegg. Idősb Salm Miklós gróf azt kéri a pozsonyi tanácstól, hogy alattvalójának, Wölfel zsidónő fiának, Haindlnak, akinek két háza van Pozsonyban, engedjék meg azok eladását és követelesei behajtásában álljanak segítségére.

Vnnsern gunstlichen grues beuor ersam, weis, guet freund vnnd nachpern! Vnns hat vnnsere vnntterthain zu Marchegkh, Haindl jud,

der Wolffl jüdin sun, zaiger dits briefs, vnnttertheniglichen antzaigt, wie er noch zway hewser, ains sein erkhaufft guet, das annder ine von seinem vater erblich ankhomben sey, welche er gern verkhauffen wollt, zu Prespurghk in der stat inhalt ewrs statbuechs, darin dieselben zway hewser aigentlich beschrieben, liegend hab. Demnach ist hiemit vnner zimlich begern an euch, wollen obemelten vnnsern juden, dieweyll er doch euch erberlich abgeschaiden, von vnnsern wegen die oberurrten seine hewser nach seinem nutz vnnd frumben zeuerkhauffen zuegeben vnnd gestatten, auch ime gegen denen, so im noch ze thain schuldig, der billichait verhelffen wollen. Wir vmb euch in solchem vnnd mernern gern vergleichen vnnd in ander wege guete nachperschafft beweysenn. Datum zu Marchegkh, am XV^{en} tag July anno etc. im XXVIII^{ten}.

Niclaus graue zu Salbm der ellter,
königlichen maiestat zu Hungern vnnd Behaim etc. rat,
camerer vnnd obrister veldhauptman der nider-
österreichischenn lanndenn etc.

Kivül: Dem ersamen, weysen n. burgermaister, richter vnnd rat der stat Brespurghk, vnnsern gueten freunden vnd nachpern.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5594.

Papiro, vízjegye: M betű, zárlatán vörös viaszba nyomott és fődött ovális alakú gyűrűpecséttel és hátlaapon ez egykorú feljegyzéssel: *judn heüser zway.*

175.

1528. július 27. *Sopron város tanácsa elhatározza, hogy Joachim Keresztély házáat a Fapiacon becsáron megveszi, a rajta levő keresztény és zsidó adósságot kifizeti és városi vendégfogadóvá fogja átépíteni.*

Statküchl.

An heut, den montag nach Sand Anna tag im XXVIII^{ten} jar, hat ain ersamer rat erlöst, das man des Christan Joachim haus am Holltz-margkht gelegen laut der schatzung den christen vnd juden bezallen sull von gemainer stat guetern vnd zu dasselb haus zu ainer statküchl nemen vnd nach notdurfft pawen fur fewer, wie sich gebürd etc. Actum anno et die, ut supra.

Soproni városi levéltár, Gedenkbuch 268.

1528. december 2. Pozsony. A pozsonyi tanács Salm Miklós grófnak adott válaszában közli vele, hogy mivel Wölfel zsidónő fián kívül többen vannak, akik házaik árát kérik, ez okból elhatározták, hogy legközelebbi farsangra összehívják őket, hogy ezt a kérdést az elnyert királyi engedély értelmében rendezzék velük.

Wolgebornner, gnediger herr vnnser fronndtlich willig dinst seind euer gnaden alzeit berait zuoran. Gnediger herr! Wiewoll vnns diczmals euer gnaden holden der Wölffl judin sonn von Marheckh, zaiger diss briefs angelangt vnnd im namen euer gnaden ersuecht vnnd begert seines verkheufftn heusls halben im ein genugen zuschehen, wir aber mit menigen geschafftn inn koniglichen maiestat gegenwurt dieser zeit beladen solichem hanndl nicht obligen mögen, dieweil aber solicher juden mehr seind, mit denen wir irer heuser halben zuthun haben, haben wir entschlossen auf jeczkhunfftigen Vaschanng dieselben juden alle zuerfordern vnnd inen nach vermögen konigklicher begnadung vnns irenthalben genedigklichen beschehen, auch bestättet, genczigklichen benuegen zu thun vnnd khainem des seinigen vorhalten, des mag sich gedachter jud auch gegen vnns versehen vnnd sich darauff verlassen. Thun vnns euer gnaden hiemit diemutigklichen beuelhen. Datum Bresburg, m'ttwoch nach Anndree anno etc. im XXVIII—^{tn}.

Euer gnaden willigst alzeit:

richter, burgermaister vnnd rate zu Bresburg.

Kivül: Dem wolgebornnen herrenn, herren Niclausen grafen zu Salm etc., vnnseren gunstigen vnnd gnädigen lieben herrnn.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5604.

Papiros, melynek vízjegye: kutya, megpecsételés nyoma nélkül.

1528. Kimutatás I. Ferdinánd király ingatlan adományairól. Ezek között két budai zsidó háza is szerepel, nevezetesen Mendel Izrael zsidó praefektus és Izrael zsidó háza.

Bona per serenissimum regem in Hungaria collata.

Domus Israelis Mandel prefecti judeorum in Buda.

.....

Domus Israelis judei in Buda unacum alia.

.....

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 9. de anno 1528. Október—december jelzésű csomóban 99—100. sorszám alatt.

Egykorú eredeti feljegyzés ívrétű papiroson, melynek vízjegye: kutya.

1528—1529. *Schützner Pál soproni városi kamarás töredékes számadás-könyvének zsidó vonatkozású adatai.*

a.

Joachim Keresztély soproni házán Izsák, Hetschel és Leser zsidóknak betáblázott követelései voltak, melyeket Sopron városa most kifizet.

Item mer hab ich dem Ysaac juden geben von wegen des Joham haws 10 tal. den.

Item mer hab ich dem Haeczstl juden an des Joham haws, actum Elisabet, 9 tal. 2 sol. den.

Item mer hab ich vier denn Cristan Jocham geza(1)t denn altenn Lesser iudenn 2 tal. 2 sol. den. (15. l.)

b.

Judenhof-ban lakó Keresztély a Satz dűlőben fekvő szőlő megművelése fejében Sopron városától 4 font 5 solidus 2 dénár fizetést kap.

Item mer hab ich dem Cristan in dem Judenhoff von der Secz geben zw pawen 4 tal. 4 sol. den. vndt 8 krautzer zw einer pessrung, summa 1 sol. 2 den. (23. l.)

c.

Schuster Kristóf egy levelet Kismartonba, egy másik levelet pedig Fraknó várába visz a zsidók ügyében, melyért fizetése 1 solidus 10 dénár.

Item mer hab ich dem Cristoff Schuester geben in potschafft mit II brieffen, a(i)n in dy Eysnenstat, den anderen gen Farchtenstain von wegen der juden, das sy sendt herkhemnen, 1 sol. 10 den. (26. l.)

d.

János festő egy font dénárt kap Sopron városától részint zsemlye ára fejében, melyet azok az örök ettek meg, akik a zsidókra vigyáztak, amikor a városból száműzték őket és részint ama zászló fejében, amelyet a király megkoronázásának örömére festett.

Item mer hab ich dem Hans maler semel bezalt, dy habent dye genamen, dy die juden habent gehuett, do man si hat ausstriben, gessen, vndt den freydenfan, den er hat gemalt, als man vnseren gnedigen kunig hat erbillet, hab ich im geben 1 tal. den. (29—30. l.)

Keresztély azért, mert a Steiner dűlőben és a Judenhof nevű kertben a szőlőkarókat kihúzta, Sopron városától egy solidus 2 dénár fizetésben részesül.

Item mer hab ich dem Cristan von dem Stayner vndt garten im Judenhoff dy stecken ausszwziehen geben 1 sol. 2 den. (37. l.)

Soproni városi levéltár, Lad. VIII et H. fasc. 7. nr. 264.

179.

1529. május 16. — június 13. A bazini zsidók megégetésénél Pozsony város képviselőiben Goldner Zsigmond és Sembler Márton polgárok voltak jelen, akiket Kramer Ulrik fuvaros szállított oda. Néhány héttel később Pozsony városa Hainrich Pétert küldte Nagyszombatba a zsidók ügyében György fuvaros kocsiján.

Statzerung.

Item erichtag in Pffingstfeiertagen (1529. máj. 18.) ist her Sigmund Goldner vnd Mert Sembler gen Sant Jorgen vnd Pozing gefaren, als man dan zu zwaimaln mit den juden peinlich gehandelt hat, mitgebn semeln vf II mall per II sol. XX den., auch habn sie verzert vnd in der herberig dem gesind letz geben per VI sol. XVI den., thuet I tal. I sol. VI den.

Item mitwoch darnach (sc. sonntag vor Viti) (1529. jún. 13.) ist her Peter Hainrich gen Tirnau von wegn der judn gesand worden, verzert vnd mitgeben wein, prot, vlaisch per II sol. XII den.

Zuaintzig ausgeben.

Item Georgen furman geben, das er die heren gen Tirnau hat gefurt, als sie der juden halbn hinab sein gefaren, thuet I tal. den.

Item in Pffingstfeiertagn (1529. máj. 16—17.) hat Vlrich Kramer die hern gen Pozing¹ gefurt, wie man die juden hat verprent,² im geben facit IIII sol. den.

Pozsonyi városi levéltár, K/79. b. — 27., 28., 50., 53.

¹ alatta: *Tirnau*, ² utána: *facit áthúzva*.

1529. május 17. Buda. Báthori István nádorispán megparancsolja a nagyszombati tanácsnak, hogy a városukban lakó zsidók felett ne merészeljenek ítélni, hanem a kérdéses ügyet terjesszék fel a király színe elé.

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti! Negocium illud, quod his diebus in bonis dominorum comitum de Sancto Georgio et de Bazyn judeos contigari per prefectum judeorum nobis relatum est, vobis bene constat. Cum autem omnes judei in hoc existentes regno in bonis eorum commorantes sub potestate, iurisdicione (*sic!*) solius maiestatis regie existant, punicioque eorum, si delinquerunt, suam maiestatem vel in hac eius absentia nos, veluti suum locumtenentem concernat, requirimus vos et regia auctoritate eciam committimus vobis, quatenus acceptis presentibus eosdem judeos racione previa nec in personis, nec in rebus eorum aliquatenus impedire, dampnificareque presumatis, sed causam ipsam ad dictam maiestatem regiam submittere debeatis et secus non facturi. Ex Buda, feria secunda post festum Penthecostes, anno 1529.

Stephanus de Bathor palatinus et locumtenens etc.

Kivül: Prudentibus et circumspectis magistro civium ac iudici et juratis civibus civitatis Thyrnaviensis, amicis nobis dilectis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 144—5.

1529. május 24. Buda. A magyar kamara tanácsosai többek között I. Ferdinánd király tudomására hozzák, hogy a Bazini és Szentgyörgyi grófok több zsidót kivégeztek, kiknek vagyonát elkobozták. Mivel a zsidók a királyi kamara alá tartoznak, ennél fogva a vagyonuk is a kamaráé. Ebben az ügyben írtak a grófoknak, kik ha az írást nem vetik meg, úgy jelentékeny összeghez jutnának.

A magyar kamara tanácsosai Budáról keltezve 1529. május 24-én levelet írtak I. Ferdinánd királynak, amely levélhez csatolva egy különálló cédulán ez olvasható:

Sacratissime rex! Nuper eciam domini comites de Sancto Georgio non contempnam, ut intelligimus, summam pecuniarum et bonorum a judeis quibusdam, quos ipsi comites ceperunt et supplicio affecerunt, extorserunt, quod juste-ne, an minus iuste sit factum, non satis scimus. Hoc tamen scimus, quod omnes judei sub iurisdicione maiestatis vestrae sunt et hec multa ad maiestatem vestram et cameram hanc pertinuisset. Quod si literas, quas nomine maiestatis vestre pro hac re ad ipsos dominos dederamus, non contempsissent et judeos ipsos ad cameram misis-

sent, sperassemus non parvam summam in subsidium presentis necessitatis maiestatis vestre habere potuisse.

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 11.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: körben kétkarú mérleg homorú csészékkal, felette hatágú csillaggal, zárlatán 4 db fődött gyűrűspeccsével. Ennek a levélnek melléklete egy külön cédulán a közölt szöveg.

182.

1529. június 5. Buda. Ferdinánd király a nagyszombati tanács tudomárára hozza, hogy tanácsosát, Sibrik Osvátot küldi teljhatalommal a városokban lakó zsidókhoz, akik intézkedéseinek engedelmesskedjenek.

Ferdinandus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc.,
infans Hispaniarum, archidux Austrie etc.

Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti! Misimus fidelem nostrum egregium Osvaldum Sybryk consiliarium nostrum in certis, iisdemque arduis negociis ad judeos, qui in ista civitate nostra Tirnaviensi sunt, cum plena facultate atque autoritate agendi, tractandi et quitquid visum fuerit, in iis ipsis rebus concludendi. Quare volumus et fidelitati vestre harum serie sub pena amissionis bonorum vestrorum mandamus, ut in hec negocia, pro quibus prefatus consiliarius noster missus per nos est, vos nullatenus ingerere audeatis, sed potius eidem in omnibus, que ad perficienda ea opportuna videbuntur, omni auxilio adesse et quitquid idem vobis dixerit ac faciendum nostro nomine commiserit, in his omnibus eidem obtemperare atque exequi debeatis, aliudque pena sub premissa facere nulla ratione audeatis. Datum Bude, sabbatho proximo post octavam festi Corporis Christi, anno eiusdem millesimo quingentesimo vigesimo nono.

ad mandatum domini regis.

Thomes Nadasdy etc.

F. Th. secretarius.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici et juratis, ceterisque civibus et incolis civitatis nostre Tirenaviensis, fidelibus nobis dilectis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 146—7.

1529. június 5. Buda. A magyar kamara tanácsosai többek között azt is jelentik I. Ferdinánd királynak, hogy egyik társukat kiküldték Nagyszombatba és a szomszédos helyekre nyomozásra a zsidók ügyében, hogy aki bűnös, az bűnhődjék, de a büntetéspénzek az ország javára fordíttassanak és ne a magánosok érdekét szolgálják.

.....

Preterea sacra regia maiestas credimus maiestatem vestram iam aperte et ut est, intelligere, quid inter judeos contigerit et quomodo contra literas maiestatis vestre et prohibitionem nostram domini comites de Sancto Georgio supplicio affecerint, omniaque eorum dissipaverint. Misimus nunc nomine maiestatis vestre unum ex fratribus et collegis nostris ad Tirnaviam et alia loca, ut inquirat et veraciter investigat, quonam modo res se habent in eum maxime finem, ut mali puniantur et si quid mulcte merebuntur, in subsidium magis necessitatum maiestatis vestre et regni, quam in usum aliorum cedat. Hec propterea maiestati vestre significamus, ut si aliqui de rebus istis judeorum apud maiestatem vestram agerent, maiestas vestra sit admonita et meminerit, quid facere hac in re expediat. Deus altissimus sacram maiestatem vestram diu et feliciter serviet. Bude, quinto Junii 1529.

Eiusdem sacre maiestatis vestre

humillimi servitores consiliarii
camere Hungarice etc.

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 11.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: körben kétkarú mérleg homorú csészékkel, felette hatágú csillaggal, zárlatán 4 db fődött gyűrűspeccsével.

1529. június 20. Buda. A magyar kamara tanácsosai arra való tekintettel, hogy Nagyszombat városa Sibrik Osvát kamarai tanácsosnak a zsidók ügyében tett intézkedését magukra nézve sérelmesnek vélik és ezért követségbe szándékoznak menni a királyhoz, azt kéri I. Ferdinánd királytól, hogy addig is, míg vissza nem tér útjáról, hagyja érvényben Sibrik intézkedését.

Sacra regia maiestas, domine,
domine nobis graciousissime!

Post fidelitatis et perpetuorum serviciorum nostrorum humillimam subiectionem. Quemadmodum diebus preteritis maiestati vestre significaveramus, in negotio judeorum miseramus dominum Osvaldum Sybryk Tirnaviam cum plena facultate, qui juxta instructionem domini palatini et locumtenentis maiestatis vestre ac nostram ea in ipso negotio judeorum fecit, que iusta et iuri consona esse visa sunt. Graviora autem et

que arbitratus est maiestatem vestram concernere, sub felicem adventum huc maiestatis vestre distulit, verum cives Tirnavienses hanc ipsius domini Sybryk consilium atque deliberacionem putant aliquid consuetudini ipsorum derogare et ob eam causam volunt, uti intelligimus, ad maiestatem vestram proficisci. Possunt istic apud maiestatem vestram aliter, quam est rem exponere, aliis certe nunc aliis maiestas vestra implicita est negociis, quare supplicamus maiestati vestre, dignetur maiestas vestra recordari priorum litterarum nostrarum et negocium judaeorum in eo statu, in quo nunc est, juxta instruccionem domini locumtenentis et nostram ac per consequens deliberacionem ipsius domini Sybryk relinquere, nichil iudicio nostro damni neque maiestas vestra, neque cives Tirnavienses detrimenti hinc capient. Postquam redierit maiestas vestra, erit in arbitrio et iudicio maiestatis vestre, quid facere hac in re dignabitur, Deus altissimus sacram maiestatem vestram diu et feliciter servet. Bude, vigesimo Junii, anno domini 1529.

Eiusdem sacre maiestatis vestre

humillimi servitores consiliarii
camere Hungarice.

Kivül: Sacre regie maiestati Hungarie et Boemie etc., domino, domino nobis graciousissimo.

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 11.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: körben horgony, zárlatán 4 db födött gyűrűspeccéttel és hátlapján ez egykorú kancelláriai feljegyzésekkel: 1., *Sy sollen kuniglicher maiestet ein lauter antzaigen thun, was die beswert der von Tirna hierin ist, das sich ir maiestet destpas wyss entslossen*, 2., *Kuniglichen maiestet zuschikken sich daruber zuentsliessen. Fiat Antwort der camer.*

185.

1529. június 23. Buda. Ferdinánd király megparancsolja a nagyszombati tanácsnak, hogy Orozslán és Markos nevű zsidókat kötelesek a városukba befogadni és nekik szabad mozgási és cselekvési szabadságukról gondoskodni.

Ferdinandus dei gracia rex Hungarie et Bohemia etc.,
infans Hispaniarum, archidux Austrie etc.

Prudentes et circumspocti fideles nobis dilecti! Certis et rationalibus de causis medio fidelis nostri egregii Osvaldi Sybryk consiliarii nostri judeos nostros Orozlan et Markos vocatos, presencium scilicet exhibitores, feceramus huc Budam ad consiliarios camere nostre Hungarice adduci, qui iam per eosdem consiliarios nostros sub fideiussione certorum proborum et nobilium virorum sunt remissi negocium omne, quitquid erat hoc, ad felicem redditum nostrum reicientes. Quare volumus et fidelitati vestre harum serie sub pena indignacionis nostre mandamus, ut prefatos judeos Orozlan et Markos in istam civitatem nostram intromittere, eosdemque inibi simul cum omnibus aliis judeis

infra felicem redditum ad regnum hoc nostrum Hungarie commorari atque in eadem civitate versari et quemadmodum hactenus omnia negocia eisdem libere tractare, agere permittere debeatis, aliudque facere nulla ratione audeatis. Datum Bude, in vigilia Nativitatis Beati Johannis Baptiste, anno domini millesimo quingentesimo vigesimo nono.

ad mandatum domini regis.

Thomas Nadasdy manu propria.

Kivül: Prudentibus et circumspectis judici et juratis ceterisque civibus civitatis nostre Tirnaviensis, fidelibus nostris dilectis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 128—9.

186.

1529 első feléből. Frangepán Ferenc kalocsai érsek levelében többek között arra kéri János királyt, hogy amikor találkozni fog a török császárral, hasson oda, hogy a ferences rend a jeruzsálemi Szent Sír őrizésében továbbra is megmaradhasson, amitől vagy 4 év előtt a zsidók ösztönzésére egy dervis kérelmére őket eltiltották.

Littere Broderici et fratris Francisci de Frangepanibus intercepte.
.....

Ultimo supplico vestre maiestati et nomine meo et nomine tocius ordinis, si imperator Turcharum cum vestra maiestate constituetur, ut spero et credo, velit suam maiestatem rogare, uti locum fratrum nostrorum Hyerosolimis existentem reddat fratribus et eos ibi precipiat suis gubernatoribus pacifice tenere, quem locum sua maiestas quarto abhinc vel circiter anno ad preces cuiusdam dervisi ex suggestione judeorum, ut dicunt, fratribus immo christianis abstulit et ecclesiam in insquitam commutavit. Si enim locus ille fratribus non restituetur, non credo amplius illic fratres moraturos, qui in maxima calamitate, ob devotionem tamen, quam ad illum sacrum montem Sion habebant, hucusque illic perseverarunt, non tamen pro se, quantum pro aliis christianis sanctum sepulchrum visitantibus, qui omnino, uti vestra maiestas poterit cognoscere tum ex aliis, tum precipue ex magnifico domino meo, domino Laski palatino Siradiensi, non poterunt illud visitare, nec illa devota peragere peregrinationem sine aperto vite discrimine, si fratres illinc remonebuntur, quos, ut dixi, non credo illic mansuros, si per cesaream maiestatem locus eis non restituetur.

.....

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 13. sine dato felírású csomagban 54—56. és 69. sorszámok alatt.

Egykorú másolat az elkobzott eredetiről két ívrétű papiroson, melynek vízjegye kétszer fordul elő: egymás felett két mantuai kereszt.

E leveleket, miként azt az 58. számozású írásból megtudhatjuk, Báthory András ecsedi várnagyai fogták el.

1529 július 9. *Budweis. I. Ferdinánd király a magyar királyi kamarát arra utasítja, késedelem nélkül közöljék vele, hogy a zsidók ügyében Nagyszombat városának mi a sérelme.*

Camere Hungarice.

Ferdinandus etc. Magnifice et egregii fideles dilecti! Accepimus litteras vestras die 20. Junii proxime elapsi super negotio judeorum. Quia vero in iis mentionem facitis de gravaminibus, que sibi Tirnavienses inferri asserunt, vos itaque requirimus, ut eadem gravamina statim ad nos per litteras vestras mittatis, nosque de iis pure et liquide informetis, ut et nos exigente casu, que necessaria fuerint, super eisdem agere et ordinare valeamus, secus non facturi. Datum Budwitii, 9. Julii 1529.

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 12.

Eredeti fogalmazvány papiroson, melynek vízjegye: *P betű*, felette címerpaizzsal.

1529. szeptember 8—10. *Egy szemtanú jelentése arról, hogy a török hadsereg miként foglalta el Buda városát és várát. Az első rohamot a várórség vitézül visszaverte, de mikor a török császár megérkezett és általános rohamot rendelt el, a város kezükbe került, majd a külső várat ostromolták meg, míg a belső vár hitre megadta magát. A török nem tartotta meg szavát, Nádasdy Tamást és a budai városbírói kötéllel a nyakukban a török császár elé vezették, az őrséget pedig felkoncolták. A töröknek azért sokkal több volt a vesztesége, mert három napba került, míg a halottaikat össze tudták szedni, kiket a budai zsidótemetőben földeltek el.*

Vermergkht, wie vnd wann sich die Ofen belegerung der stat vnd sloss angefangen, auch die eroberung desselben zuetragen vnd verlossen hat.

Erstlich am XXIII. Augusti ist die statt vnd sloss Ofen mit ettlichen wäschen gerings vmblegert worden, also das niemand weder aus noch ein hat mugen.

Nach ettlichen tagen ist ain geschütz, so der Turgkh auf dem lannd fuert, hernach khomen, mit dem die wäschen die stat beschossen, die gesturmbt, denselben sturm verlorn vnd darob grossen schaden genommen.

Bald darnach ist der Turkisch kayser personlich mit der schiffart vnd den galeen auch ankhomen, die waschen gefragt, ob sy die statt vnd sloss Ofen erobert haben, sy im geantburt, nain. Darauf er inen vnd den hawblewten beuolhen allenthalben zu berueffen, daz kain mentsch in dem ganntzn hör weder ess noch tringkh, bis daz die statt vnd sloss gesturmbt vnd erobert werde.

Auf solh ausrueffen ist die statt abermals an allen ortten gerings vmb mit dem sturm angeloffen worden, also daz man vor volghk die mawr wenig gesehen hat mügen. Demselben sturm haben die khnecht nit widersteen mügen, sein also durch daz gewaltig nachtruckhen der Turgken in den samethoff getriben worden, doselbst sich abermals gesetzt vnd des pessten in die veindt gestochen vnd geslagen, aber dermenig nit verseen mügen vnd sein also so vil der knecht ausserhalb des sloss gewesen, all beliben.

Nachgeends haben die Turgken ir geschutz in dy gassen bey Sannd Sigmundt gepracht, auff all weer des sloss, furnemblich des grossen kayser Sigmunds etc. sal geschossen, den khnechten, so noch im sloss gewesen, die weer genomen, indem etliche heuser abgerissen, das holtz wegkh, alles dem graben zuetragen, den angeschutt, also daz sy zu den venstern dess grossen sals hinein haben mügen steigen, deren die knecht im mitern hof in ir ordnung gewart vnd sy abermals so langg gewerdt, biss ir kainer mer bei leben gewesen ist.

Nachdem sein die Turgkhen an daz inertorr khomen, solhs aufzuhagkhen vnderstandden, haben vnnsern, deren an maisten statt volghk gewesen, herausgeruefft vnd in gesagt, wo sy inen trawen vnd glauben hallten welle, sy daz thör offen. Auff solhs ist den im sloss des kaysers vnd aller wäschen trawen vnd glawben zuegesagt worden. Darauff in daz thor geoffent. Als die Turgkhen hineinkhömen, haben sy zu stundan nach dem Nadasty vnd dem richter gefragt, die in angetzaigt vnd sein zu stund mit khetten vmb den hals gefengkhlich fur den Turgkhischen khayser gefuert worden.

Den anddern aber ist weder trawen noch gläuben gehallten, sonnder haben zu stund an inn die vnnsern gehawen, die auch all beliben.

Doch in allen sturmen vnd stenden sein alwegen der Turgkhen vill mer, als der vnnsern beliben, daz auch dabey abzunemen ist, dan die Turgkhen drey ganntz tag vnd nacht an dem sloss zu raumen gehabt vnd sein die corper all auf der judenfreithof gefuert worden. Gott genad den vnnsern.

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 12.

Eredeti egykorú jelentés ívrétű papíroson, melynek vízjegye: P betű, felette címerpaizzsal, hátlapján ez egykorú feljegyzéssel: *Ofen belagerung.*

1529. december 29. *Marchegg. Idősb Salm Miklós gróf alattvalója, Nessel zsidó érdekében a pozsonyi tanácsnál közbenjár, aki több köböl gabonát vett meg Preuss Bálint pozsonyi polgártól és erre 10 font dénár előleget is adott, ki mégis ezt a gabonát máshova vitette el. Ez a kérdés békésen intéztessék el, hogy a zsidónak ne legyen oka többé panaszra.*

Vnnsern günstlichen grues beuor ersam, weis, lieb freund vnnnd guet nachpern! Vnns hat gegenwertiger zaiger Nessel jud, vnnser hold

vnnnd vnnderthan zu Marchegkh, diemutigist bericht, wie er vor kurtz-
uerschiener zeyt von dem Valtin Preussen mitburger der stat Brespurgh
etliche mutt traid khaufft vnnd ime daran zehen phund phennig geben
vnnd zuegestellt habe. In mitler zeit, als der gedacht vnnser jud ander
seiner geschefft halbm nit ainhaimbs gewesen, hab benantter Valtin
Preuss das getraid von hinnen hinweg führen lassen, dabey vnnd mit
er selbs persönlich gewesen sey, des sich gedachter jud wieder ine
beswerlichen aufs höchst beclagt vnnd vnns hierinn vmb gnedige hilff
vnnderthenigist ersuecht vnnd angelangt. Demnach ist vnnser begern
an euch, ir wöllen bey obbemelltem ewrm mitburger mit vleis darob
sein vnnd verschaffen, damit er sich mit gedachtem vnnserm juden
aller sachen halbm aufs fürderlichist vergleich vnnd vertrag vnnd ine
nit verrer claghafft mach. Wöllen wir vnns der billichait nach zu euch
versehen vnnd solichs in annder wege gern vergleichen. Hiemit euch
guete nachperschafft ze beweysen alltzeyt. Datum Marchegkh, am
XXVIII—den tag Decembris anno etc. im XXVIII—den.

Niclass graf zu Salm der elter etc.

Kivül: Dem ersamen vnd weysen n. richter, burgermaister vnnd
rate der stat Brespurgh, vnnsern guten freunden vnnd nachpern ze
handen.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5605.

Papiros, vízjegye: ökörfej, szarvai között kettősszárú kereszten tekergő kigyó-
val, zárlatán ovális alakú gyűrűspecséttel.

190.

*1530 előtt. Prozelyták járnak Nagyszombat, Pozsony, Buda, Esztergom,
Székesfehérvár és Tata községeiben, ahol módos zsidók támogatják őket
vándorútjukon.*

Weil ich im Ungerland gewesen bin, hab ich drey Gerim גרים
sehen bettlen (Gerim heyst frembding, verstehe die Christen, die zu
Juden worden seind), ist jr jedem zu Thirno, Pressburg und Ofen bei
den hundert Ungerisch golt gulden worden, ausgenommen was jnen zu
Gran, Weyssenburg und Thotis geworden ist, hat sunst nicht mehr
besonder Juden im land gehabt.

Antonius Margaritha: Der gantz Jüdisch Glaub. Frankfurt a/M., 1544. 96—97.
(Első kiadása: Augsburg, 1530.)

1530. február 7. Prága vára. Ferdinánd király megparancsolja a nagy-zombati városbírónak és zsidóbírónak, hogy mivel Jakab zsidót több társával együtt Bazinban megégették, ez okból városukban hátrahagyott vagyonát fíának, Ábrahámnak, mint törvényes örökösének minden akadékoskodás nélkül adják át és követeléseit behajtásában legyenek segítségére.

Ferdinandus dei (gracia) Hungarie, Bohemei, Dalmacie etc. rex, infans Hispaniarum, archidux Austrie, dux Burgundie etc., marchio Moravie etc., comes Tirolis etc. prudentibus et circumspectis iudicibus civitatis et hebreorum in Tirnavia existentibus, fidelibus nobis dilectis gratiam nostram regiam. Expositum est nobis pro parte Abraham judei, filii naturalis et legitimi Jacobi eciam judei, qui proxime in Bezing cum ceteris combustus est, qualiter adhuc inibi in Tirnavia relicta sit ab eodem Jacobo domus et bona quadam mobilia et credita atque alia ab avunculo suo — Smole vocato — veniencia prefatum Abraham, filium eius, legitime et hereditarie concernencia et ad eum devoluta, que tamen in hanc usque horam habere nequeat. Cum autem predictus Abraham, sicut fidedigno testimonio et precipue referente nobis strenuo fideli nobis dilecto Wilhelmo Prwsinowczky cognovimus, ad eius instanciam potissimum has literas dedimus, patris sui abintestato defuncti heres legitimus existat, ipsique domus et bona per eundem patrem et avunculum suum relicte jure hereditario pertineant, nosque eundem illa, ut par est, adipisci, eisque uti et gaudere velimus, idcirco fidelitati vestre firmiter harum serie committimus et mandamus, quatenus statim receptis presentibus prefato Abraham et eius procuratori legitimo, presentencium videlicet ostensori, domum et bona predicta tam a patre quam avunculo suo derivancia cuiuscunque sortis et ubicunque existant, realiter et cum effectu consignetis, eumque de eisdem iuxta ordinationem et statuta in similibus de jure vel consuetudine observari solita investiat et possessionem illorum realem et actualem eidem et nemini alteri tradatis, ipsumque eisdem quiete et pacifice uti, frui et gaudere et eisdem uti propriis juxta voluntatis et desiderii sui exigenciam agere et disponere permittatis, idque ab aliis fieri curetis assignando quoque sibi nomina debitorum in libro vestro contentorum, que eundem Jacobum et avunculum predictum quoquo modo respiciunt, cui quoque omni favore et auxilio ac consilio vestro assistatis, ut illa quibuscunque debentibus et ubilibet constitutis, sive sint cives, sive aliorum districtuum incole, sine ulteriori mora et dilacione assequi et obtineri valeat, secus minime facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in castro nostro Pragensi, die VII—o mensis Februarii, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo, regnorum nostrorum quarto.

ad mandatum domini regis proprium.

Ferdinandus.

Johannes Maius.

1530. augusztus 17. Nikolsburg. Liechtenstein Lénárd és János alattvalójuk, Haindl zsidó érdekében a pozsonyi tanácshoz fordulnak és azt kéri, hogy annak a két háznak az árát, amelyek a zsidók kiűzése előtt Haindl zsidó birtokában voltak, fizessék meg és annak a reményüknek adnak kifejezést, hogy ez a kérdés barátságos úton nyer elintézését.

Fursichtig, ersam, weiss, besonnder lieb frundt vnd nachbarnn vnser diennst seind euch inn guettem willenn zuuor. Es ist zw vnns khomen Haindl jud, der Wölflin sun, vnser vnnderthonn vnd angezaigt, wie er zway hewser bey euch zw Bresburg in der statt gehabt, welhe ime in abwesen sein durch euch inn austreibung der judenn eingezogen sollenn sein vnd ir solhe verkhaufft sollte habenn one willenn vnd wissen gedachts vnners vnnderthonns, auch one alle vrsach vnd vnuerschulter sach vmb ain summa gellts, darann er khain genuegenn will habenn. Wo den also bedunckht vnns auf gedachts vnners vnnderthon antzaigen vnpillig, dann er vermaint solhs im verkhauff zw erdulden der gestalt, was guet lewtt erkennen, das solhe hewser trewlichenn werd sein, das ime solhs vonn euch darumben zuegestellt werde. Ist darauf an euch vnser besonder lieb frund vnd nachbarnn vnser fruntlich vnd nachbarlich bitte, ir wellett gedachtem vnsern vnnderthonn vmb solhe seine hewser widerfarn vnd zuesteenn lassenn, wes sy trewlich vnd pillig werd sein, des wir vnns dann genztlichen der pillighaytt nach zw euch vnsern besonndern liebenn frundt vnd nachbarnn versehenn, ir werdet solhs vonn vnserenntt wegenn guetwillig thuen, dergleichenn wir, wo es zw schulden khumbt, vonn ewrenntt wegenn auch guetwillig thuen wellenn. Wo aber solhs nit beschech, wurden wir geursacht gedachtem vnserm vnnderthonn weytter zuuerhelfenn mit auffhaltung vnd inn ander weg, wes er recht vnd fueg het, damit ime das ihenig, was ime pillig vnd rechtlich zuegehört, widerfarnn möchte, welches wir vonn nachbarschaft wegenn lieber vnnderlassenn wolltten mit begere ewrer verschribnem anntwurten vnns weytter darinn anstatt vnser vnnderthonns wissenn ze halltten, damit was euch vonn vnns nachbarlich lieb vnd dienst ist. Datum Nicolsburg, denn XVII. tag Augusty anno etc. inn XXX—isten.

Leonnhart vnd Hanns guetternn,
herrn von Liechtenstain vnd Nicolsburg etc.

Kivül: Denn fursichtigenn, ersamenn vnd weyssenn herrnn richter, burgermaister vnd rathe der statt Presburg etc., vnsern besonndern lieben frundten vnd nachbarnn.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 25. nr. 2772.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: körben félkörív, zárlatán két db nyolcszögletű gyűrűspeccsével, melyek közül az egyik már kiszakadt.

A levél hátlapján ez egykorú kancelláriai feljegyzések olvashatók: *presentata die 26. Augusty anno 30. és verkhauff der heuser des juden.*

193.

1530. szeptember 11. Nikolsburg. Liechtenstein Lénárd és János közzönettel veszik tudomásul a pozsonyi tanácsnak azt a határozatát, hogy Haindl zsidó pozsonyi házainak becsértékét, amiként azokat polgárainak eladták, hajlandók megtéríteni és kéri, hogy mivel Haindl zsidó most halálos beteg, ezt az összeget megbízottjának, Jakab zsidónak fizessék ki.

Fursichtig, ersam, weiss, besonnder lieb frundt vnnserr diennst seind euch inn frunttlichem guetten willenn zuuor! Ewer annttwurt vnns auf¹ vnnserr schreibenn Häindl juden hewser berurn, so er bey euch gehabt, gethonn, habenn wir mit seiner innhalt vernommen, inn welchem ir anntzaigt, wie ir gedachtem vnnserr vnderthon wie thewr solh hewser durch geschworn werckhlewt geschätzt vnd nachmals durch euch verkhaufft zuezustellen nie wider gewest, sonnder wann er khumb, soll ime solhs vonn euch zuegestellt werden, welches wir euch dann hohenn dannckh sagenn vnnd steet vnns in dergleich vnnd ainem mererrn vmb euch guettwillig zu beschulden vnnd fuegenn euch darauß ze wissenn, das solher jud yetz in tod kranckh ist vnnd seinen guettenn frundt Jacob juden, vnseren vnnderthonn, zaiger ditz brieffs, gebettenn vnd ime seinen volmechtigenn gwalt gegebenn solh gelt anstatt sein einzenemenn, vmb solhs euch genuegsam, wie sich geburt, ze quittierenn etc. Ist darauß ann euch vnnserr besonnder lieb frundt vnnserr fruntlich bitte, ir wellett gedachtem juden, zaiger ditz brieffs, das gellt vmb die verkhaufftenn hewser guettwillig one weytere rayss, mue vnnd cosst vonn vnnserranntt wegenn zustellen, das wellen wir² zu aller zeytt vmb euch in dergleich vnd vil mererrm geflissenn sein zuuerdiennen vnnd thuen, was euch vonn vnns fruntlich lieb ist. Datum Nicolspurg, denn XI. tag Septembris anno etc. im XXX-isten.

Leonnhart vnnd Hanns geuettern, herrn vonn Liechtenstein vnd Nicolspurg etc.

Kivül: Denn fursichtigenn, ersamenn vnnd weysenn herrn richter, burgermayster vnnd rathe der statt Presburg etc., vnnserrn besonndern guettenn frundten.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 36. nr. 5641.

Papiros, melynek vízjegye: kutya, zárlatán vörös viaszba nyomott két gyűrűspeccsével, az egyik nyolcszögletű, míg a másik ovális alakú.

¹ utána: *ewer*, ² utána: *euch* törölve.

1530. szeptember 17. Nikolsburg. Liechtenstein Lénárd és János a pozsonyi tanácsnak válaszával Haindl zsidó két házának árával kapcsolatban nincsenek megelégedve és újból sürgetik, hogy a zsidó minden további várakozás és költség nélkül hozzájusson a pénzéhez és ha nem lehet másképpen, úgy Pozsony városa várja meg a részletfizetések idejét.

Fursichtig, ersam, weiss, besonnder lieb frundt vnnsere diennst seind euch inn frunttlichem guettem willenn zuuor. Ewer schreiben, so ir vns zum andernmal vnnsers vnderthonns Hännndl judenn hewser halbenn gethon, haben wir mit seiner innhalt vernommenn, inn welchem ir anntzaigt, das solhe auff theg verkhaufft sein worden, zubezaln, welcher bezalung gedachten vnnsere vnderthonn vonn jar zu jar, wie ir vermaynt, wartten soll, welches vnns dann vnnpillich bedunckht. Auf ewer vorig schreiben, darinn ir meldet, wie ir gedachtem vnnsere vnderthonn auf sein anlangenn vnd begern nit wider gewest das gelt, darumb die hewser verkhaufft seind worden, zu erlegenn vnnd zuegestellenn, auch ir inn demselbem schreiben khainen tag der bezalung benennt, des wir vnns dann noch zu euch vnnsere besonnderen guetenn frundtenn one weyttere mue, cosst vnnd schädenn zu beschehenn versehenn. Ist darauff nochmals an euch vnnsere besonder lieb frundt vnnsere frunttlich bitte, ir wellet gedachtem vnnsere vnderthonn solh gelt vmb die berurtten seine zway hewser, so ir ime verkhaufft, one weyttere mue, cosst, schädenn vnnd verzug guetwillig zuestellenn vnnd selbs der theg der bezalung vmb die hewser ewer mittuerwanntenn erwarten, dann vnns solhs zimblich vnnd pillich bedunckht, dieweyl gedachter vnnsere vnderthonn vonn solhenn seinen hewsern wegkgetrieben vnnd sonst nichts, dann solh gelt zu auffentthaltt seins weibs vnnd khindern hatt, das ime solhs one lenngern verzug zuegestellt werde, wie in dan selbst auch der pilligkhaytt nach woll ermessenn khundt. Sind also der genntzlichen zuuersicht zu euch vnnsere besonndern guetenn frunden, ir werdet ime solh gelt vmb die berurtten hewser one lenngerenn verzug vonn vnnsere vnnd wegen guetwillig zuestellenn vnd widerfarenn lassenn vnnd den tag vonn ewerm mittuerwonntten, darauff solhe hewser verkhaufft, wie der khauff derselbenn beschehen, selbs erwarten, das wellenn wir vmb euch guetwillig verdiennen vnd beschuldenn. Wo aber solhs nit beschäch, wurdenn wir geursacht vnnsere vnderthonn obenent nach dem lanndsprauch weytter zuerhelfenn, wes er recht vnnd fueg hett. Damit was euch vonn vnns lieb ist. Datum Nicolspurg, denn XVII. tag Septembris anno etc. inn XXX—isten.

Leonnhart vnnd Hanns geuwttenn, herrn vonn Liechtenstein vnnd Nicolspurg etc.

Kiwil: Denn fursichtigenn, ersammen vnd weysen herrn richter, burgermayster vnnd ratt der statt Prespurg, vnnsere besonnderenn guetenn frundtenn ze handen.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 25. nr. 2773.

Ivrtú papiros, melynek vízjegye: medve, zárlatán vörös viaszba nyomott kettő db nyolcszögletű gyűrűspecséttel. Ezek közül az egyik töredékes.

A levél hátlapján ez egykorú kancelláriai feljegyzések találhatóak: *presentata 21. Septembris anno 30. és Haindl juden betreffend.*

195.

1530. november 2. Néhai Schneider Barthus nagyszombati polgár lánya, Borbála végrendeletében felsorolja azokat az adósságokat, amelyeket édesanyjuk tett, aki többek között Lang Lebl zsidónak egy ezüst serleget zálogosított el két és fél forintért.

.....
Vermerckht dy schuldt, so vnser mueter gemacht hat:
.....

Item Lang Lebl juden ain silbren pecher per fl. II 1/2.
.....

Nagyszombati városi levéltár, Testamenta 1511—1617.

196.

1530. november 9. Nikolsburg. Liechtenstein Lénárd és János a pozsonyi tanács választ megelégedéssel veszik tudomásul és kéri, hogy a házak árából Szent Márton napjára esedékes részletet fizessék meg Haindl zsidónak.

Ersam, weiss, besonnder lieb frundt vnnser diennst seind euch inn fruntlichem guettem willenn zuuor. Ir tragt guett wissenn des jungstenn schreibenn, so ir vnns vnser vnnderthonns Haindl juden halben gethon, darinn ir euch verwilligt ime das gellt vmb seine verkhauffte hewser, wie die bezalung vnd täg bestimbt, zuesteenn ze lassenn, darauff dan gedachter Haindl jud nach solhem, was auf den Sand Merten tag erlegt, schickht. Ist darauff an euch vnser besonnder fruntlich bitte, wellett ime solhs laut ewers schreibenn one lennger auffhaltt zuesteenn lassenn, das wellenn wir inn dergleich vnnd ainem mereren guettwillig vmb euch beschuldenn vnd thuenn, was euch lieb ist. Datum Nicolspur, denn VIII. tag Nouembris anno etc. im XXX—isten.

Leonhardt vnnd Hanns geuettern,
herrn von Liechtenstain vnd Nicolspur etc.

Kívil: Denn fursichtigenn, ersamenn vnnd weysenn herrn richter, burgermayster vnnd rathe der statt Pressburg, vnsernn besonndern guettenn frunndtenn.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 25. nr. 2778.

Papíros vízjegy nélkül, zárlatán kettő db vörös viaszba nyomott gyűrűs-pecséttel, az egyik nyolcszögletű, míg a másik ovális alakú. A levél hátlapján ez egykorú feljegyzés olvasható: *Hans Ekerle von Nicolspurg hat emphan gen die 8 fl. von wegen Haindl juden.*

197.

1531. április 24. *A pozsonyi városkamarás a tanács utasítására 15 forintot fizet ki Haindl zsidónak Koler János kamarai jegyző háza után.*

Item chamerer hat zalt am tag Georgii im XXXI. jar dem Haindl juden oder seinem potten XV fl. von wegen Hannsen Kolers chamerschreibers hewsel¹ aus beuelh der hern, facit XVIII tal. VI sol. den.

Pozsonyi városi levéltár, K/81. — 259.

198.

1531. november 1. *A pozsonyi tanács Ferdinánd királynak arra a rendelkezésére, hogy Mandl zsidó egykori pozsonyi házait eladhassa, felterjesztéssel él, melyben kifejtik, hogy mivel a zsidók a mohácsi csatavesztés után elmenekültek a városból, erre való tekintettel Mária királynő és a tanácsosai hozzájárultak ahhoz, hogy e házakat eladhassák és azok árát a város erődítményei céljára fordíthassák. Mivel öfelsége Mária királynő intézkedéseit jóváhagyta, ezért azt a kegyet kéri, hogy ez az intézkedés is érvényben maradjon.*

Durchleuchtigster, grosmechtiger khunig, allergnedist herr! Post scripta ist vns ain beuelch von euer Romischen khuniglichen maiestat an Gotzauffarts tag nachst verschinen zu Prag aussgangen durch des Mandl juden son vberantwort worden, den wir mit gepurlicher vnd diemuetiger reuerentz emphan gen, inn welchenn vns euer Romisch khunigliche maiestat ernstlich vnd bey vermaidung euer Romisch khuniglichen maiestat vngnad beolhen gedachtenn juden seine heuser, so er etwo bey vns inn euer Romischen khuniglichen maiestat stat Prespur gen gehabt, die seinem geuallen nach zuuerkhauffen gestatten vnd ine hierinnen mit nichten verhindern.

Nun geben wir euer Romischen khuniglichen maiestat zu vnderricht der sachen diemuetigklich vnd inn vnderthenigkhait zu uernemen, das aller der juden heuser alhie zu Prespur gen gelegen, so inn der Turkhen flucht, als vnser allergnedigist herr khunig Ludwig hochloblicher gedachtnus furworden, von vns aus der stat Prespur gen entwichen, auff vnser vnderthenig anrueffen von vnser allergnedigisten frawen khunigin Maria vnd andern landtherrn, so sich derselben zeit bey ir khunig-

¹ utána: *thuet áthúzva.*

lichen maiestat zu Prespurg enthalten, der stat Prespurg die zuerkauffen vnd das gelt zur beuestigung vnd paw derselben ze wenden auss gnaden gegeben. Wie dann nachmals solchs vnd anders, so wir bey ir maiestat nit zu vnserm aigen, sonder der stat Prespurg nutz vnd auffnemen erlangt, als euer Romisch khunigliche maiestat ditzs khunigreich Hungern glucklichen eingenomen, von euer Romisch khunigliche maiestat alles confirmiert vnd bestetigt ist, versehen vns diemuetigklich, euer Romisch khunigliche maiestat werde das, so diser durch den schweren paw vnd beuestigung, so wir nun vnuolendet ligen lassen muessen, erarmbten stat Prespurg von vnser allergnedigisten frawen khunigin Maria ainmall aus gnaden gegeben vnd dann von euer Romisch khuniglichen maiestat allergnedigist confirmiert worden ist, mit nichten eintziehen, sonder damit wir das verricht gepaw zu end pringen mugen, allergnedigiste hilff erzaigen, wie wir dann dieselb etlichmall auff vnser diemuetigst anlangen von euer Romisch khuniglichen maiestat vnd derselben verordneten kriegscommissarien vnd rath allergnedigiste vertröstung enphanen haben, dann was euer Römisch khunigliche maiestat vnd derselben land vnd leuth an beuestigung vnd erhaltung diser stat gelegen, mag euer Romisch khunigliche maiestat selbst allergnedigist abnemen vnd bedenken.

Ist derohalben an euer Romisch khuniglichen maiestat, vnser allergnedigisten herrn, vnser diemuetigst bitt vnd anrueffen, die gerueche vns, das wir euer Romisch khuniglichen maiestat beuelch nit gelebt, inn kheiner vngnad auffnemen noch vns zu vngehorsam messen, sonder inn bedenkung erzelter vrsachen vnd das euer Romisch khuniglichen maiestat von obgedachten juden der vngrundt suplicirn worden ist, beruerten an vns aussgangen beuelch abstellen, bey dem, so vns ainmall von euer Romisch khuniglichen maiestat gegeben worden ist, handthaben auch allergnedigist bedacht sein, damit auff vilualtige vertröstung euern Romisch khuniglichen maiestat ainst diser erambe stat zum paw ain hilff beschehe vnd derselb nit also euer Romisch khuniglichen maiestat vnd vns zu nachtail vnuolendet ligen beleib. Begern wir vmb euer Romisch khuniglichen maiestat diemuetigst vnd als euer Romisch khuniglichen maiestat getrewist vnderthon, die neben euer maiestat lieb vnd leben auffzegeen lassen berait sein, inn allervnderthenigkheit zuerdienen. Datum 1. Novembris anno 31.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 37. nr. 5711.

Eredeti fogalmazvány vízjegy nélküli papíron a szövegben számos törléssel és betoldással.

1533. február 5. *A pozsonyi városkamarás egy zsidóház eladásából Rot Ambrus kalaposmestertől 10 font dénárt vesz be, míg Péter lakatosmesternek, aki egy kulcsot készített a Zsidó-utcahoz vezető lépcsőhöz, 12 dénárt fizet ki.*

Allerlay zuaintzig einnemen chamerers.

Item am tag Agathe virginis eingenumen von her burgermaister von wegen ains juden hauss, so Andre Piber kaufft vnd Ambross Rodt bezalt hat, facit X tal. den.

Peter schlosser.

Ain schlussel zu der stiegen in der Judengassen per XII den.

Pozsonyi városi levéltár, K/82. — 70., 204.

200.

1533. február 8. *Sempte vára. Thurzó Elek országbíró és királyi helytartó tudomásul veszi a pozsonyi tanács választát a zsidó házára vonatkozólag és közli velük, hogy korábbi levelét annak köszönhetik, mert nem válaszoltak ez irányú leveleire, egyben kioktatja őket a helyes jogi helyzetről.*

Prudentes et circumspecti viri, amici dilecti salutem! Quam excusacionem adfertis racione domus illius judaice, imo de litteris et requisicione nostra intelleximus. Non ob aliam causam posterioribus litteris ita scripsimus, nisi quod ad priores litteras nostras nullum responsum a vobis habuerimus, nec constabat causa, cur judeus ille non obtento judicio ad nos rediisset. Scimus vos non ignorare justiciam vel gentili cuique non esse denegandam, tempore itaque juridice discussionis protulisset judeus jura sua, protulisset et ille, qui domum possidet, concivis vester et tum veritas eliciisset, an scilicet judeus ille in perpetuum causa sua cadere debuisset, solet autem donacio eciam regia in judicium vocari jure ne an injuria quis bone alicuius impetravit et an ille merito suis privari debeat. Hec iccirco repetimus, quod in quantum auctoritas judicis ordinarii se extendit, ad cognoscendam rei veritatem judicia administrantur, litteras super attestacione pro parte vestra celebranda ad vos remisimus. Valere! Ex arce nostra Sempthe, 8. die Februarii anno domini 1533.

Comes Alexius Thurzo
judex curie ac locumtenens regie maiestatis.

Kívül: Prudentibus et circumspectis iudici, magistro civium et juratis civibus civitatis Posenii, amicis honorandis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 37. nr. 5769.

Papiros, vízjegye: kutya, zárlatán vörös viaszba nyomott fődött nyolcszögletű gyűrűspecséttel.

201.

1533. február 16. *Nikolsburg. Liechtenstein Lénárd és János alattvalójuk, Nassel zsidó érdekében közbenjárnak a pozsonyi tanácsnál és jóindulatú támogatásukat kérik annak az adósságnak behajtásában, amely célból Nassel zsidó megbízásából Márton zsidó fog megjelenni városukban.*

Ersamer, weyser, besonnder lieber frundt vnnser diennst seind euch in guettem willenn zuuor. Es ist zu vnns khomenn vnnser vnderthonn Nassel jud antzaigunde, wie er schuldner zu Presspurgh hab, deshalbenn hab er seinen volmechtigenn gwalt solhe einzupringen dem Martin juden, zaiger ditz brieffs gegeben, vnns deshalbenn vnderthenigklich vmb vnnser furschriefften ann euch ze gebenn gebetten, das ir vonn ampts wegenn mit den schuldnern, wie euch dan gedachter Martin jud wirdt anntzaigen verschafft hett, das sy ine one lenngeren verzug bezalettenn. Solhs haben wir ime auff sein vnderthenig bitte nit abschlahenn khunden, ist an euch demnach vnnser fruntlich bitte, ir wellet gedachtem Martin juden in solher einpringung der schulden verhelfenn, wes er recht vnnd fueg hatte, das wellenn wir in dergleichenn vnnd ainem mererm vonn ewrennt wegenn auch guettwillig thuenn. Damit was euch vonns diennstlich lieb ist. Datum Nicolspurg, dem XVI. tag February anno etc. im XXXIII-ten.

Leonnhart vnnd Hans guettertn,
herrenn vonn Liechtenstain vnd Nicolspurg etc.

Kívül: Dem fursichtigenn, ersamen vnd weysen N. richter der statt Presspurgh etc., vnnserm besonndern guettern frundt.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 26. nr. 2847.

Papiros, melynek vízjegye: címerpajzs felette koronával, míg a pajzs egyik oldalán *H* és másik oldalán *S* betűk láthatók. A levél zárlatán kettő db vörös viaszba nyomott ovális alakú gyűrűspecséttel.

1533. július 1. Pozsony. Pemflinger István magyar kamarai tanácsos többek között jelenti I. Ferdinánd királynak, hogy a nagyszombati zsidókat felszólította fizetésre, de még csak nem is válaszoltak. Az egri püspökkel újabb felszólítást küld hozzájuk, azonban csupán egy- vagy kétszáz forintra lehet számítani, ami édes kevés a nagy szükséghez képest.

.....

Betreffundt das gelt, so man von den juden zu Tyerna ainbringen soll, wiss eur konigliche mayestet, das ich eur mayestet beuelh inen, so pald ich hie ankhemem bin, zuegeschikt hab, aber bisher auff mein vleissig vnd embsig anhalten sich nit allain nit gestellt, sonder das mer ist, mir khain antwurtt gethan aus was vrsach oder anschiffung, khann ich noch nit wissen, sonder jecz in fuesstapfen schik ich mit des herrn bischofs von Erla, eur koniglichen mayestet kanztlere, schriftliche ermanung wider zu inen vnd ermans sy abermals auff hochst. Wartt also darauff anttwurtt, aber allergnedigister kunig auf solchs ist sych nit zuuerlassen, wenn wo sy gleich ettwas geben, so wierts vber ains oder II^c gulden nit bringen, das klekt zu solchen grossen augenscheinlichen notturften gar nichts.

.....

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 23.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: kutya, zárlatán vörös viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűpecséttel.

1533. július 12. A pozsonyi városkamarás a tanács intézkedésére egy nikolsburgi zsidónak 27 forintot fizet ki Froschauer kalaposmester helyett.

Allerlay zuaintzing ausgab.

.....

Item am abent Margarethe camerer zalt aus beuelch der herren aim juden gen Nicklspurg fur den Froschawer hueter XXVII fl., thuet XXXII tal. VI sol. den.

.....

Pozsonyi városi levéltár, K/83. — 308.

1533. október 9. Bécs. I. Ferdinánd király megjutalmazni óhajtván két kamarásának, Holzel Györgynek és Haynion Péternek érdemeit, abból az adóból, amelyet Sopron városának kell a zsidók helyett évente fizetni, 400 magyar forintot adományoz.

Donatio pro Georgio Holzel et Petro Haynion cubiculariis regiis.

Ferdinandus etc. Recognoscimus tenore presentium, quod nos meritum habentes respectum ad fidelia longa et grata servitia, que nobis fideles nobis dilecti Georgius Holzel et Petrus Haynion cubicularii nostri per plures hucusque annos magna fide, labore et assiduitate presterunt et adhuc prestare possunt et debent, eisdem ideo gratiam et beneficenciam nostram uberiolem pro suis ipsorum meritis ostendere volentes florenos quadringentos Hungaricales nobis a data presentium nostrarum literarum a prudentibus et circumspcctis fidelibus nobis dilectis iudice, iuratis et communitate civitatis nostre Soproniensis in cameram nostram loco et nomine hebreorum vel universitatis illorum olim in eadem civitate commorantium fisco nostro regio addictorum successive et proxime solvendos et numerandos prenominatis Georgio Holzel et Petro Haynion cubiculariis nostris sponte et libere cedendo dedimus, donavimus et concessimus, prout damus, donamus et concedimus per presentes omni meliori modo et iure, que possumus et debemus. Mandantes idcirco et districte precipientes prefatis iudici et iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis Soproniensis, omnibusque aliis, quorum interest seu interesse poterit, quatenus prescriptos quadringentos florenos Hungaricales nobis alioqui, ut prefertur, per eandem civitatem et communitatem nomine et loco, quibus supra, a data presentium solvendos sepedictis Georgio et Petro vel eorum procuratori seu procuratoribus legitimis et nemini alteri debitis temporibus et locis opportunis realiter et integre absque ulla exceptione solvant, numerent, tribuant et consignent, seque huic menti et expresse voluntati ac cessioni et donacioni nostre in nullo prorsus opponant aut secus faciant, in quantum gratiam nostram charam existimant, quosquidem florenos quadringentos Hungaricales sic per eosdem iudicem et cives vel eos, quorum interest, antedictis Georgio et Petro solutos et numeratos in futuris eorum computis aut similibus solutionibus deduci et admitti faciemus harum testimonio litterarum sigilli nostri impressione munitarum. Datum Vienne, IX. Octobris 1533.

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica fasc. 23.

Eredeti fogalmazvány penészfoltos, vízjegy nélküli papiroson.

Ezzel a királyi adománnyal szerves kapcsolatban állnak a MZSO V. kötet 2. rész 405—6. l.-on 12—13. sorszámok alatt közölt oklevelek.

1533. október 14. Bécs. I. Ferdinánd király megparancsolja a soproni tanácsnak, hogy adománylevele alapján két hűséges kamarásának, Holzel Györgynek és Haymon Péternek 400 magyar forintot minden késelelem nélkül fizessenek ki abból az adóból, amelyet a soproni zsidók helyett a magyar királyi kamarába kötelesek beszolgáltatni.

Mandatum.

Ferdinandus etc. Prudentibus et circumspectis fidelibus nobis dilectis iudici et juratis, ceterisque civibus civitatis nostre Soproniensis salutem et gratiam regiam. Cum attendamus ad fidelia, longa et grata servitia, que nobis et persone nostre fideles nobis dilecti Georgius Holzel et Petrus Haynion cubicularii nostri per plures hucusque annos magna fide, labore et sedulitate prestiterunt et adhuc prestare possunt et debent, eorum igitur omnium intuitu quadringentos florenos Hungaricales nobis per vos nomine et loco hebreorum seu universitatis illorum apud vos olim commorantium et fisco nostro addictorum a data presencium proxime et successive solvendos et numerandos sponte et libere cedendo eisdem Georgio Holzel et Petro Haymon dedimus, donavimus et concessimus, prout in litteris nostris cessionalibus et dationalibus desuper expeditis plenius continetur et habetur. Volentes igitur eiusmodi voluntati, cessioni et donationi nostre debitam per vos executionem apponi, vobis igitur et fidelitati vestre harum serie strictissime commendamus et percipimus ac volumus, ut antedictos quadringentos florenos Hungaricales nobis alioqui, ut prefertur, ratione premissa solvendos aut in cameram nostram inferendos antenominatis Georgio et Petro vel eorum procuratori aut procuratoribus legitimis et nemini alteri debitis temporibus et locis oportunis realiter et integre absque aliqua ulla exceptione dare et consignare debeatis et teneamini. Secus sub obtentu gratie nostre non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Vienne, XIII. Octobris 1533.

Bécsi Staatsarchiv, Hungarica 23.

Eredeti fogalmazvány penészfoltos, vízjegy nélküli papiroson.

1534. január 10. Satler János nagyszombati lakós özvegye Ilona végrendeletében többek között megemlíti, hogy Jakab zsidónak 2 forinttal tartozik.

.....
Item sie hatt entnommen II fl. von dem Jacob juden, die sie im schuldig ist.
.....

Nagyszombati városi levéltár, Testamenta 1511—1617.

1534. június 28. — július 4. A pozsonyi Zsidó-utcában beomlott a városház. A romok eltakarítására és az épületkövek kiválogatására a városkamarás 2 font 3 solidus 24 dénárt fizet ki, míg az ácsok azért, hogy a cseréptetőt lebontották, 4 solidus 16 dénárt kaptak.

Allerlei zuaintzing ausgab.

Item die wochen Visitacionis Marie verlond chamerer die eingefallen statmaur in der Jugengassen auszuraumen vnd die stain zu sundern, XVIII lon per I sol. III den., facit II tal. III sol. XXIII den.

Item verlond ain ziegltachel auff der statmaur in der Judengassen abzutragen dem zimerman II lon per XI creitzer vnd handlangern II per VI creitzer, facit IIII sol. XVI den.

Pozsonyi városi levéltár, K/85. — 291., 313.

1534. október 4. Szokolca. Závadaí Tamás szokolcai lakos panasza és a galgóci zsidó Králik veje védekezése. Ezt a panaszt és védekezést Szokolca küldötte el Nagyszombat városnak, mint felsőbb bírói szervhez, mellékletként az 1534. október 6-i levélhez.

Item letha Panie 1534 v nedielí na den svateho Ffrancisska zialoba pana Thomasse z Zawad, spuoluobyvatele miesta Skalicze; takto zialuje na Zyda:

Item przitem szasy hodu svateho Ducha bliz pomínutého stalo se. Vyjel sem ya Thomass z domu sveho y potkal mne Zyd, syn Kralíka Zyda, z Hollycze, a rzekl mi: pomahay Buch a ya jemu rzekl: boday zdrav byl. Tehdy Zyd druhy, zetcz (!) Zyda Kralíka, jej za synem Kralíkovym y yakz mne zetcz Kralíku uhledal, jmiel rucznicy zastrczenu podle luku a jel proti mnie koniem uprzymo a uderzyl mne kolenem svym y setrzel se se mnu a y nan pohlednucz rzkel sem jemu: boday zabu hrdu. Tehdy Zyd mne pomínuvsse zakrzykl zydovskyli czyli niemeczky, y vohledl sem se a on ke mnie spustil rucznicy a nejmiel kohotka nalozeneho. Tehdy sem se vobratil a rzekl jsem: czoz to dielass nesslechety lotrze y przytrzel ke mnie s koniem, uderzyl mne rucznicy v czelo a mne jest okrvavil, potom dal rucznicy vo zemi a chvatil se za kord svuj. Tehdy ya viducz, zie zle, chytíl sem jednu ruku za jeho kord, stahl sem jey z konie a tu majicz jey na zemi v tom przyskoczyli dobrzy lide mne pamatujicz, zie bych se nim ku pravu dolozyl a zie pravo v miestie jest. Y vzal sem Zyda a vedl sem se s nim przed pana

ffoyta a mluvil sem jemu: bych nessoval pana tveho jeho milosti a tohoto cztneho miesta, zie bych viediel, czo bych jmiel s tebu poczinati a tu jsem jey przed pana ffoyta przyvedl bez urazu. A byl nam rok ku pravu polozen, a potom kdz sem s tim Zidem na roku przed pravem stal a zalobu som vedl a tuto rzecz sem mluvil: by byl kohutek nalozeny jmiel, byl by mne ten Zid zabil. Tehdy Zid Kralik, otec zeny toho Zyda odpoviediel a mluvil przed pravem: by tie byl zabil byl by tam a tak ya na tu rzecz Kralikowu polozył sem pravu cztnemu pamatny. To jest zialoba pana Thomkowa.

Item letha a dnie svrchupsanych Zydu, zetie Kralikoweho z Hollycze odpor proti zialobie panie Thomkowej. Pan Michal Kapolnay odpor na mistie zyдовskem czyny takovy:

Item stalo se przy czasu svrchupsanem hodu Ducha svateho bliz pominuteho, zie pan Czobor jmiel jest velicze nemoczne syny sve a nayvicze vietssyho y tu chvili tiz pan Czobor byl jest na zamku Branczy u pana Fferencze Nyary. Tehdy pani Czoborowa dala jest znati panu svemu, zie velmi syni ma nemoczne. Y psal jest pan Czobor pany svey na Holicz, zie by Zyda Kralika ku pany starey na Strazniczy poslala pro lekatzstvy, synom jeho milosti. Pany Czoborowa psany tomu vyrozumievssy pozvala Zyda Kralika k sobie. Tehdy Zid Kralik odpoviediel, zie zadnym obyczejem sam pro to lekarstvy nemuz jeti nez zie chce sveho zetie y z synem poslati. Pany Czoborowa na tom przestala a jich poslala ku pani na Strazniczy. Kdz Zyde jeli cestu, spomenuli, zie trzitzatku nemohu zminuti a zie majy po krayczeru trzitzatnikom dati, y navratili se do miesta Skalicze, aby se na trzitzatku oppoviedieli. Y przijede do miesta jeli jednu uliczy a tu jich potkal pan Thomek a tu jest zlými rzecmi tyho posla panie Czoborowy dotykál a v tom obrativsse se k Zydu tomu poslovi pan Thomek nicz nemesskajicz hned z konia Zyda zvalil na zemi a tu jest byl svoboden jey nahoru pustiti nebli zabiti Zida, pana Czoboroweho posla. Na tom dosti pan Thomek nemajicze, tu na tey svobodney czestie Zydu statek od nieho vzat jest: mecz, klobuk a rucznicy: o tom pan Thomek vy, kam se podielo. Na tom dosti pan Thomek nejmiel, vzal posla panie Czoboroweho za vrch sylu y moczy, vzal jey do domu pana ffoytovoho. Y tu jest Zid nebo posel do viezeny dan skrze rucze pana Thomkowy a tu jeho vezyli, a potom na rukojemstvy pod tisícem zlatt, dan Zid jest, a potom po druhe y po trzeti vopiet znovu byl jest na rukojemstvy pod zlatt, stem vyrukovan. To jest odpor Zydu proti pana Thomkove zialobie.

Item az Ūr 1534-ik esztendejében, vasárnapon, Szt. Ferenc napján Závadai Tamás úr Szakolca városának lakója így vádolja a zsidót:

Item abban az időben a Szentlélek eljövételének most elmúlt ünnepe történt. Én Tamás kijöttem saját házamból és találkozott velem a zsidó, a holicsi zsidó Králik fia és mondotta nekem: Adjon Isten és én azt mondtam neki: Adjon Isten egészséget. Akkor egy másik zsidó, a zsidó Kralik veje, aki Kralik fia után ment és amikor engem Kralik veje megpillantott, az ijja mellett pisztolya volt, lovával egyenesen felém jött, térdével meglökött engem, összeütöközt velem és én ránéztem és

azt mondtam neki: fene egyen meg te felfuvalkodott béka. Akkor a zsidó zsidóul, vagy németül kiáltott fel, engem elkerülve és rámfogta a pisztolyát, de a kakas nem volt beporozva, akkor én megfordultam és azt mondtam: mit művelsz te becstelen lator és ő engem lovával megközelítve puskájával homlokon ütött és véremet ontotta, akkor ő a földre eresztette puskáját és töre után kapott. Akkor én megláttam, hogy baj van, megfogtam egyik kezét a töre fölött, lerántottam a lóról és amikor már a földön volt, jóemberek odaugrottak hozzám, akik jól emlékeztek reám, hogy velük a törvény előtt bizonyítsam és hogy a városban igazság van. Akkor megfogtam a zsidót és elmentem vele a bíró úr elé és azt mondtam neki: nem kimélném urad őnagyságát és ezt a tisztos helyet, ha tudnám, hogy mit kezdjek veled és elővezetem őt a bíró úr elé, anélkül, hogy bántottam volna őt. És egy évet adtak nekünk a tárgyalásra és amikor egy év múlva a zsidóval a törvény előtt álltam és vádat emeltem, azt mondtam: ha a kakas be lett volna porozva, ez a zsidó engem megölt volna. Akkor a zsidó Kralik, a zsidó feleségének apja azt válaszolta és mondotta a törvény előtt: bizony megölt volna téged ott és akkor, és én Kraliknak erre a beszédére esküt tettem. Ez Tamás úr panasza.

Item ugyanebben az esztendőben az év ugyanazon napján a fentemlített Galgócról való zsidó Kralik veje védekezése Tamás úr panasza ellen. Kápolnay Mihály úr a zsidó helyett a következőkben védekezik:

Item történt a fentiekben leírt nemrég elmúlt Szentlélek eljövételének napján, hogy Czobor úrnak nagyon betegek voltak a fiai, főképpen a nagyobbik, amikor is Czobor úr éppen abban az időben Nyáry Ferenc úrnál a berencsi várban időzött. Akkor Czoborné asszony tudatta urával, hogy fiai nagyon betegek. Czobor úr pedig írt feleségének Holicsra, hogy küldje el a zsidó Kralikot Sztrázsnicára a vénasszonyhoz őnagysága fiai részére orvosságért. Czoborné asszony megértvén a levelet, magához hívatta a zsidó Kralikot. Akkor a zsidó Kralik azt felelte, hogy ő maga semmiképpen sem tud a gyógyszerért elmenni, hanem vejét és fiát akarja azért elküldeni. Czoborné asszony erre ráállt és elküldötte őket Sztrázsnicára a vénasszonyhoz. Amikor pedig a zsidók már az úton mentek, eszükbe jutott, hogy a harmincadot nem tudják elkerülni, hogy krajczonként kell azt a harmincadosnak megadni és visszafordultak Szakolcára a városba, hogy eleget tegyenek a harmincadnak. És beérkezvén a városba az egyik utcában Tamás úr találkozott velük, amikor is csúf szavakkal illetve Czoborné asszony küldönceit, és Tamás úr odafordulván a zsidó küldöncökhöz késedelem nélkül lerántotta a zsidót a lováról a földre és ott nem engedte felkelni, hanem agyon akarta ütni a zsidót, Czobor úr küldöncét. Ennyivel Tamás úr nem érte be és ezen a szabad úton elvette a zsidó tulajdonát: a tört, kalapot és a pisztolyt, amiről Tamás úr tudja, hogy azok hová lettek. De még ezzel sem érte be Tamás úr, megfogta Tamás úr a küldöncöt és erőnek erejével a hajánál fogva a bíró úr házába hurcolta őt. És így a zsidó, azaz a küldönc Tamás úr keze által került börtönbe, ahol ott-tartották és ahonnan ezer arany kezesség ellenében szabadon engedték és azután másodszor és harmad-

szor is jót kellett érte állni, száz-száz arannyal. Ez a zsidó védekezése Tamás úr vádjával szemben.

Eredeti papíron Nagyszombat város levéltárában, f. Inquisitiones ab anno 1530 usque annum 1599.

Kiadta Varsik: i. m. 161—163.

209.

1534. október 6, Szokolca. Szokolca város tanácsa Nagyszombat város tanácsától tájékoztatást kér a Zavadai Tamás, Szokolca városában lakó nemes és a holicsi zsidó Kralik veje közötti perben, melyben egyik félnek sincsen tanúja.

Sluzbu nassy vzkazujeme vzaczne oppatrnosti, pani przatele a susede nassy mily! Zdravy y jineho mnoho dobrego toho bychom vassym milostem vierne przali. Oznamujeme vassym milostem, kterak przy hođu Svateho Ducha bliz pominuleho stala se jest nayaka ruznicze nebo putka mezy urozenym vladyku, panem Thomassem z Zawad, spolususedem nassym, strany jedne a Zydem, zetiem Kralikowem z Hollycze, strany druhe u nas v mieste zbiehle, o kteruzto ruzniczy pan Thomass a Zyd nejednu su przed nami na pravie staly a zialobu y odpor czynili, avssakz nizadna strana sviedku vystaviti nemohli, nez zhola zialobu a odpor vedli. Kterymz my vyrozumiejicze, sviedku jedna y druha strana nemajicz, nemohli jsme mezy nimi rozsudku ucziniti, ktera by strana jmiela vinna zuostala, uminili sme k vassym milostem, ponievadz ku pravu yakzto k vyssymu vassy milosti hledime a k niemu przyslussyme, pro nauczeny se utikati a ortel brati. Y ted se k orteli a ku pravu vassych milosti dokladamy a spis zialoby y odporu slovo od slova zepsane v tomto listu zavrzene posylame, jimz vyrozumieti raczczte (!) bez sviedku nebo ziadna strana jich nema. Protoz vassych milosti a toho cztnego prava prosyme, zie dostateczne nauczeny a ortel na zialobu y odpor nam vydati a tu viecz pravem vassych milosti rozeznati a rezeznajic pod peczeti svu nam poslati raczite. Jestliz by viecz mozna po tomto poslu byla a czoz za pravo jest, raczite nam oznamiti, ma se vsseczko spraviti a na dalssy vassym milostem se toho viernie radj odsluhovati y odplatiti vssym dobrym przatelstvim chceme. Vzdy odpoviedy od vassych milosti a nauczeny ziadame. Datum Zakolcae fferia III post festum beati Francisci anno Domini 1534.

Purgmistr foit a radda miesta Skalicze.

(Na rube:) Vzaczne oppatrnosti panom, panu rychtarzy a raddie miesta Trnawy, panom przatelom a susedom nassym millym.

(Na rube inou sučanou rukou:) Praesentate X die mensis Octobris.

(Pisatel listu dodatočne napísal na zvláštny pruh papierka a pripojil k listu:) Vassych milosti prosyme, zie nam za zlee miti neraczite, jestli by v tom psany czo dolozeno nebylo, nebo my pametniczy nejsme,

kdy by se takova viecez przydala, zie k vassy milosti k ortelu dokladano bylo spusobu tey viecezy dostateczneho nevime.

Szolgáltatunkat ajánljuk különösen előrelátó barátunknak és kedves szomszédunknak! Egészséget és minden egyéb jót kívánunk szívből kegyelmeteknek. Jelentjük kegyelmeteknek, hogy az elmúlt pünkösdi napján valamilyen dulakodás vagy verekedés támadt egyrészt a nemzeti Závada Tamás úr polgártársunk, másrészt a holicsei Kralik veje, a zsidó között városunkban, mely dulakodás miatt Tamás úr és a zsidó jogukat keresve nemegyszer álltak elénk vádaskodva és védekezve, habár egyik fél sem tudott magának tanúkat állítani, csak pusztán panaszt és ellenvetést tettek. Amiből mi megértvén, hogy sem az egyik sem a másik félnek nem lévén tanúja, nem tudtunk közöttük ítéletet hozni, hogy melyik felet marasztaljuk el, azért, hogy mihezartsuk magunkat, útbaigazítás és ítélet végett fordultunk kegyelmetekhez, mint magasabb bírósághoz. S most elküldjük ezen levelünkben zárt írásban szóról szóra leírva a panaszt és a védekezést, amelyből megérthetik kegyelmetek, hogy tanúk nélkül, mert az egyik félnek sincs. Ezért kérjük kegyelmeteket, és a tisztelt bíróságot, szíveskedjék a perre és a védekezésre vonatkozó kielégítő útbaigazítást adni és ítéletet hozni és ezt az ügyet kegyelmetek joga szerint és eldöntve saját pecsétje alatt azt nekünk elküldeni kegyeskedjék. Amennyiben az ügy ily módon való elintézése lehetséges lenne, szíveskedjék kegyelmetek minket értesíteni, hogy mi az igazság, mi történjen és mi kegyelmeteknek mindezt örömmel meg-szolgáljuk és jóbarátságunkkal megháláljuk. Várjuk kegyelmetek mindenkori válaszát és utasítását. Datum Zakolcae fferia III post festum beati Francisci anno Domini 1534.

Szokolca város polgármestere, bírāja
és tanácsa.

(Hátlapon): Nagyszombat város előrelátó birájának és tanácsának, urainknak, barátainknak és kedves szomszédainknak.

(Hátlapon más, de egykorú kézírással): Praesentate X die mensis Octobris.

(A levél írója utólagosan egy külön darab papírra írta és csatolta a levélhez):

Kérjük kegyelmeteket, ne vegyék zokon, ha ezen íráshoz valamit nem csatoltunk volna, mert emlékezetünk nem olyan jó, ha előfordulna, hogy az ítélethez kegyelmeteknek valamire szüksége lenne, ennek módját eléggé nem ismerjük.

Eredeti papíron, zárópecsét nyomával (valamint a csatolt külön szelet papírral) Nagyszombat város levéltárában, f. Missiles 1530—1534.

Kiadta Varsik: i. m. 163—164.

1534. október 26. Szokolca. Zvikovský Vencel, szokolcai harmincados levele Nagyszombat város tanácsához. A szokolcai Tamás úr és a holicsei zsidó Kralik veje közti perről, melyet döntés végett Nagyszombatba fognak küldeni és melyben Zvikovský Vencel pártfogásába veszi Tamás urat.

Sluzbu svu vzkazuji vassi milosti! Przal bych vassi milosti naprzed zdravy y jineho vsseho y vssem vassim yako ten, od ktorehoz se neivicz nadviate. Vassi milosti prosym yako sveho mileho pana a przitele, zie pro me k vam zasluzieny uczinite, czo se dotycze pana Tomka z Skalicze, yakoz ma s nieyakym Zidem z Holicze svar y nemohli je o to v Zskaliczy rozsuditi aneb rezeznati. Y mam za to zie tu przy vassim milostem dati na rozeznany aneb k ortely, a zie panu Tomkowy v tom rozsudku aneb orteli dobrym przitelem byti raczite, neb Buoh zna, zie ten Zid velmi netrefnu viecz v kralovskem miestie jest uczinil, pessto by to u vas uczinil, jinacze by jemu od vassich milosti bylo vazieno. Kdes sem k vam te nadzieje, zie to pro me k vam zasluzieny ucziniti raczite. Dan v Skaliczy 26 Octobris 1534.

Wenczl Zwikowsky
trzitzatnik v Skalici.

(Na rube:) Urozenemu panu Ondrzegowy Hewlmarowy, toho cziasu rychtarzy v Trnawie, panu a prziteli na mne laskavemu.

Szolgálataimat ajánlom kegyelmeteknek! Először is egészséget és minden jót kívánok kegyelmeteknek és háza népének, mint olyasvalaki, akitől a legjobban elvárjátok. Kérem kegyelmeteket mint kedves urunkat és barátunkat, hogy tegyék meg nekem a szolgálatot abban az ügyben, ami a szokolcai Tamás urat illeti, akinek valamilyen holicsei zsidóval perpatvara van és amiben nem tudtak Szokolcán döntést hozni, vagy abban tisztán látni. Azon vagyok, hogy kegyelmetek adják át döntésre és ítélethozatalra a dolgot és hogy ebben az ítélethozatalban vagy döntésben Tamás úr iránt jóbarátsággal lenni kegyeskedjete. Mert az Isten tudja, hogy az a zsidó egy nagyon helytelen dolgot cselekedett a királyi városban és ha ezt kegyelmeteknél cselekedte volna, kegyelmetek börtönre vetették volna őt. Remélem, hogy ezt a szolgálatot nekem megteszitek. Kelt Szokolcán, 1534. október 26-án.

Zwikowsky Vencel
szokolcai harmincados.

(Hátlapon) Tekintetes Hewlmar András úrnak, jelenlegi nagyszombati bírónak, uramnak és szívélyes barátomnak.

Eredeti papíron zárópecséttel Nagyszombat város levéltárában, fasc. Mandata camerae Hungarico-aulicae et missiles tricesimatorum et teloniatorum 1529—1662. Kiadta Varsik: i. m. 164—165.

1534. november 7. Szokolca. Nagyszombat város tanácsához: sürgeti a Závadai Tamás, szokolcai polgár és a holicisi zsidó Kralik veje közötti perrel kapcsolatos kérése elintézését és az ítélethozatalt.

Sluzbu nassy vzkazujem vzcztne oppatrnosti pani a przatele nassy mily! Przali bychom vassy oppatrnosti zdravy y vsseho dobrego vierne. V. D. teyno neny, kdez jsme przedtym k vassym oppatrnostem pro nauczeny a k orteli yakozto k vyssymu pravu se dolozyli. O niektere vieczy, jenz V. D. jsu slovo od slova porzadnie vypsany a poslany, czoz se pana Thomka strany jedne a neyakeho Zyda z Hollycze strany druhe dotycze, nepochybujeme, zie jste tey vieczy raczili vyrozumieti. Na czas ten raczili ste nam psanim oznamiti sva zaneprazdnieny vino-branim, nez zie dokoncezejicze vinobranly a zhromazdicze se, zie to rozeznati a rozsuditi, a nam na to nauczeny nebo ortel, acz slusseti bude, dati raczite. Protoz vdy vassych D. prosime tey vieczy za nauczeny a rozsuzeny, zie nam po tomto poslu poslati raczite, abyhom se tim spraviti mohli a czoz za pravo V. D. jest, raczte nam oznamiti. Naprava a zaplata stati se jma. V. D. vierzime, zie tu vieczy prodlivati neraczite. Datum Zakolczae sabatto ante festum beati Martini episcopi anno Domini 1534.

Purgmistr ffolyt a radda miesta Skalicze.

(Na rube:) Vzcztney oppatrnosti panom rychtarzy a raddie miesta Trnawy, panom a przatelom nassym millym.

(Na rube rukou registrátora z XIX. stor. nesprávne citané datovanie:) 1538 11^a Novembris civitatis Szokolcensis.

Szolgálatainkat ajánljuk különösen előrelátó és kedves barátunknak! Mindenek előtt jó egészséget és minden jót kívánunk hűséggel kegyelmeteknek. Nem titok kegyelmetek előtt, hogy már előzőleg kegyelmetekhez fordultunk útbaigazítás és ítélet végett, mint felsőbb bírósághoz. Némely dolgról, melyeket uraságtoknak szóról szóra megírtunk és elküldöttünk, ami egyik részről Tamás urat, másrészről valamilyen holicisi zsidót illet, nem kételkedünk, hogy azt kegyelmetek megértette. Kegyelmetek írásával arról értesített minket, hogy a szülő szüretelésével való elfoglaltság miatt, és csak a szüret befejezése után és a begyűjtés után fogják az ügyet eldönteni és megítélni és nekünk a felvilágosítást, vagy az ítéletet, amint azt illik, megküldeni. Ezért kérjük uraságtokat, hogy ebben az ügyben útbaigazítást és döntést hozni és azt ezzel a küldönccel elküldeni kegyeskedjék, hogy azt elintézhessük és kegyeskedjék velünk közölni, hogy mi a jogos kegyelmetek szerint. Az ügy orvoslásának meg kell történnie. Hisszük, hogy uraságtok nem fogja ezt az ügyet halogatni. Datum Zakolczae sabbato ante festum beati Martini episcopi anno Domini 1534.

Szokolca város tanácsa,
polgármestere és bírása.

(Hátlapon) Nagyszombat város különösen nagyrabecsült bíró urának és tanácsának, uraimnak és kedves barátainak.

(A hátlapon a XIX. sz.-i kéztől helytelenül feloldott dátum) 1538 11^a Novembris Szakolczensis.

Eredeti papíron, zárópecséttel a nagyszombati városi levéltárban, f. Missiles 1530—1534.

Kiadta Varsik: i. m. 165—166.

212.

1534 körül. *A magyar királyi kamara előterjesztésében többek között arra kéri I. Ferdinánd királyt, hogy Pozsonyból és Sopronból elűzött zsidók által évente fizetni szokott adó tekintetében végre intézkedés történjék.*

Articuli per consiliarios camere Hungarice exhibiti.

Supplicaveramus maiestati vestre, ut si quid statueret de censibus judeorum, qui de civitate Posoniensi anno superiore sunt eieci, nobis significaret, eam eciam rem ad hunc usque diem maiestas vestra protraxit. Videtur autem nobis minime esse negligendum, utpote eum census, qui veteri consuetudine ad cameram maiestatis vestre pertineant, nam domus omnes, quarum ratione judei census quotannis solvebant, a civibus occupate sunt censusque ipsi abrogati. Deliberare itaque dignetur maiestas vestra hoc quoque negocium, ut et nos et cives ipsi sciant se ad hoc conformare, quod fuerit per maiestatem vestram decretum.

Idem fieri supplicamus de judeorum censibus, qui similiter Sopronio expulsi sunt, auditum quidem nobis est, factam fuisse in eo negocio anno preterito per maiestatem vestram aliquam deliberacionem, qualis tamen illa sit, hactenus nobis prorsus ignota fuit.

Bécsi Hofkammerarchiv, Hungarn fasc. 15410/a.

Ezt az iratcsomót 1927-ben Bécsből átadták a magyar kormánynak.

213.

1535. január 26. Szakolca. *A szakolcai tanács ismételten sürgeti a nagyszombati tanácsot, hogy Thomko és egy zsidó között fennforgó peres kérdésben végre hozzon ítéletet és azt küldjék meg e soraikat átadó hírnökkel.*

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi salutem et nostri commendacionem. Vestris dominacionibus constat iam binavice eisdem per nos scripsisse in facto et negocio inter dominum Thomko

et quendam judeum exortis ratione revisionis facti illius, cuius vestre dominaciones immemores non sunt, causam competentem asserunt propter impedicionem adduccionis vinorum de promontoriis factum non posse revideri, sed fferia II. proxima post festum Lucie (1534. dec. 14.) capitali juridico revidere voluissetis. Scire vestre dominaciones dignentur, quod ultime vestrarum dominacionum littere ad nos misse ob absenciam parcium litigancium hucusque clause tenebantur credentes nos ipsam revisionem factam et intus inclusam et sigillatam fuisse, easdem nobis aperire non licuit quousque circa lecturam partes ipse affuissent, cum his hucusque distulimus. Igitur vestras dominaciones iterum, tanquam dominos et amicos requirimus, si iam factum ipsum per easdem iure revisum et paratum an non, easdem diligentissime rogamus, quatenus sine ulteriori dilacione factum revidere et quam citissime per presentem nuncium nobis transmittere dignentur et id, quod juris fuerit, solucio et satisfaccio pro his impendetur. Credimus vestras dominaciones causa amicie et vicinitatis bone facturos. His easdem bene valere cupimus relacionem optaturi. Datum Zakolczie, fferia III. post festum Conversionis Sancti Pauli anno domini 1535.

Judex et jurati cives civitatis Zakolcza.

Kívül: Prudentibus et circumspectis dominis judici et juratis civibus civitatis Tirnaviensis, amicis nostris honorandis.

Nagyszombati városi levéltár, Missiles, Karton 1. — 1535.

Papiros, vízjegye: körben kétkarú mérleg homorú csészékkal, felette hatágú csillaggal, zárlatán Szokolca város fődött címerpecsétével.

214.

1536. szeptember 18. előtt. *Oczelka Balázs nagyszombati polgár végrendeletében többek között elismeri, hogy Oroszlán zsidónak tartozik két és fél forinttal.*

.....
Item judeo Oroslan fl. II 1/2.
.....

Nagyszombati városi levéltár, Testamenta 1511—1617.

215.

1537. június 28. *Buda. Palchan Péter budai városbíró kéri a nagyszombati tanácsot, hogy Sárossy János budai polgárnak legyenek segítségére, ki Ábrahám nagyszombati zsidónak tartozik.*

Prudentes et circumspecti domini, amici nostri charissimi premissa salute. Nobilis Joannes Sarossy concivis noster supplicavit nobis, ut

pro negotio suo ad dominaciones vestras scriberemus, habet enim ipse Joannes Sarossy cum quodam Abrahamo judeo istic Thirnavie comoranti occasione certarum rerum sibi concreditarum negocium. Rogamus itaque dominaciones vestras iusticie communis intuitu, que unicuique, quod suum est, reddi iubet, velint ipsi concivi nostro in sua iusta causa omni auxilio adesse et res suas prefato Abrahamo judeo concreditas per eundem judeum ipsi restitui facere. Id, quod vestris dominacionibus simili fraternitatis officio conabimur pro merito iri. Valere easdem optamus. Bude, in vigilia festi beatorum Petri et Pauli apostolorum, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo septimo.

Petrus Palchan iudex,
juratique cives civitatis Budensis.

Kívül: Prudentibus et circumspcctis dominis iudici et juratis civibus civitatis Thyrnaviensis, amicis nobis charissimis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 150—1.

216.

1538. január 29. Sempthe. Thurzó Elek országbíró és királyi helytartó meghagyja a pozsonyi tanácsnak, hogy városbírájuk 3 tanácsossal febr. 3-án jelenjen meg Sempthén, hogy a következő napon ítéelkezhessenek a nagyszombati zsidók gonosztette felett.

Prudentes et circumspccti amici nobis honorandi salutem! Intelligere potuistis, quomodo quedam maleficia judeorum Tirnaviensium patefacta sunt. In eorum maleficio constituimus feria secunda proxime affutura (*febr. 4.*) hic in Sempthe iudicium administrari. Rogamus igitur vos et hortamur, quatinus iudex cum ceteris tribus juratis civibus dominica proxime ventura (*febr. 3.*) huc ad nos venire velitis et debeatis, ut prefata feria secunda inter ceteros arbitros ad id convocatos iudicio judeorum interesse possitis. Valere eadem optamus. Ex Sempthe, 29. die Januarii anno 1538.

Comes Alexius Turzo de Bettlenfalwa
iudex curie et locumtenens regie maiestatis.

Kívül: Prudentibus et circumspcctis iudici et juratis civibus civitatis Psoniensis, amicis honorandis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 38. nr. 5881.

Papiros vízjegye: körben horgony felette vonallal, melyet fent két kis vonal keresztez, zárlatán vörös viaszba nyomott és fedett nyolcszögletű gyűrűspeccsével.

1538. szeptember 15. Bruzelles. Hrnček Kelemen jelentést kér Nagyszombat város bírájától nagyszombati házáról, melyet a királytól kapott. Levelében megemlíti még azt is, hogy a császár 232 nagy hajót küldött a török ellen.

Slussbu svu vskazujy, mudrzy a vopatrny pane richtarzy! Zdravy y vsseho dobrzeho tot bich vassy milosti mile rad przal y take te vsseczke podstive rade mesta Trnauj. Dale muoj mili pane richtarzy psal sem prve richtarj prvnejssymu y take te podstive rade, czo sie doticze meho domu, czo mi jest dal kral jeho milost post defectum seminis et per notam infidelitatis, totissto kdyz jest umrzel Schwarcz Mandel, a jeho factor, czo v tem domu sedel, utekl s neho, neb jest bil s tich Zydow jeden, czo jich dal pan grof spalitj. A ten duom a collacia spadla na krale jeho milost, a kral jeho milost daroval mne ten duom pro mu vernu slussbu, keru sem delal a jesscze po dnes delam u kralove jejj milosti. Kralova jejj milost sama psala panom Trnawskim prosbu, abi my k tomu pomoczny bily, czo my jest kral jeho milost raczil daty. Na to kralova jeji milost, any ya nemohli sme zadne vodpovedi myty, keru przyczinu ten duom jest prodan a kto jest tomu przyczina. Protosz prosim pane richtarzy raczte my ze pany Trnawskymy na to vodepsati laskave, czosz ya tomu podstivemu mestu a vassim detom sluzyti mohu, to chczy mile rad ucziniti a jesscze na delssy przy vassy milosti vosaditi, jedine by bil dobrzy pokoj. Nato zadam vod vassy milosti laskavu odpoved. Novinj jine nevim psaty, nez ze nass cisar jeho milost po mori poslal gali, totissto velke lody dveste a dvatrziczety na Turka a nasse kralova jejj milost pojede kassdy den ku kraly franczkemu, bude mity na dve tiszice kony, neb jest veczny pokoj ze kralom franczkym a tak vzal nas v hostinu. A czosz dobreho budu jednati, chczy vassy milosti psati. Datum Brusellis ex domo propria die XV Septembris 1538.

Clement Hrnček

klicznik a ssenk kralove jejj milosti etc.

(Na rube) Circumspecto ac provido domino Jacobo Solczer, judici civitatis Thirnauensis, domino et amico suo observantissimo etc. In Hungaria Thirnaue.

Szolgálatainkat ajánljuk bölcs és előrelátó bíró urunknak! Jó egészséget és minden jót szeretnénk kívánni kegyelmeteknek, valamint Nagyszombat város tisztos tanácsának. Továbbá kedves bíró uram írtam már korábban az előző bírónak és ugyancsak tisztos tanácsának a házam miatt, amit nekem a király öfelsége adományozott post defectum seminis et per notam infidelitatis, azaz, amikor meghalt Schwarcz Mandel és az ő faktora, aki a házban lakott, elfutott onnan, mert azok közül a zsidók közül való volt, akiket a gróf úr megégettett. És ez a ház és adományozása visszazállt a király öfelségére és a király öfelsége nekem adományozta azt a házat az én hűségesszolgálataimért, amelyeket a

király őfelségénél tettem és még a mai napig is teszek. A király őfelsége maga írt a nagyszombati uraknak egy kérvényt, hogy segítségemre legyenek abban, amit a király őfelsége kegyeskedett nekem adni. Arra azonban, hogy milyen okból adták el azt a házat és hogy ki adta ezt el, arra sem a király őfelsége, sem én nem tudtunk semmiféle választ adni. Azért kérem a bíró urat, kegyeskedjék a nagyszombati urakkal együtt aláírni, amit én e tisztos városnak és még kegyelmetek gyermekeinek is megszolgálhatok, amit szíves örömmel akarok megtenni és továbbra is megteszek kegyelmeteknek, csakhogy jó béke legyen közöttünk. Erre kérem kegyelmetek szíves válaszát. Egyéb hírt nem írhatok, csupán azt, hogy császáruk őfelsége gályát küldött a tengerre, azaz kétszázharminckét nagy hajót a török ellen és hogy a mi királyunk őfelsége minden nap elmegy a francia királyhoz, kétezer lova lesz, mert örök béke lesz a francia királlyal és ezért megvendégelt minket. És hogy mi jóban fognak megegyezni, azt meg akarom írni kegyelmeteknek. Datum Brusellis ex domo propria die XV Septembris 1538.

Hrczek Kelemen
a király őfelsége kamarása és pohárnok-
mestere.

(Hátlapon): Circumspecto ac provido domino Jacobo Solczer, judici civitatis Thirnauensis, domino et amico suo observantissimo etc. In Hungaria Thirnaue.

Eredeti papíron, zárópecséttel, Nagyszombat város levéltárában, f. Missiles 1538—1539.

Kiadta Varsik: i. m. 204—205.

218.

1539. január 15. Bécs. Ferdinánd király megparancsolja a nagyszombati tanácsnak, hogy azért, mert Galgócon egy zsidót azzal a váddal, hogy egy keresztény fiút megölt, felakasztottak, a városukban lakó zsidókkal szemben tartózkodjanak minden törvénytelen lépéstől, ellenben tartssanak vizsgálatot és annak eredményét jelentsék a magyar kamarának.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarie, Boemie etc. rex, semper Augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie etc.

Prudentes et circumspecti fideles dilecti! Ex querelis judeorum in ista civitate nostra degentium accepimus eos omnes metu non parva esse correptos, ne tota communitas incolarum istius civitatis in eos insurgaret, eo quod judeus quidam proxime in Galgocz suspensus nescitur cuius instinctu dixisset ab uno ipsorum puerum quendam Christianum esse necatum et sepultum, quam tamen suam fassionem iam moriturus postea revocasse dicitur. Quamvis autem nos scelus hoc, si experiri poterit, verum esse nequaquam impunitum relinqui, volumus tamen,

ne quid temere et preter juris cognitionem in hac re cum judeis geratur, vobis serie committimus, ut eos a communitatis impetu et furore tueamini, facientes nihilominus inquisitionem, si certi aliquid comperiri poteritis, an puer Christianus per eum judeum, qui est nominatus, aut etiam consensu aliorum sit necatus vel forte aliquorum instinctu vel subordinatione judeus suspensus inductus sit, ut hoc nomine judeum Mosen deferret. Quitquit autem fuerit compertum, id fidelibus nostris prefecto, ceterisque camere nostre consiliariis significare debeatis, ut tandem nos de ea re possint informare. Secus ne feceritis. Datum Vienne, decima quinta Januarii, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo nono.

Ferdinandus.

Albertus prepositus.

Kivül: Prudentibus et circumspectis judici et juratis civibus civitatis nostre Thirnaviensis, fidelibus dilectis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 180—1.

219.

1539. január 18. Bécs. Ferdinánd ismételten figyelmezteti a nagyszombati tanácsot, hogy a galgóci eset miatt a városokban lakó zsidókkal szemben minden törvényteleniségtől tartózkodjanak, mivel a zsidók felett csak ő és utána a magyar kamara illetékes ítélkezni.

Ferdinandus divina favente clementia Romanorum, Hungarie, Boemie etc. rex, semper Augustus, infans Hispaniarum, archidux Austrie, dux Burgundie etc. fidelibus nostris prudentibus et circumspectis judici et juratis civibus civitatis nostre Thirnaviensis salutem et gratiam. Intelleximus nonnullos cives vestros a communitate propter falsam cuiusdam judei nuper in Galgocz, ut aiunt, suspensi fassionem factam contra ipsos judeos Thirnavienses adversi aliquid moliri, illosque de eorum medio a civitate secludere et ablegare velle. Quia vero vos minime latere credimus eosdem judeos istic degentes post maiestatem nostram specialiter camere nostre subiectos atque in singularem eiusdem camere protectionem traditos esse, igitur vobis per presentes committimus firmissime, ut illos cives et inhabitatores vestros, qui, ut prefertur, adversus dictos judeos ob premissam fassionis occasionem sint concitati, ab eorum furore et male agendi voluntate ita cohibeatis, ne vel quippiam temere aut citra debitam et veram negotiorum cognitionem in eos attentant. Si quid autem quacunque ratione et causa contra illos agere se pretendunt, id coram prefata camera nostra exequi debeant, ubi unicuique ex parte eorum judeorum et justiciam administrabitur, secus igitur nulla ratione facturi. Presentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Vienne, decima octava die Januarii, anno domini 1539.

Ferdinandus.

Albertus prepositus.

Ad judicem et cives Thirnavienses ne judeos preter juris cognitionem impediunt.

Hátlapon ez egykorú feljegyzéssel: presentata 22. Januarii.
Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 182—3.

220.

1539. február 18. Galgóc. Kriva Simon galgóci várnagy felszólítja a nagyszombati tanácsot, hogy másnap korán reggelre küldjenek át hozzájuk két tanácsost, akik jelen legyenek annál az ítélkezésnél, amelyet Rufus zsidó özvegye felett tartanak, aki, hogy megbosszulja férje felakasztását, cinkostársaival az elmúlt héten egyszerre három helyen felgyújtotta Galgócot.

Prudentes ac circumspecti domini et amici honorandi salutem et nostri debitam commendacionem. Hiis diebus paulo ante preteritis contigit, quod uxor judei Ruffi, qui nuper hic suspensus est, volens mariti sui suspendum vindicare, conduxit mulieres duas senes et cum illis puellam unam, ut oppidum Galgocz domini nostri graciosi ignis incendio in nichilum et in cinerem convertissent. Ita tamen egerunt, quod una dierum incendia tria exorta erant, videlicet feria quinta proxime elapsa (febr. 13.). Pro quarum tam grandi scelere die crastina jus est, justitia celebrabitur, quapropter rogamus dominaciones vestras, quatinus die crastino mature ac tempestive cives juratos duos ad nos mittere velitis, ita enim voluntas est domini graciosi, videlicet locumtenentis regie maiestatis. Quam felicissime easdem valere optamus. Ex castro Galgocz, feria tertia Carnisprivii 1539.

Simon Krywa castellanus castrum Galgociensis.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis dominis judici et juratis civibus civitatis Thyrnaviensis etc., dominis et amicis honorandis.

Nagyszombati városi levéltár, Missiles, Karton 1. — 1539.

Papiros, vízjegye: körben horgony, felette hatágú csillaggal, zárlatán zöld viaszba nyomott ovális alakú gyűrűspecsét töredékével.

221.

1539. február 19. előtt. Nagyszombat város közönsége arra kéri Ferdinánd királyt, hogy a felhozott indokokra tekintettel szabadítsa meg városukat a zsidóktól, hogy miként ez Pozsony és Sopron városoknál immár bekövetkezett, ők is az emelkedés útjára léphessenek.

Sacratissima regia maiestas,
domine, domine nobis clementissime!

Mayestas vestra regia dignetur gratiose in memoriam revocare, quod annis superioribus elapsis sacre regie mayestati vestre oppres-

siones, damnaque incommoda, quibus nos fideles cives et incole civitatis mayestatis vestre Thirnavienses a multis annis a judeis in ipsa civitate vestre mayestatis agentibus afferrī, in certis articulis humiliter declaraverimus atque supplicaverimus, quatinus eadem mayestas vestra dignata fuisset eosdem judeos e medio nostri alienare et evellere. Cum itaque hec nostra supplicatio tunc temporis apud sacram mayestatem vestram effectum non sit sortita, iterum accedimus in eisdem mayestatis vestre presenciam supplicatumque humillime, ut intellectis nostris miseriis et extremis gravaminibus, que ab ipsis judeis nobis inferuntur, suntque serio sequentis detecti, sacra mayestas vestra, tanquam rex justissimus et dominus noster gratiosissimus dignetur eisdem nostris calamitatibus iam tandem gratioso animo compati, eisque nos liberos ac posteritatem nostram eximere dei viventis, eiusque justicie primum, tandem nostre perpetue fidelitatis intuitu.

Iidem judei Thirnavie residentes non modo nostre religionis obdurati hostes, verum nostri, liberorumque nostrorum etiam ante multos annos comperti et agniti crudeles necatores et sufferatores anno abhinc tertio elapso unum puerum, concivis nostri filium, occiderant, sanguinemque eius innocentem suffocarunt more ipsorum judaico perversissimo, quod scelus quorundam forte complicitio hactenus relatum, ne ex justo dei iudicio maneret impunitum. Diebus iis precedentibus per quendam judeum in Galgoz oppido spectabilis et magnifici domini comitis Alexii Thurzo locumtenentis vestre regie mayestatis sacre ob furticinium juris sententia patibulo affixum est confessum et evulgatum atque iam denuo per alios quosdam judeos huius pueri necis misere patratores et complices vinctos in autoritate prefati domini locumtenentis confessum et recognitum, prout sacra regia mayestas vestra rei huius veritatem clarius ex verbis iamfati domini comitis locumtenentis sui agnoscere poterit. Quapropter rex sacratissime et domine gratiosissime supplicamus eidem enixius, ut eadem dignetur illos omnes judeos, qui fuerint dicti pueri interempcionis authores, complices, patratores et consentientes, legitima ac justa pena puniri demandare.

Ob simile quoque scelus fuere omnes judei anno superiori elapso in Bozin combusti et penitus eradicati, tanquam idem omnes consentientes, rei et fontes, uti testatur processus contra eosdem judeos ex fassionibus ipsorum iudice habitus, quem presentibus una in autentioem rei veritatem porrigimus.

Sed etiam propter idipsum scelus ante certos annos elapsos per judeos Thirnavienses patrum compertum memorie hominum adhuc constat, hic Thirnavie certos judeos juxta sententiam juris supplicio esse affectos et punitos.

Unde nobis nullo modo convenit cum homicidis, necatoribus et suffocatoribus simul manere et habitare, non enim casu hoc agemus sceleris per judeos modernos aliosque, quos huiusmodi maleficia perpetrasse, ob eaque iudice condemnatos civitatibus et oppidis quamplurimis tam huius regni, quam aliorum omnino eictosque penitus evulsos esse constat, committi solet, sed ex quadam secte sue necessitate, unde quemadmodum moderni et priores rei, sic et eorum posteri Christiano-

rum innoxiorum occisores, sui que sanguinis abominabiles celaturos fieri student.

Huc accedant alia plurima facinora, sceleraque execratam hanc judaicam gentem tenentia, ut est ex usura vivere, rapinis et furto ablata emere, celare et iterum vendere et nisi hec eis impune fuissent hactenus contra dei et religionis Christianae leges concessa, non tot homicidia, deperditiones et furticina committerentur, immo et ipsi soli judei sublati his malis potius ad religionem nostram Christianam, pietatem nostram cernentes conversi fuissent, a quo vel maxime eos antefatus est dictorum malorum eis liber usus.

Sunt denique et complures ex eis fures et furum hospites reperti, de quo testatur novissima judei in Galgocz suspensio ac aliorum trium judeorum anni solummodo preteriti in Zakolcza detentio ob furtum commissum.

Item judei in civitate existentes non modo exhauriunt facultates civium et inhabitatorum, verum et questum ac negotiationem occludunt, eosque omnifarie movere questus preveniunt, emunt merces, coemunt res mechanicas et iterum vendunt, hocque sub pretextu vilioris precii, nam prestant res et merces suos civibus, immo etiam exteris nomine mutui ac usuram duplicem ac triplicem prius rei crediti apponunt. Deinde debitore simplices et doli inscii solutionem differunt, computant summam capitalem et usuram insimul, facientes unam summam capitalem, hancque non petunt, nisi iterum tantum usure accreverit, quanti erat summa hec secundaria capitalis, deinde impetunt debitores et vexant pro solutione, qui cum non solvendo aliunde, coguntur vel domos aut vineas aut alias res suas imposture judeorum huiusmodi tradere, seque, uxores et liberos necessario victu spoliare.

Idem judei prebent potiore occasionem domesticis et familie civium, quominus sunt fideles, quam deberent, nam judei suggerunt eis, ut aliquid rerum alienent dominis vel hospitibus, quas res ita ex judeorum instinctu alienatas ipsi judei levissimo precio ement et celant, immo si aliqua res male alienata apud judeos reperitur, nulli punitioni intendunt subesse, quam mererentur, tanquam celatores et hospites furto- rum, immo ex jure eorum ad nominandum furem sese teneri ex libertate eorum aiunt.

Ob eorundem judeorum inter Christianos residentiam, signanter in civitatibus complures cives et incole facultates suas in ludos, temulentiam et alia levitatis genera expendunt et dilapidant, eo quod judei avidi etiam vilissimi lucri ad quaslibet res pecuniam mutuam vel venum faciant et nisi judei essent, tales facultatum suarum dilapidatores apud Christianos nem semper ad libitum pecuniam impetrare possent, immo vererentur a vicinis et notis petere et potius labori incumberent.

Procul dubio etiam sentiunt et fatebuntur omnes civitatis huius regni, signanter inter liberas vestre mayestatis Posonium et Sopronium, rem ipsarum publicam non in modicam auctionem tendere cepisse ab eo tempore, quo judei e medio sui sunt expulsi et alienati, idque nobiscum procul dubio brevi futurum speramus et alioqui pene impossibili fieri

posse judicamus, ubi hec impia, deo et omnibus hominibus odiosa gens e medio nostri tolletur.

Insuper cum communis lex postulat, ut universi malefactores ex omnibus bonis et pacificis etiam ob levius crimen eveillentur et puniantur, quare non similiter vel magis sint iidem judei, manifesti homicidi perendi.

Predictis omnibus sacratissima maiestas regia intellectis et gratiosissime perpensis iterum eandem supplices quam humillime oramus, quatinus dignetur hanc nostram supplicationem justissimis ac manifestis ex rationibus extreme nos necessitatem exaudire et effectui demandare, ut talia scelera eius judaice gentis deinceps sint deputata atque sublata, neque deinceps contingat sanguinem innocentem ad deum iustum vindicem vociferare, nosque fideles perpetui vestre maiestatis ab huiusmodi hostibus, qui non modo, sed etiam substantiam nostram incessanter exugunt, verum et sanguinem absorbunt, eliberati rebus nostris tranquillius et paratius consulere atque eidem sacratissime regie maiestati, illiusque divis successoribus commodius inservire valeamus, expectantes gratiosissimam relationem.

Sacratissime regie maiestatis vestre perpetui fideles subditi humiles:

judex, jurati cives et tota communitas civitatis
Thirnaviensis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 156—159.

Ennek a folyamodványnak egyik rövid fejezetét már közölte Hajnik Imre a MZSO I. 313. sorszáma alatt.

222.

1539. március 29. Bécs. Thurzó Elek királyi helytartó másolatban közölvén a nagyszombati tanáccsal Ferdinánd király rendeletét a maga részéről is meghagyja, hogy a városukból kiűzött zsidók követeléseinek behajtásában legyenek segítségükre.

Prudentes et circumspecti domini amici nobis honorandi salutem et commendacionem. Quid in facto judeorum maiestas regia nobis scribat, jubeatque, ex contentis litterarum sue maiestatis intelligere potestis, quarum tenor hic est: (*Ferdinánd király oklevele már közölve a MZSO I. 353. sorszám alatt.*) Cum itaque intelligatis in hac parte mentem et voluntatem regie maiestatis, domini nostri clementissimi, hortamur vos, ut iuxta commissionem eiusdem debita judeorum e medio vestri per omnia onera et gravamina exigere faciatis, sitis etiam auxilio, ut et a forensibus exigere possint. Valere optamus. Wienne, 29. Marcii anno domini 1539.

Comes Alexius Thwrzo
locumtenens regie maiestatis etc.

Kívül: Prudentibus et circumspectis dominis iudici, juratisque civibus civitatis Thirnaviensis etc., amicis nobis honorandis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 176—7.

1539. április 28. A pozsonyi tanács előtt Mandel zistersdorfi zsidó képviseletében Marian zsidó 115 rajnai forintot követel Diemer Erzsébettől, aki különböző kifogásait adja elő. A tanács 45 napi haladékot ad az asszonynak, mely után ha a zsidó ismét előállna kérésével, úgy igazságot fog nyerni.

Eodem 1539. Marian jud annstat dess Mändel juden von Zistersdorff erschien gegen vndt wider die Elizabeth Diemerin, beklaget sy vmb ain benante geltschuld innhalt ains vnuermailigten schuldprieff, nemlich ainhundertfunffzehen gulden Reinisch, der verlesen warde. Beget der jud die Elisabeth zur bezallung ze halten. Elizabeth antwortet, wissenlich were, dass sy aller schulden halben, darvmben sy sich neben dem Prosper verschriben, inn entlicher handlung stunde, als sy verhoffet, sich auss allen obligacionen zu entheben. So were auch sy mit iren schwestern der gueter halben noch strittig. Er sollte derzeit erwarten. Wurde erkhent, dass sy andere glaubiger bezalln solt, wurde sy in auch bezalln muessen, so weit ir guet raichen. Als aber der jud zuuor auff die übermass der gueter sein verpott gethon, die gueter noch strittig, ist erkhandt worden, das das verpott also inn seiner krafft beleiben solt. Wurde nach erörterung der sachen was von den guetern überpleiben, darzu möcht er seinem verpott nach steen. Der jud füel von dem verpott vnndt begeret iren leib ze halten, solang er bezahlt werden möcht. Die Elisabeth allegieret die freihait. Ist ir gestat sich darzu behelffen, der jud soll nach aussgang der freiung widervmben erscheinen, werde ine die gerechtikhait wider die Elizabeth alssdann mitgetailt worden.

Pozsonyi városi levéltár, 1539—1548. évi Actionale protocollum 6/a.

1539. június 23 körül. Jókő. Dejtei István és Szenji Mihály, jókői várnagyok Nagyszombat város tanácsához, melyben jelentik, hogy a felsődubovai Petras, a jókői uradalom jobbagya, megfizette adósságát Jakab zsidónak, melyet esküvel és tanúkkal igazolt.

Przizen a lasku vzkazojem vassy milostti, vyborni pani, przijitele a saussede nassy mily etc. Oznamujem vassy milostti, czo se dotejczy czlowieka chudyho z Horniho Dwbowyho, jmenem Petrassa, pana jeho milostti nassyho, zie byl jednu chvilu vyposzczal dnu zlatych od Zyda Gakvba. Za nieho byl slibil Lvkacz Blasatowicz ze Sspaszynecz. Potom ten jisti Lvkacz ze Sspaczynecz tak pravi, zie by dal za nieho ty penize a na tomto czlowieku Petrasowi chce postihat svyho. Alie my vassy milosti zadamy, jakozto sausedov nassyh milych, zie byste vasse milostt tomu raczyli vieryt, zie ten jisty Petrass z Horniho Dwbowyho, poddany

pana jeho milostti nassyho, zaplatil tomu Zydva a na to ma sviedomie. A pred nami vyznal pod prysahu, zie je zaplatil, a to nejprv Jakwb Kowaczowicz z Desticz, Petro Mraczkowicz z Desticz, Petrassow syn Gwryk Blaho, take jeho syn z Dwbowyho Ondreg, jeho syn. Protoz my vassy milostti ziadame, zie byste vassy milostti tomu raczyli vieryt. Jestliez by vassy milostti na tom dosti nebylo na tomto psani nassym, zie on chce vassy milostti zyve sviedomi postavit. Y vieryme vassy milostti, zie to raczyte pre nas udielat. My zase pro vassy milostt, czoz bude moznyho, chczyme radi udielat. Dan na Dobry Wodie v pondieli pred s. Janem.

Jsstwan z Desticz a Mihal (z) Senie
uredniczy na Dobry Wodie.

(Na rube) Vybornym panom, panu rychtaru z konczely miesta Trnawy przijitelom a sausedom nassym milym.

Jóindulatomat és szeretetemet küldöm kegyelmeteknek, kedves barátunknak és szomszédunknak etc. Jelentjük kegyelmeteknek, ami egy Petrass nevű felsődubovai szegény embert illeti, ki kegyelmes urunk alattvalója, hogy egyszer Jakab zsidótól két aranyat vett kölcsön. Jót állott érte bizonyos Blasatowicz Lukács Spácáról. Azután később ugyanezen a Petrasson szeretné a sajátját behajtani. Mi azonban kérjük kegyelmeteket, mint kedves szomszédunkat, hogy szíveskedjék elhinni, hogy ugyanez a felsődubovai Petrass, kegyelmes urunk jobbágya visszafizette ezt a pénzt annak a zsidónak és erről bizonyosága van. És előtünk eskü alatt vallották, hogy ő azt visszafizette, elsőnek Kowaczowicz Jakab Dejtéről, Mraczkowicz Péter Dejtéről, Petrass fia Blaho György, valamint annak András nevű fia Dejtéről. Ezért kérjük kegyelmeteket, hogy kegyeskedjék mindezeket elhinni. Amennyiben pedig ezen levélünk nem lenne elegendő kegyelmeteknek, úgy ő kegyelmeteknek el akarja küldeni élő tanúit. És hisszük, hogy kegyelmetek ezt megteszi érttünk. Mi viszont kegyelmetekért mindent örömmel megteszünk, amit csak lehet. Kelt Jókön, Szt. János előtti hétfőn.

Dejte-i István és Szenj-i Mihály,
jókői officialisok.

(Hátlapon): Nagyszombat város bírójának és tanácsának, kitűnő urainknak, kedves barátainknak és szomszédainknak.

Eredeti papíron, zárópecséttel, Nagyszombat város levéltárában, f. Missiles 1538—1539.

Kiadta Varsik: i. m. 209.

1539. *augusztus 31. Galgóc vára. Thurzó Elek királyi helytartó arra kéri Sauczer Jakab nagyszombati városbíró, hogy Maczedóniay özvegye által a nagyszombati zsidóknál elzálogosított arany és ezüst tárgyait váltsa magához.*

Prudens et circumspecte amice nobis honorande salutem. Domina relicta Maczedonay racione reverendissimi domini episcopi Transsilvani, domini Nicolai Gherendy ex nostra petitione impignoraverat quosdam res aureas et argenteas judeis pro florenis centum. Rogamus vos et nichilominus hortamur, velitis res illas ad manus vestras, tanquam ad manus communes recipere, ne judei secum auferant, infra enim paucos dies redimentur. Iterum hortamur, secus ne feceritis. Ex arce nostra Galgoz, ultima Augusti 1539.

Comes Alexius Thwrzo locumtenens regie maiestatis etc.

Kívül: Prudenti et circumspecto Jacobo Sawczer judici civitatis Thyrnaviensis etc., amico honorando.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 152—3.

1539. *szeptember 3. Galgóc vára. Bethlenfalvi Thurzó Elek országbíró és királyi helytartó ismételten felszólítja a nagyszombati tanácsot, hogy azt az aranyláncot és kupát, amelyet megbízásából Maczedóniay özvegye zálogosított el a városukban lakó zsidóknál, váltsák ki, mert ők tudják, hogy a zsidók kiűzésük után hol tartózkodnak.*

Prudentes et circumspecti amici et vicini nobis honorandi salutem! In proximis nostris litteris rogaveramus vos, ut quoddam pignus, catenulam videlicet auream et cuppam, que domina Macedoniay ex nostra voluntate propter quandam arduam, qua tunc urgebamur, necessitatem evitandam judeis in pignus dederat, redimeretis. Quarum rerum propter judeorum preproperam abicionem redemptio in hunc usque diem dilata est, quod profecto, cum intelleximus, moleste tulimus. Hortamur igitur et rogamus amicitias vestras, quatenus acceptis presentibus e medio vestri unum cum pecuniis, cum sciatis, ubi substiterint, post eos mittatis, qui dictas res redimere et ad vos reportare possit, hominem, quas tamdiu, donec pecunie, quibus eas redemeritis, vobis restitute fuerint, apud vos reservetis, nam alioquin, si quid dampni, quod Deus avertat, paciemur, id vobis et nemini alteri imputabimus. Reliquum est, vos felicissime valere optamus. Ex arce nostra Galgoz, tertia Septembris anno domini 1539.

Comes Alexius Thurzo de Bethlenfalwa
judex curie et locumtenens regie maiestatis etc.

Kivül: Prudentibus et circumspectis judici et juratis civibus civitatis Thyrnaviensis etc., amicis et vicinis nobis honorandis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 174—5.

227.

1539. A nagyszombati tanács előtt a városból távozásra kényszerített zsidók megbízottai bevallják, hogy azért, mert Pereg Albert pécsi prépost stb. a király öfelségétől számukra személy- és vagyonbiztosító oklevelet szerzett, neki és utódainak ajándékozzák a zsinagógát, amely a Zsidó-utcában néhai Nissel és Nyitrai Izsák zsidók házai között fekszik.

Nos judex, juratique cives civitatis Tirnaviensis memorie commendamus tenore presencium universis, quibus incumbit, significantes, quod in nostram accedentes presenciam providi Josa Budensis, Orozlan, Fodor, Isak, Olaz, Jacobus gener predicti Orozlan, Wolfgangus, Farkas, Simon gener condam Simonis Glaser, alter Simon de Galgoecz, Abraham gener Jacobi, Joseph Fokhagmas et Jacobus filius condam Moyse onera et quelibet gravamina tam ceterorum omnium et singulorum judeorum similiter alias hic Tirnavie commorantium, quam eiam eorundem ac suorum propriorum prolium, proximorum et consanguineorum, aliorum denique quorumcunque, quos subsequens concernit aut in futurum respicere videbitur negocium in se ipsos assumentes sponte et uniformiter hanc fecerunt fassionem, quod ex quo decreto sacratissime regie maiestatis, domini nostri clementissimi, omnibus judeis hic residentibus foret iniunctum, ut domibus et hereditatibus in ipsa civitate habitis libere venditis seu quibus maluerint, collatis sese ex eadem civitate transferre et migrare tenerentur, habentes igitur respectum singularis beneficii et patrocinii reverendi domini Alberti de Pereg prepositi Quinqueecclesiensis, prefecti camere ac consiliarii, secretarii dicte regie maiestatis, quod idem dominus Albertus prepositus in causa eorundem judeorum, ob quam presens transmigratio e civitate orta extitit, signanter tamen in expedicione et condonacione litterarum pro tuicione vite et bonorum suorum per ipsam regiam maiestatem eisdem judeis concessarum prestitisset et in huiusmodi patrocinii recompensam prenominati judei ex pari voto et consentanea, liberaque ceterorum judeorum huic abeuncium voluntate templum seu sinagogam eorum hic in civitate in platea judeorum vocata versus plagam orientalem in vicinitatibus domorum ab una condam judei Nyssel, ex alia vero partibus judei Isak de Nitria fundatam et adiacentem cum omnibus aliis structuris, edificiisque et utilitatibus ad eandem sinagogam de jure et ab antiquo pertinentibus memorato domino Alberto de Pereg preposito, suisque heredibus et posteritatibus universis donassent, dedissent et jure perpetuo irrevocabiliter contulissent, immo donarunt, dederunt et contulerunt coram nobis nil juris vel proprietatis sibi ipsis seu heredibus et posteritatibus ipsorum in eadem sinagoga et pertinen-

ciis eius reservantes. In cuius rei memoriam et firmitatem ad rationabilem instanciam ipsius domini Alberti prepositi has litteras sub sigillo civitatis nostre eidem duximus concedendas salvo tamen jure et libertate civitatis. Datum.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 164.

228.

1540. január 15. Kőszeg. *Jurischicz Miklós Kőszeg zálogbirtokosa, császári és királyi tanácsos és kamarás, Krajna főkapitánya arra való tekintettel, hogy Kőszeg városa az évi Szent György napján fizetett 39 font dénár haszonbérüket önként 50 font dénárra emelték fel, azután a török-ostrom idején vitézül viselkedtek, hozzájárul ahhoz, hogy ezentúl a városukban csak két zsidó család lakhassék, míg a többinek távoznia kell, végül a sajtótermésű borukat a városba szabadon beszálíthassák és megihassák.*

Herrn Nicklas Jurischüezen selligen verschreibung gegen N. richter, rath vnndt gemain zü Günns.

Ich Nicklas Juritschücz freyherr zu Günss, Römisch khuniglichen maiestets etc. rath vnnd camerer, lantsshauptman in Crain, bekhen für mich vnnd mein erben vnnd nachkhummen mit dissenn prief, nachdem mein lieb vnnd getreü richter, rath vnnd gemain alhi czu Günns lanngē zeit herr geen hof jährlich zu Sant Geörgen tag neünvnnddreyszig phundt phenning gaabgelt gedient, dieweill aber ein guete zeit herr vill juden alhi angesessen gewest vnnd vmb dass ich all judischait biss an zwen, nemblich den Hatschl arcz juden vnnd den Muschl Hatschl juden von seiness vattern getreüen dienst, so er geen hof gehen hünweit von der statt Günss geschafft vnnd vmb das ich die purgerschafft vnnd gemain alhie den pauwein jährlich drinkhen allerdingss begeben hab, so hat mier gemaine statt alhi czu den neunvnnddreyszig phunt phening noch ainleff phunt phenning, dass bringt funffczig phunt phenning, jährlich jederzeit zu Sant Geörgen tag mir, meinen erben vnnd nachkomen gen hof zu verrichten bewilliget, demnach bereede ich für mich, meine erben vnnd nachkhumen den bemelten meinen purgern vnnd vntherthanen czu Günss vmb ihr getreü wolhalten in der dürkischen belegerungss vnnd der vorangezraigten ainliff phunt halber, das sie hinfuron zu ewigen zeiten aller paauwein von hof in die statt zu ligen ader zu drinkhen frey vnderlassen sein sollen vnnd sonderlich soll ausserhalb der bestimbten zwen juden iczt noch hinfiran czu keiner zeit kein anderer jud oder judischait czu ihnen hereingelassen noch genomben werdten in khain weeg vnnd die heusser, so die judischait beschessen vnnd innengehabt, sollen wider bey gemainer statt bleiben, die sollen vnnd mügen sie wider stifften vnnd besiczē ohn mein vnnd meniglichss widerreth alles ohn gefertte. Der czu gueter sicherheit gib ich der purgerschafft dissen prief mit meinen eugen fürgedruckten

pettschafft verferdiget. Beschehen zu Güns, den funffczehenten tag Jenuäry in aintaussent fünffhundert vnd in den vierczigisten jahr.

OL. Esterházy hg levtár. Rep. 65. p. 30. (385. csomó.)
1569. évi másolat a kőszegi urbariumban.

229.

1540. április 21. Pozsony. A magyar királyi kamara felszólítja a nagyszombati tanácsot, hogy a városukból kiűzött zsidók helyett a múlt évre és a folyó évre 100 forint adót fizessenek meg a most következő Szent György napra.

Prudentes et circumspēcti domini et amici dilecti salutem plurimam. Scimus vobis omnibus notum esse, vos pro censu judeorum, qui anno praeterito sunt istinc expulsi, ex deliberacione consilii regiae maiestatis debere ad singulum quodque festum beati Georgii martiris ultra veterem et consuetum civitatis alium censum solvere quinquaginta florenorum, quos debuissetis quidem et anno praeterito persolverisse, sicuti licet ex litteris regiae maiestatis elicere, pepercimus tamen tunc vobis propter ducentos illos florenos, quos tum maiestati regiae solvistis. Quia vero negocia magna nunc sunt et gravia, quae non aliter nisi pecuniis expediri queant, hortamur dominaciones vestras et eadem nomine regiae maiestatis requirimus, velint et praesentis et praeteriti anni censum florenos centum facientes ad hoc instans festum divi Georgii martiris ad cameram absque mora, dilacione et difficultate mittere. Optamus dominaciones vestras valere. Datum Posonii, 21. Aprilis anno domini 1540.

Sacrae regiae maiestatis etc. camerae praefectus et consilarii etc.

Kívül: Prudentibus et circumspēctis dominis iudici, juratisque civibus civitatis Tyrnaviensis, amicis dilectis.

Nagyszombati városi levéltár, Oklevelek nr. 343.

230.

1540. június 4. Mandl zistersdorfi zsidó a pozsonyi tanács előtt Diemer Erzsébettől a pénzt követeli. Az asszony nem jelenik meg a tanács előtt, mire a városbíró utasítást nyer arra vonatkozólag, hogy az asszonyt az adósok börtönébe vesse.

Eodem die Mandl jud von Zistersdorff hat fürgefördert die Elisabeth Diemerin seiner geltschuld halben, die nit erschienen. Hat klagt zu iren person vndt sy zur bezallung ze halten begert. Ist ime beschaid eruolgt, dieweill sy nit erschienen noch anhaims betreten werden müg, soll her richter in nach stellen lassen vndt zur gefengkniss ze pringen.

Pozsonyi városi levéltár, 1539—1548. évi Actionale protocollum 59/a.

1540. július 9. A pozsonyi tanács előtt Mandl zsidó ismét a pénzét kéri Diemer Erzsébettől. Az asszony elismeri a tartozását, de fizetni nem tud, mert mindene le van foglalva és per alatt áll. A zsidó szívesen engedné szabadon kezesség mellett, de kezeit állítani nem tud, mire börtönbe kerül, ahol minden napra egy patzent kap.

Feria 6-ta in octava Visitacionis Marie 1540. Mändl jud ist persönlich erscheinen gegen vndt wider Elisabeth Diemerin. Elizabeth ist der schulden, darumben sy vom juden gefengknist worden, gestendig gewesen, hatt fürgeben, sei ine zu bezalln vrprietig so vndt wann sy ire gueter, so alle vndt jede inn verpot, mit dem rechten, darinmen sy stunde, ledig machet. Verhoffet, ir wurde lufft gegeben werden piss solchenn ende gemacht. Der jud hat sy wellen auff porgschafft ausslassen, damit sy irem rechten ausswarten möcht, doch das sy alsdann sich widervmben inn die gefengkniss stellet. Die Elizabeth hat nit porgschafft thon wissen, sy hat der judt im ledig sagen welln. Ist vil mit ime gehandelt worden inn der guet. Ist auff der gefengkniss verhart mit erpietung, wie sich gepür ausszehalten. Ist erkphant in alle täg ze geben I patzen.

Oldaljegyzet: Geltschuldt halben gibt man ainem gefangen I tag ain pazen.

Pozsonyi városi levéltár, 1539—1548. évi Actionale protocollum 70/b.

1541. május 5. — július 20. Nagyszombat város a zsinagóga fejében két részletben 150 forintot fizet ki, míg Bertalan szűcs a megégetett és a kiűzött zsidók után 25 forintot kap kézhez.

A nagyszombati városbíró Pozsonyban jár a zsidók évi 50 forint adója miatt, mely alkalommal 87 magyar és 2 bécsi dénárt költött el.

Exitus pro sinagoga.

Per dominum Thomam misi pro eadem florenos quinquaginta et per dominum judicem dati sunt domino preposito floreni centum, facit summa florenos I $\frac{1}{2}$ c.

.....

Exitus communis.

.....

Item eadem die (sc. feria IIII. post Alexi) (1541. júl. 20.) jussu domini judicis Bartholomeo pelliioni ad rationem debiti, quo civitas eidem obligatur pro solucionis debitis judeorum combustorum et expulsorum superiori accommodati exposuimus fl. XXV.

.....

Exitus dominis in negociis civitatis ambulantis.

Item feria quinta post Philippi et Jacobi (1541. máj. 5.) domino iudici Posonium ambulanti ratione census et florenorum 50 pro censu judeorum portanti exposuimus ochintaller (= Joachimtaller) IIII, reportavit iterum de eisdem II florenos 75 denarios, comsumpsit denarios LXXXVII Viennenses II.

.....

Nagyszombati városi levéltár, Rationes camerae 1541. — 23., 26., 60.

233.

1541. május 18. A pozsonyi tanács úgy dönt Mandl zsidónak Diemer Erzsébettel szemben fennálló adósságában, hogy a tőkekövetelés borban fizettségük meg. A kamatok és a perköltségek megtérítése tekintében ismét a bírósághoz forduljon.

Feria 4-ta post Cantate 1541. Mandll juden is auff begern bezallung seiner schulden, so ime Elizabeth Diemerin zu thon, abschid gegeben, dieweill Elizabeth ine mit parem gelt nit zubezalln soll, er vmb sein hauptschulden mit den weinen, so verhanden, nach newlicher schatzung beniegt werden. Vermaint er seins wuechers vndt expen(s) halben gegen ir spruch zu haben, soll ime daz recht wider sy mitgethailt werden.

Pozsonyi városi levéltár, 1539—1548. évi Actionale protocollum 93/b.

234.

1541. július 11. A soproni városi bírói szék Pullendorfer Mihály kérését Rainer Imre sütőmester ellenében Magerler és Kircher dülökben fekvő két szőlő tárgyában elutasítja annál is inkább, mert beigazolást nyert, hogy Rainer Imre e szőlőket terhelő 50 font dénár zálogösszeget József kismartoni zsidónak kifizette.

Abschidt zwischen Michell Puellndorffer vnd Emerichen peckhen. Zwischen herren Michaeln Puellndorffer burger zu Odnburg alls clager an ainem vnd Emerichen Rainer auch burger daselbs alls antworter anders tails vmb das gedachten Puellndorffer ermellten Rainer von wegen ainer vorbehalten anfaillung zwaier weingärten im Mägerler vnd Kircher gelegen, mit wellchen es seinen stiefsun Cristoffn Jäger seiner muetterlichen erbschafft innhalt aines vertrags im gedenckhpuech eingeleibt, des datum steet an phintztag nach dem Neuenjarstag anno etc. 22. (1522. jan. 2.) abgefertigt, guttlich angesprochen vnd beclagt etc. geben die herren burgermaister, richter vnd rate gemellter statt Odenburg nach gnugsamer vernemung vnd aigent-

licher erwegung beder partheien furbringen disen abschidt: nemblich dieweill ermellter Emerich Rainer mit ainer person dargethon, das sein vorforder Georg Schmidt, so auch in ongezaigten vertrag ein vertragsman gewesen, gedacht zwen weingarten von benenntem Jäger erkhaufft vnd bezallt vnd aber Puellndorffer so lanng zeitt disen vorbehallt vnd ansprach gegen ermellten Georgen Schmidt vnd seinem nachkhomen Emerichen Rainer nit zu enndt gefurt vnd damit disen vorbehallt auss seiner wurckhung khomen lassen zusambt dem, das mergedachter Rainer sollich weingartn von seines vorforders erben an sich gelöst, daneben nachdem dieselben zwen weingarten zusambt ainem weingarten im Padner gelegen vnuerschaidenlich von gemelltem Puellndorffer vor dem vbergangen vertrag dem Joseph judn, yetz zur Eisenstatt wonhafft, vermog ainer verschreibung vmb ain namhaffte suma gellts verpfenndt vnd verschriben gewest, derwegen eebenennter jud auff sein clag vnd anrueffen an sollich drei weingärtn an freitag nach Sebastiani in verschinem 35. jare (1535. jan. 22.) angesetzt worden, das also offtgedachter Rainer dieselben vmb 50 tal. den., so ime gleichwoll wider bezallt worden, von dem juden zu ledigen, damit er seiner zwaier weingarten nit entwert wurde, gedrunge worden, dannzumall gedachter Puellndorffer auch mit angezogner anfaillung stillgehalten, so soll er Rainer von sollicher des Puellndorffer clage genntzlich absolvirt vnd bemuesigt sein vnd ime sollen dise weingarten alls sein erkhaufft vnd rechtlich ersessen guett wider meniglichs einträg beleiben. Actum auf der burgerschranck zu Odnburg, am XI. tag des monats July anno etc. 41.

Soproni városi levéltár, Protocollum iudiciarium ab anno 1533. usque annum 1565-tum 89—90.

235.

1542. július 18. — október 13. Nagyszombat város a polgáraitól a megégetett zsidók követeléseit fejében két részletben 50 forintot vesz be, míg ugyanakkor a kiűzött zsidók évi adója címén 50 forintot fizet a magyar kamarának.

Introitus debitorum solutorum.

Item feria III. ante Nativitatis Marie (1542. szept. 5.) ab Egidio ad rationem debitorum, quibus cives judeis combustis obligatur, quos ipse Egidius exegit, percepti fl. XL.

Item feria VI. ante Luce evangeliste (okt. 13.) ab Egidio ad rationem debitorum judeorum percepti fl. X.

.....
Exitus communes.
.....

Item feria III. post festum Divisionis apostolorum (jul. 18.) censum pro judeis expulsis soluti ad cameram fl. L.

.....

Nagyszombati városi levéltár, Rationes camerae 1542. — 22., 24.

236.

1542. *Jókő vára. Mocsonoki Albert, a jókői vár officialisa kéri a nagyszombati Hodkó Pétert, hogy adjon ki igazolást Kolár Mihálynak, úrnője jobbágynak, bizonyos szóbeszéddel kapcsolatban, mely szerint ő eladta volna fiát a zsidóknak.*

Vyborny panie a przitely mily! Pozdraveny sve vzkazuji yakozto prziteli svemu milemu. Dale viediet vam davam, kterak dotkla niektera recz tohoto ysteho Michala Kolare, chudeho czloveka pany nassy jeji milosti, az jemu smel reknuti niekery czloviek, aby on byl sveho sina Zydrom prodal. Protoz on sie odvolava na svedomy na vassy milost a s vami sie schcze vipravovat a ya vas zato prosim, yakozto przitele sveho mileho, jestli by ste czo svedomi byli, aby ste mu vsedomy ven vidali, nebo o tu ystu vezz mam ich dati pravem ohledat. A s tym day sie Pan Buoh dobrez miti. Dan (z) zamku Dobrze Wody v pondieli leta 1542.

Albert z Moczonoku
urednyk Dobre Wody.

(Na rube:) Vybornemu panu Petrowi Hodkowi, prziteli memu milemu v Trnawe przebyvaczimu bud dan.

Kiváló uraim és kedves barátaim! Üdvözteinket küldjük mint kedves barátainknak. Továbbá tudatom kegyelmetekkel, hogy bizonyos Kolar Mihály szegény emberhez, nagyságos úrnőnk alattvalójához eljutott az a szóbeszéd, hogy valaki azt merte mondani, miszerint ő eladta volna a fiát a zsidóknak. Ezért ő kegyelmed bizonyítására hivatkozik és szeretne kegyelmeddel beszélni, és ezért kérem kegyelmedet, mint kedves barátomat, adjon ki bizonyosságot neki, mert ugyanezen ügyet jog szerint kell elbírálnom. Isten éltesse kegyelmeteket. Kelt Jókő várában, hétfőn, 1542.

Mocsonoki Albert,
jókői officialis.

(Hátlapon) Adassék a kitűnő Hodko Péter úrnak, az én kedves barátomnak, aki Nagyszombatban lakik.

Eredeti papíron, zárópecsét nyomával. Nagyszombat város levéltárában, f. Missiles 1540—1543.

Kiadta Varsik: i. m. 259—260.

1543. február 21. Sopron. Pauer Tamás soproni polgár végrendeletében elmondja, hogy édesatyja, László terhelve volt zsidóadósággal, melytől nehéz munkával ő szabadította meg, miért is a Szent Mihály-utcai házhoz és Pöltelsbaumgarten dülöben fekvő szőlőhöz a két nővérének semmi joga nincs.

.....

Item meinen zwaiien schwestern, nemblich Elspethen, Niclasen Kholbmhofers vnnd Dorotheen, Peter Harrädlns hausfrawen, schaff ich yeder ainen gullden Hungrisch in gollt. Will hieneben fur khunfftig stritt vnnd irrungen hiedurch zuerhuetten von wegen des heuslens in Sanct Michaelss gassen vnnd ongezaigts weingarten im Polltlns-paumbgarten, dene ich, wie obsteet, meinen sune verschafft, wellche bede stuckh von weillenndt meinem vattern Lasla Paurn selign herurendt sein, vermellt haben, das yetzgedachter mein vatter seliger in vasst grosse armuett khomen vnnd ein judngellter gewesen, darauss ich ine mit meiner herten arbaitt erledigt vnnd ettlich jar nach meinem bessten vermögen vnderhallten, so hab ich auch berurts heusl, so gar slecht vnd dannzumall nit vill vber 4 tal. den. werdt gewesen, erstlich auf meinen cossten vnnd nachuollgundt, alls dasselb verprunnen, wie villen bewisst, widerumb von newem auf mein darlegen aufferpauvt vnnd nichtsweniger den zinnss von 5 tal. den., darumb es verphenndt gewest, wellchen zinnss ich vollgenndts auf den weingarten im Polltlns-paumbgarten, so ich meiner hausfrawen geschafft, wie vermellt, genomen, verricht, zusambt dem, das auch der annder weingarten im Pölltlns-paumbgarten zinspar gewesen vnd noch ist, das allso ernannte meine zwo schwestern angeregts heusl vnnd des weingarten halben zu meiner hausfrawen vnd meinem sune rechtlich gar nichts zu sprechen haben, sonnder wo sy ye derwegen mit inen erben wollten, inen hinzue schulldig sein wurden.

.....

Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. P. fasc. 1. nr. 5.

1543. augusztus 5. — november 21. Nagyszombat város két polgárától zsidó-tartozás címén egyenként 12 forintot vesz be.

Das gemain einnemen.

Item sonntag vor Laurenti (1543. aug. 5.) von dem Andre Heffflmayr emphanen juden schuld fl. XII.

.....

Item mitichen nach Elisabeth (nov. 21.) von dem Gilig tischler
emphangen juden schuldt fl. XII.

.....

Nagyszombati városi levéltár, Rationes camerae 1543. — 2., 4.

239.

1544. július 6. Az esztergomi városbíró egy zsidóház után a nagyszom-
bati tanácsnak 50 forintot fizet.

.....

Item son tag nach Sand Vlrich tag haben wir von dem richter von
Grann vmb das hawss, das der juden ist gewest, haben daran empfangen
fl. L.

.....

Nagyszombati városi levéltár, Rationes camerae 1544. — 3.

240.

1544. Nagyszombat város többek között azt is kéri a királytól, hogy
miként Pozsony városa, úgy ők is mentesüljenek a zsidók kiűzése óta
utánuk fizetett évi 50 magyar forint megadása alól, a város szegény-
ségére és a tűzvész pusztítására való tekintettel.

Sacratissima regia maiestas, domine, domine perpetuo clementis-
sime!

.....

Postremo vestra sacratissima maiestas dignetur gratiose in memo-
riam revocare, quod in anno quinto elapso, quamvis ad supplicationem
nostram deliberatio et commissio maiestatis vestre sacratissime de judeis
universis olim in hac civitate maiestatis vestre sacratissime comoran-
tibus ob quoddam crimen manifestum necati cuiusdam concivis nostri
per eos filii e medio nostri tollendis et eiiciendis sit exequutioni de-
mandata, tamen propter eorum discessum juxta iniunctionem nobis
factam singulis annis ad cameram maiestatis vestre sacratissime flo-
renos quinquaginta Hungaricales pendere cogimur. Quoniam autem tam
censibus ordinariis, quibus nos gravatos olim et obnoxios esse nescimus,
neque recordamur, quam etiam extraordinariis singulis annis fuimus
gravati et taxati, quoniamque civitas Posoniensis maiestatis vestre
sacratissime propter judeorum e medio eorum expulsionem nullo censu
annuo sit obnoxia, supplicamus vestre sacratissime regie maiestati,
tanquam regi et domino nobis perpetuo clementissimo, dignetur huius
civitatis sue maiestatis inopie et conflagrationis rationem habere, nos-

que a pensione pretactorum quinquaginta florenorum libertati et eximere gratiose, quod nos vestre maiestati sacratissime . . .

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 188—9.
A szövegnek nincs folytatása.

241.

1547. július 18. Sopron. Stockinger János soproni polgár özvegye Katalin végrendeletében elismeri, hogy többek között József kismartoni zsidónál és Hendl kismartoni zsidónőnél zálogtárgyai vannak, melyeket fia, Nagy János váltson ki.

.....

Item dem Joseph juden zur Eisenstatt ein gurtl, hellt bei acht lott sylber vnd der porten, so gulden ist, per 12 sol. den. erkhaufft worden, versetzt per 3 tal. den. Ist vngeuerlich vor dreien wochen beschehen.

Item der Hendl judin zur Eisenstatt lennger dann vor ainem jar versetzt ain sylber pecherl mit dreien ringlen per 3 tal. 6 sol. den.

Dise obverschriebne phanndt sein vill besser werdt, dann sy versetzt worden, demnach soll mergedachter mein sune dieselben zeittlich lösen vnd innehalten.

.....

Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. S. fasc. 1. nr. 15.

242.

1547. augusztus 29. Sopron. Lang Egyed soproni polgár neje Ilona végrendeletében felsorolja azokat az adósságokat, amelyeket első férjével, Tábrer Vid soproni polgárral vettek fel és ezek között több zsidó-adósságról is említés történik.

.....

Souill vnnd was aber die zeittlichen guetter belanngendt ist, khan ich der warhaitt nach nit verhalten, das mir mein voriger hauswirt, Veitt Tábrer seliger sambt den jungen vnerzognen khindern souill schulden, das weder ich mit meinen vätterlichen noch mutterlichen erbguett noch auch mein jetziger hauswirt, gemellter Gillg Lanng mit seinem zubringen noch hertten arbaitt biss auf dise stundt dieselben nit betzallen mugen, hinder sein verlassen, das wir also noch schuldig sein, wie hernach verschriben ist vnnd vnns bisshere derhalben auss den schulden nie entheben mögen, sonnder ains in das annder geflickht, damit wir vnns erhalten.

Item dem Judl juden zu der Eissnenstatt schuldig 34 tal. den., dauon wir wochenlich zu gesuech geben muessen 36 den. Wiener, wirdt auf Michaelis ain jar.

Item dem alten Manusch juden 15 tal. den., gesuech dauon wochenlich von 1 tal. den. 3 helbling, ist im dritten jar.

Item dem jungen Manuschen 10 tal. den., dauon wochenlich 15 den., ist bey drei jarn.

Item dem Merchel juden 5 tal. den., wirdt auf Elisabeth drey jar, dauon wochenlich 10 den.

Item dem gemelten Merchel juden an verschinen Sant Margareten tag 2 tal. den., dauon wochenlich 4 den. Hatt derhalben zu pfanndt ain schussl vnnd ain khandl.

.....
Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. L. fasc. 1. nr. 3.

243.

1548. december 22. Sopron. Papel Vid soproni polgár végrendeletében úgy intézkedik, hogy Hermler dülöben fekvő szöllejét 42 font 4 solidus dénár vételárért Felber György megveheti, mely vételárból 20 font dénárt tőke, míg 2 font 4 solidus dénárt pedig kamat fejében ifjabb Manusch kismartoni zsidó számára Böjtközépre a városházára fizessen le, hogy így ez a tartozása kiegyenlített nyerjen.

.....
Item nachdem mir Jorg Felber in meiner weingartarbaitt etlich jar here vill beistanndts gethon, so will vnd orden ich, damit er sich auch dest stattlicher vnderhalten moge, daz ime mein weingarten im Hermler nit hocher dann vmb 42 tal. 4 sol. den. auch vor allen anndern khauffweise an alle verere beteurung zuestenndig sein solle dergestallt, daz er an sollcher suma gellts auff Mittevasten schirist khomendt die 20 tal. den. vnnd dartzue die 2 tal. 4 sol. den., so ich zu derselben zeitt dem jungen Manusch juden zw der Eisenstatt fur seinen gesuech schuldig wurde, auff dem ratthauss erlegen solle, wellche 22 tal. 4 sol. den. allsdann vnuertzogenlich gemelltem Manusch juden fur sein mir gelichne suma gellts vnd gesuech zuegestellt werden sollen, dann die anndern 20 tal. den. soll er auch gelegner zeitt zw verrichtung diss meinen testaments vnd schulden erlegen. Daneben schaff ich auch gemelltem Felber zw ainer haussteuer mein khlainen morser, dabei aber khain stessl, zusambt dem grossnen essichvassl, so aber nit voll mit essich.

.....
Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. P. fasc. 1. nr. 9.

1550—1580. A budai török számadáskönyvek a következő zsidókról tesznek említést.

Budai zsidók:

Abraim (1573)	Jusza (1572, 73)
Arszlan (1571, 72, 73)	Kara Musza (1573)
Deli Jahja (1573)	Karakas-oglu (?) (1571)
Hodzsa Jákob (1573)	Manasz, Menasz (1572, 73)
Ibrahim (1571)	Monachem (1572)
Iszák, Iszhák (1571, 72, 73)	Musza, Muszi (1571, 72, 73)
Iszrail (1573)	Naftali (1572)
Jahja, Jahjai (1572, 73)	Naszan (1573)
Jahja Juzsa Kevekeszi (?) (1573)	Piri; Piri fiai (1573)
Jakub (1573)	Sábán (1571)
Jaszif (1571, 73)	Simon (1573)

Zsidók, helymegjelölés nélkül:

Abraham (1550, 51)	Jusza Abraim (1573)
Abraim (1571, 73)	Kara Musza (1573, 79, 80)
Arszlan (1551, 71, 72, 73, 80)	Kösze (1572)
Aszaf (1551)	Liber (1580)
Atala (1580)	Májir, Mejir (1573, 80)
David (1551, 80)	Menasz (1571, 72, 73, 80)
Dzsemsid (1551)	Mentes (1580)
Hájim, Háim (1551, 71, 73, 79, 80)	Mufin (?) (1580)
Ibrahim (1572, 73, 80)	Musza, Muszi (1551, 71, 73, 80)
Iszák, Iszhák (1571, 73, 79, 80)	Musza bin Mendes (1551)
Iszák Kohén (1580)	Natan (1551)
Iszmail (1550, 51, 73)	Noá (1573, 80)
Iszrail (1571, 73, 80)	Papaz (1571)
Jahja (1573, 79)	Sábán (1571)
Jákob (1550, 51, 71, 72, 73, 80)	Simon (1571, 80)
Jaszif, Juszuf (1571, 72, 73, 80)	Szolmon, Szülejmán (1573, 80)
Jusza (1573, 80)	Toder (1592)
	Todoroz (1580)

Zsidók, helynév megjelöléssel:

Iszhák Nikebolu-i zsidó (1573)
Vács-i zsidó (1573)

Zsidó tisztviselők:

Szálimun: 1558/59-ben Buda és Pest amil-ja. Április 19-től Báta amil-ja.
Ibn Jáfet: 1558-ban Kuvin (Csepel) szigetének amil-ja. 1558. szeptember
28-tól Tolna amil-ja.
Kaleman bin Asir: 1559-ben Tolna amil-ja.
Szinán: 1560-ban Buda és Pest amil-ja.

Közölve: *Fekete Lajos—Káldy-Nagy Gyula*: Budai török számadáskönyvek. 1550—1580. Bp., 1962; török eredetije: *L. Fekete—Gy. Káldy-Nagy*: Rechnungsbücher türkischer Finanzstellen in Buda (Ofen). 1550—1580. Bp., 1962; *A. Scheiber*, REJ. CXXIII. 1964. 233—237.

245.

1552. december 28. *Rotfuchs Péter soproni kórháztemplomi plébános végrendeletének végrehajtói feljegyzik, hogy az elhunyt plébános 2 talért kölcsönzött Baruch zsidónak, akitől azt be kell hajtani.*

.....
Ausstandt der schulden, so in nammen herrn Petern zuersuechen sein.

Nota, beim Baruch juden zwen taler, so ime herr Peter gelihen, zu ersuechen, facit 2 tal. 2 sol. 20 den.

.....
Soproni városi levéltár, Végrendeletek, ad Lad. R. fasc. 1. nr. 9/2. jelzésű irat 14. oldalán.

246.

1554. január 26. *Torony (Szombathely mellett). Bánffy István János Batthyányhoz írt levelében említést tesz a toronyi kertről, amely a Batthyányak birtokát képezi. Itt zsidó sírok találhatók, amelyeket Batthyány bevettetett s a vadak szívesen legelik.*

... nunc autem amenitatis illorum Judaicorum tumulorum, quos M. D. V. in orto suo Thoroniensi erexit, herbisque conserere fecit, utilitatem cognoscimus, dum tales feras eius amenitate pasci percipimus.

.....
Batthyány-lev. Miss. Gutti Ország Magdolna. Közölte: *Scheiber Sándor*: Magyarországi zsidó feliratok, Bp., 1960. 77.

1554. november. *Krakkó. Anselmus Ephorinus zsidó orvos levele Bártfa város tanácsához, amelyhez csatoltan orvosságot küld az ott dúló pestis gyógyítására.*

GOTTES GNODE SEY MIT UNS.

Noch freuntlicher erbittung meiner ganz geflizenen und willigen dynst, wunsch ych ewer herlichkeith heyl und szelikeith . . . wy mich e. h. von wegen des erszamen und weysen rotts czu Bartpha (Bartfeld) hoth angeredt und begehrt das ych eszeliche erczne y vor dy erschreckliche pestilencz, dy nicht alleyn yn Ungarn und Sibenburgen szunder sich auch nw umb uns merken lest, wolde beryten und czuschicken, welche ych herzlich gern czu thuen bereith bin, den allen den von Bartpha alczeithczu dynen byn ych von wegen meyner gutten hern und freundt dy ych do hab verpflicht und thue es willig, ych het ym willen gehabt ych wolde e. h. eyn gemeine under-weisung von dyser boser lufft geschribenn haben, nemlich von ursach, wie man sich dor vor hutten szol. Was vor speis und tranck man yn solcher czeith brauchen soll.

Aber in der worheit ych hab also *vil yczundt czuschicken weyl eczliche grosze woiwoden und castellan hy kranck ligen . . . Auff dysmol in der eyl hab ych ewch lossen machenn* eyn guts bewertes pulver aus *hubschen stucken*, dy alle und eyn yders yn sunderheyth dynen vor dy bosse lufft und vor allerley gyfft, welches so eyner al morgenn eynnympt yn eynen saueramp wasser oder ym eynen geryngen weyn ander halb Duc. schwer, der yst szicher.

Er ratet zu nehmen: Pulvis salvificantis, weter pillulen aus aloe, myrrha und saffran, den dy szeynt ym alden brauch und dy vornemsten dy behutten vor gyfft und treiben aus dy bose feuchtigkeit, ferner almorgen nympt I feige, I wellische nus eyn wenig raute und szalcz, dys mittenander gessen behuth vor der pest den dys ist das recht mithridatum. 7. oder 9. Korner sachandel ber essen, Man szol nemen vorbern dy yn essig legen und al morgen 3 oder 4 essen. Angeliza dy worczel Tormentyl oder diptani. *Vil dy al morgen yren eygen harn trinken werden behuth.* Knoblich vormischt mit putter wellisch nus und feygen, myrrha als *eyn erbes* gross. eyn wenig Tyriack oder Mytridath. Wen man ausgeht, szo szoll man in mundt haben czitwar oder angelica, Encian Tormentil, eyns aus dysen. eyn schwemleyn yn gutten rosen eszig getunckt, doran richenn, das man altag aynen linden leib habe.

Der almechtig goth gebe szeyne hoffte und gnodt und wyr angenglichen yn dyser stroff myth vorenderung unsers szundlichen lebens yn rechten glauben zu ym, verszonen szolenn. yn bitten, dass ehr uns wolde ansehenn mith szeynen barmherczigen augen szeyn unentliche gutte nicht von und czyhen und wolde von uns wenden szeynen czorn und stroffe myt dem Turken und Pestilencz. auf das unser feynde

mogen erkennen das wyr eyn barmherczigen goth habenn den szollen wir loben preyszen ym allen szeynes willens dancken yn ewikeith.

Ei h. gancz dynstwilliger freundt
Doctor Anselmus Ephorinus

Közölte: *M. Atlas*, N. M. Gelber Jubilee Volume. Tel-Aviv, 1963, 9—10;
Anselmus zsidóságára: *M. Zs. Oklevéltár*, V/1. 209. No. 424.

248.

1557 február 12. — november 22. *Manusch kismartoni zsidó Gartner Kristóf soproni polgárnak ezüstre és női ruhára 81 font 4 solidus 18 dénárt kölcsönzött. Amikor Gartner Kristóf halála után vagyongára Sopron város csődöt rendelt el, Manusch zsidó követelése fejében megkapta a zálogtárgyakat.*

a.

Verzeichnus derer, so auff die angeschlagne crida wegen Christophen Gartner gueter saligen verbott gelegt haben im 56-ten vnnd diss 57-ten jar, wy uolgt:

Den zwelfften February legt Manusch judt auss der Eisenstadt verpot auf sein hab vnd guet, welcher suma wol furpracht werden wirt vnd mir vnwissent.

b.

Loffl 12 wigen 35 lot 1 quintl, das lot per 6 sol. den., facit 26 tal. 3 sol. 15 den.

Ain grosser schinpecher wigt 11 lot 1 quintet, das lot per 7 sol. 15 den., facit 10 tal. 4 sol. 11 den.

Die andern drey peher wigen 21 lot 1 quintet, das lot per 7 sol. den., facit 18 tal. 4 sol. 22 den.

Summa facit 55 tal. 4 sol. 18 den.

Die schauben geschaczt per 26 tal. den.

Summa totalis facit 81 tal. 4 sol. 18 den.

Kivül: Ist mit Manusch juden abgerait vermug dises zetl vnd mit seinem phand bezalt worden.

c.

Anno domini 1557-ten den 22. Novembriss ist auf dy zuuor angeschlagen crida wegen weilendt Cristoffen Gartners burgers zu Odenburg säligen nachgelassnen guetern mit schuldnern vnd glaubinger gehandelt worden, in massen hernach volgt:

Item Manusch judt auss der Eisenstatt seiner schult mit seinen phanden bezalt worden ist vermueg dieser zetil B.

.....

Soproni városi levéltár, Lad. XVII et R. fasc. 2. nr. 5/3, 5/34. és 5/41.

249.

1557. május 2. Ebenfurt. Gartner Kristóf soproni polgár végrendeletében elismeri, hogy Manusch zsidónak 50 font dénárral adósa, melynek fejében 66 lat ezüst és egy nyestbőrből készült köpeny van nála zálogban.

Ebből az adósságból Gartner Kristóf már 30 font dénárt megfizetett részint pénzben, részint azáltal, hogy juhokat és borjúkat szállított a zsidónak.

.....

Item nachdem ich segsundsechzig latt silber pey dem juden hab sambt der mederenn schauben, wissenn meine herrenn vmb den vbering tail meinen khindern mit ime zw handeln, daz meinenn khindern zw nutz khumen.

.....

Vermerckht die schuldt, so ich Cristoff Gartner schuldig pin.

.....

Item dem Manusch juden pin ich schuldig funffzig pfundt pfennig. Daran hatt er vonn mier zw pfannndt segsundsechzig latt silber vnd ain mederene schauben. Ist durch die vonn Padenn geschetzt worden per vierzig pfundt pfennig.

Item mer hatt der judt vonn mier in parem gelt vnd an schoffenn vnd an khelbernn empfangen dreissig pfundt pfennig.

.....

Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. G. fasc. 1. nr. 9.

250.

1557. június 25. Karner György soproni polgár ingó- és ingatlan vagyonára Sopron város csődöt rendel el. Az adósok között szerepel Karner Tamás is, aki 40 font dénár kölcsönt adott Jüdl kismartoni zsidó követelésének megfizetésére.

a.

Verzeichnuss der ainkhumenen vnd gelegten verbott auff Georgen Kharner gueter anno 57-ten.

.....

Thoman Korner hat dorgelihen 40 tal. den. zu bezalung des juden Mer noch am erbschafft per 7 tal. den.

.....

b.

.....

Georg Kharner zaigt an, er khan sich bey seiner seligkheit nit anders erindern, sein hausfrau hab 30 taller entlehent, wolgendts abermallen von Jüdl juden in der Eysenstat 50 taller entlehendt, so alles 30 taller gebracht. Er Khorner hab auch dy 30 taller wider bezalt vnd den schuldbrieff in guetten vertrauen bey seinem schwager bliben lassen.

c.

Verzaichnus derer creditorn, so auf Georgen Kharner burgerss alhy zu Odenburg gueter ligundt alss vorundt verpot gelegt vnd noch ausgang aines ersamen rotts der stadt Odenburg crida zur bezalung den 25. tag Juny des 57-ten jars erschienen, welche ausrichtung erlangt, wy uolgt:

.....

Thoman Khorner hat verpott glegt vmb 40 tal. den., so er zu bezalung des juden dargelihen, desgleichen vmb 7 tal. den., so sein erbschafft gwest, darumb gedachter creditor so auff das hauss verweisen ime dyse sumam vnd vbriger rest, so er rat oder sein hausfrau heraus zu bezalen schuldig ist, nemblich 36 tal. 5 sol. 20 den. erlegen vnd bezalen sol. Vnd dyweil er solcher benandter seiner schuldt der 47 phundt an gemeltem hauss nit gar bezalt wirt, ist ime in parem gelt geraicht worden 10 tal. 2 sol. den., vordes ain phundt gelt er gleichwol ein puchsen emphanen.

.....

Soproni városi levéltár, Lad. XVII et R. fasc. 3. nr. 7/1, 7/3. és 7/25.

251.

1559. január 20. A nagyszombati tanács aziránt folyamodik Miksa királyhoz, hogy mentesítse őket a zsidók után eddig évente fizetett 50 forint adó további megadása alól, egyben szigorúan parancsolja meg Báthorynak, hogy tőlük kiváltságaik ellenére vámot szedni ne merészeljen.

Illustrissime ac serenissime princeps et rex, domine, domine nobis clementissime!

Fidelitatis ac servitutis nostrae perpetuae in gratiam serenitatis vestrae commendationem.

Proposueramus certis de necessitatibus civitatis huius ad sacram

caesaream maiestatem, dominum genitorem serenitatis vestrae, dominum nostrum clementissimum supplicationem facere, sed quia sua caesarea maiestas abest et gubernationem regni huius serenitati vestrae commendavit, ad serenitatem vestram, tanquam ad dominum et principem nostrum clementissimum confugimus orantes et supplicantes humillime, quatenus nos serenitas vestra pro sua regia ac innata pietate et clementia clementer et benigne audire dignetur.

Accidit superioribus annis, ut quaedam sceleratorum judeorum coluvies, quae tamen non nostris, sed maiorum nostrorum temporibus, in hanc serenitatis vestrae civitatem confluerat propter nefandum et horribile mactati Christiani infantis scelus, habita diligenti et accurata per dominum quondam Alexium Thwrzonem diligenti et accurata, ex officio locumtenentiae, quo tunc fungebatur, superinde inquisitione et cognitione, iudicique celebrato partim exareretur, rogo, partim vero per iamdictum dominum Thwrzonem e civitate ista eiceretur et perpetuo exilio mulctaretur. Jam vero, quia ex illis ipsis judeis nonnihil commodi accessit proventibus et commodo camerae serenitatis vestrae Hungaricae, illis, ut praemissum est, propter scelus ipsorum expulsis illorum pensio, quam ad praetactam serenitatis vestrae cameram faciebatur, in nos miseros serenitatis vestrae subditos pullis non calamitatum generibus satis alioqui obrutos reiecta et derivata est et per praedictam cameram nomine illius census iudaici a dictae eiectionis tempore usque in praesens non sine gravi fidelium subditorum serenitatis vestrae onere et gravamine singulis semper annis florenos quinquaginta ex commissione fortassis et mandato memoratae caesareae maiestatis a nobis exacti non secus sane, atque si nos fideles subditi serenitatis vestrae tanti sceleris authores fuissemus, quod cum nobis, miseris serenitatis vestrae subditis, multis alioqui, ut dictum est, aliis necessitatibus et pensionibus annuis pressis valde non solum grave et onerosum, sed etiam iniquum et intolerabile videatur, ut nos Christiani malitiae et perfidiae iudaicae poenas luamus. Serenitati vestrae, tanquam domino et principi nostro christianissimo, humillime supplicamus, dignetur pro sua regia bonitate et clementia gratiose rei huius indignitatem, variasque alias necessitates nostras considerare et perpendere, clementerque datis ad dictam serenitatis vestrae cameram Hungaricam mandatis nos ab hac pensione et censu nobis praeter omnem meritum et culpam imposito exemptos et liberos reddere.

Est praeterea serenissime rex et aliud onus ac gravamen, non minusque praedictum nobis molestum, quod similiter serenitati vestrae freti eiusdem pietate et clementia humiliter declarare non veremur, quod nempe unus et solus spectabilis et magnificus dominus Bathori aliis omnibus dominis et vicinis nostris omnibus honesta cum vicinitate et quiete nobiscum versantibus nos in libertatibus et privilegiis nostris, quas ratione theloniorum cum caeteris liberis civitatibus ex donatione priscorum regum et confirmationem sacrae caesariae maiestatis, genitoris serenitatis vestrae, communes habemus, assidue et gravissime molestare et turbare non desinit, vectigalque ipsum in omnibus teloniis contra antiquam libertatem et privilegia nostra durissime exigit nulla

habita ratione, neque creberrimarum petitionum et requisitionum nostrarum, neque etiam seriae commissionis per sacram caesaream maiestatem, dominum genitorem serenitatis vestrae in proximo conventu hic Posenii ad humillimam supplicationem nostram medio reverendissimi domini archiepiscopi Strigoniensis et domini palatini magnificentiae suae factae. Quia autem nos inter alios fideles serenitatis vestrae subditos semper et inde usque ab initio regiminis caesareae maiestatis praestitimus fidelitatem et constantiam fidelibus subditis dignam, sicut et de caetero dei auxilio facere cogitamus, serenitati vestrae, tanquam domino et principi nostro clementissimo, humillime supplicamus, dignetur et nos, sicut et alias civitates suas liberas, in suam tutelam clementer recipere et nomine ac autoritate casareae maiestatis, domini et genitoris serenitatis vestrae nos contra iniustam unius potentiam praedicti domini Bathori in antiquis libertatibus nostris manutenere et defendere, id quod nos tam de sacra caesarea maiestate, quam de serenitate vestra, eorundemque serenissimis liberis, tanquam dominis nostris gratiosissimis et clementissimis perpetua fide et constantia promereri contendemus expectantes super utraque re gratiosum ac clemens a serenitate vestra responsum.

Eiusdem serenitatis vestrae fideles subditi: iudex, iurati ac tota communitas civitatis Thyrnaviensis.

Kívül: Humillima civitatis Thyrnaviensis supplicatio etc. 20. Januarii anno 1559. exhibita respectu taxae judaeorum, contra Bathory circa felonium contra privilegia civibus impositum.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 191—4.

252.

1559. április 8. Bécs. *A magyar királyi kamara értesíti Nagyszombat városát, hogy kérésüket teljesítve a király elengedte nekik az évi 50 forint zsidó-adó fizetését feltéve, ha a többi magyar város, ahonnét a zsidókat kiűzték, ezt az adót már szintén nem fizeti.*

Nos praefectus et consilarii camerae Hungaricae sacratissimae Romanorum caesareae et regiae maiestatis etc. memorie commendamus per presentes, quod cum iudex et iurati cives totaque communitas civitatis Thyrnaviensis serenissimo principi domino et domino Maximiliano Dei gratia regi Bohemiae etc., archiduci Austriae, duci Burgondiae etc., domino nostro clementissimo humilliter supplicaverint ac insteterint, ut ab ea solutione seu censu quinquaginta florenorum Hungaricalium in moneta, quem superioribus annis, cum iudei nimirum in dicta civitate Thyrnaviensi commorarentur, fisco corone regni istius Hungariae annuatim solvere debuissent et post iudeorum ob nephandissimum scelus eorum christiani scilicet cuiusdam pueri necem, sanguinisque eius in abominationem eorum abusum ex ipsa civitate expulsionem et eiectionem cives adeoque tota communitas Thyrnaviensis ad solutionem dictorum quinquaginta florenorum fisco regio nomine census iudaici usque

ad presens tempus a fisco sit coacta, immunes et liberi redderentur. Sacratissima igitur regia maiestas clementer supplicatione exaudita praefatorum civium et totius communitatis Thirnaviensis, considerata etiam fidelitate et servitiis civium ipsorum ac variis oneribus etiam et gravaminibus, quibus hoc tempore difficillimo ac periculoso premeretur civitas, clementer sua regia serenitas autoritate sua, qua in presenti absentia sacrae caesareae et regie maiestatis, domini et genitoris sui colendissimi, in regno Hungariae fungeretur, annuere dignata est, ut praedicti cives et communitas Thirnaviensis a census iudaici quinquaginta scilicet florenorum solutione cessarent, immunesque sint, neque a fisco aut a quopiam officialium suarum maiestatum ad prescripti iudaici census solutionem interea temporis cogerentur, donec certo cognosceretur ac comperiretur, an aliae etiam libere civitates ad fiscum pertinentes, ex quibus iudei similiter expulsi fuissent, censum antea a iudeis dari solitum solverent. Super quaquidem clementissima regiae serenitatis, domini nostri clementissimi, determinatione et annuentia civibus totique communitati praefatae civitatis Thirnaviensis usque liquidam, certamque cognitionem status solutionis census iudaici eisdem in testimonium ex clementi mandato serenitatis regie presentes litteras nostras sigillis nostris et subscripcione manuum nostrarum communitas dandas duximus et concedendas. Datum Vienne, octava die mensis Aprilis, anno domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono.

Blasius episcopus Waciensis manu propria.
Thomas Francisci etc. manu propria.
Joannes Zermegh propria manu.
Georgius Hozuthoti etc. manu propria.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 25—29.

253.

1559. aug. 18. Szalonak. *Batthyány Ferenc írja Nádasdy Tamásnak, hogy az érseket nem fogadhatja. Itt Szalonakon nincs több olyan épület, mint a zsinagóga.*

... quales sint habitationes hic nimirum, uti sinagoga Judaica.

OL. Kam. Nádasdy lev. B. 1514. pall. 4. p. 2.

254.

1559. X. 16. Sárvár. *Senneyi Ferenc írja Nádasdy Tamás nádornak egy zsidó [doktor] asszonyról:*

... Ha az sído azzon el mehetett Sennebe feleskemhez gegnap, el jehet az en Kegelmes azzonomhoz, en vallom azt, montok es azzonomnak, hog ide ozassa, feleskem ew maga erte ment volna eremest, de ugian az vala akaragia azzonomnak, hogy ew maga Kerezturra men-

nen, hogy sok ember ne tudja, ne erche, de Kegelmes uram en zolga vagiok, valamit nekem az en Kegelmes azzonom paranchol, apba jartom el, de Kegelmes uram immar ez jewe zerdat hattak neki, oda megen az sido azzon, valahowa akariak, de immar azzonom nagsagatol var, hog, ha yde ozzassa Sarwara, ha Nagsagot akaria, feleseketem erte kwldi, ezt azzonom hagia, hog yriam Nagsagodnak, valasztot war . . .

OL. KAM. Nádasdy cs. Miss.

255.

1559. X. 21. *Keresztúr. Sennyei Ferenc levele Nádasdy Tamás nádorhoz egy zsidó [doktor] asszonyról.*

. . . Im ertem, mit paranchol nagsagot az sido azzon felel, mek monlam az en Kegyelmes azzonomnak, az mint nagsagot írta: el viteti az sido azzont, de valamit mont az sido azzon, azt akaria erteni az en kegyelmes azzonom . . .

OL. KAM. Nádasdy cs. Miss.

256.

1560. IX. 13. *Sárvár. Sennyei Ferenc levele Nádasdy Tamásnéhoz a zsidó doktor asszony felől.*

Kegyelmes azzonom öröke walo szolgálatom utan. Vettem az Nagsagod parancholattját, kiben paranchol ennekem Nagsagod, hogy az en szekeremet az sydo doctor azzonyert kyldenem. Lattia isten Kegelmes azzoniam, hogy én az Nagsagod parancholattia zerenth kez wolnek el kildeny, de en nalam ugy vagion tudwa, hogy az sydo azzony Paxy Jánosnal wagion Komáromban . . .

Date castrī Sarwar 13. die 7-bris 1560.

Nagsagod eörök szolgália

Senyey Ferench.

OL. KAM. Nádasdy cs. Miss. — Utalás reá: MZsO. V/1. 409. szám.

257.

1560. X. 8. *Berzence, Szalay Kelemen berzencei kapitány levelében azt tanácsolja Nádasdy Tamásnak, hogy a bécsi zsidó doktort hozassa el Sárvárra.*

Kívül: Spectabili et Magnifico domino domino Comiti Thome de Nadasd, perpetuo terre Fogaras et Castrī Ferrei Comiti, Palatino Regni Hungarie ac Judicy Romanorum et locumtenenti Sacratissimi Romanorum Cesaree ac Regie Maiestatis etc. domino domino michi gratiosissimo.

Belül: Ewrekwl való szolgalathomoth ayanlom Nagyságodnak, mynt Kegyelmes uramnak. Bodrogy Antalth mynden fele kwlték wolt doktorerth, mynd Possonba, mynd Bechybe, de egyyet sem hoszoth, senki el nem mert ywny wele, hanem im Darabos Gergely iszent, hogy bant ew wele walamy ember, hogy ew nekynis esz fele betegssege wolt, es hasznalt nekyn. Im oda kwltewnk kochynkath erethe, jol lehet ennek eletheis minden fele mind Potolybam minden fele, ahol kyt erthetwnk, ky twdos volna, mynden fele kwltwnk, de egyyk sem hasznalth. Es ha esz hasznalhat Te Nagysagodnak twtara aggyok, mert ew magays aszt mongya, hogy sem gyomraibul, semy testebol egyyes betegssege nynchen, hanem hogy nem nywghatik, es asz feye lagyat mongya, hogy mykoron jar wgyan ingadoszno nekyn, kyt ew magais megh irt Nagysagtoknak minden betegsseget. Ha kenyglen nem hasznalhat, kenyergwnk Nagyságodnak, az my ewrekwl walo szolgalatwnkerth, hogy az Bechy sydo doctort Sarwarrygh hoszatnaia ala Nagysagtok, es walamykeppen lehetne, fel wytetnem oda Nagysagtokhosz. Az Wr Isten tarthya megh Nagysagtokat sok esztendeiglen, towaba Bodrogy Antaltwl irtok wolt, aszonyom ew Nagysága walamy lewelet, kit el feledeth wolt ew Nagysága meg adny, im megh kwltem ew Nagyságának.

Datum ex Berszenche, 8-bris 1560.

Servitor Vestrae Magnificentiae
Clemens Szalay de Kerechen.

Papíron, gyűrűs zárópecsét nyomával.
OL. KAM. Nádasdy-lev. B—1546 (44).

258.

1561. január 15. *Zehentner Sixtus soproni városkamarás Waroch zsidónak egy fekete városi bikát elad 3 font 3 solidus dénárért.*

Den 15. January verkaufft denn Waroch jud ein schwartzen statstier, facit 3 tal. 3 sol. den (2/a).

Bécsi Nationalbibliothek, Series nova nr. 42.

259.

1563. július 5. *Kaim marcheggi zsidó Mayer János pozsonyi polgár örökösait megillető 252 forint tartozását megadja, kamat fejében pedig 20 tallért fizet. A tőkét az árvák számára a pozsonyi tanács előtt felveszi Kögl Farkas, míg a kamatot a mészárosok veszik kölcsön.*

Den 5. July anno etc. 63.

Hat Hanns Fischer erlegt 252 fl. haubtguet, so Caym judt von Marheckh sambt 20 tallern zinss erlegt den Hannss Mayerischen erben

gehörig. Dise haubtsumma erhebt herr Wolfgang Köggl in namen des waisen vnd die 20 taller erhebt fraw Maierin, so iecz Wolfgang Schlesinger hat diss geldt den fleischackher gelihen worden, darinn ein verschreiben im quittung-sackh verhanden. Actum den 9. July anno etc. 63-ten.

Pozsonyj városi levéltár. 1548—1565. évi Actionale protocollum 249/b.

260.

1564. október 21. Sopron. Wegner György soproni polgár végrendeletében többek között elismeri, hogy Manusch zsidónak kb. 16 font dénárral, Gänszl zsidónak szintén 16 font dénárral és Hätschl zsidónőnek pedig 4 font dénárral tartozik, kiknél azonban értékes zálogtárgyai vannak.

Mer bin ich dem Manusch juden lauth ainer bekhanndtnus vngelährlichen 16 tal. den. schuldig. Endtgegen hab ich ime mer alls zwainczig phundt phennig werdt phanndt, sonnderlichen ain pedtschafftring vnngefarlichen bey neun ducaten golts vnnd vier par übergulte gespörr versetzt etc.

Gleichfalls bin ich auch lauth ainer bekhanndtnus dem Gänszl juden, so er mier zu zwaiemmallen vnnderschiedlichen gelichen, schuldig 16 tal. den., darfür er von mir ain guldens ringl bey 7 tal. den. werdt zu ainem phanndt emphanngen, darczue ich ime am tag Margarethe im jarmarckht alhie nächst verschinen an bemelter summa bezallt vnnd endtricht fünf taller etc.

Item der Hätschl jüdin bin ich zu thuen schuldig vier phundt phennig. Enndtgegen hab ich ier ain clains rundts magellel vnnd ain par vergults gspörr auf ain mandtl gehörig sambt ainem silbren tischgäppel eingeseetzt vnd verphenndt etc.

Soproni városi levéltár. Végrendeletek Lad. V, fasc. 1, nr. 15.

261.

1566. március 29. Sopron. Gnäser János soproni polgár özvegye, Erzsébet végrendeletében felemlíti, hogy ő Gänszl zsidónőnek 30 tallért adott kölcsön, aki zálogot adott róla. Ezt a tartozást a három lánya: Orsolya, Magdolna és Katalin hajtsák be és azon osztozkodjanak meg.

Item der Gänssl jüdin hab ich gelihen dreyssig taller, daran ich zu phandt hab vnnd mir versetzt hat ain alten sylber pecher, ain alts

sylder güerttl vnd ain guldcs ringl. Solches soll nach erlegung vnd bezallung der dreyssig taller ir der jüdin wider zuruckh gegeben werden vnd zugleich vnter meine drey döchter aussgetailt werden.

.....

Soproni városi levéltár, Végrendeletek, Lad. G. fasc. 1. nr. 14.

262.

1571. március 26. Sopron. Reiner Simon soproni polgár végrendeletében elismeri, hogy Manusch zsidónak 90 font dénárral tartozik, míg Gansl zsidónőnél és Hätschl sopronnyéki zsidónőnél zálogtárgyai vannak.

.....

... Zum sechsten habe ich auch die schulden, so ich schuldig, zu uerzeichneten gebetten, welche mein hausfraw bezallen soll.

.....

Dem Manusch juden bin ich lautts schueldtbrieffs schuldig 90 tal. den.

.....

Der Gansll judin hab ich ein silberen vberguldtcn pedtschedtring sambt einer corallen petten mit achtzehcn stuckhen verfast versetzt vmb ein phundt phenig.

Der Hätschl judin zw Neggendorff hab ich ein gesträfft thuech, so funff oder sehs phundt phenig werdt, sambt dreyen schleyern mit gulden leisten versetzt per 6 sol. den.

.....

Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. R. fasc. 1. nr. 18.

263.

1574. A pozsonyi uradalom urbariuma. A Pozsony vár alatt fekvő Vár-alja szőlőtulajdonosai között szerepel zsidó.

Inquilini sub arce degentes: ... habet vineolam Chain Iudeus ...

Maksay Ferenc: Urbáriumok. XVI—XVII. század. Bp., 1959. 194.

1576. július 5. Varsó. Báthory István király vallásügyi közrendelete. A zsidókat igazságtalanul vádolják keresztény gyermekek megölésével; aki ezt továbbra is hirdeti, büntetést kap.

Miután ebben a dologban nyomozást indított s annak eredményeként kitűnt, hogy ez a súlyos vád nem igaz, el akarván vágni az ily rágalmak és zaklatások útját, elrendeli, hogy senki többé ne illesse a zsidókat vérváddal vagyis avval, hogy a törvénnyel ellenkezve keresztény gyermekeket ölnek meg s hogy oltári szentséget lopnak, mert aki ezt ezentúl is tenni merészelné, szigorúan bűnhődik; aki pedig bíró előtt emel vádat a zsidók ellen, fenyítő eljárást indít ellene és fejvesztésre ítéltessék.

Glówny Archiw. Warszawa. Pawiński: Zrodla dziejowe. XI. pp. 1—2.

1581. június 13. Komárom. Szücsy János komáromi bíró arra kéri a pozsonyi tanácsot, hassanak oda, hogy polgártársuk, Pápay István adja meg Kapronczai Imrének azt a 10 forintot, amit ez kénytelen volt helyette Abrahám budai zsidónak megfizetni.

Kezenetwnket, zolgalatwnk ayanlyok ty kegelmeteknek, mynt byzodalmas tyztelendő vraynknak! Towaba jwt vala my elenkbe az my polgartarswnk Kaprancyay Imreh es bozonkodek my eletwnk ilyen modon, hogy valamy időbe az bwday sydo Abraham adot vot valamy marhat az ty kegelmetek polgaranak, Papay Istwannak. Es mykor semmykeppen rea nem találhatot vona, hogy megvehetne rayta az marhanak az arat, talalkozyk el my jelenvalo polgartarswnkra Kaprancyay Imrehre, mond neky, hol vagyon az ember, az kynek az marhat attam vala, mond neky, myt twdok bele, attal-e marhat neky vagy nem? Az sydo mond, te twdod, kycyoda az az ember, mert vele votal. Azonnal eleybe vety az Papay Istwan adoslewelet, mond, es adeg el nem meg, mygnem az en pezem megylezen. Ot az poganokal megyfogatta es myndadeg lancyon tartatta, mygnem 10 forintot kelet fyzetny az Papay Istwan adossagaba. Annak felette meg á forintot kewant rayta. Azert most az sydo Komaromba vagyon, az wr ew nagysaga rabya, mynek okaert keryek ty kegelmeteket, mynt byzot tyztelendő vraynkat, hogy erőltesse rea Papay Istwant ty kegelmetek, jwyen ala, vessenek zamot az sydowa, mert nagy karos az my polgartarswnk, mert ha az wr boterba kezdy vynny, nem twdom, hogy ha annak vtanna zamot vethet vele. Hol ty kegelmetek my erettwnk ezt cyelekedy, megent meg ennebe vagy nagyoba megyzolgalyok ty kegelmeteknek, mert az wr ew nagysaga bizonyowa karossa nem hogya ez megnyomorwl polgartarswnkat.

Isten otalma ala ayanlyok ty kegelmeteket. Ez lewel ket Komarombol, zent Vyd nap elet valo kedden 1581.

Zewcy János Komaron varasanak
byraya es az 12 tanachy.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis dominis judici et juratis civibus civitatis regii Posoniensis, dominis nostris observantissimis.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 47. nr. 986.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: címerpajzs, zárlatán Komárom város födött kisebb kerek pecsétével. A levél hátlapján az egykorú feljegyzés olvasható: *reddita 21. Juny anno 1581.*

266.

1582. június 1. A pozsonyi tanács elrendeli, hogy az országos vásárok kivételével zsidókat a városba beengedni és velük kereskedni nem szabad. A városkapitány tiltsa meg, hogy a zsidókat beengedjék a városkapukon, a zsidók áruit pedig elkobozhassa.

Den 1. tag Juny anno 1582.

Nachdem etlich zeither vihlfaltige beschwerdt der juden halben fūrgefallen vnnnd es die hohe not erfordert, so hat ain ersamen rhat der burger vnnnd nachbarschafft ernstlich einsagen vnnnd bey ernster leibs vnnnd guet straff einpinden lassen, damit hinfūro niehmandt ainigen juden aufhalten oder einnehmen auch mit ihnen nit handeln oder ihnen abkhauffen soll. Herr stadthauptman aber wölle darüber guet acht haben vnnnd vnder den thören beuelhen, damit khain jud mehr eingelassen werde vnnnd soll ihmē frey sein die judische wahren zuenehmen ausser den jharmärckhten.

Pozsonyi városi levéltár, 1578—1589. évi Actionale protocollum 258/a.

267.

1584. június 27. A pozsonyi tanács a közgyűléssel egyetértésben a zsidókra vonatkozó 1582. évi korlátozó intézkedését, mivel azt nemcsak a zsidók, de főleg a kereskedők és a kalaposok nem tartották be, újból megismétli.

Den 27. tag Juny anno 1584.

Eodem, demnach noch vor diser zeit, in sonderhait aber den 4. tag monats Juny im 1582-isch jhar der juden halber geordnet worden, damit weder hiesige burger noch ihnwohner alhie ainigen juden oder ihre wahren ausserhalb der jharmärckht nit einnehmen, beherbrigen oder aufhalten sollen bey leybstraff vnd wandell vnnnd aber bisshero sowol durch die juden, alss mitburger vnd innwohner, sonderlich han-

delssleuth vnnnd hueter dawider gehandelt worden zue mercklichem dieser stadt vnnnd gemainer burgerschafft abbruch, nachthail vnnnd schaden, daher dann solliche einschlaichendte fäll vnd mangel mit ainer ersamen gemain reiflich communiciert vnnnd nach erwegung aller umbständ zue bestättigung obangedeutes gesez einhellig von rhat vnnnd gemain statuirt vnnnd beschlossen worden, damit hinfüro khain jud oder seine güeter ausser den jarmarckhten weder von den burgern noch inwohnern beherbrigt, eingenommen oder aufgehaltten werde vnd auch niehmandt, sonderlich handelssman, cramer, hueter vnnnd andere burger vnd innwohner von ihnen den juden zwischen den jharmarckhtzeitten nichts khauffen, bestellen, eintauschen noch mit ihnen handeln soll.

Pozsonyi városi levéltár, 1578—1589. évi Actionale protocollum 365/b—366/a.

263.

1586. február 7. *A pozsonyi tanács előtt Zakariás austerlitzzi zsidó igazolta, hogy Mandel Kristóf részére Schnabel Gáspár tartozását csupán behajtásra vette át, ennélfogva 74 magyar forint követelése Mandel Kristóf terhére részben pénzben, részben gyapjúval nyerjen kielégítést, a 12 magyar forintért pedig pereskedjék.*

Den 7. tag February anno 1586.

Eodem. Demnach Zacharias jud von Austerlicz auf vorgehundten abschid von ainem erbaren rhat zue Auspicz ain khundtschafft gebracht vnd damit erweisen, das er des Caspar Schnabels schuld 80 fl. Hungrisch betreffendt von Christoffen Mandel seeligen nit in abschlag seiner schuld 174 fl. 95 den. Hungrisch anlauffendt angenommen, sonder allain sich erboten vnd auff sich genommen dem Mandel zu guetem vnd wieuill im möglich dieselbe einzubringen, ist hierauf verabschidht, das in erwegung deses beweiß vnd weiln auch die ausgeschnitne zett nit beglaubigt vnnnd Christoff Mandel nit mehr im leben ist, damit er berichten het khinden, ernendter jud der 12 fl. Hungrisch halber, wie zu recht, rede, alssdann ihme sein schuld oder austand der 74 fl. Hungrisch zum thail in paarem gelt, zum thail aber mit der groben aussgeschossen wollen. in dem er solche selbst dem Mandel geben, entricht soll werden.

Pozsonyi városi levéltár, 1578—1589. évi Actionale protocollum 455/b.

1587. október 30. Szentmargitbánya. Weirer Pál szentmargitbányai plébános a kismartoni kapitány vádaskodásaival szemben a győri püspök előtt írásban védekezik és többek között felpanaszolja, hogy ugyanakkor, amikor a kapitány két zsidót kihallgatáson fogadott, ő tovább egy óránál várakozott a várkapu előtt, azonban a kapitány színe elé még sem juthatott.

.....

Zum andern, das er der hauptman sich beclagt vnd nicht gestendig sein will, das zwen juden fur ine gelassen worden vnd aber ich armer priester aussgeschossen hab sein müssen, so ist dem nicht anderst, als warhafft, er vernaine es, wie er wölle.

Dann nachdem ich den 7. tag Octobris sampt andern zweyen in die Eisenstatt vmb zwey vhr nachmittag komen fur ine begert vnd den newen schulmeister, den ich aufgenommen presentiren wöllen, da ist mir, ob ich mich wol zum ersten, andern vnd drittenmal anmelden lassen, fur ine zu komen nicht vergünstigt, dartzu auch nur hinein in hoff zu tretten nicht gestattet worden, sondern hab lenger als eine stundt herausen vor dem thor warten. Indem ich nun gewartet, so sein zwen juden, ein junger mit einem verbundenen kopf sampt einem andern herausgangen, welche ich gefragt, ob sie weren furgelassen worden? Darauf sie geantwortet, ja, sie weren personlich fur den hauptman gewesen, vns entgegen gefragt, ob wir auch furzukommen begereten und als sie gehört, das wir dessentwegen hinkommen, haben sie gesagt, der hauptman wer kranckh, er liess nicht einjedtwedern fur sich kommen.

Dessen hab ich mich nun, wie billig, als ich bin haimbkomen, zum höchsten beclagt, will mich gegen dem hauptman darüber beclagen, dieweil ich lebe, will es auch euer hochwürdt, als ein hochuerstendigen erkennen lassen, ob es billig vnd christlich sey, einen juden höher würdigen, als einen christen.

.....

Soproni városi levéltár, Lad. VI et F. fasc. 2. nr. 64.

8 oldalas védekezés papíroson, amelyben kétszer látható azonos vízjegy: P betű felette címerpajzzsal.

Eredeti okmány.

1588. július 18. A pozsonyi tanács Löbel és Izrael zsidók számára július 29-ét tűzi ki tárgyalás napjául.

Den 18. July anno 1588.

Eodem. Ist dem Lewel juden vnd Israel juden der 29. tag dises

monats July benennet worden alhie zuerscheinen vnd ihre sprüch vnd einwendung zuerleuttern.

Pozsonyi városi levéltár, 1578—1589. évi Actionale protocollum 597/a.

271.

1589. *Az Esterházyak fraknói urbariuma szerint Nagymartonban 9 házban 67 zsidó személy él.*

Juden zu Martterstorff . . . in neuen Heuszen 67 junge und alte Persohnen leben.

OL. h. Esterházy lt. Rep. 85. p. 58.

272.

1593. *április 19. Sopron. Russ Mihály soproni polgár végrendeletében többek között elismeri, hogy egy kismartoni zsidónak a kamattal együtt 16 font dénárral tartozik.*

.....
Zu mehrer nachrichtigung will ich letstlich die schulden, so ich andern zu thun schuldig, vermeldet haben.

.....
Mer einem juden in der Eysenstatt sambt dem interesse 16 tal. den.

.....
Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. R. fasc. 1. nr. 37.

273.

1595. *február 1. Sopron. Spáth Tamás soproni belső tanácsos özvegye Borbála, kinek első férje Wierth Mihály városi jegyző volt, végrendeletében többek között úgy intézkedik, hogy amennyiben ezüstneműjét, amely részben Kismarton városánál és részben a kismartoni zsidóknál van zálogban, lánya Márta, Portenschlag Zakkeus bécsújhelyi polgár neje, ki akarná váltani, úgy ezt megtehesse és azok a birtokában maradjanak.*

.....
Zum ailfften ist ausser des silbergeschmeids, so gemainer statt zur Eisenstadt verseczt gewesen, so ich alberaid endtricht, noch darüber

ains bey den juden daselbst in versacz, sofernn nun mein liebe dochter Martha dasselbige lösen wil, soll ir solchs verbleiben vnd erfolgt werden.

Soproni városi levéltár, Végrendeletek, Lad. S. fasc. 2. nr. 97.

274.

1600. április 7. Peck Lipót magyar kamarai pénztárnok Haberl Abrahám zsidó képviseletében Hofinger Páltól adóssága megfizetését kéri, aki viszont azt kívánja, hogy az adóslevélről másolatot kapjon. A pozsonyi városi bírói szék úgy dönt, hogy mivel másolat-adás elismert adósság esetében nem szokásos, ez okból az adós 45 napon belül fizessen. Ez ítélet ellen Hofinger a tanácshoz fellebbez, amit engedélyeznek.

Den 7. Aprill 1600. Herr Leopoldt Pöckh einnehmer auf der hungarischen cammer anstat herrn von Landaw wend für Pauln Hofinger wegen schulden lauth schuldbrief, so Hofinger Abrahäm Häberll judt, herrn von Landaw vnterthan, schuldig zue thain ist vndt begert von dem Hofinger die bezallung. Mihal deackh vnd Aroniasy Laslo anstat Pauln Hofinger begern herr Peckh soll ein procuratorium aufweisen. Herr Pöckh sagt, er hab schrifftlichen gewalt von dem herrn von Landaw. Der beclagte theil vermeld, der judt hab ihme das guet in Märhern für aigenthumblich vnd frey zuegebracht, darauf er ihme dan den schuldbrief geben vnd das gelt zuegesagt dem judn mit der condition, wan er Hofinger das guet ruebig possediert, wol er dem juden die schulden bezallen. Herr Pöckh sagt, es sey ain lauter schuldbrief, derhalben begert er dem statbrauch nach die bezallung. Darauf beclagter theil des schuldbrief ein abschrift begert.

Ist verabschied, das bey gericht nit breuchig in liquidirten schulden abschrift zu geben, ist derhalben dem Hofinger auferlegt, das er auf des herrn Peckhen clag vnd einwendung, weiln der schuldbrief liquidirt vnd lauter vnd Hofinger selbs in ainem sendschreiben sich gegen seinem schwagern, herrn postmaister, verlautten lassen, er Hofinger erhalt das guet oder nit, weil er sich gleichwol mit dem juden vergleichen, wie dan herr postmaister dem herrn von Landaw dessen abschrift zuekhumen lassen. Ist derhalben dem Hofinger die bezallung in 6 wochen 3 tagen auferlegt. Beclagter theil protestirt wider die deliberation vnd appelliert für ein ersamen ratt beiwesen herrn Johan Offner vnd Caspar Maurachen. Ist dem beclagten die appellation zuegelassen.

Pozsonyi városi levéltár, 1599—1601. évi Gerichtsprotocoll 92/a. és b.

1600. május 12. A pozsonyi városi bírói szék kimondja, hogy amennyiben Moder János nem fizeti meg tartozását a legközelebbi Szent János napig Haberl Ábrahám zsidónak, ebben az esetben börtönbe vettessék.

Den 12. May 1600. Abraham Häberl judt beclagt Hanss Moder abermall vmb die schulden. Ist ime zum vberfluss ain tag zur bezallung auf Johanni geben worden der gestalt, wouehr er auf benenten tag nit bezallen wurd, soll er alssdan gefenglich eingezogen werden.

Pozsonyi városi levéltár, 1599—1601. évi Gerichtsprotocoll 102/a.

1601. március 20. Hoschier Márk zsidó Révész Jánosnak a pozsonyi városi bírói szék előtt ügyvédi meghatalmazást ad Hofinger Pál elleni perében.

Den 20. Marty 1601. Marx Hoschier judt vbergibt Reuess Janosch allen gwalt in seinen sachen wider den Pauln Hofinger zu handlen.

Pozsonyi városi levéltár, 1599—1601. évi Gerichtsprotocoll 153/a.

1602. július 5. Légrád. Deák Mihály levele Fekete János soproni polgárhoz. Mivel személyesen nem utazhatott Sopronba, ezért Orbánt küldte el, kinek adja át az elkészített süvegeket, aki az árát azonnal kifizeti. Ha lehet, vegyen számára minél finomabb rajnai posztót. Hallotta, hogy egy zsidónál ökor- és tehénbőr lenne. Szeretné ezeknek a mennyiségét és az árát tudni. Van 400 török tarisznyája és egyéb török áruja, miket szerezzen el vagy készítsen érte süveget.

Laus deo semper 1602.

Kezeonetheom vtan zolgalatomatt irom kegyelmednek, mint tizteolendeo vramnak. Az vrstentüll zentt fiaertt kewanok kegyelmednek minden kewanta jokatt megadattny. Az en mastany irasom chiak ez kegyelmednek, hogy ez elott valo leweleimben, az kikett kegyelmednek kultem vala, azt irtam vala kegyelmednek, hogy en magam is felmegyok kegyelmedhoz, de valami dolgaim esenek itthon, en magam nem mehetok, hanem im az Orbannt felkültem kegyelmedhoz. Az meni süuegje lezeon kegyelmednek, aggya fel kegyelmed neki. Az arrat is megkültem tüle kegyelmednek. Touaba irtam vala kegyelmednek, hogy kegyelmed zörzött volna valami 20 weg ranyci poztott. Ha kegyelmed zoreozhett, hatt írja meg kegyelmed az Orbantul, hatt azert is erte kul-

dök, de ha lehatt, hatt igen jo kollene, ha nem lehatt, had jarjon. Ismett azt is hallottam vala, hogy eg sidonall volt valami eoreg bur, eokor bur es tehen bur. Pall Deak erotte meontt volt. Ha megvotte, aggya kegyelmed tudasomra, ha nem votte is. Ha meg nala vagyon az sidonall, mintt tartja, hogy tartja? Meny eokor bür vagyon közte, meny tehen bür? Mindenestull meny az bur, azt is írja meg kegyelmed. Touaba ezt is akarom kegyelmednek tudasara adnom, hogy lezeon valamy 400 török tariznyam es egyebfele török marha is, ha kegyelmed valahoua elzörözhettne, azt is felvinnem kegyelmedhoz. Bar chiak touab cinalna kegyelmed süuegett erotte! Ezt is akarom kegyelmed tudasara adnom, hogy ha az elo Isten megmarathy w felsegye az hadakatt, lattjuk, melly fele indüll, en is kulomben vegiezök kegyelmedell minden dolog feloll. Isten tharcya meg kegyelmedett minden jauayuall. Adatott ez lewell Legradon, 5. die Julii anno, ut supra.

Kegyelmednek joakaroja:

Mihall Deak manu propria.

Kivül: Ez lewell adassek az en tizteolendeo wramnak Fekete Janosnak, Sopronban lakozandonak tulajdon kezeben Sopronban.

Soproni városi levéltár, Lad. XLV. fasc. 1. nr. 1/9.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán papírral fődött kerek gyürüspecsttel.

278.

1602. november 19. Légrad. Deák Mihály arról értesíti Fekete János soproni polgárt, hogy a háborús idők miatt nem tudott a Szent Erzsébet-napi vásárra felmenni. Minden gyermekszüvegre vevő ő is és Orbán is. Asser zsidó az ökörbőröket ne adja el másnak. Van török árúja is, úgy-mint 300 db lópokróc, 10 db vörös szőnyeg és paplanok, miket majd felvisz magával.

Laus deo semper, 1602.

Kezeonetheom vtan zolgalatomatt irom kegyelmednek, mintt tizteolendeo vramnak. Az Vristentull zentt fiaertt kewanok kegyelmednek minden kewanta jokatt megadattny. Az en mastany irasom chiak ez kegyelmednek, hogy fel akartam Zentt Ersebett azzon napjara meny kegyelmetokhoz, de nem lehet, mertt az sok haborw idotull az közösök fel nem mertenek jwny, hogy mast enny sok hadakozo ideo vagyon, hanem mastan jwttenek vala fell, mast is chiak paripakon, nem mertenek zekerrell jüny. Azertt imar ez mai naptüll fogwan eg hettre fogattak, hogy felljünek. Immar azt megvarom, de mindgyarast felmegyek kegyelmetokhoz, hanem azon kereom kegyelmedett, minnt tyzteolendeo vramatt, hogy valameny lehatt az siueg, hatt masnak kegyelmed ne aggya. Tamas vram ys, az Paürer is kegyelmetok harman, de az siuegett mind gyermek siuegett cinalljatok. Touaba az Orban is kerü kegyelmedett, hogy kegyelmed mongya megy Zekeres Janosnak,

hogy mis masnak ne aggya az suuegett. Azt mongya, hogy pinzt is hagy ott neky, az tobbire ys mind lez pinsz, de ugyan envelem felljün, azonkeppen nekeom, az Lenartnak ys adott pinzt, az Peternek ys. Azokat ys kerje kegyelmed, hogy masnak ne aggyak. Azoktul ys maid elhozza, valamennyi lezeon. Toüabbba arra ys kereom kegyelmedet, mintt bizodalmas vramatt, hogy az melly ökörburok feloll zoltünk vala az Asser sidonak, ha megyhozta az bürokett, kerje kegyelmed, hogy ha az marha jo lezen, masnak ne aggya. Varjon rea, ha megyarülhatok vele, megyvezem. Valamy török marhatt ys igyvtenek, hogy hoznanak az közösök, 100 lora valo 300 pokrochiott, 10 vörös zonyegett, paplanokat ys. Ha felhozzak, azokat ys fellvzem. Isten thartja megy kegyelmedett minden jauayvall. Adatott ez lewell Legradon, 19. die Novembris, anno, ut supra.

Kegyelmednek joakaro barattja:

Mihall Deak manu propria.

Kivül: Ez lewell adassek az en tyzteolendeo vramnak, Fekete Janosnak Sopronban lakozandonak tulajdon kezeben Sopronban.

Soproni városi levéltár, Lad. XLV. fasc. I. nr. 1/17.

Papiros, vízjegye: koronás kétfejű sas, zárópecsét nyomával.

279.

1602. táján. Deák Mihály közli Fekete János soproni polgárral, hogy minden süveget megvesz tőle, tehát ne adja oda másnak. Hasonlóképpen megveszi Asser zsidó ökörbőreit is. A nála hagyott 306 db tarisznyát igyekezzék eladni. Ha Orbánnak maradt volna pénze, úgy ebből néhány forintot adjon az új mesternek is.

Memorialle.

Az en irasom jo Janos vram chiak ez, hogy az azzonyomnak attam 25 aranyatt, az anyosanak ys amyitt attam, ha Isten felhoz, akkor zamott vessunk egymassall. Hanem azon kereom kegyelmedett, mintt tyzteolendeo vramatt, hogy az mytt cinalhatt kegyelmetok, masnak ne aggyatok. Touabba arra ys kereom kegyelmedett, hogy az Asser sidonak zolljon kegyelmed, hogy ha az ökörburtt meghozza, addig masnak ne aggya, míg en feljüvok. Ha megarulhatok vele, megyvezeom. Az tariznya 306, az kytt itt hagyok, fele eoreog. Ha kegyelmed eladhattya, aggya el kegyelmed. Talam az magyar kalmarok ys megvennek, de kegyelmed ha feollyeb el nem atthattya, eggyel massal kulomben ne aggyad huzoneott pinznell eg fillerrel ys. Ha penyg az oregott kernek magavall, azt harmanall kulomben ne aggyad, de ha lehet, egmastüll el ne zakazzad. Az Orbantt ala varom, de mihelyen haza erkozyk, mingyarast feljüvok. Ha valamy pinzetok maradna, azt ys itt haggya az Orban. Mongya megy kegyelmed az Orbannak, ha pinze maradott, az

uy mestornek agyon egynyhan forintott. Isten thartja megy kegyelmeddett minden jauayuall.

Kegyelmednek joakaroja:

Mihall Deak manu propria.

Soproni városi levéltár, Lad. XLV. fasc. 1. nr. 1/33.

Papiros vízjegy nélkül. Pecsételésnek nincs nyoma.

280.

1603. április 11. A pozsonyi városi tanács úgy intézkedik, hogy mivel Leb Izrael zsidó tartozik Prauneisen György pozsonyi polgárnak, ezzel szemben Hayl Tamás özvegye viszont végrendeletében elismerte, hogy 67 forint 25 dénárral adósa a zsidónak, ezt az összeget most megkapja Prauneisen György, ki ezért az összegért felel a zsidóval szemben.

11. Aprilis anno 1603.

Eodem. Demnach ein jud mit nahmen Leb Isräel dem herrn Georg Prauneysen eine ansehnliche summa geldes schueldig ver mug schein, die er in handen hatt, entgegen aber relicta Thomae Hayl gemelten juden ver mug ihres testaments schuldig verblieben fl. 67 den. 25 Hung-risch, solches auch herr Zachariae Göczl richter protocoll aussweist, sinn ihme Prauneisen solche fl. 67 den. 25 Hungrisch in abschlag seiner schueld von der Thoma Haylin verlassenschaftt hinausgeben, er gleich-woll den völligen schein in handen behalten vnd wann der jud kompl. solches verantworten will.

Pozsonyi városi levéltár. 1589—1606. évi Actionale protocollum 567/b.

281.

1603. május 8—10. Prauneisen György a pozsonyi városi birói szék előtt Benedek kremsieri zsidót 4 rőf vászon miatt bepanaszolja. A tárgyalás folyamán a zsidó Prauneisent becsületében megsérti, mire a bíróság arra ítéli, hogy büntetés fejében fizessen 50 forintot, a sértett féltől pedig becsületes emberek jelenlétében kérjen bocsánatot.

Die 8. May anno 1603.

Eodem. Erscheint fur gericht herr Georg Prauneysen vnd beclagt Benedict juden von Crembssier wegen vier elen leinbath, so er ihme laut einer abraytung zuethun schuldig. Beclagter besteth vnd sagt neben anderen, clager hett in vmb seinen pettel vnd vmb die 400 fl. gebracht vnd wehr daran schuldig, dass ihne die rauber beraubt vnd dass gelt genommen, weiln er clager ihm juden dass gelt auff ein bestimpten termin nit zuegestellt. Darüber herr Prauneysen protestiert vnd begert, jud soll erweysen, das er ihne vmb sein pettel vnd vmb die 400 fl. gebracht. Ist dem juden der beweiss auffgelegt worden.

Die 10. May inn beysein der edlen, vesten herren Rudolph Maurach dess rhats vnd stathauptmanss alhie, dann Jacoben Auer auch dess rhats repetiert herr Prauneysen seine protestation, so er gestern wieder Benedek juden gethan namblich, dass jud erweysen soll, dass er ihn ymb die 400 fl. bracht. Beynebens clagt auch herr Prauneysen, wie herr statrichter gestern ihn juden gütlich ermahnt, er solle zu ihm hingehn vnd sich vergleichen. Hab jud gesagt, er — ihne Prauneysen mainendt, — ist mir nit gut genug, das ich ihme in sein hauss nachgehn soll. Begert denotwegen, jud soll solche iniurien auf ihn darthun oder docieren, wa aber nit, soll herr statrichter rechtlich in der sachen erkennen.

Jud sagt, er het keine zeügen vnd repetiert abermalen aussdruckenlich, er wehr durch den Prauneysen ymb das seinen kommen. Daruber Prauneysen abermalen protestiert vnd zue erkennen begert oder aber zu erweisen. Hierauff dem juden beweysung auferlegt worden, welcher ymb einen kleinen abtritt vnd bedacht geben.

Nacher jud vermeldt, er wisse nichts, als liebes vnd gutes herrn Prauneysen nachzuesagen vnd könne solche iniurien keines wegs erweysen. Prauncysen von seinem proposito aber durchauss nit ablassen wollen, sonder zue deliberieren begert.

Darauff verabschiedt, weiln der jud ihne Prauneysen so höchlich an seinen ehren zum offtermal verletzct vnd wol verdient hete, das man ihn die gehorsamb schaffen vnd mit mehrern straff vnd ernst gegen ihme verfahren solte, iedoch ist er auff dissmals der gefencknuss bemüessiget vnd in eine leidenliche geltstraff erkent worden, dass er namblichen alsbald de facto fl. 50 zue gericht erlege vnd nacher herrn Prauneysen mit guten ehrlichen perschonen wegen solcher iniuri einen genugsamben abbitung thüe.

Pozsonyi városi levéltár, 1603—1606. évi Gerichtsprotocoll 5/b—6/b.

282.

1603. szeptember 9. A pozsonyi városi birói szék előtt Jobst János és Madits János elismerik, hogy Gerstl zsidónak ök 62 magyar forint 16 dénárral tartoznak. Ezt az adósságot Birsko Lőrinc fogja kifizetni, aki ennyi értékű gyapjút kapott. A kifizetés 15 napon belül történjen meg.

Den 9. tag Septembris anno 1603.

Eodem erscheint Hannss Jobst vnd Hannss Maditsch, vermelden, wie das sy dem juden Gerstl schuldig 62 fl. 16 den. Hungrisch. Dieselbige schulden soll Lorencz Birskho bezallen, dann er souil wolln empfangen hatt. Sein ihm 15 tag zur bezallung gegeben worden.

Pozsonyi városi levéltár, 1603—1606. évi Gerichtsprotocoll 57/a.

1603. október 28. A pozsonyi városi bírói szék előtt Birsko Lőrinc Gerstl zsidónak járó 63 forint adósságából azonnal lefizet 33 forintot, a többit pedig 4 héten belül fogja megfizetni, mibe a zsidó beleegyezik.

Eodem erscheint Gerstl judt, beclagt den Lorencz Pierscho vmb schulden 63 fl. Beclagter erlegt damaln vor gericht 33 fl., den übrigen rest erbielt sich Pierscho inerhalb vier wochen zu erlegen, welches ihm der judt bewilligt.

Pozsonyi városi levéltár, 1603—1606. évi Gerichtsprotocoll 80/b.

1604. február 10. Jónás marcheggi zsidó 3 pozsonyi polgárt a pozsonyi városi bírói szék előtt bepanaszol tartozásaik miatt, akik megígérik, hogy a legközelebbi húsvét napjáig fizetni fognak.

Den 10. tag February anno 1604.

Erscheint Jonas jud von Marchekh, beclagt den Joseph Henigman vmb schulden 46 fl. Hungrisch.

Eodem Jonas jud beclagt den Lorencz Guettmayr vmb schulden 40 fl. Hungrisch.

Eodem Jonas jud beclagt den Christoff Misko vmb schulden 32 fl. Hungrisch vnd 4 fl. Hungrisch interesse.

Dise vorgehende drey nachsten bewilligen gedachtem Jonas jud auf khonffitig Ostern zubezallen.

Pozsonyi városi levéltár, 1603—1606. évi Gerichtsprotocoll 112/a.

1604. november 2. Szombathely. Szombathelyi Deák Pál 35 vidra- és hódbőrt küld Fekete János soproni polgárnak, darabját 175 pénzen számítva. Az a kérése, hogy ebből 14 darabot adjon át a zsidónak. Balázs által küld készpénzben 50 forintot is, miből fizesse ki Paurt és a vépi erszenygyártót, a többiről pedig majd elszámolnak.

Laus deo semper. Anno 1604, ady 2. die Novembris.

Zolgalattomatth aianllum kegyelmednek, mint bizodalmas joakkoro vramnak. Istentully az eő zerelmes zent fiadith kiuanok kegyelmednek minden testi es lelki iokatt meghadattni. Touaba im kultem kegyelmednek kezeben 35 vidratt es hodoth, melnek kegyelmed agia az 14 negett az sidonak es az 21 egenek kegyelmed agi arratth, vgymint egyet per

175 penzen, tezen fl. 36 den. 75.¹ Penzit vege fell es legen kegyelmednell. Touoba im kultem kegyelmednek az Ballas által kezi penzit fl. 50 es kegyelmed fizessen megh az Paurnak es kegyelmeddell ha zenben lezek, zamuttuettuen eligazethattioik egymassall. Es kegyelmed hagia megh Vepen az erzenjarttonak, hogy azi penzitt vige eli velle. Ezel Isten eltesse kegyelmedetth. Dattum Sabarie, ut supra.

Kegyelmed barattia:

Pal Deak Zombathhelyy.

Kivül: Adassek ez leuell Fekete Jannosnak Sopromban, nekem joakaro barattomnak tullajdon kezeben hyuen.

Soproni városi levéltár, Lad. XLV. fasc. 1/14.

Papiros, vízjegye: koronás kétféjű sas, hátlapján kerek alakú gyűrűspecst nyomával.

286.

1604. december 28. Szombathely. Tapolczai Pál diák háromezer darab süveget rendel meg Fekete János soproni polgárnál, melynek ára fejében egyelőre 100 forintot küld, a többit Vizkereszt után ígéri megfizetni, amikor Mihály urammal felmegy Sopronba. A zsidóval is le akar számolni, akinek 40 vagy 50 darab vidra- és hódbört viz fel.

Laus deo semper. Anno 604 adi 28. Decembris.

Seolgalattomatt aianlom kegyelmednek, mint ennekem mindenkor bizodalmas io vramnak. Istentuly az eö zerelmes zent fyaerth kiuannok kegyelmednek minden testy és lelky iokath meghadattatt az vy ezytendeoben. Touaba kegyelmedett akaram meghtallalom leuellem altaly, miueyhogy kellett zekeremett zolgaymal egettemben feolykuldenem, azert im kultem kegyelmednek zaz feorentot. En magam is az Vizkeresztynap vttan felmegek es meghellegettem kegyelmedett zamatt vettueny mindenekveoly. Hanem kegyelmed rakion kett hordoban háromezer süuegett, bar legen az egikben 2000, ha lehet, hanem chak azy meny bellefer, de ha bar eoregy ellueges is ha lezen, mindenek hordoban hatt-hattzazatt rakion kegyelmed, ha lezen, ha nem lezen anny, hatt az meny lehet, tahatt chak azytt rakia kegyelmed belle. Az my penigh az maradekiatt illetty az süueghnek, tahatt ha feolmegiunk Vizkereszt vttan, azyt is elhozom mind. Mihall vramal egettemben feolmegiunk. Ha lehet, kegyelmed ne keslellie ott. Im Jannos vramnak is keultem huzoneott feorenyttott az süuegh arraban. Az maradekiatt ha feolmegek, meghadom neky auagy az sidott kellett meghellegettenem, nerth lezen tallam negyueny auagy eottueny vidra es hody, azyt is feollvizem neky. Ezell Isten tarcha es eltesse kegyelmedetth. Dattum Sabbarie, ut supra.

Kegyelmednek Tapolchay Pall deak eremest zolgaly etc.

¹ oldaljegyzet egykorú írással: *Vohn dyssen geldt ist abgangeñ 21 vngrisch denaren.*

Kívül: Adassek ez leuell Fekkette Jannosnak, ennekem ioakaro vramnak es barattomnak tulajdon kezeben.

Soproni városi levéltár, Lad. XLV. fasc. 1. nr. 1/15.

Papiros vízjegy nélkül, a pecsételésnek nem látszik nyoma.

287.

1605. április 27. Pápa. Rauscher Gergely három erszényben összekötve 40 forintot küld Fekete János soproni polgárnak, melyeket adja át a zsidónak. Ezenkívül süvegre 10 forintot, a vincellérnek pedig 5 forintot küld, míg a többiek legyenek türelemmel, míg megjön a vásárból, mikor is kifizeti őket. A pápai és a győri gyalog katonák Vázsonyt visszafoglalták Bocskay népétől, miközben 43 foglyot ejtettek és 190 lovat zsákmányoltak.

Keoszonethem vttan jo Janus vram! Az Ferencz vram fel nem mehetett, mert igen bedegek az gyermekey, hanem az fl. 40 három erszinben vagyon eszwe kwttwe, az az sydonak attgya megh kegyelmed. ismegh az sü(u)egre egy erszinben fl. 10. Kegyelmed rakgya az iszakban, the oeregeth kwlgyen kegyelmed. Egy hogyakban ismegh fl. 5, azt az vinczeliernek kel attny, az Merttli Iczenek. Mast pinzth nem kwlttettem az Erhartnak, sem penig az Frydl Mayrnek, hanem ha meghjuhettek az vassarwl, mingjarast az Binder keszeben kwltthom. Wy hyrt mast semyth nem irhattok, hanem az papay gyolokok es györvek 140 volthak es Vassont ismegh meghvettek az Boczkay nepettwl. Hostanak 190 lowath es 43 raboth az Boczkay zolgayban, te az Horwat Thomast nem foghattak megh. Mondhath az aposnak es az Ewcz Mattgyosnak. Czak az Isten vellwnk. Kwltth Papan, 27. die Apryllis 1605.

Rausser Gergel kegyelmednek ieremest zolgal.

Kívül: Adassek ez lewel az en joakkaro vramnak, Sopronban lakoszo Fekethe Janusnak keszeben.

Soproni városi levéltár, Lad. XLV. fasc. 1. nr. 1/26.

Papiros, melynek vízjegye: koronás kétfejű sas, zárlatán fődött kerek alakú gyűrűspecséttel.

288.

1605. VII. 13. Érsekújvár melletti tábor. Rédei Ferenc, Bocskai alsómagyarországi főkapitánya meghatalmazza Barthakowyt Pétert, hogy a Beczkó várához tartozó tartományban mindenki birtokán lefoglalhassa az ott talált cseh, morva és zsidó marhát.

Franciscus Redei, Serenissimi Principis ac domini Stephani Dei gratia Hungariae, Transilvaniaeque Principis et Sicularum (Comitis), Partium Regni Hungariaeque Inferioris generalis capitaneus. Adom

mind(eneknek) tuttara, hogy az vitézleo és nemes Barthakowyt Peter uramnak, az mi Kegyelmes urunk eo feolsegehez es az orzaghoz walo hyvseges zolgalatait megh tekynvtven, az mi Kegyelmes Urunk eo feolseghe nekem adatott meltosagombeol (!) attam Beczko varahoz walo Tartományban walahol, walameny es valamely ur alatt walo byrtokában Chech, Morvay ember es Sydo Marhatt, pinzt talal, senki ellentt ne tarchon, hanem mingyarast kezében bochassak és kezehez vehesse, mert walaky az en lewelem ellen chelekzy (!) bwntetes nekwl nem zenvedem. Kinek job bizonsagaertt attam pechetes lewelemt es kezem irasat. Datum in castris Ersek Uywar positis 13 July Anno 1605.

Franciscus Redej

OL. Múzeumi törzsanyag. (Gyűrűs pecsét.)

289.

1605. december 26. Sopron. Peer Farkas soproni polgár és varga végrendeletében elismeri, hogy többek között egy zsidónak 8 tallérral és 12 borjúbörrel tartozik, melynek fejében neki zálogot adott.

Schulden.

Meine creditores vnd glaubiger aber sindt diese:

Einem juden VIII thaler.

Mehr 12 kalbfell, eins per V $\frac{1}{2}$ sol. oder aber 6 sol., daran er zweifelt.

Nota. Wegen diser schult hat bemelter jude in versatzung ein feyelbraunen porten, ein silberne gürtel, so ybergult, mit röseln spangen.

Soproni városi levéltár, Végrendeletek, Lad. P. fasc. 2. nr. 69.

290.

1606. augusztus 14. Häberl Ábrahám marcheggi zsidó a pozsonyi városi bírói szék előtt Eppich Ambrustól 29 magyar forint adósság megfizetését követeli. Az adósnak 45 napon belül fizetni kell.

14. Augusti anno 1606.

Abraham Häberl von Marchegk beklagt den Ambros Eppich vmb schulden 29 fl. Hungrisch. Beklagter bestehet die schuld, ist im die bezalung in 6 wochen 3 tag aufferlegt worden.

Pozsonyi városi levéltár, 1606—1609. évi Gerichtsprotocoll 79/a.

1607. augusztus 14. Gerstl schweinburgi zsidó a pozsonyi városi birói szék előtt 3 pozsonyi polgár ellen emel panaszt tartozásaik miatt. Mindnyájuknak bizonyos határidőn belül fizetniök kell.

14. Augusti anno 1607.

Eodem Gerstel jud von Schweinburg beklagt den Ambrosi Eppich huetter vmb schulden 92 fl. Hungrisch. Der beklagte gibt fur, das er mit dem clager beschlossen den ausschuss der woll ausszuwexeln. Weiln aber der A. dessen nicht gestendig, ist dem juden der beweiss, dem beklagten aber die bezalung auferlegt von dato an in 6 wochen 3 tagen nach stattbrauch.

Idem jud beklagt den Lorentz Guettmayr vmb schulden per 181 fl. Hungrisch 50 den. Hungrisch. Der beklagte bestehet die schulden. Haben sich verglichen, das der jud ihn noch ferner aus den weg halten will mit der bezalung biss auf Egidy, darauf er den juden auf prima Septembris zu zalen zugesagt hat.

Idem jud klagt an den Steffan Mayr vmb 61 fl. Hungrisch 25 den. Hungrisch. Ist ihm ebenfals auferlegt die bezalung, ut supra.

Pozsonyi városi levéltár, 1606—1609. évi Gerichtsprotocoll 228/b—229/a.

1609. Kassa. Kassai polgárok panaszolják, hogy a zsidók Mádon kóser-bort szüretelnek,

„...Kegyelmeteknek azt is meg akarjuk jelenteni, hogy immár nemcsak a lengyelek, hanem a zsidók is eljárnak az alföldre — (ti. Hegyaljára) — bort venni és nemcsak bort vesznek, hanem szőlőterméseket is. Amint Alaghi uram is őnagysága Mádon az zsidóknak 50 hordóra való szőlőtermést adott el, ők magok szedték, nyomták és töltötték az hordóban; minthogy őnagysága házában vannak, nem férhetünk hozzájuk. Mindazonáltal után vigyáztatunk, ha valamiképen az úton megkaphatnánk. Minthogy ez soha nem volt, Kegyelmetek ő nagyságával Alaghi urammal szólhat az dolog felől. Az országnak proponálhatja kegyelmetek... — egy lengyelt behajtottak — ... az zsidókat is, behajttathattanak, érette leszünk...

Tört. Közl. Abaúj vm. múltjából. I. 1910. 78—79.

1611. május 13. Gerstl schweinburgi zsidónak Eppich Ambrus és Schmucker Illés pozsonyi kalaposmesterek adósai. A pozsonyi városi bírói szék előtt a zsidó mindkettő iránt megértést tanúsít és kedvező fizetési feltételeket szab.

Denn 13. May anno 1611.

Eodem die erscheint vor gericht Gestely (*sic!*) jud von Schweinburg, clagt an Ambrosy Eppich huetter alhie wegen schulden 97 fl. Vngrisch. Der beklagte bestett die schulden. Ist ime Eppich die bezallung innerhalb 6 wochen 3 tag stattbrauch nach aufferlegt worden. Benebens hatt sich jud, als clager, erbotten, wan der Eppich ime die helfft auf jeczts nechtskhunfftigen Johanny erleg, woll er ime zue dem andern halben thail termin geben biss Michaely. Souer er Eppich aber ime solches gelt nit erlegen thett auf Johanny, wöll er die völlige suma haben laut des herrn richters abschiedt 6 wochen 3 tag.

Eodem die ebnermassen clagt Gestely (*sic!*) jud von Schweinburg an Elias Schmuckher huetter wegen schulden 39 fl. Vngrisch. Der beclagte bestett die schulden vnd bitt vmb gedult. Hat sich erbotten ime clager alss heut 20 fl. zuerlegen, zue den vberigen 19 fl. gibt ime jud termin biss Michaely.

Pozsonyi városi levéltár, 1611—1615. évi Gerichtsprotocoll 7/b—8/a.

1611. június 27. Gerstl schweinburgi zsidó a pozsonyi városi bírói szék előtt feljeleníti Eppich Ambrus pozsonyi kalapost, hogy tartozását nem fizette meg. Eppich kijeleníti, hogy nincs pénze és nincs más lehetőség, minthogy a háza eladassék és a zsidó annak árából nyerjen kielégítést. A bíróság ennek értelmében hozza meg a döntését.

Denn 27. Juny anno 1611. erscheint vor gericht vor dem edlen vnd vösten herrn Rudolph Maurach stattrichter alhie Gestell jud von Schweinburg, clagt abermal an Ambrosy Eppich, begert laut nechst verschinen abschiedt des 13. May von ime Eppich die bezallung.

Der beklagte sagt, er hab vnd wise nicht zubezallen, der jud soll sich von seinem halben hauss bezalt machen.

Clager antwortt, er het im auf das hauss zwar nichts gelichen, doch da ein ersamen rath bewilligen wolle, das der jud alhie soll ein-kommen, sey er vrbiettig sich von demselbigen bezallt zu machen vnd das vberige hinauszugeben, sunsten ist er seines geldts von ime Eppich gewerttig.

Verabschiedt: weil dise schulden alberait in das sechste jar austehend vnd der beclagte dem nechst verschinen abschiedt des 13. May auch nicht nachkommen, allss solt das Eppichen hauss geschäcztt vnd

hernacher ein zett dran geschlagen werden vnd da es verkaufft, der jud alsdan dauon soll bezalt werden, doch in allweg gemainer statt gaben, so darauf sein, werden beuor genommen.

Pozsonyi városi levéltár, 1611—1615. évi Gerichtsprotocoll 32/a.

295.

1611. VII. 27. *Kassa. Kassai rézfazekasok panaszkodnak, hogy a zsidók összevásárolják a környéken az ócska rézedényeket, meg az antik ezüstöt is.*

„Rézfazekas panaszkodik, az Roll igen drágán adja az rezet, annyira, hogy ők az ő mesterségeknek semmi hasznát nem vehetik. Item jelentik, hogy valami fondorló zsidók járnak az országban, azoknak czinkosai vannak, kik az hitvány rézedényeket fonttal veszik és nekik gyűjtik. Azonképen az ezüstöt is, az ő mivet mindenütt felszedik és kikeresik. Méltó volna palatinusnak megjelenteni, Item Rozsnyón is vannak olyanok, akik a rossz rezet gyűjtik. — Kassa város jegyzőkönyvéből.

Tört. Közl. Abauj-Torna vm. múltjából. V. 1914—15. 166.

296.

1611. XI. 1. *Illésházy Gáspár feljegyzése:*

„Az pragay Sidók issmek attak az bor araban Ft. 500.”

O. SZ. K. RMK. (Kalendarium 1611.)

297.

XVII. század első fele. Sulejman basa írja a budai kereskedőnek, Sálih kethüdának, aki akkor Egerben volt, hogy a zsidó Hârûnnak adott 5—6000 akčet, részben áfiumban, részben készpénzben.

Dem Juden Hârûn haben Wir 5—6000 Akče, teils in Afium, teils im Baren, gegeben, nehmet dies so zur Kenntnis!

L. Fekete: Türkische Schriften aus dem Archive des Palatins Nikolaus Esterházy. 1606—1645. Bp., 1932. 410.

1612. január 29. *Marchegg. Landau György báró a pozsonyi városbíró tudomására hozza, hogy alattvalójának, Haberl Ábrahám marcheggi zsidónak 281 tallérja elveszett Schmidt Mátyás pozsonyi polgár házában, mely összeg visszaszerzésében kéri, hogy minden erejével álljon segítségére.*

Edler, vesster, sonnders lieber herr stattrichter, deme sein mein guetwillige dienst zuoor. Mein judt Abraham Haberl von Marhegkh khombt für mich anzaigent, wie das sein diener Anndree noch den 19. dits schwebenten monats bey ainen namens Balthausern, dess herrn burgermaisters hanndlsdiener zue Prespurg 281 taler eingennommen, die er in Matheusen Schmits daselbs behausung vnnd gwelb, so Haberl im bstant hat, getragen vnnd im gewelb verspert, hernach seiner geschafften nach auss dem hauss gangen vnd abents wider zum hauss khomen, das alberait verspert gewest sein soll, alda angekhlopft vnnd vmb einlassung gebeten, welches ihme, wie der herr vorhero mit mehreren von den zeugen, so verhört, verstanten haben wiert, verweigert vndt abgeschlagen worden, also das er selbe nachts in ainem andern hauss nachtherberig suechen müssen. Zue morgens, alss er inns hauss khomen, das gewelb eröffnen wellen, solle die nãrb sambt dem schloss heraussganngen sein. Weilen dann dass hauss gespert vnnd ihme juden selbe nacht darauss ernents geldt der 281 taler entfrembt worden, hat er judt mich in vntherthonigkheit ime an der herrn schreiben zu ertailen gebeten, wann dann er judt, alss deme sein gantzes gewerb daran ligt, dess geldts gern wider habhafft wuerde. Alss bit ich dennselben, er wolle vorhero gethaner zeugen aussag, noch ihme alle beförderliche hülff erweisen, wie nun dises an ime selbst billich, alss ichs von hieiger herrschafft auss in dergleichen vnd mehrerm fallen hinwiderumben verdienen, göttlichen schutz vnns beuelhendt. Actum Marhegkh, den 29. Januari anno 1612.

Georg von Landau freyherr manu propria.

Kivül: Dem edlen vnd vessten Rudolffen Maurich, der khüniglichen mayestats zue Hungern vnd Böhheimb herrn Mathia stattrichtern der haubtstatt Prespurg, meinem sonnders lieben herrn zu handten.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 53. nr. 2071.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: harang alakú keretben szőlőfürt, zárlatán vörös viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűpecséttel. A levél hátlapján ez egykorú feljegyzések vannak: *Herr von Landau. Presentirt 30. Januar anno 1612. Jud von Marhegkh wegen eines verlorren geldts von Matthes Schmid.*

1612. január 30. *A pozsonyi tanács arra való tekintettel, hogy Haberl Ábrahám zsidónak Schmidt Mátyás házában 281 forintja elveszett, úgy dönt, hogy a felek békésen egyezzenek ki, máskülönbén törvényre menjenek.*

30. January 1612. Demnach Abraham Haberl juden vor wenig tagen bey Mathes Schmidt verlohren worden fl. 281 Hungrisch vnd der jud solchen verlust an dem wirt suechen thuert aus vrsach, das er den juden aussgeschlossen vnd das hauss für ihm zuegesperrt, darüber der verlust geschehen. Wie solches mit mehreren bey dem gerichtsprotocol zusehen, sollen sich deswegen vergleichen bis auff künfftigen freytag, wo nicht, soll geschehen, was recht ist.

Pozsonyi városi levéltár, 1607—1621. évi Actionale protocollum 143/b.

1612. február 2. *Marchegg. Landau György báró figyelmezteti a pozsonyi tanácsot, hogy amennyiben Schmidt Mátyás pozsonyi polgár, akinek házában alattvaló zsidójának a pénze elveszett, nem egyezik ki békésen az elszervedett kár tekintetében, úgy talál majd utat és módot annak behajtására, de reméli, hogy a jó szomszédságra tekintettel erre nem kerül sor.*

Edl, vesst, ernuest vnnnd weise, sonnders liebe herrn vnd nachtpern denselben sein mein guetwillige dienst zuuor.

Ob ich zwor verhofft vnnnd mich gegen den herrnen nachbarlich versehen hette, die wurden mein an dero statrichter gethones schreiben wegen meines juden beschehenen verlusts bey dero burgern Matheusen Schmidt, weil die sachen an ihme selbst lautter aussrichtung gethon vnnnd ihme Schmidt die bezalung auferlegt haben, welches aber wider mein verhoffen von den herrnen nit beschehen, sonndern zue ainen gieltigen vergleich verabschiedt worden. Obzwar wol mein rendtschreiber dessen beschaidt, doch ohne praeiudicium des juden habenden rechts, solcher gestalt eingangen, auch von den juden gegen denn herrnen beschehenes erbieten, da ihme Matheuss Schmidt das verlorne geldt erstatt, wolle er sich gar gern in güete mit ihme vergleichen, wie dan die partheien, souil ich vernomen, beysamen gewest, aber disfals khein güetiger vergleich ggeschlossen worden vnnnd da es bescheen, judt hette vil nachgelassen, were ich mit vngnaden auf ihme vbel zuefriden, weil dann er Schmidt dassjenige, wass ihme von dem stattgericht mit examinierung seines gesindts auferlegt ist worden, nit gethan vnnnd dorüber den bschaidt, das er sich güetlich vergleichen sol, ohne ainiche prodestation angenomben vnd ihme meinen juden noch dorüber nachgeschiekht, auch dass gesindt nit verhört, die juden nit eingelassen, sonndern noch hinaussgeschafft, daherich nit anders erzwingen khan,

dan das solches geldt durch ainem im hauss entfrembt worden sein muess vnndt weil dann Schmidt in anfang sein gesindt defendiert vnnd dasselbe fuer recht erkhet, hieerausser folgt naecessarii, das er Schmidt, alss der selbe nacht vnnd vorhero nie, wie ich von meinem juden verstanten, die thorschlüssel zue sich genomen, den verlust billich, alss haussvatter, erstatten muess. Versich mich also nochmalen, aber nachtberlich, die werden bey so lautterer sachen meinen juden nit in vergeblichen vncosten sprengen, sonndern dem rechten gemäss ine Schmidt alles ernsts zue erstattung vnd bezallung dess verlusts halten. Do es aber wider verhoffen nit beschäch, so mügen mier dieselben trauen, dass ich noch ainen weeg finden khon, die in khünfftig die herrn erkennen wurden, wie ich dan gegen denselben, da ihme juden dassjenige von rechts wegen gebüert, nit erstatt wuer, den vncosten vnd versaumbnuss hiemit zierlich protestier. Verhoff aber nit, das ferrer von den herrn gegen mier ain vnnachtbarschafft solle erweckht werden, dass, wouer aussrichtung beschicht, wil ich in dergleichen vnd mehrern hinwiderumben nachtbarlich verdienen. Neben erwartung antwort vnns gottes seegen beuelhendt. Actum Marhegk, den 2. February anno 1612.

Georg von Landau freyherr.

Kivül: Denen edlen, ernuessten, füersichtigen vnd herrn burgermeister, richter vnd rath der hauptstat Pressburg, meinen sonders lieben nachbarn zu handen.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 53. nr. 2074.

Papiros, melynek vízjegye: harang alakú keretben szőlőfürt, zárlatán vörös viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűspecséttel és a hátlapon ez egykorú feljegyzésekkel: *presentirt 3. Februarii anno 1612. és herr Georg von Landaw wegen seines juden, so bey dem Matthias Schmidt das gelt verlohren.*

301.

1612. február 5. Landau György báró azzal a kéréssel fordul a pozsonyi városbíróhoz, hogy alattvalójának, Haberl Ábrahám marchegyí zsidónak engedje meg, hogy eladás céljából vásznat szállíthasson a városba.

Elder, vesster, sonnders lieber herr statrichter, demselben sein mein guetwillige dienst.

Mein vnderthan vnnd judt Abraham Haberl khombt fuer mich anzaigendt, wie vor dem herrn andeütet worden, das ihme was von der burgerschafft an ihme fuer leinbat vnd andere sachen begert wiert zue bringen, dieselbe nit gestaten, sondern verarrestiern wil. Weilen aber ernenter judt hoffentlich der burgerschafft zue Prespurgh hierdurch in ihrer handtierung nit schedlich, sondern zue ihrem gwerb disfals erachte ich nuer befiederlich, auch von vorigen richtern, sowol von ainen ganzen statrath, niemalss ihme nicht verspert gewest ist, alss langt an dem herrn mein biten, derselbe wolte ernenten juden diejenigen sachen, was er auf begehren deroselben burgerschafft bringt, gegen raichnus

gebüerlicher maut vnd wass er sonst von rechts wegen schuldig ist, erfolgen vnd ohne verhinderung passiern lassen. Dass wil ich gegen dem herrn vnnnd burgerschafft hinwiderumben verdienen neben freuntlichen gruess vnss göttlichen schutz beuelhendt. Actum Marhegkh, den 5. February anno 1612.

Georg von Landau freyherr.

Kivül: Dem edlen vnd vessten herrn Rudolfen Maurach, der khüniglichen mayestat etc. stattrichter der haubtstatt Presspurg, meinem sonders lieben herrn zu handen.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 53. nr. 2072.

Ivrétü papiros, melynek vízjegye: harang alakú keretben szőlőfürt, zárlatán vörös viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűspecséttel. A levél hátlapján ez egykorú feljegyzés található: *presentiert 8. Februari 1612.*

302.

1612. március 30. *Haberl András marcheggi zsidó 40 forintot követel Schmucker Illés pozsonyi kalapostól, aki elismeri tartozását, azonban látni akarja az adóslevelét. A zsidó kijelenti, hogy az adóslevél elveszett. A pozsonyi városi bírói szék úgy dönt, hogy az adóslevél vagy mutatassék fel vagy más úton történjen meg a kiegyezés.*

Denn 30. Marty anno 1612. erscheint vor gericht vor dem edlen vnd vössten herrn Rudolph Maurach stattrichter alhie Andre Häberle jud von Marchekh, clagt an Elias Schmuckher burger vnd huettmacher alhie wegen schulden etlich vnd 40 fl. Vngrisch betreffent.

Der beklagte bestett zum thail die schulden, doch referiert er sich auf sein schuldbrieff, darinen sich ein clausula befinden werde diss inhalts: im fall er mit parem gelt nicht aufkhommen khindte, dise schulden mit hüetten abrichten solte. Dessen der beklagte, weil er derzeit khein paargelt habe, mit hietten zu entrichten vhrbiettig, doch begertt er seinen schuldbrieff zu sechen vnd zu handen zu nemmen, da ime derselbige zugestelt, woll er seinem erbietten nachkhommen.

Der jud bestett, dass er einen schuldbrieff von dem beklagten desswegen empfangen, denselbigen aber vor diser zeitt alhie neben andern schuldbrieffen verlorn, sey aber vhrbiettig, da ime der beklagte zu contentirn willens, daselbig nicht allein gerichtlich einprotocollirn zu lassen, sonder dem beklagten desswegen auch schriftlich zuuersichern, dass diser schulden halber khein anforderung an in weitter geschehen. Vnd da es gar beschech, er deswegen, sowoll auch sein herr Abraham Haberlin schuldig vnd verpflicht sollen den beklagten ahn einigen schaden zu halten.

Der beklagte begertt noch, wie vor, seinen schuldschein vnd da derselbige vorhanden, woll er seinen zugasten nachkhommen.

Verabschiedt: weilen der beklagte der schulden bestendig, dieselbigen auch zubezallen vhrbiettig, doch damit er seinen schuldschein widerumb zu handen bekhome, welches dan ein billiches vnd recht-

messigs begern, alls solt der jud ime denselbigen schein entweder anhendigen oder mit dem beklagten auf ander weg handl vnd tractira oder aber dessen, damit diss ortts khein weittere anforderung an in bescheche, genuessam versichern.

Pozsonyi városi levéltár, 1611—1615. évi Gerichtsprotocoll 111/b—112/b.

303.

1612. április 3. A pozsonyi városi bírói szék előtt Haberl Abraham marcheygi zsidó úgy egyezik ki Schmucker Illés pozsonyi kalapossal, hogy az a 42 forint adósságát a legközelebbi Szent János napjára megfizeti, a zsidó pedig az elveszett adóslevél tekintetében megfelelő biztosítékot nyújt.

Denn 3. Aprilis anno 1612.

Eodem die. Auff nechts verschinen abschidt, den 30. Marty, erscheint Abraham Haberle jud von Marcheckh mit Elias Schmuckher burger vnd huetmacher alhie abermals vor gericht vnd vergleichen sich irer schulden sachen halber nachuolgenden gestalt, dass gemelter jud dem Schmuckher dise schuld anforderung, wie sie sich vor gericht miteinander verraitt lautter 42 fl. Vngrisch zu thun schuldig befindt, biss auf Johanny diss lauffenden jars auf sein dess beclagten selbst aignen begern zu wartten verwilligt, mit parem geldt dieselbe ahne weittern aufschub zuentrichten vnd zubezallen. Desswegen im dann auch, da es nicht bescheche, der gewenliche stattbrauch weitters nicht helffen solte. Doch damit auch der jud dem clager die genuessame versicherung wegen des verlornen schuldtbrieffs sowoll schriftlich als gerichtlich, wie in nechst vorgemelten anklag begriffen, thue vnd laiste.

Pozsonyi városi levéltár, 1611—1615. évi Gerichtsprotocoll 115/a.

304.

1612. október 2. Mózes és Hana schweinburgi zsidók Schmucker Illés pozsonyi kalapostól 39 forint, míg Pürskhin kalaposmesternétől 7 forint 50 dénár tartozás megfizetését követelik. A pozsonyi városi bírói szék kimondja, hogy mindketten 45 napon belül kötelesek fizetni.

Denn 2. Octobris anno 1612.

Eodem erscheinnten vor gericht beede gebrieder Moses vnd Hana jud von Schweinburg, clagen an Elias Schmuckher hueter alhie wegen schulden 39 fl. Beklagter bestett die schulden vnd bitt vmb gedult. Ist ihme Schmuckher die bezallung innerhalb 6 wochen 3 tag stattbrauch nach auferlegt worden.

Eodem Moses jud von Schweinburg clagt an fraw Pürsskhin hueterin auch wegen schulden 7 fl. 50 den. Vngrisch. Beklagte bestett die

schulden vnd bitt vmb gedult. Ist ihr Pürsskhin die bezallung innerhalb 6 wochen 3 tag stattbrauch nach aufferlegt worden.

Pozsonyi városi levéltár, 1611—1615. évi Gerichtsprotocoll 189/b—190/a.

305.

1614. április 7. *András marcheggi zsidó az elhunyt Haberl Abrahám zsidó nevében 7 pozsonyi polgártól és polgárnőtől a tartozásaik megfizetését követeli. A pozsonyi városi bírói szék mindegyiket arra kötelezi, hogy 45 napon belül fizessen. Ezenkívül 2 polgár vagyonára bírói zárlat lett kimondva.*

Den 7. Marty anno 1614. erscheint Andreas judt von Marheg vermeldt, wie das weylundt Abraham Habl judt etliche schulden alhier hatt, wolte er dieselbigen vor gericht furwennden, allss:

Margaretha Schmuckherin ist ihme schuldig 25 fl. Vngrisch. Ist ihr stadtbrauch nach 6 wochen 3 tag geben worden.

Vnnd ist vor diesem verbott geschehen auf den Schmuckher 110 fl. Vngrisch.

Eodem Lorencz Guetmayer ist ihme juden schuldig 67 fl. 62 den. Ist ihme stadtbrauch nach 6 wochen vnd 3 tag geben.

Hannss Matitsch ihme juden schuldig vermög schuldtbrief 126 fl. 36 den. Ist ihme stadtbrauch nach 6 wochen vndt 3 tag geben.

Hanns Matthias ist ihme jueden schuldig 85 fl. 80 den. Sindt ihme stadtbrauch nach 6 wochen 3 tag geben worden.

Thoman Puier strumpffstrickher ist ihme schuldig 42 fl. Sind ihme stadtbrauch 6 wochen vnd 3 tag geben worden.

Geörg Winckhler ist ihme juden schuldig vmb röll 7 fl. Ist ihme stadtbrauch 6 wochen vnd 3 tag geben worden.

Anna, Ambrosi Epich (fraw), ist ihme juden schuldig 6 fl. 50 den. Ist ihr 6 wochen 3 tag stadtbrauch geben.

Ist auf den Epich verbott geschehen auf 90 fl., mehr auf 40 fl. Hungrisch.

Pozsonyi városi levéltár, 1611—1615. évi Gerichtsprotocoll 395/a. és b.

306.

1614. április 21. *András marcheggi zsidó 7 pozsonyi polgártól az adóságuk megfizetését kéri. Ezek közül Schmidt Mátyás azt állítja, hogy 54 forint helyett csupán 13-mal tartozik, míg a többit a pozsonyi városi bírói szék arra kötelezi, hogy áruikból befolyt pénzt letétbe tegyék a bírói széknél.*

Den 21. Aprilis anno 1614. Andre jued vonn Mareckh clagt nachfolgende schulden halber, wie volgt:

Lorenz Guetmayer per	67 fl. Hungrisch	62 den.
Thoma Payer strumpffstrickher per...	19 fl. Hungrisch	
Hannss Matitzsch per	126 fl. Hungrisch	
Hannss Jakhlowitsch per	37 fl. Hungrisch	
Hannss Matiasch per	85 fl. Hungrisch	
Elias Schmuckher per	25 fl. Hungrisch	
Matthes Schmidt per	54 fl. Hungrisch	

Nota bene! Dieser ist nit mehr, alls 13 fl. Hungrisch gestendig, ob schon vmb die vollige summa ein schuldtbrief vorhanden, er Matthes Schmidt mit den jurament bedeuert, dass er nicht mehr, alls 13 fl. Hungrisch schuldig.

Diesse seindt zwar all miteinander der schulden gestendig ausser des Matthes Schmidt, weiln sy mit geltt nicht so baldt aufkommen khönn, so erbierten sy sich alle miteinander mit wahren zuebezahlen. Darauf dann ihnen diesser beschaid vor gericht eruolgt, dass wann einer oder der ander die wahren verkhaufft, sollen sy das geltt zue gericht erlegen.

Pozsonyi vároesi levéltár, 1611—1615. évi Gerichtsprotocoll 418/a.

307.

1614. május 30. Sopron. Pest Farkas soproni polgár és patkolókovács végrendeletében fivérének, István bognárnak hagyományozza többek között azt a 3 ezüst poharat, amelyek 10 forintban az ifjabb Ascher zsidónál vannak zálogban.

.....

Zum andern meinen lieben bruedern, Stephan Pest wagner alhier anlagent, sol er hundert gulden Reinisch wegen meiner behausung, item inn aller fahrnuss, auch inn diesen, was etwa noch an den weinsteckh vndt auf den äckhern durch Gottes reichen segen diess jahr zuegewarten sein wirdt, ausser des schuldtbuch vndt des werkzeuge, so meiner hausswürthin, dieweil sie auch etliche gelder allein bezalen soll, verbleiben thut, den vierten theil zue ersuchen haben, sowol auch an den drey silber pecherln, so dem jungen Ascher juden versetzt per zehen gulden vndt auss vnczertheiltten gutt sollen gelöst werden.

.....

Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. P. fasc. 2. nr. 76.

1615. július 10. Zodius Zakariás magyarbródi zsidónak Spanhacker Kristóf és Kreisner Ádám pozsonyi polgárok 35 tallérral adósai. A pozsonyi városi bírói szék ítélete szerint az adósok tartoznak 45 napon belül fizetni. A zsidó Plos Mandelnak felhatalmazást ad e követelések behajtására.

10. July anno 1615.

Eodem Zodius Zacharias jud von Vngrischbrott beklagt Cristophen Spanhacker, Adam Kreisner beidt burgern wegen 35 thaller schulden. Bestehen die schulden beidt, sollen desgleichen mit der bezahlung inerhalb 6 wochen 3 tagen aufkommen vnd entrichten.

Zodius jud vbergubt plenipotenciales wegen seiner schulden exequieren dem Plosen Mandl.

Pozsonyi városi levéltár, 1615—1627. évi Gerichtsprotocoll 20/a.

1615. szeptember 17. Zadek Zakariás magyarbródi zsidónak Spanhacker Kristóf és Kreisner Ádám pozsonyi takácsok a pozsonyi városi bírói szék előtt 20 forintot a tartozásukból megadnak, míg a hátralevő rész lefizetésére Szent Márton napjáig haladékot nyerne.

Den 17. Septemberis anno 1615. erscheündt vor gericht Zacharias Zadek, ein judt vonn Vngrischenbrodtt, klagt an superanbundandi beede weber, alss Christopff Spanhackhl vnnnd Adam Reisner laut schuldschein 35 fl. Hungrisch, an welichen ihme bezaltt worden 20 fl. in wahren, belanget dass vbrige geltt hab sich klager dess khunfftigen Martini ihnen zu wartten anerbotten.

Pozsonyi városi levéltár, 1615—1627. évi Gerichtsprotocoll 29/a.

1616. március 15. Ábrahám és Márkus bécsi zsidók a pozsonyi városi bírói szék előtt meghatalmazást adnak Fides Mihálynak minden követelésük behajtására.

Den 15. Marty anno 1616.

Eodem Abraham jud vnd Morcus beede juden von Wien geben geualt neben geualdsbrief Fidess Mihalen vnterschiedliche schulden alhier einzunehmen.

Pozsonyi városi levéltár, 1615—1627. évi Gerichtsprotocoll 91/a.

1616. október 9. Auspitz. *Ravasz Ferenc a magyar királyi kamara elnökével közli az izdenci zsidó kereskedőknek azt a panaszát, hogy a nagyszombati tanács nem engedi meg, hogy szarvasmarháikat a város mellett elmenő országúton hajtsák és erre nézve kér megfelelő intézkedést.*

Ezt is akaram nagsagodnak tuttara adnom, hogy az izdenczy zidok engemett ennihanszer talaltak megh feleöle, mikeppen eök nagy kereskedesben leuen Magyarorszagban sok marhakatt uinnenek be es aszt a marhatt eladuan azon a penzen is megh barmott uenninek s azt Moruaban behaitanak es eö feölsegenek nem keues jeöuedelmelt adnanak beleöle. De miuel hogy az Zombaty varas semmikeppen el nem akariak chäk a varas mellett is bochatany eökett, hogy eök kereskedhetnenek es hatarokban is sohutt szenuedny nem akariak, holott az orszagh vtiay zabadosok, az szidok nem kiüankosznak a városban bemenny, chäk a varas mellet lenne szabadsagok, hogy mehetnének el bekeuel, de semmykeppen az zombatiak nem szenuedik es ha az szombatiaknak hataritt elkereölik az szidok, ugis beöntetik eökett, hogy vamokatt elkereölik. Annak okkaertt nagsagodnak keöneörgeönk, mintt kegelmes vrunknak, hogy nagsagod irion az szombaty varasnak, effele dolgoktul leönnenek megh, mertt az szidok a varasban ualo menetekett nem kiüaniak, chäk a varas mellett legien szabad utiak, eök az igaz ieöuedelmeltt meghadgiak mind eö felseghnek es varasnak is a vamott. Valaszt uaruan az hatalmas Vr Istennek kedues oltalma alá ayanlom nagsagodat. Datum in Auspicz, 9. die Octobris anno 1616.

Nagsagodnak alazatos zolgaia:

Rauaz Ferencz manu propria.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 200.

1616. október 22. Pozsony. *A magyar királyi kamara másolatban megküldi a nagyszombati tanácsnak Ravasz Ferenc morvaországi harmincados panaszát és választ kér arra nézve, hogy a zsidó kereskedőket miért akadályozzák meg a városuk közelében menő országúton közlekedni.*

Prudentes ac circumspecti viri domini, amici nobis honorandi salutem et omnem felicitatem.

Quid ad nos scribat perceptor Moravicus egregius Franciscus Rauasz de querelis judaeorum quaestum facientium atque a publico pastu penes moenia civitatis istius transire prohiberi consuetorum, ex incluso eiusdem literarum extractu dominationes vestrae fusius cognoscent.

Cum autem talis prohibitio seu potius turbatio viae publicae in

detrimentum proventuum suae maiestatis vergere comperiat manifestum, neque iidem judaei ingressum in civitatem ipsam postulent, sed transitum solum liberum extra moenia eiusdem civitatis, ideo eisdem hisce nomine praefatae suae maiestatis diligenter requirimus, quatenus ob eiusmodi turbatione et prohibitione ipsorum judaeorum absistere aut cur id fiat, nos edocere haud omittant. In reliquo easdem feliciter valere cupientes. Posonii, 22. Octobris anno 1616.

N. sacrae caesareae regiaeque maiestatis camerae Hungaricae praefectus et consiliarii.

Kivül: Prudentibus ac circumspicis dominis N. et N. iudici, caeterisque juratis civibus liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis etc., amicis nobis honorandis Tyrnaviae.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 199, 201.

313.

1616. december 20. Pozsony. A magyar királyi kamara értesíti a nagyszombati tanácsot, hogy a zsidó adó megfizetésére haladékot nem adhat, mert az Ferenczffy Lőrinc udvari titkár fizetésére lett kiutalva.

Prudentes et circumspicci domini, amici honorandi salutem et omnem felicitatem.

Allegatis diversis infortuniis civitatem istam subinde manentibus dominationes vestrae prudentes et circumspiccae ad ultimariam nostram requisitionem petunt sibi dilationem admitti, sub qua communitatem ipsarum convocare et ad exolutionem census judaici pecuniam procurare possent. Nobis aequidem, utpote quibus miseriae dominationum vestrarum sat superque cognitae sunt, gratum sane foret, si ipsarum petitioni subscribere possemus, a qua cum inevitabilis necessitas nos abstrahat et ob maximam penuriam rei pecuniariae dominationes vestras potius serio moneri, quam aliquid illis indulgere iubeat, ut ad contentationem generosi domini Laurentii Ferenczffy sacrae caesareae regiaeque maiestatis per Hungariam aulici secretarii memoratum censum judaicum huc administrent, ne ipse ad latus suae maiestatis continuus onusque totius regni sustinens emerito, competentique suo salario diutius careat, sed in moderna rerum omnium caristia Pragensi, quam distinctis literis ingeminat, ista pecunia penes dominationes vestras restante sublevetur, ut is in officio suo quietior persistere et neque maiestatem caesaream ac regiam pro contentatione sua sollicitare cogatur, hac ergo erogatione nos nimium urgente dominationes vestrae saepedictum censum judaicum visis et acceptis praesentibus in unam summam compilabunt et ad hanc cameram adferent, quo crebrius dicto domino Ferenczffy hinc satisfieri possit, nosque a continuis sollicitationibus hominum illius liberi esse possimus. In aliis vero, si dominationes vestrae apud hanc cameram suae maiestatis institerint, persuasum habeant eandem peculii fisci regii et sacrae coronae rationem habituram

esse. In reliquo easdem feliciter cupimus valere. Posonii, 20. die Decembris anno 1616.

N. sacrae caesareae regiaeque maiestatis camerae Hungaricae praefectus et consiliarii.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis dominis N. iudici, caeterisque juratis civibus liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis etc., amicis nobi honorandis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 202—4.

314.

1617. május 20. Sopron. Fülles Mihály soproni polgár és kalaposmester végrendeletében elismeri, hogy sógora: Hertl helyette megfizette azt a 22½ tallért, amivel ő a zsidónak tartozott és azonkívül még további két tallért kölcsönzött neki.

.....
Fürss leste so hab ich meiner schulden auch gedenken sollen:
.....

Item hatt mein schwager: Hertl anstatt meiner dem juden zall zwayvndzwanzig thaler vnd ain halben.

Gedachtem meinem schwager in sonderheit zwen thaler.
.....

Soproni városi levéltár, Végrendeletek, Lad. F. fasc. 2. nr. 37.

315.

1618. augusztus 8. András Sándor zsidónak Knitl János pozsonyi harisnyakötő 18 forint 80 dénárral adósa. Knitl elismeri tartozását, de azt kívánja, hogy ebből vonassék le a rossz minőségű gyapjú ára. A zsidó hajlandó engedni, amennyire Knitl megesküszik, aki azonban esküt tenni vonakodik, mire a pozsonyi városi bírói szék őt is és Feyer-tag Joachimot is arra kötelezi, hogy 45 napon belül fizessenek.

Den 8. Augusti anno 1618. Andre Alexander jud klagtt an Hansenn Knittll strümfstrucker vnd burger alhier sein vnd seines vorfahrerss schulden wegen Vngrisch fl. 18 den. Hungrisch 80.

Beklagter gestehet zum theil die schulden mit ainwenden, das ime der jud viel andere woll hatt versprochen, alss sich befunden vnd wolle ime judtz so viel er böse woll darunter befunden, dieselbe widerkern oder in abschlag so viel darumb abzihen. Darzu sey jud seinem vorfahren wegen ainer nicht vberlafenen wollen die schuld verfallen.

Judt sagt, waz er Knittll darauf schweren kan vnd wil, daz er so

viel woll, die nichts gutts ist, vnter seiner gefundten, alls er vorgibt, wül er von ime nichtss begehren.

Darauf Knittl sich nicht bewülligen wollen. Seindt derohalben ime Knittl zur bezahlung nach stadtbrauch 6 wochen 3 tag gesezt worden.

Vber dass hat Knittll nachfolgenden zeigen denselben tag gerichtlich zu vernemben furgewendt, wessen aussag ist, wie folget:

Zaig: Caspar Sambach dessgleichen ain strümpffstrücker von Nirenberg gebürtig, sagt auss nach vorher gehaltenem jurament, dass er mit seinen ohren auss dess juds mundt gehort, wie er zum Thoma Peyer seeligen gesagt, wan dass ich dir die woll von Planckenhoff nicht zustelle, solst du mir vor die 3 taller, die du mir schuldig bist, nichts geben.

Eodem Andre Alexander judt klagt an Jochim Feyertag vmb schulden, dass er im noch lauter restirt Vngrisch fl. 12 den. 36. Beklagter bestehet die schulden cum protestatione begehend ime nach stadtbrauch 6 wochen 3 tag zu geben, nacher wul er weiter discutiren. Ist dabey beruhen.

Pozsonyi városi levéltár, 1618—1619. évi Gerichtsprotocoll 65/a—66/a.

316.

1618. október 2. Sándor Majna-menti frankfurti zsidó adósságot követel Piesch Péter pozsonyi városkamarai jegyzőtől. A pozsonyi városi bírói szék úgy ítél, hogy mivel a megidézés nem volt törvényes, ez az idézés a legközelebbi hétfőre megismételtessék.

Den 2. Octobris anno 1618. Alexander jud von Franckfurt am Meyen begehrt noch fehrrer neben aufweisung legitimirten volmöchten so woll von principalen, alls auch ainem ehrrsamen rath daselbsten ausgehend am Petr Pischen gemainer stadtcamer-schreiber zuvor vor gericht nunmehr ventilirte schulden nach laut schuldschein.

Beklagter wend fur, daz er nicht legitime citirt worden, sey derohalben nicht gefast pro hoc termino zu antwortten.

Verabschied: sol ime jud auff kunftigen montag citiren lassen. Jud ist begnuget mit dem abschied protestando wieder alle vncosten, die weil Piesch nicht hirauf gradswegs antworten wüll.

Pozsonyi városi levéltár, 1618—1619. évi Gerichtsprotocoll 94/b—95/a.

1619. január 26. Buda. Öregbik Dávid, Fekete Izsák és Ábrahám budai zsidó kereskedők arra kéri Leopold János nagyszombati városbíró, hogy követelésüket néhai Huszár János hagyatékából hajtsa be és ezt a pénzt addig tartsa magánál, míg olyan embert nem talál, aki Budára utazik és annak adja át.

Tisztelendő Biro Uram!

Keoszonetwnk és tisztességes szolgálatunk ayánlása után Istentwl io egészséges hosszú eleteoth kívánunk kegyelmednek meghadni etc.

Meghjwvén az my oda kwldeoth levélviveonk, tudniaillik Barbély Jeremias, meghadta mynekwnk az kegyelmed bechwlletes leveléth. Es abban mit irth és minemw választ, feleletoth toth légyen az néhay Huszár Jánosteol mynékwnk valo adóssága feleol, megherteodtwk mindenkeppen, melylyeth jo neven vettwnk kegyelmedtwl, hogy tudossioth annak bizonios idejének meghvárakozása feleol és mindenkeppen io maga ayánlása feleol.

Myvel hogy azért a 30. nap ezennel betelik, immár im isméth ell kolle kwldenwnk levelwnkel azon meghnevezeoth emberwnketh es kériwk méghis kegyelmedet, minth igasságh szereteo bechwlletes urunkath, hogy mynth az tobynek, az akiknek adóssá maradt Huszár János, kész igazat tétetni és ioszogából meghelegittetni, ugy az myénkreat is, mint az Bályth déák 51 forint adósságával egietomben Isten és dolok szerénth chelekeodvén elegytesseon megh mynketh is. My penig kegyelmednel job embeorre nem tudgiuk bizny, hanem migh oly ide aláiwveo kereskedeo ember iw alá, addigh légieon kegyelmednél, merth ha tiz vagy husz ezeor forint volna ys, my kegyelmedre mernénk hinny, nem hogy ilyen keveset nem. Es oly ember iwvén alá, ackor kwldgie alá osztán kegyelmed uram. Es kegyelmed is mynekwnk bizvást parantsollyon s nagy eoromest keszsek lészwnk szolgálny, az myben tudunk. Isten eltesse io egésségben kegyelmedet háza népeyvel egyben etc. Datum Budae, 26. die Januarii secundum novum calendarium, anno 1619.

My Budán lako sido kereskeodeo aros embeoreok, eoreghbik Dávid, Fekete Isák es Ábrahám.

Kívül: Az nemes és tyszteletes nagyszombathy mostani feobironak, Leopold Janosnak, mynekwnk bechwlletes bizon urunknak kezéheoz adassék ez levél hyven Nagyszombathban.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 205—6.

1622. július 15. Sopron. Dubniczay János, a magyar királyi kamara számtartó hivatalának főnöke, a kamara elnökének és tanácsosának írt jelentésében Nagyszombat város kérvényére adott válaszában annak okát, hogy a zsidó adó miként emelkedett fel évi 400 forintra, adni nem tudja, de 1593—1611. évek között az már mindig 400 forint volt. Ferdinánd császár által a nagyszombati ispitálynak rendelt évi 50 forint adományról felvilágosítást adni nem tud. Arra nézve, hogy Mátyás császár 5000 forintot vett volna fel Nagyszombat városától kölcsön, a város mutassa fel a császári elismerő oklevelet, mert addig ennek az állításnak hitelt adni nem lehet.

Spectabiles, magnifici ac generosi domini, patroni colendissimi, ser-vitorium meorum addictissima commendatione praemissa.

Az nagyzombathy szabad király varas supplicatioiat megholvastam es megherttettem. Annak okaert azokra az punctokra avagy cikkelyekre nagysagtoknak es kegyelmeteknek reovideden igy felelek megh.

Az my az sido adótht illety, mikeppen ment legyen az fel az negyszáz forintra, az eo felsege camarayan valo szamtarto helye egyebet arrul semmit nem tud, hanem hogy az az adó immar sok esztendeoktul fogva az meghnevezet varas által esztendeonkent az magyar camarara beszolgaltatott es mikor 1614. esztendeoben az nagyzombathy varasnak adoya végett, azonkeppen az sido ado végett is, az magiar camaran az deputatus urak eleot számott vettek volna, ugymint 1593. esztendeotul fogva egész 1611. esztendeigh, nem kisebb adonak summaya adatot az deputatus urak eleibe, hanem ugyanazon 400 forintról vétetet teoleok az számadás. Teobbet erreol az ittvalo helynek szamtarto keoniveybeol ky nem talalhatunk.

Az my penig az meghnevezett supplicationak masodik punctiat illety, az hol az eotven forintról vagion az emlekezett, mely eotven forint annak az varasnak ispitallira az camaranak ieovedelmibeol az bodogh emlekezeteo Ferdinand chiászár által alamisnaकेppen rendel-tetet, arrul az eo felsege camarayanak szamtarto helye semmy bizonos-sat nem tud, mert az adossagokrol chiak három uy keoniw hozattatott ide, az mely keonivekben semmi oly réghy dolog ninchen beirva.

Az my penig az utolso punctot illety, az hol az meghnevezett varas-beliek az eottezer forintot pretendálliak, az melliet az boldog emleke-zeteo Matias chiaszár azon varasbeliekteol vett volna fel, arrul vagy eo felsegenek vagy penig az camaranak assecuratoria levelét kellene pro-ducalny, mely level nekul nem szinte hiheteo dologh, hogy az varasbeliek olyan nagy summát adtak volna keolcheon. Annak felette chiodalko-zasra melto dolognak latezik az is, hogy anny ideotul fogva arrul az keolcheon vett summarol megh nem elégíthettek volna eokeot avagy ky nem tuttak volna az varasnak anny sok adoyabol avagy az szam-veltelnek ideyen az deputatus urak eleot 1614. esztendeoben hogy azt nem proponaltak volna, holot 1582. esztendeotul fogva szinte 1611. esz-

tendeigh az rayok vettetett es meghfizetett adok feleol nyilvanvalo szamat adtak es arrul valo levelet is vettek az deputatus uraktul.

Ezerhatszazkilenc esztendeoben penig eottezer forint vettetett volt adoyul az Nagyzombathy varasra, mely summabol annakutanna az eo felsege mandatuma által ezer forint engedtetet volt megh nekik, az teob summanak penig az eo resze ugyanazon esztendeoben harom terminusba presentaltatot általok az camarara es talan annak az adonak emlekezety vagion beirva eo felsegenek beadott supplicatioiookban. Ha azert azt az adossagot, az melliet az nagyzombathy urak pretendalnak, eo felsegeteol megh akaryak nierny, arra valo szukseges tanusagokkal kellett azt nyilvabban meghmutatniok.

Ezek voltak, az kiket azokul az punctokrul informatiokeppen kellett feliedzenem. Ezeknek utanna az nagysagtok es kegyelmetek gratiaianak ayanlom magamat. Soprony, ex officina rationaria, 15. die Julii anno 1622.

Spectabilium et magnificarum dominationum vestrarum servitor addictissimus:

Joannes Dubniczay manu propria.

Kivül: Paria informationis ad supplicationem liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 207—210.

319.

1623. VI. 18. *Kolozsvár. Az erdélyi zsidóknak Bethlen Gábortól egy konstantinápolyi zsidó orvos közbenjárására kapott kiváltságlevele.*

Gabriel etc. Memorie commendamus etc. Quod cum nihil in hoc statu nostro, in quo singulari Dei Optimi Maximi mutu et beneficio ac communi nostrorum regnicolarum trium nationum regni huius nostri Transsilvaniae voto ac suffragio constituti sumus nihil inquam magis expetivimus, quam ut sopitis undique belli tempestatibus, imperio nostro subiectas almae pacis radiis investiremus et partim singulari nostra providentia, partim in paterna commiseratione, qua universos prosequimur hoc regnum nostrum variis bellorum motibus, externarumque gentium irruptionibus vastatum desolatum, diversarum gentium concursu et consessione restauraremus, ut maiora in dies sumens incrementa, pristinis resumptis viribus belli, pacisque conspicuum trophaeis veterem adaequet Daciam. Itaque, ut desiderati huius voti compotes redderemur et diversarum gentium concursu hoc regnum nostrum Transsilvaniae excoleremus, accedente singulari intercessione excellentissimi Abrahami Sarsa mediciane doctoris Judaei Constantinopolitani, praesentes immunitates universis e gente Judaea, clementi nostro assensu, in regnum nostrum Transsilvaniae condescendere volentibus, sub annexis conditionibus insertas, gratiose elargian-

das, concedendas et ab omnibus regni nostri incolis observandas duximus. Quae quidem immunitates series hisce in articulis subsequitur:

1. Destinandum ad inhabitandum et quaesturam exercendum haberi, simulcum nostro ac regnicolarum assecutoriisque munitum.

2. Mercaturas exercere variasque merces in regnum Constantino-polo inferre peregre proficisci et e ditionibus nostris egredi iuxta singulorum facultates liberum conceditur.

3. Vir discretus iurisperitus nobilis, si quando controversiae inter ipsos discutiendae et definiendae emergerint, ordinabitur, qui ubi necessum fuerit, partes et iam illorum non solum defendet, verum etiam promovebit, sedulo tamen in eo desudent, ne contra maiestatem nostram aut regnum et ditiones nostras clam vel palam quidpiam moliantur.

4. Ut maiori securitate vitam agere valeant, instar reliquorum tributum pendent, quibuscumque e regnis advenerint, ac paribus cum anabaptiscis immunitatibus gaudebunt, ne tamen quempiam regnicolarum fraude circumveniant, iuraque publica violent.

5. Liberam habebunt professionem, illamque iuxta ritum suorum exercere, citra quorumvis molestiam permittentur.

6. Reliqui Judaeorum in ditionibus christianis degentes, ex Hispania aut aliis e locis in regnum nostrum con migrare, illorumque professionem inhibere voluerint, liberum et securum eisdem futuri pollicentur.

7. Amictum christianorum ne iniuriis impetantur, neve signo quopiam indecenti uti, vestiumque permittentur.

8. Pecunias a regno non efferendi semper liberam habebunt facultatem, salvis tamen regni constitutionibus observatis.

9. Si quo sinistro fato regni (quod Deus Optimus Maximus avertat) e regno nostro migrare eisdem continget, integri unius anni spatio bona sua dividendi aut ad loca tutiora evehendi habeant potestatem.

10. Si casu quopiam scelus quispiam eorum perpetraverit, scelestus quidem investigeretur, iustisque poenis afficiatur, reliqui vero nec crimententur, nec molestentur.

11. Medicus eorum semper liberum eundi et redeundi, excurrendi et revertendi in ditiones nostras habebit facultatem.

Et haec quidem sunt immunitates, quas praelibatus Judaeismae professionis hominibus benigne indulgendae et concedendae elargire decrevimus, assecurantes eosdem nos omnia et singula haec clementer illis indulta et concessa observaturos, prout assecuramus, indulgemus ac concedimus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum in civitate nostra Colosvar, anno 1623. 18. die Juny.

A gyulafehérvári hiteshely 1713. aug 8-i hiteles másolatából.

OL. Erdélyi fiscalis lvt. VI. b. 1. — A. — Szövegeltéréssel olvasható: M. Zs. O. II. 84—86. No. 102.

1628. április 3. A pozsonyi tanács Pisch Tóbiás neje, Magdolna vagyónára elrendeli a végrehajtást, mivel Haberl marhegyi zsidónak járó 170 forint tartozását a törvényes határidőn belül nem tudta megfizetni. E végrehajtás alól a Steyergrund dűlőben fekvő szőlő mentesül.

3. Aprilis 1628. Magdalena, Tobias Pischen ehewürthin auferlegt worden, dass sie den Haberl jud von Marhegg wegen der 170 fl. contentiere, so sie vndt ihr voriger hausswürth Leonhardt Hoffmann ihm laut schuldscheins schuldig vndt seindt ihr hierzu dem stattbrauch nach prefigiert 6 wochen 3 tag, die ausflucht aber, so sie fürgewandt, sindt als vnbillich, abgestrickt. Da sie ihn aber nicht contentierte, soll die execution hernach ergehen. Auf den vorgeschribenen weingarten Steyergrundt aber, weillen er aber ihrer tochter gehörig, kann der jud nicht zeügen, sintemaln die tochter contradiciert.

Pozsonyi városi levéltár, 1622—1633. évi Actionale protocollum 219/a. és b.

1629. augusztus 10. Pernhofer Lipót soproni polgár és posztónyíró özvegye Dorottya végrendeletéhez csatolt mellékletben fiúknak, Farkasnak elkövetett gonoszságait részletesen elbeszéli, ki többek között adósságának kifizetésére édesanyja két ezüstövet ellopta és azokat Gerstel zsidónak eladta, melyek azóta sem kerültek elő.

Verzeichnuss, wie Wolfgang Bernhoffer mit seinem vatter Leopoldt Bernhoffer vnd seiner muter Dorothea ist vmbgangen, wie volgt:

.....

In diser zeit seiner kramerey hat er auch zu Wondorf wein ausgelegn, dieselbe aufs Vngrisch verborgt, da er aber auch nit hat bezahln khöndn, hat er mir meine zwo silberne giertl hindergangn, dieselbe dem Gerstel juden verkaufft, habn 48 loth gehalten, habs mit keinem aug mehr gesehen, den überrest habe ich mit leinwath miessen bezahlen.

.....

Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. P. fasc. 3. nr. 107.

1629. VIII. 11. Zboró. Kuczini Bálint deák jelenté I. Rákóczi Györgynek a rimanovai zsidókról:

„... hogy Rimanovaba mentem, executiot kertem Jozsef (!) és Maniko neveő Zidokra, biro azt mondta: Jozsef ithon ninczen, Jarosloy szo-

kadalomba vadgion, az másik Maniko regeen megh holt, de annak az hazat regen megh becultettunk es kezhez is attunk volth... Az hazat magam is lattam, Nagsagos Vram, de inkap szeretnem az pencket, hofi nem ment az hazat, mert mostani ydeoben nehezen czinalhatna az ember három szaz forintert ilien pencketh...

OL. KAM. Rákóczi lt. B. 1580—2.

322/b.

1633. VIII. 1. *Sárospatak. Debreceni Tamás prefektus ír I. Rákóczi Györgynek görög és héber nyomdabetűkről.*

... az georeogh beoteoket is megh irtam, 25. July, hogy ide hozták, azt parancsolta Nagyságod, hogy az georeogh betöket it tartsam, migh az Sido beoteok is hozza erkezhettnek s egyszersmind köldgiem be az Huzti Vramtól...

OL. KAM. Rákóczi lt. B. 1579—192.

323.

1635. I. 13. *Segesvár. Rákóczi fejedelem írja:*

„... az Sido doctorunk udvarban be lepven, magunk kerdeztünk tole... Mikorra varjatok az Messias, kire csak vallal vonata...”

OL. KAM. Rákóczi lt. B. 1580.—2.

324.

1636. VI. 3. *Munkács. Ballingh János Rákóczi fejedelemhez:*

Jöttek jelentkezők muskotérosnak, de „oltozetek es külön külön forma, ki Solner a kiis holmi Sido kontosok, szwrösök is vadnak köztök...”

OL. KAM. Rákóczi lt. B. 1581.—418.

325.

1636. XI. 1. *Nagykőrös. A keresztény templom-építés költségvetésében:*

Ismét hozattunk Budáról Moyses sidó vette székekhez léczszöget 6 ft. 40 d.

Szilády—Szilágyi: Okmánytár a hódoltság történetéhez. I. 50.

(1637) Usz István vallomása:

„az en szöleimnek termesenek be szuresere azon Lengien (!) feő embernek szabad legien Zidokat pro testimonio (aliorum Judeorum), nempe illorum, qui vina mea emere voluerint, Hetes Zidokat, úgy mint beres szolgákat tartani.”

OL. KAM. Rákóczi lt. B. 1282—29.

1639. Nagykőrösi számadásban:

Kelemen Balázs uram által vásárlottunk Budán Oroszlán sidotul egy szőnyeget 23 ft. 60 d.

Szilády—Szilágyi: Okmánytár. I. 86.

1642. február 20. Pozsony. A magyar királyi kamara tanácsosai figyelemztetik a nagyszombati tanácsot, hogy 1618. évtől felgyülemlett és 4054 forintot kitevő hátralékos adótartozásukat most már késedelem nélkül fizessék meg, egyben kioktatják őket, hogy az évi 400 forintos adójuk nem azonos az évi 50 forintos zsidó adóval, amelynek fizetése alól II. Ferdinánd király 1626-ban őket mentesítette, azonban ettől visszamenő évekre ezt is fizetniök kell.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi! Servitiorum nostrorum paratam commendationem, Haud dubie recenti tenent memoria dominationes vestrae prudentes et circumspectae, qualiter eadem anterioribus diebus requisiverimus, ut restantias annui census ab anno 1618. resultantes et non contemnendam summam constituentes, nisi aliud haberent in contrarium, quo se putarent absolutum iri, rectificarent, solvendaque persolverent.

Miramur autem, quod tantam intericiant moram, neque cordi sumant tanti momenti negotium, noverint autem rem seriam agi et serio eiusque rei momenta et fundamenta, adhuc ultra ea, quae ipsis medio nuntiorum suorum ante hac ad uberiores notitiam suppeditavimus, certiora quoque nos ad manus habere, ex quibus manifesto constat, diversum esse annum censum a judaico, tum quod annuus per se constituat summam quadringentorum florenorum in duobus terminis videlicet Sancti Georgii et Sancti Michaelis dependi solitorum, Judaicus vero census prae se fert saltem quinquaginta florenos solvi consuetos

et prout quidem non nescimus vestras dominationes prudentes et circumspectas in anno 1626. a tali censu judaico quinquaginta florenorum constituyente per divae memoriae Ferdinandum secundum, dominum nostrum clementissimum, immunes ac liberas pronunciatas esse, donec tamen vel talis immunitas eisdem de quinquaginta quoque florenorum censum constituentis concessa fuit, quantum vel interea restantiarum per easdem exolvendarum de eodem censu quoque judaico resultat, optime videbunt et cognoscent de extractu officinae rationarum, qui hisce adiungitur. Quae summa etiam non levis est, nam se profert ad florenos quatuor mille quinquaginta quatuor et denarios 85 3/1, quas restantias itidem dominationes vestrae prudentes et circumspectae velint quam primum rectificare, nam ita debent intelligere, quod immunitas ab anno supra nominatas de futuro facta sit per suam maiestatem, de praeteritis autem restantiis, quia nulla relaxatio subsecuta, merito a vestris dominationibus ex officii nostri dictamine repetere habemus necessum. Velintque dominationes vestrae in eo esse, ut simul haec quoque complanent, ne cogamur post tanti temporis moram etiam suae maiestati dare ad notitiam, publicisque necessitatibus succursum quaerere, tales enim census sunt proventus sacrae regni coronae ordinarii. In reliquo easdem dominationes vestras prudentes et circumspectas feliciter valere desideramus. Posonii, die 20. Februarii 1642.

Sacrae caesarea regiaeque maiestatis camerae Hungaricae consilarii.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis dominis N. N. judici et caeteris liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis juratis civibus etc., amicis nobis honorandis.

Az oklevél hátlapján ez egykorú feljegyzés található még: habitis die ultima Februarii, domino judici Danieli Bocz.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 211—3.

329.

1642. május 26. Kismarton. Fölleck Jakab kismartoni tisztartó Holczer György bécsújhelyi polgármestertől felvilágosítást kér arra vonatkozólag, hogy a kismartoni zsidóknak miért nem engedik meg városukban fizetés ellenében az éjjeli szállást a vendéglőkben.

Edl, vester, insonders grossgünstig geliebter herr burgermaister, demselben seint meine befließsne willige dienst anuor.

Ess berichten mich meine verwaltungs vndergebene jüdische vnderthanen alhier zur Eissenstatt, wie dass ihnen, wan sie in irer handtierung oder handelschafft hinauss in die Neustatt fahren, alda ir orndlichen gast- oder wiertsheüssern gegen ihrer bezallung vber nacht khein vnderhaltung gegeben wierdt, welches züuor niemals beschehen wär.

Alss gelangt an dem herrn mein dienstfreudigen bitten mich die vrsa h
oder dessen beschaffenheit zuberichten, damit sie juden destwegen
nicht meinen genedigen fürsten vnd herrn zubehölligen haben, neben
erwarthung ainer vnbeschwerden antworth vnss göttlicher protection
empfehlendt. Schloss Eissenstott, den 26. May 1642.

Dem herrn dienstwilliger:

Jacob Föllekh
verwalter manu propria.

Kivül: Dem edlen vnd vesten herr Görg Holczer burgermaistern
der kayserlichen statt Neustatt, meinem grossgünstigen geliebten herrn
bruedern Neustatt.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. LXXXI. nr. 4a/2.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye: korona, zárlatán vörös viaszba nyomott,
ovális alakú gyűrűspecsét töredékével és hátlapján ez egykorú feljegyzéssel: *die
juden zur Eisenstatt betreffend, 26. May 642.*, amely megismétlődik.

330.

1645. szeptember 26. Sopron. A soproni tanács erélyesen felszólítja
Paraminszky János császári ezredest, hogy katonáival, akik mellett zsi-
dók, csaplárosok, gyerek-lányok és egyéb haszontalan népség gyüleke-
zett össze, azonnal hagyja el a város jobbágyközségeinek területét, ha
el akarja kerülni a kellemetlen következményeket.

Domino Paraminszky.

Generose domine nobis observandissime servitiorum nostrorum
paratam commendationem!

Vehementer sane admiramur, quod generosa dominatio vestra
contra tenorem et continentias articuli 10. anni 1635. nulla penitus
habita solita dispositione et ordinantia collectis penes milites suos varii
generis nauci hominibus, judaeis, cauponibus, puerulis mulieribus et
numerosis nauci equis in bona nostra condescendo miseris homines
nostros misere depascit, quos pagenses nonnulli, uti nobis certo relatum
est, eisdem armata manu resistenses non admiserunt. Officiales gene-
rosae dominationi vestrae subjecti molendina in territoriis nostris exis-
tentia taxare conantur. Quorum omnium insolentiis, ut remedeatur, et
dominatio vestra bona nostra quietata militibus suis reddat, iterato
eandem requirentes hactenus nihil effecimus. Generosam dominationem
vestram ex superabundanti rogamus ac commodando sese constitutioni-
bus regni hac ipsa die discedat, alioquin si quid contrarii post patratio-
nem tantorum excessuum eisdem evenerit, non nobis, sed sibi ipsis
adscribat. Et hoc ipsum bono erga generosam dominationem vestram
affectu perscribere necessarium judicavimus. Eandem generosam domi-
nationem vestram diutissime valere desiderantes. Sopronii, 26. Sep-
tembris 1645.

Generosae dominationis vestrae servitores paratissimi:

N. magister civium, iudex, caeterique jurati cives
liberae ac regiae civitatis Soproniensis.

Generoso domino Joanni Paraminszky sacrae caesareae regiaeque
maiestatis colonello etc., domino nobis observandissimo.

Kivül: Paria litterarum ad dominum Joannem Paraminszky per-
scriptarum die 26. Septembris anno 1645. pro pagis nostris per milites
suos condescens quietandis anno 1645.

Soproni városi levéltár, Lad. XIX et T. fasc. 8. nr. 387/20.

Fogalmazvány papiroson, melynek vízjegye: meander vonalakkal keretezett
kör, melynek alsó fele rácsozva van, míg alatta C N H betűk láthatók.

331.

*1646. szeptember 12. Ábrahám Salamon zsidó 16 forint 30 krajcárral
tartozott Karner Ádám zsidóknak, amelyet a városi pénztárba befizet.*

Abraham Salomon judt 1646 erlegt bey gemain khassa 16 fl. 30 kr.
Abraham Salomon jut, Adam Kärner dandler.

1646 den 12. Septembris ist das gelt, welches Abraham jut erlegt
dem Adam Kärner. so ihme der jud schuldig worden, angehendiget
worden 16 fl. 30 kr.

Soproni városi levéltár, Lad. VIII et H. fasc. 7. nr. 264/4. folio 10.

332.

*1647. január 11. Kismarton vára. Fölleek Jakab kismartoni tisztartó a
bécsújhelyi tanács tudomására hozza, hogy a sok panasznak eleje vétes-
sék, ezért jövőben Bécsújhely polgárai bármit is kölcsönöznek a kis-
martoni uradalom alá tartozó horvátoknak és zsidóknak, az mindig a
tisztartói hivatal előzetes engedélyével és tudtával történjék, csakis
ebben az esetben nem fogja őket károsodás érni, máskülönben pedig
magukra vessenek.*

Edl, vesst, wollgelerth vnndt wollweise, insonders grossgünstig,
geehrte herrn denenselben sein neben wünschung aines glückseeligen
friedt vnndt friedenreichen neüenjahrs meine nachbarwillige dienst
anuoer. Die herrn mit dissen wenigen zeillen zuehölligen khan ich vol-
gent erheblichen vhrsach willen nicht vmbgehen, demnach aus denen
vast teglich alda beym ambt fürkhombenten clagen der partheyen ge-
nugsamb erscheint, das die zu alhieiger herrschafft gehörige croathen
von Osslopp, Thraustorff, Proderstorff, Zagerstorff vnndt Anthaw,
sowoll auch die alhieige der herrschafft vnderworffenen judten von
denen vmblichten benachtbahrten stätten, märkht vnnd dörrfern mit

aussborgung viech, wein, thraidt, paares geldt vnndt anders zimlich in armueth vnnd gröstes verderben gerathen auch so gar, das sie sich durch dergleichen aussborgung mit weib vnndt khindt von hauss lassen vnndt diejenigen, so ihnen leichen oder borgen, ihres vnuermöehens willen mit ihnen selbstn schadten leiden müessen. Damit aber solches khünfftig verhüet vnndt khein thail von den andern gefärth wierdt, werden derowegen die herrn hiemit von mier ganz nachtbahrlich vnndt dienstschuldiges vleisses ersuecht, sie sollen ihnen beliebig sein lassen vnder ihren vndergebenen burgern gemessene verordnung vnndt verlässlichkeit zu thuen, das kheiner vnder ihnen mit wass mitl oder wege es beschehen mag, kheinen alhieiger herrschafft angehörigen croathen oder judten ohne dess alhieigen amts oder dessen beampten vorwissen etwas borge. Daferr aber wiedter dess verbott dergleichen vbertretungen fürüber gehen vnndt die darleichen vmb der nit erlegung halber wiedter die schuldtnr alda beymb amt mit clag fürkhömen, solten dieselben von mir khein aussrichtung zuegewarten haben vndt sich einieder zuuor, mit wemb er handelt oder zu thun hat, seines erwachsenen schaden fürzusehen wissen wiert. Hierüber den herren mich dienstnachtbehrlich alles anders aber in die obsicht Gottes befohlen wollen. Actum schloss Eissenstatt, den 11. January anno 1647.

Der herrn dienstschuldiger:

Jacob Föllekh verwalter manu propria.

Kivül: Dennen edl, vesst, wollgelehrt vnndt wollweisen herrn N. burgermaister, richter vnndt rath der khayserlichen statt Neüstatt, meinem grossgünstigen, hochgeehrten herrnen Neüstatt.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. LXXXI. nr. 4a/3.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: címerpajzs felette koronával, zárlatán ovális alakú fődött címerpecséttel és hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: 1. presentirt 17. January 647., 2., die Croaten vnd juden vnder der herrschafft Eisenstatt betreffend.

333.

1647. *Deáky András, szádvári tisztartó jelentésében:*

„ez elmult eöszel Uramnak eö Nganak ithon nem litibe Chami neveö Leszkay Sidoval” contractust kötött „bizonyos számú hordos borokban” (200 m. frt. értékben).

OL. KAM. Rákóczi lt. F. 2—16 cs—5.

1648. III. 10. *Vagiosy János írja II. Rákóczi György titkárának:*

Ez level ket: Ex Munkaczi Sido Bastya.

OL. KAM. Rákóczi lt. B. 1592—54.

335/a.

1649. *augusztus 10. Kőszeg. Scheüch Wolf kismartoni zsidónak és két unokafivérének a kőszegi városhíró megengedi, hogy egy éven át Kőszegen gyapjúkereskedést űzhetnek, mely engedély fejében tartoznak két részletben 25 magyar tallért fizetni.*

Ich Wolff Scheüch juth auss der Eyssnnstatt bekhenne himit, dass ich und in namen meiner zweyen vettern Joseph und Sollaman Scheüchen wegen vnser wollhandlung nache Gunss biss auf ain jahr dohin zu handln mit herrn stattrichter alldorth verglichen, dass wir dass jar über gemainer statt Günss alss freystatt bezahlen wollen fünffundtzwainzig vngerische thaller. Solches zu erlegen wir schuldig sindt den halben thail auff khünfftig Mihelly undt den halben thail zu endt des jahrs alss Lorency. Wouern aber mit solcher bezallung nit wuerden zuhalten auf den termin, soll herr stattrichter, alls iziger in der khöniglichen freyenstatt Günss . . . oder der chünfftig in ambt sein wirdt, unss macht haben ainem oder den andern anne recht in Vngern, es sey wo es woll, aufzuhalten und sich zallhafft zu machen, wo es ihne gefallen tueth. Im vbrigen, wenn wir etwo andern waren, alls tuch, leinbat oder cramerey hinfüreten, sollen vnss herr stattrichter anzuzai gen. Dessen zu vnserer becrefftigung haben vnssere handtschrifft vnd pettschaft hirmid gestellt. Geschehen in der khöniglichen freystadt Günss, am tag Lorency anno 1649.

3 héber aláírással és 3 gyűrűspecséttel.

Kivül: Contractus cum judais, qui in civitate Eisenstadt . . .

Visnya Aladár másolata a jelenleg lappangó, magántulajdonban volt eredetiről.

335/b.

1649. *szeptember 7. Nagyhöflány. Eszterházy László gróf arra kéri a bécsújhelyi tanácsot, hogy az uradalma alá tartozó zsidóknak, ha a szűkség úgy hozza magával, engedjék meg az éjjeli szállást.*

Edle, veste vnnd wolweise, insonders freindliche herrn purgermeister, richter vnnd ersamber rath!

Es seindt supplicierendt vnssere Eissestetterische judn bei vnss ein-

komen mit viergeben, das wan sie wegen ihrer negotiation halber aussvnd eingehen nach Neystatt vnd einen ader den andern die nächliche zeit aldrdt vber nacht zu bleiben benedorfftiget, so wierd ihme solichen juden das über nacht lossieren von den ehrsamben rotth nit zugelassen, wohero sie dardurch offft selbstn vnd ihre bei sich habende wohren ader sachen in die hechste geffor, bissweillen auch in das vnglickh geratten miessen, wass vrsachen halber haben wier dem ehrsamben rott nochperlich vnd freindlich ersüechen vnd pitten wollen, damit sie solichen vnseren juden in fols edwan einen van noden sein wierd, die übernacht lossierung zu lassen, weliches wier ihme ehrsamben rotth in andern wegen zuuergelden nit vnderlassen wollen. In übrigen vnss sombendlich Gott empfellendt. Ausgeben zu Grosshefflein, den 7. Septembris anno 1649.

Den edl vnd wolweissen herren purgermeisters, richters vnd ganz ersamen rotts alle zeit der guettwilliger nochpor:

Ladislaus graff Esterhasy manu propria.

Kivül: Denen edlen, vesten vnd wollweisen herren einer löblichen kayszerlichen statt Naystatt purgermaister, richter vnd ganzen ehrsamben rott, meinen insonders hochgeehrten hern vnd nochporn.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. LXXXI. nr. 4a/4.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye: korona, zárlatán fődött, ovális alakú címerpecséttel és hátlapján e feljegyzéssel: *presentiert 16. Septembris 1649.*

336.

1649. október 24. *Fraknó. Eszterházy László gróf válaszulva a bécsújhelyi tanács levelére nyomatékosan hangsúlyozza, hogy csak a saját uradalmához tartozó zsidók számára kéri szükség esetén városukban az éjjeli szállást.*

Edle, veste, insonders geehrte herrn nahbahrn, denenselben sein vnser genoigter willen beوران etc.

Iren heren an vnss abgelofene antwordt wegen vnsser Eissenstetterischen judenschafft halben haben wier mit mehren vernomben. Haben wier hierauf dieselben abermahlen nahbahrlich mit schreiben freundlich ersuechen vndt bitten wollen, wann vnssere bemelte Eissenstetterische juden, wie dann kein andere fremblte ohne vnsser wissen angenomben — oder vndterschweif passiert werden solle, — mit handlungen in der Neustatt befündten vndt die nacht an innen komen wuerdte, mit der herberg oder quartire passiren lassen, welhes wier also vmb die herrn in dergleichen andern begebenheiten nachbahrlich zuuerschulden befließen sein wollen, vnss hierüber sambentlich den genaden Gottes empfelhendt. Forchtenstain, den 24. Octobris anno 649.

Denen herren dienstwilliger:

Ladislaus graff Esterhasy manu propria.

Kivül: Dennen edlen vndt weissen herrnen N. burgermaister, richter vndt rath in der kayserlichen statt Neustatt, vnnsseren geehrten herrn nachbarn Neustatt.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. LXXXI. nr. 4a/5.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: korona, zárlatán fődött, ovális alakú cimerepecséttel és hátlapján e feljegyzéssel: *presentiert 9. Nouembris 649.*

337.

1651. január 27. Pozsony. *A magyar királyi kamara elnöke és tanácsosai Eszterházy László gróf kismartoni zsidói érdekében közbenjár a bécsújhelyi tanácsnál arra intvén őket, hogy miként eddig minden csütörtöki és szombati napon szabad volt nekik vászonnal és egyébbel kereskedni, ez a gyakorlat továbbra is érvényben maradjon. Egyben figyelmeztetik őket, hogy polgáraik a harmincad kikerülésével vassal, vászonnal, fűszerrel és egyébbel ne kereskedjenek Magyarország területén, mert saját maguknak tulajdonítsák, ha erre ráfizetnek.*

Nobiles, prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi salutem et omnem felicitatem!

Requisivit nos illustrissimus dominus comes Ladislaus Esterhazy de Galantha ratione judaeorum suorum Eisenstadiensium, qui judaei in eo etiam conqueruntur, quod cum hactenus a memoria hominum licitum ipsis fuerit in civitate ista archiducali Neostadiensis singulis feriis quarta et sexta telam et aliam mercantiarum genera a concivibus vestrarum dominationum coemere, nunc per vestras dominationes ab illo usu arcentur et contra ipsorum judaicam sectam diebus sabbatinis ad emptiones praemissorum faciendas, ex quo illos vestrae dominationes tota hebdomada ab omni emptione prohiberent, necessitarentur. Id, quod cum hactenus fuerit insolitum et similes innovationes nimium diminuunt proventus suae maiestatis, praesertim, quia ipsi judaei habentes certum contractum cum hac camera, eundem propter praemissasurbationes cogerentur rescindere, vestras dominationes ob id nomine et autoritate suae maiestatis hortamur, quatenus scientes dictos judaeos continuo quaestus exercitio non modicam proventibus regis annuatim facere accessionem, servent dominationes vestrae hac in parte priorem modalitatem et ipsos judaeos ad insueta non adigant, ne et dominus comes habeat ansam contra vestras dominationes apud nos querulandi et etiam per hoc proventibus suae maiestatis praejudicatur.

Praeterea inaudimus vestras dominationes in eo nupera constitutione dominorum regnicolarum abuti, quod contra sensum eorum se se in proventus regios et regni intromittant, tricesimas cum mercibus aliis vendant, quaestum cum aliorum pecuniis exercent, vina pecuniis empta pro allodialibus in earundem civitatem inducant, depositiones ferri, telae et ad id genus mercium in hoc regno faciant, aromata Venetiis inducant sine omni solutione tricesimali, quod neque proceribus huius regni ita permittitur.

In eo quoque dominationes vestrae scient modum et cautionem adhibere, ne talia apud suos concives fiant, quibus contractus eorundem et benigna suae maiestatis resolutio cum derogamine etiam publicarum regni constitutionum violetur et per quae indultum vestris dominationibus ex singulari respectu concessum quoquo modo debeat tolli et annihilari. Alias si quid exinde in easdem redundaverit, sibi imputabunt. Quas in reliquo bene valere cupimus. Posonii, 27. Januarii 1651.

N. sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis camerae Hungaricae praefectus et consiliarii.

Kivül: Nobilibus, prudentibus et circumspectis dominis N. N. magistro civium, iudici, necnon juratis civibus liberae archiducalis civitatis Neostadiensis etc., amicis nobis honorandis.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. LXXXI. nr. 4a/8.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: korona, zárlatán papírba nyomott 4 db ovális alakú címerpecséttel és a hátlapon e feljegyzéssel: *praesentata 7. Februarii 651.*, míg az iv belső oldalán ezt az írást olvashatjuk: *Der allhieige cramerzöch umb ihren fürderlichen b(e)richt, welchen sy einem ersamen rath ohne weitere annahmung ehest einraichen sollen, ex officio zuzustellen. Den 7. Februarii 651. Michael Stockher stattschreiber manu propria.*

338.

1651. február 25. Pozsony. A magyar királyi kamara elnöke és tanácsosai ismételten arra kérik a bécsújhelyi tanácsot, hogy Eszterházy László gróf kismartoni zsidainak szabad kereskedését necsak a szombati napra korlátozzák, hanem tegyék azt lehetővé bármely hétköznapon.

Nobiles, prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi salutem et omnem felicitatem!

Recurrerunt ad nos iterum praesentium exhibitores illustrissimi domini comitis Ladislai Esterhazy de Galantha judaei Kismartonienses cum ea expeditione, quod licet nos non ita pridem sub dato vigesimo septimo Januarii anni currentis (1651. jan. 27.) dominationes vestras causa ipsorum requisitas habuerimus, ne ipsos prohiberent hebdomadam in earundem foro non a concivibus earundem, sed a quibusvis quaestoribus et hominibus ad fora hebdomadalia illuc commeantibus telam et alias res mercimoniales coemere, neque eorum negotiationem ad diem sabbati contra sectam ipsorum refringerent, vestrae dominationes tamen accepta occasione ex illa vocula: non solum a concivibus sed et aliis etc. ob festinationem scribentis quodam casu admissa nedum ab intentione sua destinassent, sed eos ad praemissam liberam coemptionem etiam de facto admittere difficultarent.

Quae tam exigui momenti causa cum non debeat neque possit eisdem praeejudicare, vestras dominationes de facto quoque requirimus, quatenus haud gravatim se se in eo accommodent et ut quaestus per eosdem judaeos exerceri cum notabili proventuum suae maiestatis

accessione consuetus solitum cursum et progressum haberi possit, eisdem judaeis quovis tempore hebdomadali merces et res venales pro eorum libitu a quibusvis hominibus coemere permittant, neque ad concives aut praemisso modo contra sectam eorum ad dies sabbatinos restringere velint. Quas in reliquo feliciter valere cupientes. Posonii, die 25. Februarii 1651.

N. sacrae caesareae regiaeque maiestatis camerae Hungaricae praefectus et consiliarii.

Kívül: Nobilibus, prudentibus ac circumspectis dominis N. N. magistro civium, iudici, necnon juratis civibus liberae archiducalis civitatis Neostadiensis etc., amicis nobis honorandis.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. LXXXI. nr. 4a/7.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: címerpajzs, zárlatán két db ovális alakú, papírba nyomott címerpecséttel és hátlapon e feljegyzéssel: 9. *Martii* 651.

339.

1651. március 9. Bécsújhely. A bécsújhelyi tanács a magyar királyi kamara f. évi jan. 27-i és febr. 25-i levelére válaszolva kijelenti, hogy a kismartoni zsidók helytelenül és hamisan tájékoztatták őket a bécsújhelyi hetipiacról kapcsolatban, mert azokon mindenki, akár keresztény, akár zsidó, akadály nélkül bármit vásárolhat, természetesen más napokon ez a jog csak a város polgárait illeti meg. Azon ök nem változtathatnak, hogy ez a hetipiac szombaton tartatik meg, amikor a zsidóknak sabbatjuk van, de a zsidók könnyen segíthetnek magukon, ha factoraik vagy mások által intéztetik el az adás-vételeiket. Ami pedig a harmincad kijátszását illeti, minden ilyen esetben szigorú büntetésben részesülnek a tettesek.

Wollgebohne, wollede, gestrenge herren, herren etc.

Genedige herren euer gnaden seind vnssere gehorsambst dienst allen vnsserem vermögen nach anuohr. Was dieselbe noch vnderm dato 27. January vnd 25. February inn stehenden 651—ten jahrs der Eisenstätterischen juden halber an vnss gelangen lassen, haben wür alles innhalt vernommen vnd darüber von denen allhieigen handelsleüthen bericht abgefordert. Aus deren einkommen vnd hiebey verwahrten bericht euer gnaden leichtlich vernommen, das die hochlöbliche khönigliche camer von gedachten juden nit allain gantz vnrecht informirt, sonder auch wür ohne grund ganz fälschlich angegeben werden, dan gleichwie wür es mit allen anderen frembden christlichen vnd jüdischen handelsleüthen, von denen doch ainige clag bisshero niemahls fürkhommen, auf vnseren wochenmärckhten halten, eben also vnd gar nit anderst wirdet es auch mit denen Eisenstätterischen juden obseruirt vnd ihnen eben so vill, alss denen christen vnd anderen juden ieder zeit zuegelassen. Dahero sie sich, indeme wür sie andern frembden

christlichen vnd jüdischen handelsleuthen allerdings gleich halten, wider vnss mit fueg nit zubeschwären haben zumahlen vermög vnsserer wochenmarckhts freyheit an vnsseren wochenmärckhten denen frembden christen vnd juden, was vnd wie vill sie wollen, ohne vnderschied zu khauffen zugelassen, in der wochen aber der khauff allain vnserer burgerschafft vorbehalten ist, allermassen es auch mit dem getraid, eisen vnd allen andern wahren also von altershero gehalten vnd eben solcher gestalt in anderen stätten vnd örtheren des lands vnd ertzherzogthumbs Österreich practicirt wirdet.

Das aber vnser wochenmarckht auf dem sambstag, an welchen tag die juden ihren sabbath halten, von vnseren hochlöblichsten landsfürsten vor vhralten jahren gesezt vnd geordnet ist, stehet die änderung vnd transferirung desselben nit bey vnss, sonder bey demienigen, welcher vnss denselben aus landsfürstlichen macht gegeben vnd erthailt hat. Wür khünnen auch denselben des jüdischen sabbaths halber nit auf andere tåg vmblegen oder wegen des jüdischen talmud vnserere stattfreyheiten verkheren, es seye dan das die juden aintweder von ihrer khayserlichen mayestet oder von der hochlöblichen niederösterreichischen regierung derentwegen absonderliche verordnungen auswirken.

Wunderlich aber ist es, das allain die Eisenstättische juden sich so hart, dazue sie doch vnsseres erachtens von einem etwan gegen vnss fassionirten gemüeth nur angehetzt werden, beclagen, da doch sich nit allain alle christen, sonder auch gar alle andere juden vnd in specie die zu Märterstorff, sonderlich aber die Ebenfurter vnd Froschdorfferische juden diser vnserer althergebrachten statt- vnd wochenmarckhts ordnung gar gehrn accomodiren, darwider ainige clag gegen vnss nit haben vnd weilen man sie denen christen in allem gleich haltet, gar khain clag haben khünnen.

Wann aber auch gleich die juden ihren jüdischen sabbath so hoch zu ehren vermainen, das sie an vnseren sambstägigen wochenmärckhten zu khauffen bedencken haben, so khünnen sie doch ihr nothurff durch factorn oder andere substituirte personen, wie es bey denen handlungen gebrüchig, zu genügen einhandlen lassen, dardurch dan es khauffen aintweder die Eisenstätterische juden, wie andere am sambstag von denen frembden Steyrischen oder in der wochen von vnseren leinwahthhandlern, denen dreyssigist geföllen gar nichts entzogen wirdet.

Im übrigen seind wür nit gedacht vnseren burgern ainigen verbotenen contract oder handlung iemahls zugestatten, sonder iederzeit, da vnss die vbertretter nur denunciirt oder wür dieselbe sonsten in erfahrung bringen werden, die alsobaldige ernstliche abstellung vnd gebührende exemplarische bestraffung fürzükheren.

Welches euer gnaden wür in gehorsamb hiemit erinderen vnd dero selben vnss zur beharrlichen hulden beuelhen wollen. Neustatt in Österreich vnder der Enns, den 9. Marty 651.

Euer gnaden gehorsambe:

N. burgermaister, richter vnd rathe daseibsten.

Kivül: Denen wollgebohrnen, wolledden vnd gestrengen herren, herren N. vnnnd N. der Römischen khayserlichen, auch zu Hungarn vnd Behaimb khöniglichen mayestet herrn praesidenten vnd verordneten herren camerräthen des khönigreichs Hungarn etc., vnseren genedigen herren. 9. Marty 651.

Bécsújhelyi városi levéltár, H8. nr. 119.

Eredeti fogalmazvány néhány javítással a szövegben ívrétű papiroson, melynek vízjegye: korona.

340.

1652. április 21. Kismarton vára. Eszterházy László gróf kismartoni zsidói érdekében arra kéri a bécsújhelyi tanácsot, hogy miként eddig, úgy ezután is engedjék meg nekik, hogy a stájer vászonáros szekerekről közvetlenül vásárolhassák meg a vásznat.

Edl, gestrengge, innsonders geliebte hern nachbarn denenselben seindt meine nachbarliche dienst anuor!

Die herrn nachbarn hiemit zubehelligen beschicht darumben, demnach mir meine armen judischen vnderthanen alhie abermahlen vnderthenig zu vernehmen geben, wass gestalten ihnen vor dissen zu erwerbung ihres stückhl brodts an denen freytägen von den Steyerischen sämern¹ leinwath einzuhandlen vnd zu kauffen niemahlen verwehret oder verpotten worden sey, anieczo aber ihnen solches aine zeit hero eingestelt vnd nicht mehr passiert würdt. Wann dan die herrn nachbarn zweifells ohne noch in guetter gedechtnus tragen, dass ich die herrn noch vor dissen in die 2- oder 3-mall wegen ernanter armen judischen vnderthanen schriftlich ersuecht vnd gepetten, dass ihnen solcher ihr leinwath-handl an denen freytägen, wie vorhin bewilligt vnd sie nit auf die sambstäg, da ihr wochentlicher feyertag falt, an welchen sie nichts handlen dörrffen, verschoben wurdten, so hat aber mein gethanes nachbarliches ersuechen bey denen herrn biss dato hero noch nichts gewürckhet, derowegen ich die herrn hiemit nochmahls nachbarlich ersuech vndt bitte, sye wollen gemelten meinen armen juden die einkauffung der leinwath an denen freytägen von denen frembden leuthen nit verwehren, sondern passieren lassen, welches denen herren am wenigsten zu ainigen schadten nicht beschieht, so ich auch vmb die herrn nachbarn hinwider mit nachbarlichen diensten verschuldte. Verbleibe also nebens von denen herren erwartung ainer wenigen antwortt vnd zu beederseits empfelhung göttlicher gnaden. Schloss Eysenstadt, den 21. Apprill 652.

Der herrn dienstwilliger nachbahr:

Ladislaus graff Esterhasy manu propria.

¹ säumer = vászonnal megrakott szekér.

Kivül: Dennen edlen, gestrengen vndt wollgelehrten herren N. burgermaister, richter vnd rath der kayserlichen statt Neustadt etc., meinen geliebten herren nachbarn Neustadt.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. LXXXI. nr. 4a/9.

Ivrétű papiros vizjegy nélkül, zárlatán ovális alakú fődött cimerepecséttel és a hátlapon e két feljegyzéssel: 1., praesentirt 23. April 652., 2., *denen allhieigen leitnbathandlern vmb fürderlichen b(e)richt zuzustellen. Den 23. April 652. Michael Stockher stattschreiber manu propria.*

341.

1652. április 24. Sopron. Kaschauer Mihály soproni polgár neje, Katalin végrendeletében azt a 100 császári forint adósságot, amivel a zsidók tartoznak neki, a férjének hagyományozta, egyben úgy intézkedik, hogy a Hosszúsoron fekvő házáat és a 7 font nagyságú Anger-dűlőben fekvő szőlőjét a férje élete végéig birtokolhassa.

.....
Vnndt weñln fürs fünffte erstgedachter mein ehewürth bisshero zeit vnsser beeder cohnlichen beywohung inn meiner geringen würtschafft seinen vleiss niemahls ersparet, sondern vermittelst desselben solche zimlicher massen erheben vnd verbessern, auch theils meine kindter vnssern vermögen nach ehrlichen aussteuren helffen, alss will ich zur schuldt danckhbahrer erkhandtnuss dessen, auch in errinnerung seiner obuerstandtener massen mir jederzeit erzeugten cohnlichen lieb vndt threüherczigen affection willen hiermit gesezt vnd geordnet haben, dass ihme diejennigen ainhundert gulden khaysserisch, welche vnss die juden zu thun schuldig, allein frey ledig verbleiben, meine behaussung in der Langenzaihl neben Hannss Ingern sambt denen zeugehörigen pertinentien vnndt ainen sieben pfuntner in Angern neben Stephan Weinberger gelegen sein leben lang baulich vnndt vnuerthuelich zugenüssen inn handten gelassen werden sollen.
.....

Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. K. fasc. 3. nr. 135.

342.

1652. IX. 29. Az esztergomi káptalan előtt egyrésztől Esterházy László özvegye: Batthyány Eleonóra, másrésztől Pál és Ferenc nevű gyermekeinek gyámja között létrejött vagyonmegosztó egyességben olvasható:

Az mely censussal tartozik Kismarton várossa esztendeönként es az ot ualo Sidok, azon szerent azok is az Domina Relicta számára deputaltatnak.

OL. Esterházy lt. rep. 7. fasc. B. no. 23.

1652—1653. *Kismartoni zsidó üvegező munkája a kismartoni Esterházy-uradalomban.*

pag. 305.: Item einem Juden von dem Eyszenstatt wegen eines in Garten gemachter Fenster geben	45 kr.
pag. 306.: Dann ist abermahl dem Juden von Ebenfurth wegen gemachter 2 kleines neuen Fensterl vom bezahlt worden	1 fl. 45 kr.
Item ist ebenfalsz den Judten Spillmann zue Seyberstorff Lebl Iszrael wegen gemacgter 2 neuen Fenster in Spittahl Lauth schein no. 271 abgericht worden	fl. 4.

OL. Esterházy lt. 282. csomó. f. 3. Urbarium III.

1653. I. 15. *Kismarton. Esterházy Pál és Esterházy László özvegye közötti megegyezésben, a Kismarton vára előtti városrészben:*

Az deszkás koniha, kitől annuatim a Sidok husz forentot szoktak adni, ha nekik engedik, . . . groffne aszoniom reszere jutot.

OL. Esterházy lt. rep. 7. fasc. B. no. 24.

1654. V. 6. *Nagykörös. Nagykőrösi birák számadásából:*

Regestrum pro tempore dominorum iudicum Joannis Szivos literati et Demetrii Czirják. Magyar rendre való költség: Örög Jakab zsidó diáktul Siros János és Dus János uraimék vásárlottanak, város szüksége fejében, Nadányi úrnak hivatalára, árendátor úrnak egy persiai szőnyegget 11 t(allér). Ugyanazon zsidótul vettek egy csizmát nógrádi urunknak 2 ft. 40 d(énár). Zsíros János és Dús János uraimék pesti Kis Jakab zsidó diáktul városunk szükségének fejében vásárlottanak Nógráddá való felmenetelekor 2 pár papucset kapczástul 2 t. Nadányi Miklós úrnak vettem egy patyolatot pesti Jakab zsidótul 5 t. Kis Jakab zsidótul vettem nógrádi uraknak egy csizmát 2 ft. 40 d. Simon zsidótul Jakab vejétül ugyanazon nógrádi uraknak vettem egy kormazsin csizmát 2 ft. 40 d.

Szilády-Szilágyi: Okmánytar. a hódoltság történetéhez. I. 193.

1657—58. Nagykőrösi számadásban:

Nógrádi kapitányok számára való ajándékot Notha budai zsidótul egy persiai szőnyeget és két vég jancsár patyolatot 23 tallér. Talpasoknak való tíz bokor szattyán kapezát hozatván Jakab zsidó deáktul nótárius által 2 ft. 50 d.

Szilády-Szilágyi: Okmánytár . . . I. 233.

1658. június 12. Kismarton vára. Kersnerits János kismartoni udvarbíró Küschinger N. bécsújhelyi polgármestertől felvilágosítást kér arra vonatkozólag, hogy az uradalom joghatósága alá tartozó zsidóktól mi oknál fogva tiltják meg városukban az éjjeli szállást.

Edler, gestrenger, insonders grossgünstiger vnd geehrter herr burgermaister, dem herrn seindt meine beraithwillige dienst neben freuntlichen grues anuor!

Meinen geehrten herrn mit disen meinen schreiben zubehelligen beschiebt darumben, nachdeme meines genedigen grafen vnd herrn etc. angehörige hieige judische vnderthannen in hieüges rändtambt vor mich erschinen vnd mir zuuerstehen geben, wie das der herr der aldaigen ganczen burgerschafft, das wan sie hieige juden ihren handelschafften nach dahin raisen verpothen, das sie ihnen juden ainige vnderhalten nicht geben sollen. Waiss also nicht, wie oder auss wass vrsachen disses bescheuhen thuet. Vnndt weüßen bernelten hieigen juden vor disen jee vnd allzeit vnderhaltung vber nacht vergonneth vnndt vber sie wenigsten ainige clag niemahlen beschechen, alss habe ich meinen geehrten herrn hiemit dienstnachbarlich ersuchen vnd bitten wollen mir die vrsachs zu benehmen, warumb vnd westwegen sie anieczo alda vber nacht niht bleiben ader einstellen dörfen. Verschuldt solhes vmb meinen geehrten herrn in ander wegen vnd verbleibe neben göttlicher empfelung. Schloss Eissenstatt, den 12. Juny 658.

Meinen geehrten herrn dienstbeflissener:

Joannes Kerznarich hoffrichter manu
propria

Kivül: An den edlen vnd gestrengen herrn N. Küschinger wolluerordneten herrn burgermaistern der kayserlichen statt Neustatt etc., meinen insonders grossgünstigen vnd geehrten herrn Neustatt.

Bécsújhelyi városi levéltár, Scrin. LXXXI. no. 4a,10.

Ivrétű papíros, melynek vízjegye: vadászkürt, alatta A P M betűkkel. zárlatán földött ovális alakú címerpecséttel.

1659. január 13. Sopron vármegye a végvárok költségeinek fedezésére többek között a zsidókra 100 forint adót vet ki ebben az évben.

Anno 1659. die 13. Januarii facta relatione dominorum ablegatorum comitatus Soproniensis de conclusione generalis conventus comitatum Cis-Danubianorum, perlectisque literis illustrissimi domini comitis judicis curiae regiae talem, quae sequitur, fecisset comitatus limitationem:

.....
Tertio omnes judaei pro praesenti anno dabunt florenos centum.
.....

Soproni városi levéltár, Lad. XIX et T. fasc. 7. nr. 368.

1660. I. 1. Sárvár. Sárvári uradalom számadásában:

„Eget Boros Sidonak tehen hust libras 50, veven libram per den. 3. facit flor. 1. den 50.” „Eget Boros Sidonak vaiert pro libr. 5., libram per den. 25, fizettem flor. 1. d. 25. Ezen Sidonak attam Kő Sot libr. 8, libram per denarios 5. facit den. 40.”

OL. KAM. Városi és kamarai iratok 1753. V. sz. (73—89).

1660. V. 18. Nagykőrösi számadásban:

Jakab zsidótul vasarlás 8 tehel köz kés, hat pár gyöngyházás kés 50 d. — Bíró uram felmenvén Budára, zsidóktul való vásárlásunk befizetésére, akkori költsége volt ő kelmének 2 ft. 25¹/₂ d.

Szilády-Szilágyi: Okmánytár. I. 282.

1661. I. 1. Sárvár. Sárvári uradalom számadásában:

„Die 10. Januarii. Ablak Czináló Sido az Varban munkalodott, attam tehen hust libras 6. facit denários 18.”

„Die 16—17. Octobris. Item attam Eget Boros Sidonak Aszonjom eő Naga paranczolattyabul tehen hust libras 50 facit florenos 1. den. 50.

Item soot attam nekj libras 8 facit den. 40. Item vayat attam nekj libras 5 facit florenum 1 den. 25."

OL. KAM. Városi és kamarai iratok 1753. t. sz. (90—106).

352.

1661. VI. 10. Nagykőrös számadáskönyvében

Budai Jakab zsidótul hitelben való vásárlásunk: 12 bokor karmazsin csizma 27 ft. két pár papucs 2 tallér. Három bokor szattyán kapcza 75 dénár, öt pár gyöngyházás kés 2½ tallér, öt köz kettős kés. Négy téhel köz kés 2 tallér. Az nógrádi szőnyeg 12 tallér. Két pár karmazsin csizma 2 ft. 50 d. Egy oka bors. Két pár kordovány csizma. Az Nógrádban felküldött embereink is kölcsön kértek több tallért. Palatinus úrnak ő nagysága számára egy persiai szőnyeget 12 tallér. Úrnak való egy bokor csizmát is sollyájával és kapczájával együtt 7 tallér, rizskását vöttünk 1 tallér. Kátránt vöttünk 19 d. Dohányt vöttünk 1 tallér. Tíz bokor karmazsin csizma 22½ ft. Három vég aba 6 tallér, három bokor karmazsin kapcza. Tizenegy bokor karmazsin csizma 24 ft. 75 d. Négy nadrág fél-fél talléros. Három vég aba 6 t. Egy futa egy talléros. Egy seng bársony öt talléros. Öreg bíró számára kértünk tüle egy bélelt szárú csizmát 2 f. Város szükségére vöttünk tizenkét istrángkötelet hat hat pénzével, facit 72 dénár. Faolayt 8 d. Scholamester számára vöttünk egy oka rizskását 25 d. Egy vég fejer aba 2 talleros, egy darab veres aba 1 tallér 30 dénár. Egy vég bagarsia, két 2 ft. Öt pár gyöngyházás kés 2 tallér. Hat téhe köz kés, téhelye 70 pénzével, facit 4 ft. 20 dénár.

Szilády-Szilágyi: Okmánytár ... I. 276—279.

353.

1663. Ottendorff Henrik útleírásában beszél a Bécsi kapu mellett levő zsidó utcáról Budán. Elmondja, hogy 1598-ban a császáriak ostromakor egy zsidó nő állítólag elsütött egy nagy ágyut, amely ebben az utcában a kapu felé volt felállítva s ezzel a császáriakat visszavonulásra kényszerítette.

Bey diesem Thor ist eine Juden Gassen, in welcher die Judenn wohnen, und solche freyheit dadurch erhalten haben, weil Anno 598 da die unserigen das Wiener Thor mit gewalt gestürmet, eine Jüdin ein grosses Geschütz, so in der Gassen gegen selben Thor zustehet, sol losgebrant und dadurch verursacht haben, das die unserigen wieder abgetrieben sein.

Kiadta: Hermann Egyed: Budáról Belgrádba 1663-ban. Ottendorff Henrik képes útleírása. (Tolna Vármegye Múltjából. 7.) Pécs, 1943. 84—85; vö. Scheiber Sándor, Libanon. VIII. 1943. 64—65.

1663. Ottendorff Henrik útleírásában megemlíti, hogy Nándorfehérváron van a zsidóknak külön házuk, amelyet „zsidóház”-nak neveznek, 800-an laknak benne. Ebben a házban van a zsinagóga is. A nándorfehérvári Száva-híd építésénél a zsidóknak is kellett dolgozniok. A zsidók 1000 tallérral megváltották magukat.

Diesse nummehrö auch berühmte Türckisch brucken ist vorigen Winter im Januario, Februario, Martio und April auff befehl des Ismaël Bascha, Welcher damahls annoch zu Ofen war, erbauet worden und liget erstlich die Schiffbrucken über die Sau auf 36: Schiffen, von dannen ist eine andere veste Brucken, mit Leimungen auf beeden Seyten über einen Morastigen orth, welcher mitt Wiesen, Rohr, tieffen Leimgrueben, undt Sumpffen vermischet ist, undt sich fast auf eine halbe meilen hin erstrecket, erbauet, an welcher ausgenommen die Ragoussaer sonsten alle andere Christen undt Juden täglich mit 1500 Man arbeiten müessen, ob sich gleich die Christen mit 4000 und die Juden mit 1000 Reichsthalern lossgekauft hatten . . .

Die Juden haben sonsten ein absonderlich Grosses Hauss nahent der Donau, da die überfuhr vonn Temeswar ist, welches dreyfache Wohnungen über einander, undt in der mitten ihre Schuelen hatt, es wohnen im selben hauss über die 800: Juden.

Kiadta: Hermann Egyed: Budáról Belgrádba 1663-ban. Ottendorff Henrik képes útleírása. (Tolna Vármegye Múltjából. 7.) Pécs, 1943. 98—99; vö. Scheiber Sándor, Libanon. VIII. 1943. 64—65. Hermann Egyed fordításában a „Schuel” tévesen „iskola”-ként szerepel.

1664. március 22. József zsidót a bójtközépi pozsonyi országos vásár során Cogniana Antal többször is minden ok nélkül megverte, a német katonák pedig mindenéből kifosztották. A pozsonyi tanács úgy ítélkezik, hogy Cogniana Antal a közrend megsértése miatt 32 forint büntetést fizessen, a zsidóval pedig egyezzen ki, ami meg is történik 10 forint lefizetésével.

Die 22. Marty 1664. In saachen eines juden mit nahmen Joseph, welcher auf ieczigen mitfasten-markt hiehero kommen, alls klägers, wider Anthoni Cogniana, welcher ohne gegebene vrsaach den kläger an vnterschiedlichen ortten auss aigner angemaster gewalt geschlagen, dadurch die teütschen soldaten ihn den juden angefallen, ihme messer, kladung und in paarem geldt 18 fl., wie er vorgib, abgenommen, ist verabschied vnnd delibiert worden, demnach der beklagte in vorfahr zugegen nit laugnet, dass er den kläger geschlagen, dessen er ohne obrigkeitlicher authoritaet absonderlich bey öffentlicher jahrmarktszeit keines wegs befugt war, allss würdt beklagter vmb solchen dem kläger angethanen gewalt, indem niemandt sein aigner richter sein soll und die

gerechtigkeit ohne vnterschied der persohnen gemain ist, vmb 32 fl. gestrafft, wegen dess zugefugten schaden aber dem beleidigten soll er sich mit ihm alsobaldt in instanti vergleichen. Conuenit I. eo facto fl. 10 pro A. dandis.

Pozsonyi városi levéltár, 1661—1671. évi Actionale protocollum 146/b.

356.

1669. II. 4. *Nádasdy Ferenc Pottendorf-i várának számadáskönyvében olvasható:*

12 karatlan kéken varrot szünyegh varással valo zollye székeket el adot Bécsben az Sidoknak.

OL. Kam. U. et C. fasc. 78. no. 45.

357.

1671. április 24-én a zsidókat Magyarországból és Bécsből kitiltották, de augusztus 20-án már megengedték, hogy Magyarországon letelepedhessenek a kivégzett főurak elkobzott birtokain.

.....
Item ihn diesen 1671. jahr, als den 24. Apbril haben die judten auss der Wien stadt vnd aus dem königreich Vngern alle miesen weichen.
.....

Item den 20. Augusty ihn diesen jahr hath man die judten widerumben ihns königreich Vngern eingelassen auff die exequierten giether.
.....

Paur Iván: Hanns Tschany's Ungarische Chronik. 18—19.

358.

1671. V. 14. *Nagykőrös. Budai Kis Jakab 105 ft. kölcsönt ad Nagykőrös városának.*

Kívül: A mi böcsületes jó akaró barátunknak Budai Kis Jakab zsidó deáknak ő kegyelmének adassék híven. Zsidó betűkkel zsidóul: Nagy-kőrösön Perczes András és Salai El 105 Frt-ot vett tőlem interesre május havában.

Belül: Isten jó szerencsével áldja meg kegyelmedet.

Nekünk jó akaró Jakab zsidó deák urunk. Ez levelünk mutatató embereinket, úgy mint Perczes Andrást és Sallai Andrást az hatalmas vezér urunk ő nagysága számára Sz. György napi fája meghordattatására küldöttük el városunkból. Pénzzel nem mehettek, nem is szeren-

cséltethették, hanem kérjük kegyelmedet, mint régi szófogadó jó barátunkat, szerezz annyira való pénzt nekünk, kivel elengedőképpen meghordathassuk, magátul vagy az vejítul Márton deáktul, akár más jóakarójátul, kérje fel város fejében, maguk is az innep után az summával mindjárt felmegyünk, minden jó módon beszélünk kegyelmeddel és ezen kívül jóakarattal is leszünk kegyelmednek, el ne múltjék mert oda bízunk His Isten minyájjakkal.

Ex Körös 14. Május 1671.

Kegyelmeteknek szolgál
Szabó Mihály körösi fő bíró az
egész várossal együtt

Szilády-Szilágyi: Okmánytár . . . I. 402.

359.

1673—1682. *A győri székeskáptalan V-ik számadáskönyvében a győri zsinagógára vonatkozó bejegyzések.*

.....
Die 29. (Januarii 1673.) factaque est divisio quorundam proventuum capitularium ex censu domorum sinagogae inter 12, ¹ uni florenus 1 den. 15. (67.)

.....
(8. Junii 1673.) Census domus sinagogae floreni undecim pro anno 1672. Praesentatus exhinc etiam inter undecim residentes florenus unus (73.)

.....
Census synagogae.

Die 17. (Aprilis 1675.) presentavit admodum reverendus Cernatoni ab incolis domorum in loco sinagogae existentium a festo Sancti Georgii anni praeteriti 1674. censum usque ad festum anni praesentis similiter Sancti Georgii eo ordine, ut sequitur:

Franciscus Nagy dedit fl. 5.

Szabo Thamas fl. 13.

Joannes Czi(m)balmos fl. 12 den. 80.

Iidem pro expurgatione loci secreti fl. 1.

Pro refectione fornacis den. 20.

Joannes Horwat dedit fl. 4.

Joannes Ola fl. 4.

facit fl. 40. (98.)

.....
Die 3. Junii (1676.) nautis venerabilis capituli, qui tulerunt scandelas et ligna pro necessitate sinagogae, idem est domus Nemonis,² dati sunt pro vino, ut moris est, pane et carnibus den. 57. (124.)

¹ értsd a 12 kanonokot, ² az egyik pénzesfiók neve: Nemo.

Census sinagogae.

Die eodem (29. Junii 1677.) admodum reverendus Csematoni (*sic!*) praesentavit censum domus Nemonis sive sinagogae pro anno 1676. usque ad festum Sancti Georgii anni 1677. fl. 45 den. 73. (139.)

.....

Die 30. (Aprilis 1681.) praesentavit ispanus capituli hos proventus, nempe censum molendini in Koronczo fl. 12, item censum domorum in sinagoga. Hic commorantes solverunt hoc ordine: Magyar Czimbalimos solvit fl. 12, Mathias Beczei solvit fl. 12, Paulus Horvath fl. 6. Horuat Miklos fl. 7 den. 65, Gregorius Czimbalimos manet debitor trium florenorum. Thomas Szabo solvit fl. 8. (191.)

.....

(Die 8. Maii 1682.) Item ispanus praesentavit hos census ex sinagoga ex parte Thomae Szabo fl. 6 den. 50, qui alias debuisset dedisse fl. 8, sed pro refectione fenestrarum et januae exposuit fl. 1 den. 50. (205.)

.....

(Die 22. Maii 1682.) Ex censu sinagogae inter 11 residentes fl. 2 den. 11.

.....

Die 16. Junii 1682. Item ex censu sinagogae fl. 5, ex quibus empti sunt pisces paulo ante praenominati (207.).

.....

Die Septembris 1682. ex proventu telonii dedi fl. 21 carnifici pro expurgatione locorum secretorum in sinagoga (209.).

.....

Die eodem (24. Novembris 1682.) pro fornace reficienda in quarto sinagogae emi virides cacabos viginti duos per den. 10 ex censu Vamosiensi (211.).

.....

Győri székeskáptalan számadáskönyveinek V-ik kötete. Az oldaljelzéseket minden bejegyzés után zárójelben közöltük.

1673. II. 20. Fogaras. Apafi Mihály erdélyi fejedelem, megerősítvén a zsidók szabadságlevelét, szigorúan megtiltja, hogy tömlöcváltság címén zsidóktól 40 dénárnál többet követeljenek.

Michael Apafi dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes fidelibus nostris spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus supra et vice comitibus, iudicibus et vice iudicibus quorumcumque comitatum, item capitaneo et iudici regio supra viceiudicibus regiis, quarumcumque sedium Transsilvaniae,

necnon prudentibus et circumspectis magistris civium regis et primariis iudicibus quarumvis sedium Saxonicalium, civitatum, villarum et possessionum, multis denique aliis quorumlibet locorum officialibus, modernis videlicet et futuris, pro quovis tempore constitutis et constituendis, quorum videlicet interest seu intererit praesentium notitiam habituris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Noha mind boldogh emlékezetű fejedelmektől s mind a nemes országtól a Sidoknak itt Erdelben Fejérvári várassunkban való lakások megh engettet és ugyanakkor bizonyos Privilégiumok is adatott, mellyben törvénytelen való háborgattatások ellen világos parancsolat lévén, ha kinek vellek való törvénykezések történik a praefectusok székin dirigáltatott, de a mint alázatos megh találásokbul értyük, Privilégiumoknak nem keves praejudiciumára és magoknak méltó bosszujokra és károkra, akar melly privatus emberis maga valami praetensiojat objectalván, vagy maga kezevel vindicál, vagy penigh méltatlan tömlöczözéssel tölti ki rajtok bosszúját, honnétis nem a régi szokás és Privilégiumok tartása szerént negyven pénzt, hanem egy forintért bocsáttyák ki. Akarván azért birodalmunkban mindeneket Privilegiomokkal éltetni és réghi üdvezült fejedelmek collatioit in vigore meg tartatni, minden rendbéli hiveinknek parancsollyuk kegyelmesen és ighen serio a modo imposterum successivis semper temporibus contra formam Privilegii ipsorum, akármi szín és praetextus alatt, személyekben háborgatni, javokban megh károsítani, szidni, verni s tömlöczözni semmiképpen ne meresszellye, hanem ha kinek mi praetensioja vagyon hozzájok, competens forumok praefectusunk székin, vagy annak vacantiajával Hop Mesterünk vagy Fejervari Udvarbiránknak székin a dolgok minemüsegehez képest prosegvallya, ha penigh megh kellettnekis fogtatniok, megh nevezet hiveink hírek nélkül, semmi képpen megh ne fogtassanak, porkolábinkis penigh tömlöcz valcságért negyven pénznél többet venni ne merészellyenek, szolgáltatassék ki minden rendh privilégiumi igassága. Nec secus facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis.

Datum in arce nostra Fogaras, die vigesima Februarii, anno millesimo sexingentesimo septuagesimo tertio.

M. Abafi m. p.

Papíron, alján pecsét.

OL. Erdélyi fiscalis lt. VI. b. 1—A.

361.

1673. február 23. — december 31. Reisinger Menyhért soproni városkamarás bevétele a zsidóperselyből.

Den 23. February hab ich auss denen juden-büchsen empfangen 14 fl. 39 kr., bringt in vngrischen 18 tal. 2 sol. 15 den. (1/a.)

Den 5. May hab ich auss der juden-büchsen empfangen 9 fl. 24 kr.,
macht in ungrischen wehrung 11 tal. 6 sol. den. (2/a.)

Den lesten Juny hab ich auss denen jüden-büchsen empfangen
10 fl. 67 vngrisch, macht in ungrischen 13 tal. 2 sol. 21 den. (2/b.)

Den lesten September auss denen juden-büchsen empfangen 12 fl.
15 kr., thuert in ungrischen 15 tal. 2 sol. 15 den. (3/b.)

Den lesten December auss denen juden-büchsen empfangen 13 fl.
36 kr., macht in ungrischen 17 tal. den. (4/a.)

Bécsi Nationalbibliothek. Series nova nr. 39.

362.

1675. március 10. Bécs. Kollonits Lipót gróf bécsújhelyi püspök felszó-
lítja Hilscher Kristóf pozsonyi polgármestert, hogy a pénzverdében al-
kalmazott zsidóknak adjon szállást, nehogy neki kelljen erről gondos-
kodni, viszonzásul ő is kedvező véleménnyel továbbítja azt a felterjesz-
tésüket, amelyet az udvari haditanácstól most kapott kézhez.

Woledler, hochgeehrtister herr burgermaister! Es beklagen sich die
münz-juden zu Prespur, dass ihnen khein aufenthalt oder quartier ge-
geben werden wolle. Also ersueche meinen hochgeehrten herrn, er
wolle ihnen belieben lassen gedachten juden mit einen quartier vmb ihr
paar gelt versehen lassen, dan sye in ihro mayestet diensten ihr verrich-
tung haben, widerigenfahls ich veranlast wurde ihnen selbstens ains zu
verschaffen. Es ist mir dieser tag der herren memorial von löblichen
hoff-kriegsrath vmb guetachten zuekhommen, werde also hingegen
nicht vnderlassen zu dienen vnd aufs best für die herren ainzurichten,
wie dan alzeit verbleibe meines hochgeehrten herrn dientswilligster
dienner undt freunt. Wien, den 10. Marty 1675.

Leopoldt graff von Kollonicz,
bischoff zu Neustatt manu propria.

Kivül: Dem woledl, hochgeehrten herrn N. Hilscher wolverordne-
ten burgermaistern der statt Prespur etc., meinem hochgeehrten herrn
Prespur.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 59. nr. 3077/a.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, alatta vadászkiáltással,
zárlatán vörös viaszba nyomott ovális alakú gyűrűpecséttel, míg a szöveg alatti
bal alsó sarokban e kancelláriai feljegyzéssel: *herr Hilscher, a levél hátlapján pe-
dig ez egykorú megjegyzésekkel: praesentiert 14. Marty 675. és juden quartier
betreffend.*

1675. szeptember 30. Bécs. Kollonits Lipót gróf, bécsújhelyi püspök Hilscher Kristóf pozsonyi polgármester értésére adja, hogy a pozsonyi zsidókra majd a pénzverde inspektora fog felügyelni, szívesen látja, ha az idegen zsidókat távol tartja a várostól, egyben annak a reményének ad kifejezést, hogy a katolikus vallású füzdöst felveszik a polgárok közé.

Nobilis ac generose domine, domine mihi honorande salutem et servitiorum meorum paratorum oblationem. Hisce generosae dominationi vestrae notificandum esse duxi et imprimis quidem quod judaeos Posonienses attinet, illorum dominus Eysforth etc. curam et observationem habebit, tanquam inspector domus monetariae, ne excessum committant, quod alios externos attinet, utatur generosa dominatio vestra iure suo et libenter videbo, si illos abigat, sed e contra dominationi generosae ipsum balneatorem catholicum commendando et hunc non omnino abigant et persequantur, ipsumque iuribus suis datis in numero civium retineant et non excludant maxime, quando balneatorem et non doctorem agit. Habeo praeterea gratias generosae dominationi vestrae pro accommodato puero, reinserviam generosae dominationi vestrae in alia occurrentia, quam divinae protectioni commendans maneo semper generosae dominationis vestrae servus et amicus:

Viennae, 30. Septembris (1675.)

Leopoldus comes a Kollonicz
episcopus Neostadiensis, eques manu propria.

Kívül: Nobili ac generoso domino Christophoro Hilscher regiae ac liberae civitatis Posoniensis consuli emerito etc., domino mihi honorando Posonii.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 59. nr. 3083.

Ivretű papíros, melynek vízjegye: M P betűk felette arabeszkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott ovális alakú gyűrűspecséttel, míg előlapon a bal alsó sarokban e kancelláriai feljegyzés van: *domino consuli*, a levél hátlapján e feljegyzések olvashatók: *praesentata 1. Octobris 1675. és propter judeos et Schreiners balneatorem.*

1676. IX. 29. Oroszvár. Zichy István kiváltságlevele az uradalmában letelepült zsidók számára.

An heuth unter gesetzen dato ist zwischen Ihro Gnaden den hoch undt wohlgebohren Herrn Herrn Stephan Zichy, Freyherrn zu Vasony des königliche kaiserlichen Mayestät Rath, Kammerer undt der heiliger Hungarische Kron Verwahrer, undt denen hier aufgezeichneten Juden, die alhier zu Karlburg, unter dero gebürth und

Sczutz sindt aufgenommen worden, als benandtlicher Adam Jonas, Juden Richter, Jasak Jonas, Kolman Johnas, Salamon Wolf, Gabriel Moyses, Israel Levi, Moyses Isak, Eliasz Kirschner, Marx Schneider, Adam Lazarus, (a két utóbbi kihúzza, s helyükbe betoldva a következők: Wonet Israel, Benedik Salamon, Marks Isak, Moises Israel, Zundorfon lakik, Elias Mondl szücz, Hiersli Leb 6 fl. Lebli Abraham tobak csinalo 4 f. 50 den) undt Faitl Moyses Wittiber, nachfolgend Contract aufgerichten worden:

1. Sollen sie aller Gaaben, Einquartirung undt Roboth beireuet sein, esz währ dan, dasz ins Gemain durch das Landt, vor ihre Mayes^{re} oder der hoch adelischen Gespanschaft, auf sembt Judenschaft ein Anschlag gemacht würde, also könnten sie auch nicht befreuet sein.

2. Esz wirdt ihnen erlaubt alerley Handlung zu führen, wasz sonsten bey denen Juden zu führen gebrüchlich ist.

3. Wirdt ihnen ihr Gottesdinst und jüdische Ceremonien ohne Verhinderung zu halten.

4. Soll ihnen auch ein tägliches Örtl, dahin sie ihr Todten unverheiderlich begraben können, ausgezeichnet werden.

5. Können sie auch ihr ehrliche Hochzeiten aug hiro Weisz und Ceremonien, ohne Hinderung halten.

6. Soll undt wirdt ihnen keineswegs etwas, es sei was der will, Vich oder etwas anderes, wie das nahmen hätte, zu ihren Schaden anzunehmen, undt zur bezahlen vorgeschlagen werden, es währe den, das man sich, mit ihnen deswegen, mit einen erleidlichen Kauf, vergleichen könnte.

7. So soll auch aus der gnädigen Herrschaft oder dero Pflegers niemandt anderen es sey Richter oder wehr der sey, nichts mit ihnen Juden zu schafen, sondern sie sich gänzlich, auf die ernente Herrschaft zu verlaszen haben.

8. So es sich aber begeben möchte, das ein Jud unter diesen Partayen in seiner Handlung nicht bestehen könnte, undt seine Wohlhaft anderen Orthes hin zu suchen müse, so soll der selbige (doch das er vor hero der gnädigen Herrschaft richtiger Bezahlung leiste) wird seinen willen, nicht aufgehalten, sondern unverhinterlich entlaszen werden.

9. Hingegen verschprechen verobligiren sich oben bemelte Juden, in deme sie sich mit allen denen ihrigen Getreu, aufrichtig, undt redlich verhalten wollen, sie auch jährlich von einer Partey funfzehn Gulden ausgenommen. Der Juden Richter neunzehn Gulden undt dreyszig Kreuzer, der (kihúzza: wittiber aber Faitl Moyses, diewel nur allein ist, sechs Gulden), richtig undt ohne alle Verhinderung von Quartal zu Quartal zubezahlen schuldig sein sollen. Allesz treulich von ohne gefährte, deszen zu wahren Urkundt sindt zwey gleichlautende Contract ausgerichtet, von einem Theil mit desz anderen Handt Unterschrifts Verfertigung bekräftigen worden.

Actum Karlburg, den 29. 7-bris 1676. L. S. Stephanus Zichy m. p.
Über diesz wirdt ihnen auch dasz Fleischhacken erlaubt.

(Kivül:) Oroszuari Sidok levele, 1676 miat attam nekik 1678 1. July.

Kezdetik 1678. 12 par furet 120 tal meszaros szelitul 20 f., az biro Zamori pinceietul ad 4 f. Az tobakos 4 f. 50.

גײא קונטראק

egy kantorra 55 f. 25. d.

קונטראק פון ' בעלי בתים כל אחד ' ר"מ חוץ אני ג' ר"מ יותר אני ' ר' פייבש
ר' -"ט סך הכל ק"ז ר"ט...ך זהוב' קצאוות.

OL. Zichy zsélyi lt. I. 24 et C. no. 2. (82—83)

365.

1677—1678. A beczkói vár jövedelmei között sorolták fel a magyarbródi Jakab zsidót, vágújhelyi vámost, aki a megállapodás szerint 4 frt. 68 dénárt fizet évente a tulajdonosnak.

„Introitus pecuniae a thelonio. Jacobus Judaeus Hunnobrodensis theloniator in oppido Vagh Uyhell degens, iuxta contractum cum Dominis Terrestribus in bonis arcis Beczko, pro parte Suarum Dominatio-num cedunt fl. 4. d. 68.”

OL. Justh-levéltár.

366.

1678. október 26. Sopron. Patschalath György soproni polgár és magyar kalaposmester végrendeletében többek között elismeri, hogy Schmol zsidónak 6 forinttal adósa.

Mer einen judten Schmoll bin ich auch schuldig 6 florin.

Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. P. fasc. 5. nr. 204.

367.

É. n. (1680) Pozsony. A magyar kamara kimutatása a török követség el-látására szükséges élelmiszerekről:

A pasa kíséretében lévő: „... Arméniaiak számára s úgy Görögök és Zidok szükségére ser 20 occa, Iget bor 2 occa, bor 25 occa”...

OL. Jankovich-gyűjtemény 9. boríték.

1680. V. 16. *Kassa. Szepesi kamara közli a pozsonyi kamarával, hogy egy lengyel kereskedő olyan rossz pénzzel fizetett, melyet lengyel zsidóktól kapott és ott Bukovcsiknak neveznek, mely eredetileg fehér volt, de rövidesen színét veszítette.*

... a Judaeis, inquit in Polonia pro solidis Polonicis vulgo Bukovcsik (si fas est credere) loco bonae sibi datam fuisse... tempore numerationis Monetam eandem albam fuisse, et intra breve tempus solum speciem bonae amisisse...

OL. Litt. Cam. Scepus. 1680. (13—15.)

1682. március 13. *Bécs. Hermann badeni örgróf és győri főkapitány Győr, Veszprém és Komárom vármegyék, úgyszintén a győri káptalan és Győr város nevében előterjesztett panaszokkal kapcsolatban többek között kijelenti, hogy a zsidókat nem tiltja el a kereskedéstől, mert olcsóbbak és ezzel a közjót szolgálják.*

...ad gravamina trium comitatum Jauriensis, Westprimiensis et Komaromiensis, item venerabilis capituli, nobilitatisque et civium praesidii simul et civitatis Jauriensis demisse nobis repraesentata benigne desolvimus, modoque subsequenti determinavimus:

Ad undecimum non videtur ulla subesse ratio, quare judaci pro commodo praesidii hactenus admissi propter privatum quorundam mercatorum lucrum arceri debeant, cum merces ab iisdem leviori pretio coemantur, quod etiam in bonum communitatis tendit. Si tamen ibidem deliquerint, impuniti non manebunt.

Győri városi levéltár. 1697—1701. évi protocollum 108—113.

1683. január 9. *Nagyszombat. A nagyszombati bírói szék Bethlehem Izsák Benedek zsidót a város kapujában elfogván életének a nádor és mások közbenjárására egyezer forint váltságdíj ellenében, amelyet 15 napon belül köteles lefizetni, megkegyelmez.*

Nos judex et jurati senatores liberae ac civitatis Tyrnaviensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod nos juribus et privilegiis jamfatae civitatis nostrae a

divis olim Hungariae regibus clementer collatis ac per suam quoque sacratissimam maiestatem, dominum, dominum et regem nostrum clementissimum benigne confirmatis, usuque reali roboratis firmissime insistentes, vigore quorum poena capitali solvere cautum esset universis et singulis judaeis cujuscunq[ue] tandem status et conditionis existentibus metas ac territorium jamdictae civitatis nostrae ingredi aut illuc progressum facere, quendam judaeum, utpote Isaacum Benedictum Bethlehem ex praeconcepta malitia non curatis, imo seriis admonitionibus et privilegiorum nostrorum intimationibus eundem ab ingressu metarum et territorii civitatis nostrae abstinere nitentium vilipensis in portam civitatis nostrae deprehensum, veluti praevaricatorem privilegiorum nostrorum detineri ac etiam in vincula conjici curavimus, poena capitali reali cum executione subsequenti eidem infligere decreveramus. Intervenientibus nihilominus gratiosis suae celsitudinis palatinalis et aliorum dominorum interpositionibus oblatione quingentorum aureorum ducatorum effective persolvendorum pro redemptione capitis sui benevole et manu stipulata sub . . . vitae ejusdem parcendum ita tamen, ut non observata praevia conditione eadem capitali poena affici debeat determinare. Moti tamen nostros singulari Christianitatis affectu perpensa, que ejusdem summae in uno termino simul et semel deponendae difficultate sanximus, ut idem judaeus causa alleviationis . . . quindenae a dato praesentium computando sumpmam, mille florenos, adaequantem effective nobis persolvere ac numerare debeat, sitque obligatus, alioquin secus facturus poena capitali afficiatur. In cujus rei fidem praesentes dedimus. Tyrnaviae, die 9. mensis Januarii anno 1683.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 366. nr. 222—3.

371.

1683. július 17. Thököly Imrének meghódolt Sopron városában az egész lakosság jelenlétében a városházán nagy vizsgálat folyik annak kiderítése érdekében, hogy a jezsuitáknak, a zsidóknak, a bécsi és a bécsúj-helyi kereskedőknek kik tartoznak vagy hogy ezek pénze nincs-e közülök valakinél elrejtve és hogy a lakosság körében nem tette-e valaki becsmérő kijelentést Thököly Imrére.

Item den 17. Jully (1683.) seyn alle burger allhier vndt holten vnd handwercks-bursch auff den rathhauss vermög ihres gethanenen aydt examinirt worten, ob sie nicht wissen, wo die jesuwiter gelt alhier haben oder auff grundstuckh gelichen oder ob sie nicht wissen, wen die judten gelt oder andery wahr von alhier haben oder wer den Wienerischen vndt Neustedterischen handelsleyten schuldig ist oder ob wier nicht gehört haben, dass jemandt seythero wier die hultigung von fürsten Döckelly angenomben haben, auff ihme gefluchet oder was bösses von ihme geredtet hete.

Paur Iván: Hanns Tschany's Ungarische Chronik. 74.

1684. március 8. Lipótvár. Schwarzenau Frigyes báró levelében arra kéri Pongrácz Adám Kristóf pozsonyi polgármestert, hogy Salamon zsidót fogassa el és szigorú vallatás alá vegye, hogy az ellopott és neki eladott ingóságok végre megkerüljenek.

Wolledl, gestrenger, hochgeehrter herr burgermeister! Auss dessen andwortschreiben hab ich ersehen, wie derselbe zu meinen jungst gethanen ersuchen wilfahrig, aber nicht wisse, wer diser judt Salamon aigentlich sein möchte. Thue also hiemit zu wissen, dass disser Salamon negst an den edelhoff wohne vnd dahero woll wird zuerkhennen sein. Bitte also nochmallen mein hochgeehrter burgermeister, belieben den mehrgedachten juden in verhafft nehmen vnd vber ain anders vorhin schon benentes scharff befragen zu lassen, damit die entfrembde vnd ihm verkauffte sachen an tag komen vnd zu handen gebracht werden möchten. Dieweillen auch vberbringer disses herr leutenant Tarhy ainige dem seeligen herrn obristen von Kielmanberg zugehörige pferdt selbe zuverkauffen nacher Prespurg geschikht wierdt, als ersuche anbey auch meinen hochgeehrten herrn burgermeister die in den Gulden Adler annoch befindente vnd dem herrn obristen von Kielmanberg seeiligen zuegehörige effecten, zumalln der wüth beraith bezahlt, ausvolgen vnd vermög habenden vollmacht dieselbe in Prespurg verkauffen zu lassen. Verbleibe hinwider auff alweg meines hochgeehrten herrn burgermeister dienstwilligster diener:

Leopoldstatt, den 8. Marty 1684.

Fridrich freyherr von Schwarzenau
obrist.

Kivül: Dem wolledl, gestrengen herrn Adam Christoph Pongraz woll verordneten burgermeistern der königlichen freystatt Prespurg, meinem hochgeehrten herrn Prespurg.

Pozsonyi városi levéltár, Lad. 60. nr. 3178.

Kis ívrétű papíros vízjegy nélkül, zárlatán vörös viaszba nyomott ovális alakú gyűrűspecséttel.

1686. X. 12. A makovikai uradalom számadásában:

„Jozeff Zido hozott Posztoknak szama... no. 20. Ugyan azon Zidotul vettem 4 darab Angliai posztott, singet 111.
dec 29. Vizsont hozott Abraham a Zido 2 sing Fajlondis posztott, singet 3 frton 60 pénzen. Ugyanazon Zido hozott 152 sing Remeket, singit 2 frt. 30 pénzen.

1687. I. 30. Zidokkal hozattam praesidiarius hajduk számára Közlondist vég sz. 85"

OL. KAM. Rákóczi lt. f. l. p. 209—216.

374.

1687. VII. 26. Radnóti tábor. Az erdélyi országgyűlés a gyulafehérvári zsidóktól az ottani adó kétszeresét követeli:

„Articuli Dominorum Magnatum et Nobilium trium Nationum“ elrendeli „... a fejevári Sidok ket ket annyit adgyanak, mint ordinarie szoktak adozni.”

OL. Múzeumi törzsanyag. (72. boríték.) (Megjegyzendő. hogy mindegyik rend adózását fel kellett emelni a német megszállás miatt.)

375.

1687. Zsidótemető elnevezésű soproni szőlődűlő minden font nagyságú területére minden évben fizetendő 4 magyar dénár adót vet ki a városi tanács.

Zu ausgang dess 1686. und eingang dess 1687-gsten jahrs ist von einem ehrsamen rath und von einem ehrsamen gemein dieser königlichen freystadt Oedenburg in Nider Hungarn auf dem rathhauss innbe-griffene steür auf häuser, weingarten, äcker, wisen, greitter und ge-wörbe folgender massen angeschlagen worden:

.....
Gärten von den thörn 70 lb.
.....

Gärten vor dem Michaelis thor und Judenfreydhoff 4 vngrisch (den.)
.....

Soproni városi levéltár, Lad. XLIII et SS. nr. 16.—3., 57., 65.

Mivel Sopron városában egy font szőlő nagysága 64 négyszögöllel egyenlő, ennél fogva 70 font szőlő 4480 négyszögölnek felel meg. Ha a Szent Mihály-kapu előtti kertekre a felét számítjuk, ebben az esetben a Zsidótemető nagysága 2240 négyszögöl, ami kb. megfelel a valóságnak.

A szőlődűlőket 1687-ben 6 osztályba sorolták be a minőségük szerint és fon-tonkint 1—6 magyar dénár volt az adó. Eszerint a Zsidótemető a jobb minőségű szőlők közé tartozott.

1688. jan. 11. *Zemplén megye panaszolja, hogy szüret idején, a külföldiek: lengyelek és zsidók, felvásárolják a hegyaljai borokat, amivel nagy kárt okoznak a hazai kereskedőknek:*

Quod, Poloni, Haebrei et aliae exterae Nationes, alias nullum onus Regni sentientes, ipsa vigente vindemia plane ad faciem Promontorium Submontanorum penetrare soliti, levissimo pretio vina selectiora, et praestantiora coemere, occasionemque primi lucri, quod alias Indigenas Quaestores concerneret cum iniuria eorundem praecipere consuevissent, justitia vero ac ipsa recta ratio dictaret, ut potius Indigenae, qui onera Regni supportant, et non Externi hanc utilitatem capiant...

OL. Litt. Cam. Scepus. rsz. 1217. l.

1689. VIII. 5. *Radnót. Erdélyi országgyűlési határozat:*

Kivetnek „Sidokra fl. 40”.

OL. Múzeumi törzsanyag 1689/B. (80. boríték 2.)

1689. X. 11. *Gyulafejevár. Erdélyi contributio.*

Fejérvart lakó Sidok magok bírása által adnak fl. 200.

OL. Múzeumi törzsanyag 1689 B. 56. (73. boríték 56.)

1690. február 18. *A soproni városbíró szolgálja a Főtéren kihirdeti a közgyűlésnek azt a határozatát, hogy senki zsidónak szállást nem adhat 5 forint büntetés terhe mellett és aki este 9 óra után az utcán nem lámpással jár, azt az őrség beviszi és megbüntetik.*

Item den 18. February (1690) ist durch denn gerichtsdienner auff den Blatz aussgeruffen wordten, das kein burger oder ihnwohner keinen judten über nacht herihnen ihn der stath oder vorstath beherbigen solle bey 5 fl. straff. Auch nach klokhen 9 vhr kein mensch in den stath

oder vorstath ohne licht gen soll, sonst wirdt er durch die bestelte wacht eingefirth vndt abgestrafft werdent.

Paur Iván: Hanns Tschanys Ungarische Chronik. 144.

A városi közgyűlés ezirányú határozatát egy nappal korábban, február 17-én hozta meg I. MZsO. VI. 130—1.

380.

1690. május 23. Szombathely. Kazó István győri püspöki helynök a ronhongi horvát és német plébánosoknak adott rendtartásában a zsidók fizetésére nézve is intézkedik.

.....
Similiter decernitur, quatenus Hebraei, qui in oppido Croatico et in parte eiusdem oppidi pertinente ad ius patronatus et collationem parochiae Croaticae et Ungaricae, id est qui manent in ea parte oppidi et aedibus colonorum, quae pertinet ad illustrissimum dominum comitem Franciscum de Bottyán, quatenus inquam teneantur contribuere parochio Croatico, qui vero in altera parte oppidi habitarent, parochio Germanico praestent salarium.

Házi: Die kanonische Visitation des Stefan Kazó archidiacon von Eisenburg-Vasvár etc. 53.

381.

1690. Sárső. Sársői tiszttartó számadásában:

Item ugyanakkor attam az Úrfinak, hogy Zidoknak protectionalist kihozta fl. 3.

OL. Múzeumi törzsanyag 1690/B. (119. boríték. —6.)

382.

1691. A Rákócziak számadásában:

jun. 2. „Két Sidone fl. 198.”

jul. 2. „az vak Sido” d. 99.”

aug. 18. „Újheli Sido d. 99.”

OL. KAM. Rákóczi It. fasc. I. 631.

1692. I. 1. Dukla-i zsidó adó-hátralékosok:

Memoriale vel Computus factus super debitis liquidis Anno 1692. die. 1. Januarii.

Duklyan: Zido Kalman ados wass pleh araban, mellyet ultimarie vött Membranya nekkül hitelben, azon sumaban restal flor. 10. Hung. Item Membranya szerint regi adosaga restal Polonicos flor. 288. Item Lichten adosagaban, kit magara assumalt Kelman megh fizetni restel flor. Polon. 793 grossos 15. Mind jo monetaban Nadatka nélkül.

Duklyan: Davis Berkovicz Sido ados pleh araban Polon. florenos 48. Jelus Szlamovicz ados vass pleh araban flor. Hung. 28. Item egy vass tagh maza plehert flor. Polon. 30. Item denominalt három Zido ados 1689 esztendotül fogvast interessel, minden esztendore egy vegh Sep-tuchal egy vegh Hernaczal."

OL. Muzeum, Törzsanyag — 1692.

1692. Szinna város felbecslésében olvassuk, hogy a sörfőzőházat és vámot is zsidó bérlti:

Braxatorium . . . quod una cum telonio Judaeus quidam tenet in annua arenda solvens fl. 80.

In possessione Vlics: Ibidem Judaeus Arendator educilli, cerevisiae et cremati solvet annuatim arendam ad florenos 21.

OL. KAM. Rákóczi lt. B. 1577—691.

1693. II. 2. Homonna. Israelovics Jakab, Homonnay Zsigmondné bérlője, elismervénye a tarcali Rákóczi fejedelmi szőlőből vásárolt 20 hordó borról.

Én Homonnán lakozó Israelovics Jakab, méltóságos groff Homonnay Sigmondné Kegyelmes Asszonyom árandása, recognoscalom per presentes, hogy én in anno 1689 vettem az méltóságos Rákóczy fejedelmi ház Tarczali Szarvas-szőlő borában husz hordóval, mindeniket harmincz-harmincz tallérokön tekintetes és nagyságos Zétény Klobusiczky Ferencz úr eő nagysága administratorságában, melyről attam ezen recognicionalisomot.

Homonnae, 2 Februarii, 1693.

(Zsidó pecsét)

עקב בן האלוף המנוח הר"ר ישראל ז"ל

OL. M. N. M. Törzsanyag. — 1693.

1693. IV. 28. *Magyarbród. Kaunitz András Domonkos közbenjáró levele egy zsidó alattvalójáért, aki kocsisa huncutságából került Nagyszombat határán belül, amiért letartóztatták.*

Reverendissime ac Illustrissime Domine!

Quidnam cum uno ex hujatibus Judaeis subditis meis, contigerit et adjacentibus Reverendissimae ac Illustrissimae Dominationi Vestrae patebit. Et cum hic Judaeus innocenter a magistratu Tyrnaviensi vexetur, qui nec de dolo, nec lata culpa argui potest, siquidem nec lucri captandi gratia, nec in praeiudicium aut damnum civium, sed ex pura inscitia regia semita iter faciendo, aurigaeque confidendo pagum hunc intra-verit, et nec eorum opium est, ut tantam summam ad praefixum terminum deponere et rebus equisque suis a Tyrnaviensibus confiscatis renunciare queat. Idcirco Reverendissimam ac Illustrissimam Dominationem Vestram hisce imploratam quelim (!), quatenus super hoc adjacenti memoriali meo intuitu innocentiae Judaei et ob summam morae periculum quantocius exoptatam resolutionem impertire dignetur, quem singularem favorem, in aliis occurrentiis reservare conabor permanendo R-ae ac I-ae D-nis V-ae

obligatissimus servus:
Dominicus Andreas a Kaunitz

OL. MNM Törzsanyag. — 1693. IV. 28.

1693. május 9. *Luxemburg. I. Lipót király Kaunicz Domonkos András gróf panaszára, kinek Márkus nevű zsidó alattvalóját a nagyszombati tanács a város területén elfogta és börtönbe vetette, 300 forint értékű árúját elkobozta és csak Jabloniczky János szavatossága mellett 500 forint váltságdíj ellenében engedte szabadon, megparancsolja, hogy a zsidó árúját adják vissza, a váltságdíjét engedjék el, ha el akarják kerülni a súlyos következményeket és ilyesmi jövőben ne forduljon elő.*

Leopoldus dei gratia electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque etc. rex.

Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti! Querulose exposuit majestati nostrae fidelis noster spectabilis ac magnificus Dominicus Andreas comes a Kaunicz, qualiter vos certo quodam privilegio vestro innixi judaeos ejusdem comitis querulantis passim in Hungaria degentes, quaestumque cum lucro etiam fisci nostri regii exercentes quamprimum territoria vestra sive scienter sive ignoranter etiam sine ullo damno vestro attigerint, illico eosdem tanquam publicos malefactores persequi, capere, captivare, lytro mulctare et his similibus calamitatibus afficere nil pensi duceretis, quemadmodum etiam recenter certum

ejusdem comitis judaeum, nomine Marcum, tali modo tractare, res ejusdem universas ad florenos circiter trecentos sese extendentes distrahere et auferre, carcere quodam squallido et sordido fere ad inter-necionem macerare, neque aliter quam ad fideiussionem et obligationem fidelis itidem nostri egregii Joannis Jabloniczki in florenis quingentis factam, intraque quindenam sub poena dupli exolvendo eodem lytro dimittere attentassetis summo ejusdem judaei damno, praefati vero querulantis comitis praejudicio admodum gravi et manifesto.

Quia vero considerato legitimo privilegiorum statu et natura, eadem etiam de lege regni in praeiudicium aliorum vergere et juri communi, consuetudinique generali praeiudicare minime possent, cum et alioquin ignorantia ejusdem judaei Marci de tali privilegio statui itineris et territorii nostri, tanto magis vobis praeiudicandi aut aliquod damnum inferendi ejusdem nulla voluntas, pro quapiam etiam malitia reputari haud valeat. His accederet, quod sollertia et industria eorundem judaeorum in procurandis exercitus nostri necessariis hoc rerum statu nobis summe necessaria existentes regalis et communis via pro ratione temporis et necessitatis, quae etiam legem interdum frangere soleat, eisdem vetari et praeludi nequeat, cum saepe tales eorundem itinerationes in publicum et commune bonum vergant, taliterque vobis etiam non praeiudicio, verum commodo serviant.

Eapropter vobis harum serie firmiter praecipientes committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus et rebus sic, uti praefertur, stantibus, seque habentibus a similibus praetextuosis et indebitis eorundem judaeorum infestationibus a modo in posterum desistere, dictumque Marcum judaeum praevio modo incaptivatum illico cum omnibus omnino per vos aut homines vestros ab eodem ablatis rebus ejusdem ex aresto liberum dimittere, in integrumque per omnia restituere et praefatam fideiussionem sive obligationem reddere aut cassare modis omnibus debeat et teneamini, ne alias ejusdem privilegii vestri taliter intitutus usus pro abusu potius dici, exindeque fors etiam amissio ejusdem inferri valeat. Secus itaque facere non praesumatis, vobis de coetero caesarea et regia gratia nostra propenda manentes. Datum in castro nostro Laxemburgh, die nona mensis Maii anno domini millesimo sexcentesimo nonagesimo tertio.

Leopoldus.

Blasius Jaklin episcopus Nittriensis
manu propria.

Joannes Maholány manu propria.

Ez oklevél borítékja, melyen a címzés volt olvasható, ma már nincs meg.

A szöveg alján a 2. oldalon alul ez a kancelláriai feljegyzés található: *Ad instantiam comitis a Kaunicz, ut Tyrnaviensis magistratus indebite arestatum ipsius comitis judaeum dimittat.*

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 214—6.

1693. május 30. Bécs. Jaklin Balázs nyitrai püspök közli a nagyszombati tanáccsal, hogy jelentést kell tenniök és kiváltságlevelüket kell felmutatniok arra nézve, hogy a zsidókat határukban elfoghatják.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini mihi observandissimi salutem et officiorum meorum commendationem.

Minemő privilegiuma légyen kegyelmeteknek város határában való sidok meghfogattása iránt, szükséges cum repraesentatione illius privilegii genuina informatiot kegyelmeteknek adny. Akkor is meghmondám, hogy groff Kaunicz uramtól léssen gallibája kegyelmeteknek. En azonban amiben szolgálhatok, örömet assistalok kegyelmeteknek kívánván, éltesse Isten kegyelmeteket jo egészségben. Viennae, die 30. Maii 1693.

Praetitulatarum dominationum vestrarum amicus et vicinus paratissimus:

Blasius Jaklin episcopus Nitriensis
manu propria.

Kívül: Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis N. N. iudici, magistro civium, caeterisque juratis senatoribus liberae ac regiae civitatis Tyrnaviensis etc., dominis amicis et vicinis observandissimis Tyrnaviae.

E levél hátlapján még ez egykorú feljegyzés olvasható: 1693. I. Junii praesentatae.

Országos Levéltár, Filmtár doboz C. 358. nr. 217—8.

1694. Kaunicz Domonkos András gróf a császárhoz írt kérvényében megismétli panaszát a nagyszombati tanács ellen Márk magyarbródi zsidójobbágya érdekében, kitől elvett tárgyak és kezeslevelének visszaadását, egyben a császári parancsnak ellenszegülő Nagyszombat város megbüntetését kívánja.

Augustissime, potentissime ac invictissime caesar, Hungariae, Bohemiaeque rex, domine clementissime!

Ex memoriali regiae civitatis Tyrnaviensis ratione sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis vestrae in favorem subditi mei judaei Hunnobrodensis Marci nuper emanati mandati exhibito sub A. adjacenti perspexi nil aliud praetexeri, quam quod praedictus senatus virtute antiquorum privilegiorum judaeos in territorio suo repertos arrestare, eosque juxta libitum punire, eapropter etiam illam a judaeo et benevole oblatam ac fidejussione firmatam pecuniariam mulctam fure exigere posset.

Et cum jam ex primo meo libello, super quo praedictum mandatum cassatorium emanavit, antefata privilegia ad hunc casum minime applicari posse perspiciatur, siquidem l-o aperti juris est privilegia ex sui

natura stricta interpretaationis esse et ad ea, quae ibidem claris verbis non continentur, haud extendi posse, adeoque pro 2-do neminem praetendere audere hae Tyrnaviensia extra distructum seu circumferentiam civitatensem dilatari posse, nisi tenor eorum clare contineret, illa etiam ad pagos tempore elargitionis jam habitos et imposterum acquirendos intelligenda esse, quod dictus senatus minime demonstrare poterit, cum contra eundem ipsa ratio privilegii in praefato memoriali adducta nempe effusio innocentis Christiani sanguinis a judaeis facta militet, quae profusio non in pagis, sed sola, uti fertur, civitate reperta fuit, firmumque proinde permanet, vigorem antedictorum privilegiorum ulterius non, quam solam urbanam circumferentiam et non in infinitum ad quoslibet pagos civitati Tyrnaviensi appertinentes extendi posse, quod privilegium, si tam late patens uti praetenditur, cesset, senatus haud dubie in praetacta supplica sua tanquam basim et fundamentum petiti sui produxisset, de cuius productione tamen altum est silentium.

Praeterea pro 3-o perpendendum venit, quod hic judaeus, tanquam ejus territorii inexpertus ignoraverit eum pagum, ad quem nec commorationis, nec commerciorum, nec lucri faciendi, sed solum persolvendi telonei gratia intraverat, ad praememoratam civitatem pertinere, adeoque etiam ex hac sola ignorantiae causa, qua vere in homine territorii inexperto crassa non est, eidem nulla culpa et per consequens nec poena imputare posset. Negatur etiam solennissime mulctam pecuniam a judeo sponte et benevole oblatam, sed minis ultimi supplicii et perduro squalore carceris extortam fuisse, qui profecto salvandae vitae gratia ad omnia quaeque vires suas penitus praeponderantia sese obligare non renuisset. Admiratione proinde dignum est, quod his omnibus et ipso mandato caesareo non considerata senatus Tyrnaviensis literas fidejussorias extradare cunctetur et quidpiam ab innocente judaeo nulla habita fundata ratione praetendere audeat, qui potius perpendere deberet, quod dum res ad stricti juris bilanciem ponetur, judaeus damna ex hac illegitima captivatione et detentione sibi causata optima sane juris ratione a senatu exigere possit.

Eapropter sacratissimam caesaream regiamque maiestatem iterato humillime imploratam velim, quatenus regio mandato contravenientem senatum Tyrnaviensem ob necdum extraditas literas fidejussorias condigne mulctare ac sub certa gravi poena restitutionem dictarum fidejussoriarum, rerumque detentarum una cum refusione sumptuum magisterio ex superabundanti demandare dignetur, me de cetero regiae clementiae ac gratiae commendando permaneo sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis humillimus et obsequentissimus:

comes Dominicus Andreas a Kaunicz.

Ad sacratissimam caesaream regiamque maiestatem, dominum meum clementissimum reiterata humillima supplicatio Dominici Andreae comitis a Kaunicz contra senatum regiae civitatis Tyrnaviensis imponendum restitutarum literarum fidejussoriarum.

1694. március 18. Nagyszombat. A nagyszombati tanács bécsi kiküldöttjét bizalmasan felhatalmazza, hogy amennyiben a kancellár, Kaunicz gróffal fennforgó ügyben, a város érdeke szerint járna el, úgy kétszáz forintot ígérjen neki, miként ezt Pállya uram is már megtette, a bécsi agens személyére nézve pedig a legjobb belátása szerint intézkedjék, kinek segítségét vegye azonnal igénybe.

Generose domine nobis observandissime!

Meltossaghos cancellarius vrunk eö naghsaga minémö levelet meltoztatott küldeni, inclusakkal edgyütt im fölkuldven kegyelmednek, azokbul érteni fogja kegyelmed. Minthogy pedig ugy jutt eszönkben, hogy Pallya vrunk eö kegyelme meghtértvén Bécsbül referála azt, hogy a méltóságos cancellaria nyuitot be replicat s instantiat a sido dolgában s megh is olvasta előttünk a minutajat s az mint reflectalhattuk magunkat, a volt intencioja eö kegyelmenek, hogy groff Kaunicz vram eö naghsaga ha miben injuriatusnak a meghfogas irant érzi maghat, relegaltassék ad viam juris s ne reuidealtassék ez a dologh commissionaliter extra regnum, mivel privilegiumoknak producchioja emergalhatna belöle, az mellyeknek hurczolassa az utokon nem tanácsos. Ot lévén azért Pallya vram, egyetértven eö kegyelmevel ezen dologhban faradozék kegyelmelek meltossagos cencellarius vrunkkal eö naghsagaval, az kinek is alazatos levelet irtunk, communicallya léendő instantiaját s mind azon legien, hogy a commissiotol elhuzhassa groff Kaunicz vr instantiajat es ad viam juris relegaltattassa. Hogy ha pedig éppen nem lehetne az arant progressussa kegyelmeleknek s kintelenétetnék replicálni, úgy veszük eszünkbe, hogy az a fundamentoma groff Kaunicz vramnak ex supposito, hogy faluban fogatattat megh s nem a város hataraban, az mellyk contrariuma edocealtatik ex inquisitione judicis nobilium prae manibus domini Pallya existenti et usu roborata praxi et observatione, azért omni meliori modo ezen dologhban is faradjon kegyelmelek. Azonban sub rosa azt is jelentyuk kegyelmednek, hogy mivel Pallya vram igert volt meltossagos cancellarius vramnak eo naghsaganak, ha eötszáz forintra adat praeceptoriumot eö naghsaga s contrariumokkal nem impediattattya, kétszáz forintot, kegyelmed oda igirje s assecurallya is, hogy mihellyen eö naghsaga segít ezen dologban, nem... kapvan mind privilegiumink usu roboratiojan, valakinek parancsollya eö naghsaga, ugy it adni, meghadgyuk s ha Becsben kivannya kuldetetni, meghcselekszük. Ugyis veszök eszre, hogy eö naghsaga nem ighen javallya Laczko vramat agensnek s mas az, hofi ante omne fatigium de quanto salarii álmodozik, ne talantan eö naghsaga azért cselekeszi, hofi Kelko vramat recommendalna subiicite, ha azért kegyelmed valamit észreveszen ollyast s magat kegyelmed penetrallya, hogy többet szolgálhatna a nemes varosnak in occultentibus, tubbiuel bizvast a nemes varos nevel szolhat eö kegyelmenek s értekezvén de futura recompensa sui servitii eö kegyelme segetsegevel is elhet s portiok doltat is eö kegyelmére bizhattya, ha Laczko vram csak negligenter viselni maghát, sed

haec omnia in arcano, ne alii resciant. In reliquo a kegyelmed dexteri-
tassára bizvan magunkat kivanyuk, hogy amikor lattyyuk, lathassuk
kedves jo egessegeben kegyelmedet s jo kivanatos valaszal. Datum
Tyrnae, 18. Martii 1694.

Ejusdem dominationis vestrae ad serviendum paratissimi:

N. iudex, consul et senatus liberae ac regiae civitatis
Tyrnaviensis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 219—221.

391.

1694. *A nyitrai vár jövedelmének összeírásában:*

In superiori civitate officina antiqua, a qua Judaeus solvit annuatim
flor. 40. Item alia Domus cum officina penes portam superioris Civitatis
per modernum dominum ex fundamento erecta, a qua similiter solvit
Judaeus flor. 40. Est Domus Crematoria ante portam superioris Civitatis
per modernum dominum ex fundamento erecta, a qua Judaeus solvit
flor. 80.

OL. Múzeumi törzsanyag (49. boríték).

392.

1695. V. 3. *Nagyszombat. Nagyszombat városa felküldi a nyitrai püs-
pöknek a mellékelt pör összes iratait, mint amelyben sikerült kiváltsá-
gaikat megvédeni, hogy t. i. zsidó nem lépheti át a város határát fej-
vesztés terhe mellett.*

Cím: Illustrissimo et reverendissimo domino Blasio Jaklin Nitriensi
locique et comitatus eiusdem supremo ac perpetuo comiti, SC. RM-
tis intimo consiliario et per regnum Hungariae aulae cancellario etc. do-
mino nobis gratiotissimo.

... Gratiose eandem recordari non dubitamus, qualem nam perde-
missam ante aliquot ab hinc dies hic, Tyrnaviae sub decursu videlicet
proxime praeteritorum iudiciorum extraordinariorum illustrissimae et
reverendissimae dominationi vestrae scriptotenus porrexerimus insta-
tiam, in cuius eversionem, si fors aliquit eandem secus informare nosque
memores. Caeteroquia praestiti ad defendenda privilegia dictae civitatis
inamenti (quod unusquisque nostrum etiam seorsive praescindendo ab
aliis esto refractoriis intuitu manutendendae Germanicae etiam nationis,
in praefatis privilegiis contentae adamussim observare obligaretur), ali-
cui culpa quovismodo innodare (quod nihilominus non speramus) in-
tenderat, ea spe indubia freti sumus, quod citra nostri in contrarium

fiendam paternam exauditionem et humilem informationem, in similibus observari solitam, nihil determinatura sit. . . .

Tyrnaviae, 3. May. 1695.

Cives et inhabitatores L-ae et R-ae C.-tis
Tyrnaviensis Germanicae nationi addicti.

(Mellékelve:)

1694. VIII. 6. Nagyszombat. A nádori ítélőmester előtt hosszú pereskedés után egyességre lép Nagyszombat városa Márkus nevű vágújhelyi zsidó jótállójával: Jabloniczky János vágújhelyi nemessel, aki hatszázötven forintos jótállással kiszabadította Márkus vágújhelyi zsidót a nagyszombatiak fogságából.

Nos Paulus dei gratia sacri Romani Imperii princeps Eszterhazy de Galantha, perpetuus comes in Frakno, regni Hungariae palatinus, Iudex Cumanorum, aurei velleris eques, comitatum Soproniensis, Pesth-Piliensis et Soldt supremus comes, necnon serenissimi principis ac domini domini Leopoldi dei gratia electi Romanorum imperatoris semper augusti ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae Slavoniaeque etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. intimus consiliarius camerarius partiumque regni Hungariae Transdanubialium, confiniariumque Antemontanorum supremus generalis et per dictum regnum Hungariae locumtenens, damus pro memoria, quod egregius magister Paulus Orban officii nostri palatinalis prothonotarius nostram veniens in praesentiam exhibuit et praesentavit nobis certas quasdam benignas antetitulae serenitatis altissimae literas, mandati praeceptorii executionales pro parte ac ad instantiam infranotatorum exponentium patenter confectas et emanatas, sigilloque praelibatae sacratissimae serenitatis iudiciali authentico apud praesentiam regiam habito ab infra in inferiori earundem margine inpraessive communitas et roboratas, eiusdemque magistro prothonotario nostro pro finali et debita in iisdem denotata executione praeceptorie sonantes et directas, hunc tenorem complectentes:

Leopoldus dei gratia electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniaeque etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, comes Habsburgi, Tyrolis et Goritiae, fidei nostro egregio magistro Paulo Orban prothonotario palatinali salutem et gratiam.

Expositum est maiestati nostrae nominibus et in personis fideliumque nostrorum prudentum et circumsectorum iudicis primarii magistri civium, caeterorumque senatorum ac iuratorum civium liberae regiaeque civitatis nostrae Tyrnaviensis, qualiter superioribus temporibus, idque in anno recenter transacto praeterito millesimo sexcentesimo nonagesimo tertio, quidam Judaeus Uyheliensis Marcus nomine cognominatus, in territorio mentionatae civitatis nostrae Tyrnaviensis, in persona deprehensus, ibique vigore privilegiorum nostrorum a divis

condam regni nostri Hungariae regibus praedecessoribus nostris concessum ac per maiestatem quoque nostram benigne confirmatum, captus et arestatus, ad vinculaque eiusdem civitatis nostrae Tyrnaviensis iniectus et ob capitis sui eliberationem estum dictae civitati nostrae quingentos florenos pro die decima octava praeterlapsi mensis May anni praeteriti millesimi sexcentissimi nonagesimi tertii praestandos ac effectuandos infallibiliter appromississet, pro pro eodemque Judaeo Marco egregius Joannes Jabloniczky privilegiati oppidi Uyheliensis, fidei iussor extitisset, literasque reversales re praestandis eisdem quingentis florenis pro termino in literis reversalibus specificato, modalitate et conditionibus ibidem fusius denotatis, coram et si opus fuerit, producendo effective pro infallibili securitate, loco paratea pecuniae, dedisset, manibusque modernorum exponentium tradidisset et assignasset. Et licet eadem nostra Tyrnaviensis, ad iteratas peramicas etiam requisitiones, erga eandem fideiussorem praehabitas, depositionem et effectuationem praedictae summae pecuniariae, in literis reversalibus expressatae, pro termino praefixo adursisset, ne tamen in praesentiarum usque (immemor obligationis suae idem Joannes Jablonitzky) deposuisset, quin praestanda praestare renueret etiam de praesenti, damno et praeiudicio eorundem exponentium valde gravibus et manifestis. Obquod supplicatum extitit maiestati nostrae nominibus et personis mentionatorum exponentium debita cum instantia humilissime, quatenus eisdem de opportuno iuris remedio benigne providere.

Tibique superinde committere et mandare dignaremur, nec patere-mur eosdem eatenus improvise destitui.

Cum autem iusta petenti non sit denegandus assensus, et alioquin etiam communis iustitia unicuique quod suum est, reddi et restitui iubeat, ac iuxta articulum decimum septimum Matthiae regi, decreti sexti et articulum nonagesimum anni millesimi sexcentissimi quinti, prout quis se, suosque obligaret et obstringeret, ita et obligaminis onus sui subire et tollerare teneretur; pacta demum et conventiones legem contrahentibus, se seque obligantibus ponere consuevissent. Sumptus porro et expensae in eiusmodi lites erogati solitae immente, quod ipsum articulo trigesimo primo anni millesimi sexcestesimi quadragesimi noni adiudicari tollerent, ac deberent.

Pro eo tibi, harum serie firmiter praecipiendo comittimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus et rebus, sicut praefertur, stantibus, seque habentibus, in uno certo brevi eoque competenti termino, partibus praedictis legitime superinde certificatis, praefigendo in et ad facies antelati oppidi Uyheliensis vel ubi tibi commodius visum fuerit, exire, vicinisque et commetaneis partibusque iisdem vel illorum legitimis procuratoribus inibi rite convocatis, easdem partes superinde sufficienter audire, demumque comperta in praemissis mera rei veritate, iudicium desuper ferre et pronunciare, eundemque quingentorum florenorum summan, ad neutem etiam literarum obligatorialium reversalium simul cum expensis et fatigiis, iam causatis et causendis, plenarie et defectu absque omni, abscissis universis iuridicis remediis, insistitionumque temporibus ac aliis quibuscumque excogitatis aut excogitandis

impedimentis in praefatis literis obligatorialibus reversalibus amputatis, non obstantibus, ex bonis memorati in causam attracti, quibuscumque selective desumere, manibusque antelatorum exponentium tradere et assignare, et post haec literas superinde testimoniales, sub sigillo palatinali apud Te habito, memoratis exponentibus, iurium eorundem futura pro cautela necessarias, authentice extradare modis omnibus debeas et teneris. Communi suadente iustitia secus non facturus. Praesentibus perlectis exhibenti restituis.

Datum in L. ac R. C-te nostra Poseniensi, die vigesima tertia mensis Juny, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto. L. S.

Lecta et extradata per me Joannem Maholányi personalis praesentiae sacrae caesareae regiaeque maiestatis in iudiciis locumtenentem et consiliarium.

Quibus exhibitis et praesentatis idem magister prothonotarius noster ex debito officii sui nobis fideliter retulit hunc in modum:

Quomodo ipse commissionibus et mandatis in praeinsertis literis mandati praeceptorii executionalibus contentis debitum morem gerere, ac per omnia obtemperare cupiens, die vigesima proxime praeteriti mensis July anni nunc currentis, infrascripti, in et ad facies oppidi Vagh Uyhely, comitatu Nitriensi adiacente habiti, termino videlicet et loco iam antea mediantibus literis suis missilibus certificatoriis antelatis partibus legitime praefixo, vicinis et commetaneis, signanter autem egregiis et nobilibus Stephano Dubniczky de Nemes Kocsocz, Matthia Gallik tricesimae praememorati oppidi Vagh-Uyhely administratore, Georgio Vranay, Joanne Zitkovszky et Andrea Kelemen aliisque quamplurimis iuris peritis viris et nobilibus eorum rite et legitime convocatis et praesentibus accessisset, ac pro tribunali consedisset, fuissetque constitutus.

Extunc egregius Mathias Jambrikovicz legitimus praementionatorum actorum, sufficientibusque iuris beneficiis instructus procurator, in figura praesentis consessus iudicionii comparendo, praehabito solemniter, eaque generali iuris sui praestatorii cautela de non recedendo a tenore positivarum regni legum praesenti in negotio et materia vel plurimum deservientium moxque reducendae obligationis fideiussoriales dictamine, ac in eadem radicatae benignae commissionis regia modalitate, ne fors ab adverso in medium adferendas exceptiones, allegationes ac alia quaevis excogitata subterfugia, alias vigore praentimatea obligationis fideiussionalis, poenaliter refectas et amputata, circa quae, ac alia iuribus ac idemnitatibus praetitorum actorum summa prof... omnimodam, quae iuris et necessitatis essent agendi, reservando facultatem et exhibuisset benignum praementionatae serenitatis sacratissimae mandatum praeceptorium executionale, ac a latere eiusdem certas quoque antefati in causam attracti literas obligatorias fideiussoriales, hunc sermonem in se continentem:

Ego infrascriptus oneribus primum et quibuslibet gravaminibus universorum haeredum successor, fratrum, sororum proximorum et consanguineorum, aliorum denique quorumlibet, quos videlicet praesens infrascriptum tangeret seu concerneret, tangere seu concernere quovis-

modo nunc et in futurum posset negotium, in me praescriptosque meos assumptis et levatis, fateor et recognosco per praesentes, quod cum his recenter elapsis diebus, quidam Judaeus Marcus cognominatus, alias inhabitator privilegiati oppidi Uyheliensis, in comitatu Nittriensi, situati, in territorio liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis deprehensus, vigore privilegiorum suorum a divis condam Hungariae regibus concessorum, ad publicos eiusdem civitatis carceres deductus et iniectus fuisset, ob idque capitalem quoque sententiam evadere minus potuisset, certis iisque legalibus ad id inductus considerationibus pro eliberatione salvandaque eiusdem vita, fideiussoriam cautionem, in me praescriptosque universos meos, tali praeexpressum cautela assumpsi et levare: Quod si videlicet idem Judaeus Marcus, pro die decima octava affuturi mensis May anno modo labente infrascripti, praescriptae civitati Tyrnaviensi quingentos florenos Rhenenses, quocumque tandem ex capite, non deponeret aut effective non numeraret, casu in eo tenebor ego, aut mei suprascripti, pro eodem Judaeo, sine dilatione aut tergiversatione quapiam, eosdem pro capitis eiusdem eliberatione appromissos florenos quingentos deponere ac persolvere. Quod si deponere aut facere nollem vel non curarem, tunc ex quibuscumque bonis meis selective ubicumque reperibilibus plenariam adaequeatamque satisfactionem, ad placitum suarum dominationum medio cuiuscumque iudicis vel pro propria dumtaxat autoritate, abscissis universis iuridicis remediis, iuristitiarumque temporibus, messe, bello et vindemia, aut aliis excogitatis et excogitandis impedimentis non obstantibus, neque obstare valentibus, sub poenaque dupplici cassatis et mortificatis, in dupplo, una cum expensis, causatis, et causendis, sibi administrare et administrari facere possint et valeant.

In cuius rei fidem praesentes literas meas obligatorias fideiussionales, pro futura eiusdemque civitatis Tyrnaviensis cautela dedi.

Datum Tyrnaviae, die vigesima prima mensis Aprilis, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo tertio.

Joannes Jabloniczky m. p. L. S.

Quarum continentis, legibusque in praeexhibito benigno mandato regio limpidius expraessatis firmissime inhaerendo cupiebat sibi (praevia nihilominus erga partem adversam more solito ad comparendam praeforibus iudiciis fienda proclamatione) modalitate in eodem benigno mandato uterius contenta, exui ibidem clementen subinsertae commissionis regiae, ius et iustitiam, debitumque iuris et iustitiae complementum, et cum reservata ulteriori eaque generali, si et in quantum opus fuerit agendi, iuraque actionalia rite prosequendi facultate administrari. Quo percepto, nomine et in persona praenuncupati Joannis Czeraczky cum sufficientibus iuris requisitis comparendo, et ne videatur in praescriptum terminum praesidentem iudicem, praetensum partem actoriam et praetensivam eiusdem actionem seu requisitionem consentire solemnem etiamque generalem interposuisset praestationem, reservataque omnimoda si et in quantum opus fuerit circa eadem versa agendi, disputandi et excipiendi (cum cautela tam enim de non recedendo et legali suo evic-

tore) facultatem, praemissisque universis de ritu iuris praemitti solitis cautelis et facultatibus, priusquam ad ea, quae iuris ordo et methodus processualis dictaverint, passum fecisset. Quandoquidem procurator ex adverso nomine iudicis primarii, magistri civium et reliquorum praetactae L-ae R-aeque C-tis Tyrnaviensis iuratorum civium et senatorum, praetensam levatam instituisset, nomineque eorum comparuisset, eatenus comparitionem suam per eundem procuratorem sufficienter legitimum cupiebat, qua legitimata, vigore praemissarum facultatem suarum facturus, quae iuris essent, ex post vi praemissarum a se facultatum dixisset:

„Quandoquidem praenarratus protestans hacce praetensa in materia suum legitimum et indubitatum illustrissimum nempe celsissimum Andream sacri Romani imperii comitem a Kaunitz Aurei Velleris equitem, benememorataeque maiestatis sacratissimae aequae intimum consiliarium haberet evictorem, quem in defensionem sui ob brevitatem praesentis et exima dumtaxat quindena constantis termini, extra hocce Hungariae regnum residentem evocare nequivisset, ob id eundem terminum iudicialiter differri et sibi competentiorem, quo praetitulatum comitem pro tuitione et defensione sui, eo, ut par esset modo evocari facere voluisset, impertiri ex postulabat, alioquin protestabatur et reservabat omnimodam procuratoriam facultatem.”

In contrarium praementiatorum actorum procurator solemniter protestatus fuisse super comparatione praelibati in causam attracti, medio legitimi procuratoris sui facta, cuiusquidem serotinitatis plena instantia, ad praetensam dilationem moderni termini tendens pro hic et nunc quidquam solidi operari comitis evictoris sui in medium allatum argumentum simplice dumtaxat assertioni substratum, virtute tituli vigesimi septimi partis secundae Tripartialis, de iure subsistere nequiret, tum vero posito minus tamen concessio similis praetensa evictionis cautela, sufficientibus literis eiusdem comitis omnibus quippe requisitis adornatis liquidari quiret, quia tamen de more et consuetudine in similibus rite observari solitis e re incubuisset praefato in causam attracto intuitu quidem dilationis praesentis termini ante adventam seu affusionem eius ad mentem etiam articuli tricesimi anni millesimi sexcentissimi octoagesimi primi, similes praetensas literas evictionales praenuncupato prothonotario in specie sita originali remonstrasset, sicque suo modo remonstratis, opem et praesidium dilationis termini apud eundem implorasse.

Quia vero praemissorum legalium sua parte effectuum neglectum pro praesentiarum prorsus irremedicabilem eadem pars in causam attracta non contemnendas praedictis actoribus occasione moderni termini erogasset expensas, nulla proinde legali evinci posse ratione, praesertim ex tam serotinae instantiae praetenso fundamento, quin idem terminus, in praetensam dilationem summi valeat. Et quia eiusdem praetensae evictionis remedium non nihil quodpiam acquisitioni praesenti obligatorialiter praepeditum impedimentum (cuius quidem impedimenti evictionalis in praexhibitis literis obligatoriis nulla fieret mentio) pertinere videatur, ex eo reservasset sibi eatenus beneficio earundem literarum

fideiussorialium, quae iuris et necessitatis erunt agendi ulteriorem suam procuratoriam facultatem.

Quibus ita praemissis, ex iisdemque praetensa partis adversae instantia subsistere nequeunte cupiebat eandem sepositis eiusdem remoris et impedimentis, habita quidem reflexione ad praeventatam obligationem suam, ad directius incumbentia sibi agendum et praetensa sua medio alterius exequendum, pro compendio etiam moderni praetio temporis iudicialiter compelli reservati reservanda.

Ex opposito mentionati protestantis procurator, universis et se praemissis inhaerendo, ad immediate praemissa per procuratorem partis adversae actoreae ad legalia sua adducta reposuisset, evictionem non semper literali obligatione fundari, sed plerumque verbaliter inter partes assolere, prout etiam moderno protestanti praetitulatus dominus comes a Kaunitz esto liberaliter sese causa et materia in praesenti ac evincendum dictum protestantem non obligasset, verbaliter tamen coram fidedignis et omni in iudicio acceptandis personis ad eiusdem onus subeundum sese obstringisset. Quod cum reverendissimo Jacobo Hazko loci eiusdem praeposito apprime constaret, ad eiusdem fidedignam (et ex quo luto affixus, coram figura praesentis iudicii personaliter sese sistere nequeret), flagitabat unum ex Iura Tabulae Regiae exmittendum, ad eiusdem testificationem diaetaliter celebrandam recognitionem sese provocasset. Hic loci nihil obstante, eoquod in praetensis literis obligatorialibus, a parte praetensa actorea reproductis nulla eiusdem evictionis haberetur mentio, cum quod id eiusdem temporis status et conditio, sed nec eadem pars actorea institisset, flagitassetque, sed ipsi rationi contrarium foret, re inter duas partes agitata, tertium eiusdem rei immiscere sufficeret hic loci comprobari antelatum comitem a Kaunitz eiusdem protestandum legitimum et indubitatum evictorem esse, neque positiva lege regni, aut aliqua usu recepta consuetudine mentionatum protestantem obligatum exstitisse, ut is intra brevitatem sibi praefixi termini mentionato praesidenti iudici se habere aliquem evictorem intimare debuisset, sufficeret de praesenti coram facie sedis hoc et id proponere et etiam comprobare velle, si qui autem id, si etiam prius eidem prothontario similiter evictorem se habere intimasset, talem super eadem prius facta intimatione obtinere, eundem debere resolutionem, prout etiam super propositione hic loci facta, iudex enim sive ante, sive in consessu iudiciario si legalis coram eodem instituat instantia, semper ad eandem admittendam vigore legum obligatur, potissimum autem in consessu, siquidem saepe ante consessum facta instantia extrajudicialis dici et reputari, ac praeconsequens reieci quoque assoleret. Quare institisset et reservasset, ut supra.

E diametro attactorum actorum procurator habita provocatione sui ad praecedentia allegata, praetensam partis adversae recentius, institutam replicam et quidem primordialia eiusdem brevioribus prostringendo reposuisset, negari praetensum partis eiusdem suppositum fideiussoriales cautiones, seu evictiones, quae alias strictissimi iuris forent sola verba inter partes contrahendi intercedere debere contrarium enim pateret ex titulo septuagesimo quarto partis primae decreti Tripartiti

expressum, quoniam expeditoriae cautiones per literas fassionales fieri accelebrari solitae ibidem haberetur mentio, et quidem intuitu intercedentis alicuius quaestionis, ex facto aliquorum bonorum ac iurium possessionarium obortae praesens autem indubia pars actorea acquisitio a tenore praesenti a se tituli longe diversa foret et concomitanter ex praetense neglectae evictionis, (si quae fieri potuisset) ex praeallegato quoque serotinitatis fundamento, nullo pacto roborari quiret, praetensa porro modalitate: ex adverso praeallegata praesentis causae praesidentis iudicis ante terminum diei hodiernae (quae fieri potuisset resolutio) cum resolutione instantanea comparari et ad invicem citra discrimen confrontari nequiret, ratio huius si ex parte adversantae adventum praesentis termini de dilatione eiusdem praecessisset intimatio et insinuatio, ad quid igitur in casu obtentae votivae dilationes opus fuisset, tam sumptuosa et fatigiosa praesentis termini prosecutione, ac id genus aliis subeundis incommoditatibus, ac ideo ad evitanda haec omnia, in praetacta a se articulo trigesimo anni millesimi sexcentissimi octuagesimi primi per expressum indigitari et quidem paragrapharumtenus terminos porro differre volentes, in huiusmodi instantiam, mature primoque tempore instituendam venire, nam si ad hoc pars in causam attracta non obligaretur, si qui manifeste pars actorea de facili in primaevo causae suae termino, expensis ac fatigiis aggravari posse ac debere, circa ullam acquisitionem suae processualem prosecutionem, unde eiusmodi parti in causam attractae praemissa legalia intermittenti, si quid iuris contra partem actoream triumphantem semet habere posse speraret, adaperiretur via novi ita dictante articulo trigesimo anni millesimi sexcentissimi quinquagesimi noni. Instantia porro de dilatione terminorum fieri solita ab instantia in foro contradictorio legitimari solita distinguenda veniret, illa si mature instituatur, et literis fideiussorialibus roboretur, extraiudicialiter procedentem iudicem admitti soleret, quo in puncto referet se ad fidedignam causae praesentis iudicis relationem, praximque in similibus causarum processibus observari solitam. Haec vero seu secundo loco posita instantia, in casu legalis eiusdem efficiae in partibus remonstratae admitteretur. Quod vero tempore emanationis literarum fideiussorialium ex parte moderna actore praetensae evictionis nulla fuerit mentio, id eidem officere nequire, quia quae ad iurium suorum prosecutionem ac stabilimentum eorundem non spectarent, quare circa eadem semet sollicitum et huiusmodi, ad se non pertinentibus cautelis affectam reddidisset, sufficebat quippe de rehabilitatione summae actionalis sufficientem in praefatis literis fideiussorialibus securitatem sibi procurare. Praetensa porro praenuncupati reverendissimi Jacobi Hazko loci eiusdem praepositi, occasione comprobandae praetensa praesumptae evictionis, salva caeteroquin eiusdem sacra autoritatae illibatae permanente, oblata ab adverso. Recognitio seu testificatio contra praecitatum hac in parte a se titulum tripartitalem nulitare nequiret, si enim praefatus in causam attractus huiusmodi titula contra praescriptam partem actoream tempore a sedata obligationis praesertae opponere meditabatur, consultum quippe fuisset eidem a praelibato comite a Kaunitz pro indubitata defensionae suae cautela literas evictorias, non autem nudam

verbalem cautionem ad praesens institutum iudicarium, pro his ac et nunc minus spectantem excipere, quibus sic se habitis pro Achille praemissorum suorum identidem reiteraret prius fusius deductam servinitatem, idemque alias, legaliter adstipulantia motiva et rationabilia fundamenta, quare ut supra reservata reservanda.

Procurator vero eiusdem protestantis firmiter inhaerendo suis dixisset replicam a parte praetensa actorea in sola praetensa fundari et radicari, ex eo quod idem protestans suum indubitatum evictorem se habere adstruens et ex ratione brevitatis sibi praefixi termini eundem evocare non valens, ac ob id hodierni termini dilationem flagitans, eiusdem sua instantia serotine et ut in proverbio dici solet, post festum instituta fuisset, quae quidem praetensa serotinitas nudis dumtaxat verbis in medium adduceretur, ideo incumberet procuratori ex adverso vel lege, vel praxi eiusmodi instantiam serotine factum esse comprobare, alioquin admittendam venire. Et licet universa eiusdem procuratoris ex adverso collegata solam praetensam serotinitatem redolerent, nihilominus, si quo ab eodem extra id in medium allegata extitissent, a parte crebronominati protestantis ad eadem exposuisset, cautionem evictoriam obligationem esse nemo inficiari valeret, quod autem obligatio super quocumque negotio emergens, non solum literis obligatorialibus, sed etiam per humanum testimonium probari et edoceri valeret, in defectu literalis obligationis tituli trigesimi noni et quadragesimi septimi partis primae testata redderent. Lege a parte adversa praecitata titulo nempe septuagesimoquarto eiusdem partis primae in evictionibus assumendis obligationem verbalem minime excludere. Quo vero ad id, quod idem protestans prius sese habere talem evictorem apud dictum prothonotarium nostrum... obtinere potuisse, eundem instantiae suae debitum finem, quod a parte mentionati protestantis minime admitti, sumpto abinde argumento, si mandata inhibitoria vel vero dilatoria a praelibata sua maiestate sacratissima emanata ad forum contradictorium disputanda per iudices, quibus soneret, vigore legunt, regni relegari solerent deberentque, tanto magis eiusmodi instantia de evocando quopiam evictore facta, ad hoc forum contradictorium relegata extitisset, quae ex eiusmodi praesuppositio relegatione hic proposita exceptive existente, prouti similia mandata expositione eorundem edocta, debitum suum respectum sortiri valerent. Sic quoque a parte memorati protestantis allegata exceptio, cuius edoctio sic quoque, ut supra offeretur, suum locum et pondus habere deberet, neque articulorum trigesimus millesimi sexcenti octuagesimi primi anni, a parte praetensa actorum praeallegatus, vel ut de diversa materia sonans, quidpiam iam fato protestanti officeret, titulus siquidem eiusdem anni trigesimi secundi, ex cuius tenore uti credi par est, procurator ex adverso argumentum eruere intendisset, actores dumtaxat et iudices ad normam et formam in eodem articulo contentam, obligaret et restringeret. Relegatio porro eiusdem protestantis ad praetensam quandam viam novi, nonnisi casu in eo, suum effectum et energiam sortiri quiret, si idem protestans habito super evocando suo evictore competenti, termino talismodi evictorem suum per supinam suam negligentiam pro defensione sui evocare neglexisset,

intermissetque, verum cum a parte eiusdem nulla eiusdem negligentia (uti pressum esset minus sufficiens tempus eodem habente) comprobare quiret, ad similem novi viam, nulla lege relegendus venire et sic stante legalitate huiusdem exceptionis, oblatam respectu eiusdem evictoris probam admitti et pro exaudienda testis fidedigni recognitione unum ex iuratis exmitti exposulabat, cum reservatione reservandorum.

In fulcimentum allegationum suarum saepefactorum actorum procurator reposuisset brevibus: „Non levem partis in causam attracti abinde promanere negligentia, quod eadem ad sortiendum deposita dilatione finem solita iuris remedia, nempe mandatum dilatorium praesenti iudici sonans debitis in locis non extraxisset, quo taliter extracto nullius toties — repetitae serotinitas redargui valuisse et posito praemissam suam instantiam penes attractum mandatum dilatorium admittendam admississet, eadem pars in causam attracta, ex defectu nullitatis praetensae evictoriae cautionis eiusdem comprobationis, voti sui compos effici nequivisset, proiti instantiam de admittendo uno ex iuratis ad exaudiendam praetitulati praepositi passionem, praevio ex capite admitti non posse, Tituli nihilominus a parte adversa citati tripartitales, in ordine quo ad comprobationem evictionis in medium adducti, tamquam de diversa materia, puta Genealogia edoctione positive sonantes, intentioni eiusdem partis in causam attractae suffragarentur minime; nunquam enim auditum fuerat expeditoriae cautiones literatenus apponi, cum consuetis clausulis solitas in principio statim intervenientis cuiuspiam obligationis, humanus ubi ab adverso adversus testimonio comprobari a solere, iniurisque temporum deperditae, ut ignis voragine incineratae extitissent, quod ipsum a dicta parte in causam attracta taliter intervenisse adstet, Sed nec comprobari quiret, sicque quod culpa eiusdem accidit, ad eadem tanquam circa iurium suorum vigilantiam minus inacta et non modernae parti actoris merito imputandum venire, Quorum praevio modo a se praemissorum legalitatis ratione ita ferente cupivisset super huiusmodi deliberari, partemque dictam in causam attractam ad directus officii sui minus obcurdum iudicialiter compelli reservando reservando.

Porro conclusione praenuncupati protestantis procurator protestatur, quod procurator ex adverso, a praetensa serotinitatis legali instantiae eiusdem apposita ratione resiliendo aliunde videlicet ex praetenso cuiusdam dilatorii mandati fundamento sumpsisset, suae defensionis fundamentum, ad quod ponebat mentionatum magistrum prothonotarium nostrum etiamsi eiusmodi praetensi dilatorii beneficium per protestantem allatum, et eidem pro domino nostro exhibitum esset, si tamen expositio eiusdem nulla in lege fundata et perconsequens per eundem protestantem comprobata fuisset, procul dubio eiusmodi mandatum esto a praelibata maiestate sacratissima emanatum vigore positivarum legum apositum fuisset, par ratio quoque in medium a parte iamfati protestantis allegatae exceptionis esset, si eadem vigore cuiusquam iudicis regni ordinarii mandati, eidem prothonotario nostro representata fuisset et comprobata non extitisset, omnino velut inanis (authenticitate huiusmodi mandati nihil suffragante) aposita extitisset. Hinc

sequeretur sive per mandatum, sive extra quapiam exceptio proponatur coram iudice, talem iudicem non nisi ad legem, obligari, id est, quae legalia admittere, contraria autem repudiare teneri. Quare ut supra.

Ad quae praedeclaratorium partium in medium exceptive adducta allegata idem magister prothonotarius noster sequentem tulisset iudiciariam deliberationem et sententiam:

Ex quo praefatus in causam attractus assumptis in se oneribus et quibuslibet gravaminibus (quo praetensae quoque evictionis vis et... spectare dignosceretur) debitum praesenti acquisitioni substratum ad terminum, diem videlicet decimum octavum May iam quidem pridem elapsi praeteritum, sine dilatione aut tergiversatione quapiam et quidem abscissis universis iuridicis remediis iuristicorumque temporibus aut aliis excogitatis vel excogitandis impedimentis non obstantibus, neque obstare valentibus cassatis et mortificatis sese depositurum obligasset, tum igitur ex eo, tum vero ob id quidem praetensae legalis evictionis onus propria et virtualiter non in causis liquidorum debitorum uti praesens esset, verum in facto bonorum ac iurium possessionarium assumi, literisque obligatorialibus specificè inserte de lege patriae assoleret, instantiam eiusdem procuratoris in causam attractae locum non habere.

Ideo procuratores partium procedant ulterius.

Qua pronunciata, annotati in causam attracti procurator protestatur super praevio modulata iudiciaria deliberatione, quam maturius revidendam, ad suum competens forum apellasset, compulsusque eadem ulterius dixisset: Cautum esse positiva lege regni, signanter autem articulo vigesimo millesimo quingentesimo quinquagesimo tertii, ne messis tempore iura celebrentur. Quia vero iam ubique per dictum regnum Hungariae, perconsequens in territorio mentionati oppidi Vagh Ujheli in messis ferveret, idcirco praesentem terminum differri, iudicialiterque descendendi cupiebat, cum reservata ulteriori facultate.

Rursus procurator crebronuncupatorum actorum inhaerendo firmiter modo praelibato latae iudiciariae determinationi, qua mediante, si quidem praesenti acquisitioni substratae literae fideiussionalis, non solum pro legitimi admissae, verum etiam ultroneae iudicali calculo ratificatae haberentur, quarum tenore iuristorum temporibus, quemadmodum etiam praetensa moderna messe per expressum amputatis existentibus, consequentiae manifestae elucescet, interpositam a parte in causam attractae praetensae condescensionis exceptionem, contra manifestum sensum dictarum literarum fideiussorialium pro legali minus censendam, quam potius ob evidens eatenus causae praesenti ab adverso intentioni praesumptum impedimentum, cum poena desuper in iisdem fideiussorialibus sancita seponendam venire. Quae nisi eadem pars in causam attracta praesentis iudiciariae deliberationi semet confirmando directius sibi incumbentia egerit, cupiebat eandem tamquam contumacem seseque in merito rei, in quo videlicet instantia fundari defendere omittentem in totali iamfactorum actorum acquisitione convinci et aggravari taliterque praexhibitae benignae commissioni iudiciariae per omnia satisfieri, in reliquo reservasset reservanda.

Demum praenuncupati protestantis procurator reponabat, licet idem protestans certam chartabiancam praetensas parti actoreae, de et super florenis quingentis dedisset, attamen iuridica remedia iuristitorum que tempora per id sibi minime praeluxisset, quin nec mentio datae eius modi chartabiancae tempore praecclusionis iuridicorum remediorum et iuristitorum temporeme verbo quidem facta extitisset. Cum autem ille, cui chartabianca quaepiam de et super fabricandis super eadem literis obligatorialibus datur, extra mentem dantis eidem chartabiancae quidpiam apponere non valeret, imo si etiam appositum et insertum haberetur et comperiretur, id tamquam extra mentem dantis et conventionem partium pro inito et invalido partique similibus obligatorialibus utenti minus profanum, iure regni reputari et censeri leberet. Quod quia in praetensis literis obligatorialibus factum esset, ideo instantiam suam admittendam venire. In reliquo reservaret reservanda.

Procuratore vero saepefactorum actorum super ex adverso allegatis protestante mediantibus quibus ulterias quosque praesens acquisitio poenaliter praeccluso impedimento ab adverso lacesseretur, quo in passu reiteraret, de praevio modo petita poena instantiam suam ubi vero ad praecclusionem iuristitorum temporum, prout et iuridicorum remediorum ex parte in causam attracta minime subsecutum concessum procurator eiusdem nonnisi simplicibus ac medis verbis adstruere intenderet, vel ex solo simplicis assertionis fundamento putativo eiusdem fulcramento suo, eandem partem in causam attractam enervatum iri, sed nec fieri posse iam semel deliberative roboratis fideiussionales literas obligatorias praesenti foro prothonotariali mediante (cuius nimirum similitudinem literarum invalidatio minime competeret;) infirmari et annullari posse. Illud etiam persectarum et perspicuum evaderet, chartabiancarum eam vim et energiam longo usu et consuetudine positivam legem imbuentem, quatenus iuristitorum temporibus, prout et iuridica remedia causa accelerandae acquisitionis in similibus chartabiancis specificari solitae instar solidioris securitatis, praescindi et amputari valeant. Quare inhaerendo suis, ut supra petiisset.

Porro saepefati in causam attracti procurator, quantum ad efflagitatum praetensam poenam eatenus reservando, facultatem ad immediate praemissa dixisset, non solum nudis verbis, a parte eiusdem protestantis asseri iuridica remedia, et iuristitorum tempora a se praecclusa non fuisse, verum etiam ad id ratificandum, quod videlicet nedum eiusmodi iuristitorum tempora sibi amputasset, sed nec mentio eiusdem amputationis et praescissionis tempore assignationis eiusdem chartabiancae facta fuisset, corporale suum iuramentum obtulisset, quam suam assertionem annotatio sua signatio eiusdem chartabiancae qualiter ad eandem literas obligatorias scribendas annuisset, testatam redderet. Unde cum manifeste appareret, ad talem iuridicam remediorum praecclusionem memoratum protestantem, consensum non praebuisse, ideo ut supra institisset.

In quorum contrarium praenuncupatorum actorum procurator asseruisset, oblatam ex adverso iuramentum tamquam in causa et negotio proprio adversus literale instrumentum nempe saepiusmemoratas literas

fideiussionales admitti nequire, alias vix aliquae inter partes contrahentes intervenire solitae literae obligatoriae ex capite hoc depositionis iuramenti subsistere possent. Cum autem iudalitatum esset, albam a parte dicta in causam attracta pro conficiendis fideiussionalibus iidem parti actoriae impertitam fuisse, igitur nil illegalitatis aut hactenus non usitatae praxis conficiendis. Stilum obligatorialium evaderet, quia hoc et id semper usurpari et practicari nemo non negare poterit, quod non solum praevio modo enarratae cautelae amputari, verum etiam pro maiori ac infallibili creditorum securitate poenae quoque in eiusmodi obligatoriis apponi assolverent, vel ex eo quod aliis simplicibus per totumque exarationis literis obligatoriis maioris praerogativae ac privilegiali adligandus debitores de natura sua censerentur, si itaque saepefactae parti in causam attractae ad praecclusionem praemissorum accedere non placuit a se datas literas obligatorias in instanti aliter non apposuit vel ad minus ad calcem specificatae summae per expressum praesentimata iuridica remedia, prout et alia accessoria sibi non reservabit. Quibus immotae et quidem legaliter subinductis referebat se ad priorem suam instantiam, cupiendo eidem vel ob brevitatem etiam temporis satisfieri, cum reservatione reservandorum.

Praemissorum in dilutionem crebronuncupati in causam attracti procurator brevibus reposuisset: certum esset contra literale documentum omni suspitione carens et in locis authenticis fidedignisque emanatum humanum non admitti testimonium, verum quia inter partes ea quaestio verseretur, utrum praetensa chartabianca per eundem protestantem parti praetensae actoreae data sit, ut iuridicorum remediorum iuristiorumque temporum amputatio et praecclusio super eadem apponeretur, parte praetensa actorea id affirmante, dicto autem protestante absolutae negante, idcirco ut res et eatenus suborta quaestio ad scopum veritatis deduci queat, omnino oblatum iuramentum acceptandum, assertionem eatenus a parte praenuncupati protestantis annotatione in eadem chartabianca habita confirmante et ratificante. Et quia pars adversa tantopere oblatum oppugnasset, iuramentum reassumet e contra in se praemissa modalitate probam consensurus in eadem. Quare inhaerendo suis adhuc petenda petiisset.

Pro conclusione saepememoratorum actorum procurator dixisset: a parte in causam attracta mentionatam praeassumptionem probae non esse necessaria, quia praemissa omnia semper de natura et privilegio chartabiancarum per se praescindi et amputari consueverunt, sicque ipsa virtus chartabiancalis vicem huiusmodi probae et quidditatem obire dignosceretur. Quare ut supra efflagitasset.

Non secus praemissa quoque praedeclaratorum partium allegata praetitulado magistro prothonotario nostro serio ac diligenter ruminante, et ad invicem confrontante, super iisdem pariter modo sequenti deliberrasset:

Ex rationibus per procuratorem partis actoreae praealligatis iisdem literis obligatoriis fideiussionalibus in suo vigore relatis partes agant ulterius. Interim vero causae praesentis ulterior continuatio tum ob tempus vespertinum, tum vero ob respectum amicabilem tractatus differtur

in crastinum. Exaudita pariformiter per procuratores dictarum partium praevio modo lata iudiciaria deliberatione, iidem ulteriorem sitam procuratoriam facultatem in diem immendiate sequentem reservassent.

Qua recurrente praetituloque magistro prothonotario nostro more solito pro tribunali consedente, idem qui die praecedenti memoratorum actorum et cum idem iuris facultatibus procurator inhaerendo hic loci quoque latis iam praevio modo iudiciariis deliberationibus, praeinsertisque literis fideiussionalibus tamquam pro basi et fundamento praesenti acquisitioni subtratis, in suo esse et vigore relinquentibus, reparare nil aliud, quam ut ad mentem ibidem fusius expressata toties fatae parti actoreae quod plenum debita, condignaque satisfactio exemptionaliter impenderetur. Reservando, si et in quantum opus fuerit idemnitati iurium suorum omni meliori modo prospiciendi facultatem.

Tandem crebronominatae partes controvertentes interveniente ad id pia eaque salutari et seria admonitione, diligentique antelati magistri prothonotarii, ac reliquorum coassidentium vicinorum et commetaneorum pacem utpote et tranquillitatem eorundem partium summo studio affectando interpositione, volentes deinceps amice potius et charitative inter sese vivere, quam lite contendere et saevire, inanibusque expensarum profusionibus et fatigiis sese aggravare, adeoque ulterioribus etiam odiosarum differentiarum seu controversiarum fomitis absolute inponere, ad talem ut sequitur almae patrio et concordiae partes inter annotatas perpetuo et irrevocabiliter duraturae, coram eodem prothonotario nostro devenissent et condescendissent unionem:

Et primo quidem: Praenuncupata pars actorea erga praeviam, eamque salutarem et sedulam memorati prothonotarii nostri adhortationem, prout et praelibati comitis a Kaunitz respectum a vigore liquidissimae acquisitionis suae sese de facili una cum expensis eatenus causatis et usque ad finalem eiusdem decisionem causandis ad florenos mille septingentos extendentem resultam faciendo, condescendit dumtaxat ad florenos sexcentos et quinquaginta, quos totiesfata pars in causam attracta, nolens processus iudiciarii aggravationem iamiam sibi imminentem cum longe maiori dispendio sui experiti, in sortem cassationis et annihilationis praesentis processus eidemque substratorum literarum fideiussionalium sponte ac benevole obligavit se praestiturum, prout et in usu roborationem huiusmodi transactionalis accordae in instanti coram iure florenos Rhenenses centum et quinquaginta deposuisset ac numerasset. In residuitate autem summae nempe florenis quingentis egregio Emerico Huzo praefatae civitatis Tyrnaviensis eotum magistro civium ac simul eius civitatis causa in praesenti specialiter exmisso et ad deputato plenipotentiario, domum suam integram nobilitarem actualiter residentialem in dicto oppido Vágh Uyheliensi praerecensito comitatu Nitriensi existentem, habitam, consequenterque platea versus portam superiorem vergente situatam sub immediata declaratidis conditionibus per manus tradidisset et effective assignasset. Ut nimirum idem in causa attractus praelactam summam restantiariam ad terminum festivitatis Sanctorum Simoni et Judae apostolorum proxima imminens, de toto et integro infallibiliter, defectuque absque omni memoratae civi-

tati Tyrnaviae, in bona per regnum eorum currenti moneta, una cum proveniente ad id temporis spatium ab eadem summa a legali interesse deponere ac numerare teneatur. Assumendo eatenus omne in eorum, quorum nunc aut in futurum interesse posset sub solita expeditoria cautionis cautela, de iure assumi solita onera et gravamina. Interea vero temporis praemittitur eidem in causa attracto in praevio modo resignata domo quieta et pacifica mansio, ac inhabitatio, usuumque et fructuum eiusdem, prout hactenus libera perceptio et usuatio. Quod si autem qualicumque tandem iam hactenus ne fors excogitato aut per se vel per aliorum quoslibet excogitando, sub praetextu et colore praenarratam summam pro praescripto termino praefatae civitati non deponeret aut deponere non posset, vel non curaret, extunc licitam reintegram esto vigore dumtaxat praesentium praelibatum in causam attractum ex eadem domo praefatae civitati pro propria dumtaxat autoritate, in praesentia duarum vel trium nobilitarium personarum, non obstantibus quibusvis iuridicis remediis, iuristitorumque temporibus ac aliis quibusvis remotoriis impedimentis et subterfugiis exturbare vel exturbari facere et tamdiu iure sibi incumbente tenere ac possidere, ususque et utilitates eiusmodi quoslibet percipere, donec possideat et quandocumque de praemissa florenorum quingentorum summa prout eiusdem attracti ac praemissum videlicet sanctorum Simonis et Judae festum provenire debentis interesse totiesmemoratae civitati quo ad plenum satisfactum non fuerit.

Ad quae praemissa et praemissorum singula praescriptae, partesque transigent et sancte et inviolabiliter subque bona fide christiana observanda manibus stipulatis coram saepefato magistro prothonotario nostro sese obligarunt et obstinuerunt, obligatasque et obstrictas reddiderunt.

In cuius fidem ac perpetuam memoriam praesentes literas nostras super praemissis testimoniales ad fidelem totiesnuncupati magistri prothonotarii relationem iurium partium anterepetitorum futura pro cautela necessarias sub sigillo nostro iudiciali et authentico apud crebronominatum magistrum prothonotarium nostrum habito extradandas duximus et concedendas, communi suadente iustitia.

Datum in praescripta libera regiaeque civitate Tyrnaviensi, ipso festo Transfigurationis Domini. Anno millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto.

L. S. Lecta per me magistrum Paulum Orban celsissimi sacri Romani imperii principis ac domini Regni Hungariae palatini prothonotarium.

Papírfüzetben, papírfelzetes rányomott pecséttel.
OL. Canc. Partic. no. 109.

1695. március 5. A Nádasdy-családról a kincstárra szállott csejtei uradalom kincstári kezelésben tartott részének urbáriumuma és becsüje.

Oppidum Verbo: . . . Abraham iudaeus, sessio $\frac{1}{2}$. . .

Maksay Ferenc: Urbáriumok. XVI.—XVII. század. Bp., 1959. 283.

1695. VII. 13. Vágújhely. Hasco Jakab vágújhelyi prépost végrendeletében intézkedik, hogy milyen célra hagyományozza a zsidók 100 frt.-nyi évi adóját.

. . . Decimo tertio: Perceperam pariter a Judaeis Vagh Uyheliensibus circiter florenos centum, ex ordinario ipsorium quotannis praestari solito censu, quos ego partim pro podio turris, partim pro duodecim mutationum positivo, quod recte in montana civitate Cremniciensi in opere est, impendi, cum additione ducentorum vel trecentorum florenorum, nam opus illud constabit per se florenos trecentos et quinquaginta, prouti ex conventionione organifici data manifestum evaderet.

. . . Secundo: Isacus Josephus hujas Judaeus computu cum eo inito tenetur mihi florenos quadringentos septuaginta septem.

OL. Esterházy lt. rep. 50 fasc. A. no. 3.

1696. XII. 31. Kassa. Kivonat a kassai administratio bevételéből, 1696. negyedik negyedben:

Perceptio ex Censu Graecorum et Judaeorum fl. 350 den.

OL. Litt. Camerae Scepusiensis rksz. 1220. p. 7. (1697. április 11. melléklete.)

1697. március 1. Kazó István vasvári főesperesnek rohonci egyházlátogatásakor zsidókra vonatkozó feljegyzései.

Visitatio parochiae Germanicae eiusdem oppidi Rohoncziensis.

Proventus parochiae.

Inquilinos habet 4. Primus hebraeus Michael Sido dat unum imperialem et capones duos.

Circa parochianos Germanicos, Parochia universa habet animae universim 1577. Catholicae sunt 495, acatholicae vero sunt 1082. Item Hebraei numerosi.

.....

Házi: Die kanonische Visitation des Stefan Kazó archidiakon von Eisenburg-Vasvár etc. 50—52.

397.

1697. március 6. Kazó István vasvári főesperes egyházlátogatása során megállapítja, hogy a felsőkethelyi plébániához tartozó Város-Szalónakon 55 zsidó is él.

Circa parochianos et omnes filialistas. Animae universim sunt 1799. Catholicae sunt 1333. Reliquae acatholicae. Praeterea in oppido Szalónak Hebraei complures numero 55.

Házi: Die kanonische Visitation des Stefan Kazó archidiakon von Eisenburg-Vasvár etc. 75.

398.

1697. III. 20. Bécs. Kálnoky Sámuel és társai, beszámoló-levelükben az erdélyi Guberniumhoz, említenek egy zsidót, aki a Kamara megbízottjaként tárgyal velük, sószállítás ügyében.

Méltóságos Regium Gubernium!

Jollehet remellyük vala, az postán Nagyságtokat egészen tudositassuk a só dologárul, de mivel nem mienk edgyedül, hanem a Sidoval köz dolog, meg az modalitasról, egészen nem egjeztünk meg, mikint formaltassek azaz instructio, ha el vesszük a Vorster uram kezerül. Méltóságos palatinus ur eő herczegsege ugjan hivatott vala bennünket tegnap előtt betsülettel, hogj conferallyunk eő herczegsegenek, minemü rendet kellene fel allitanunk azon soobeli quaestus questratiojaban, ha már Vorski urat amovealhattyunk. Jar vala ott eő herczegsege elméje, hohy mivel mostan sok loca depositories vadnak, ugy mint 24, azokat redukallyuk, csak 5- vagy 6-ra és éleunk magjar tiszteket hozza, kik tegienek is valami anticipatiot penz dologból, sőt promovealhassunk, de ki mentől többet Erdélyből velle és midőn osztán sok sonk jön ki es penznek leszen felessén, akkor vedjék ki cum praescitu nostro a soó árából. De mivel meg a Camara in scriptis kivannya proiectumunkat, arról, hogj Vorski uram, ha amovealtattik informabat, akarjuk administhraltatni? a Sidoval, aval nem allithatvan még-még egészen re infata jötünk el. Ha Nagyságtokkal volna egészen a dolog és nem Köz Sidoval, egészen Nagyságtokra relegaltuk volna a dologot, de a Camara azt mondvan, hogj az az soo-kommercium est Caesaris et usus finitus csak mienk, a Sidoval edgyütt és miat nem szenved, latvan rossz administratio-

jat Vorster urnak, az ellen nem is szolhattunk a palatinak, parsal kelet-
ven edgyet értennünk, nem tehattunk egjebet, hanem ő vélle kell consu-
sultalkodnunk felölle, noha circumspecto et caute, mind a Cammara,
mind pedig a Sidora és Vorstere neze is, fen hagyvan nagysagtoknak
facultast a maga résziröl a mi végzésünknek confirmatiojara, vagy re-
formatiojara, a mennyiben a dolog maga azt szenvedni fogja. De a
Cammara eö felyének tartvan a commerciumot, maga is meg akarja
nézni, mint administrallyuk. Mi nekünk ugyan magunkban ottjárna az
elménk, hogy Vorski uram helye lenne egy emberünk nekünk, kit mi
elegendő, úgy mint 50 vagy 60 m. forint anticipatioval allitanank be a
commerciumban minden Cammaratul valo dependentia nélkül, a kit is
mind kétt részre egjenlő köttelességgel ketteleznők meg, mind erdélyi,
mind peniglana palatinaki részre; azonkivül a mellé adnánk két embert.
edgyet olyat, ki egészen csak erdélyi részhez, mast peniglen olyat, ki
csak palatinaki részhez volna kötteles. Ezek härman administralnak
Vörster uram helyet a soó commerciumot ide ki edgjütt, de a penzhez ne
nyuljanak, a palatinalis és erdélyi résznek specialis arra valo dispositioja
nélkült, hanem övék volna a sonak dislocatioja, arultattása, hogy mások be
ne hozzanak soót districtusunkban, arra valo vigyázás, a soó distracto-
rok felet valo inspectio, egyszoval minden a penzrül valo disposition ki-
vül. Minden penz peniglen ad cassam menne be; ezek allat valo tisztek-
nek instructio adassa lenne a részeké, minden továb valo dependentia
nélkül a Cammarától. Hogj ha peniglen a Cammara valakit állitana vi-
gyázonak arra, hogy töb soót kelletinél ne hozzunk- s ne adjunk el,
hogy azt a császár commerciumát közönségessé ne tudjuk és a soot
rendinél fellyeb ne adjuk, az országot peniglen a sooból meg ne fogyat-
koztassuk, azt mi nem ellenzhetjük, de másként mi pénzünkben magat
ne ingeralya; mind ezeket öszve igazitvan, a palatinalis parsal s egye-
beket is, midön a Cammaranak be adjuk, ottan Nagyságtok per state-
tam vel expressum tudosittyuk alázatossan. Kommunikáltuk a dolgot
méltosagos groff uramnak és a mennyiben eö Nagysága elméjét adgja,
arra igyekszünk, hogj mentol hasznosabban védgjuk ezt a soó dolgot jó
rendben. Most egyéb occurentiaink nincsenek, hanem orankent varjuk
az erdélyi conferentiat, a melly által a kivetsegnek resolutioja atmasi-
naltassék, szorgattjukis miis quantum per nos stat. Ezzel Isten oltalmába
ajánlva Nagyságtokat, maradunk Nagyságtok kötteles és alazatos szolgai
Viennae, 20. Marty, anno 1697.

Kalnoky Samuel sk.
Szentkereszti András sk.
Heutter Benedek sk.
Zako Gyergy sk.

Kettészakadt levélpapíron, pecsét nyoma nélkül.
OL. M. N. M. törzsanyag 1697. no. 8.

1697. III. 31. *Kassa. Kivonat a kassai administratio bevételeiből, az 1697. első negyedéből:*

Perceptio ex censu Graecorum et Judaeorum fl. 520. d.

OL. Litt. Cameræ Scepus. rsz. 1220. p. 44. (1697. jun. 6. jelentés melléklete.)

1697. IV. 2. *Bécs. I. Lipót a Magyar Kamara panaszára megtiltja a magyarországi zsidóknak és nemzsidóknak, hogy az új ezüstpénzeket összevásárolják és beolvassák.*

Leopoldus Dei gratia electus Romanorum rex, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae Bohemiaeque etc rex. Prudentes item ac Circumspecti Fideles nostri dilecti!

Demisse repraesentari fecit Maiestati nostrae Camera nostra Hungarica, reperiri nonnullos tam christianos quam Judaeos, qui privati lucri causa quinquennarios seu modernos septemdecim cruciferarios, ponderosiores diligentissime conquirunt eos, denique in massam fundunt, ac per hoc non solum magnam a moneta nostra Caesarea aversionem causant, verum et cursum eiusdem in valore integro difficultandi, imperio et aliis provinciis nostris non levem praebent occasionem, si quidem remanentes exposit quinquennarii, etiam ad debitum unius marcae numerum pondus integrum nunquam sunt, vel ex eo adaequaturi, quod impossibile esset, quamquam petiam, aequalis ponderis cudere, sed necessaria illa, quae ponderosior est, leviolem supportare deberet; ac proinde sine evidenti praeiudicio unius ab altera segregatio neutiquam fieri posset.

Cum itaque necessitas exigat, ut similibus bono publico valde praeiudicium attentatis praemature obvenietur, et etiam in coeteris provinciis nostris haereditariis culpabilis eiusmodi monetarum conquisitio, prout et fusio earundem sub poena confiscationis vel etiam corporis inflictivam, severissime sit interdictam, sed ne quidem domibus nostris monetariis fusum quoddam argentum emere vel evehendi facultatem dare licitum esset.

Idecirco vobis harum serie clementer simul ac firmiter committimus et mandamus, quatenus omnibus viribus in id incumbere velitis, quod pernicioza haec quinquennariorum vel aliarum etiam monetarum nostrarum exquisitio et fusio omnimode impediatur, exquirentibus vero et fundentibus strictissima praeinsinuatae confiscationis vel etiam corporalis poena infligatur. Facturi in hoc rem bono communi proficuum et nostram quoque hoc in passu benignam ac seriam voluntatem rite adimpleturi. Vobis reliquo gratia nostra Caesarea atque Regia benigne pensari manente.

Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die secunda mensis Aprilis, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo.

comes Franciscus Keri m. p.
Joannes Domaniszky m. p.

Papiron, papírfelzetes zárópecséttel.
OL. M. N. M. törzs. 1693. — 1.

401.

1697. IX. 30. Kassa. Kivonat a kassai administratio bevételeiből az 1697. év harmadik negyedében:

Ex Censu Judaeorum fl. 40.

OL. Litt. Cam. Scepus. rsz. 1219. p. 72. (NB. Az 1696. évi jövedelemkimutatásban a zsidó adó még nem szerepel.)

402.

1699. VII. 2. Oroszvár. Az Oroszvári Zichy-uradalom jegyzéke a zsidók adójával kapcsolatos bérszerzésekről.

Az egész 1698 esztendőbeli 4 kantorra tartoznak a sidok	f. 207	d. 50
Az idei 1699 beli esztendőre, félre, uy esztendőtül fogva tartoznak meghint	115	50
es így tartoznak 1. Januar 1698, másfél esztendeig, mai napig	323	
Erre adott a sido biro 1698. 26 Martii az szamadasokra die 5 Augusti 1698 bizonyos partekaert, szattyanokert es posztokert	3	23 ¹ / ₂
11. Decembris a sido uvegesnek Sz. Miklosi ablakokert	28	67
25. Septembris ezen esztendőre külömb féle arukert	51	38
8. Juny het talok alá valo on abroncsokert	19	62 ¹ / ₂
12. Novembris megent bizonyos partekaert	14	
13. Augusti fejer vaszonyert	17	
Anno 1699. 13 January ket tabla roka mál es ket réf posztoert	32	50
Ezen a telen a sido üveges itten Oroszvarott ablakokat foltozvan	5	97
20. february Barkoczy penzehez adott kész penzt	100	
	f. 282	d. 38

Ezeken kívül adott quietancia nélkül egyszer is másszor is, mind a szabonak, mind penigh a leanyoknak:

Juliannanak fejer czernat		d. 20
szabonak kek czernat		25
item három szattyan bőreert	2	20
husz vesző kapcsokert		80
item husun kilenc uj parna haját	5	80
a török sido hazához adott 10 000 moor teglakra	10	50
egy könyv papirosert		15
negy ref korona zöld rasaert	5	
Liszlinek adott czernat		20
kis aszonnak 2 lat sárga selymet	1	50
tavaly esztendőben egyszeris másszor is adott tehen		
es borju husul 26 fontall, téssen	1	54
item 1699 esztendőn parna hajert	2	
az biro veje 7 végh csipkét adott es 16 garatára borju hust	19	80
Summa kit adott a hat kántorra mai napigh	f. 332	d. 82

Es így adott többet be mind a hat kántorra, gyönne f. 9. d. 82, melyet az meszarszekbeli adojaba bélé tudtunk, mely volt ket esztendőre 16 f. Actum Oroszvar, die 2 July anno 1699.

OL. Zichy zsélyi lt. f. 24. et C. no. 11. (46.)

403.

1700. A szarvkői uradalom megszerzése érdekében különböző kölcsönöket vett fel Eszterházy:

Capitalia propter Dominium Hornstein levata . . . Item defalcandi, quos Judaeus Bertheimber a d. Gudeno ex supradictis Capitalibus percipit fl. 21.000 . . .

OL. Eszterházy hg. lev. Rep. 11. fasc. A. n. 31.

404.

1700. I. 19. Bécs. I. Lipót a magánosokat a nyers-arany s -ezüst vásárlástól eltiltó Erdélyhez intézett rendelete, egyúttal eltiltja a zsidókat és görögöket a nemesfém bányák közelében való tartózkodástól.

Leopoldus divina favente clemencia electus Romanorum imperator stb. fidelibus nostris illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus, prudentibus, item ac circumspectis sincere nobis dilectis consiliariis nostris regiis Transsylvaniae, supremis et vice comitibus, iudicibus, viceiudicibus nobiliumque quorumvis comituum supremis item et vice capitaneis, iudicibus, vice iudicibus regiis, quorum-

cumque sedium Siculicalium magistris, insuper civium regis primariis et sedium iudicibus villicis, reliquisque senatoribus quarumlibet sedium districtuum ac civitatum nostrarum Saxonicalium, aliisque quibusvis populis et incolis ac inhabitatoribus, sic et peregrinis, quorumque nomine ditione nostra Transylvania constitutis et commorantibus, quorum interest, salutem et gratiam nostram Caesareo-Regiam.

Relatum est maiestati nostrae, qualiter campsiso auri et argenti vivi, quae omni lege et iure summo principi in Transylvania competit, in eam incident corruptionem, ut fortiori indigeat remedio. Quod sicuti in bono ordine vel maxime situm, ita ex eo haud dubie efficacius futurum sit. Hinc idem subsequentibus punctis comprehensum ad universarum praefatorum volumus, ita prout sequitur notitiam pervenire:

1-mo. Dictam campisionem auri et argenti vivi, tamquam propriam et maiestati nostrae solum competens Regale, a die prima mensis Novembris anni domini millesimi sexcentissimi nonagesimi noni inchoando, nobis reservavimus ac clementissime iussimus, ut hoc fine quidam certi per cameram nostram caesaream aulicam constituentur, quibus Gubernium nostrum regium Transylvaniae pro exigentia necessitatis in omni emergenti casu assistere tenebitur.

2-do. Innotuit nobis certo clandestinas auri et argenti vivi emptiones et venditiones adeo per abusum acrevisse, ut nisi seria eorundem inhibitio fiat, pretiosum Regale nostrum pessum iturum certum sit. Cui malo ut obviam eatur, medelaque feratur (siquidem poenae huiusmodi transgressioribus in legibus patriae praescriptae nimis exiguae et debiles sunt) et ut tale iam ferme inveteratum malum funditus evertatur, huiusmodi clandestinis negotiationibus acriorem praefigi poenam statuimus, et ideo fisco nostro iterum esto, eiusmodi clandestinis auri et argenti vivi emptores et venditores, praeter confiscationem corporis delicti, apud illos reperti, ulteriori multa quadrupli et dum secunda vice deprehensi fuerint, pro qualitate delicti et circumstantiarum, tamquam violatores et contemptores sanctionum et mandatorum nostrorum caesareorum, poena arbitraria corripere.

3-tio. Quae poenarum diversitas (cui accidit confiscatio molarum) ad illos quoque extendetur, qui aliis suas molas elocant et aurum ab illis furtive aut ad cameram campisionis non transmittant vel transmitti non curant, nec permittunt.

4-to. Inhibemus Haebreis et Graecis sub gravi et irremissibili poena, ne in locis vicinis, ubi auri et argenti vivi fodinae sunt, commorentur, et si qui illorum de clandestinis eiusmodi negotiationibus convincerentur, poenam in corpore et sanguine luant.

Datum in civitate nostra Viennae Austriae, die 19-a mensis Januarii anno domini 1700 regnorum vero nostrorum Romanorum 42. Hungariae 45, Behemici 44.

Leopoldus stb. L. S.

Comes Samuel Kalnoky.

Ad mandatum sacrae Caesariae regiaeque maiestatis proprium:

Andreas Sz. Kereszti

1700. április 6. A szentmiklósi uradalom urbárium a (készült 1699-ben).

Szent Miklós: Observatio. Valamikor sido avagy más rend béli ember arendában nem, az adon kívül valo proventusokat az fellyeb meg irt modalitas szerint tartoznak a dominus terrestris számára fizetni, most pedig bizonyos nevű sido arendában bírja ezeket, úgy mint a szent miklóssy vámot, száraz korcsmát es malmot, also verecskej vámot, korcsmát es zavatkai korcsmát in et pro f. Ungaricalibus 160, sub dato 22. Decembris 1699. alkudván, azért száraz korcsmáért fel tett adobul f. 16. defalcálván, marad az ado a falu censussával edgyut f. 69. 92 d. . .

Vam itt egyeb nintsen száraz vámnál, mellynek proventusa per annum boldogh üdőben volt circiter f. 100, most bírja arendában a sido (a mint fellyeb iratott, folio 12.), ser, palinka korcsmával, a mint Podheringben iratatot in f.

Szollyva: Malom az ur számára itt egy vagyon, a bisztrai patakon egy bokor köre forgo. A molnár benne eötödös, heti kenyérre rendeltetett, mixturae vam fél véka, vasat, követ az köz vambul vesznek. Diszno hízalással tartozik a molnár per annum 1. Most ennek a malomnak a proventusat a sido arendában tartya, ad per annum a földes urnak f. Ungaricales no. 40.

Alsó Verecske: Vam. Ezen faluban a melly vám vagyon, a mint referállják hittel, megh arendában a sido nem birta, a tiszték ugyan arendában szokták volt el adni másoknak ad minimum in f. 25, mostan pedig a sidonál arenda alatt vagyon, a mint Szent Miklóson annotáltott.

Maksoy Ferenc: Urbáriumok. XVI.—XVII. század. Bp., 1959. 565, 566, 572, 594.

1700. V. 25. Gyulafehérvár. A gyulafehérmegyei zsidó hitközség 1000 arannyal kezességet vállal a hamis pénz forgalomba-hozásával vádolt Zsidó Márton nevű köröspataki zsidóért.

Anno 1700 die 25 May Fejér vár várossában, leven egy Sepsi széken Köröspatakon lako Sidó Márton nevű Sido holmi rosz penzeknek eő nála találtatása miatt fogva, de minthogy dolga el nem igazitathatolt, a méltóságos Regium Gubernium az egész Fejérvár Sido companianak mellette lött instantiáját a közelebb következendő ország-gyűlésig kezeség alatt elbocsátatta úgy, hogy az akkori ország gyűlésin a kezessek sístállják, ha pedig nem sístáltak, eo facto ezen megírt Sido Compania a méltóságos Gubernium ezer aranyat exequáltathasson, exclusis omnibus iudicii remediis.

Lötek azért ezen fen meg irt Sidó Mártonért kezesek sub modis et conditionibus praemissis ezek, úgymint:

1. Sintron Dániel Compania bírája	5. Zavára Mojzes
2. Sintron Joseph	6. Sintron Abraham
3. Kalbo Abrahán	7. Leb Mihállj
4. Keny Mojzes	8. Hirs Evhranicz

magok és az egész companiabeli sidoknak képekben, kezeket bé adván minekünk, magokat obligálák a fen meg irt conditiok szerent ezen kezességre, melljet mjs sub sigillis nostris usualibus fide nostra mediante pro futuro testimonio meg irtuk és exhibealljuk.

Datum anno, die locoque ut supra.

P. H. Joannes Thorockai de Thoroczko Szent György
 es Stephanus Gidofalvi
 Tabulae Regiae in Transylvania iudices, scribae
 ac generalis notarius.

P. H.

OL. Erdélyi Gubernium. Polit. 870.

407.

1700. VI. 20. Az Oroszvár-i uradalom kimutatása a zsidók fizette adóról.

1699. Sz. Mihaly és karácsony kántora a Sidoknak tészen	f. 115	d. 50
1700. Sz. György kántora tészen	57	75
és így 3 kántorra tartoznak	173	25
Erre adtak be		
1700. 21 January adtak le partekát	28	8 ^{1/2}
1699. 7 Augusti adott	20	60
1699. 25 Novembris esmét	32	
26 January	26	25
1699. 20 July esmét	18	50
uvegesnek	8	60
item minden féle aprolékos partékát	15	
	149	3 ^{1/2}
Dan 2 Juny bringt widerumb gelt	24	1/2
	173	25

Költ Orosvar die 2 Juny 1700.

OL. Zichy zsélyi lt. f. 24 2t C. no 11.

1700. XI. 9. Szarvkő. A szarvkői uradalom inventariuma szerint egy házban 20 zsidó lakik.

Neufelt-en: „Alda befindet sich ain Herrschaftliche oder Edl Hausz, worinnen dermahlen 20 Paar Juden wohnen . . .”

OL. Eszterházy hg. lev. Rep. 11. fasc. A. n. 32.

1702. V. 6. Az erdélyi rendek a közterhek tárgyalásánál sérelmezik, hogy a kereskedéssel foglalkozók, köztük harmadik helyen a zsidók is, kiváltságaik alapján nem veszik ki részüket jövedelmeik arányában a közteher-viselésből.

. . . Porro confidenter iste Dominatio Status illustrissimum dominum comitem Seean rogant, ne ipsis obstaculum ponatur aliquod, in certae diversarum nationum nimirum Graecis, Armenis, Judaeis, Rascianis et id genus aliis, etiam non exclusis dominis Germanis, si forte tales aliqui reperirentur quaestoribus, sedem fixam: domum nempe vel hospitium habentibus, impositae contributionis puncto (non loquimur de mercatoribus mere tantam transeuntibus) his rationalibus. Leges et consuetudines semper practicae ostendunt, quod tales mercatores ultra id, quod in aerarium annuatim dare solebant, ad publices etiam Regni necessitates iuxta proportionem facultatum suarum concurrere debebant, super quo videatur compilata constitutio et alii articuli Regni . . .

Albae Juliae, 15-a Maji 1702. Obligatissimi servi

Gubernium et Status ac Ordines Transsilvaniae
comes Georgius Banffi m. p.
comes Stephanus Apor m. p.
comes Nicolaus de Bethlen m. p.

OL. Erdélyi Gub. Polit. 670.

1703. május 31. Gyulafehérvár. Vajdahunyad város vizsgálati jelentése Georgius Farkas vajdahunyadi arendator zsidó javairól.

Én szolgálja lévén Farkas György úrnak, tudom bizonyosan, hogy Fejérvárott lakó Mojszi nevű Sidónál el menetelének előtte circiter két héttel hagyott Bécsi Apprólék Gyöngybül, pántlikából és egyébből álló marhákat, az minthogy nekem mondta is ilyen szókkal Mojszi Sidó: Én vásárlottam Farkas György uramtól mintegy két száz forint érő portéká-

kat (de meg nem compultalta) ilyen formán, hogy mikor meg jönne Farkas úr, meg fizessék ő kelmének . . .

OL. Erdélyi Fisc. Lt. VI.

411.

1710. *A pozsonyi káptalan vizsgálata a kuruckorban zsidóknál elrejtett pénzekről:*

„14. dictus Paulus Rado habuit depositam cistam Jaurini apud Judaeum Isac Hirschl vocatum” . . . cista autem cum reliquis rebus (ruha és fehérnemű) mansit apud Judaeum”, a pénzt már elvitték a commissariusok.

OL. N. R. A. fasc. 10. n. 3.

412.

1710. *A kalóztól elfogott József Budum budai zsidó kiváltásához hozzájárulnak a londoni zsidók is.*

For what given to Joseph Budum (!) for the said *misva*. L 5.

R. D. Barnett, Transactions of the Jewish Historical Society of England. XX. 1964. 42. A jegyzetben Budum hibásan van azonosítva Posennal.

413.

1713. február 21. Bécs. *Öedt János Kristóf grófnak, mint a császári és királyi egészségügyi tanács elnökének utasítása, mellyel Moson, Sopron, Vas és Trencsén megyék, valamint a Csallóköz és a Szigetköz lakosságát felmenti a pestis miatt rájuk kimondott zárlat alól és megengedi nekik az Ausztriába menetelt, de ez az engedély nem vonatkozik a rácokra, a zsidókra, a koldusokra és a kóborló svábokra.*

Instruction, nachdeme vermög eingeloffenen nachrichten die leydige contagion in dem königreich Vngaren fast durchgehents nachgelassen, gleichwohlen aber ein und andere orth und comitat annoch entweder inficirt oder verdächtigt, andere aber denen verdächtigen comitaten und orthen sehr nahe gelegen, alss hat eine in sanitets sachen verordnete hoff-commission nach vnterschiedt der gefahr mit allergnedigister kayserlichen approbation einige comitat jedoch unter gewissen und nächtsfolgender praecautio der bisshero zu machen gehabtten contumaz völlig befreyet, andere aber die vorgeschriebene contumaz-zeith nach beschaffenen vmbständen limitirt, undzwarn:

1-^o seint die einwohner dess Wiselburger, Öedenburger und Eisenburger comitats, wie auch der grosen und kleinen insul Schütt, inn gleichen dess jenseiths der Donau gelegene Trenschiner comitats ohne einzige contumaz doch dergestalten inzulassen, daz sie . . .

5-to seint von dieser erlaubnuss ausgenommen alle Raitzen, juden, betteler, auch die herumb vagirende Schwaben, welche, sie mögen gleich herkommen, wo sie immer wollen, wan sie auch schon mit passen versehen wärn, keinerdings in diese Österreichischen lande einzulassen . . .

Actum Wienn, den 21-ten Februarii anno 1713.

Johann Christoph graff von Öedt manu propria, der Römisch kayserlichen, auch zu Hispanien, Hungern und Böheimb königlichen mayestät cammerer, nieder-österreichischen regiments rath und pro tunc praeses consilii sanitatis.

Soproni városi levéltár, Lad. XXIV et Y. fasc. 15. nr. 1084. számnál található melléklet.

414.

1713. VIII. 11. *A gyulafehérvári hiteshely III. Károly parancslevelére átírja Kohen Illés erdélyi zsidóbíró részére a zsidóknak Bethlen Gábertól kapott kiváltságlevelét.*

Nos requisitiore literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio capituli ecclesiae Albensis Transsilvaniae repositarum et locatorum ac aliarum quarumlibet iudiciariarum deliberationum, legitimorumque mandatorum regalium executores damus pro memoria per praesentes, quod pro parte et in personis egregiorum Mosis Kohen iudicis et Eliae pariter Kohen iurati Companiae Hebraicae ac reliquorum universae Companiae Hebraicae commembrorum in Transsilvania comorantium exhibitae sunt nobis et praesentate literae Sacratissimae Caesariae Regiaeque Maiestatis requisitoriae, sub sigillo eiusdem Regiae Maiestatis in haec verba:

Carolus dei gratia electus Romanorum imperator, semper augustus ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiae etc. rex. et archidux Austriae et Transsilvaniae princeps fidelibus nostris egregiis et nobilibus requisitoribus literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive in conservatorio capituli ecclesiae Albensis Transsilvaniae requisitorum et locatorum ac aliarum quarumlibet iudiciarum deliberationum, legitimorumque mandatorum nostrorum regalium executoribus nobis gratis, gratiam nostram Caesareo Regiam.

Exponitur maiestati nostrae in personis egregiorum Mosis Kohen iudicis et Eliae pariter Kohen iurati Companiae Hebraicae iuditione nostra hac Transsilvanica ubicumque locorum nominantur aut nostra in civitate regia Alba Julia commorandorum et existentium, nonminus reliquorum quoque eiusdem universae Companiae Hebraicae commembro- rum, qualiter iidem paribus universarum literarum donationalium, in- scriptionalium, compositionalium, transactionalium, consensualium, con- firmationalium, introductorialium seu statutorialium et superinde rela- torium fassionalium, venditionalium, emptionalium, concambionalium, ammonitorialium, certificatorialium, avocatorialium, adjudicatorialium, sententionalium, executionalium, inhibitionalium, prohibitionalium, con- tradictorialium, protestationalium et metalium ac aliarum quarumlibet totalium vel integralium, causalium ut et privilegiorum universorum et quorumlibet a divis quondam ditionis nostrae Transsilvaniae regibus et principibus iisdem perbenigne concessorum et elargitorum, eosdemque quovis titulo concernentium et tangentium in sacristia seu conservatorio nostro repositarum et locatorum ad praesens plurimum indigerent, essentque summe necessarie pro iurium tuitione suorum. Pro eo vobis, harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus acceptis prae- sentibus, statim vestras praescriptas in sacristia seu conservatorio vestro repositas et locatas diligenter requirere et reinvenire, requisitarumque et reinventarum tenor in transsumpto literarum vestrarum sub sigillo vestro eisdem exponentibus extradare modis omnibus debeatis ac tenea- mini, caveatis tamen ne fraus aut dolus hac in parte eveniat aliqualis.

Datum in possessione nostra Benczencz, die tertia mensis Augusti, anno millesimo septingentesimo decimo tertio.

Quibus sic receptis nos mandato S-ae Suae M-tis in omnibus uti teneremur, obedire et satisfacere volentes, universa capituli huius nostri prothocolla, literasque et literalia instrumenta, necnon regesta cuncta denique transumpta literarum in conservatorio nostro diligenter inves- tigando et expendendo, tandem post diligentem investigationem nostram reinvenimus literas quasdam privilegiales serenissimi quondam princi- pis Transsilvaniae Gabrielis Bethlen Judaeis Constantinopoli in Trans- silvaniam advenientibus indultas, quarum quidem terror et verbalis continetia sequitur in hunc modum:

(lásd Bethlen Gábor 1623. jun. 18.-i kiváltságlevelét)

Nos itaque sic requisitarum et reinventarum literarum privilegia- lium tenorem, non abrasarum, non cancellatarum, nec in aliqua sui parte suspectarum, sed omni prorsus vitio et suspitione caventium, de verbo ad verbum, sine diminutione vel augmento, vel variatione aliquali, praesentibus nostris inserentes in transsumpto praesente, sub sigillo nostro capitulari authentico, antefatis exponentibus iurium ipsorum fu- tura pro cautela, fideliter et conscienciose extradanda, duximus pariter et concedenda communi iustitia et aequitate suadente, legeque regni permittente.

Datum die undecima mensis Augusti, anno domini millesimo sep- tingentesimo decimo tertio.

A lap alján jobb felől: *Lecta, correcta et collata per eosdem requisiti-
tores. m. p.*

Papíron papírfelzetes pecséttel.
OL. Erdélyi fiscalis lt. VI. b. I. — A.

415.

1713. *Scacchi Ferenc vasvári főesperes Rohoncon egyházlátogatást
hajtván végre a zsidók számát 400-ban állapítja meg.*

4-o. Parochiae ambae Rohonzienses una Germanica, alia Croatica, quae habet filialem possessionem Csaita. Hec Croatica habet animas 750, ex quibus catholicae sunt ferme omnes exceptis 30. Notandum hic, quod utraque hec parochia per luem contagiosam, quae in eis valde se-
viit, populo valde minorata fuerit, quae tamen modo in dies augetur. Germanica vero parochia habet universim numero 1500, quarum catho-
licae sunt 490, reliquae vero Lutheranae. Sunt item Hebrei ad numero 400.

Házi: Die kanonische Visitation des Stefan Kazó archidiakon von Eisenburg-
Vasvár etc. 234.

416.

1715. III. 29. *Pozsony. Zichy Károly gabonát ad el a Kincstárnak Hirschl
Izsák-on keresztül.*

An heudt zu endgezetzten dato, ist zwischen ihro hoch gräflichen
Gnaden den hochgebohrenen Herrn Herrn Karl Grafen Zichy von Vá-
sonkó etc. an einem, dann den Isak Hirschl Oppenheimberischer bestöll-
ten Juden anderten Theils, nachfolgende Contract aufgericht und ge-
schlossen worden.

Erstlichen. Versprechen hochwohlgedachter Herr Graf innerhalb
vier Wochen frist, besagten Isak Hirschl zum Kaiserischen Proviant
Mehl in Altenburgen Maas zwölf hunderth Metzen Gutes ohnmangel-
bahr und gerechtes Getrayd, den Metzen zu zwey und dreiszig Gro-
schen gerechnet, dann acht hundert Metzen Waytzen zu drey und drei-
szig Groschen den Metzen gerechnet, und dieses in einer Summa auf
zwey tausend Metzen erwachsendes Quantum bis Gönyö in Comorner
Geschpannschaft liegend, auf eugner unchosten wölligen zu lieffern und
damit ehestens einen Anfang zu machen. Ingleichen

Andertens. Versprechen vor wohlgedachter Herr Graf auszer obge-
setzen Quanto, bemehlten Isak Hirschl in eben obbeschriebenen Hunga-
risch Altenburger Mass, annoch anderer zwölf hundert Metzen Waytzen,
den Metzen in fünf und dreiszig Groschen gerechnet, ohne Lieferung

und also fernerer Unkosten, auss den herrschaftlichen Traydt Kasten ausz folgen und abmessen zu lassen. Dahingegen

Letzlichen. Erbieth ich obernennter Juden Isak Hierschl, nach wohlgezogener Liefferung auch nach Empfang des letzten Quanti, alsoglich in guther überall gangbahrer Kaiserlichen Muntz ohne Abgang Paar und in einer Summa zu erlegen und zu bezahlen.

Dessen zu Urkunt seind zwey gleichlautendes Exemplaria aufgericht und jeden Theill eines unter des anderen Fertigung zue gestölt worden.

Actum Preszburg, dem 29-ten Monath Mertzen des 1715 Jahrs.

איזאק הירשל אפענהיימישר בעשמעללמזר אין דאברייך קיירליך מאנניץ

L. S.

OL. Zichy zsélyi lt. 21. rsz. fasc. 24 et C. no. 15. (34—35.)

417.

1715. április 21. Pozsony. Köppich Ábrahám, Jakab és Mózes zsidó testvérek azzal a kéréssel fordulnak a nagyszombati tanácshoz, hogy királyi kiváltságlevél birtokában engedjék meg nekik a városukban való letelepedést minden jót ígérvé.

Inclyte magistratus!

Perillustrres, spectabiles ac nobilissimi, generosissimi domini, domini nostri ac patroni nobis honorandissimi!

Vobis perillustribus, spectabilibus ac nobilissimis dominationibus vestris nostra privilegia novissime a nostra sacratissima caesarea regiaque maiestate propter nostra servitia praestita, accepta per dominum magnificum et liberum baronem Gabrielem Talovay fuerunt producta, sine dubio illa a vobis summo respectu fuisse accepta, responsio etiam per istum dominum magnificum nobis fuit transmissa hoc modo sonans scilicet, quod inclytus magistratus est pronus ad nostri augustissimi imperatoris mandatis parendum, sed quia libertas totius communitatis agitur, res fuit sic dilata usque diem secundam Paschatis, ubi omnes congregabuntur, etiam illustrissimus dominus commissarius imperialis ad restaurandum magistratum aderit, quocum rem remetiri volunt, qualem responsionem grato animo accepimus, spe freti etiam vivimus optimam nos ab illis resolutionem adepturos, a nostra parte talibus promissis in aliquam justam et aequam conventionem et accordam inituros, penes haec sumus hujus animi, quod nulli velimus esse molesti, nulli peregrino judaeo receptum dare, ne vestra privilegia ledantur, sed tantum paucis hominibus ab inclyto magistratu specificandis nostram quaesturam et negotia exercere et si licentiam nostris uxoribus et prolibus habitandi habeamus, tamen in isto passu vos perturbare nolumus, e contra unumquemque in sua necessitate juvare, bono pretio vendere et praeser-

tim inclyto magistratui tempore necessitatis succurrere. Et si nostra intromissio aliquibus erit damnosa, quot sunt tales 5 vel 6, sumus non solum millionibus animabus indemnes, sed etiam utiles, praesertim magnatibus. In consumendis propriis suis proventibus vestra privilegia nolumus laedere, possunt nostrum ratione manere salva, sed nobis dedit noster augustissimus imperator praerogativam, non aliis. Videamus Viennae et in Austria, ubi etiam judaei fuerunt delegati, tamen propter salutem regnorum, multarumque communitatum tam tempore belli, quam pacis fuerunt recepti, pulcherrimis characteribus donati, optimis tutelis et praesidiis gavisi, religioni nolumus esse offensi, continenter volumus vivere, sacro capitulo in omni occasione servire. Videamus Romae, ubi est summus pontifex, summum est ibidem religionis exercitium, tamen milleni tollerentur judaei, quare propter servitia ab illis praestita et praestanda etiam nos speramus fore, ut inclytus magistratus demonstrando suam sacratissimae caesareae regiaeque majestatis mandato obedientiam et considerando omnia allegata nullam amplius faceret difficultatem et nos ad conventionem ineundam vocaret et semper in summa devotione permanebimus.

Ejusdem inclyti magistratus, vestrarum dominationum perillustrium, spectabilium et nobilissimarum:

Posonii, die 21. Aprilis 1715.

servi obedientissimi Abrahamus, Jacobus et Moyses Köppich judaei et uterini fratres.

Kivül: Libellus supplex judaeorum ad civitatem hanc semet illocare petentium.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 235—8.

418.

1715. IV. 24. *Oroszvár, Zichy Károly bérbeadja az oroszvári zsidóknak évi 350 rénus frt.-ért a Lengyel-i udvarházat.*

Zu vernehmen, dasz auf anständiges anhalten und unterthöniges bitten der allhier in Markt Carlbürg, unter meinen Schutz und so genandten Lengyelischen Edl Hoff wohnenden Juden Gemein, wegen ihres ruhig verbleibens und kunftig ein jährlich reichendes Zinses, mich dahin entschlossen undt folgendermassen mit ihnen eins worden.

Erstlich. Damit bemehlte Juden Gemein beszer unterkommen sich mit wohlhabenden Juden vermehren und folglich ihrer Handelschaft desto fuglicher vorzustehen und dieselbe nutzlicher treiben möge, so habe derselben nicht allein die Erlaubnus ertheillet in obgemählten Hoff die Wohnungen zu vermehren, und solche zu ihren in meinen Waldung befindliche Bau Holtz zu fuhren zu lassen und zu Beförderung solches Gebaude zu gelegener Zeith, und auch die Tag- Wercker von meinen Unterthanen nach Nothdurf zu geben, und der gestalten obgedachten Juden mit der Robath vorhilflich zu sein nichts desto weniger.

Anderst. Wiel diser austruckliche Caution Bedingnus bei gesetzter haben, dasz ich die auf, solch ihr obbedeuther maszen führendes Gebaw auf wendente Unckosten keines weges entgelten oder irgend kunftig hin, von dem jährlichen Zins abziehen, oder aber auf ein und andern wegen jemahlen guth machen und bezahlen werde oder wolle. Dahin gegen aber

Drittens. Da sich etwann ein unverhoffter Fall einiger feyer Brunnsts oder Sturm windes (da vor Gott seye) sich ereugnete, wodurch der Hoff und zwar das alte Gebaw in schaden küme, als dann ein solch nöthiger Reparation wie auch andere dergleiche Flick werde, so dort und da in den alten Gebaw vonnöthen, nicht die Juden entgelten oder buszen, sondern der Herrschaft solle gebühren die unkosten zu tragen, und folglich das von seithen der obgemehlten Gemein auszugelegte Geld, erkandnus verständig Handwerks leuthen, von den jährlichen Zins abgezogen und ihren zu erfertigen.

Letzlichen. Zu mahlen ein solch obgemehlt Juden Gemein des herrschaftlichen Schutzes und Protestion sambt ihren Kindern und Nachkomblingen auch Haabschaften versichert, als haben sie auch dagegen versprochen zu der Herrschaft drey hundert fünfzig Gulden R. zum jährliches Zins auf zwey Terminen, nehmlich auf kunftig Fest Georgii (welches auch der Anfang des Zins und Gaaben seye) ein hundert fünf und siebzig Gulden; dann auf Michaily mehrmahlen ein hundert fünf und siebzig Gulden, unweygertlich Paar und richtig zu bezahlen, und der gestahlten auch künftig hin, solch ihren pactierten Zins und Gaben alle Jahr zu entrichten.

Zu wahrer Urkund mehrerer Versicherung ist meine hirunter gestöllte Fertigung so geschen Carlburg, den 24-ten Aprili des 1715.

L. S.

Graf Karl Zichy m. p.

OL. Zichy zsélyi lt. fasc. 24 et C. no. 14. (37—38.)

419.

1715. július 18. Nagykosztolány. Kochanovszky Ádám arról értesíti Zafirry Mihályt, hogy a zsidó kettejüknek csak 4 forint tiszteletdíjat adott, amivel nem voltak megelégedve. Egyébiránt megtudta, hogy az a bizonyos puszta csak zálogjogon van a nagyszombatiaknál.

Ayánlom köteles szolgálatomat kegyelmednek.

Szolgabiro uramat még Kosztolánt találván itt subscribaltottam eö kegyelmevel azon inquisitiot, de nem contentus a sido discretiojaval, mivel mind az kettönknek többet nem adot négy foréntnál. Azon dologban nagy informatiot vettem most itt Kosztolánt, hogy tudnyillik azon praedium csak in pignore volna nagyszombatiaknál. Megh is neveztik az embert, kinel vadnak levelek tüle. Ha azert sidoval szembe lehetnék, megmondanám kicsoda az az ember, nagyon használna recognitio tüle,

kiben attestálná, hogy non spectat ad Tyrnavienses, sed ad ipsum haereditas et quod iidem sint nisi usufructuarii. Ezzel maradok kegyelmednek

Kosztolán, die 18. Julii 1715.

köteles szolgája Kochanovszky Adam manu propria.

Titulus: nemzetes es vitezleö Zaffiry Mihály uramnak, nekem joakaro uramnak eö kegyelmenek adassék ibi, ubi.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 241.

420.

1715. Nagyszombat város közönsége a királyhoz benyújtott folyamodványában azt bizonyítja, hogy Lipót király által megerősített kiváltságuk értelmében jogosan fogták el a városuk területére lépő zsidókat, kik helytelenül állítják, hogy az országúton tartózkodtak volna és azt kérik, hogy e kiváltságuk háborítatlan élvezetében őket megtartani kegyeskedjék.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas, domine, domine naturaliter nobis clementissime!

Per benignum maistatis vestrae sacratissimae ratione quorundam judaeorum nuper in territorio nostre civitatis, videlicet ejusdem maiestatis vestrae Tyrnaviensis adversus judaeos secundum contenta benignarum confirmationalium Leopoldinarum sine fine privilegiato captorum nobis sonans directum mandatum homagiali obligatione, qua tenemur, humillime accepimus, cujus, ut et inclusorum continentis intellectis atefatam maiestatem vestram sacratissimam cum demississima nostri submissione in eversionem excellentissimi domini comitis a Kauniz nomine principum juniorum Liechtenstein tutoris et curatoris contra nos porrectae instantiae genuine informandam duximus territorium illud seu particulam territorii totius, ubi iidem judaei capti extitissent, innegabile quidem esset vulgarter Slavonico nomine Mniszke, Ungarico Barát-, alias Varátfölde nuncupatum intra nihilominus veras metas et limites ipsius civitatis haberi, immo fines territorii universalis longe adhuc ultra locum praedictae judaeorum capturae se extendere plane indubitatum, quod ex ipsa debito tempore peragenda oculata revisione, si necesse fuerit, demonstranda loculentissime apparebit, nec juvare hosdem judaeos, quod plaga illa territorii totalis tali, uti praescriberetur, vulgari nomine vocitetur, sicut enim et in aliis partibus territorii, quas particulas populus a longa consuetudine speciali nomine vocare consuevisset, uti nominaretur Volmut taliae terrae, quae tamen et similes plagae intra totale civitatis territorium clauderentur, prout metales literae demonstrarent. Via quoque, in qua reperi fuissent, non regia et publica, quemadmodum ex parte judaeorum adstrueretur, sed vix vestigia viae privatae agnoscerentur. Quod porro in benigno mandato exponeretur, eosdem nimirum judaeos ne territo-

rium nostrum attingant, in antecessum aurigam suam praemonuisse, id potius civitati hoc in passu deserviret, eo quod scientes judaei territorium nostrum privilegialiter esse prohibitum et tamen confisi aurigae Christiani, uti sibi persuasissent, sinceritati, semet docti et periculo exposuerunt, quomodo contigit in anno quoque 1693., cum certo similiter judaeo excellentissimi olim domini comitis Dominici Andreae a Kauniz, qui pro judaeo suo in territorio pagi Girincsir ad Tyrnaviam spectantis capto magistratum requisivit, patet ex annexa hic copia sub F, qui tamen judaeus non aliter, quam juxta consuetudinem punitus erga interpositionem praetitulati comitis demissus fuisset et ideo pro manutentione privilegii in tam magni momenti negotio quocunque tandem modo per territorium transire volentes, ibique deprehensos judaeos incolae et subditi civitatis capere, manibusque magistratus sui tradere studuisent, ut per hoc et privilegio contra sanguinem Christianum sitientes benigne elargito et titulo 12. partis 2. operis Tripartiti satis faciant, cujus privilegii manutentionis monumentum et memoria, tanquam monitor quispiam vivus in certo propugnaculo ipsius civitatis porta judaeica hodie quoque communiter vocato omnibus transeuntibus ad oculum manifeste praestaret, ubi adolescens Christianus per judaeos Tyrnaviae olim crudeliter occisus ex lapide effigiatus ab omnibus circumspiceretur, de quo immani judaeorum scelere Pomphinius etiam rerum Hungaricarum excellens scriptor decadi 5. librorum 4. folio 718. ita traderet, prout hic in extractu sub litera D. attuleretur, unde privilegium attactum contra judaeos a modo per totum maiestatis vestrae sacratissimae regnum Hungariae, verum et vicina ejusdem regna ac provincias palam et publice esse nullus dubitare potest. Quod autem civitas isthaec Tyrnaviensis adversus judaeos e territorio in perpetuum proscriptos et exterminatos in continuo usu privilegiorum suorum per observatam consuetudinem semper praeexstitisset ac in praesentiarum esset juxta admentem altetitulata maiestatis vestrae sacratissimae commissionem, ex benignis confirmationalibus piae et gloriosae reminiscentiae ejusdem maiestatis vestrae genitoris Leopoldi caesaris sub litera E. apparebit, hinc in communicato memoriali pro parte judaeorum contionanto quam illegaliter contraque auctoritatem regiam adstruatur, his verbis privilegia tanquam equitati contraria, nullisque legalibus rationibus irradiata etc. altissimo vestrae maiestatis sacratissimae iudicio humillime submittimus. Cum tamen privilegiorum nostrorum usus continuus esset et ideo pie memoratus Leopoldus olim imperator benigne confirmare, immo respective ampliare dignatus est, quod etiam ulterius manu teneat, defendere volumus. Quam injuriose etiam in eodem memoriali attingeretur, quod tam singulare privilegium, cujus virtute a duobus et ultra seculis adversus nefandissimos judaeos semper civitas gavisa fuisset, obsoletum dignoscatur, cum tamen obsoleta privilegia, illa de jure diceantur, quorum usus vel nunquam fuisset vel dudum cessasset, hujusce autem Tyrnaviensis... quin et hodie vigeret, quem recentissima alterius itidem judaei captivitas strictissime nunc in vinculis debendi exemplariter dilucidaret, qui dum duas personas judaeicas et ita pridem apud nos sane rationalis... datas ad Christianitatem

conversas subintellexisset, civitatem sub praetextu similis conversionis subingressus, easdem personas iterum ad judaeicam perfidiam multis persuasionibus reducere nitebatur. Leges antiquae ex decretis sanctorum Stephani, Ladislai et Colomanni regum de judaeis in Hungaria permissione commorantibus frustra in eodem memoriali allegarentur, quia nondum Tyrnavia temporibus eorundem regum exstitisset et post conditam civitatem sufficit pro eadem lex privata, nempe privilegium, quod non saltem privata lex de jure communi appellaretur, sed denominationem suam acciperet etiam, quod legem in particulari quoquo modo privet, neque per hoc in privato publicis regni constitutionibus praejudicaret, praesertim si in ratione, quae quamlibet legem commendaret, fundaretur, prouti allegatum Tyrnaviense privilegium in tali, qua major esse nequit ratione fundatum haberetur. Proinde ad augustissimum maiestatis vestrae sacratissimae thronum humillime occurrimus supplicantes de genu flexo, quatenus praedecessorum suorum gloriosae recordationis Hungariae regum ac recentissime desideratissimi genitoris sui Leopoldi privilegium nobis benigne elargitum in suo esse relinquere ac in usu ejusdem firmissime manutenere et contra judaeos conservare atque praetensione expositum judaeorum negotium et superinde porrectam instantiam seponere clementer dignetur. Quam gratiam et benignitatem maiestatis vestrae sacratissimae humillimis, perpetuoque fidelibus servitiis nostris remereri studebimus.

Praetitulatae maiestatis vestrae sacratissimae humillimi, perpetuoque fideles subditi:

N. N. iudex, consul, senatores et tota communitas liberae et regiae civitatis Tyrnaviensis.

Kivül: Ad sacratissimam Romanorum imperatoriam ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiaeque etc. regiam maiestatem, dominum, naturaliter clementissimum humillima instantia introscriptae civitatis Tyrnaviensis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 243—6.

421.

1716. január 11. Nagyszombat. III. Károly király a királyi ítélő tábla egyik jegyzőjének megparancsolja, hogy a nagyszombati tanács kívánságára az általuk megadott ügyben tartson tanúkihallgatást és annak eredményéről a királyi személyöknek tegyén jelentést.

Carolus VI. dei gratia electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, comes Habsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. fideli nostro uni ex tabulae nostrae iudicariae regiae juratis notariis salutem et gratiam. Expositum est maies-

tati nostrae nominibus et in personis fidelium nostrorum egregiorum, prudentum ac circumsectorum iudicis primarii, magistri civium, caeterorumque senatorum ac juratorum civium liberae regiaeque civitatis nostrae Tyrnaviensis, qualiter iidem exponentes in facto certorum quorundam negotiorum suorum coram clarius et uberius declarandorum fassionibus et attestationibus nonnullorum fidelium nostrorum reverendorum, honorabilium, spectabilium ac magnificorum, egregiorum item et nobilium, sed et ignobilium ac alterius cujusvis status et honestae conditionis utriusque sexus, tam ecclesiasticae quam saecularis quoque dignitatis hujus regni nostri Hungariae quorumcunque comitatum hominum, quibus videlicet ea manifeste constarent, ad praesens pro jurium suorum tuitione plurimum indigerent, essentque iisdem necessariis ac proinde iidem exponentes medio tui certam quandam pro parte sui attestationem seu testium inquisitionem fieri ac celebrari facere vellent lege regni admittente. Cum autem veritatis confessio fidedignorum hominum testimonia nemini forent deneganda, pro eo tibi harum serie firmiter praecipientes benigne committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus erga praefatos universos et singulos reverendos, honorabiles, spectabiles ac magnificos, egregios item et nobiles, sed et ignobiles ac alterius cujuscunque status honestae tamen conditionis utriusque sexus, tam ecclesiasticae quam saecularis quoque dignitatis dicti regni nostri Hungariae quorumcunque comitatum homines, quos videlicet praelibati exponentes aut homo vel procurator eorundem ad id specialiter deputandus duxerit nominandos, simul vel divisim constitutos personaliter accedas, ab iisdemque sub onere solutionis sedecim marcarum gravis ponderis in generali regni decreto superinde contento expressatarum, si qui forsitan praesentibus requisiti testimonium veritatis perhibere recusarent, per eos, quorum interest, vigore praescripti generalis regni decreti immediate et irremissibiliter exigendarum tui in praesentiam citatis et accersitis, a spiritualibus siquidem ad constitentiae eorum puritatem, a saecularibus vero ad fidem eorundem domino deo debitam, fidelitatemque maiestati nostrae et sacrae diademati nostro regio observandam qualis ipsis de iis omnibus rebus et negotiis, de quibus videlicet nominibus et in personis dictorum exponentium fuerint interrogati, constiterit certitudo veritatis, suo modo rescias, inquires et experiaris meram, plenam atque omnimodam certitudinis veritatem. Et post haec super hujusmodi fassionibus et attestationibus, dictorumque testium inquirendorum nominibus ac rescitae veritatis, universorumque coram te declarandorum serie literas tandem nostras ad fidelem relationem tuam coram personalis praesentiae nostrae regiae in judiciis locumtenente et consiliario nostro suo modo fiendam testimoniales relatorias sub sigillo nostro judiciali authentico apud eundem praesentiae nostrae regiae in judiciis locumtenentem et consiliarium nostrum habito jurium memoratorum exponentium futura pro cautela necessarias dandas esse duximus et concedendas communi suadente justitia, secus non factururus. Datum in libera regiaeque civitate nostra Tyrnaviensi, die undecima mensis Januarii anno domini millesimo septingentesimo decimo sexto.

Lecta et extradata per me Joannem Horváth Simonchicz, sacra-

tissimae caesareae et regiae maiestatis personalis praesentiae regiae in iudiciis locumtenentem et consiliarium manu propria.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 51—53.

422.

1716. I. 12. Soproni Űriszéki vizsgálat egy kislány körül, aki a szentostyát zsidónak akarta eladni.

Anno 1716. die 12. mensis January in libera et regia civitate Soproniensi comitatuque nominis eiusdem adiacente habita, ad requisitionem Celsissimi Sacri Romani Imperii Principis domini Michaelis Eszterházy perpetui in Frakno et incliti huius civitatis supremi ac perpetui comitis etc. penes compulsorium excellentissimi domini regni Hungariae palatini comitis Palfy ab Erdőd etc. per nos infrascriptos iudicem nobilium et iurassorem antelati comitatus praesens inquisitio iuxta subsequencia Deutri puncta peracta est.

De eo utrum?

Sciat fatens? quomodo in anno 1714 die vero 23 Septembris, dum processio Soproniensis in Pratis Marianis fuisset, et ibidem sub sacro cantato, ubi poenitentes communicassent eo tum etiam certa puella nomine Regina Rafainy vocata, octo aut novem annorum ad communionem accedens, quae postquam sacrosanctam Eucharistiae hostiam sumsisset, illico ad manus suas expuendo recedere volebat, quid cum venerabili facere intendebat et ad cuius persuasionem tam grande facinus attentare ansa sit?

Primus fatens Admodum reverendus dominus Franciscus Ignatius Pek, liberae regiaeque civitatis Soproniensis parochus, annorum circiter 37, ad puritatem conscientiae suae fassus est:

Quod in mense Septembri anni 1714, cum Sopronio processionem ad Prata Mariana duxisset, sub sacro cantato, ibi inter reliquos communicantes communicata erat certa puella, annorum circiter octo, vel novem, penes quam communicata pariter fuerat una femina rustica ex Csics, quae observabat, (prout faemina fassa est) quod puella hostiam in ore intra proprias ambas manus suas semicomplexatas expuerit; hoc videns faemina statim indicavit diacono assistenti, seu illi, qui pro securiori communionis patenam ori communicantium supponit, qui diaconus pontificanti ipsi fatenti, super patenam hostiam illam a saliva maditatam ad altare portavit, quam in corporali ad tabernaculum conservandam inposuit; finito sacro, in praesentia admodum reverendi patris quardiani monasterii in Pratis Marianis et lectoris Soproniensis ad sacristiam puellam venire fecerunt, et svavibus expiscare volebant, quare expuerit hostiam? et quid cum illa facere intendebat; cum fateri nihil vellet, petiit virgam minando puellae, si fassa non fuerit, licet si autem fassa fuerit veritatem, ipsi nihil fiet, monita tamen ne mentiatur. Puella ergo dixit, quod quidam Judaeus iuvenis, annorum circiter viginti, ipsi grossum pro-

miserat, si ipsi domum tulerit. Interrogaverunt puellam, utrum sciat, in qua domo maneat iudaeus, et utrum ipsum noscat? Respondit: ita. Post quod fatens cum patre quardiano Soproniensi, uno et latero ex dominis Soproniensibus in foro extra monasterium casu stantibus pro testimonio acceptis, cum puella domum Iudaei intraverunt, puella in culina substitit, et porta aperta cubiculi intro aspexit, et vidit tres Iudaeos cum faeminis et filia, monstravit ad iuniorem ex tribus iudaeis: iste esset; qui se innocentem cum dixisset, nec hac de re somniasse; requisiverunt dominum provisorem loci illius, ut ipsum examinaret, aut saltem examinandum custodiri mandaret; quod et factum est. Iudaeus ergo illo, etiam a domino provisoro ipsis presentibus, stricte examinatus tamen omnia negavit.

Quid est post factum sit cum Iudaeo, fatens ignorat.

Secundus fatens prudens et circumspectus dominus Jacobus Richardus Lanus liberae regiaeque civitatis Soproniensis senator, annorum circiter 43, i(uratus) e(xaminatus) fassus est: in Deutro nominata puella inter reliquos communicantes Venerabile sumpsisset, et iterum expuisset tunc fatens in sua adoratione constitutus, hac de re nihil populum factus, finitoque sacro, puella ad sacristiam, ducta fuisset, eotum etiam fatens eo se contuleret, ubi cum admodum reverendo domino domino parochio Soproniensi et nonnullis patribus Franciscanis dictam puellam strictissime examinantes, quae praepremis nihil revellare volens, exposit tamen taliter fassa est, quod quidam iuvenis iudaeus ipsi grossum promiserat, si domum ipsi tulerit, illa ultro etiam interrogabatur, utrum noscat Iudaeum? et sciat Iudaei domum, quae respondit: ita. Ad haec ipsius verba fatens cum domino admodum reverendo parochio Soproniensi, et patre Quardiano, necnon etiam aliis saecularibus cum puella pervenerunt usque ad domum Iudaei, quo intrando puella in culina substitit, ubi cubiculi ianua aperta fuerat, intus tres Iudaei cum faemina et filia erant, monstravit ad iuvenem in tribus, quod iste esset, Iudaeus vero cum se innocentem dixisset, statim dominus provisor requisitus erat, qui illo Iudaeum cum puella ad domum officinariam duci curavit, ibidemque praesentibus plurimis, puellam et Iudaeum strictissime examinantes, quid quod puella contra Iudaeum fassa est, ille omnia negavit.

Tertius fatens prudens ac circumspectus dominus Franciscus Kerpis liberae regiaeque civitatis Soproniensis exterioris ordinis senator, annorum circiter 56 i. e. fassus est, de totius rei serie nihil aliud scit, quam quod ubi dominus provisor Joannes Csitkovics Iudaeum et puellam curasset ad domum officinariam duci, ibidem sub examine inter reliquos etiam praesens erat, sed qualiter, et quibus circumstantiis puella Iudaeum accusabat, e contra Iudaeum quomodo se excusabat, genuine ipsi non occurrit, nihilominus provocat se fatens coramisanter, etiam per fatentem autenticatum est.

Super quo modo praevio praenominatorum testium fassionibus, manuumstrarum subscriptionibus usualium sigillorum inpraessionibus munitas praesentes dedimus testimoniales. Actum loco, die et anno ut supra.

L. S. Sigismundus Pásztori iudex nobilium comitatus Soproniensis m. p.

L. S. Alexander Tott iurator comitatus Soproniensis. m. p.

OL. Esterházy lt. KKK. Acta Criminalia. 1823. csomó II. (170—179.)

423.

1716. január 14. Nagyszombat. Simonchicz Horváth János királyi személynök bizonyítja, hogy a zsidók büntetés nélkül nem léphettek Nagyszombat város területére és hogy I. Ferdinánd királynak ezirányú kiáltáslevelét I. Lipót király is megerősítette.

Ad competentem in infrascripto negotio liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis erga me factam requisitionem fateor et recognosco, quod eadem civitas Tyrnaviensis a memoria hominum semper in continuo usu fuerit antiqui privilegii sui super non admittendis in civitatem et territorium ejusdem judaeis, uti inferius denotata benigna recognitio regia innueret, emanati, quia ipse etiam recordor judaeos in territorio eodem deprehensos arestatos fuisse et non secus, quam ad interpositionem aliorum erga solutionem mulctae conditioni et facultati arestatorum judaeorum proportionata dimissos extitisse. Quam civitatis praelibatae in capiendis, incarcerandis et puniendis judaeis in territorio antelatae civitatis deprehensis consuetudinem sacratissimus condam princeps gloriosae memoriae Leopoldus primus Romanorum imperator et rex Hungariae confirmato antiquo divi olim Ferdinandi primi toties repetitae civitati eatenus elargito privilegio clementer ratificavit, eidemque civitati, ut antiquam consuetudinem ulterius etiam continuare possit, plenariam concessit facultatem, quas literas Leopoldinas confirmationales approbatorias authentice emanatas ipse etiam vidi ac legi. Super quo praesentem recognitionem meam extradedi. Actum Tyrnaviae, die 14. mensis Januarii anno 1716.

Joannes Horváth Simonchicz manu propria.

Kivül: Inelyti domini personalis attestatio anno 1716.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 48.

1716. január 19. Nagyszombat. Orbán Pál pozsonymegyei szolgabíró és Platthy András pozsonymegyei esküdt gróf Pálffy Miklós nádor parancsára Szilincs, Harangfalva (Zvoncsin), Kisberesztovány és Spáca pozsonymegyei falvakban 21 tanút hallgatnak ki, akik egyöntetűen azt vallják, hogy a zsidók emberemlékezet óta kerülnek nemcsak Nagyszombat városát, hanem e város jobbágyközségeit is, nehogy elfogják és megbüntessék őket.

Anno 1716 die vero 13. mensis Januarii in possessione Szilincz comitatu hocce Poseniensi existenti et habita penes graciousum compulsorium excellentissimi ac illustrissimi domini comitis domini Nicolai Pálffy ab Erdőd regni Hungariae palatini, necnon praenominati incliti comitatus Poseniensis supremi ac perpetui comitus (titulus) etc., etc. ad instantiam liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis certam inquisitionem peregrimus super eo, an sciat testis, quod judaei territorium Tyrnaviense ingressi et ibidem deprehensi per magistratum loci puniri et mulctari soleant et haec puniendi consuetudo semper a memoria hominum et ultra observaretur?

Primus testis Joannes Csehy annorum circiter 65, secundus testis Joannes Rosnovszky annorum circiter 80, tertius: Jöannes Polyak annorum circiter 68, 4-tus: Martinus Kalman annorum circiter 70, 5-tus: Petrus Hulik annorum circiter 80 hi omnes subditi venerabilis capituli Poseniensis, incolae vero praefatae possessionis Szilincz, jurati examinati uniformiter fatentur se bene scire, quod a memoria et ultra judaei non solum territorium Tyrnaviense semper circumverint et idem ingredi ausi non fuerint, verum etiam omnium pagorum ad civitatem pertinentium territoria vitare studuerint, quos eadem territoria, ubi incautos ingredi contigisset, ibidemque deprehensi fuissent, semper usu continuo ad civitatem rapti, ibidemque per magistratum puniri et mulctari consueverint, soleantque etiam de praesenti. Hoc declarato per expressum, quod quotiescunque judaeos vel Leopoldopoli Posenium versus aut inde Leopoldopolim rusticana conducta commoditate commeari contingat, semper iidem judaei rusticos aurigas suos deprecari soleant ne ad territorium Tyrnaviense quoquo modo aut ex incautione et ignorantia aut vero ex deliberato eosdem vexandi studio divehantur asseverantes sibi eadem territoria ingredi sub gravissima poena vetitum singulariter esse.

Anno eodem et die eadem in possessione Zvonchin similiter peracta inquisitio.

Septimus testis Georgius Sztacho annorum circiter 60, 8-vus Michael Marsanicz annorum circiter 65, 9-nus Andreas Kosnyach annorum circiter 46, 10-mus Andreas Heriban annorum circiter 65, 11-mus Nicolaus Gazovicz annorum circiter 46, 12-mus Stephanus Majarnik annorum circiter 60 incolae Zvonchienses, subditi vero illustrissimi domini baronis Horvath Simonchicz, post prestitum juramentum fassi sunt, semper bene meminerunt et a majoribus quoque suis audiverunt, quod judaei territorium Tyrnaviense ita et pagorum ad civitatem eandem

spectantium territoria ipsi cavere soliti sint, ne ibidem deprehensi in civitatem capti ducantur, ibidemque per magistratum puniantur et mulcentur, immo cum possessio prenominata Zvonchin possessionis praefatae Rossindel, quae pertineret ad praefatam liberam regiamque civitatem Tyrnaviensem, advicinaretur, illucque judaeos divertere contingat, semper sibi cavere student, ne commeando territorium Rossindeliense ex praescita causa subingrediantur, cujusmodi judaeorum cautio et e converso liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis judaeos territorium Tyrnaviense et pagorum suorum subingredientium puniendi consuetudo semper a memoria et ultra observaretur.

Anno eodem, die vero 16. mensis Januarii in Kis Brestován.

Decimus tertius testis Georgius Voschinak annorum circiter 70, 14-tus Stephanus Kladiva annorum circiter 65, 15-tus Jöannes Nisnyanssky annorum circiter 36, 16-tus Nicolaus Szussedka annorum circiter 40 incolae Kis Bresstovanienses, subditi autem illustrissimi domini comitis Josephi Erdödy (titulus) etc. praevio juramento fatentur, bene sciunt, quod judaeis semper vetitum fuerit territorium Tyrnaviense ingredi, immo dum temporibus prioribus apud illos, in pago videlicet eorundem, certus judaeus habitasset, nunquam territorium Nagy Bresstoviense ex eo, quod pagus idem praescripte liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis esset, ingredi ausus fuerit. Recordantur etiam, quod semel in certo negotio per parochum Nagy Bresstovaniensem ad parochiam, quae vix quatuor vel quinque passibus a territorio Kis Bresstovaniensi distasset et sita esset, vocatus idem judaeus eorsum ire noluerit, verebatur enim, ne ibi, qua in territorio possessionis ad civitatem pertinentis deprehensus capiatur et in arestum ad civitatem deducatur, ibidem per inclytum magistratum puniendus et mulctandus.

Anno et die eodem in oppido Spacza.

Decimus 7-mus testis Georgius Sulko annorum circiter 53, subditus egregii Joannis Paxy, 18-vus Paulus Szlezak annorum circiter 78, subditus illustrissimi ac reverendissimi domini Pauli Spaczay, 19-nus Mathias Nadassky annorum circiter 38, subditus perillustris ac generosi domini Adalberti Sandor, 20. Georgius Judass subditus perillustris ac generosi domini Stephani Ghillany, annorum circiter 32, 21-mus Paulus Henchek annorum circiter 55, subditus itidem perillustris ac generosi domini Stephani Ghillany, incolae omnes Spaczenses, jurati et examinati fatentur, hi quoque hic in vicinitate existentes, a memoria sua recordantur, quod judaeis territorium Tyrnaviense intrare et illac commeare vetitum sit, qui, si ibidem deprehenderentur, per inclytum magistratum loci puniri et mulctari solerent, quod vero non tantum territorium ipsum Tyrnaviense judaei caveant, verum etiam pagorum ad eandem civitatem pertinentium. Fatetur decimus 7-mus in ordine testis, quod una occasione a judaeis conductus existens dum eos Zavar versus duxisset, eoque tempore in territorium Nagy Bresstovaniense cum iisdem pervenisset, a judaeis interrogatus fuit, in quali territorio tunc fuissent, quibus dum territorium illud esse Nagy Bresstovaniense respondisset, judaei statim territi fugae se dederunt, ne ibidem a quopiam deprehensi fuissent, asserentes sibi in illo territorio commeare non licere, quare

postea fatens ad territorium Zavariense traduxit et comitatus est, ibique judaei eidem egerunt gratias et pro fatigio ipsum contentarunt.

Super qua modo praevio facta et exacta praescriptorum testium recognitione praesentes literas nostris syngraphis, sigillisque propriis roboratas extradeditimus testimoniales. Datum Tyrnaviae, die 19. mensis Januarii anno 1716.

Paulus Orbán inelyti comitatus Poseniensis judex nobilium manu propria. Andreas Plátthy ejusdem inelyti comitatus juratus assessor manu propria.

Kívül: Inquisitio dominorum judicis nobilium et jurati assessoris.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 43—47.

425.

1716. január 23. Nagyszombat. Orbán Pál pozsonymegyei szolgabíró és Plátthy András esküdt bizonyítja, hogy Mihalovicz Mihály nagyszombati polgármesternek azt az állítását, hogy elmúlt nyáron egy bizonyos zsidót a város Barátfölde nevű területén fogták el, öt tanú igazolta.

Nos infrascripti judex nobilium et juratus assessor inelyti comitatus Poseniensis recognoscimus per praesentes, quod die et anno datarum praesentium penes judicariam perillustris ac generosi domini Antonii Palugyay de Kispalugya antelati comitatus vicecomitis commissionem pro parte et ad requisitionem liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis emanatam et assumptis ad latus nostrum providis Joanne Vrazicz annorum circiter 70, subdito perillustris ac generosi domini Stephani Ghillany, altero Joanne Gabalicz annorum circiter 70, subdito spectabilis ac magnifici domini baronis Thomae Maholany, Georgio Sulko annorum circiter 53, subdito generosi domini Joannis Paxy, Paulo Hencsek annorum circiter 55, subdito itidem perillustris ac generosi domini Stephani Ghillany, Mattheo, Nadaszky annorum 38, subdito perillustris ac generosi domini Adalberti Sandor possessionis Spacza in inelyto hocce comitatu Poseniensi adjacenti habitae, antelataeque civitatis territorio conterminae incolis et inhabitatoribus in et ad faciem loci illius, ubi et in quo videlicet praeterita hacce aestate certus judaeus compraehensus et ad dictam liberam regiamque civitatem captus per generosum dominum Michaelem Mihalovicz ejusdem civitatis consulem ibidem nobiscum praesentem demonstraretur, accendendo, oculateque revidendo eundem locum omnino in territorio saepius repetitae civitatis Barátfölde vulgo nominato esse manifeste comperimus, praedictique testes coram nobis retulerunt. Super qua ejusmodi oculata revisione praesentes dedimus recognitionales. Tyrnaviae, die 23. Januarii anno 1716. Paulus Orbán inelyti comitatus Poseniensis judex nobilium manu propria.

Andreas Plátthy ejusdem inelyti comitatus juratus assessor manu propria.

Kivül: Anno 1716. oculata dominorum iudicis nobilium et iurati assessoris.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 61—62.

426.

1716. január 23. Nagyszombat. III. Károly király parancsára Petok János királyi ítélőtáblai jegyző Dojcs, Sasvár (Sassin) és Szenic nyitramegyei, valamint Binóc pozsonymegyeyei helységeekben 9 tanút kihallgat, kik egyöntetűen úgy vallanak, hogy Ketzél zsidó fia Márkus tudta, hogy Nagyszombat város területére nem szabad lépnie, mégis ismételt figyelemztetés ellenére ezt megtette.

Nos Carolus VI. dei gratia electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, comes Habsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. damus pro memoria tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis, quod fidelis noster egregius Joannes Petok tabulae nostrae iudiciariae regiae juratus notarius et apud personalis praesentiae nostrae regiae in iudiciis locumtenentem et consiliarium nostrum scribam agens vigore subinserti benigni mandati nostri praeceptorio compulsorialis pro parte et ad instantiam fidelium aequae nostrorum egregiorum, prudentum et circumspectorum iudicis primarii, magistri civium, caeterorumque senatorum ac juratorum civium liberae regiaeque civitatis nostrae Tyrnaviensis sub sigillo nostro iudiciali authentico apud praelibatum personalis praesentiae nostrae regiae in iudiciis locumtenentem habito die et anno, locove in eodem contentis emanati, unigue ex tabulae nostrae iudiciariae regiae iuratis notariis sonantis et directi per mododictum praesentiae nostrae regiae in iudiciis locumtenentem et consiliarium nostrum suo modo exmissus, cuiusquidem benigni mandati nostri tenor sequitur hunc in modum: (*l. a 421. sorszám alatti oklevelet.*) Qui tandem abinde reversus sub iuramento suo in generali regni decreto superinde contento totiesfato personalis praesentiae nostrae regiae in iudiciis locumtenenti fideliter retulit eo modo, quomodo ipse eidem benigno mandato nostro praeceptorio compulsoriali ex debito homagialis obligaminis sui in omnibus semet humillime accommodare satagens diebus decima sexta, decima septima et 23-a mensis labentis et anni currentis infrascriptorum in locis subsequentibus specificatis infranotatos testes, quos nimirum supranominatorum exponentium homo denominaverat, personaliter accedendo ab iisdem juxta subsequentia De eo utri puncta praemisso ipsorum iuramento in generali regni decreto praescripto, quorumquidem De eo utri punctorum series sic sonat: De eo utrum?

Primo fateatur testis iudaeus Ketzél cognominatus ubi residet? et cuius sit subditus actualis?

Secundo illa pecunia, quam in territorio Tyrnaviensi anno proxime praeterito captus penes se habuit, an fuerit illius propria vel in parte mutuata et a quo? quidve desuper constat testi, circumstantialiter declaret.

Tertio nominet testis, qui adhuc praemissi negotii haberent notitiam.

Quarto utrum sciat testis, quod judaeis, signanter Marco Ketzel optime constet, constiteritque territorium Tyrnaviense iisdem esse prohibitum?

Instituta judiciaria inquisitione talem, quae sequeretur, expertam veritatis reportasset seriem.

Primus testis Jacobus Abraham hebraeus, subditus excellentissimae domine comitissae Czoborianaë, annorum circiter quadraginta octo, in oppido Szenicze comitatu Nitriensi adjacente habito residens praevio juramento sub Dio nudipes in vestitu suo quotidiano ob carentiam pilei et pallei judaici supra tabulam Moysis deposito in eodem oppido examinatus ad primum fatetur judaeum Ketzel cognominatum residere in Luntemburgh, subditumque esse Lichtenstajanum. Ad secundum penitus nihil. Ad tertium judaeum Abraham in Sassin residentem bonum testem manifestavit.

Secundus testis Moysis Beneamin hebraeus, subditus celsissimi principis a Titrichstain, annorum circiter triginta octo, aequè in praescripto oppido Szenicze commorans, modo, quo praecedens, praestito juramento ibidem examinatus fassus est ad primum judaeum Ketzel dictum subditum esse Lichtenstajanum residereque in Luntemburgh, verum sub potestate praetitulati principis a Titrichstain, tanquam tutoris Lichtenstajani eundem existere, de tutela vero comitis a Kaunicz fatentem dubitare. Ad secundum audita retulit ad materiam nil deservientia. Ad tertium revocat se ad Jacobum Sveida judaeum pro meliori informatione.

Tertius testis Jacobus Izak, alias Sveida hebraeus, subditus excellentissimae dominae comitissae Czoborianaë, in possessione Dojcz comitatu praeattacto Nitriensi existente subinde residens, annorum circiter quinquaginta trium, in jamfato oppido Szenicze ea, qua praecedentes testes modalitate juratus, examinatus ad primum fatetur, uti praecedens testis, addito eo, quod comes a Kaunicz aequè tutoratum gereret Lichtenstajanum. Ad secundum scit pecuniam, quam apud se habuit judaeus filius hebraei Ketzel, Marcus nominatus, qui in territorio Tyrnaviensi anno proxime praeterito, quod fatens ipsemet optime se, reliquosque judaeos scire iisdem esse vetitum affirmat, captus erat, quia conquaestoralis fuit, adeoque pro certo fuisse propriam, ex quo alter filius praefati Ketzel judaei Jacobus Sassinii actualiter residens, qui cum praedictis judaeis Ketzel nimirum genitore et Marco fratre suis conquaestor esset, partim propriam pecuniam in florenis quadringentis, partim vero a judaeo Posoniensi Spire cognominato mutuatam et in florenis octingentis constantem Jaurini in praesentia fatentis, ex quo pro socio adscitus fuisset, pro coemptis centum duodecim bobus anticipato deposuisset. Id quoque manifeste constat fatenti, quod hebraeus Ketzel quatuor mille florenos

Lichtenstajanos pro quaestu boali circa festum Sancti Georgii militis et martyris anni praeteriti millesimi septingentesimi decimi quinti (1715. *április 24.*) a principe Titrichstain, tanquam curatore Lichtenstajano, mutui nomine usque eorum futura festa Natalitia sexcentos vel septingentos florenos loco interesse praestare erga certum contractum se obligans levasset, cui et certam pascuationem in bonis Lichtenstajanis in praescripta summa interessali usque praedictum tempus altefatus princeps cessisset, prout et dum alii quaestores in eandem pascuationem pecora sua impulissent, eidem hebraeo Ketzal solvere debuissent, mutuatam vero summam a judaeo Spire et restans residuum pretium pro praescriptis bobus Jaurini coemptis idem judaeus Ketzal ex levatis per se quatuor mille florenis Posenii persolvisset. Ad tertium testes bonos hebraeos David Abraham in Sassin degentem et Lebel apud Herschl judaeum Poseniensem servientem, qui cum attacto Marco judaeo capti erant in territorio Tyrnaviensi, necnon Joannem et Martinum Szulik esse protulit.

Quartus testis providus Joannes Szulik inhabitator oppidi Sassin, annorum circiter quadraginta, praestito ibidem juramento et addito quarto De eo utri puncto fatetur ad primum, prouti in ordine secundus testis. Ad secundum declarat audivisse a judaeo Marco, filio judaei Ketzal, pro quaestu levasse certam summam pecuniarum, sed utrum ex illa attunc, dum in territorio Tyrnaviensi captus erat, penes se habuerit, ignorat fatens, nihilominus tametsi ab alio levasset, propriam jam fuisse ex eo fatens asseruit, quia sciret cursum quaesturae, ex quo ipsemet quaestor esset asserendo, quod dum fatens pecunias ab aliquo levaret et si post breve temporis spatium perirent, damnum ipsemet pati deberet. Pecuniam autem, quam fatens in liberationem judaei Tyrnaviae aretati exposuit, in quibusdam rebus mercantilibus ex toto per judaeos esse complanatam. Ad tertium Jacobum Ketzal judaeum Sassiniensem pro bono teste declarat. Ad quartum affirmative.

Quintus testis providus Martinus Szulik in oppido Sassin degens annorum circiter viginti novem, ibidem deposito juramento ad primum de subditate et residentia judaei, uti praecedens, de tutoratu autem absolute ignorat. Ad secundum audita refert. Ad tertium aequae, uti praecedens. Ad quartum affirmative, quin imo dum fatens cum judaeo in quarto Deutri puncto specificato itinerans aliam viam, ut evitent territorium Tyrnaviense, praescripsisset, respondere unum ex judaeis melius se scire viam.

Sextus testis Jacobus Ketzal hebraeus in oppido Sassin degens, annorum circiter triginta quinque, subditus Lichtenstajanus, sub pileo judaico, in vestitu quotidiano, nudipes supra tabulam Moysis et sub Dio praestito juramento ad primum fassus est, uti praecedens in ordine tertius testis. Ad secundum fatetur genitorem suum judaeum Ketzal mutuo circa festum Sancti Joannis Baptistae a titolato principe Titrichstain et comite a Kaunicz accepisse florenos quatuor mille Lichtenstajanos erga certum contractum pro quaestu boali, quam summam pecuniariam una cum loco interesse septingentis florenis contractualiter per praedictum genitorem suum obligatis post festum Sancti Michaelis archangeli res-

tituere tenebatur, cui pro coemendis pecoribus certa quoque pascuatio in praescripta summa interessali cessa erat, quam praefatam summam quatuor mille florenorum in praescripto termino per judaeum Ketzal restitutam fuisse affirmat, de persolutione autem septingentorum florenorum tanquam interessalium pro hic et nunc fatenti minime constaret. Pecuniam vero, quam judaeus Marcus, frater fatentis, apud se in territorio Tyrnaviensi captus habuit, ex eadem mutuata per suprafatum genitorem suum summa fuisse asseruit. Ad tertium praeter se neminem meliorem posse testem esse sciret, siquidem ipsemet conquaestor esset parentis judaei Ketzal et duorum fratrum suorum. Ad quartum affirmative.

Septimus testis David Abraham hebraeus subditus excellentissimae dominae comitissae Czoborianaë, annorum circiter viginti unius, in jamfato oppido Sassin commorans, ea modalitate, qua antecedens testis, ibidem juratus, examinatus, uti praecedens testis, ad primum fassus. Ad secundum declaravit fatens, dum Sassinio cum judaeo Marco Szeredinum movisset, protulisse eundem coram fatente habere apud se pro coemendis pecoribus propriae pecuniae florenos quingentos et si hoc non sufficeret, reliqua pecora ad dicam accepturum. Ad tertium Posoniensem Lebel judaeum bonum testem posse esse protulit. Ad quartum affirmative.

Octavus testis providus Franciscus Szulik inhabitator oppidi Sassin, annorum circiter viginti octo, praemisso juramento ad quartum punctum examinatus fassus est optime constitisse Marco Ketzal judaeo, reliquisque cum ipso existentibus territorium Tyrnaviense iisdem esse vetitum, ex quo in possessione Binocz circa hoc discursum praevie habuissent, prout et dum Binocziensis judex dominalis svasisset praedicto Marco judaeo, ne casu quo invaderet territorium Tyrnaviense, praestaret sibi ex incolis illius loci unum conducere hominem, non curaretque quinque vel sex grossos eidem dare, verum alter judaeus Lebel nominatus cum mododicto Marco judaeo existens respondit, optime se scire viam versus Szeredinum, neque quempiam indigere, prout et idem judaeus arripendo e manibus fatentis flagellum equos conscendisset, reliquosque judaeos vexisset, qui dum prope terminum illius loci, ubi depraehensi erant judaei, appropinquassent, vidissentque certos numero falcatores obviam currentes, attunc etiam fatens allocutus fuisset judaeum in equis sedentem, fors erravimus viam potius redens, interim non curato hoc judaeus iterum respondit his verbis: pluries de nocte hac transivi, quam tu de die, velociusque ex post prepulisset equos, quasi territorium eo citius transire satagens.

Nonus testis providus Georgius Scsasny in possessione Binocz comitatu Posoniensi adjacente degens, subditus excellentissimae dominae comitissae Czoborianaë, annorum circiter septuaginta trium, praemisso juramento ad primum fassus est nihil. Ad secundum ignorat, utrum judaeus in territorio Tyrnaviensi captus habuerit aliquid pecuniae et qualis, verum Joannem Szulik inhabitatorem Sassiniensem, qui eotum comes itineris judaei erat, certos quingentos sex circiter florenos, quos Tyrnavia ex nundinis Sancti Viti allatos et apud fatentem depositos

praevisse habuisset, levasse, ad seque accepisse et ad currum in platea stantem, quo simul cum judaeis vehebatur, attulisse. Ad tertium nihil. Ad quartum affirmative ita et praecedentis immediate testis respectu sui fassionem certiorat.

Super qua modo praevio instituta judiciaria inquisitione ad fidelem antelati tabulae nostrae judiciariae regiae jurati notarii relationem coram supradicto praesentiae nostrae regiae in judiciis locumtenente factam praesentes literas nostras relatorias testimoniales sigillo nostro judiciali authentico apud toties fatum praesentiae nostrae regiae in judiciis locumtenentem et consiliarum nostrum habito communitas jurium memoratorum exponentium futura pro cautela necessarias extradandas esse duximus et concedendas communi suadente justitia. Datum in libera regiaeque civitate nostra Tyrnaviensi, die vigesima tertia mensis Januarii anno domini millesimo septingentesimo decimo sexto.

LECTA ET EXTRADATA PER ME JOANNEM HORVÁTH SIMONCHICZ SACRATISSIMAE CAESARAE ET REGIAE MAIESTATIS PRAESENTIAE REGIAE IN JUDICIIS LOCUMTENENTEM ET CONSILIARIUM MANU PROPRIA.

Correcta in margine per me suprascriptum manu propria.

Kivül: Inquisitio per dominum juratum.

Országos Levéltár Budapest. Filmtár doboz C. 356. nr. 51—60.

427.

1716. január 29. Nagyszombat. Pyber László almissai választott püspök bizonyítja, hogy a nagyszombati tanács régi gyakorlat alapján a városuk területén elfogott zsidókat bebörtönözte és megbüntette.

Infrascriptus recognosco per praesentes sub puritate constientiae, quod ab annis quam plurimis liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis magistratus judaeos tam in civitate quam in territorio Tyrnaviensi deprehensos ex antiqua praxi semper curaverit capi, arrestari et etiam poena proportionata puniri. Datum Tyrnaviae, die 29. Januarii 1716.

Ladislaus Pyber manu propria, electus episcopus Almissiensis.

Kivül: Illustris ac reverendi domini Ladislaí Pyber attestatio anno 1716.

Országos Levéltár Budapest. Filmtár doboz C. 356. nr. 65.

428.

1716. III. 29. Oroszvár. Zichy Károly bérbeadja oroszvári sörfőzőjét a győri Hierschl Izsáknak.

Én vásonkői groff Zichy Károly s. s. adom emlékezetül a kiknek illik, hogy ezen nemes Mossony vármegyében, ugyanitt Oroszvárrott saját örökös fundusomon lévő sörfőző házam iránt győri Isack Hiersel

névő sidoval ezen allat megh irt conditiok allat concludaltam es alkut-
tam megh

Elsőben, hogy ezen sörfőző házat minden eszköziuel edgyütt, annak minden hozzá valo fölygei, rettyei, erdei és robotájan kívül, csupán csak az házat az mint fölyeb sörfőzésbe tartozo requisitumial aról valo inventarium szerint a megh nevezet sidonak a jövő szent György naptul fogvast négy egész esztendők el folyásáig bocsátottam kezéhez, a mely sörfőző háztul es annak hasznátul

Másodszor tartozik most említett Hiersl sido esztendönként négy száz es eötven Rhenes forentokat fizetny es az uraság szükségére akóját ött garassáual mindenkor olcsobban elegendő sört bé szolgáltatni. Ellenben

Harmadszor az egész ittvalo Mossony vármegyei jozzagomban ne légyen szabad a sört a helységeknek más honnét, hanem egyedül a megh nevezet sörfőző háztul vitetny.

Negyedszer, ha az fölyül meg nevezet idő ki telik, masok előtt nem csak praemptija légyen a contrahens sidonak, söt a praemitiot is tartozék mind a két rész egy más ellen egy fertaly esztendöuel praemittalny.

Eötodszor, az uraság molnánya tartozek a maltzot annak idejében hátra maradás nélkül el késziteny. Továbbá

Hatodszor, azon sörfőző házhoz a minemü szükséges épületbéli reparatiok kivántatnak, azokat az uraság tartozik megh csináltatny es mindekenben protectioja allá veny.

Hetedszer, az sörfőzéshez szükséges árpa megh vételében az uraság jozságában mindenut szabad praemptioja légyen, azon az áron tudnia illik, az mind mások fogják veny, ugy szintén az uraság árpáját is tartozék az említett contrahens sido el veny, illendő áron, az mint az urasággal megh alkhatic.

Nyolcadszor, kitül Isten ójon, hogy ha az helységben valamely véletlen tűz által valamely veszedelem történnek, ugy hogy az által a sörfőző ház is el találna égny, azon kár ne a sörfőzőnek, hanem az uraságnak adscribáltassek; ellenben pedig, hogy ha zon sörfőző ház a contrahens sörfőzője vagy cselédje gondviseletsége miat találna megh égny, tehát az ollyas kár a contrahens félnek es annak embereinek imputaltassék.

Kilenczedszer es utolszor. Ezen meghirt sörfőző házat minden quartely, portio es robotabéli immunitással a megh irt időig pacifice birván, ha mind azon által azon idő allatt olly nyilván valo háboru (kitül Isten ójon) találna intervenialny, a mely miatt sörfőzést interrumpalny kénytelenitetnék, tehát in illo casu a contractualis censust avagy penzt se tartozzek a contrahens fél az uraságnak praestaltny.

Ennek nagyobb erejére két hasonlo contractualis instrumentum erigaltatott, a melyet mindenik contrahens fel subscribalván, kinek kinek egy exemplar assignaltatott.

Datum Oroszvár, vigesima nona Marty, anno millesimo septingentesimo decimo sexto.

Grof Zichy Karoly m. p. L. S. ז"ל משה צבי הרר' יצחק בן הרר' L. S.

OL. Zichy zsélyi lt. fasc. 24 et C. no. 20.

1716. V. 29. Oroszvár. A Zichy-uradalom elszámolása a zsidó községgel.

Anno 1716 den 29 May ist die Abrechnung von April 1715 bis den 22 April 1716 geschlossen worden mit denen Karlburgen Juden, welche contingent ist

	f. 350	
item von einem Heysl	30	
	<hr/>	
	380	

Solutio

Anno 1715 den 22 April	f. 175	
den 22 Augusti	f. 100	
ohne dato den hochg. Fraun Gräfin Quittung	50	
item an Ausszuges undt in Geldt	56	30
dem Ochsknecht Garsia Tuch auf zwey . . . und drey Hosen $7\frac{3}{4}$ mit sambt den Schnurn undt H(. . .)	12	
zwey Elln Leynwanth pro 16 x.		31 $\frac{1}{2}$
Diese defalcirt von Gebühr befindet sich dann so mehr bezahlt haben	13	61 $\frac{1}{2}$
Zum beytl besetzen hat der Schmidt in die Mühle gegeben 18 Elln Leynwanth pro 9 x.	2	36 x.
Dem 17 Aug. 1716 haben die Juden mehrmahlen abgefuret in Paaren	70	
Ein rothen Zeug zum Pfan (. . .) wie ihro Gnaden der Herr Graff abgefertiget sindt auff dem Wasser zusamben		75
undt also auf dem 1716-ten Jahr all Abschlag abgefirth	86	72 $\frac{1}{2}$
In allem auf dem Vor und hinzige Jahr abgeführt worden	466	72 $\frac{1}{2}$

OL. Zichy zsélyi lt. fasc. 24 et C. no. 18. (29)

1716. Nagyszombat város közönsége Kaunitz Ulrik Miksa gróf követeléseivel szemben, akinek Ketzelt nevező lundenburgi zsidó alattvalójának fiát, Márkot a város területén az elmúlt évben elfogták és bebörtönözték, majd 800 forint váltságdíj ellenében szabadon engedték, a királyhoz írt folyamodványukban azt bizonyítja, hogy Lipót király által megerősített kiváltságlevelük értelmében jogosan jártak el, miért is ebből az ügyből kifolyólag királyi védelmét kéri.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas, domine, domine naturaliter clementissime!

In facto praetensionis nomine domini Udalrici Maximiliani comitis a Kaunicz contra nos formatae humillime duximus maiestati vestrae sacratissimae repraesentandum, quod asseratur quidem anno superiori 1715. in Aprili judaeus Ketzelt cognominatus et in Luntenburg commo-

rans accepisse mutuo ac ad creditum pro quaestura sua quatuor mille florenos a dominio Lichtensteiniano, sed hoc probari nequeat, quod tempore subsecutae incaptivationis filii sui nomine Marci in territorio nostro deprehensi modofatus ejusdem filius habuerit aliquid penes se ex memorata pecunia et dato per inconcessum habuisset, eam jam non dominalem, verum judaei ex contractu mutui propriam fuisse evadit, ea siquidem mutuorum natura, ut esto mutuata pecunia pereat, debitor nihilominus creditori suo satisfacere debeat, immo rationabiliter praesumendum veniat, mentionatum Marcum exinde nihil habuisse, nam quidam Joannes Szulik incola oppidi Sassin commercium habens cum praedictis judaeis comparavit Tyrnaviae in nundinis Sancti Viti ex divenditione mercium suarum vel potius judaicarum florenos quingentos, quos attulit ad pagum Binyocz et ibidem per judaeum Szeredinum ad nundinas profecturus levandos reliquit. Hujus pecuniae fecit mentionem repetitus Marcus, dum Sassinio ad praetactas Szeredienses nundinas movisset, coram altero judaeo, quod propriae pecuniae habeat florenos quingentos ex praescitu et supposito in Binyocz existentes, eumque praestolantes, prout et eorum cum nominato Joanne Szulik perveniens eandem pecuniam levarunt et sic ulteriori itineri semet accingentes judaei in et ad territorium Tyrnaviense pervenerunt, in quo penes captos non plus, quam antelati quingenti floreni et aliquot inventi sunt et haec est illa pecunia, quae nominatur dominialis, revera autem judaica. Quare non recte informarunt praetitulatum dominum comitem, merumque fecerunt praetextum, quod pecuniam dominalem amisissent, apparet res ex eo, quia reliquum etiam, quod ad florenorum octingentorum nobiscum pactatorum exolutionem desiderabatur, praenuncupatus Joannes Szulik complanavit, huncque ipsi judaei jam contentarunt, quod utique non fecissent, si in praedeclarata pecunia aliqua pars fuisset dominialis, sed reliquissent eam dominio per idem dominium requirendam. Verum quidem est judaeus Ketzal ex lucro in antefatis 4 mille florenis acquisito detinuisse aliquod centum florenos, quos alias dominio juxta contractum loco interesse praestare deberet, ut hoc praetextu semet contra nos juvare posset, sed id non spectare ad praesentem materiam, patet ex praemissis. Et licet circa praetensam dominalem pecuniam actori incumberet proba, nihilominus in contrarium pro informatione producimus documentum sub A., quo vero ad confirmatorium gloriosae reminiscentiae Leopoldi imperatoris et regis nostri clementissimi privilegium nobis benigne elargitum, quod ab adverso dicitur nulli inniti rationabilitati, aequitatieque esse contrarium. Esto antefatam sacratissimam condam caesaream regiamque maiestatem tale quidpiam admisisse nedum dicere, sed ne quidem cogitare fas esset, nihilominus si ad invalidationem privilegii jure ageretur, tunc in fori competenti vellemus demonstrare, quod praedefuncta sua maiestas sacratissima rationabiliter et juste fecerit usum et consuetudinem nostram in puniendis judaeis approbando et confirmando: verum similes judaeos juxta observatam hactenus consuetudinem puniendi omnimodam etiam facultatem dedimus et concessimus. Haec autem consuetudo a memoria hominum et ultra semper observata, qualisnam sit, ex annexis attestationibus sub literis B., C. et

D. dignabitur sacratissima maiestas vestra intelligere, humillime tamen instamus, ne haec et similia documenta nostra velut ad privilegii consolidationem pertinentia cum altera parte communicare dignetur, siquidem privilegiorum et accessoriorum productio speciale forum judiciale haberet et extra hoc ad nullius instantiam regnicolae, in quorum quarto statu nos quoque complectimur, talia producere tenerentur. Quo in passu tanto eminentius gratiae maiestatis vestrae sacratissimae innitimus, quia ejusdem peculium regum sumus, firmiter credentes, quod in privilegiis nostris antiquo et continuo usu roboratis clementissime nos manutenere dignabitur. Narratum de judaeo Kaunicziano in pago nostro Gerencsér circa annum 1693. capto, quod propterea mercatores Tyrnavienses in aliquibus nundinis fuissent arestati plane non constat nobis et etiam si ita factum exstitisset, id potentiae lege potius vindicandae, quam praejudicio nostro imputandum foret. Bene autem recordamur modofati judaei incaptivationem et punitionem in excelsa caesareo-regia cancellaria Hungarica aulica ventilatam, ibidemque approbatam ac etiam sine dubio prothocollatam esse. Demississime quoque ostendimus tenore documenti sub A. ad quartum judaeos, quorum res agitur, optime scivisse, quod territorium Tyrnaviense ingredi ipsis non liceat, meraque temeritate praesumptuose et non ignorantia aut Christiani aurigae culpa profectos et attractum territorium ingressos fuisse, quandoquidem accepto e manibus mentionati aurigae Christiani flagello soli pellebant equos, quibus vehebantur. Demum patet ex oculata revisione sub E. locum incaptivationis eorundem omnino in territorio Tyrnaviensi existere, quod nihil mirum, cum communiter in aliis quoque territoriis diversa loca diveris nominibus vocentur. Consequenter ex praemissis patet agentem praelibati domini comitis in expositionis suae aliquot punctis evidenter succumbere, adeoque spoliis maculam indebite nobis incurrere, pluribus ejusmodi terminis contumeliosis et injuriis frustra nos afficere. Quapropter sacratissimae maiestati vestrae flexo poplite, profundaue cum humilitate supplicamus, ne permittat nos aliunde actualitate stabilis et copiosae praeterea militiae quarterii, quantoque portionali satis, superque gravatos inanibus intuitu praevii negotii expensis onerari, verum si quid pars altera in contrarium haberet, eandem ad ordinariam juris viam relegare dignetur, nam si praeassertae autoritate regia approbatae et stabilitae consuetudinis fuisset malae fidei possessores, tamen jura regni praescriptio nobis suffragaretur, proscriptiones item ita observarentur, ut ex aliquo loco proscriptus e territorio quoque jurisdictionis proscriptus esse censeatur similitudine etiam regni legis, ubi dicitur, quod apprehenso capite bonorum etiam pertinentiae apprehensae intelligantur, nisi aliquid specificè eximeretur. Quam gratiam sacratissimae maiestatis vestrae humillimis, iisque perpetuo fidelibus obsequiis nostris remereri conabimur manentes sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis vestrae humillimi et perpetuo fideles subditi:

judex, consul et senatores et tota communitas
regiae liberaeque et catholicae civitatis Tyrnaviensis.

1717. II. 7. *Esztergom. Spekhart Jánosnak, a katonai élelmiszer-raktár parancsnokának bizonyítványa arról, hogy Svöd és Szekelmeyer nevű zsidók a Károlyi uradalomból a tavalyi szállítás hátralékaképpen 35 mázsát leszállítottak.*

Respectu restantiae frumenti penes dominium excellentissimi domini Comitis Karol bonorum praefectum, super administratione praeterito anno facta, assignanter Judaeis Svöd et Szekelmeyer triginta quinque metretae Posonienses frumenti a praefato domino praefecto Jona Kereskenyi percipiendae, erga quod nempe praefatus dominus eisdem Judaeis frumentum rite consignare, assignatione vero hanc loco quiettantiae meae percipere velit.

Datum Strigonii, die 7-a February 717.

Joannes Christophorus Spekart m. p.
maiestatis annonae officialis

OL. Károlyi cs. lt. Lad. 71. Lázár cs.

1717. VI. 2. *Kassa. Bitto Gergely jelentése zsidónak eladott gabonáról.*

Kassai Profunt házhoz az Zidonak 60 köből buzat, azaz abajdoczot és 60 köből gabonát el adtam, de csak 1 tallerban.

OL. Zichy zsélyi lt. f. 14. no. 541.

1717. *Jogi vélemény arra vonatkozólag, hogy Nagyszombat városának királyi kiváltságlevélen alapuló az az évszázados gyakorlata, hogy a zsidóknak nem engedi meg a város területére a belépést, akit pedig ezen rajta fognak, azt megbüntetik, a magyar törvények értelmében mindenképpen helytálló.*

Demonstratio privilegii Tyrnaviensis contra judaeos.

Anno 1539. emanat privilegium Ferdinandeum, quo mediante judaei proscribuntur in perpetuum ob crimen in Bonfinio etiam Decad. 5. Lib. 4., cujus extractus adiicitur sub nr. 3., declaratum, quodquidem privilegium per divum Leopoldum non tantum confirmatur, verum etiam respective ampliatur cum expressa facultate judaeos juxta observatam hactenus consuetudinem puniendi.

Hujus privilegii usus alioquin toti regno notus et ubique publicus, pro majori evidentia docetur attestationibus sub A., B., C. et D. ita, quod

nec territorium Tyrnaviense ingredi judaeis liceat, praesumentes autem et deprehensi puniantur.

Nihilominus obiicitur territorium ipsis prohiberi nequire, siquidem in privilegio territorii mentio non haberetur. Haec objectio solvitur 1-o ipsa natura proscriptionis, quae juxta praxim et morem patriae vim positivae legis dictante decr. Tripartiti tit. 10. prodogali habentem secum fert, ut e loco proscriptus ex territorio quoque ejusdem loci proscriptus habeatur, sicut etiam colligitur ex Sigismundi decreto 2. articulo 5. §.: si in ipsorum tenetis et districtibus invenerint, item anni 1563. articulis 88. et 40., necnon novissimae dietae articulo 49. Et licet istae leges de casibus a privilegio diversis sonarent, attamen statum proscriptionis apprime denotent, nam ubi nominatur locus, ibi pertinentiae quoque intelligerentur, nisi specificè aliquid eximatur dictante decr. Tripartiti parte 3. titulo 16., quandoquidem sensu ejusdem decr. partis 2. tituli 52. accessorium sequitur forum sui principalis. Accessorii autem seu pertinentiarum nomine totum territorium venire patet ex praecitati decr. partis 1. titulo 24. §. pertinentiarum siquidem nominatione. Hinc est, quod dum quis apprehendit castrum, civitatem vel aliud bonum, tunc territorium quoque velut pertinentiam ejusdem castri, civitatis vel alterius boni apprehendisse censeatur, sufficiatque juxta immediate praecitam legem generali positione civitatem denotare, in cujusdi instrumento licet territorii mentio non fiat, nihilominus denotatione civitatis territorium quoque ipsius semper significatur confirmante id ipsum titulo quoque 32. partis 3. decr. itidem Tripartiti, ubi explicatur, quod per locum intelligatur etiam territorium §. in loco delicti sive facie vel territorio. Quia vero leges patriae nostrae de proscriptione in specie nihil tractarent, ideo ad jus civile, ex quo originaliter nostrum processisse fatemur decr. Tripartiti parte 2. titulo 6., recursum facere oporteret, cum recta ratio illud commendaret. Ex hoc itaque jure de relegatis et bannitis solvitur.

2-o quia per imperatorem relegatus seu bannitus, juxta nos proscripius, amittit omnia jura, tam videlicet et communia, quam municipalia illius loci, a quo est bannitus. In his autem juribus accessum quoque territorii comprehendendi per expressum tradit Schneidevinus lib. 1. titulo 12. et Carpzovius uberius desuper discussens dicit partis 3. quaest. 140. nro 9.: bannitum excludi a bono publico, hoc est a jure, privilegiis, statutis et immunitatibus ejus civitatis, a qua bannitur et nro 10.: bannum derivari a Germanico vocabulo bann, nam vulgo solemus, inquit, vocare fines et terminos alicujus civitatis bann, unde dicuntur banniti, quasi extra bannum, hoc est districtum vel territorium ejus civitatis ejecti, quia banniti amittunt territorium et viam publicam, libertatem et rerum communium aequalem omnibus concessum usum. Hae sunt formalia praecitati authoris, in quorum testimonium adducit ibidem plures auctores et leges ex jure civili, ubi si terminus juridicus: ejecti consideretur et tenor suprafati privilegii Ferdinandi, in quo benignus collator eodem termino usus est, inspiciatur, talis in ejectione judaeorum invenietur concordantia, ut manifeste evadat tempore emanationis ejusdem privilegii ad jus civile factam esse reflexionem et ideo mentionem territorii

omissam, tanquam supervacaneam, quandoquidem brevi eorum stylo usi illud non exprimebant, quod jura et leges secum ferunt, ita etiam loquente Tripartiti parte 1. titulo 22. §.: frustra igitur et superfluum est ad addere vel apponere, quod etiam alioquin vocabuli virtus continet in se.

3-o quia de manifesta et indubitata regnicolarum praxi privilegia loco affixa semper ad territorium quoque ejusdem loci extenduntur, uti sunt privilegia super jure gladii, privilegia de exigendo telonio, privilegia nundinarum et caetera, in quibus per neminem molestantur. Cur recte Tyrnavia civitas praereliquis Hungariae civitatibus catholica ad instantiam paganorum et Christiani nominis hostium restringi deberet? quae ab immemorabili tempore in pacifico usu praemissi privilegii sui et non admissionis judaeorum ad territorium existit nemine unquam contradicente, ipsis etiam judaeis scientibus et nec per sese, nec per dominos suos terrestres contradicentibus, sed per omnia subcentibus, quae taciturnitas cum sit eorum praejudicium, induxit contra eosdem renunciationem juxta decretum Tripartiti partem 2. titulum 12. §.: per tacitam autem sic.

4-o quia divi condam Hungariae reges in praeasserto usu et consuetudine in territorio depraeensos judaeos capiendi ac puniendi nunquam impediverunt civitatem Tyrnaviensem, siquidem rigor juris in collationibus regiis ex gratia et munificentia regia promanantibus non ita, sicut in aliis observarentur. Hoc apparet ex repetiti decreti Tripartiti parte 1. titulo 37. de nova donatione, quae respectu jurisdictionis regiae non requirit, neque praesupponit priorem donationem, sicut intuitu divisionalium requirit.

5-to quia si lege regni admissus fuisset judaeis commeatus ubique, adeoque et per territorium Tyrnaviense, adhuc illam etiam vinceret consuetudo juxta Tripartiti titulum 12. prologalem §.: si autem consuetudo est particularis.

6-to sed posito per inconcessum casu, haec omnia alioquin evidetia in aliquod dubium trahi valerent, nihilominus illud etiam resolveret et sufferret decr. Tripartiti titulus 11. prologalis, qui dicit, quod consuetudo inter reliquas virtutes habeat etiam interpretaetionem, est enim, ajt, legum interpretis optima, ideo lege existente dubia, debemus recurrere ad consuetudinem loci et si de ea constet, non est recedendum ab illo intellectu, quem consuetudo tribuit. Qualis autem sit hoc in passu consuetudo, jam per praevia documenta demonstratum, simul et edoctum habeatur adeo, ut sensu ejusdem decreti tituli 10. prologalis, intuitu etiam jurisdictionis regiae sufficiat, siquidem tantum complectitur tempus cujus initii memoria in contrarium non existeret §.: id vero, quod dixi de jure civili. Huc accedit articulus 41. anni 1681. innuens, ut regiae ac liberae civitates in privilegiis ipsarum longo usu roboratis conserventur.

Deinde asseritur per hoc, quod judaei non permittantur ambulare per territorium Tyrnaviense, proventum regium ex quaestu turbari, sed negativa constat cum ex eo, quia a duobus ferme saeculis emanatione nimirum benigni privilegii Ferdinandi nunquam hucusque fiscus regius superinde conquaestus fuisset, quin potius ipse quoque per tam diutur-

nam taciturnitatem suam in praemissa civitatis jura consensisset tum etiam exinde, quia tricesima vel aliud genus tributi regii circa Tyrnaviam non daretur et quid prius, dum in eadem civitate locus tricesimae extitisset, non venit in quaestionem, iam modo sublata ibidem tricesima serotine adduceretur pro argumento.

Kívül: Demonstratio privilegii Tyrnaviensis contra judaeos.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 276—282.

434.

1717. május 30. Pozsony. Pálffy Miklós nádor Nagyszombat város közönségét a királyi rendelet értelmében folyó évi június 17. napjára Pozsonyba törvénybe idézi.

Isten minden jókal aldya meg kigyelmeteket!

Mit parancsólyon minékünk és ki expositiójára kégyelmes urunk coronás királyunk eő felsége, ezen certicatoriánkban includált és kégyelmeteknek transmittált eő felsége kegyelmes parancsolatyának valóságos másábul bővebben megértheti kegyelmetek. Akarván azért mint azon eő felsége kegyelmes parancsolatjának alázatosan engedelmeskednünk s mint penigh birói hivatalinknak s tisztünknek kötőlessége szerint eleget tennünk azon eő felsége kegyelmes parancsolatyában specificált dolognak torvényessen való revisióját rendeltük pro die decima septima et inmediate subsequentibusque juridicis diebus proxime venturi mensis Junii anni modo labentis infrascripti nemes Posony királi varóságban azon néven nevezendő nemes megyében lévőben meglenny. Kégyelmetek azért az megirt napon és helyen vagy magok személye szerint vagy legitimus prokátora által compareályon elüttünk bizonyosi levén benne, hogy vagy compareal kegyelmetek modo praevio vagy sem, my mindazonáltal eő felsége kegyelmes parancsolatyához alázatosan alkalmaztatván magunkot partis comparentis ad instantiam atévők leszünk in promissis, ámit a törvény és az közönséges igasság hozzand magaval, kiról per praesentes idem certificalyük is kegyelmeteket. In reliquo éltesse Isten kigyelmeteket jó egészségben szerencsissen. Datum Posonii, die 30. mensis Maii anno domini 1717.

Kigyelmeteknek jó akarattal szolgál:

Groff Pálffy Miklós.

Kívül: Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis N. N. iudici, magistro civium, senatoribus, tribuno plebis, totique communitati liberae et regiae civitatis Tyrnaviensis etc., nobis observandissimis Tyrnaviae.

E levélben említett királyi rendelet már megjelent a MZsO. III. kötet 92. sorszáma alatt.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 103—4.

1717. Nagyszombat város folyamodványa a királyhoz, melyben azt kéri, hogy a zsidók ügyében június 17-re kitűzött bírói tárgyalás ne tartassék meg, mivel ők készek akár a koncelláriának, akár a kamarának ezzel kapcsolatos kiváltságleveleiket felmutatni, sőt hajlandók a zsidókkal is tárgyalni valamilyen megoldás érdekében.

Sacratissima caesarea regiaque majestas, domine, domine naturaliter clementissime!

Inter angustias et anxietates nostras, quibus, quia pauperes et miseri sumus, hyemalesque portiones hucusque exolvere non possumus, actu etiam premimur militarem siquidem executionem, etquidem solito graviozem a longo iam tempore instar alterius quarterii ob restantiam quinque circiter mille florenorum sustinemus, tristia et inopinata accepimus novalia, certificatorias quippe palatinales, quibus mediantibus ex mandato sacratissimae maiestatis vestrae ad instantiam fiscali sui regii emanato ad moderna extraordinaria judicia et terminum nimis brevem pro 17. praesentis Junii Posonium citamur, quasi vero judaeis transitum territorii nostri vetantes, per hoc proventui regio ex quaestu derogaremus et quod benignis altefatae maiestatis vestrae mandatis erga informationem et instantiam judaeorum ad nos datis non obtemperassemus. Sed absit, ut vel cogitationem non obtemperandi haberemus, qui nimirum statim ad primum sacratissimae maiestatis vestrae missile mandatum hominem nostrum huc Viennam ad excelsam cancellariam suam Hungarico aulicam cum contraria informatione ac humillima instantia nostra exmisimus, paria quoque privilegii contra judaeos habiti juxta benignam commissionem submittentes. Quia vero mentionata paria cum adversa parte communicata sunt et ex refutatoriis ejusdem argumentis aliud missile ad nos mandatum extradatum, timore cujus ulterior remonstratio et comprobatio non ut fuisset nobis praecclusa, quin potius clementer admissa, sic denuo alterum misimus ad praelibatam cancellariam cum documentis. Unde postea relatum nobis extitit causam jam esse relegatam ad ordinariam juris viam. Et hic substitit negotium. Jam an ex praemissis inobedientiae argui valeamus? altissimo sacratissimae maiestatis vestrae relinquimus iudicio, cujus tanto benigniorem sententiam praestolamur, quanto liberius cum ejusmodi missilibus mandatis agendum leges regni indulgent, ubi dicitur signater articulo 5. anni 1625., quod taliae neque expedire debeant, neque expeditis ullus locus, juridica item mandata dictante articulo 12. anni 1635. semper cum clausula: rebus sic, ut praefertur, stantibus, seque habendis expedienda esse, secus expedita, quale fuit suprafatum posterius, locum non habere. Et licet sacratissimam maiestatem vestram pro domino nostro terrestri libenter recognoscamus, nihilominus, quia regiae et liberae civitates sunt e numero statuum regni, quos dignata est summe-fata majestas vestra tenore benigni sui diplomatis regii articulo 2. novissimae diaetae inserti clementer assecurare, quod universas et singulas communes Hungariae libertates, communia jura, leges et consuetudines in omnibus punctis.

clausulis et articulis firmiter et sancte observabit, perque alios omnes et singulos inviolabiliter observari faciet, non potuimus, prout neque nunc possumus nobis imaginari, quod in tam ardua privilegii nostri vetusto et continuo usu juxta decreta Tripartiti tituli 11. prolegalem roborati materia voluisset extra solitum juris cursum quidpiam determinare, nos tramque in capiendis et puniendis judaeis, qui per territorium civitatis transeunt, consuetudinem toti regno notam et publice manifestam per sola praevia mandata missilia immunitare vel ex eo, quia omnis regia et libera civitas parvo nobili habetur, nobiles autem vi diplomatis Leopoldini etiam per sacratissimam maiestatem vestram acceptati et in articulo attactae diaetae mentionati conditae 5. ad productionem privilegiorum extra competens forum non tenentur, neque mandatis extra terminos judicios coram iudicibus regni ordinariis vel deputatis eatenus juri stare cogendi sunt, quo in passu neminem, nisi legitime citatum et consueto juris ordine convictum in personis vel bonis sub quovis colore damnificandum, immo ut articulus 14. anni 1618. etiamsi adversa pars expositionem suam coram cancellaria vestrae maiestatis sacratissimae edocuisset et comprobasset, ut patet ex articulo 30. anni 1681., huc accedente articulo quoque 41. ejusdem anni 1681., aliisque compluribus, qui dicunt civitates in privilegiis ipsarum longo usu roboratis nullo modo turbandas esse, sed neque proventus regius ex quaestu per nos turbatur, tum quia a duobus ferme saeculis, emanatione videlicet privilegii nostri de judaeis, fiscus regius nunquam desuper conquestus fuisset, tum quia tricesima vel aliud genus tributi regii circa Tyrnaviam non daretur, et quod prius, dum apud nos locus tricesimae extitisset, non controvertabatur, jam modo sublata ibidem tricesima in quaestionem sumi nequiret. Ac proinde ad pedes sacratissimae maiestatis vestrae provoluti humillime supplicamus, quatenus dignaretur nos a praevio fisci sui regii processu clementer absolvere, quandoquidem ea modalitate ad privilegiorum productionem contra expressas regni leges cogere mur, ne expensas etiam inanes occasione iudicarii processus in procuratores et alia accessoria faciamus, in exolutionem potius restantis quanti portionalis nobis obventi convertendas. Tamen si sacratissima majestas vestra mandat sive coram praeasserta cancellaria sua sive coram dicasterio camerale Poonii prompti et parati sumus jura nostra uberius demonstrare in eo dumtaxat obsecrantes, ne cum adversa parte communicentur, verum ut eadem, si quid in contrarium haberet, ad normam caesareo-regiae resolutionis in simillimo casu circa annum 1694. elargitae ad ordinariam juris viam relegetur et ubi nomine ipsius partis adversae procederetur, eotum fiscus regius velut ex officio privilegiorum et peculiarium regiorum defensore assistere nobis vellet tanto eminentius, quod etiam rusticis, uti Turanensibus et Batthiensibus contra dominos terrestres in facto privilegii assistat. Interim, si sacratissima maiestas vestra dignaretur benigne annuere, ut cum judaeis conveniremus, tunc parati essemus cum ipsis negotium de tantopere cupito transitu per territorium aliqua modalitate accomodare, quam gratiam et clementiam humillimis obsequiis nostris remereri curabimur, benignissimam praestolantes resolutionem et manentes.

Kívül: Ad sacratissimam Romanorum imperatoriam ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. regiam maiestatem etc., etc., dominum, dominum naturaliter clementissimum humillima supplicatio introscriptae civitatis Tyrnaviensis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. nr. 253—6.

436.

1717. *Nagyszombat város közönsége a magyar udvari kamarának bemutatja a zsidókra vonatkozó kiváltságleveleit, egyben jóindulatú támogatásukat kéri arra nézve, hogy a király e kiváltságaikat ismét megerősítse.*

Excelsum camerale consistorium, domini, domini patroni nobis gratiosissimi, colendissimi!

Ex gratiosa praelibati consistorii commissione, ipsi etiam volentes obligationi nostra de producendis privilegiis et juribus nostris contra judaeos habitis satisfacere, in termino hodiernae diei eatenus nobis praefixo mentionata privilegia et jura nostra isthic annexa humillime producimus. Et cum manifeste exinde patent, quod judaeis neque territorium Tyrnaviense ingredi liceat itaque ex duplici capite, primo quidem, quia privilegiorum universaliter, etiam oppidanorum et rusticorum fiscus regius esset defensor, prout et in exemplo Thuransibus et Bathiensibus impertitur, a fortiori nobis fiendam gratiose resolvere et consequenter hocce negotium nostrum altefatae maiestati sacratissimae pro elargienda benigna confirmatione efficaciter recommendare dignetur, quam excelsi consistorii gratiam humillimis nostris obsequiis remereri conabimur. Gratosam praestolandam resolutionem et manentes excelsi camerale consistorii servi humillimi:

Judex, consul et senatus, necnon communitas regiae liberaeque civitatis Tyrnaviensis.

Kívül: Ad excelsum sacratissimae caesariae regiaeque maiestatis camerae Hungaricae aulicae consistorium etc., etc., dominos, dominos patronos gratiosissimos, colendissimos humillima instantia introscriptae civitatis Tyrnaviensis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 274—5.

1717. Nagyszombat város közönsége a magyar királyi kamara támogatóját kéri a magyar udvari kancelláriánál azért, hogy a zsidók ügyében elkerültsék a pereskedés a királyi ügyésszel.

Excelsum camerale consistorium, domini, domini patroni nobis gratiosissimi, colendissimi!

Inter angustias et anxietates nostras, quibus, quia pauperes et miseri sumus, hyemalesque portiones hucusque exolvere non possumus, actu etiam premimur militarem siquidem executionem, etquidem solito graviores a longo iam tempore instar alterius quarterii sustinemus, tristia et inopinata accepimus novalia, certificatorias quippe palatinales cum inclusis benigni sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis, domini, domini clementissimi mandati paribus, ubi appositum habetur, quod in causa judaeorum datis ad nos benignis mandatis regiis non obtemperassemus, eo quod arcendo judaeos a territorii nostri transitu aërio regio derogemus. Quo in passu licet in iudicio de facili exculpatores nos speraremus, nihilominus absit, ut cum fisco regio, adeoque sua maiestate sacratissima in litem condescendere vellemus, prompti et parati semper, dum et quodocumque mandaverit dominus noster clementissimus sive coram hoc excelso dicasterio suo sive coram excelsa cancellaria Hungarico-aulica jura nostra ex integro demonstrare et prout deinde sua maiestas sacratissima eatenus determinare dignabitur, nosmet benignae decisioni humillime accommodare, in gratiam altefatae maiestatis et clementissimam dispositionem istud negotium cum personis, rebusque et facultatibus nostris per omnia submittentes. Ac proinde excelsum camerale consistorium rogamus demississime, quatenus dignaretur se pro nobis apud praelibatam cancellariam gratiose interponere, nosque vel ex respectu paupertatis nostrae et miseriae, ne occasione iudicarii processus cogamur profundere expensas in exolucionem restantis portionalis quanti potius convertendas, eidem cancellariae efficaciter recommendare, ut antelatus processus coram excellentissimo domino comite palatino inchoatus cessaretur vel ad minus in suspenso relinqueretur, quandoquidem res alio etiam modo accommodari possit et alioquin auctoritas utriusque tam videlicet praetitulatae cancellariae, quam excelsi hujus consistorii cameralis subvertaretur, uti ex hic adjuncta humillima informatione pateret. Quam excelsi consistorii gratiam humillimis nostris obsequiis remereri conebimur. Gratosam praestolantes resolutionem et manentes excelsi cameralis consistorii servi humillimi:

Judex, consul, senatores et tota communitas regiae liberae civitatis Tyrnaviensis.

Kivül: Ad excelsum camerale consistorium dominos, dominos patronos gratiosissimos, colendissimos humillimum memoriale.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 247—8.

1717. június havában. Nagyszombat város kiküldöttei azzal a kéressel fordulnak immár másodízben a magyar udvari kancelláriához, hogy a június 17-re kitűzött tárgyalás halasztassék el, de ha ez még sem volna lehetséges, úgy erre az esetre Okolicsány Mihályt nevezik meg a város ügyvédjéül.

Excelsum consilium, domini, domini patroni nobis gratiosissimi, cōlendissimi!

Siquidem terminus pro die 17. praesentis Junii per excellentissimum dominum comitem palatinum civitati Tyrnaviensi praefixus esset, praefertur, interim eadem civitas ob brevitem temporis, quia unicam dumtaxat quindenam acquisivit, imparata foret, imo neque procuratorem, praecoccupante omnes intelligentiores fisco regio, habere posset, ob hoc instamus humillime pro benigna ad demississimam praefatae civitatis supplicationem suae maiestati sacratissimae intitulatam et excelso huic consilio exhibitam resolutione, ut nimirum memoratus fiscus regius ab inchoato processu desisteret, idque eidem, velut actori, intimaretur, sancte promittentes, quod jura nostra coram praelibato isto consilio dum et quandocunque terminum nobis praefixerit, producemus, saltem ne inanibus expensis aggravemur. Quo in passu dignabitur excelsum consilium ad eminentissimum quoque ac serenissimi cardinalis de Saxonia penes nos antehac factam interpositionem facere reflexionem. In casu autem contrario, quem non speramus, cum ea, qua supra, humilitate rogamus, quatenus dignaretur excelsum consilium antelatam supplicationem ad minus indorsari et sic eandem cum responso nobis restitui curare. Testimoniales item super eo, quod ad praescita mandata ablegati civitatis cum excusatoriis rationibus et documentis coram eodem excelso consilio comparuerint, causaque ad juris viam sit relegata, gratiose elargiri, ne ipso etiam justae defensionis medio privati maneamus ac demum dominum Michaelē Okolicsány pro advocato civitatis ordinare, eidemque mediante mandato committere, ut Tyrnaviae assisteret, cujus opera fiscus regius habens dominos Paulum Prilessky, Joannem Brogyany et plures alios non egeret. Istud in praemisso casu petitum, prout justum est, ita in gratia excelsi consilii non diffidimus, quam demississimis obsequiis remereri conabimur, manentes excelsi consilii servi humillimi:

deputati Tyrnavienses.

Minuta secundariae instantiae in excelsa cancellaria

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 257—8.

1717. *Nagyszombat városa a magyar udvari cancellária számára röviden összefoglalja a zsidók érdekében a város ellen indított per lényegét és bizonyítja, hogy a várost nem terheli semmiféle engedetlenség sem a felsőbbség iránt.*

Vera descriptio causae contra Tyrnaviam propter judaeos motae.

Anno 1539. emanat privilegium Ferdinandeum et judaei proscribuntur in perpetuum ob crimen in Bonfinio etiam Decad. 5. Lib. 4. declaratum.

Anno 1686. praemissum privilegium per divum Leopoldum non tantum confirmatur, verum etiam respective ampliatur, daturque facultas judaeos juxta observatam hactenus consuetudinem puniendi.

Anno 1693. certus judaeus capitur in pago Gerencsir intra limites civitatis existente et punitur. Res defertur ad excelsam cancellariam Hungaricam aulicam et nihilominus adversa pars ad ordinariam juris viam relegatur anno 1694.

Anno 1713. civitas exolvendi quanti portionalis impar voluisset se juvare et cum judaeis certam conventionem ad breve tempus inire, sed mox delata propterea ad praetitulatam cancellariam et venit Tyrnaviam specialis commissio cameralis, quam obivit illustrissimus dominus comes Szunyogh inclytae camerae Hungaricae vicepraeses, inquisitumque est in authores. Ultimatum demandatum civitati verbo regio, ut hoc in passu privilegia sua, tanquam maximum thesaurum intacte, illibate et reverenter observet.

Hinc anno 1715., dum Marcus Geczl Liechtensteinianus et David Abraham Czoborianus subditi in privato suo quaestu pergerent, non via publica, sed per unam vallem intra agros Tyrnavienses ibidem per falcatos civitatis comprahenduntur, in civitatem introducuntur, exposit erga tollerabilem solutionem dimittuntur.

Tandem nomine domini comitis Kaunicz, qua curatoris juvenem principum Liechtenstein, facta est quaerimonia in praelibata cancellaria, quod antelati judaei in via publica capti fuissent, quod pecunia dominali privati etc., etc., erga cujusmodi quaerimonia datum est ad civitatem missile mandatum, ut, si ita se res habet, dominalis pecunia restituatur et paria privilegii suae maiestati sacratissimae transmittantur.

Quare civitas misit dominum Bencsik Viennam ad eandem cancellariam cum contraria informatione, qua occasione paria etiam Leopoldini privilegii juxta mandatum producta sunt.

Rursus nomine domini comitis Kaunicz facta est Viennae instantia pro restitutione vel ex eo, quod in Leopoldino privilegio non haberetur mentio territorii, ne illud intrare liceret judaeis. Erga istam instantiam datum est ad civitatem aliud missile mandatum, ut pecunia dominalis omnino restituatur et nisi privilegium judaeis transitum territorii vetans remonstretur et comprobetur, etiam judaeis satisfiat.

Cum itaque ulterior remonstratio et comprobatio fuisset civitati clementer admissa, denuo misit Viennam dominum Virágh fiscalem

suum cum sufficientibus sub A., B., C., D. et E. documentis, quod nec per territorium Tyrnaviense liceat judaeis ambulare, praesumentes autem puniantur, per quae directe et clare privilegialis consuetudo et usus memoriam hominum excedens remonstrabatur et comprobabatur, uti id, quod pecunia dominalis nulla fuerit, qui postquam cum recommendatione etiam eminentissimi ac serenissimi cardinalis coram excelsa cancellaria comparuisset, demum substitit causa, redeunteque domino Virágh ex post scripsit agens civitatis dominus Varsany memoratam causam esse rejectam ad viam juris. Super his coram excelsa cancellaria factis dignabitur optime se reflectere magnificus dominus Ladislaus Hunyady.

Eo intellecto putabat civitas processu quaeruloso se aggressum iri, ideo fecit recursum ad inclytam cameram, quatenus dominum directorem pro assistentia sibi ordinare vellet, cum camera regionum peculiorum et privilegiorum defensorem se profiteatur, ipsisque rusticis contra dominos terrestres in causis privilegiorum tangentibus fiscus regius assistat.

Interim ex insperato supervenerunt certificadoriae palatinales ad instantiam domini directoris, quod civitas arcendo judaeos a territorio suo praedictet regio proventui ex quaestu et quod non obediverit mandatis suae maiestatis sacratissimae.

Sed an hoc ex praemissis re vera ita se habentibus concludi possit, altiori submittitur iudicio. Benigna mandata erant conditionata et utriusque civitas conabatur satisfacere, non ut surda aure praeterivisset, prout et resolutionem accepit, negotium, ut praemittitur, relegari ad viam juris. Hanc itaque a parte actorea praestolari debuit, quia non incumbere civitati, tanquam in causam attractae, rem contra se urgere, contrariamque partem provocare. Quare fiscalis actio tunc locum haberet, si documenta et rationes civitatis ex jure desumptae fuissent rejectae, ipsaque civitas absolute ac determinate convicta ex post demandatum extitisset eidem, quatenus sententiae parere teneatur et nihilominus non obediret. Sed hoc nunquam fuit, ergo inobedientiae et contumaciae civitas argui nequit.

Kívül: Informatio excelsae cancellariae exhibita.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 261—7.

440.

1717. június 11. Bécs. A magyar királyi udvari kancellária felszólítja a magyar királyi kamarát, hogy a kincstári igazgató a nádor által kitűzött törvényt napon a pert ne indítsa meg, Nagyszombat városa pedig ígérete szerint mutassa fel kiváltságlevelét, melyek értelmében a zsidókat nem eresztik be a városuk területére.

Excellentissime, illustrissimi etc.

Salutem et servitiorum nostrorum paratam commendationem. Plane dum iam pro parte et ad instantiam liberae, regiaeque civitatis Tyrna-

viensis, qua in praescita fiscali causa ad moderna extraordinaria judicia directa et inviata in causam attractae, penes isthic copialiter annexam suae maiestati sacratissimae humillimam eiusdem instantiam, eidemque accessorie adjectam informationem pro eiusdem accommodatione inclitam istam regiam cameram Hungaricam in eo, quo eadem praefixum per suam excellentiam dominum comitem palatinum in 17. nunc currentis mensis Junii terminum ex rationibus et motivis in praeattacto hicce annexo memoriali uberius adductis differri et prorogari facere velit, officiose requirere voluissimus. Supervenerunt honorificae ordinario postae cursu allatae pariter eo in passu ad nos requisitorie directae antelatae in causam attractae civitatis demissam instantiam secundantes praetitulatarum dominationum vestrarum litterae, quas quemadmodum solito cum honore percepimus, ita ad earundem continentias hoc et id officiose reponendum esse censuimus, ibi nimirum iudicem in alicuius causae revisione procedere non posse, ubi pars actorea eiusmodi processus revisionem propria parte sola non adurgeret et ex consequenti nec petitum ad antelatam excellentiam palatinalem per expeditionem cancellariae huius regio aulicae Hungaricae emanatum benignum dilatorium necessarium videri. Ac idcirco excellentissimam, illustrissimas, spectabiles et magnificas, necnon perillustres et generosas dominationes vestras viceversa officiose requisitas esse voluimus, quatenus dominum causarum directorem, ne idem pro antelato termino praementionatae causae revisionem et discussionem apud excellentissimum dominum regni palatinum adurgeat, suo modo inhibere et tandem post effectuatam per antelatam civitatem Tyrnaviensem appromissam, privilegiorum suorum circa non admissionem judaeorum ad territorium suum praetensive haborum productionem, declarandorumque declarationem, accomodandorumque accommodationem nos circumstantialiter iuxta priorem etiam obligationem suam haud gravatim informare velint eadem dominationes vestrae, quas in reliquo etc. Datum Viennae Austriae, 11. mensis Junii anno 1717.

N. N. cancellarius etc.

Kivül: Copia decreti excelsae cancellariae ad inclitam cameram emanati.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 105—6.

441.

1717. június 18. A kincstári igazgató tervezete arra vonatkozólag, hogy Nagyszombat városa és a zsidók közötti per tárgyalására ne kerüljön sor és időközben a két fél békés egyezséget köthessen egymással. Ezt a tervezetet Nagyszombat város teljhatalmú kiküldöttei nem fogadták el.

Nos infrascripti etiam qua liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis cum literis plenipotentialibus venerabilis capituli ecclesiae Strigoniensis die 16. mensis modo currentis Junii et anni labentis infrascripti ad

instantiam senatus et magistratus ac etiam totius antelatae civitatis nomine emanatis legitime constituti plenipotentiarum assumptis in nos oneribus tam nostris quam et antedictae civitatis amplissimi senatus, magistratus et totius concivilitatis, nostrorumque et eorundem successorum vigore praefatae plenipotentiae nobis ea in parte attributae ex fundamento in eos et eorum successores derivatis et accorda haec bona fide inita, valituraque usque finem accomodationis negotii hujus perdurante obstrictis et obligatis damus pro memoria per praesentes significantes, quibus expedit, universis, quod postquam perillustris ac generosus dominus Joannes Majtheny de Kesselökő suae caesareae regiaeque maiestatis inclytae camerae Hungaricae consiliarius, qua caesarum regalium director et sacrae regni Hungariae coronae fiscalis ad mentem benigni altefatae caesareae regiae maiestatis mandati praeceptorio delegatorum ex fundamento turbationis, incaptivationis, lytrationis, rerumque et mercium ablationis judaeorum per viam publicam regiam ex commercio publica fide et autoritate regia inito et stabilito quaestus et publicae necessitatis gratia comitantium et item non observationis benignorum regionum mandatorum, aliorumque negotiorum in benigno delegatorio uberius expressatorum contra eandem civitatem Tyrnaviensem coram excellentissimo domino comite regni Hungariae palatino causam et processu delegationis jure extraordinario moverat et suscitaverat ac etiam die hesterna, id est 17. mensis currentis velut in termino per certificationem civitatis nostrae subsecutam eatenus praefixo causam eandem inlevatam assumpserat et eandem civitatem nostram judicialiter etiam praeclamari fecerat, habito receptu demissae instantiae nostrae praelibatae inclytae camerae regiae eatenus praeporrectae ac pariter rescripti excelsae cancellariae aulicae Hungaricae et antelati excellentissimi domini comitis regni Hungariae palatini superinde gratiosa subsecunda annuentia, ut hoc in passu expensis, fatigiisque litigiosos processus concomitantibus parceretur et praelibata civitas nostra, qua peculium regum ex homagiali submissione nostra, veluti quae cum suo naturali clementissimo coronato rege, dominoque naturali et terrestri, ut in lites condescendat, praecavere volentes, imo potius nos gratiae et clementiae caesareo-regiae per omnia submittentes experiendo processum praestitutum tantisper suspendisset et terminum hunc modo et forma praemissis praefixum distulisset, ut dilatio eatenus securitatem processui fiscali omni ex parte faciat, sed et praefatae civitatis tractatus bonae fidei, sinceraque assecuratio omni fraude et dolo, exceptionibusque legalibus ne in minimo irretita omnibus et universis palam sit et manifesta et neque ullis sub modis et formis ad elusionem fisci regii processus quadamtenus reddatur involuta, obstringimus nos et successores nostros obligamus vigore praefatarum plenipotentiarum literarum eundem civitatis antelatae magistratum, totamque communitatem civitatis ejusdem, ipsiusque successores haeredes et successores descensuros vel incorporatos quomodocunque civitatis ejus commembrionati adhaerentes obstrictos et obligatos reddimus, quod privilegia et jura nostra respectu motarum quaestionum et acquisitionis fiscalis in attacto benigno delegatorio uberius expressatae habita, in quantum ad enodatio-

nem nostri in praemissis subservire dignoscentur, coram praenominatae inclytae camerae regiae consistorio vel commissione ejusdem camerae eatenus deleganda in termino superinde nobis toties quoties opus fuerit, eatenus suo modo intimando vel cameraliter etiam dumtaxat praefigendo producet eadem civitas Tyrnaviensis sub poena amissionis eatenus privilegiorum nostrorum et quidquid in passu motarum quaestionum, acquisitionisque fiscalis in attacto benigno delegatorio expressaetae attacta camera regia adinvenit, juxta dictamen legum et per ratificationem caesareo-regiae maiestatis vel etiam suam excellentiam palatinali, qua causae istius delegatum judicem approbatum fuerit, illud omnino nos senatum et magistratum, totamque communitatem, nostrosque eorundem et ejusdem successores et qualitercunque adhaerentia in futurum commembra saepe recensitae civitatis Tyrnaviensis sancte et illibate, bonaque fide et sincere observaturos obligamus et obstringimus, prout et vigore plenipotentiae nobis in hoc passu attributae obligatos et obstrictos sub poena praemissa spondemus, obligatos reddimus et obstringimus, obstrictosque et obligatos pronuntiamus contradictione, revocatione et aliis excogitatis vel excogitandis remediis nil obstare valentibus. Hanc nostram obligationem et assecurationem, velut ex iudicio et processu permanentem, adeoque perpetuae firmitatis robur obtinentem et valituram declarentes, salva tamen nobis cum parte quaerulante judaeorum conventionem intra tempus hujusmodi accomodationis in salvo permanente ac per inclytam etiam cameram regiam hoc in passu libera et segura relicta existente harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, quam etiam hujusmodi assecurationem et obligationem coram sua excellentia palatinali, veluti iudice alias causae hujus nosmet ratificare et authenticare obstringimus et pro taliter ratificata et authentica habemus.

Petitum domini directoris non acceptatum.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 268—271.

442.

1717. június 18. Pozsony. Nagyszombat város teljhatalmú megbizottai 1500 forint büntetés terhe mellett kötelezik magukat, hogy a városnak zsidókkal kapcsolatos kiváltságleveleit a magyar királyi kamara előtt annyiszor felmutatják, ahányszor az szükségesnek mutatkozik, azonban, ha a zsidókkal időközben a város területén való közlekedés céljából megállapodás jönne létre, annak sérelme nélkül.

Nos infrascripti, qua liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis cum literis plenipotentibus venerabilis capituli ecclesiae Strigoniensis die 16. mensis modo currentis Junii et anni labentis infrascripti ad instantiam senatus et magistratus ac etiam totius antelatae civitatis nomine emanatis legitime constituti plenipotentiarum assumptis in nos oneribus antedictae civitatis amplissimi senatus, magistratus et totius communi-

tatis, eorundemque successorum vigore praefatae plenipotentiae nobis ea in parte attributae ex fundamento in eos et eorum successores derivatis et accorda hacce bona fide inita, valituraque usque finem accommodationis negotii huius perdurante obstrictis et obligatis damus pro memoria per presentes significantes, quibus expedit, universis, quod posteaquam perillustris ac generosus dominus Joannes Maitheny de Kesselôkô sacrae caesareae regiaeque maiestatis inclytae camerae Hungariae consiliarius, qua causarum regalium director et sacrae regni Hungariae coronae fiscalis ad mentem benigni altaefatae caesareo regiae maiestatis mandati in castro Laxemburg, die 16. mensis Maii proxime praeteriti, anno autem itidem infrascripto emanati ac ad excellentissimum comitem, dominum regni Hungariae palatinum dati causam contra eandem civitatem Tyrnaviensem coram sua excellentia palatinali moverat et suscitaverat ac etiam die hesterna, id est 17. mensis currentis Junii velut in termino per certificationem civitatis nostrae subsecutam eatenus praefixo causam eandem inlevatam assumpserat et eandem civitatem nostram judicialiter etiam proclamari fecerat, habito tamen respectu demissae instantiae nostrae praelibatae camerae regiae eatenus praeporrectae ac pariter rescripti excelsae cancellariae Hungariae aulicae et antelati excellentissimi domini comitis regni Hungariae palatini superinde gratiosa subsecuta annuentia, ut hoc in passu expensis, fatigiisque litigiosos processus concomitantibus parceretur et praeasserta civitas nostra, qua peculium regium pro exactiori suae maiestatis sacratissimae servitio conservetur, perpensa etiam homogiali submissione nostra, veluti qui cum nostro naturali domino et clementissimo coronato rege in litem condescendere nollemus, immo potius nos gratiae et clementiae caesareo-regiae per omnia submitteremus, praetitulatus dominus director a praeinstituto processu supersedisset. Volentes itaque fiscum regium de appromissa per nos privilegiorum, juriumque praenuncupatae civitatis Tyrnaviensis de judaeis habitorum productione ex omni parte reddere securum et affidatum obstrinxerimus ac obligaverimus vigore praefatarum plenipotentiarum literarum antelatae civitatis magistratum, totamque communitatem praesentem et futuram, eidemque civitati incorporatos et incorporandos reddiderimus obstrictos et obligatos, quod attacta privilegia et jura coram praetitulatae regiae consistorio vel commissione eiusdem camerae eatenus delegenda in termino superinde nobis toties, quoties opus fuerit, suo modo intimanda vel etiam cameraliter dumtaxat praefigendo producet eadem civitas Tyrnaviensis sub poena mille quingentorum florenorum sive medio unius iudicis nobilium et jurati assessoris sive propria praelibatae camerae autoritate de praemissae civitatis bonis desumendorum ac nihilominus quidquid in passu repetitorum privilegiorum, juriumque ipsius civitatis vel etiam modernae inde profluentis acquisitionis fiscalis altefata caesareo-regia maiestas, tanquam clementissimus noster dominus et privilegiorum collator ex supremae suae potestatis plenitudine declaraverit et resolverit, illud omnino senatus et magistratus, tota denique communitas, eorundemque ac eiusdem successores et qualitercunque adhaerentia in futurum comembra saepe recensitae civitatis Tyrnaviensis sancte et illibate obser-

vabunt, prout et vigore suprafatae plenipotentiae obstringimus et obligamus, obstrictosque et obligatos reddimus atque pronunciamus contradictione, revocatione et aliis excogitatis vel excogitandis remediis nihil obstare valentibus salva tamen civitati cum judaeis circa transitum per territorium suum conventionem intra tempus huiusmodi accommodationis vel etiam exposita fienda in salvo permanente ac per inclytam etiam cameram regiam hoc in passu libera et secunda relicta existente harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Posonii, die 18. mensis Junii anno 1717.

Kivül: Minuta assecurationis fisco datae de producendis privilegiis sub vinculo 1500 florenorum.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 358. nr. 111—7.

443.

1717. november 13. Pozsony. A magyar királyi kamara arról értesíti Nagyszombat város közönségét, hogy a zsidókkal való tárgyalás napjaul december 13-át jelölték ki, mely időre két teljhatalmú megbízottukat küldjék ki.

Prudentes ac circumspecti domini et amici nobis honorandi salutem et officii nostri promptitudinem! Siquidem occasione praescitae inter prudentes ac circumspectas dominationes vestras ab una, partibus vero ab altera certos judaeos, quorum velut territorium praetitulatarum dominationum vestrarum pertranseuntium virtute certi per easdem dominationes vestras privilegii praetensi medio hominum peculii istius regii res et merces ac certa quantitas pecuniaria ablata fuerat, in praesens usque vigentis controversiae revidendae, terminandae, ac consociandae terminum pro decima tertia imminentis mensis Decembris anni currentis infrascripti praefigendum statuissimus, his neque terminum etiam praesentium virtute praetitulatis dominationibus vestris fine praemisso praefigeremus.

Quocirca velint praetitulatae dominationes vestrae pro praelibatae controversiae fienda revisione, terminatione ac compositione medio duorum suorum e gremio sui delegandorum sufficienter attamen instruendorum et plenipotentiaeorum pro praeattacto termino et reliquis ad id sufficientibus judiciariis diebus coram camera hacce regia Hungarica comparere. In reliquo praetitulatas dominationes vestras diu feliciter valere desideramus. Posonii, die 13. Novembris anno 1717.

N. N. sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis camerae Hungaricae praeses et consilarii.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis dominis N. N. iudici, magistro civium, senatoribus, toti denique communitati liberae, regiaeque civitatis Tyrnaviensis etc., amicis nobis honorandis Tyrnaviam.

1717. december 20. A magyar királyi kamara előtt egyfelől Nagyszombat városa, másfelől a zsidók képviselőjében Simon Mihály udvari zsidó megállapodtak abban, hogy ezentúl Nagyszombat város és jobbágyközségei területén át a zsidók szabadon közlekedhetnek bizonyos vámok megfizetése ellenében.

Schluss, was zwischen beyden partheyen, als der königlich Hungarischen freystadt Tyrnau undt Simon Michl kayserlich hoffjuden in nahmen der gessambten judenschafft in pleno der hochlöblichen königlich Hungrischen cammer unwiderrufflich geschlossen undt verglichen worden ist.

1-o alle ihre territoria, so von der stadt Tyrnau biss dato seind verboten gewesen undt wann sich ein jud allda befunden hat, demselben nicht allein alles weggenohmen, sondern die person nach gedachter statt in arest geführt und diesselbe zu ranzionirn gezwungen, anjezo aber solches territorium auff ewig geöffnet undt allen juden hinn undt wider, auch neben der statt vorbeÿ zu raisen, auch in selbiger zu nacht die herberge erlaubt sein solle, wie dann

2-o bey allen ihren dörffern, wohin sich ihre jurisdiction erstrecket, anbefohlen werden solle, das dem durchreisenden juden sowohl zu fuess, als zu pferdt oder mit wahren nebst der nachtherberg aller schutz und schirm geleistet werde, hingegen verspricht herr Simon Michl in nahmen der gessambten judenschafft

3-o das ein jeder jud, der da gehet zu fuess ohne wahren durch dero territoria und neben der statt vorbeÿ, 10 den. leibmauth zu zahlen schuldig sein solle, ist er aber ein pinckheltrager, der da wahren auf seinem pferdt führet, solle er schuldig sein leibmauth 10 den. undt von dennen wahren absonderlich 15 den., zusamben 25 den. zu bezahlen.

4-o wan ein jud auf einem pferdt vorbeÿ reithet undt wahren auf seinem pferdt führet, solle er schuldig sein leibmauth 10 den. undt dennen wahren obsonderlich 15 den., zusamben 25 den. zu bezahlen.

5-o dafern ein jud auff einem wagen fahret, solle er 10 den., führet er aber wahren mit sich, solle er sambt der leibmauth 50 den. zahlen.

6-o ein jud, der einen gantz beladenen wagen durch dero territorium und neben der statt vorbeÿ führet, solle einen gulden bezahlen.

7-o ein jud, der mit reichen wahren von Wienn kommet undt wie gedacht, durch undt vorbeÿ fahret, solle von selbigen wagen zahlen ein gulden 50 den.

8-o wie dan auch wan einer bey Tyrnau vorbeÿ fahret undt endtrichtet allda, wie gedacht, undt kommet mit seinem zettl auff die dörffer N. N.. so ist er nicht schuldig widerumb in N. N. mauth zu geben.

weill er solche schon zu Tyrnau abgeföhret hat, wie auch wann er in denen dörrfern N. N. endtrichet hat undt weiset seinem zettl von N. N., so ist er bey Tyrnau nichts mehr zu zahlen schuldig, jedoch

9-o zu Herntscharowitz oder Rosenschindl, welche nicht in diese classification gehören, solle verfahren werdten, wie auf andern königlich Hungerischen meüthen, wann solche hierüber privilegirt sein, gebräüchlich ist.

10-o solle einem jeden juden, der solche mauth endtrichet, er seye zu fuess, zu pferdt oder mit einem wagen, ein zettl gegeben werdten, wie an andern orthen, damit alle ungelegenheit verhüttet wirdt.

11-o solle auch auffgehoben sein die lezte praetension dess juden Marx Gözels von Lundenburg, als 800 florin vor straffe undt auffgegangene unkosten.

12-o vndt leztlichen ist solches vor einer hochlöblichen königlich Hungarischen hoffcammer von beider seith freywillig verglichen wordten undt mit beyderseitz handtstreich vor kräfttig erkennet auch zwey gleichlautende exemplaria auffgerichtet undt zu dessen festhaltung jeder parthey eines zuegestellt wordten.

Ennek a megállapodásnak latin nyelvre lefordított példánya ugyanott 224—5. sorszámok alatt megtalálható, végül ünnepélyes oklevélbe foglalt és kibővített szövegét már leköszölte a MZsO. III. kötet 99. sorszáma alatt.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 118—120.

445.

Nagyszombat, 1717, december 20. Nagyszombat városa utasítást ad ki vámosai számára, hogy a zsidóktól miért, mennyi vámot szedjenek, a városnak a pozsonyi kincstárral kötött megállapodása szerint.

Instructia zkrzewa Mito od narodu zidovszkeho na stranu slobodneho a kralovskeho mesta Trnavy wedle contractu negdy roku sicse 1717. dne 20. Decembris pred osvicseno Komoru (!) Kralovsku Presporsku deczy predlozenim mestem a narodem zidovszkim sporadaneho prichadzagicse richtarom rossindolskemu, hrnczarowszkemu, modrdorffskemu a welko bresztovanskemu, yakosto osadam k predepsanemu mestu prinaleziczim z toho, ze contractu na slovensky yazik wipsaná a yim ku pilnemu zachowawany windana a (?)

Nayprw sicse totisto in prima classe rozuma se zidé mizerny, nist nemagicsy, kdy ceses predlozene chotary, aneb trnavsky preydu w miste tem, kde takowe mito se wibira, yeden kazdy od osoby sweg zaplaty yeden gros.

In 2-da classe ty se rozuma, ktery neyake weczy na prodaj suose na chrbte nesu, a takowito prez predlozene chotary preyducse, yeden kazdy od osoby sicse powinen yest dat dwa grose, a od parteky na chrbte maigiczey take dwa grose. W teyto pak weczy musy se wsezka fales zanechat z pricsiny tey, aby yeden zid wicsej zidow parteku na

chrbte nenesol a tak se wichowarat mohel, cso pod pokutu contrabendy takowich weczy se ma rozumet.

In tertia classe mayu se ty rozumet, ktery na kony w sedle idu a parteku na kony nesu, ktery yeden kazdy podlzen yest pyet grosy zaplatit.

In 4-ta classe ty se pocsitugu, ktery na kocsy, aneb na wozy se wezu, a niyaku, aneb snat malu parteku, a lebo male weczy pry sobe mit budu. Tito yeden dazdy od woza, aneb kocsa a kony povinny su platyit pol zlateho, a krom teho kazda persona na kocsy, aneb wozy sedicsa pod dwuch grosch.

In 5-ta classe ty mayu bit rozumeny, ktery negaku mensu parteku na wozy wezu, aneb wus ze zbozim obtizeny magi, ktery yeden kazdy od takowey tyerchy y z wozem, a z konmy ma platyit yeden rimsky zlaty, a mimo toho kazda persona dwa grose.

In 6-ta ale classe ty se wikladayu, krey puydu z wozmy z wacsu a drachsu parteku nakladeni ma, a tito yeden kazdy od kazdeho woza powiny su platyit Fl. 1. den 50, a krom toho od kazdey persony dwa grose.

Tato pak classificatia ma se tak rozumet, ze yestly nektery zid w kteremkolwek puncte predlozeny classificaty rozumeny mito w Rossindele, aneb w Modrdorffe by zaplatil, a cedulku by zkrz to na mite trnawskem meskem preukazal, na tem trnawskem mite wicz platit podlzen neny, ano y rownim spusobem, yestly by na mite trnawskem zaplatil, w predlozenich osadach, totisto w Rosindole, a Mordoffe (!) wicz platit powinen neny. Na mite ale hrnczarowszkem, ponewacz mito od meskeho yinse yest, w kteremkolwek predlozeney classificatie puncte rozumet by se mel, osobitne, bars y na trnawskem mite zaplaty, w Hrnrczarowcsach wsak nicz meny zaplatit take podluzen yest.

Wedle toho y to stranky w temze contracte duwodne wilozene chcely mity, aby zadnemu sidowy, ktery by czes predepsane meske dyegyinj isel, parteku yakukolwek a yakimkolwek menem nazwanu pod pokutu confiscaty takowey parteky any po tayomne, any zretedelne tam prodawat sloboda nebilo.

Extradatum Tyrnaviae 9-a Julii 1752. per Andream Pauli, Regiae ac Liberae Civitatis Tyrnaviensis juratum notarium manu propria.

Utasítás, amely szerint a zsidó néptől Nagyszombat szabad királyi város részére az 1717. év december 20. napján a méltóságos pozsonyi királyi kamara előtt az említett város és a zsidó nép között kötött szerződés értelmében a vám behajtására vonatkozólag a rossindoli, gerencséri, magyarádi és nagybrestoványi bíróknak, mint az említett városhoz tartozó falvak bíráinak a szerződésből szlovák nyelvre kiíratott és nekik szoros megtartásra kiadatott.

Az első osztályba ugyanis elsősorban a szegény, teljesen nincstelen zsidók értendők, akik említett határokon belül, vagy Nagyszombatban járnak, s ahol ilyen vámot szednek, minden egyes személy önmaga után egy garast köteles fizetni.

A 2. osztályba azok értendők, akik valamilyen dolgot a hátukon szállítanak eladásra, s így ezek az említett határokat átlépve kötelesek személyenként két garast megfizetni és a hátan szállított portéka után

ugyancsak kettő garast. Ezzel az üggyel kapcsolatban azonban minden csalafintaságtól tartózkodnia kell, azon oknál fogva, hogy egy zsidó több más zsidó részére ne cipeljen a hátán portékát és így kifogást ne találhasson, az ilyen dolgokra csempészés bírsága értendő.

A harmadik osztályba azokat kell érteni, akik nyeregben ülve lovon utaznak és portékájukat lovon viszik, minden egyes személy öt garast köteles lefizetni.

A negyedik osztályba azokat sorolják, akik kocsin vagy szekéren utaznak és semmiféle árut, vagy esetleg kisebb portékát szállítanak, vagy kisebb holmik vannak náluk. Itt egyenként minden kocsi vagy szekér és ló után fél aranyat kötelesek fizetni és ezen felül minden egyes, a kocsin vagy szekéren ülő személy után még külön két garast.

Az ötödik osztályba azok értendők, akik valamilyen kisebb portékát visznek szekéren, vagy szekérük gabonával van megrakva, tehát ilyen teherrrel a szekérrel és lóval együtt kötelesek egy római (?) forintot fizetni és ezen felül minden egyes személy után két garast.

A hatodik osztályba tartozóknak pedig azok értendők, akik nagyobb és drágább portékával megrakott szekérrel utaznak és ezek minden egyes szekér után 1 fl. 50 dénárt kötelesek megfizetni és ezen felül minden egyes személy után két garast.

Ezt az osztályozást úgy kell értelmezni, hogyha valamelyik zsidó az említett osztályozás bármely pontjában jelzett vámot Rozsindolban, vagy Magyarádban megfizette és erről az írást Nagyszombat város vámjánál felmutatta, úgy többé a nagyszombati vámon semmiféle további vámot nem tartozik fizetni, sőt hasonlóképpen ha fizetett a nagyszombati vámon, az említett helységekből, azaz Rozsindolban és Magyarádon többé fizetni nem köteles. A gerencséri vámon azonban, miután ez a vám más, mint az említett osztályozás szerint értendő, ha külön a nagyszombati vámon meg is fizetné azt, a gerencsérin nem kevésbé köteles fizetni.

Ezen kívül részünkről a szerződésben indokoltan ki akarjuk mondani, hogy semmiféle zsidónak, aki az előírt fenti városi falvakra keresztül menne, semmiféle és semmi néven nevezett portékáját elkobzás büntetése mellett sem titokban, sem nyíltan árulnia sem szabad.

Kiadatott Nagyszombatban 1752. július 9-én, Pauli András Nagyszombat városának hiteles jegyzője m. p.

Eredeti oklevél Nagyszombat város levéltárában. Országos Levéltár, Filmtár doboz C. 356 nr. 125, 126, 127. felvétel.

1717 táján. Nagyszombat város tanácsa Munkácsy István volt városi aljegyzőnek a magyar királyi kamarához ellenük benyújtott beadványára, hogy a zsidókat be akarják a városukba engedni és ezzel veszélyeztetik az eddig érvényben levő kiváltságukat és általában a város érdeke ellen cselekszenek, pontról-pontra megfelel és ebből a célból kiküldött kamarai bizottságtól e rosszindulatú vádakkal szemben maga számára elégtételt kér.

Excelsa caesareo-regia commissio!

Accepta humillime memorialis domini Stephani Munkácsy suae maiestati sacratissimae porrecti communicatione necessitatur in enodationem nostri aliunde satis afflictorum aliqua cum profunda submissione ad tenorem dicti memorialis dicere, dignabitur nos praetitulata commissio gratiose exaudire. Et primo quidem non recte apposuisse praefatum dominum Stephanum Munkácsy, quod dominus Michael Pontel eotum istius civitatis consul de nova judaeorum in eandem civitatem fienda receptione et propterea oblata ab illis florenorum 4000 summa quidpiam ad senatum retulisset, talis siquidem projectatio perpetuam judaeorum intromissionem et resultum a privilegio sepuisset, de quo nec praefatus dominus Pontel, nec senatus unquam vel somniasse poterit comprobari, sic neque praevidiam summam fuisse oblatam patet exinde, quia judaeus longe infra loquebatur.

Secundo procul-e a verò rem seu praedecaratam judaeorum receptionem fiendam per senatum fuisse approbatam ac effectui mancipandam decretam, sed fuit saltem simplex discursus, ut negotium probetur, si in illa extermitate, in qua tunc erat civitas, sine dispendio privilegii sui semet juvare posset, nam ex una parte ratione capitalis summae ter mille florenorum Beniczkyanorum et emergentis interesse adeo graviter prothonotariali processu premebatur, ut pagum etiam Nagy Breszlován occupandum cedere debuerit, sicut et occupatus fuit, ex altera vero parte a venerabili capitulo Strigoniensi ratione aliquot millium saltem interesse stringebatur et judicialiter admonebatur, prouti etiam . . . duas certicatorias eatenus accepit. Unde manifestum peculii regii ruinam, si caeteri quoque creditores abinde exemplificati idem facerent, praevidens senatus et communitas arbitrabantur suae esse obligationis, quatenus tanto imminente malo obviarent, prout possent ac ex tot, tantisque malis minus eligerent.

3° plane falsum est judaeum jussu magistratus in horreum domini protunc consulis fuisse accersitum et novum cum eodem tractatum habitum, cum desuper mentionato magistratui nihil constitit, sed judaeus ratione venalis frumenti ad Gerencsér vocatus, diffidensque probabiliter de futuro illuc exitu domini consulis propter nimiam pluviam, quae pluebat, ipse venit ad praetactum horreum proprio motu insciis consule et senatoribus. Et quomodo novus tractatus fuisset habitus, si nec primus adhuc praecesserat.

4—^o negatur, quod pro confrontata rei accorda judaeus in civitatem admissus extitisset, quasi vero eiusmodi accorda jam finita et peracta fuisset, cum tamen incepisset solummodo proiectatio tali conditione, ut staret privilegium, adeoque pluribus quam duobus intrare civitatem nunquam licitum foret et illi etiam duo affulgente primo medio exire debuissent. Intromissio autem ex eo facta, admissaque fuit, ut memorata proiectatio palam omnibus fieret, neve unus vel alter suspectus eatenus efficeretur. Qua de inmissionis causa nec putatur civitas se culpanda perpendens, quod superioribus temporibus sublato etiam metu hostili cum passibus dominorum generalium aliquoties intromittere judaeos oportebat, idque privilegio praescito nihil offecit.

5—^o circa communicationem negotii cum excelsa cancellaria Hungarico-aulica fiendam inter senatum et communitatem facit scissionem et sicut a principio, ita etiam hoc in puncto attactum senatum incusat. Verum neque id eo, quo exponit, modo se habet, omnes enim tam senatores, quam communitatenses unum datis singillatim libereque votis senserunt bona fide et intentione peculium regium in praevia extremitate juvandi, salvaque praelibatae cancellariae auctoritate et privilegii civitatis in suo esse permanente exceptis duobus mercatoribus, quorum unius partem in alia materia potenter egit dominus Stephanus Munkácsy coram magistratu sine dubio eotum bene remuneratus majora ex ista occasione, si mentionatos mercatores secundaverit, ab iisdem praestolabatur, essetque magis credibile eum spe renumerationis et non zelo, quem jactat, laborasse.

6—^o subjunxit opifices contemptuose fuisse explosos, ubi contrariam evidens-e nimirum hos potius judaei temporaneam intromissionem desiderasse et praetactis duobus mercatoribus eorundem caristiam in vendendis rebus objecisse, dum inter reliqua publice asseruisset quidam ex communitate leviori se posse pretio res a judaeis, quam mercatoribus emere.

7—^o non est ita, quod res cum nemine fuisset communicata, quia consulti sunt jurisperiti, an absque praejudicio et laesione privilegii fieri possit? notanter spectabiles et magnifici domini personalis et vicepalatinus.

8—^o ponit in admissionem judaeorum nos consensisse, quare non addit modalitatem? quae fuisset valde cauteriata et circumscripta ita, ut privilegium retinuisset suam vigorem et duo judaei ingressum petentes prima occasione, ut supra declaratum esset, exire debuissent.

9—^o non spectat ad officium civis extra senatum et communitatem existentis, tanquam vocem ex solenni caesareo-regiae commissionis determinatione non habentis, qualis fuit dominus Stephanus Munkácsy, tanto minus ad vicenotarium nequaquam superinde juratum, uti adstrueret.

10—^o exemplar scripti ad perillustrum dominum Michaellem Sipeky dati an cum omnibus illis injunctis et scommaticis contra senatores terminis, cum quibus extat originale et producitur in specie, transmiserit ad excelsam cancellariam Hungaricam aulicam, non deest ratio dubitandi, quare demississime instamus pro originalis cum paribus comportatione.

11—^o propter eaque ait secum esse in domo domini judicis acta, sine dubio quisque compassione dignum judicaret, ast si causam quoque et rationes exposuisset, tunc remisse potius cum illo, velut nimium praesumptuoso et senatum, cui juravit, dehonestate actum fuisse apparuisset. Casus autem sic contigit, postquam praementionatum scriptum ad dominum Sipeky datum ad manus senatus devenisset, venerunt in sermonem termini ibidem contenti punctorii, injuriosi, ut supra dictum est, et scommatici, quos dominus Munkacsy recognoscendo non ut superinde signum quodpiam paenitudinis ostendisset, quin potius adeo senatui verbis insultare et senatores vocibus opprimere cepit, ut nec loqui propter ipsum potuerit, ne plurium enarratione molesti simus, quia cum suspectis personis Posenii conversabatur, unamque similem huc Tyrnaviam induxit, quam nec secus, nisi erga magistratualem admonitionem intuitu lamentationum propriae conjugis subsecutam dimisit, cum sua vero consorte in publicum aliorum scandalum male convixit. Ulterius tandem ad oculos senatui stante sede nil pensi duxit dicere, quod pertinaciter partem judaeorum tutatur. Super quo dum exurgens fiscalis fuisse protestatus, alia etiam vice idem repetiit. Hinc licet de lege regni in titulo 69. partis 2. Tripartiti expressa eo facto in paena violacionis sedis convinci potuisset et arestari, quousque de centum florenis non satisfacisset, nihilominus ejusmodi despectum noluit eidem facere senatus, saltem bene correptum exmisit, sed officio non exauthoravit, cujus eotum nec mentio facta fuit. Primo sequenti die senatu et communitate in praetorio convenientibus, praehabitaque antefati scripti perlectione et injuria iterum per objectionem pertinaciae praenuncupato senatui illata coram dicta communitate detecta conclusum est, servum, qui despectat dominum suum, ejusdem pane, ut vescatur, non mereri et consequenter dominum Munkacsy a functione sua amovendum esse, prout et in instanti duo ex senatu et alii duo ex communitate denominati sunt, qui ab eo acta civitatis reciperent. Deinde, ut clare fateamur, illa fuit occasio solummodo suae amotionis, aliunde enim propter alias rationes brevi dimissus fuisset, praesertim quia ad dominum judicem vocatus morose ibat, quia ad discursus in sessionibus magistratualibus habitos ausu temerario... seque praesumptuose et importune ingerebat, quia denique cum notario semet comportare nolebat, quare notarius valedicere nobis voluit, illo interim insufficiente per no... ad gerendum nostrum notariatum, ubi multa juridica magnorum quandoque virorum tractantur. Quod attinet terminos, quibus asserit se esse per aliquos senatores injuriatum, siquidem causa non esset communis, saltem privatos tangeret, illi pro se respondebunt.

12—^o iam evadit ex praemissis conclusionem etiam memorialis esse sinistram, quod nimirum ob jura civitatis defensa indebite degradatus extitisset, quia non ideo est amotus, sed propter arrogantiam suam, nimiam praesumptionem et dehonestationem suorum superiorum, ubi paenam perjurii manifeste incurrit, juravit enim, quod senatum reverebitur et honorabit.

Ac proinde excelsam caesareo-regiam commissionem humillime obsecramus, dignetur de querulante ob tam sinistram delationem ad con-

formitatem regni legum condignam nobis dare satisfactionem, nosque, qui aestum diei et noctis angustias in conservando hocce peculio regio toleramus et omnem conatum in ejusdem permansionem impendimus, gratiose ab impetitione talis, qui jure suo nec domum, nec palmam terrae aut lapidem in territorio nostro habet, absolvere. Posito namque casu, non tamen admissio, tractam cum judaeo de duobus ad breve tempus immittendis, stante semper privilegio, consummassemus, propterea vix culpari valeremus, quot nobiles privilegia sua nobilitaria oppignorant, quoties magnates et alii privilegium telonii habentes permittant itinerantes solvere obligatos sine solutione praeterire, quot alii innumeri privilegiis suis utuntur dispensando ad tempus cedendo, transfereundo vel abutuntur amittendo, quot sunt, quibus reges donant arces, possessiones, catenas aureas, quas ex post ingruente necessitate distrahunt et nullus interrogat, an possint? nec propterea aliquid apud suam maiestatem sacratissimam incurrunt. Nos etiam ipsi habemus privilegium salis et cervisiae et nihilominus illum alteri aredamus, hanc saepe dominis praelatis, magnatibus et nobilibus intromittimus, per quod modofatum privilegium non amittimus. In reliquo gratiosam praestolantes resolutionem manemus praetitulatae commissionis servi humillimi

judex, consul et senatores regiae liberaeque civitatis Tyrnaviensis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 228—231.

447.

1718. március 16. *Simon Michel zsidó a Nagyszombat városával megkötött szerződés némely pontjának megváltoztatását kéri a magyar királyi kamarától.*

Extractus instantiae Simonis Michl judaei regiae camerae Hungaricae sub dato 16. Martii anno 1718. porrectae.

In tertia classe testimonialium sit quidem mentio, quod judaeus equitans et secum mercimonia portans solvat 5 grossos aut denarios 25 solvere sit obligatus, quod eo dumtaxat intelligendum est, si videlicet mercimonia portaverit, solvat denarios 25, sine illis autem teneatur tantum corporale telonium denariorum 10 taliter declarando. In simili continetur 4-te classis, quod videlicet judaeus, qui scheza, rheda aut curru pergens vix aliquid aut nihil mercium secum vexerit, a curru et equis solvat medium florenum, praeterea a qualibet persona praestentur denarii 10. Quia vero hoc projectui conforme haud esset continentia ejusdem, quod judaeus, si mercimonia secum vexerit, solvat medium florenum, absque illis autem non nisi denarios 10 solvere debeat, ideo hoc gravamen quoque mutandum. Non minus in 5-ta quoque classi invenitur, quod illi, qui levibus mercimoniis, rebus aut frumento onustis curribus transeunt, a curru et equis unum florenum et quaelibet persona 2

grossos aut denarios 10 corporale telonium solvat et quemadmodum tempore contractus frumenti nulla mentio est facta, ita testimoniales eidem conformari debent. Et quia in fine antelatarum testimonialium etiam hoc annexum haberetur: nulli judaei licet in pagis civitatis Tyrnaviensis pernoctare, nisi in casu inevitabilis necessitatis per fractionem rotae aut currus aut exundationis aquarum, ingentis frigoris hyemalis vel aestivalium tempestatum circumstantialiter comprobatarum. Haec excellentiae vestrae gratiosae maturae considerationi submitto, dum huiusmodi itinerans tempore nocturno ad territorium Tyrnaviense pervenit et ultra proficisci non valet, utrum pro sui securitate et evitacione omnis periculi ibidem pernoctare possit ac valeat. Ac proinde haec quoque clausula, cuius tempore contractus nulla mentio facta penitus exmittenda est et loco illius ponenda, quatenus itinerantibus in pagis nocturnum hospitium cum desiderata protectione admitti debeat.

Quare excellentiam vestram humillime rogo ex tam claris et veris circumstantiis contra tractatum in testimonialibus specificata ex relevantibus rationibus per me exposita puncta in gratiosam considerationem sumere dignetur et praesentia approbando gratiose ordinare, quatenus saepementionatae testimoniales cassentur et declarata gravamina partim inserendo, partim emittendo superinde novas testimoniales gratiose extradari facere dignetur. Quam in reliquo etc.

Kivül: Praetensio judaica inclytae camerae Hungaricae post usu roboratum cum civitate contractum porrecta 1718.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 121—2.

448.

1718 május 26. Nagyszombat. Nagyszombat város közönsége a magyar királyi kamarához írt beadványában felháborodásának ad kifejezést, hogy a zsidók a velük kötött megállapodást már meg akarják változtatni és ez ellen erélyesen tiltakoznak, de ha a magyar királyi kamara azon a véleményen lenne, hogy tárgyalni kellene velük, erre is hajlandók, csupán az a kívánságuk, hogy ez a megbeszélés valamelyik nagyszombati külvárosi kerti házban menjen végbe.

Exsellentissime, illustrissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item domini, domini patroni nobis gratiosissime colendissimi!

Ex nuntiis nostris pro die 23. praesentis mēsis Maii, termino videlicet ad instantiam judaeorum nobis praefixo ad excelsam hanc cameram Hungarico-aulicam exmissis, indeque reducibus intelleximus, immo ex copia mentionatarum judaeorum instantiae aut potius praescriptionis praetitulatis dominationibus vestris exhibitae per attactos nuncios nostros allata perspeximus, qualiter nam dicti judaei non saltem praesertum contractum de transitu eorum per territoria nostra nobiscum initum et usu reali roboratum jam infringere et violare satagerent, verum etiam

praelibatae hujus camerae auctoritatem et fidedignitatem labefactare vellent, ubi per expressum pertinaciter et temerarie audent dicere, quod non eo, quo excelsa ista camera in testimonialibus partibus superinde extradatis recognoscit seu attestatur, modo nobiscum convenerint et accordaverint, cujusmodi assertionem et tantam fidei quaestionem christiano homini non enuntiare, sed ne quidem cogitare fas esset, siquidem unam ex thora infidelitatis casibus confectionis nimirum falsarum literarum speciem exprimeret, nec admiratione careret, quod unus judaeus aliquot christianos, qui e medio nostri in memorata conventionem et accorda fuerunt, omnesque jure jurando ita, prout praelibatae camerae testimoniales de solvendo continent, conventum et accordatum esse parati sunt contestari et ipsius excelsi hujus consistorii fidem iniqua sua assertionem superare conaretur. Nos quidem nihil dubitamus, quin supratitulatae dominationes vestrae auctoritatem et fidedignitatem suam semper indubitata manutenturae sint, sed in eo etiam de lege regni certi sumus, quos praeassertus contractus ex vi clausulationis suae inmutabilis et irrevocabilis vel ex eo alterari nequeat, quia per transitum judaeorum eisdem admissum et abinde hucusque continuo practicum sufficienter usu roboratus habetur. Ac proinde excelsum hocce consistorium humillime obsecramus, ne per novas judaeorum formalitates nos aliunde portionale quantum exolvere nequeunt inanibus et ulterioribus expensis aggravare permittat, verum contra iniquas eorum machinationes peculium regium gratiose protegere ac defendere dignetur, ne coram sacratissima caesarea regiaeque maiestate, domino, domino nostro clementissimo vel in futura regni diaeta quoquo modo conqueri necessitemur. Si tamen excelsum consisterium ita judicaverit et mandaverit, ut ulteriorem cum repetitis judaeis negotii accommodationem probaremus et postea eidem consistorio referremus, in hoc quoque passu volumus praelibatarum dominationum vestrarum dispositioni obsequi, dummodo judaei rem agentes ad hortos civitatis veniant, in quorum aliqua domo cum eis tractare valeamus, quandoquidem per nuntios et ablegatos id facere valde incommodum et sumptuosum foret, salvo nihilominus ad ulteriorem conventionem moderno contractu, a quo sicut non recedimus, ita, praevia proba non succedente, nequaquam nos recessuros declaramus. In reliquo autem, ut easdem dominationes vestras ad vota sua servet Deus salvas et incolumes quam diutissime, cordicitus exoptamus, manentes antetitularum dominationum vestrarum:

Tyrnaviae, die 26. Maii 1718.

servi humillimi, obsequissimi N. N. judex, consul, senatores et tota communitas regiae liberaeque civitatis Tyrnaviensis.

Országos Levéltár Budapest, Filmtár doboz C. 356. nr. 123—4.

1720. Az erdélyi Gubernium meghagyja a hatóságoknak, hogy a gyulafehérvári zsidó község kereskedési kiváltságait tartsák tiszteletben, „annál is inkább, minthogy elpusztult és megfogyatkozott állapotjukban is” adóikat mindig pontosan fizették.

Sacratissimae Caesareae Regiaque Catholicae Maiestatis Principatus Transilvanicae Gubernium, illustrissimis, spectabilibus, reverendis etc. salutem et gratiae Caesareae Regiae incrementum. Az Erdélyben lévő Sido Compania alázatos instanciája által meg bántódásiról és ebben az hazában articulariter mind eddig placidalt immunitásaiban valo meghaborittatásáról requirálván az Regium Guberniumot, méltónak ítéltett, hogy azon Sido Compania elébbeni szabadságában és immunitásában restitualetassék, annál in inkább, mint hogy el pusztult és meg fogyatkozott állapottyában is a közönséges contributiokba esztendőnként maga censusit bé adni eddig is el nem mulatta, továbbra is reája esendő quantumot supportálni tartoznak. Annak okáért ezen patens commissionknak ereje által említett Sido Compania és ahoz tartoznak elébbeni szabadságoknak, immunitasoknak és kereskedéseknek usussába restituatit, auctoritate gubernali a sua sacratissima Caesareo regia catholica maiestate concessa parancsolván és igen serio commitalván minden rend és gradusbeli e hazában lévő fölséges urunk hiveik, hogy a meg nevezett Sido Compania bélieket régi immunitásokban meg hadni, a kiknek tisztek szerint illik manutinealni, vásáros helyyeken, a liber quaestusban, mind eddig, ugy ez után is [...] roknak rendes emelésére facultalni el ne mulassák, hogy mind a közönséges quantum, mind Károly Fejér Vári dominus terrestris taxajának meg fizetésére alkalmasabbak lehessenek és magokat is táplálhassák. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti.

Datum ex regio principatus Transylvaniae Gubernio Claudiopoli, die 13. May anno 1720.

C. Sigismundus Cornis
gubernator

L. S.

Samuel Köleséri

OL. Erdélyi Gub. Polit. 212.

1720. III. 20. A sopronmegyei Sajtoskál-i úriszék tanúvallatása említi zsidó vándorkereskedőket.

Quintus fatens generosus Gabriel Gori, annorum 37, iuratus examinatus Fassus est: Az megh irt 1719-dik esztendőben . . . midőn Mernye faluból megh indult volna, Rusa Boldisar el maradván . . . bizonyos vörös ruhában (mint az kalmárok a posztokat bé szokták takarni) valamelly

kék posztot hozott utánna, ezt fatens ur eszre vévén, hogy azon poszto nem igazán szerzett joszaga volna, hanem hogy valamelly Sidoké lett volna, mindgyárt vissza küldötte nékiek.

OL. h. Esterházy II. f. 1824. (p. 259.)

451.

1722. II. 9. *Nagykároly. A Károlyi-uradalom Csalános-i korcsmájának bérlete.*

Aláb meg irt adom tudtara mindeneknek, az kiknek illik és levelemnek rendiben, hogy arendalta meg Méltóságos Generalis Groff Karolyi Sándor eő Excellentiajatul ugyan eő excellenciaja Csinalossi Falujában esztendő es napig az sert korcsmát, az mely Korcsmara eő Excellentiája ott valo serfőzőjében minden requisitumokat magam advan hoza, elegseges sert főzhessek, azon kivöl ket palinka fozo fazokat, szabados palinka főző és annak akar iczével akar polturankét valo szabados arulátat szaz Rhenes forintokban id est Rhenenses florenos 100, azon kivöl tartozom adni két kis csöbör palinkat, három három polturan iczójét. Ezen summát pedig tartozom angariatim vagy cantoronként befizetni, kit is ha cselekedni nem akarnam, tehat adok felölem emlétet Méltóságos Urnak eő Excellentiajanak és Tiszteinek tellyes hatalmat, hogy rajtam és successoromon akarmi uton modon csak maga hatalmaval is meg vehesse, vitethesse, sőt ha külömben nem, személyekhez nyulhasson, nyulathasson, melyről adtam ezen kezem irásával meg erosittetet levelemet.

Károly, 9. Februarii anno 1722.

Sido Mojses

P. H.

משה בר יקותיאל ז"ל

OL. Károlyi cs. lt. f. 11. p. 4.

452.

1722. *A gubernium jelentkezésre szólítja fel mindazokat, akiknek Oppenheimer Emanuel ellen követelésük van.*

OL. E. Gubernium. Pol. 313. (Az eredeti okmány hiányzik, csak borítékja van meg.)

453.

1723. II. 2. *Nagykároly. Volfovics Mihály a Károlyi-uradalom borseprőjének szeszfőzését, sörfőzését s az uradalom korcsmáit s vámjait bérlévi 900 m. frt.-ért, meg 150 icce pálnikáért és 50 akó finom sörért.*

En alabb is meg irt Volfovics Mihály adom tudtára és emlekezetül

mind azoknak, a kiknek illik, hogy én meg egyezvén Méltóságos Generálisné Groff Szalai Borkoczy Krisztina Aszonymal eő Excellenciájával, arendaltam meg az eő Excellentiajok Károlyi és Csanalosi palinka es serfőző házát, hozzá tartozando edényeivel, hasonlóképpen Fenyi és Majtényi Ser és Palinka korcsmat s annak szabad Distractiojat s árultatasat, nem külömben Károlyi, Fenyi és Majtini vámot is, egy esztendőre illy conditiok és alabb irtt mód szerint:

1-mo. Minthogy az egész bor seprőt, a ki tudniillik ezen Károlyi Jozzaghoz tartozando korcsmakrul ezen Arendám ideje alatt ugy az Méltóságos háznál el kelendő borokbul be jövend kezemhez fogok vennem, tartozom eő Excellentiajoknak kész pénzul kilenc száz magyar forintokat id est Hungaricales florenos 900, kántorok szerint minden fogyatkozás nélkül fizetnem, azon kévul is szaz eötven Icze jó palinkat s eötven Akó jó finum sert eő Excellentiajoknak administrálnom.

2-do. Az malatanak és mosléknak felét az eő Excellentiájok sertéseinek hizlalására tartozni fogom.

3-io. Ilesztőt a menyi eő Excellenciajok számára fog kívántatni, magam emberségitől is viseltetvén fogok tartoznom.

4-to. Amikor pedig fog kívántatni, eő Excellentiajok szabadon magok számára főzettethessenek sert, akar Károlyban, akar Csanálosson.

Mindezeknek szentul és meg masolhatatlanul valo meg allasara magamat s magamhoz tartozandoimat, maradékimat és javaimat kötem s kötelezem alab meg irt emberséges emberek előtt.

Károlyban, 2-a February, anno 1723.

Ezen kévöl ígertem az ő Méltóságok Árpájával és Méltóságok számára száz köbölyig valo szaladnak kétzeörösét.

נאום צבי הירש בן מדר"ר זאב וואלף ז"ל

OL. Károlyi cs. lt. f. 11. p. 5—6.

454.

1723. VI. 11. *Pozsonyi zsidók tanúvallomása a Magyarországbán kirabolt Nikolsburg-i zsidónő: Henella ügyében.*

Isaac Khaynes ein hochgraflichen Excellenc Niclas Palfysser Schutz Judt: „Juden Loyers weib so genandt Iacherl Jüdin saget aus, dasz der Isaac Piman Judt, sonst ein Klaszer zu ihr alsz ihr Mann wegen gewiszer wahr nachdem Kram zu seyn pfliget, bei den Dreisziger zu Theben gewesen, undt zu thun gehabt, ungefährr umb Mittags zeit gekommen, undt Glasz borgen wollen, besonders weil ihr Man bey Hausz wahrt, und der Pyman ein schlechter Zahler, darauf ist dieszer Byman wekh gegangen, abends aber wider ungefehr . . .”

OL. Esterházy lt. fasc. 1824 (237).

1723. X. 27. *Kassa. A Kassai Kincstár Salamonovics Mihályinak három évre bérbeadja az egész északkeleti felvidék kóser-bor készítését és tolerantialis adóját.*

Nos S.-ae C.-ae R.-aeque M.-tis R. (egiae C.) ameralis) A. (d ministrationis) Ssepesiensis Administrator ac inclitae Regiae Camerae Hungariae et praefatae Administrationis respective Consiliarius, universis et singulis altefatae S.-ae C.-ae M.-tis bellicis et comitatensibus bonis officialibus, ubi et cuiuscumque status, gradus, honoris, dignitatis et praeeminentiae presentis nostras visuris, lecturis aut legi auditoris salutem et quibus competit, servitionum quoque et officiorum nostrorum commendationem.

Notum facimus vigore praesentium, quod cum Judaei cuiuscumque nationis in hocce Ungariae regno residentes vel ex vicino Poloniae regno in hocce aut e converso quaestum exercentes et vinum Judaicum Koscher dictum conficientes, ubi recognitionem Supremi Benigni et Tolerantiae in regno, iuxta ab antiquo observatam praxim ex benignissimo quoque C.-o R.-o mandato ad facilitandas multifarias C.-o Regii Aeraarii expensas, proportionatus facultatibus suis et quaestui taxas solvere obligentur. Huic nos modo fatus taxales a Judaeis, in inclitis Aba Uj, Saaros, Zemplén, Borsod, Ungh, Bereg-Ughocsa, Szathmar, Szabolcs, Bihar et Scepusiensi comitatibus residentibus, non absimiliter vinum Koscher conficientibus et quaestum, ubi praefixum haberetur, exercentibus, exigendas obventiones Judaei Homonnensi Michaeli Szalamonovich in omne fortunae casum et eventum, in certa conventa summa, vigore aliarum literarum nostrarum arendatorialium proxime praeterito anno emanatarum, ea conditione ad triennium elocaverimus, ut idem Michael Salamonovics ex motivo nobiliter advecto respectu praecedentium, annorum eiusdem arendae proportionatam facultatibus ab universis Judaeis taxam et censum exigendi habeat facultatem.

Quapropter universos, quosupra condecenter requirendos habuimus, quatenus praenominatum arendatorem aut eiusdem homines occasione incassationis praementionatarum taxarum et tolerantialis pecuniae, penes praesentes processuros, nullatenus detinere, impedire aut divexare velint vel detineri, impediri aut divexari permittant.

Tricesimatoribus vero, contrascribis et illorum vicesgerentibus, nec absimiliter provisoribus et rationistis, fiscalibus Regiae huic Administrationi Camerali Subordinatis serio committitur, quatenus praementionato arendatori vel eiusdem hominibus, ubi eatenus requisiti fuerint, contra morosos et nenitentes omnimodam assistentiam praestare noverint, neque intermittant. Presentibus perlectis exhibenti restitutis.

Ex Consilio Camerali, Cassoviae, die 27. 8-bris 1723.

L. S.

Gabriel Gyöngyösy secretarius.

1723. XI. 1. *Nagykároly. Károlyi Sándor szerződést köt házainak zsidó bérlőivel.*

Én Nagy Károlyi Karoly Sandor Fölséges Romai Csaszar és Koronas Kirally Kegyelmes Urunk eö Felsége Intimus Consiliarius, Cavallerianak Generalissa és Nemes Szatthmár Vármegyének Feö Ispány-nya, adom tudtára mindeneknek, valakiknek illik, ezen levelemnek ren-
diben, hogy Nagy Károlyi Varosomban Nemes Szatthmár Varmegyében
szamokra építettett tiz házamban szalva és telepedett ugy ugy serföző
házamban lakozo Sidosaggal nominanter arendas Mihaly Sidoval, Hirscl
Jakobbal, Salamon Jakobbal, Áron Leibával, Sido Babaval, Isak Simon-
nal, Salamon Ábrahámval, Ábrahám Isákal, Salamon Majorral, Abra-
ham Josephel, Lazar Joseph és Moyses Sidoval a dato 1-ma Januarii ez
következendő 1724. esztendőben meg esendő Boldog Aszony Havanak
első azaz új esztendő napjaig egyeztem és alkudtam meg az alabb meg
irt conditiok és punctumok szereént, hogy tudni illik:

1-mo. Az fel allított tiz háznál lakozó Sidóság meg nevezett arend-
dans Mihály Sidoval edgyütt, mivel az meg irt esztendő alatt haromszaz
Rhenes forintokra kötelezte és obligalta magát, azért én felyeb irtt adtam
nékiek földesuri autoritasom és hatalmam szerént azon tiz hazaimat
szabadossan birni és usualni, ugy, hogy abban magok szokott exercitiu-
mokat is szabadossan követhessék és sido bor korcsmát is sub poena
floreorum 500, hogy másféle bort nem arulnak (sem lakosnak, sem jö-
vevénynek, sem idegennek, sem uton jaronak nem adnak) engedtem
meg nekik; az szerént mészár szeket is, kiért két mása fadgyutt super
adtálnak s ha az uraságnak tettzeni fog és szép hust vagatnak, az mar-
hanak hatulya az udvar számára fog hordatadni.

2-do. Ezeken felül, hogy gyermekeket is tanithassanak, iskola eri-
galtatok és assignaltatok nékiek, nem külömben alkalmas temetöt,
melly mind ezekért eök is az fellyebb meg irtt 300 Rhen. forint jo el-
kelö ezüst penzül és az két mása fadgyut olvasztva tartozni fognak az
uraságnak beszolgálatni és meg fizetni, ha hogy pediglen comperáltat-
nék, hogy sido boron kívül valo bort titkon vagy nyilván idegennek
vagy lakosnak icze, köből vagy csöbör számra adnának és árulnának,
comperta re veritate azonnal toties quoties eöt száz forintra maradgya-
nak, melyet egész Companiastul tartozzanak exolválni, kit ha nem
akarnának, executioval is talalando javakkal exequaltassék.

3-io. Mint hogy pedig instantiajokra azt is meg engedtem nevezett
varosomban felyeb meg irtt Sidoságnak, hogy valamelly ellenkezés,
veszekedés s akár minemő egyenetlenség vagy törvényes állapot veti elő
magat közötték, birot választván magoknak, elsőben Sidok törvények
szerént maguk között revidéaltassék, olly conditioval, hogy ha tizenkét
forinton felöl való büntetés esik, számomra obvenialyon, az apellatiot
magam székemre reserválván. Mellyért is sátoros ünnepeken illendő és
tisztességes mindenféle fü szerszámbeli discretioval és honorariummal

fognak tartozni, ugy Szt. Márton napjan minden Sido egy-egy kövér ludat adni tartozik.

4-to. Holott Isten eő Szent Felsege több hazaknak erectiojara rea segít és azokban az felyebb meg irtt Sidosagon kívül több Sidok fognak szálni és telepedni, minden egy haztul, kamaratul esztendő forgasa alatt külön külön per florenos Rhenenses 15 tartoznak taxat fizetni. Az kik penig magam számokra építettett hazaimon kívül nemesek vagy más lakosok hazanal telepednek meg, szarnyom alatt nyugodván, protectionért annuatim eőt Rhenens forintot tartoznak fizetni.

Melly köteleességeknak eleget tévén, én is protection alatt minde- nek ellen ezen levelem mellett conservalni és mindezekben ezeknek ususában eőket meg tartani magamat igerem és fogadom is. Azert hozá tévén, hogy ha valamelyik földemen szantast s vetest tenne, az illendő kilenczedvel tartozzék és magam vagy tiszteim hire nélkül senki közül- lek, joszága vesztése alatt ne merészelyen el menni, azoknak hirével pe- dig taxat s joszagomban való adosságit complanalván, mindenével sza- badossan mehett.

Kinek nagyobb erejére adtam ezen saját kezem irasaval és szokott pecsétemmel megerősített leveletem.

Signatum in castro Nagy Karoly, die 1-a Novembris 1723.

Groff Karolyi Sándor s. k.

P. H.

Kivül: Ezen contractus második esztendőre is ugy ment pro anno 1725 in omnibus punctis et clausulis én általam confirmáltatik.

Karoly die 28 May anno 1725.

P. H.

Karolyi Sándor

צבי הורש מרייני
נאום שלמה בן יוסף כ"ץ
נאום כ' שלמה ב"ץ מברודא
ונאום אהרן ליב בן הרר משה זצ"ל
נאום צבי... שמעון הלוי
נאום אברהם ב"ה יצחק ז"ל
נאום אליעזר אהרן בן הר"ר יוסף ז"ל
נאום משה בן הר"ר יצחק ז"ל
נתן חיים הניקרא... בן ב' נתן ז"ל
נאום זנוויל בן כמ"ר ראובן ז"ל

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (22—23.) és (11—4).

1724. VI. 21. *Pozsony. Néhai Jeszenszky István kamarai tanácsos, az Esterházy-hercegek jogtanácsosa pénzügyletei közt szerepel két nemzetközi működéséről ismert zsidó bankár: Spicz és Slezinger is.*

Judaeus Spicz tenebitur domino condam consiliario	fl. 183 981	54 x.
In contentationem huius assignavit domino Tatensi suam ibidem investitam pecuniam fl. 69 524 54		
Item suam meliorationem in eodem dominio factam extendentem sed ad fl. 20 000		
Quae duae summae insimul constituerunt	89 524	54
Ergo facta subtractione mansit adhuc Judaeus domino condam consiliario restantiarum	94 457	
Et quia immediate praemissus computus initus sit in anno 1722 ultimo Julii, ideo ab eodem tempore interesse sex per centum a praemisso capitali ad 20. Augusti 1723. ascendit ad	5 982	16
Et sic debitum passivum Judaei Spicz ad 20. Augusti anni 1723. iterum ascendit ad	100 439	16
Ad cuius contentationem iterum Judaeus Spicz assignavit domino condam consiliario apud Caesarem Aulam anno 1723. 20. Augusti	10 184	25
Quam praemissam summam subtrahendo ab immediate praecedenti adhuc mansit Judaeus Spicz restantiarum	90 254	51
Ad hoc immediate praemissum capitalem Spiczianum connumerabuntur expensae in negotio eiusdem per dominum condam consiliarium factae item alterius generis expensae pariformes	46 4	39 45
His accessit a capitale superius specificato florenorum	90 254	51
1723. ad ultimum Decembris eiusdem anni interesse, utpote	1 955	28
Taliterque iterum ascendit capitale Spiczianum, ad quod computari debet secundum praemissa ad ultimum Decembris 1723.	92 261	43
Ad contentationem ergo ultimo loco positi capitalis Judaeus Spicz appromiserat domino condam consiliario quoddam pignus cuiusdam Marches Veszterlo, valoris fl. 82 420, interim illud idem pignus ab incognito elocaverat ad hypothecam principi Hanover, quare hoc ipsum resciendo dominus condam consiliarius, ne aliquod damnum patiatur et periclitetur, sua pecunia redemit a principe Hanover, illud idem pignus	fl. 33 563	34

Quos erga 12 per centum interesse, medio domini cambialistae levavit ultima Martii 1724, et quia dominus condam consiliarius advertisset, propter longam et magnam distantiam domini Marches Veszterlo ab eodem summam suam debitum passivum Spiczermanum repraesentantem per commutationem pignoris a principe Hanover modalitate propria redempti non tam facile se acquirere posse, illud in pignus ceserat comiti Pachta et Judaeo Szlesinger, et hii se obligarunt domino condam consiliario solide, et quidem comes Pachta super	fl. 80 000	
et Schlesinger ad manus domini cambialistae in paratis deposuit	fl. 12 261	43
Quae duae lineae constituunt debitum passivum Spiczermanum in alio latere ultimo loco positum, utpote	fl. 92 261	43
Et sic ex praemissis constat, quod praeter immediate praemissum capitale alius iam defacto modalitatis praevia, debitum Slezingerianum et comitis Pachta repraesentans, Judaeus Spicz adhuc tenetur	33 563	34
Insuper currenti istius summae interesse, quae deberent quidem compensari ex mercibus ad florenos circiter 40 000 semet extendentes arestatis, verum, quia eadem mercimonia sunt arestata etiam per alios creditores, ut illi etiam contentari possunt, nescitur adhuc quid ex hac praetensione sperari poterit.		
Iam ergo resultum faciendo iterum ad debitum passivum comitis Pachta et Judaei Slezinger superius declaratum	92 261	43
Pro assecuratione istius comes Pachta assignavit domino cambialistae diversas obligationales,		
	primo super fl.	16 000
	2-do super fl.	27 400
	3-o super fl.	12 600
	4-o super fl.	24 000
	summa facit	80 000
Slezinger in paratis assignavit domino cambialistae	12 261	43
Quae duae summae facient	fl. 92 261	43

Sed dominus condam consiliarius volens contentare dominum baronem Mesko florenis 10 000, et tres fundationes florenis 14 000, demandaverat domino cambialistae, ut ex obligationibus comitis Pachta unus commutet et contendet praemissa duplicis ordinis debita passiva domini consiliarii.

Hinc ergo obligationales comitis Pachta primo loco positas super fl. 16 000 sonantes commutavit pro parata pecunia fl. 14 050, et sic decesserunt domino condam consiliario ex summa capitali comitis Pachta fl. 1950, et manserunt solum

fl. 78 050

Et Slezinger in paratis, ut praedictum est, assignavit

12 261 43

Eruntque apud dominum cambialistam

fl. 90 311 43

Et ex parte in mercibus Spiczermanis apud suam dominationem existentibus

fl. 33 563 34

Quia vero dominus cambialista summam pro 16 000 florenis in obligationibus habitis commutatam levasset, eundemque ad interesse iterum ex commissione domini condam consiliarii 10 per centum elevasset utpote

fl. 14 050

Et etiam in paratis a Judaeo Slezinger constituentem

fl. 12 261 43

in universum

fl. 26 311 43

Huic illud interesse quidem currit a praemisso capitali, sed e converso dominus condam consiliarius pariformiter ab ultima Martii 1724. capitali fl. 33 563 34 teneretur domino cambialistae cum 12 per centum currenti interesse.

Hinc ad evitandas confusiones intuitu immediate praemissorum conclusum est cum domino cambialista

Quatenus sua dominatio perillustris accipiat contentationem sui et defalcationem domino condam consiliario administratae erga 12 per centum interesse summae

fl. 33 563 34

superius specificatos in paratis levatos

fl. 26 311 43

Et sic haeredes domini condam consiliarii tenebuntur adhuc domino cambialistae

fl. 7 251 51

Cuius interesse curet 12 per centum ab ultima Martii 1724, uti praemissum est, et se contentabit tam respecto praemissi capitalis, quam currentis ipsius interesse ex distrahendis mercibus Spiczermanis, taliterque

Pro ultimo manebunt ad rationem dominorum haeredum ex summa florenorum 33 563 34 in mercibus apud dominum cambialistam existentibus investitorum

fl. 26 311 43

Et ex summa comitis Pachta

64 000

in toto summa

90 311 43

Intuitu cuius summae ex praemissis interesse computabitur ab ultima Decembris ad ultimum mensis modo currentis Junii, tamquam pro medio anno a florenis 64 000

fl. 1 920

a florenis vero 26 311 43 ab ultima Martii

394 66½

2 314 66½

Domini haeredes autem tenebuntur ex immediate praemisso interesse domino cambialistae dare pro interesse sex per centum computando a ab ultima Martii

florenis 7251 51 x., obvenire debenti pariter

fl. 108 76½

Quibus subtractis a praecedenti summa manebunt ad rationem dominorum haeredum

fl. 2205 90

Iam quantum ad divisionem bonorum et debitorum tam activorum, quam passivorum proponitur proiectum modalitate sequenti

Quandoquidem manifeste constaret ex immediate praemisso computu Viennensi, quod in dominio Tatensi investita et trium foundationum pecunia, utpote

fl. 69 524 54

Item meliorationis sub qua comprehenduntur pecora et pecudes per Judaeum Spicz factae

fl. 20 000

A tempore vero praemissae meliorationis, per multiplicatione pecorum et pecudum ad minimum valeat illud in bonum plus

fl. 1 000

Reperebilis esset in domino Tatensi investita summa

fl. 90 524 54

Quae cedat per assumptionem illius domini Tatensi dominis tribus haeredibus.	
Et bonum Margaritense relinquatur pro Antonio, in quo investita est summa	fl. 60 500
Et quia summa Tatensis modo praevio celerata excederit summam Margaritensem	fl. 30 024 54
Ad complanationem illius darentur quidem restantiae Scalronianae in bonis Margaritensibus et dominorum haeredum, sed quia tales pro hic et nunc nec exigi possent, sed nec in futurum fortasse exigi valerent, ideo illae neque acceptari valerent in sortem divisionis, sed pro hic et nunc manerent in abstracto, et primo in casu incassationis earundem restantiarum deberent dividi in duas coaequales partes, quare	
Ad suplementum actu investitae summae modo praevio in dominio Tatensi existentis deputetur tantae importantiae debitum activum ex fundo Viennensi, utpote	fl. 30 024 54
Remanebant taliter adhuc in fundo Viennensi ex	fl. 90 311 43
per subtractionem immedate praemissorum	fl. 60 286 49
Qui ut non distraherentur per divisionem et domino cambialistae etiam ne augeantur labores, ipse autem instat, ut hoc ultimo loco posita summa maneat penes Antonium et totidem eiusdem assignatur debita passiva, reliqua vero aequaliter bipartiantur, vel fundus Viennensis florenorum	90 311 43
maneat pro Antonio, qui universa debita passiva assumat supra se, superfluitas vero imputetur in ordine ad complanationem bonorum Margaritensium . . .	

OL. Esterházy lt. Rep, 50. f. C. no. 16. (146—150.)

1724. VIII. 25. *Nagykároly. Károlyi Sándorné a Deutsh Salamon császári fizetőmestertől vett árut 356 rénus frt. értékben a szoldobágyi üveghuta termékeivel egyenliti ki.*

En alab meg irtt Salamon Taitis nevü Sido, Nagyságos Nagykarolyi Sidóság előtt, tulaidon magam kezem subscriptiojával, per praesentes recognoscalom, hogy Méltóságos Generalisné Méltóságos Groff Szalai Barkoczi Kristina Aszonyom Eö Excellentiáját, adván el holmi portékámat olly conditioval, hogy mind azon portékának árában Eö Excellentiája Szoldobágyi Hutából üvegül veszek contentumot, ugy mint ad Rf. 356. x. 07 $\frac{1}{2}$, id est háromszáz ötven hat Rhénes forintokig és hét s egy fel krajczárig, az ott való hutai szokot áron, melyről Eö Excellentiája méltóztatott is assignatiót adni, ottvaló inspektor Nemes Farkas István uramhoz de summa praefata. Arra nézve én is üvegül minden tergiversatio nélkül tartozom magamnak contentumot várni, mely alkut ha én fell bontani attentálnám, eo instanti (exceptis omnibus iuridicis remediis) az meg irrt summaban, medio iniustis iudiciis convincaltassam s amittallyam. Melynek megállására adom ezen reversalis levelemet, tulaidon kezem subscriptiojával s szokott pecsétemmel megerősítvén.

Signatum N. Károly. 25. Augusti 1724.

Sallomon Deytsch
Kayslerliche Monitions listrameister

OL. Károlyi cs. lt. cs. 11. (15.)

1724. IX. 22. *Úriszéki vizsgálat a lopással vádolt Hierszli Jakab zsidó ellen.*

Mi aláb megh irattak recognoscialiuik praesentibus, hogy gyüttünk ide Bogyoszlora és Köröszturra Ráboközben, nemes Soprony vármegyében lévő falukban, a tekintetes Magistratus inquisitionjára, bizonyos inquisitionnak végben vitelire, a mellynek is De eo utrum punctuma ekipen következik:

De eo utrum?

Vallya meg a tanu, hogy mostan Lakompachi várban fogságban tartot Jakab Herszli sidó ellen, a kit az elmúlt aratáskor megh fogtak Rába Köröszturot, mit tud? Hallot? látot?

Primus testis David Lakatos educilator in possessione Bogyiszlo, comitatu Soproniensi, districtuque fluvii Raba existente habita degens, annorum circiter 30. I. (uratus) E. (xaminatus) fassus est: Bogyoszlora, a korcsmára ment a sidó, ottan bort tölttet egy mészőlt, s megh is itta, a felesige ezen fatensnak Klompér Ilona mondgya az deutrumban nevezet Jakab sidónak (azt tudta, hogy körösztin): Kegyelmed, ió akaró uram, micsoda rendbéli ember. Ara felelt: Hogy ü csizmazia, Nagy

Szombatbul gyüt. Kérdi a sidó. Van é? funt a faluban. Mondgya a korcsmárosné: Van a mézárosnál. Arra a mézároshoz mentek. A mézárosné az annyával: Draskovics Orsikal meg mirette: $\frac{1}{2}$ fontnyi rozas ezüst gombok voltak nála. Ezen fatens egy tarisznyába rakot portikat látot nála, mi volt benne, nem tudgya, maga világos kék pozto magyar dolmánban volt, sötít kék nadragia selem poztozul uidonai kalapia, vörös karmasin csizmaban, avit vörös övö, volt nála talleros és ezüst forintos pénz. Azt mondotta, hogy ü az ezüst gombokért karmasinokat adot csornai prépostur kasznarianak, az pedigh nem igaz, nem is látta a kasznár; az portikat hol vette, nem tudgya, megh sem fogták volna, de az Pal-i sidó Joseph azon rab sidónak a báltja erkezet, sidóul szolot véle, s úgy vették ezben, hogy sidó, kergették, Körözturigh, ott fogtuk megh, de reliquo nihil.

Secundus testis Helena Klomper, consors educilatoris Bogozloiensis, annorum 26, I. E. fassa est per omnia, uti maritus ipsius immediate praecedens fatens.

Tertia testis Ursula Draskovics, Ianionis Bogyoizloiensis mater, annorum 46. I. E. fassa est per omnia, uti praecedentes testes, hoc adito: Ezen fatens maga mérte megh a gombokat.

Quartus testis nobilis Franciscus Szantohazi, in possessione Tott Köröztur commorans, annorum 28. I. E. fassus est: Ezen fatensnak a házához ment azon sidó, ott is hált, magát elsőben Posoni kalmár leginnek mondotta, másodsor hogy kérdi: Micsoda rendbeli ember, akkor megh vallotta, hogy sidó, két meszől bort megh ivott, azt vallotta, hogy ü meghunta s meghutalta, s megh idegenedet a sidó vallástul, köröztényé lisen, ü bizony csak bort iszik. Ezen fatens mintegy megh bánto, hogy az korsoiabul hatta innya; más nap el ment regvel Bogyoizlora, ott magát czizmazia leginnek mondotta, ment uiobban vissza Körözturra, a hollis bogyoizlai korcsmáros másod magával el érték a Körözturi falu végén, megh fogták, a bíró házához vitték, kalodában vertik, megh iedvin a sidó, által küldöt Miháliban, hogy ő köröztényé lezen, a mint hogy körözt apjának akarta hivatni groff Forgacz kapitan uramat ő nagyságát, ő nagysága quartilán nem lévén, a nemes vármegye katonai el viták, az portikáját a körözturi bíró kezihez adták.

Quintus testis Franciscus Kaldi iudex pagi Körözturiensis, annorum 31. I. E. fassus est: Ezen fatens mást nem tud, hanem hogy hozzá vitték a sidót, kalodában vertik és a nemes vármegye katonái a nála lévő portikát kezihez adták, ugy mint egy sötít kik selem pozto dolmánt gombok nélkül, egy sötít kik selem pozto nadragh, egy vörös szőr övet, egy kik szőrövet 20 ezüst gombokat és 40 ezüst gombházokat, egy dolmant pedigh sötít kiket a Cziba el vitte, egy rendüen az ezüst gombok rajta.

Mellynek nagyob biztonságára adtuk ezen kezünk subscriptioiával és pöcsétünkkel megh erősített testimoniálisunkat. Pálj. 22. mensis 7-bris 1724.

L. S. Kecskés János, nemes Sopron vármegye szolgálja birája. m. p.

L. S. Pottyondi Sigmund, nemes Sopron vármegye eskütyö. m. p.

1724. X. 10. Nagykároly. A Károlyi-uradalom számadásai közt olvasható:

Die 10. Octobris 1724. Jóllehet committaltam volt Sdányai László uramnak, hogy Herszli arendás és Festő Isák nevő Sidokkal inealo computus szerint Méltóságos üdvözült Nagy Asszonyunk temetésekor kivantatot festékekért kelletet volna fizetni fl. Ung. 38 den. 83¹/₂, de mivel hogy említet Sdányai László ur nem fizetet többet, hanem csak fl. Ung. no 19, kiis mostan Herszli Sidonak acceptaltatik, ugy ment Rhen. flor. 16 krajcár 31¹/₂.

Pro anno 1724 az Karolyi Sidosagh restal Rh. fl. 75, egy angariát.

Sido Mihály tartozik, computust kellene inealni vele circiter Rh. f. 500, pro anno 1723 et 24. Szamostui arenda egészben nala vagyon contractus szerent.

Tegla vetőket és kőműveseket observalni kivantatik, mi acceptaltattott nékiek lé az Sido Hersli arendajaban.

OL. Károlyi-cs. lt. 11. cs. (40—43.)

1724. XI. 1. — 1725. XI. 12. közti számadása a nagykárolyi korcsmabérlő Hersli zsidónak.

A die 12 mensis Novembris anni 1724 usque ad diem 12 mensis Novembris anni 1725 contractus szerént Hersli Sidonak exarendalvan az Karolyi, Majtényi és Fényi ser és palinka korcsmákat s — ugy azon helysegekben lévő vamokat ezer nyolc szaz eötven három Rhenens forintokban id est Rh. f. 1853.

	f. Rh.	kr.
Die 23 Febr. Migos Groff urfinak	28	
Die 2 Martii Pollereczky Mattays praefectus uramnak	42	30
Die 3 Aprilis Migos Iffiu Aszonynak	100	
Die 11 Aprilis Pollereczky Mattyas praefectus urnak eö kegyelmének	43	
Die 14 May item eö kegyelmének	50	
Die 22 Apr. Papay Pál uramnak	50	
Die 23 Apr. Tisztelendő Kaplonyi konventnek	52	20
Die 14 May Praefectus Pollereczky uram eö kegyelmének	18	
Die 4 Juny Bada Gábor uramnak eö kegyelmének	100	
Die 22 Juny Kadar Istvannak conventiojara	20	
Die 7 July Pollereczki Mattyas praefectus urnak	12	
Die 10 July Pollereczki Mattyas praefectus urnak	20	

	f. Rh.	kr.
Die 16 July Salanky Andras uramnak	10	
Die 25 Octobris praefectus Pollereczky Urunknak eö kegyelmének	40	
Die 19 Octobris praefectus Pollereczky Urunknak eö kegyelmének Károlyi szőlő munkájára	50	
Die 29 Octobris praefectus Pollereczky urunk eö kegyelmének tarczali sötetre	50	
Die 22 Octobris praefectus eö kegyelme commissiojara sindély szegh vételére	20	
Die 9 Novembris Sdanyai László uram három paragraphusbul álló recognitioja szerint, partim méltóságos udvar számára és orgonista Miskovics uram conventiojara és szolgaknak serül, kit impietalt expurgalt ad f. Rh.	29	39 ¹ / ₂
Circa diem 8 mensis Novembris Mlgos Generalis Uram eö Excellentiaja Posonyban indulván, levált Bada Gábor uram eö kegyelme in paratis	100	
Bizonyos pixisse ezüst a Mlgos Ur eö Excellentiajé el tévelyedven, kire is az arendas Sido rea találván, váltotta kezéhez, mely pixis általa a Mlgos Generalisnek vissza került	3	
die 21 Aug. 1725 Bada Gábor adott volna száz Rhenus forintot	100	

Vagyon adossága

Csosala kőműves ados serért, palinkaert	11	
Kőműves Janki szül palinkajul	17	57
Nemet kőműves, a k. korcsmarossa volt	1	
Komuves Palko serert, palinkaert	8	29
Komuves Joseph serert, palinkaért conventiojaban	34	
Téglavető András	16	19
Téglavető Matyas András	8	28
Salankon lakozo Kőműves Joseph	22	18
Kuth csináló németnek	12	54
Salamon németh kerekgyartó	11	15
Ostromon Urbán thimár	13	34
Csanalosi korcsmaros adós	113	48
Item, idem eöt hordó serért maradok volt adós f. Rh. 35 de midön számot vetett vele, tehát tüzre való fajért, gyertyáért imputalt f. Rh. 19, azért nem marad több,	16	
hanem Majtényi korcsmaros arendaért, serert, palinkaert adós.	70	
Ezen 70 frt. nem acceptaltatott, substrahalni kell.		
Károlyi korcsmárossa adós	140	
Serhazra és seres edények reparatiojára	61	15
Miskovics Pál orgonista urunk hust 20 fontot no		

100, item sert iczet no 100 á kr. 1., hus hasonloképen a kr. 1, teszen	3	20
Item kész pénzül Miskovics Pal uramnak 15 magyar forintot, teszen Rhen	12	30
Ezen két rendbéli positiot conventiojában inseráltam. Praefectus Pollereczky Uram eö kegyelme relatiojára Czigány Gábor ados az arendasnak	4	
Sdanyai Laszlo uramnak, korcsmakra és Méltóságos Ház szükségire serül, pálinkayul és éget borul ad ultimum May 1725 fizetet	56	49 1/2
Kaploni és Bathory Peter Uraim ad diem 14 Decembris 1725 hordattak sert, iczet 3721. Redigálva akó számra per iustas 64 = teszen akot no 58 ^{1/8} , és minden akót az accorda szerént számlálván a f. 1 Rh. die 19 July Pallereczky Mattyás praefectus urem eö kegyelme commissiojára széna takaróknak icze ser 6 Die 20 Decembris Salanky András uram quietantiája szerént	58	7 1/2
Méltóságos Udvarhoz sert iczét 62 Ezen két rendbéli ser, akot no. 1. ^{1/18}	1	3 1/4
Vak Istóknak in paratis fizetet, conventiojában inseraltatott Rácz Jakab reconnitioja, hogy Szántai ser háznak valo üstöknek csinálására adott tiz máriast, tészen Rhen	1	
Jager Janosnak fizetett in paratis, conventiojaban inseráltatott.	2	50
Hrabeczki Janos Karolyi kertesznek serül adot akot, akoja a F. R. I.,	4	
Peczer Jankó jágernak fizetett	6	
Az várban nem lévén abrakja az paripaknak, adot arpat, cub 5 ^{1/2} , az mint maga praefectus Uram eö kegyelme recognoscallya, kinek köbel a 30 kr, tészen	5	
Varbéli hajdusagh ados Ignáth Simon	2	45
Die 10 Octobris, Herschli arendás és Festő Isak nevü Sidoknak kellett volna festékekért fizetni 7 Ung. f. 38 den. 83 ^{1/2} , de csak Ung. f. 19-et kaptak, residuitassa acceptaltatik Ung. frt. 19 den. 83 ^{1/2} , tészen	36	
Majtényi korcsmarosnál f. Rh. 70 subtrahalni kellek a later csináltatásáért	16	31 1/2
	70	
bé adott Hersli Sido	F. Rhen.	1676
		42 1/2

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (44—47.)

1724. XI. 9. Nagykároly. A Hersli zsidó által bérbevett vendégfogadók ingóságainak leltára.

Anno 1724. die 9. Novembris az vendégh fogadóbéli hazak inventaltak, az kik benne vannak ez szerent Hersly arendans Sidonal:

Az első régi ocska hazban:

Az hol Sido Mihály az sert árultatta, talaltak ezek: Egy asztal labastul, kívül pad, es egy csapszek egy hordo ser hordájának Uraságé, két meregető kárt, egy kiseded csap ala való, a hazon faban foglalt üvegh ablak, aféle apro fogaskak, ugyanaz tornaczaban, egy seres hordo az uraságé.

Meliette való ocska serhazban:

találtatot 7 seres hordo, egy kerekded kadacska, másik a pinternel van, ugyan harmadikis az pinternél fenek nélkül egy liu, két valu ser alá való, két ajtos vas retesz fejestul rajta.

Ugyan e mellet ocska ser hazban:

talaltatot egy nagy serföző kád, az vas abroncs alól, minden hoza tartozandoival es csatornaival edgyütt, aprob kad 4, meregeto 3, komlohoz valo szűrő kas, egy nagy öreg serföző üst és az szabad piritó kemencze, egy plehbül csinált vas ajtocska.

Az uj kezdet sorhazak végiben:

talaltatik egy malom egy par kövével edgyütt, minden hoza valo vasai-val és jo készülettel.

Az uj épületben levő utolso pálinkas hazban:

talaltatot 6 pálinka főző üstök csüs désaival és sisakjival edgyütt, váluk és csatornak hoza valok, kilenc kád, item két seres hordo fenek nélkül, mindenik üst ala valo kartok és az ajtaja elot egy nagy öregh vasas valo.

Ugyan ezen haznak melete valo házban talaltatot

három seres hordo és egy feneketlen kilas vasas véka, az pitvarban két seres hordo.

Tül ezen hazon vagyon

egy szalad csinalo haz, most szalod van benne el teritve, sem ablaka, sem ajtaja.

Ezen tul valo hazban

Semi egyéb nem talaltatot, hanem maga joszagi és két üres sereshordoi az urasagnak, ennek pitvaraban épen semmi nem talaltatot, hanem hogy ajto van rajta, vas pantokkal és sarkak.

Az legelső hazban:

semi egyeb nem talaltatak, hanem negy falaban üvegh ablakok, egy kemencze s — ajtó vas sarkon és hevederben nyilo tolo zarjával edgyüt, az többi portéka magajé lévén, az ki benne találtatot.

Az udvaron:

talaltatot egy deszkas és csür, kint igen jó kut, melyis az palinkat uj hazban szolgal csatornaja, kiis finom vasas, az földben is lévén két uj csatorna, deszkás felül, az holot az moslék kifoly az palinka hazbul.

Az vendég fogadó házak végiben:

talaltatott egy új sövényel körül kerítve való kert, ezen kertben egy jó alkalmas ser ala való és egy sertések hizlalására való rekesztés. Az régi inventariumból elucscált, hogy Sido Mihály kezében adatot volt 40 seres hordo, maga relatiojából András Uram idejében üveggel meg rakván az hutában elvitték.

OL. Károlyi cs. lt. II. cs. (16—17.)

464.

1724. XI. 19. Gyulafehérvár. A város igazolja, hogy az itteni 7 zsidó család a törökök idején annyira elszegényedett, hogy mostani végrehajtásuk esetén teljesen tönkremennének, ebbeli félelmükben három család már elmenekült, a többiek, bár igen drágán laknak, taxa fizetésre sohasem voltak kötelezve, csupán (a volt városbíró:) Haan Ignác kényszerítette őket erre is.

Nos iudex primarius, caeterique senatores ac iuratus notarius liberae civitatis Albae Caroliensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nobis in simul consistentibus atque constitutis requisiti fuerimus ab hujate Caroliensis iudaica communitate, quatenus nos de reali ipsorum moderno esse et rerum suarum in statum quo sic se habentia, conscientiosam nostram attestationem pariter et informationem se penes imperteremur. Quorum debita petitione ex iustitia annuentes, testatum facimus, Judaeos hos Albae Carolinenses, qui equidem septem tantummodo familiis constant, praeter unum et alterum, reliquos omnes tanta a Turcis debita contraxisse, ut in dies severam executionem superveniendam metuant, quae si supervenerit, omnes ad ultimas incitas redigerentur. Hujus metru tres jam hucusque incognitum petiere. Praeterea hic Carolinae, habitacula sua, cum fornicibus, aliisque suis necessariis sumptuose nimirum possident, nec unquam taxae fuerunt obnoxii, sed post multas afflictiones, incarcerationes et acerbas pie defuncti illustrissimi tunc domini Ignatii Haan mortificationes taliter se taxae subicere per fortia debuerunt. De quibus Christiana nostra fide mediante attestamur.

Datum Albae Carolinae, 19. 9-bris a. 1724.

Sub sigillo authentico:

L. S.

Ex senatu:

per Eliam Brán juratum civitatis Albae Carolinensae notarium extradatae.

OL, E. Gubernium. Polit. 388.

1724. XII. 6. Az erdélyi gubernium szigorúan meghagyja a gyulafehérvári zsidó községnek, hogy kiváltságlevelüket adják át a bírónak, maguknál csak másolatát tarthatják, adójuk fizetése alól pedig e patens nem mentesíti őket.

Jól lehet az elmúlt napokban a Patens kezetekben adatott vala, mind azonáltal nem olj véggel, hogy kezeteknél tartásatok, hanem a Karolj vári mostani biratoknál álljon, mig abban az hivatalban lészen. Az militare quantumnak subrepartitiojára ámbár requiraltattatik is a bírótól, mitsoda bátorságtól [. . .] teltettvén, nem comparealtatok, azért abban ne bizakodgjatok, hogy már a patens kezeteknél vagjon, minden tovab valo halogatás nélkül praestaltjátok, amivel tartoztok, külömben executioval is exigaltatik rajtatok. A patens mandatumot párialvan, a pár nálatok légyen, az originalt a biro keziben adgjatok, külömben a Gubernium nagj animadversiojat el nem kerulitek.

OL. E. Gubernium Polit. 434.

(Fogalmazvány.)

1725. I. 1. Nagykároly. Hersli elszámolása a Károlyi-uradalomnak szálított sörről és pálinkáról.

Ser	hordó csöbör icce		
die 28. Marty Mgs Urat eö Excellentiáját haza vár- ván, administrált várhoz	1	2	20
die 8. Marty Kaplioni Convent szamara	1	1	10
die 22. Marty Kaplioni Convent szamara	1	3	40
die 26. 9-bris Mgs. Udvar szükséghire	1	3	10
die 2. Decembris Kapliony Convent számára	1	2	30
die 21. Decembris Kertész Janosnak Convent itzénként		1	
die 1. Januarii Mgs. Urfi Ngha parancsara orgonistanak			20
die 29. Januarii Mgs. Aszony eö Ngha szamara Olcs- vara köletett	1	2	80
a die 29. Jan. usque ad ultimum Febr. diversis vicibus vár szükséghire aprodonként			36 ¹ / ₂
die 29. Febr. Kapliony Convent számára	1	2	90
die 30. Marcii Mgs. Aszany parancsara Ocsvara	1	1	90
die 14. Marcii Kapliony Convent számára	1	2	10
die 29. Marcii Kertész Károlynak kertésznek	1	1	60
die 19. Apr. Acs Miklosnak lakodalmara			50
Item in 11. Febr. ocsvai kertésznek	1	1	80
A die 20 May usque ad 24-tum asztalhoz Karoly Kertész Jánosnak conventioja		1	28
	12	30	77 ¹ / ₂
Mérges Hidi korcsmara adot	2	41	05
Summa	14	34	82 ¹ / ₂

Palinka

	Icce	Rf.	kr.
Die 5 May lovak orvossagara varban	$\frac{1}{2}$		
Die 17 Marty Mgs Urfinak es Ngsának emberseghes ember lévén	$\frac{1}{2}$		
Die 3 Apr. lovak orvoslasara	$\frac{1}{2}$		
Die 27 Apr. malacz herélő hat embernek	1		
Diversis vicibus Mgs. Generalis Urunk eő Excellen-tiaja labainak orvoslasara éget bor	$4\frac{1}{2}$		
	<hr style="width: 100%;"/>		
	7	$87\frac{1}{2}$	
Szent Janosy korcsmara Mgs Urfi eő Naghságáé lévén az korcsma, ot való korcsmáros tartozik az árrul	34	4	25
Teremi korcsmára Mgs Urfi eő Naghságáé leven	37	4	$67\frac{1}{2}$
Mérghes Hidnál való korcsmara	14	1	75

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (28—29.)

466.

1725. VI. 2. Nagykároly. Volfovics Mihály zsidó bérleti szerződése a szamostói rév-korcsmára.

Én aláb meg irtt adom tudtára mindeneknek, valakiknek illik, hogy az Ocsvai jószágomban Szamostoi révet s — ottan lévő bor ser és palinka korcsmamot annak szabad distractioját s — mindenféle usussát és proventussát exarendáltam Wolffovics Mihály Sidonak a dato diei 23-ae January anni 1725 három esztendőre hét száz eötven id est numero 750 Rhenus forintokban annuatim két száz eötven Rh. fr. obvenialván, tartozik angariatim per Rh. f. 62,30 magamnak vagy arra rendelendo tiszteimnek deffectus absque ullo exolvalni.

Valamikor pedig malmaiban örleni vagy daralni fog, illendo vamat vagyis minden köböltül egy egy garast adni obligaltatik.

Én is vice versa felől irtt révemnek szokot jövedelmét és minden féle italnak szabad korcsmatoltatassat oda engedven az kompnak, ugy az hidaknak s' utaknak igazitatassára s' reparealtatassara (mellyet ott való udvar birom véghez vinni semmi képpen el ne mulassa) magamat egérem, fogadom is.

A mely ser és palinka főzeshez kivantato rez és fa edényeket és ház körül való alkalmatosságokat s — egész épületet, mellynek inventatio szent kezehez veszen, azokat arendajanak expiratiojaker a szerint resignálni tartozni fogh.

Mellyeknek nagyobb erejére adtam ezen saját irasommal es szokot pecsetemmel meg erősített arendationalis levelemet.

Károlyban, die 2 Juny, anno 1725-a.
(más tintával ugyanazon kéz:) Anno 1726 die 12 Juny Szamostüi arendas Sido Mihálytul levaltam keesz pénzt negyven Rhenus forintokat, jollehet hogy ő ennek a contractus in defalcationem kívánta volna adni, de mivel jól centrálván nallam, hogy még az Károlyi arendában tartozik pro annis 23-io et 4-to bizonyos restantiával, melly restantia nincsen specificálva, hanem az mint referallya demonstrálni fogja, kinek mitt adot és mitt fizetet, azért míg az elebbeni computus ez iránt veghez megyen, ezen Szamostüi arendában nem acceptaltatik, hanem in tempore demonstratis demonstrandis fog acceptaltatni, uti in praemissis.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (30—31.) Másolatból.

467.

1725. VI. 3. *Nagykároly. A Károlyi-uradalom gazdatisztje üvegárut utal ki az üveghutából budai Deutsch Salamonnak.*

Kivül: Ngs Vitézleő Szikszai János udvar biro eő tekintetességének, Proszló.

Belül: Kedves Szikszai Uram!

Méltóságos Generalis Uram eő Excellentiája kegyelmes parancso-lattyalbul resolválván Budai Tajcs Salamon nevü Sidonak, nala levő assecuratio szerint (mellyet reproducálni fogja) bizonyos szamu üveggel, mellyet kegyelmed a mennyire meg irt contractus extendaltatik, excontentalya kegyelmed, sőt, ha többet venni is bizont erga contractum akar, egészben oda adhattya kegyelmed, az vecturát pedig itt refundálja ké-pesség szerint conveniálván vele.

Datum, Károly, 3 Juny 1725.

Badda Gábor m. p.

P. S. Mihály Sido adott assecuratiot magyarul huszonnyolc Rhen. fo-rintrul üvegre való contractust, eő itten még fogja adni az mely Ura-saghnak, kegyelmed adsza ugyan ennek a Sidonak 28 forint aru erő üve-get.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (32—33.)

468.

1725. VI. 12. *Mihály zsidó elismervénye bérlet-tartozásról.*

Anno 1726 die 12-ma Juny Mihály Sidó szamostüi arendás admi-nistrált kezemhez 40 R h forintot, de mint hogy még Károlyi arendájá-ban restantiarius, ahoz kepest jovendöbeli computust inéválván velle, az Károlyi arenda restanciajaiban acceptaltatott.

OL. Károlyi cs. lt. cs. 11. (26—27.)

1725. október 14. Csempesz. Rosty István Sopron városához írt levelében felhívja figyelmüket a legfelsőbb rendeletek amaz intézkedésére, hogy a száraz folyómedrek feletti vámhelyek megszüntetendők, zsidó vámosok ne alkalmaztassanak, cigányok, koldusok, csavargók és hasonlórú emberek kóborlását ne engedjék meg, végül november 3-ra megbízottaikat a hadi pénztárral való elszámolás céljából Sopronba küldjék ki.

Perillustres ac generosi, prudentes ac circumspecti domini mihi cōlendissimi, observandissimi!

Quandoquidem benignas, item excelsi consilii regii intimationes percipissem, ut ubi telonia fluvialia sicca et non necessaria, necnon judaei teloniatōres reperirentur, super talium sublacione, prouti et si zingari dominos terrestres habentes etiamnum divagarentur, ad bona suorum minorum reducantur, zingari vero vagabundi, necnon alii nullius frugis homines capiantur et exterminentur. Mendici ad ortus sui loca relegantur, domestici in loco ortus sui interteneantur et neque his pagatim mendicari licitum sit, sed nec pixidariis et ex Turcia liberatis, immo his nonnisi ad fores ecclesiarum charitativam eleemosynam colligere concessum sit, alii vero vagabundi et perniciosi potissimum sine literis passualibus commeantes nullius frugii homines detineantur, examinentur et pro demerito puniantur ac eliminentur et hoc ipsum etiam respectu servorum ignobilium sine passualibus hinc inde oberantium observetur. Universos inclytos comitatus et magistratus ad observationem et effectuationem benignarum eatenus emanatarum intimatoriarum ex officio admonere non intermittam. Quapropter praetitulatas dominationes vestras ex officio commonendas, simul et humanissime hortandas esse duxi, quatenus, si et in quantum ne fors sub jurisdictione hujus incltyti magistratus in parte aliqua praemissorum quidpiam adhuc ineffectuatū esset, in effectum deducere et me genuine superinde informare non graventur.

Praeterea cum mensis Octobris circa finem vergat et statim cum initio Novembris finalis computus cum cassa bellica Sopronii celebrari debeat, hinc placebit praetitulatis dominationibus vestris pro 3. Novembris suos dominos deputatos cum necessariis actis Sopronium ordinare, ut praefatus finalis computus ibidem perfici possit. Caeterum ad proxime sub dato 4. Octobris transmissarum literarum mearum contentias provocans eatenus quoque circumstantiale praestolor responsum. Et siquidem hodierna posta clementissimam suae maiestatis sacratissimae resolutionem excelsum consilium regium mihi benigne intimasset, quod quantum contributionale pro affuturo hybernio in eadem quantitate, uti hocce habenti anno permansurum, non secus inquarterisata inclyta militia in suis statibus reliquenda sit, hinc tam de repartitione pecuniarum, quam et aliis dispositionibus tempestive providere velint praetitulatae dominationes vestrae, quibus me humanissime commendans maneo.

Csempesz, 14. Octobris 1725.

Praetitulatarum dominationum vestrarum servus obligatissimus, paratissimus:

Stephanus Rosty manu propria.

Az 1. oldal alsó részében: *liberae regiae civitati Soproniensi*.
Soproni városi levéltár, Lad. XLIV. fasc. 3. nr. 146.

470.

1725. XI. 14. *Nagykároly. A Károlyi-uradalom ügyésze eljár jobbágyok korcsma-adóssága ügyében.*

Méltóságos Generalis Groff Karolyi Sandor Uram eö Excellentiája mostani praefectussanak: Pollereczky Mátyás.

Praesentibus recognoscalom es attestalom azt, hogy Szántón lakozó néhai Károlyi András 12 napos jobbágy, korcsmarossa lévén in anno 1725 ugyan ottvaló arendas Sido Baba Mojsesnek — s maradván adossa bizonyos summaig, ugy mint 31 magyar forintigh, kit is le nem tehetvén, kiirt fel emlitet Karolyi András Karolyban lako Görögh György nevü kereskedő embertül két esztendeigh való szolgalattyára az fiának Karolyi Kosztinak bizonyos contractus szerént, kijs medio tempore expirálván, adossa maradot némely részében, az mely kezesek voltak azon summaig Görögh Györgynek. Ezen causanak el igazítására azon kezeseket ad revisionem ide Karolyban citáltattam cum documentis comparallyanak, egy nihányszor, de elmulatták mindenkor. Ehez képest propter non comparationem et non obtemperationem azon incaptivált Karolyi Andrástul el maradt mostan pedig Eke Csináló Déméter nevü ember felesége absolváltatván, el bocsattattam, kinekis ha mi praetensioja vagyon és lészen az kezeseken, juridice praetendálhattya, regressus adatván nékie Káranak refusiojara.

Datum in castro Karoly, die 14 mensis Novembris 1725.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (33.)

471.

1726. *Bajmóc. A környéken elég nagy távolságban lakó zsidóknak van zsinagógájuk.*

Tandem in contiguitate in majori spatio ydem Hebraei suam Synagom haberent.

OL. U. et C. fasc. 97. n. 1.

1726. A Gubernium előírása Gyulafehérvár tisztikara részére az ottani zsidóságra vonatkozólag: a zsidók elleni panaszokban elsőfokon a földesúr püspök illetékes, égett bort nem készíthetnek, de árulhatnak.

Az Károly-Vári Sidok panaszolkodnak, jól lehet ennek adott circiter 1724 esztendőben penes literas patentalesben praemonealtatott vala kegyelmek, hogy ne haborgassa az Sidót, mivel dependentiajok nem mástól, hanem egyenesen a dominus terrestristől vagyon iurisdictionja alatt, qua consideratione non obstante Kegyelmetektől impetaltatnak. Tudván már Kegyelmetek a Guberniumnak előbbeni determinatioját, ne háborgassa, hanem akinek mi panasza vagy keresete leszen, az Méltóságos püspök urat talallja meg. Mivel pedig eddig is szabad kereskedések volt, ennek utánna is senki ökönt ne haborgassa, sőt inkább az eddig valo praxis szerint minden rendektől manutentaltassanak. A palinka főzetés a Guberniumtól interdicaltatott, azt observálni kötelesek lesznek, különben ha más országból való italok leszen, ugy az tilalom előtt főzött palinkajokat distrahálhattják, meg vizsgálván quantitását hitelesen, ezzel többnek főzésere nem facultaltatván így hasonlóképpen egyéb quaestusokat is foljtatthattják.

OL. E. Gubernium. Polit. 448. (Fogalmazvány.)

(1726.) Nagykároly. Az uradalmi zsidók közül csőd miatt megszökött szabó ügye.

Nagy Méltóságú Meltóságos Groff és Generalis Ur nekünk kegyelmes urunk.

Értésünkre esett Kegyelmes Uram, hogy az szököt zsidó szabonak felesége Excellentiádat alázatos instantiajával sinistre busította és informálta volna, hogy azon láda portékát leveleivel együtt harmad napig mindeneknek hire nélkül kezüknél tartottunk volna, mellyet is meg bizonyítjuk, hogy azon ládának le tételivel mindgyárt az birot esküttel együtt házamhoz hivatván, le pecsételtük és más nap regvel az Inspector Uramnak meg jelentettük, mellyről is parancsolt, hogy minden nemü jozzagot szedgyünk özve és specificatio és limitatio szerént tegyünk fel, a mellyetis meg jelentettünk Karolly nevü várossában levő nemzetes bíró és notárius uraiméknak és inspector urnak specificice representáltunk, mely specificatio ment 371 f. Rh., de abbul még törvényel vissza nyestek fl. Rh. 20, és így maradt 351 f. Rh. Azon specificatiot inspector uram meg látván és a Méltóságos Uraságnak azon el szököt szabó maradot ados 170 f. Rh., és azon Méltóságos Urét kívánta mingyárt belőle ki venni, de mint hogy azon jozzag inspector urnak nem

tetcsett és mi nekünk azon portéka küldtetett, amint leveléből ki tet-
czik, nem kívánván karát az Méltóságos Urasághnak, hogy az miénketis
tellyességgel ell ne veszék, azért kéntelenítettünk magunkra válalni,
mivel az mi adosságunk közel megyen ad fl. Rh. 600, mivel pedig avval
vádolt bennünket, hogy az testi ruhajat el vöttük volna, ez Kegyelmes
Uram nem valo, amintis az specificatio meg mutattya, a mellyrülis vár-
juk Excellentiadnak kegyelmes valaszat érdemtelen szegény szolgálai:

Salamon Abraham Veres zsidó

Nathan Aaron

Simon Izrael

(mellékelve Izsak Jakab levele:) Kivánok kegyelmednek minden
jót, Salamon Uram! Kedves öcsém Salamon Uram, mit mondgyak,
avagy mit szollyak, hanem meg vallom az én vétkemet és már nekem
lehetetlen N. Karollyban valo maradásom 1-mo, hogy nincsen semmi
élelem és az adokkal igen terhes vagyok, nem külömben senki nekem
nem akarta el hinni, hogy illy erőssen hátra mentem és mindennél na-
gyobb, hogy az én veszet vöm tellyességgel ell rontott az kezességgel,
mivel hogy mindenütt kezesnek allottam érette, azért gondolom ma-
gamban érette, mint hogy nagyobb romlásom ne légyen, hanem az vöm-
nél maradot százsz hetven négy forintokra és harmincz Grajczer aru por-
téka id est 174 f. Rh. kr. 30. és abból az specificalt summából valamit
ell vesztegetett volna, vagyon lovai és szekere annak ki potolására és ma-
gamis küldök haza egy láda portékát, akibül Kegyelmednek és Simon-
nak és Nathómnak tartozom, meg fellyebb fog saladni, Istennel bizonyi-
tom, hogy egynihányok miat volt romlásom és in specie a sogorom
Samu, az tellyességgel megrontott és mindeneket mostanság nem tudok
meg írni, hanem más alkalmatossággal többet fogok írni és egy néhány
forint érő portékát megtartottam. Hiszem az Istent, akinek maradok
ados, meg fogom kuldeni, mert jobbá nem tehetem magamat, mivel
immár igen gyalázatos voltam minden rosz kutya mocskolt engemet és
tovább ell nem szenvedhettem, igyekezni fogok tellyes tehetségem sze-
rént, hogy mindeneknek az eövét meg küldeni. És kérem kegyelmedet,
hogy az szegény feleségemen és gyermekemen kezét tarcsa, hogy Isten
eörizvén rabságra ne jusson az én átkozott vöm miatt, eő hozot vit en-
gemet arra, eötet szántam, immár most engemet senki sem szán. Hiszem
az Istent eő Felséget, hogy még még engemet felsegit, és azon portékát
továbbis kezennél tartottam volna, de két hét alat tiz forintot nem tud-
tam öszve gyűjteni, de mint sem ugy az kigyelmeteket meg öltem volna,
azután gyalázatotott vallottam volna, azért jobb így, ha az Isten meg se-
git, minden jokban meg igyeksem szolgálni, mellyben maradok

kegyelmed köteles szolgálója
Izsak Jacob

Kérem kegyelmedet másodcsor és harmadcsor is, hogy vömtől azon
portékát kezehez vegye, mig el praedállya.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (68—71.)

(1726. Nagykároly.) Hersli zsidó beszámoló levele Károlyi Sándorhoz.

Kivül:

Méltóságos Groff Nagy Károlyi Károly Sándor
Generalis Uram eö Excellentiájához, bellől meg irtnak alázatos
Memorialissa.

Méltóságos Groff es Generalis!
nékem érdemem felett való jó kegyelmes Uram.

Juthat, vagy ha nem jutt Excellentiádnak eszébe, értésére kívántam adni Excellentiádnak, hogy leg-elsőben-is Sido Mihály öcsém hat száz forintokban birta az arendát, kinek-is absentiajában mai esztendőben én vertem fel kilencz száz forintokra. Ezután pedig mint hogy Excellentiád harmadik esztendőben ugyan Mihály öcsémnek tizenkét száz forintokban méltóztatott vala adadni, nem egyebet, hanem engen okozott, hogy én miattam annyira recrescált az arenda, és az utátul fogva olly ellenségem, hogy ha lehetne tüle, egy kanal vizben is el-vesztene. Én pediglen két esztendeig Excellentiád kegyes gratiajabul birván az arendát, négy ezer németh forintokat kényszerítettem fizetnem Excellentiádnak. Az első esztendőre ugyan mind egészben meg adtam, az másodikra is ki telnék jóformán, csak az vendég fogadó és Csanalosi malom körül reparatiojára való tölt expensáim acceptáltatnának. Én pediglen mind ezekben nem sok kárt vallottam volna, jöllehet mindenemből ki-fogytam, ha más egyéb karaim nem interveniáltak volna.

Azt is értésére adom Excellentiádnak, hogy még néhai Vogmann Ferencz urammal utolsó computust ineálván, maradott volt többször emlétett Mihály öcsém ados Ung. f. 537, ugyanaz Károly arendáért, ki-ért-is jöllehet néhai Pollereczky Mátyás uram eleget raboskodtatta s— arestáltatta, de mint hogy halala történt eö kegyelmének, ki-bocsáttott, s— abban maradott, mint eddig-is, ados maradván meg említett summával. Fizetett ugyan egyszer száz forintokat Jesztrabszky uramtól kölcsön vett pinzel és felesseghe-is hozott negyven forintokat, de ezen 140 forint azon két szajz forintoknak defalcatiojában imputáltatott, mellyeket Méltóságos Iffiu Groff Uram eö Naghsaga kölcsön méltóztatott vala adni, az 537 forint Méltóságos Iffiu Groff Uram eö Naghsága 60 forint-yaval edgyüt hátra vagyon.

Ezeken kívül, ha az Ocsvai arendajarul (kit három esztendeig birt) való számadása elő-kéretetnék, meg látna Excellentiád ott-is mennyi restaa volna.

Az mostani Károly arendát pedig már fél esztendeigh, vagy eléb is birván, mig talány egy polturát sem fizetett, mennyi obveniált volna, nem szükség Excellentiádnak declarálnom. Az illetén hátra maradásoknak, akarom mondani Excellentiád kárainak oka ki légyen? nem egyéb, hanem magha Eöcsém! rosz oeconomiatioja s — gondatlansággha, s — midön módgya vagyon benne, gyakorta való részegeskedése, mert

ugyan-is még az borral tartott, kit Ocsváról hozott, egy nap nem volt, hogy Galileus nem lett volna.

Nem de nem az bor korcsmákval-is szép lucruma fél esztendőnek el-forgása alatt lehetett volna-é, ha azokat rendivel folytatta volna? Nem de nem csak az Méltóságos Urasság bor sepreibül füzetett iget bornak árrábull alkalmas pénzt gyűthetett, s — fizethetett volna? Mennyi bor seprő az Udvarból és Excellentiád mind itt való, mind falusi korcsmáirul adattatott nékie, tudom másoktul informatiot méltóztatik venni. Az igett bort, sőt mégh a pálinkát-is pedig ordinarié tizen négy poltúrán adta.

Ezek így lévén, méltóztassék Excellentiád meg itélni, hogy hogy fog ezután-is subsistalni, ha az előbbeni restantiát-is praetendalni fogjak rajta. Volna reménségem ugyan felüle, hogy ha már-is mostanságh új gabonára pinzt adott volna, az szegénységnek amint-is elégh ocsón meg vehetne tőlek, sokan-is kinakosztanak s-egy egy köből buzára csak négy mariast, vagy egy németh forintot kértenek tőle, de senkinek nem adott, mert nem adhatott. Meg vallom Kegyelmes Uram, hogy csak egy forint sem talaltatik gyakorta kész pinzül az házáznál. Nem tudom, mit gondolt a jó eöcsém, hogy semmi fundussa nem lévén, magára vállalni merte, tudom most-is excusalni fogja maghát, hogy buzara, arpara az pinzit ki-adta, de abban hitelt nem lehet adni nékie, mert egy pinzt sem adott senkinek.

Hogy pedig ilyen vadaskodassokkal, akarom mondani declaratiokkal Excellentiádat terhelni merészeltém, alázatossan követem Excellentiádat, mellyeket semmiképpen nem praesummaltam volna, hogy ha Excellentiád mind eddig való s-mind jövendőbeli kárait nem animad-vertaltam volna.

Tudom ugyan másoktul, obligatiojok szerént informatiot vészen Excellentiád, de azok nem tudván ugy az eöcsém ravassághat, tartoztam ezeket Excellentiádnak genuine declaralnom.

Excellentiád kegyelmes gratiajában maghamat ajánlván maradok Excellentiádnak alazatos szolgálja

Herschli Sido.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (50—51.)

475.

1726. II. 2. *Nagykároly. Hersli $\frac{3}{4}$ évre bérbeveszi a Károlyi-uradalom korcsmáit a gazdatisztól.*

En aláb meg irt adom tudtára mindeneknek, valakiknek illik, ezen levelmenek rendiben, hogy én az Károlyi Ser-Palinka korcsmát vámal, ugy az Csanallosi Bor, Ser, Palinka, ott való malommal és rézfazekakkal — s nem külömben Fényi Bor, Ser, Palinka és vámot, Majtényi Bor, Ser, Palinka korcsmákat vamokkal edgyütt exarendáltam három fertály

esztendeigh Hersli Sidonak fiaival edgyüt olly conditioval, hogy egy angarian bé vött szokás szerént az falusiak szabad korcsmajokat folytatassák, és az midön Majtényban vásarok esnek, az Vraságh számára szabad legyen az vásarokban bort árultatni, lévén mindaz által Majtényban az Vraságnak szabad udvarháza vagyis vamhaza, mely vamhaznalis egész esztendőt által szabadosan folytathatván az korcsmat vamjaval edgyütt és az Károlyi varban esendő borok seprejét tartozvan ki égetni és kezekhez venni annak rendi szerint.

Mint hogy pedig exarendalván az fejub specificalt falukat, korcsmakat, vamokat sub illa conditione, hogy ha szintén valami épületet az Károlyi arenda háznál tennenekis az Méltóságos ház nem tartozvan acceptalni, sőt ha valami kár esnék az épületekben, tartozzanak meg fizetni az emlitet Sidok — s — annak idejében az midön arendajok eltelik, inventarium szerint tartoznak mindenenket resignálni az akkori arendansok kezében.

Az arenda hazban kívántato két hazat, palinkafőzőhazat, pinczét, soházat, piritokemenczét, szaladnevelőházat szabadon usualhassanak. Hogy ha pedig az több hazak el készülnek, az arendansoknak semmi jussok nem lévén az említett hazakhoz, hanem az Méltóságos Uraságh dispositiojok alatt legyenek és Sidosagot szállitathassanak bérben belemek, az kiket akarnak.

Lévén peniglen ezen exarendatiojoknak kezdete die 1 Decembris anni 1725, usque ibidem ad 1. Decembris anni 1726, két ezer német forintokban id est f. Rh. 2000, kihez képest minden egy egy angariat proportionaliter tartoznak bé fizetni.

Hogyha pedighen eök nem akarnának, vagyis el mulatnák, tehát adván az Méltóságos Uraságh tiszteinek magokrul tellyes hatalmat, hogy irrimissibiliter mindgyarást incaptivaltathassanak, ha az első angariat meg nem fizethetnék.

Melyrül is adtam ezen contractusomat nékiek, magam tulajdon saját kezem irasommal és szokot pecsétemmel meg erősitetett leveletem. Datum Karoly die 2 mensis February, anni 1726.

Pollereczky Mattyas m. p.

P. H.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (24—25.)

475/a.

1726. VI. 12. Mihály zsidó szamostői bérlő hátralékot fizet a Károlyi-uradalomnak.

Mihály Sidó Albaja (bianco) Szamostői arendárul három esztendőre annuatim per Rh. f. 250 tartozván, kezdődik arendája die 23. Jan. 1725.

Anno 1726. die duodecima Juny Mihály Sidó Szamostői arendas administrált kezemhez 40 Rh. forintot, de mint hogy még Károlyi-aren-

dájában restantiarius, ahhoz képest jövődöbéli constituálván vele, az Károlyi arenda restantiájában acceptáltatott.

דיאל מיכל בן הר"ר וואלף מלבו

OL. Károlyi cs. lt. cs. 11. (26—27.)

476.

1726. VII. 26. *Kassa. A Szepesi Kamara Otlík Pál sárospataki prefektust kéri, hogy szorítsa hátralékos tolerantialis adója megfizetésére Fabian fonyi zsidót.*

Judaeus Berko Dulouics tolerantialis census Judaici et vini Koscher arendator repraesentavit Regiae huic Administrationi Camerali, qualiter anno proxime praeterito nonnulli quindecim numero in dominio illo Regeczienſi commorantes, ac diversa beneficia in arenda tenentes Judaei, centum talleros titulo eiusmodi census tolerantialis effective eidem exolverunt, Judaeus interim Fonyensis Fabian nuncupatus, licet haec omnia per memoratos quindecim numero Judaeos tenta beneficia, anno hocce currente teneat ac alium quoque quaestum exerceat, hoc non obstante tamen memorato tolerantialis census arendatori Judaeo, nonnisi Rhenenses florenos 50 praestare velit. Quemadmodum autem memorati Fonyensis Judaei, quoad ferendum onus tolerantiale non dispar esset ratio, quam aliorum 15 numero Judaeorum, quorum videlicet beneficia de praesenti solus teneret, ita nec causa quoque subversaretur, cur idem Fabian tantundem, quantum memorati 15 Judaei anno proxime praeterito titulo census praestiterunt, pro hocce quisque currenti anno praestare non deberet. Hinc praeventam dominationem vestram officiose requirendam esse duximus, velit memorato Judaeo Fonyensi intimari curare, quo idem centum illos talleros memorato Judaeo arendatori effective complanare noverit, vel ex eo etiam, quod idem, pro annis his tribus arendam hancce tolerantialem Aerario Regio non leviter adauxerit.

Cassoviae, 26 Julii 1726.

... Consiliarii.

OL. KAM. Misc. B — 2056 (103—104).

477.

1726. XII. 24. *Nagykároly. Űriszéki tanúvallatás ifjabb Hersli zsidó ellen.*

De eo utrum:

1-mo. Tudgya-é, hallottaé az tanu, hogy Hersli Sidó Mihály bátyát öléssel fenyegette volna s mikor és mely időben.

2-do. Tugyaé, hallottaé, hogy Hersli Sidó Mihály után leselkedet,

avagy leselkedtetet volna, és nem de nem disponált volna meg ölésére, fenyegetőzve iránta eő maga, a vagy fiai, mikor és miképpen bánt velle.

Fassiones:

1-mus testis iudex Judaeorum Abraham Isak, annorum circiter . . . , i(uratus) e(xaminatus) f(ide) m(ediante) fatetur: Ad 1-mum nihil, ad 2-um nihil.

2-dus testis Samuel Adam iuratus more Judeorum medio sui rabinus, annorum circiter . . . Examinatus fassus est: ad 2-dum: hogy tegnapi napon Hersli Sidó, Mihály bátya iránt azt hallotta, hogy csak menjen az templomban Sidó Mihály, meg lattya ha ki megyen onnan. Nem külömben tavaly esztendőben egy vagy mind az két fijavalis, ugyan az Sido haznak szegletétül folyvast palczakkal Sidó Mihályt kergették, ugy anynyira, hogy Sidó Mihály kintelenitet Fekete Ferencz Uram hazához magát recipiálni, másként, ha oda nem recipialhatta volna magát, nem tudja, mi kövelte volna.

3-us testis Adam Libel, annorum c. 50. i. e. fide mediante fatetur: Hogy Sido Mihályt ben az udvarban Hersli jól meg verte s megis sebesítete az orczajan, s oda ki pedigh ex orcizalta anyira, hogy kentelenitet Fekete Ferencz uram házához magát recipiálni.

4-us testis Isak Moyses, annorum c. 34, i. e. f. m. fatetur: Tegnapi napon az keresztségh alkalmatosságával, minek előtte az Rabin gyermekét keresztelni akartak volna, Hersli szájából hallotta volna fenyegetőzván Sidó Mihályra, hogy csak mennyen az templomban, megh lattya miként jár és miként jön ki.

5-us testis Moyses Natan, annorum c. 32.

6-us testis Abraham Kalman, annorum c. 27.

7-us testis Salamon Lebel, annorum 25.

8-us testis Michalovics Jakab, annorum 24.

9-us testis Adam Abraham, annorum c. 29.

10-mus testis Markus Abraham, annorum c. 26. i. e. fatetur more Judeorum: Hogy tavaly esztendőben jelen volt és szemével látta az sidó ház mellett az arenda véget veszekedésre fakadtanak, Hersli egy lapattal ellene támadot főben akarta ütni, az kezevel ellent vétet, akkor az kezét el törte.

11-mus testis Salamon Adam, annorum 30.

12-dus testis Salamon Barukk, annorum 22.

13-tius testis Benedictus Nátán, annorum 28.

14-tus testis Jahor Hersko, annorum 22.

15-tus testis Enias Hersli, annorum 24.

16-tus Kovacs Szigel Lőrincz, annorum c. 28, i. e. f. m. fatetur: Hersli Jakab fia szajabul hallotta, hogy ha Mihály Sido, az apjátul az arendát el akarja venni, azt nyeri magának, hogy jól őszve veri, vagyis őszve veretteti.

17-mus Kerekgyarto Salamon, annorum c. 30.: Az elmúlt Sz. Mihály napji előt kergette és be hajtotta Papay uram hazához, döfölve sok izben, szemeivel latta, de mi okbul nem tudgya.

1727. I. 1. *Nagykároly, Volfovics Mihály bérleti szerződése.*

En aláb irt adom tudtára akiknek illik, ezen levelemnek rendiben, hogy a die 1-a Januarii anno 1727 Nagy Károly varossaban levő ser nevelő — s palinka főző, ugy ser és palinka korcsma vámmal együtt, nem külömben Csanalasy és Fényi bor, ser, palinka korcsma vámmal együtt, ugy hasonló képpen Majtényi ser és palinka korcsmát exarendaltam, én Volfovics Sidó Mihály négy egész esztendeigh eőt ezer Rehnus forintokban, id est flor. Rhen. 5000, mely esztendőknék folyása alatt megnevezet italomat az szokot utolsó angarián a vagy kántoron kívül szabadosan (igaz iczémmel mind azon által) folytathatom és usualtathatom, én nálom kívül pedig senkinek sub poena confiscationis nem lészen szabad semminemű italt sem arulni, sem égetni.

Az exarendalt ser nevelő s korcsma házakat, nem csak ugy és in eo statu, a mint actualiter kezemhez inveltatik, hanem magam hasznomra valahol mi szükséges, reparatiokat eszre vesznek — s — tészek, az meg nevezet ser neveloben — s — korcsmákon, tartozom véghez vinni az szerent arendámnak el telése idejében, minden imputatio nélkül mind azokat ugy tartozom resignálni, minden külömben, ha mi gondviseletlenségem miatt el pusztulna, a vagy akarmi praetextus alatt el pusztitanam s — el rontanam, mind azokat meg becsültetvén, bonificalni tartozóm.

Az meg irt 5000 Rh. for. alló arenda kezdődik a die 1-a Januarii anno 1727, melyet angariatim tudni illik angariarul angariára három szaz tizenkét Rh forintokat és harmincz grajczarokat, id est f. Rh. 312, kr. 30, minden fogyatkozás nélkül letenni obligáltatom. Az mester embereknek ugy mint köművesseknek, téglavetőknék, más egyeb mester embereknek, kik az Méltóságos Házhoz munkalkodnak, eddig practizált mód szerent, italomat hitelben nékiek nem adom, hanem kész pénzül az Méltóságos Uraságh cassájában bé adni tartozom, hogy ha pedig le nem tenném — s — le nem tehetném a vagy le tenni nem akarnám, tellyes hatalmat adok magamrul, hogy azonnal incaptiváltathassam és szabaddossan árestáltathassam.

Ellenben pedig az Méltóságos Haznál és korcsmákon ki fojandó boroknak sepreje magamnak adattatik oly formán mind azon által hogy minden tiz icze bor seprü után fogh nékem számláltatni egy icze éget bor, mely éget bornak tizedik iczét az Méltóságos Uraságh részére és szükségére mindenkor tisztán és igazán tartozom bé adni, kire valo nézve az ser nevelő haz mellett el romlott száraz malom fel fogh épitetni, abban szabad szalad örlésem nékem meg engedtetett, ugy hasonlóképpen valamennyi komlója készen lészen az Méltóságos Urasághnak, az is egészen nékem adál és adatatik. Kiért én is mindig hordó sert valamennyit az Méltóságos Ház szükségére bé adok, fél forintal tartozom mindenkor alább és olcsobb áron bé adnom...

Nagy Károly, die 1-a January anno 1727.

P. H.

Volfovicz Sido Mihály m. p.

OL. Károlyi cs. It. 11. cs. (65—67.)

1727. V. 2. *Nagykároly. A munkácsi zsidókkal való megegyezése a Károlyi-uradalomban élő zsidóknak, a toleranciális-adóra nézve.*

Computus inter Judeum Munkacsiensem seu eiusdem homines et Karolyienses intuitu obventus proventus tollerantialis anno 1727 die 2 May initus. Sequitur hoc modo:

Judei questum exercentes solvent pro anno 1725 recognoscente domino Josa Michaeli	Rh. f.	15
Item docente quietantia Judei Josephi Herzi Berkovits Munkacsiensis pro anno 1724.	Rh. f.	15
Die superius annotato pro anno 1727	Rh. f.	7 x 30
Arendator Karolyiensis Hersli secundum quietantiam domini Michaelis Jósa pro anno 1725	Rh. f.	6 x 30
Item Beregszaszini desumpti super ipsius homine	Rh. f.	2
Arendator actualis Karolyiensis Michael pro anno 1727 soluit	Rh. f.	6
Pro anno 1725 et 1726, uti asserit arendator Ungvariensis		
Jacobus in eodem desumpsit Ungvarini Die et anno supra notatis.	Rh. f.	10

Quod praesens computus coram me ita est intus, praesentibus recognosco: Michael Biro alias Josa de Szobrancz m. p.

Ich bezeige das ich dem also sey dasz der Compot ist also gemacht worden, wegen Armut des der groszen Arendey undt schaden desz seine.

Jacob Weigul
corporall

Judeus Hersly Karolyiensis in detenta per Berkonem Judeum Munkacsiensem seu arendatorem tela aliisque rebus suis, uti praetenderet, exurgit ad	f. Rh.	130
Ad rationem cujus ab hominibus dicti Judei Munkacsiensis habet certum contractum sibi resignatum ad	f. Rh.	20
Item pro anno 1727 praetensa seu desumpta summa tollerantialis a Judais et arendatore loci actualiter aequi eidem resignata, ut pote	f. Rh.	13 x 30
summa	f. Rh.	33 x 30
Subtractis iisdem supermanent restituendi et bonificandi eidem per dictum Berkonem	f.	98 x 30
Signatum Karolyini die 2-da May anno 1727.		

Coram me Michaele Biro alias Josa de Szobrancz m. p. Jacob Weigul. Corporall verzeigt dasz ich bin bei diesen gewesen undt ist den also.

יוסף בא"א כמדור"ר אשר לעטיל

Arendator nomine Lazar Joseph nagy Karolyiensis suam datiam tollerantialem, ut pote f. Rh 43 rite pro anno 1731, usque ad 1-mum May anni 1732 exolvit, de quibus quietatur, in quantum vere dominus spectabilis ab Uhlein non esset contentus, obligor me ipsum contentare.

Datum 13. Aug. anno 1732.

OL. Károlyi cs. lt. cs. 11. (77—78.)

481.

1727. IX. 8. Az erdélyi Gubernium új kiváltságlevelében a gyulafehérvári zsidó községet minden külön adózás alól felmenti. Közzolgálatásra is csak egy helyen tartoznak, a vidékiek bírót választhatnak, aki adóügyeiket a gyulafehérváriak bírájával összhangban intézi.

Sacratissimae Caesareae-Regiaeque . . . Principatus Transsilvanicae Gubernium . . .

Jól lehet az erdélyi Sidóknak ennek előtte articulariter determináltak volt lakások Karoly Fejér Varon, hollottis eleitől fogva az ott való dominium tiszteitől volt dependentiajok és ugyan azon jussul adatott volt altul is az mostani méltóságos possessor erdélyi püspök és gubernialis tanácsos báró Antalffi János ur antecessorának, kiis docedálvan eodem iure az mostani meltosagos urra involvalodot, hogy az esztendőnként bizonyos taxat tartozzanak praestálni, supportalvan azokon kívül az országtól ki adatott contributiot is, arra nézve azoknak szabad kereskedés is meg engedtetett, eddig is mind az varosokon és egyebüt az országban. Annak okáért, ennek utána is nem lévén senkinek hatalmában azon just quoquomodo bontogatni, sem pedig őket az articularis constitutio ellen kereskedésekben háborgatni, autoritate gubernali felséges urnak ezen principatumban lévő minden tisztegbéli hivinek igen serio injungalljuk, hogy az erdélyi Sido Companiát az eddig való rendes szokáson kívül kereskedésekben háborgatni, marhajokat elvenni, ettől vagy amattól el tiltani, büntetni, zalagoltatni ne merészelljék, sölt inkább az eddig való ritus szerint szabados kereskedest engedjenek nekik, manu teneallják. A mely Sidok pedig a hazában imitt amot Karoly Fejér Varon kívül valamelj dominus terrestrioknak földén meg telepettek, avagy magokat meg vonták, azok is az ő Felsége rendes contributiojában iuxta facultatem contribualni tartoznak, de minthogy de praesenti, a hol és ki földjén laknak, és meg is telepettek, ott is bizonyos taxatt conventiojuk szerint kételenitettnak adni és impendálni, insuper marhajoktól is az falu közre contribualni, az az Karoly Vari Sidoktól és azoknak biru-

jától ez ott való méltóságos dominus terrestrisnek járandó esztendőnként való taxanak adására ezek nem restringaltatthatnak, midőn pedig a militaris contributionak meg adása felől requiraltattnak, szabadságokban lévén elsöben is az künn lévő Sidoknak is magok közzül egy ahoz értő birot maguk közzül constituálni, kiis tempore subrepartitionis quanti militaris az Karolj Vari Sidok birájával edgjet értvén, az reájuk obvenialandó summát igazságosan egymás között repartialiak; ami abból a künn lakó Sidokra haromlik, ugyan azoknak biraja is tartoznak felszedni rajtok és ennek utánna a Karoly Vari Sidok birájának administralni, eltávoztatván az eddig practicált minden egyjmás között való elkövetett hejtelen és törvéntelen extorsiokat, exactiokat, huzatokat vonatokat és egjéb törvéntelen incaptiviatiokat és egjmasson végben vitverteteseket, ha nem ha valamellyik filnak valami meg bantodasa következnék, az ide való relatus non denegaltatik, különben senki semmi szín és praetextus alatt contra auctoritatem Gubernii aggredialni öket ne merészelye, se ne impediálja sub quovis colore et praetextu. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus.

Datum ex Regio Principatus Transylvanicae Gubernio.
Claudiopoli, die 8-ta 7-bris 1727.

OL. E. Gubernium. Polit. 236. (Fogalmazvány.)

482.

1727. IX. 20. Kassa. A Szepesi Kamara a regéci uradalom prefektusával akarja behajtatni a fonyi zsidóbérlő hátralékos tolerantialis adóját.

Judaeus Berko Dulouics censuum Judaicorum et pecuniae tolerantialis antehac arendator, facto ad Regiam item Administrationem Cameralem recursu repraesentavit, qualiter Judaeus Fonyiensis Fabian nuncupatus, notabilia beneficia in arenda tenens, uel possidens, ad repartitum eidem pro hocce annuente anno proportionatum sexaginta Rhenenses florenorum tolerantialem censum eidem exolvere detrectet ac recuset. Cum autem ea sit positivae suae sacratissimae caesareo Regiae maiestatis domini nostri clementissimi mens ac voluntas, ut omnes Judaei in hocce regno Hungariae sub cuiuscumque protectione et tolerantiae, sin in regno certum quaestum, vel facultatibus et possessis beneficiis proportionatum censum ad Aerarium caesareo regium quotannis praestare ac tenerentur, hinc praetitulatam dominationem vestram officiose requirimus, velit memoratum Judaeum Fabian arendatorem Fonyensem ad exolvendam supplicanti praedictorum 60 Rh. florenorum pro hocce anno obvenientem restantiam compellere.

Cassoviae, 20 7-ris anno 1727.

Consilarii.

OL. KAM. Misc. I. B—2056 (105—106).

1727. szeptember 24. Nagyszombat város ügyésze, Bertalanffy György, azért, mert Jakab Áron csehországi zsidó minden engedély nélkül csavargott Nagyszombat utcáin, a többi zsidó számára elrettentő példaképpen kötél általi halált kér reá.

Anno 1727. die 24. Septembris in domo praetoria liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis.

Levata causa nobilis domini Georgii Bertalanffy, tanquam liberae ac regiae civitatis hujus Tyrnaviensis fiscalis, ut A. contra et adversus Jacobum Aaron ex Bohemia loco Possilpergh oriundum, alias manifestum et recognitum judaeum, velut I. racione et praetextu ab infra denotatae violatae proscriptionis mota et suscitata.

Et idem fiscalis A. cum universis privilegialibus suis cautelis praemissis et reservatis solidis juris protestationibus de non consentiendo actionem suam contra praefatum judaeum I. diceret ac proponeret sequentibus, qualiter videlicet intuitu enormis ac crudelissimi facinoris criminaliter per processum ventilati praevia magistratuali deliberatione in anno adhuc 1539. universi judaei ex praenominata libera regiaeque civitate Tyrnaviensi, ejusdemque territorio in perpetuum magistratualiter proscripti, tandem eodem anno 1539. die 9. mensis Februarii piae reminiscentiae Ferdinandus I. praeviam et perpetuam judaeorum criminalem proscriptionem non tantum clementissime confirmasset, sed etiam virtute specialis benigni sui decreti et privilegii eandem perpetuo duraturam et observandam clementer demandasset et decrevisset, quemadmodum etiam piae memoriae Leopoldus I. in anno 1696. die 28. Maii pari benigno suo confirmatorio decreto erga praefatam civitatem emanato mentionatam proscriptionem et eliminationem judaeorum tum in suo esse relinqui, tum etiam contra refractarios et praeviam proscriptionem violatores quoscunque judaeos et liberam puniendi et mulctanti facultatem penes inclytum magistratum ultronee etiam permanere benigne debere resolvisset, quod ipsum ex mentionatis privilegiis, decretis et consensibus regiis clarius et uberius apparebit. Quia vero praenominatus Jacobus Aaron tanquam propria confessione sua judaeus temerario incitatus ausu postpositis et vilipensis praementionatis clementissimis privilegiis et decretis, alioquin ex praxi et consuetudine universis judaeis apprime cognitis, perindeque criminalem proscriptionem universorum judaeorum solidantibus non tantum ex proscriptione eruendam cautionem aperte violare, sed etiam in manifestum contemptum auctoritatis magistratualis, superindeque habitorum privilegiorum praefatam civitatem Tyrnaviensem ausu temerario ingredi, in eademque palam et publice circumvagari, ideoque paenam violatae proscriptionis, consequenter ad originem et causam interventae proscriptionis reducendae capitalem incurere nihil pensi duxisset, cum autem ipso facto violatae proscriptionis in eiusmodi refractores et violatores cum observamine privilegiorum et auctoritatis magistratualis graviter, idque criminaliter animadvertendum esset, talique in casu paena proscriptionem inducens

eadem proscriptioe violata recrudesceret, ideo idem fiscalis A. com-
perta aliunde proscriptiois violatione ac exinde deducto privilegiorum
et magistratus contemptu, que et quem humillime manutenere vellet,
eundem praenominatum Jacobum Aaron, veluti judaeum I. aliis judaeis
horribile et formidabile in exemplum, sibi vero in demeritam violatae
proscriptiois et contemptus privilegiorum paenam cum execratione in-
faligendam laqueo adjudicari exostularet ac in reliquo privilegiis suis
fiscalibus inhaerendo praemissaque decretoria et confirmatoria manute-
nendo reservaret.

Nincs folytatása.

Kívül: Processus fiscalis liberae regiaeque civitatis huius Tyrna-
viensis ut A. contra et adversum Jacobum Aron ex Bohemia oriundum
judaeum velut I. ex eo, quod praenominatus judaeus contra privilegia
huius civitatis hancce civitatem ingredi attentaverit. motus et suscitatus
die 21. mensis Septembris anno 1727.

Nagyszombati városi levéltár. Processualia, Karton nr. 102. fasc. 128 nr. 16.

484.

(1728) Nagykároly. Lázár József bérlő bérlete enyhítéséért folyamodik
szóbelileg, s ezt az uradalom így foglalja írásba:

Arendas Sido Lázár Joseph árendájának relaxatioját kívánja, ex
iudiciis istis, hogy edig in natura azaz serrel alkalmas részét fizette taxá-
jának, mostan pedigh kész pénzüll imminente angaria, ha interesre is
kintelenéttetik felvenni és ugy azonnal be fizetni.

2-ó. A cselédek az kit megittak, az is acceptáltatott, most pedig
nem.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (21.)

485.

1728. I. 22. Nagykároly, Az ottani zsidók kérvénye az urasághoz, bér-
enyhítésért.

Méltóságos Groff Urfi és Méltóságos Iffiu Aszony
érdemek felet való jó Urunk és Aszonyunk!

Alázatosan kívánván Nagyságtok előtt jelentenünk, hogy az elmult
esztendőben Méltóságos Generalis Groff Vrral eő Excellentiajával oly
conditioval menvén contractusra három száz Rhénus forintokigh, hogy eő
Excellentiaja számunkra épitet tiz hazakat, melyekben lakhatnánk, és
egy templomotis erigáltat eő Excellentiaja, oskolátis és az sido bor
korcsmát is meg engedvén s nem külömben az mészár széketis, az ki

magunk szükségére való lészen, azt magunközöt el költhettyük és az más részét az marhának husát, valakinek akarjak el adni, eladhattyuk. Minthogy pedig nekünk mostan tiz házunk nem lévén, két házat kellett forditanunk az megígért templom és iskola helet s az mézsárszéket sem birjuk azon jussal, melyel eő Excellentiája kiadta, mind az által mégis rajtunk az három száz Rehens forintokat csak meg vötték, azon instalunk Naghságtoknak, mint hogy már közülünk Beltekre három jó gazdag Sidó el ment, Szántóra egy, az is leg gazdagab lévén közöttünk, már csak egy néhányan vagyunk leg szegényebbek, nem adhattuk meg azon 300 Rh. forintokat, mivel már azok közinkhez semmit sem fizetnek, az kik el mentenek, az kik még itten maradtanak, készülnek el meni sokan, mivel a leg szegényére is 30 negyven forintis esik egy esztendőre, ha el mennek, az hazak mind pusztán maradnak, így Naghságtoknak semmi haszna nem lesz benek.

Kivántunk jelentenünk temetési alkalmatossággal holmi gyászhoz való portékat töllünk quietentia szerent ide be hordottanak, azokat az quietentiákat tisztí uraimék nem akarjak acceptál(ni), jól lehet praefectus Uram eő kegyelme parancsolt már, s — Danyai uramnak, hogy minket eő kegyelme exolvályon, de eő kegyelme sem akar exolválni, s Vogmán ur sem akarja angariankban acceptálni quietantiainkat, minkis pedig aban kart nem valhatunk, kikhez képest ez irant is kérjük alazatosan Naghságtokat, méltóztassek parancsolni Vogmán urunknak, hogy angarianknak defalcatiojában acceptaltassanak quietantiaink.

E mellet kivántato detegálnunk ezt is Naghságtoknak, hogy az mely két hazat fordítván ez felyeb meg irt oskolakra és templomra, melyet meg ígért volt eő Excellentiája, hogy meg csináltati, s meg nem csinálván, csak azon ket haztol való arendat méltóztassanak el engedni, mivel duplason nem lehet fizetnünk semmiért, vagy az hogy az templom és oskola készitessék el, mint hogy pedig meszsze lévén az Méltóságos Vr eő Excellentiája, nem lehetvén eő Excellentiájával végeznünk, hanem kívánván Naghságtokat meg talalnunk, kérnünk alazatosan Naghságtokat, hogy mint az Méltóságos Vr eő Excellentiája szarnyai alat edigis meg maradhattunk, s úgy az Naghságtok szarnyai alattis maredhassunk meg, s kérjük Naghságtokat, hogy hazainkat is méltóztassek parancsolni az hol az eseő bé mosta s bé dölt, azokat is meg csináltatni és be fedeztetni.

Ezel Naghságtok uri méltóságos gratiaját és jó valaszat alazatosan el várván s maradván

Naghságtoknak

alazatos érdemtelen szolgál az Karolyi Sidosagh közönsegese. Kivülről reá írva a végzés: Praefectus ur vizsgallya meg contractussokat s referallya el igazittasokat. Karoly 22 Jan. 1728.

Károlyi Ferencz s. k.

1728. I. 28. Pozsony. Károlyi Sándor végzése Mihály zsidó kérvényére.

Méltóságos Generalis és Groff, Kegyelmes Uram!

Tavul léteben alazatosan kintelenitettem Excellentiadhoz folyamodom s egyszersmind detegálnom igyes bajos állapotomat, melyről is nagy alázatossággal leg elsőbenis követem jó kegyelmes Vramat Jóllehet már finalis computusom Vogmán Ferencz Vramnál meg lévén s maradtam adossa eöt száz hatvan négy forintokkal, kitis már, magam tapasztalván az mint latom, kelletik exolválnom, ha az egy angaria nem fog acceptálni és az épület, melyet magam költségén, Excellentiád, ki adot resolucioja, s ugy az Méltóságos Aszonyunk eö Excellentiája confirmalt, egy angariarul való elengedését, kintelen lészek kifizetnem, csak Excellentiád méltóztassék angariatim esztendeig pacientalni és annak angariatim való kifizetését és Szamostói arenda házat az révvel, három esztendeig kezembe bocsátani ugy mint, minden esztendőre két száz eötven Rh. f.-igh, oly conditioval, hogy az ocska kis serföző üstis resignaltassék kezemhez és szabad legyen az öt való malomban szaladot öröltetnem mindenkor.

Kivántam aztis alazatosan detegálnom Excellentiadnak, hogy én continuo arestomban tartatom s költségemet csak költöm s magam adosságát nem comparealhatom egyben, hacsak mindenkor arestállatom s magam fazékaimatis az Battyám semmi nélkül usuallya s magam dolgát nem continuálhatom, lévén nagy hátra maradásom az pénznek szerzésében. Méltóztassék ez irántis kegyelmesen parancsolni, én kész vagyok még fizetni mind, csak az egy angaria maradgyon esztendőre, elég kezest fokok ezen egy angariarul állítani.

Ezel Kegyelmes Vram Istenemet imádván Excellentiáért minden napon, hogy az Isten tarcsa és éltesse Excellentiádat fris jó egészségben, maga contentussa szerent s várván Excellentiád kegyelmes jo valaszat s maradok

alázatos szegény szolgálja
Károlyi arendas Sido Mihály s. k.

Kivülről: Az egy angaria hogy el engettessek, nem lehet, nem is lehetséges, mert mire valo volna az exarendatio, ha megént el engedődnek, hanem az megh engedhető, hogy jó cautio alát az arestombul az instans ki bocsátassék, s ha az rez fazek hozzá adatassék, vagy is az restantiát angariatim exolválnván, az révet három esztendeigh birván korcsmajával együtt, azért annuatim az két száz eötven forintot tartozzék megh adni.

Datum, Posony 28. Jan. 1728.

Károlyi Sándor s. k.

1728. VIII. 18. A Szepesi Kamara Ottlik Péterhez, a Sárospatak—Regész-i Trautsohn-uradalom prefektusához írt levelében értesíti, hogy Szalamonovics Mihály Fony-i zsidó bérlőre, aki bérlet címén 3000 rénus forintot fizetett az uradalomnak, 150 frt toleranciális adót vetett ki.

... Literas praeattactae dominationis vestrae die 8 praesentis emanatas percipientes, ex contextu earum adversus Judaeum Michaellem Szalamonovics, pecunia tolerantialis per Judaeos in dominiis celtissimi domini sacri Romani imperii principis a Trautsohn residentes, eum in finem exolvendos ordinasset, fusius intelleximus.

In ordine, quarum respondendum habemus: nunquam eius intentionis fuisse regiam hanc cameralem administrationem, ut per antelatum arendatorem aut eiusdem homines, occasione exactionis aut incassationis praedicti census, in Judaeis excessus paterentur. Quia tamen unusquisque Judaeorum ab eiusmodi solutione sese exemptum habere vellet, benignissima interim suae sacratissimae caesareo-regiae maiestatis, domini domini nostri clementissimi mens et intentio ea esset, ut universi Haebrei in recognitionem supremi domini et tolerantiae sui in regno, pro alleviatione Aerarii sui regii ad praestandum talismodi censum etiam inviti adigantur. Hinc intuitu notabiliter adauctae, respectu praecedentium annorum antelatae arendae, sumpta a facultatibus et beneficiis, per Judaeos tentis, ac ipsis etiam arendis proportione, pro remedio, ne videlicet ansa ulterius querulandi haberi queat, extractum per officinam rationariam hujatem, quantum quis eorum solvere debeat, elaborari, ipsique Judaeo arendatori pro futura sui directione extradari curavimus. Vigore cuius, siquidem a Judaeo Fonyiensis et 4 eiusdem subalternis, arendam 3000 f. dominiis praestantibus (exclusis Tallyae quaestum exercente et altero in oppido Mad commorante) 150 f. Rh. aequa proportione adrepartiri haberentur, speraverimus, praeattactam dominationem vestram non modo nihil eatenus in contrarium habituram, verum etiam tum intuitu bonae vicinitatis, tum ad evitandas ultiores molestationes et querimonias, eandem summam, a qua recessus fueri nequit, totiesfato Szalamonovics, per sibi subalternos Judaeos exolvendum ultronee commissuram, ut eo pacto, terminato negotio tam nos, quam ipsamet praeattacta dominatio vestra ab ulterioribus molestiis libera et immunis esse queat, quam in reliquo ad vota sua salvam et incolumem valere desideramus.

Cassoviae, die 18 Augusti, 1728.

I. Camerae H. et Cameralis Administrationis
Scepusiensis consiliarii.

1728. XI. 22. Nagyszeben. Az Erdélyben állomásozó császári lovasság parancsnoka, gróf de Tige, megkeresi a Guberniumot, hogy a mellékelt panaszlevél szerint a lengyelországi Bolkoffból származó zsidóknak, Hirsch és Chaim Kollmann-nak, akiket Erdély felé való útjukban a mármarosí határon kiraboltak, szolgáltaíson igazságot.

Excellentissime Domine Comes Gubernator,
Domine mihi colendissime,

Non gravabitur Excellentia vestra uberius intelligere et adjacento originali, cur Judaei quidam e regione Poloniae quaestores, subditique thesaurarii Litvaniae (tituli) domini Poniatowsky supplices comparuerint, quos tam intuitu, quod a praefato domino thesaurario mihi honestissime recommendati sint, quam etiam, ut absque hoc ex aequo sua per tale infortunium et rapinam amissa rehabere valeant, ad Excellentiae vestrae gratiam et administrandam iustitiam studium remitto, unde minimum dubitandum, quin eadem proclivis imo silicita erit, quatenus auctoritate gubernali disponatur, ut cum comitatus Marmaros in iuridicis suam a Transilvania dependentiam habeat, negotii circumstantia strictissime examinentur, patratores incaptiventur, rei inventi iuxta rigorem iustitiae luant et Judaei suam assequantur cum restitutione restituendoram plenariam satisfactionem, sicque etiam externis pateat, iustitiam in Transsilvania administratam et bonae vicinitatis officium exhibitum fuisse. Commendo me pristinis favoribus maneoque solita cum existimatione excellentiae vestrae

Cibinii 22. 9-bris 728.

obligatissimus servus:
De Tige

OL. E. Gubernium Pol. 316.

1728. XII. 29. Kassa. A kassai Kamara, a nagykarolyi rabbiról szóló héber levél téves fordítását helyreigazítva, annak fordítóját: Josephovics Lázárt elégtételadásra kötelezi a rabbi iránt.

Querulosas excellentissimi generalis domini quippe comitis Alexandri Karoly, una cum Judeo Berko Dalovics, ad Judaeos Karolyienses in haebraico idiomate datis, graciose secum communicatas literas, Officina Rationaria debite perlegit, et ex tenore Judaicarum per hujatem lanionem Franciscum Creith in lingua germanica fideliter explicaturum invenire non potuit, in quantum praelibata sua Excellentia se iniuratum esse comperi possit, quod porro repetitus Berko Dalovics, in suis literis rabinum Karolyiensem crimine falsi et commissi cum filia

nefandi incestus affirmans, sei si necessarium fuerit, authentice comprobaturum, eundem rabinum, illa duo scelera, et quidem incestum in Polonia commisisse, quare Officina Rationaria demisse censeret, suam Excellenciam per Judeos Karolyienses interpretatione literarum perperam facta sinistre fuisse informatum, secus enim posset sua excellencia specificice Inclitum Camerale Consilium informare, in quantum a prefato Berko Dalovics fuerit injuriatus. Caeterum id quoque Officina Rationaria, pro maiori eiusdem incliti Cameralis Consilii informatione addendum duxit, videri omnino iustum, ut Judaeus Karolyiensis Lazar Josephovics, literarum utpote Haebraicarum falsus interpres, ad satisfactionem Berkoni praestandam attrahatur.

In reliquo etc.

Servi humillimi

Georgius Boskovics m. p.

Rationum magister

Christianus de Imsom m. p.

Vice rationum magister

Ex Officina Rationaria Camerali
Cassovie, 29. X-bris 1728.

Mellékelve az említett héberbetűs levél:

ב"ה

אלופים מסובלים: במצות ובמעשים טובים מכורבלים. נחמדים מזהב ומאבני פז ואדרכונים, ומכל אבני סגולים. כסאם מומלת בין גדולים ה'ה האלופים ראשים חזני וקציני מנהגי עדה היושבין כסאות למשפט בעיר קראלי יצ"ו לא יסור מושלם עד כי יבא שילה.

חמם גדולה לי עליכם שמכ'ת מעכב למעות קאמיר שלי המגיע לי מר'מל כפי הפשרה שהתפשרתי עם ר'מל. וכל זאת עשיתי מתחלה להכניס את עצמי בפשרה למען השר שלכם יר'ה. ועכשיו עברו זמן זמנים ואין קול וכסף ממכם. בכך אין עונשין אלא מזהירין שאלת עכשיו באופן אחר ותשלחו המעות קאמיר שלי לידי ע'י מבורר אחד מקהילתכם כפי הפשרה שבינינו. ואל יקל בעיניכם דברים מועטים אלו וזה תדו' ע'י מ'קדם ובאם לאו שאל תקדימו נעשה לנשמע אוי תדעו שמרה יהיה אחריתכם. ואם אתם תסמכו על משענת קנה הרצוץ, וויל אייער רענדר ר' לזר צאלט מיר ניכמ ביז עתה. דאש איז גאר קיין סמיכה ניט. ער איז זיך זעלבסט מועה. ער מיינט ער איז שוין פטור. ער וויל מר וואל תשלומי כפל ביצולין. ער מיינט וויל ער האט זיך פלשי כתבים גילאזון שרדיבין, הרב שלכם דעם בריגאנט יש קאפיק וואם האט זיין אייני טאכמיר איין ממזר צוגירעכט, וואש ער ווער חייב שריפה גוועזען.

איך וויל אים שון לערנען וויא ער זאל פלשי כתבים געבן! ער וועט מיך האבן צו גידענקען עד יום מותו! דען איך וויל בעצמי זיין אצל השר שלכם יר'ה. ער וויל בעצמו גיפנין השר שלכם האדון ומושל ותקף בחכמתו הרמה, וואש דאש משפט אינשטרומענט עבור הרב שלכם בנדון זה וויא איך זא שרייב, אז דער הונדריטר וויט זיך פאר אויערין פלשי כתבים צו געבן ונר יהו' מי שיהו' מכלשכן נגדי וואש קאמיר זאכן אנגיט. ויש לאל ידי לעשות רע או טוב. ובאם אוב . . . איך ווייט לידי אפצו שיקן זייט ניט מרבה בהוצאות און שיקט לבעל משפט לער טאקא יע'א.

ב'ה.

המעות קאמיר שלי כפי הפשרה שבינינו אונ דאש מען זאל ליגן אצל הב'ש הנ'ל ביו איך וויל אים שיקן אין קוויט. או הב'ש הג'ל זאל איך קוויטרען ובוה אצפה ישמרכם האל חסד נוצר.

ע'ז בע'ה'ח נאום ישכר בער כ"ג.

קראלי

בע'ה.

לד

האלופים מסובלים: בתורה ובמצות מכורבלים: כסאם מוטלת בין גדולים: ה'ה האלופים ראשים, רוזני קציני מנהיגי העדה הג'ל.

אוהלי

מעיר

OL. Károlyi cs. lt. cs. 11. (290—291.)

491.

1730. Kolozsvár. Az Erdélyi Gubernium kártérítésre szólítja fel Máramaros vármegyét az ott kirabolt lengyelországi zsidók kártalanítására.

Minek utanna repraesentaltatott volna a Regium Guberniumnak uton álló tolvajok által bizonyos erdőn lett meg karositatesok e mostani supplicansoknak, méltónak íteltetett a Regium Guberniumtól inquisitiot peragaltatni serio committalván, hogy indagaltassék melyik vármegye territoriumához való erdőn esett azon gonosz patratum, oly végre, hogy a damnificatus Lengyel Országi Sidok karba ne hagyattassanak. Midőn tehat a demandallt és végbe vitetett inquisitiobol eluciskalt, hogy a nagysagos marosi erdőn esett a tolvajoktól az említett Sidok fel verese, praeda-lasa és megkárosítása. Kegyelmetek eddig is nem várván újabb no-gato parantsolatot, satisfactiot impendálni, vagy az obstaculumot cum

sufficienti ac genuina declaratione eddig describiván representálni melto és szükséglet volna. De mindig ezeket Kegyelmetek el mulatván, azon damnificatus Sidok ujjabban recurrálni ketelenitettek, sőt ezen dolog Méltóságos Generális Commendans Excellentiájának is fel adatván, recommendatio mellet a Regium Guberniumnak által adatot pro irroganda satisfactioe. Annakokaert ex superabundanti serio ac districte injungalja a Regium Gubernium Kegyelmeteket, absque protelatione ac dilatione, ezen damnificatus supplicansoknak satisfactiot impendalni és impendaltnatni sub grave in renitentes animadversione tartsa maga obsequiosa submissiojanak, hogy többé ez irant se praetitulalt Generalis Commendans, se Regium Gubernium ne molestaltassek de protelata aut denegata iustitiae ac aequitate consona satisfactioe.

Fogalmazványból. OL. Erdélyi Gub. Polit. 151 1735.

492.

1730. A Máramaros-i területen kirabolt két lengyel zsidó kártérítési kérelemmel fordul a katonai főparancsnoksághoz, ez az erdélyi Guberniumhoz, utóbbi pedig a máramarosi főispánhoz: Bethlen Józsefhez utasítja igényüket, aki a kártalanítást kereken elutasítja.

Méltóságos Gubernátor Ur és Méltóságos
Királyi Regium Gubernium!

... meg találtuk volt azon nemes Maramaros vármegyének méltóságos főispány urát, ugymint bethleni Bethlen Josef ur eő nagyságát, hogy mi contenálnatnánk Istten s igazság szerént, de eő nagysága quibus nescitur inductus respectibus nem considerálván az excellentiátok és nagyságtok kegyes atyai parantsolatlyát, diversis prorogationum cautelis et subornatis procrastinationibus minket magától el igazított, sőt utollyára így resolvált: „Mennyünk el, mert satisfactiot nem tétett”. Erre nézve kételenettünk ujjobban recurrálni Excellentiátok és nagyságtok kegyes atyai succursossához ... mi meszszüenen való lengyelországi emberek vagyunk és így es sokat költöttünk. Excellentiátok és nagyságtok méltóztassék mutatni oly utat, az mely uton már mi sok kárainknak re fusioja s contentatioja iránt consoláltassunk ...

Lengyel országi meg karosított
Avram és Kálmán Sido és társai.

Mellékelik a tőlük elrabolt értékek jegyzékét:

Verzeichnisz derr Sachen, welche Uns sind geraubet worden.

210 Ducaten in Gold	Rf. d.
300 Siebenzehner Silber Geld	
1300 Lambhaüth von allerbeste	1300

20	Wolfshäuth von allerbeste	70
15	libra Seyde	90
15	libra Roth gesponnene Baumwolle	20
20	Ellen Tuch	34
3	Stück Fatholy	63
10	Stück Taffet Bogasie	33
10	Stück Moscovitische	33
20	Stück Marder	40
—	Rothe Wallachische Kürtel pro	100
8	Stück Halber Rasch	120
2	Stück von Gutten Rasch	80
5	Rothe Decke	6
5	Neue Sättel	9
1	Gold Gewicht	1 20
1	Türkische Stangen Wage	2 40
15	Meerschäumene Pfeiffe	7 20

OL. E. Gubernium. Polit. 220.

493.

1730. III. 3. Kassa. A Szepesi Kamara s a Regéci uradalom között olyan megállapodás volt, hogy az uradalom védelme alatt letelepedett zsidók adóját bérbeadták, de az uradalom támogatást ígért annak behajtására.

Non dubitaverimus ad notitiam devenisse praetitulatae dominationi vestrae, omnes in hoc regno Judaeos in hocce Regno residentes aut quomodo quaestum exercentes, facultatibus suis aut quaestui proportionatam taxam pecuniariam, idque ob beneficium tolerationis eorundem in regno, quodve quaestum exercere permittentur, ad Aerarium Regium quotannis teneri, id ipsumque ab immemorabili tempore usque in praesens semper et continuer in usu fuisse, ac ut eiusmodi taxae, in sublevamen praedicti Aerarii Caesareo Regii, ab omnibus Judaeis ubicumque, et sub quorumcumque dominorum terrestrium protectione residentibus, exigantur, positivam esse suae sacratissimae Caesareo Regiae Maiestatis domini nostri clementissimi mentem ac voluntatem. Quia vero dictus tolerantialis census Judaeo Michaeli Szalamonovics, in notabili summa in arendam elocatus haberetur, is vero annis superioribus, predecessore suprafatae dominationis vestrae, domino videlicet Paulo Ottlik, cooperante Regia ista Administratione Camerali, ita convenisset, ut Judaei in dominiis Regecz et Saaros Patak, cura praetitulatae dominationis vestrae concreditae residentes, praemisso fine annuatim 110 Rhenenses florenos praestare teneantur. Hinc commemoratam dominationem vestram requirendam esse duximus, quatenus praedictam summam, respective satis exilem (dum et quando praedictus arendator aut eiusdem homines semet insinuaverint,) medio Judaeorum, uti praemissum esset, in antelatis dominiis residentium exolvi curare haud grava-

tim velit, et in exactione eiusdem precedenti turbari non permittat, servitio Caesareo Regio et promotione Aerarii eiusdem ad ipsum exigente. Cassoviae, 3-a Marty, anno 1730. ... Consiliarii

OL. KAM. Misc. 2056 (91—92).

494.

1730. V. 1. *Nagykároly, Szerencsi István magyar kereskedő feljegyzése:*

Anno 1730 may 1 atam Salamon jo Sidónak kölcsön kisvárdai vásárig négy aranyott kölcsön azon napig.

OL. Károlyi cs. lt. Lad. 76. Szerencsi cs.

495.

1730. V. 13. *A gyulafehérvári zsidóknak a Guberniumhoz intézett panasza városuk ellen.*

Méltóságos Erdélyi Gubernium,
nekünk Kegyelmes Urunk s Pátronusink!

Ujabbán kéntelenítettünk Excellenciád és Nagyságtok eleiben alázatosan terjeszteni Károly Fejér Vári becsületes Biró és Assessor Uraiméktől régi szabadságunkban való háborgattásunkat, mivel ő kegyelmek nem gondolván az el mult Méltóságos Regium Gubernium confluxussum de dato 13. May nekünk kegyelmessen adott Patens Comissioval, dohánnyal való szabad quaesturankot impedialni nem szűnnek; mi penig rakazkodván az Excellenciád es Nagyságtok Comissiojahoz, mellyet ő kegyelmek előtt producaltunk is, árulni kezdtük az dohánt, azt ő kegyelmek észre vévén, boltunkat bé zárták és a dohánt bálóstól vitték el némelyikünktől s máig is vissza nem adták.

Könyörgünk annak okáért alázatossan Excellenciádnak és Nagyságtoknak, hogy az élébbeni kegyelmesen resolvált és ki adott Patens Comissionak nem engedelmeskedők ellen exemplariter animadvertálni méltóztassék és Méltóságos Károly Fejérvári dominus terrestris Urunknak ő Nagyságák is intimálni, hogy minket azoknak arulásában, mellyek az ő Nagysága jussának Patens Comissioja mellett, hogy régi szabad kereskedésünkben az Méltóságos dominus terrestris urnak járandó taxát praestálhassuk s magunk életét is abból táplálhassuk. Mély Excellenciád és Nagyságtok kegyelmes resolutiojat várván, alázatosan maradunk az Méltóságos Regium Guberniumnak alázatos leg kisebb szolgálai

Az Karoly Fejérvári Sidok.

OL. Erdélyi Gubernium. Polit. 212.

1730. VI. 7. *Kassa. A Szepesi Kamara Fronth Ádámon keresztül megfenygeti a Regéc-i zsidókat, akik nem akarják megfizetni a tolerantialis adót.*

Esto quidem iam in mense Martio anni modo currentis, vigentem inter Judaeum Michaellem Szalamonovics vini Koscher et pecuniae tolerantialis arendatorem ab una, Judaeos vero in dominio Regécz residentes partibus ab altera, intuitu taxae tolerantialis controversiam, omni meliori modo accomodatam, praelibatae dominationi vestrae recommendaverimus. Quia nihilominus idem Judaeus Michael Szalamonovics iterato quaerularetur, sibi per dictos Judaeos quod praescitam taxam tolerantialem, ne in praesentiarum etiam satisfactum haberi. Hinc praeattactam dominationem vestram iterate requirendam esse duximus, quatenus praenuncupatos Judaeos ad praestandam debitam dicto Szalamonovics taxam tolerantialem, quam tolerabilem satis ab eisdem praetenderet, serio compellere velit, ne pro casu ulterioris renitentiae, alio iam tandem ad eosdem compellendos adhibere nos oporteat remedio. In reliquo praelibatam dominationem vestram ad vota sua diu salvam et incolumem cupimus.

Cassoviae, die 7. Junii, anno 1730.

Regiae Camerae Hungaricae Consiliarii

OL. Misc. B. 8. 2056. (93—94.)

1731. I. 1. *Nagykároly. Lázár József szerződése a nagykárolyi vám-, vendégfogadó-, pálinka- és sörfőző- s majtényi korcsma bérletére.*

Én aláb is megh irt Lázár Joseff magamra válalván feleségemnek, gyermekeimnek, rokonságomnak és minden hozzám tartozandóimnak terheket, adom tudtara az kiknek illik, hogy én keresetemnek folytatására s — életem subsistentiájára és protectionra nézve válaltam fell Méltóságos Generalis Nagy-Károlyi Groff Károlyi Sándor Kegyelmes uram eő Excellentiája ezen Károly várossi vámját vendégfogadójávall, palyinka és serfőzőjevel, palyinka és serkorcsmájával, ugyan Fényi vámját és ott való, ugy Csinállossy bor ser és palyinka, nem külömben Majtényi ser és palyinka korcsmaít, három esztendeigh alább irtt conditiok alatt:

1-o. Tartozom eő Excellentiajanak, successorainak és legatariusinak négy ezer száz Rhenus forintokhall, id est f. Rhenenses no. 4100, ugy hogy ennek ezer három száz forintját ezen folyo 1731-dik esztendőben kész penzull angariatim le fizessem, minden fogyatkozás nélkül az következő esztendőkben pedigh az többit, ugy mint esztendőnkent Rhenenses florenos 1400, mindenik esztendőben hasonló képen angaria-

tim tartozom megh adni és fizetni kész pénzüll minden fogyatkozás nélkül.

2-do. Valamenyi moslék és malata leszen, és esik, az Méltóságos Urasagnak valamikor kívántatik, tartozom adminisztrálni és senkinek másnok.

3-io. Az vámokon csak a jövedelem lévén az magamé, keresztény ember vámost tartok, ell vesztesse alatt.

4-to. Kezem alá adott edényeket és requésitumokat annak idejében resignalnom kesz leszek és köteleسس, vagy az fell állítandó szaraz malmot is, melynek az szabad darállásán kivüll egyéb jövedelme az méltóságghos uraságé.

5-o. Az épületett conservalom és nem vesztegettetem, sem pediglen az Méltóságghos Urasagh, avagy arra rendelt tisztelj hire nélkül épülletett nem tétetek.

6-o. Az soo arulásban magamat ezen orszagh s — tekintetess nemes vármegye vegezesseihez magomat alkalmazlatni tartozom és kötelezem es igyekezem haszna kereső alázatoss szolgálja és hiven bé fizető arendassa lenni eö Excellentiajanak s — Méltóságos házának, sölt arra ezen levelemnek erejével személyemmel le kötésévell kötelezem — is magamat.

Mellynek nagyob erejére és allandóságára való nézve adtam ezen saját kezem irássávall és usualis pecsétimnek appressiojával megh erősitett contractualis leveletem.

Karollyban, die 1.-a Januarii anno 1731.

Hoc addito, hogy az M. Uraság részéről nekem administralandó borsepröbül, valamenyi eget bort főzeték, annak tizedik iczójét tartozom azon M. Urasagnak administralni és az sert is az urasagh számára egy penzel alabb iczójét adni.

P. H.

אליעזר בא"א בדר"ר יוסף ז"ל

OL. Károlyi cs. It. Cs. 11. p. 117.

498.

1731. I. 1. *Nagykároly, Károlyi Sándor új szerződést köt a nagykárolyi zsidókkal.*

Én Nagy Károlyi Groff Károlyi Sándor, Erdődnek és Csongrádnak eörökkös ura, Feölseghess Romai Császár és Koronás Király Kegyelmes Urunk eö Felseghe Intimus Felseghes Regium Locumtenentiale Consiliumnak Actualis Consiliarius, Cavalleriájának Generalissa, ezen Nemess Magyar Haza Provincialis Comissariussághanak Directora, Nemes Szatthmár Vármegyének Feö Ispánja, adom tudtára mindeneknek, valakiknek illik, notanter pedigh magamhoz tartozandiomnak, tiszteimnek és szolgálaimnak ez levelem rendjében, hogy ezen Nagy-Károly vá-

rasomban resideálo Zsidókkal, jöllehet már anno 1723 contraháltam légyen itt való lakossokért és protectionmért, de mint hogy már azolta szaporodtanak s magam — töb házakat is kettővel augeáltatnom fogom, a mint hogy már mind a felől, mind pedig mostani házok hová hamarab leendő reparatiojok végett dispositio tétetett és a Kosserbör irántis (melly iránt dolgok még eddigh nálam kétséghes volt) szabadságot stabiláltam, arra nézve az eddigh annuatim fizetni szokott három száz Rh. f.-tokat augealtam eötvén Rhenessel és így ennékem annuatim fognak tartozni háromszáz eötvén Rhenes frtokkal, id est Rh. frt. 350, azt pedig angariatim mindenkor megh fizetni obligaltatnak cum Rh. f. 87 xr. 30 kész pénzül, úgy hogy ennek defalcatiojaira senkinek semminemü vásárlást tenni s — tétetni nem lészen szabad, hanem tulajdon csak magam vagy fiam Groff Károlyi Ferencz commissiojára administrálni fogjuk, annak a kinek rendeltetni fogh quietantiaja mellett, kiért én is igirem arra magamat nekiek, hogy a mint fellyeb megh vagyon irva, a két házat, az mostaniakon fellyül nekiek fel állittatom, az mostaniakat reparáltatom, eddigh való contractus szerént mindenekben megh tartom, kívül alább bővebben, sótt.

Ha ennek utána töb efféle szegény sellért fogadnanak magok mellé, a kik nem különös kereskedők és külön sátor alatt magok kezére kalmárkodnak, fellyeb már augeáltatik taxájok, ide nem értvén ha kiknek külön házakot adatok vagy állittatok.

Mint hogy pediglen panaszképen detegállják, hogy eddigh egytül s — mástul háborgattattak, tehát az törvényes dolgok revisioján és birságon kívül senkinek rajtok fiamon kívül semmi dispositioja nem lészen és legh kissebben háborgatni se merészellye, kiváltképen lovakot, sereket semminemü praetextus alatt forspontozás alá praetendállja, kemény animadversio alatt.

Koser borralis, koser mézszárszékkal, pap, mester tartással és szabados kereskedéssel, mint más zsidóságh az hazában, szabadosok lesznek, az mézszárszékkal, aki husok magok szükségétül marad, Keresztényeknek is adhattják, ellenben az koser borban, ha csak egy iczének Keresztény számára való el adássában tapasztaltatnak, eöt száz forinttal bünhödgyenek; hasonlót observálván, a ser és palinka iránt; az mézszárszékkért, az feljebb irtt summán fellyül, két mása fadgyut superaddálni tartozzanak, és minden sátoros ünnepeken illendő és tisztességhes mindenféle fü szerszámmal discretioval és honorariummal, Sz. Márton napján egy hizlalt kövér luddal minden zsidó külön fognak tartozni. Hoc addito, hogy a koser bort hordo s — cseber számra sem idegennek, sem itt valónak senkinek az Keresztények közül fellyeb irtt büntetés alatt adni semmi uton ne praesummálhassanak.

Mint hogy pedig instantiajokra azt is megh engedtem nevezett városomban fellyeb megh irtt Zsidóságnak, hogy ha valamelly ellenkezés, veszekedés s — akár minemü egyenetlenség vagy törvényess állapot veti elő magát közöttök, birót választván magoknak, elsőben zsidó törvények szerént, magok között, revideáltassek, olly conditioval, hogy ha tizenkét forintos és fellyeb való büntetés esik, számomra obveniállyon, mellyekértis sátoros ünnepeken a megh irtt honorariummal tartozzanak.

Hogy ha Isten ü Szent Felséghe töb házaknak erectiojara reá segít és azokban az fellyeb megh irtt Zsidóságbon kívül töb Zsidók fognak szállni és telepedni, minden egy háztul, kamarátul, esztendő forgássa alatt külön külön per f. Rh. tizenöt tartoznak taxát fizetni. Az kik pedig magam számokra épitetett házaimon kívül nemessek vagy más lakkossok házánál sellerül telepednek megh, szárnyom alatt nyugodván, protectionért annuatim eöt Rh. f. taxát tartoznak fizetni.

Melly kötelességnek eleget tévén, en is protection alatt mindenek elen ezen levelem mellett conserválni és mind ezekben ezeknek usussában eöket megh tartani magamat igirem és fogadom is. Azt is hozzá tévén, hogy ha valamellyik földemen szántást, vetést tenne, az illendő kienczeddel tartoznék és magam vagy tisztem hire nélkül senki közüllök jószágba vesztése alatt ne merészellyen el menni. Azoknak hirével pedig taxát s — jószágomban való adósságit complanálván, mindenével szabadossan mehett.

Kinek nagy erejére adtam ezen saját kezem irássával és szokott pcsétemmel megh erősített leveletem.

Signatum in castro Nagy Karolly, die 1-ma January 1731.

נאום בנימן בהר"ר צבי הרש
 נאום ה"ק שלמה כ"ץ
 בנימן בן כמ"ר נתן ז"ל
 נאום זנוויל בן כמ"ר ראובן ז"ל
 יעקב בן לא"א כהר"ר חייאל מיכל היילפרין
 נאום אהרן ליב ב"ה שלום ז"ל מקראלי
 חיים אברהם בן כ"ה יצחק ז"ל
 אברהם בר קלמן ז"ל
 חתמה שרה רחל בת כ' בענדיט ז"ל במסורת קולטוס
 בנימן בן צבי
 נתן הלוי
 נאום ה"ק אהרן ליב בן כ' אברהם פואר מא"ש
 נאום אברהם בהר"ר יוסף פואר

(Az egyik példányt Károlyi Sándor, a másikat a zsidóság írta alá.)

OL. Károlyi cs. lt. Cs. 11, p. 119—123.

1731. II. 28. Kassa. A Szepesi Kamara Fronth Adámnak, a Regécz-Sárospataki uradalom teljhatalmú igazgatójának beavatkozását kéri, hogy az uradalom területén Trautsohn herceg oltalma alatt levő zsidók Szalamonovichnak, aki a kóserboroknak és a toleranciális adóknak is bérlője, megfizessék az adót.

... Michael Szalamonovics vini Koscher et pecuniae tolerantialis arendator, lamentabiliter repraesentavit Regiae huic Administrationi Camerali, qualiter Judaei sub protectione celsissimi domini principis a Trautzon (tituli) existentes nihil omnino eidem titulo Tolerantialis Census praestare vellent. Nulli dubitaverimus interim ex prioribus nostris ad praetitulatam dominationem vestram exaratis literis abunde percepisse, cum omnino esse positivam suae supremae sacratissimae clementissimi mentem ac voluntatem, ut ab omnibus Judaeis in gremio regni huius, sub euscumque tandem ditione ac dominio residentibus in recognitionem supremi domini summa terrae principi debiti et tolerantiae eorum in regno facultatibus et quaestui proportionata taxa, in sublevamen Aerarii Caesareo Regii exigatur, quod ipsum etiam in exoticis regionibus passim et ubique in praxi haberetur. Hinc iterato officiose requirendam esse habuimus praefatam dominationem vestram, quatenus eos instituere velit ordines, quo idem Judaeus Michael Szalamonovics contentationem sui, iam tandem aliquando adipisci valeat, ne pro casu contrario ad exactionem eiusmodi tolerantialis census regia haecce Cameralis administratio de alio et iisdem Judaeis nefors manus grato remedio prospicere necessitetur. In reliquo praefatam dominationem vestram ad vota propria diu feliciter valere cupimus.

Cassovia, die 28 Februarii, Anno 1731.

Sacratissimae caesaree regie maiestatis, Regiae Cameralis administrationis Scepusiensis administrator ac inclitae regiae Camerae Hungaricae respective, praefataeque administrationis consiliiarii.

OL. KAM. Misc. B. — 2056 (95—96).

1731. VI. 27. Pozsony. Károlyi Sándornak a pozsonyi zsidóktól kért 1000 frt. kölcsöne fejében, Hirsch Spiro 113 frt.-ot gyapjában felvett.

Nullus dubito, quia non in recenti memoria excellentissimi ac illustrissimi comitis benigne constabit, quod ob debitum ad 113 florenos se extendens pro lana a me percepta iam vicibus aliquibus supplex convenerim, et siquidem mihi gratiose resolutum fuerat, ut me arendator Patorkisy in totum solvat.

Cum vero ab illo dicto arendatore hoc denegatam sit, se nihil deberi et per hoc temporis spatium familiae in nomine excellentissimi uti ex adiacenti consignatione patebit, merces ad 37. flor. 22 xr extenderim.

Ea propter ad excellentissimum ac illustrissimum comitem supplex recurro, quatenus clementia illa erga me haberetur, a hoc in annum quartum fere se debitum delatens, una cum novo si ulteriori prolongatione solutione benigna me aspicere et comitare non denegaretur. Si in posterum aliquid necesse foret, mandatum gratiosum omni tempore obsequiose exhibere cupio, prout denuo de largienda gratia illa submissequaeso, ita etiam resolutionem benignam expecto. Permaneo excellentissimi ac illustrissimi comitis

obsequentissimus
Hirschl Spiro

Mellékelve: Chartabianca

Super florenis Rhenensibus mille, quo ego intrascriptus ab Hebraeis Spiro et Venczl nominatis Posoniensibus, in certam necessitatem meam in anno die infrascripti mutui titulo adeoque erga quantocyus futuram relutionem rite levavi.

Posony, die 27 mensis Juny, anno 1731.

Idest pro fl. Rh. no. 1000

Alexander comes Karolyi m. p.
L. S.

OL. Károlyi cs. lt. Cs. Lad. 75. Spiro cs.

501.

1731. X. 5. Kassa. A Szepesi Kamara a Regéczi uradalom prefektusát kéri, hogy szorítsa a dényei zsidó bérlőt a tolerantialis adó megfizetésére.

Judaeus Michael Szalomonovics pecuniae tolerantialis antehac arendator rursus quaerulatur, quod Haebreus Ujfalusiensis arendam etiam in Dénye tenens, eidem dicto tolerantiali censu pro praeterito restaret. Ne proinde dictus Szalomonovics ulterius nobis molestus esse pergat, neve Regia ista administratio Cameralis praetitulatam dominationem vestram exposit eatenus interpellere rursus necesse habeat, eam officiose requirendam esse duximus, quatenus dictum Ujfalusiensem Judaeum ad complanandum eius restantiae negotium compellere haud gravata propria diu feliciter valere cupimus.

Cassoviae, die 5. Octobris anno 1731.

Regiae Camerae Hungaricae administrator ac
Consiliarii

OL. Misc. B. — 2056. (47—68.)

1731. XII. 7. *Kassa. A Szepesi Kamara a Trautsohn-uradalom prefektusát, Fronth Ádámot arra kéri, hogy a zsidó adó bérlőjének a Regécs-Sáros-patak-i zsidók fizessék meg a hátralékos tolerantialis adót, különben bebörtönözteti őket.*

Siquidem Judaeus Michael Szalamonovics (qui pecuniam tolerantialem a Judaeis exigí solitam a die 1.-a medii May anni 1728 usque ad ultimum medii Aprilis) anni decurrentis in arenda tenebat, indesinenter quaerulatur, apud Judaeos in dominiis Sarospatak et Reghecz sub dispositione praetitulatae dominationis vestrae existentes, pro annis praenotatis in hodieum restantiam sibi succurere. Hinc modofatam dominationem vestram amice ac in simul honorifice requirendam esse duximus, quatenus antelatos Judaeos ad persolvendam restantiam aut negotium eiusdem cum Judaeo Szalamonovics amice terminandum compellere, haud gravatim velit, aut tandem iam et Regia ista administratio Cameralis et praetitulata dominatio vestra a molestationibus eiusdem liberetur. Fiscus Regius toties commemorato Judaeo tempore initi continetur contra venientes omnimodam assistentiam sponderit, is pono stipulatam arendam etiam de proprio ad Aerarium Regium rite administraverit, aequum esse dignosceretur, ut is quoque indemnis reddatur, ac proinde si et in quantum praenotati Judaei dictam restantiam ulterius adiustare nollent, eos ex parte Fisci Regii etiam personali arestatione ad id compellere oporteret.

Cassoviae, 7. Decembris, anno 1731.

... Consiliarii

OL. KAM. Misc. B. — 2056. (99—100.)

1734. I. 6. *Nagykároly. A Szepesi Kamara által megidézett Lázár zsidó kérésére a Károlyi uradalom felküldi a bérlő által fizetett bérletek kimutatását három évre visszamenőleg.*

(Kivül:) Illustrissimo domino Davidi Libero Baroni ab Uhlein S. C. R. Maiestatis Incliti Cameralis Scepusiensis consiliario, domino mihi gratioso! Cassoviae

(Belül:)

Illustrissime Domine Baro mihi gratiose!

Salutem humillimorumque servitiorum meorum in gratiam praetitulatae D(ominatio)-nis V(estra)e demisse recommendationi praemissis. Literae I(llustrissimae) D.-nis V.-rae adhuc de dato 16-ta iam elapsi

mensis Novembris ad I-m Dominum Comitem, gratiosum principalem meum exaratae, nescio quo fato, tardius et quidem his solum proxime praeteritis diebus ad manus praetitulatae Domini Comitis pervenire, quia vero idem I. D. Principalis meus publicis summe obrutus, mihi mandare dignaretur, quatenus tenore eorundem literarum I.-ae D.-nis V.-ae Judaeum Lazar arendatorem Karolyiensem pro initu computu ad I.-am D.-em V.-am expediam, id praemissae commissionis effectuaturas, praefatum Judaeum ad I.-am D.-em V.-am expedivissem, ipse etiam libentissime ei satisfactorius, nisi praeter alia impedimenta praecipua uxori suae partui proxime vicissitudo eundem impediret, taliter sua negotia, cui concedere posset nullum haberet, unde non exiguum damnum eundem causaretur, ob quas praemissas rationes, dum solus compareri nullatenus quiret, solitum cum eo dominalium computum et negotii sui deductionem ex actis dominalibus domesticis oretenus humillime expraesento: alto Illustrissime Dominationi iudicio submittens, quoniam pacto tanto et fere incomporabilis, ab eodem tollerantiae summam ex supposito ne fors maioris importantiae arendas exeundam in eo solius eiusdem non contractis, rerum quoad reliquae dominaliae nudaae obligationis suae praetendi posset, ubi manifestissime eluceret, dictam arendam eiusdem nullo penitus anno plus constituisse flor. Rh. 300. Jugiter itaque sagaci et gratiosae I.-mae D.-nis Vestrae discessioni humillime submitto et pro eodem favorabilem eamque gratiosam iustitiae consonam resolutionem praestolo, cui et me gratiae humillime commendans maneo:

Eiusdem I.-mae D.-is V.-rae

servus humillimus

Gabriel Bradda de Predo fudense.

Karol, 6. Jan. 734.

Deductis obvenientis et administrationis arendae Haebrei Karoliensis ex actis dominalibus domesticis seu computibus cum eodem initis eruta.

	Rh. f.
Pro anno 1731-mo, quae arendae ordinarie quidem tempore praedecessorum suorum constituebat ad summam Rh. f. 200, sed elevata ad	554
Adiectis titulo inspectionis eidem conceditis aliis per Christianos adstratis teloniis praetenduntur ab eodem	200
Provisio dominalium educillorum vini	246
Pro foecibus dominalibus tenetur	200
In summa	1200

Ex quo solvendo impar esset, considerareturque arenda ad normam annorum praeteritorum in florenis solummodo 300, relexari debuerunt

Et si pura arenda constituit non nisi	732
Pro anno 1732-do constituit arenda Karolyiensis	624

Pro teloniis titulo suprascripto aequi	200
Pro foecibus soluti	176
Provisio dominalium educillorum vini	200
	<hr/>
in summa	1200

In cuius defalcationem solvit florenos 300, itaque relaxati 324

Et sic pura arenda constituit solutionem modo Rh. f. 300	
Pro anno 733. constituitur arenda	614
Pro teloniis modo suprascripto eidem conceditis	200
Pro foecibus dominalibus vini	86
Provisio dominalium educillorum vini	100
	<hr/>
in summa	1000

Ez quo ob insufficientiam solutionis administrasset solummodo Rh. f. 300 deffalcari debuerant 314

Et sic pura arenda sui etiam constituisse tantummodo Rh. f. 300

Proscripto itaque capitale a f. 300 sex pro cento computando obvenirent 54

Soluti vero sunt per arendationem secundum annexam invidinatis puribus quietantiae lt. A. signatae 43

Huic tandem restavit 11

Quam quidem restantiam complanat obligationi ex annexo Lit. B. signato instrumento Rh. f. 96 kr. 30., praeterea eundem praetensionis habere adhuc 83. 30

Quo vero ad praetensionem intuitu arendae traiectus Ocoensis, esto quidem omnino quempium inivisset contractum, quia vero detrimentum sibi exinde ipsinaturus evoluta una angaria, statim deprecatus fuisset et eidem rementiassem intuitu huius cessat omnes praetensio.

Quam quidem deductionem ex actis dominalibus domesticis taliter ut praemissum est erutum esse praesentibus testor.

In castro Karoly, die 6-a January 734.

Idem, qui supra.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (136—137.)

504.

1734. II. 21. Nagykároly. Károlyi Ferenc nyugtatja Lázár Józsefet, utóbbi által Erdélyben vásárolt pokrócokért és nyergekért.

Quietantia.

Szaz ötven három id est 153 Rhen. forintokrul, mellyeket Lazar

Jóseph Karolyi arendatorom Erdélyben véendő pokroczokra és nyergekre administrált, in sortem dumtaxat angariae primae anni 1734-ti, praesentibus quietalom.

In castro Nagy Károly, 21-a Marcii 734.

P. H.

Karolyi Ferenc m. p.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (141.)

505.

1734. IV. 27. *Nagykároly. A Károlyi-uradalom zsidó bérlőjének ezüst-eladásáról.*

Az melly 50 latf ezüstött Lázár árendásom ezüst szerszámainknak fell készítetésére adott, lattyat a Groschen 17, az ára extendaltatik Hung. f. 51 idest ötvenegy magyar forintot. Mellyis jövendőbeli arendájában fog acceptaltattni.

Signatum Karoly, die 27 Aprilis in 1734.

Karolyi Ferenc

OL. Károlyi cs. lt. cs. 11. (200.)

506.

1734. VII. 18. *Nagykároly. A Károlyi-uradalom zsidó bérlője lovat ad el.*

Az melly egy szörke lovat adott szörke czugba Lazar Joseph karolyi arendatorunk, annak az ára harmincz Rh. for. id est 30., arendájában acceptaltatik.

Karoly, 18. July 1734-to.

Csáki Krisztina s. k.

OL. Károlyi cs. lt. cs. 11. (198.)

507.

1734. VII. 24. *Buda. A budai katonai parancsnokság sürgeti a hazai zsidóság pozsonyi megegyezését a tolerantia-adó szétosztása ügyében.*

Excellentissime ac Illustrissime Domine Comes et Generalis
Domine mihi gratiose.

Ad praetiosissimas Excellentiae Vestrae literas sub 14-to currentis huc exaratas in absentia Excellentissimi Domini Generalis ordinarii hujas Commendantio comitis de Jorger obsequentissime hisce reinservien-

dum duxi, qualiter in notificatione negotio quaestionata pecuniarum Summa, non obstante reiteratarum a contra parte modo illo levanda urgentissimarum instantiarum adhuc in securo deposito hicce haereat et res in eo unice consistat, quod eates habraei cum Posoniensibus de certo invicem conveniant termino, quo ad semovendam determinandamque hancce causam Budam confluere velint, ubi dein inclitus hujas Commando nullatenus deerit pro finiendo facilitatem, quod dummodo gratiosa dispositione polliceor omnigenam vovens prosperitatem, neque gratissimae favoribus recommendans, peculiari cum respectu moneo Excellentiae Vestrae obsequentissimus obligatissimus servus

D. Helfreich colonellus.

Budae, die 24. July. 734.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (196—197.)

508.

1734. VII. 26. Nagykároly. A nagykárolyi zsidó község elpanaszolja földesurának a tolerantia-adó behajtása körüli visszaéléseket.

Méltóságos Groff Generalis, nekunk jó kegyelmes Urunk.

Hogy az Ur Isten eő Szent Felsege excellentiádat számos esztendő-kig szerencsésen éltesse szívunkbül kívánnjuk. Nem kétllyük, bölcsen fog constálni Excellentiád kegyes szemei előtt, mely sullyosan agraváltassunk arendator urunktul eő Nagyságátul, tolerantia név alatt rajtunk esztendőnként szedetni szokott bizonyos pénzzel, kit annyira meg szoktak rajtunk venni, hogy akár holott talállyon is azon pénzt exigáló Sidó bennünket, mindenütt szabadon arestál; már az hadd lenne, de most oly szokást vett elő, hogy nem csak azt, aki restál, hanem ha azt nem kaphattya, akár melyikünket is a helyet szabadossan arestál: Lázár Sidónál lévő praestensiojáért azon két Sidót mind szekereztül, lovastul meg arestálta, magokat tömlöcben és kalodában tette, azt mondván, hogy vagy Lázárért fizessenek meg, vagy Lázárt az jövendő debreceni szabadságra allicsák s — hozzák az eő kezében, másként el nem bocsáttya és ha olyas portékájok lett volna, más praestensioját desummálta volna rajtok, de mivel hogy nem volt, arra kénszerítette, hogy adgyanak néki olly obligatoriát, hogy az jövendő Debreczeni szabadságra Lázárt elő állittyák, másként akkoris akár melyiket kaphatjy, arestállya és addig el sem bocsáttya, valamedig Lázárral nékie contentumot nem tétetnek.

Azon két attyánkfiai kéntelenségtül is féltetvén s — szabadulásnak reménysége alatt adtanak oly obligatoriát magokrol s — terminis immineálván alázatossan reménkedünk Excellentiád kegyes Személye előtt, méltóztassék ezen dolgunkat az emlétett Szabadságig el igazítani, hogy vagy Lazar mennyen és dolgát eligazítsa, vagy az hogy ha az tolerantia-ával aggravatunk is, leg aláb egyik a másikért ne arestáltassék, hanem kiki viselleye maga terhét, másként sem jövö Debreczeni szabad-

sághra, sem más utainkon soha bátran nem mehetvén — s — következőképpen el szegényedvén, kéntelenítettünk életünk folytatására alkalmasabb helyet keresnünk, a mint hogy már egy házi nemes emberek keze alatt lévő zsidóknak jobban vagyon állapottyok, mivel senki eöket másért nem arendálhattya, töllünk pedig, mielt meg tudgyák, honnan valók vagyunk, mindjart, igazán nem igazán-é arestálnak.

Kivánván ezért Excellentiadnak kegyes szárnyainak árnyékában tovább-is maradnunk emléített nyomoruságunknak, signanter azon emléített casusnak remediumát nagy alázatossággal kérjük, maradván mindenkoron Excellentiádnak

P. S. Mégis alázatossan remenkedünk Excellentiádnak, méltóztassék ezen dolgunkat az jövő Debreczeni szabadságig remediálni másként oda sem mehetünk, consequento életünk folytatására való eszközöktül meg fosztatván, tellyességgel nem subsistálhatunk

alázatos hiv szolgálai
Károlyi Sidóság közönségessen.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (193—195.)

509.

1734. X. 3. *Nagykároly. A nagykárolyi zsidó bérlő épületeinek javítási költségei.*

Lévén specialis comissioja Méltóságos Generalis Uramtul eö Excellentiajatul itt való károlyi arendator Lazarnak, hogy az melly épületét szükséges képen tétett az arenda háznál, az acceptáltassék, mellyre nézve magam is meg vizsgálván ottan tölt munkát, leg elsőben is az kőmivesekét a kik ser és palinka haz, ugy szalad szárasztó ház körül dolgoztak harman tizen eött nap, de mind néha kesőbbben aluttak, az munkához azon okbul mindeniknek desculcaltam két — két napot és igy fizetődött Lazar által

Az kőméves mesternek 13 napért a gr. 7	Rh. f.	4 x.	33
Az két kőméves segézők ugyan tizenhárom napokért a gr. 5	Rh. f.	2 x.	30
Az épülethez kivantato 200 kéve nadért, kettejével egy poltura téssen		2 x.	30
Azon épületeknek nadal való kötesseert 9 nap á máriás 1, egyikének		2 x.	33
másikának, a ki segétesere ugyan 9 napra a gr. 4 teszen		1 —	48
4 sing vas az szabad szarazton lévő két gerendák öszve foglalassaert a polt. 7	—		42
Kovácsnak munkajaert	—		30
Daralo malomnak reparatiojaert 9 mariás		2	33

Mind öszve téssen Rh. f. 21 x. 39

Ezeken kívül Méltóságos Generalis Vram eö Excellenciája parancsolatából vött képirónak valo Fain goldtot, hat papiroossal, mellyet maga eö Excellentiaja praetestaltatott.

Rf. 3 —

item 6 lat kénessöt á gr. 4

1 x. 12

Melly is pro anno 1734 obvenialo arendajabul fog acceptáltatni, meg irtt Lazarnak.

Signatum Karoly, 3. 8-bris 734.

Badda Gábor m. p.

OL. Károlyi cs. It. Cs. 11. (191.)

510/1.

1734. XII. 28. Nagykároly. Lázár József bérleti szerződése.

En alabb is irtt Lazar Joseph recognoscalom, hogy Méltóságos Groff Nagy Karolyi Károly Ferencz (tituli) Vramtul eö Naghságatul arendaltam meg ezen Károly dominiumában lévő korcsmát a dato die 1-a January 1735.-ti három esztendeig, alabb irtt conditiok szerint:

Elsőben is Károlyi eö Naghsága varossában az vendég fogadó házat, abban leendő ser és palinka korcsmaltatassat, hozza való vammal együtt.

2-do. Majtinban bor ser és palinka korcsmat, és vámját.

3-io. Csanaloston bor ser és palinka korcsmat, ugy

4-to. Fenyen is bor ser és palinka korcsmat, ahhoz való vammal edgyütt.

Mellyekért fogom tartozni fen titulalt Méltóságos Groff Vramnak tavalyi mod szerint esztendőnként ezer ezer rhenus forintot, száz száz ako sert és száz száz icze palinkat, non obstante eo, hogy Méltóságos Groff Vram eö Naghsága maga kiváltképen valo nagy kegyelmességébül az Camerabéli tollerantiajára nézve, melly én rajtam nagy számában praetendaltatott, csak három három száz Rhénus forint egy egy esztendőre, ki adattatott légyen eö Naghságatul az Contractus, sött inkább az felsőbb esztendőben ugy mint de dato 1-ae January 733. sonalo contractusban expressalt punctumokot meg tartani és magamat ahhoz alkalmaztatni tartozom. Melly praespecificalt summat minden esztendőben angariarul angariara minden fogyatkozás nélkül, valahon Meltóságos Vraságatul parancsoltatik, administrálni kötelezettem, el sem mulatom, az száz száz ako serret és száz száz icze palinkával edgyütt, mellyet ha el mulatnám, vagy fizetni nem akarnam, adok tellyes hatalmat, praetitulalt Méltóságos Groff Vramnak s Méltóságos successorának, akar mi uton modon rajtam és maradékimon meg vehessi és vitethesse, nem különben meg vehessek és meg vetethessek. Mellynek is nagyobb erejére adtam ezen obligationalis levelemet, szokott pecsetemmel és saját kezem irasaval meg erősítvén.

Károlyban, die 28-a X-bris, 1734.-to.

אליעזר בא"א כהר"ר יוסף ז"ל ארנדר מקארלי

OL. Károlyi cs. It. Cs. 11. (132—133.)

1735. *Nagykároly. Lázár bérlő befizetett összegeiről 1734. évi kimutatás.*

Lazar arendatoral pro anno integro 1734-to inealt generalis computus.

	Ad cassam dominalem Rh. f. kr.	Ad R. P. P. Piaristas Rh. f. kr.
In parato secundum reductas quietantias administrata pro 1-ma et 2-da angaria		
De dato 21-a Mar. 734. Nagyságos Regiment számára Erdélyben vött pokroczokra	153	
De dato 21-a Apr. ezüst szerszámokra való 50 lat ezüstért á gr. 17	42 30	
De dato 30. Apr. Tisztelendő Patres Piaristák victualia		54 30
De dato item 17. Jun.		100
item 29. eiusdem		100
Administratio 3-iae angariae		
De dato 18. July egy szürke lovat	30	
De dato 24. Aug. R. P. P. Piaristák victualiajanak		20
item 27 Septembris		150
item 21 Novembris		100
Administratio 4-tae angariae		
De dato 26. January 735 R. P. P. Piaristák nak serül		
Az egész serhaznak s épületeknek reparatioja secundum recognitionem invest. M. Generalis Uram eő Excellentiaja parancsolatara 6 papir fein Goldt és 6 lat kénesső	21 39	
	4 12	
Summa universalis	339	661 = 1000

Item száz akó sert egészben in natura megadta. Palinkával restál pro 732, 733 et 734 164 iczével, melyet azonnal meg adni magát obligálja

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (140.)

1735. V. 8. *Nagykároly. Lázár bérlő által elvégeztetett épületjavítások.*

Hogy Lázár arendator Meltosagos Generalis Uram eő Excellentiaja kegyes levele mellett bizonyos reparatiokat, igazitassokat az ser háznál tétetvén, praevie pedig én velem meg nézetvén, szükséges képpen találattván annak igazitatássa, ugy mint

1-mo. Az seres haz mellett valo egy darab ki dölt falnak be rakatassa.

2- do. Azon ser haz kemenynek bojt hajtassának megcsinaltatassa.

3-io. Azon ser háznak egetett téglával valo padimentumoztatassa.

4-to. Az Száraztó ház és ser ház közölt valo falnak, mely egészen ki dölt volt, ujonnan égetett téglával valo rakatassa. Mely munkat Hancz Jorg és Janko kőművesek meg tévén, dolgoztak rajta nyolcz nap aki tészen 16 napot, szamlalvan napját a gr. 8, tészen Rh. f. 6 kr. 24

Item egy sütő kemenczét csináltak, azért

1

Rh. f. 7 kr. 24

Azon épületeknek és kemenczenek födelére kívánato nádert 1050, mellynek 150, readas volt 900, fizetve a den. 2. egy egy kévéért számlálván, tészen

Rh. f. 15

in Summa

Rh. f. 22 x 24

Mellyeket recognoscalom Károlyban 8. May 1735. Badda Gábor m. p.

Die 30. Juny 1735 vött Lazar arendator ugyan ser haz szükségére 45 fenyő deszkát, mellynek párját a poltura 15 vette, mely tészen

Rh. f. 16 52 $\frac{1}{2}$ x

NB. Mely deszkának kettejét az Méltóságos Groffné itt valo szükségire hozám be.

Azon deszka pedig padlasra szegeztetet fel szalad tartássára

Item: párkanyoztatássára tölgy fa közönséges deszka ment 12 szal, párja poltura 3, facit

1 27

Item serház felett és annak a szegeleti felöl náddal meg kötetvén fizetett Lázár

1 54

Méltóságos Groff Obester Uram... méltóztatván parancsolni pinczének és ház fedelének reparatiojarul

melly pincze épen semmire valo lévén, bolt hajtás alá vetette, acceptálván maga az kőművesekkel fizetést 10 Rh. f., két köből buzában, egy ako serben és két icze palinkaban, mellynek tiz frt maga fizette secundum accordam

10

Az egy ako sert és az két icze palinkat maga jó akarattyából adta meg, semmit nem praetendálván azért az M. Uraságtul.

Azon pinczehez arkusoknak való deszkát hozatott Lazar arendator Szathmárról 6. med,

21

Maga fogadta manuariusokat azon munkához 31, mindegyiknek gr. 3., facit	Rh. f. x. 4 39
Azon pinczehez kivántató téglát, fővejét maga szekerén hozta, azért nem praetendált semmit.	
Item ugyanazon pinczehez nemet asztalossal, (mivel az magyar asztalos halára beteg volt) egy aj- tot csináltatván és pincze ablakaihoz két tablat maga deszkabul az asztalos, tészén	51
Annak pantyáira és sarkaira 5 sing vas, a kr. 10. tészen	50
Ugyan azon pinczének nadal valo fel veresseért s. kötesseért	2 23
Az seres katlant ujonnan be rakatván az kőműve- sekkel, azért	1 8
Ahoz valo egy ezer egetetlen téglært, Téglavető Andrásnak	1
	<hr/>
	Tészen Rh. f. 6 12
Superadditur sub dato 8 May acceptalt expensae	22 24
Item die dato 6 Octobris acceptalt	35 55 ¹ / ₂
	<hr/>
	Summa acceptata 64 55 ¹ / ₂

Signatum Nagy Károly die 6 January 1736.

Per me Gabrielem Bradda m. p.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (152—153.)

514.

1735. VI. 6. Nagyszében. Az Udvari Kamara felszólítására az erdélyi Gu-
bernium kiadja a vármegyéknek a rendeletet a bolgárok, örmények, gö-
rögök és zsidók összeírására kormánysszékenként.

Bizonyos okokra nézve szükségesnek íteltetvén és az idevalo incli-
tus Cameralis directionalis concertáltatván a dolog végeztetet, hogy az
egész pricipatusbéli akárholott lévő Bolgárok, Örmények, Görögök és
Sidók, magok és facultassok mostantol fogva usque ad primum proxime
affuturi mensis Septembris diem, provincialis és cameralis személyek
által hitelesen conscribáltassanak, conficiáltassanak két két rendbéli
exemplárok, mellyeknek edgyike ad praefixum terminum Kegyelmetek
által a Guberniumnak praesentáltassék, másika pedig mennyen az incli-
tus Cameralis Directio kezéhez, minek okáért így értvén Kegyelmetek a
dolgot, olyan dispositiot tégyen sui in gremio, hogy azon consriptio
munkájának véghez vitelire magok közzül értelmes arra capax és ele-

gendő két subjektumot keresvén, előre denominálván és elkészítvén, mino, legottan maga helyiségébe levő Bolgárok, Örmények, Görögök és Sidok a fen meg irt mód szerint cum deputatis Camaraticis leendő helyes, igaz és imparcialis conscriptiojára compareálván, azt minél jobban, rendesebben lehet, vigye véghez és maga részéről a Guberniumnak ad praefixum terminum infallibiliter exhibeálja.

Cibinii, die 6. Juny anni 1735.

OL. E. Gubernium. Polit. n. 151.

515.

1735. IX. 2. A Gyulafehérvári zsidók hivatalos összeírása.

Conscriptio Judaeorum in civitate Albae Carolinensi, comitatuque Albensi Transilvaniae degentium et commorantium, quos nos infra-scripti anno currenti 1735 die vero secunda mensis Septembris ad speciale excelsi Regni Gubernii et incliti caesareo-regii Transsilvanici supremi Camerae Directorii mandatum mutuo consilio determinatum, iuxta instructionem et puncta ab eodem inclito Cameratico Directorio nobis transmissa exacto ab iisdem decretali iuramento, fassiones eorundem sequenti methodo recepimus, quorum series sequitur hoc modo:

Constitutus primus fatens David Benjamin, annorum circiter 25, iudex actualis et primarius totius nationis Judaicae in Transilvania degentis.

Interrogatio:

Responsoria:

1-mo Unde oriundus, cuius nationis, an uxoratus?	Originem trahit ex Polonia, loco, quo nascit, natione Judaeus, est uxoratus.
2-do A quo tempore Transsilvania et in loco, quo moratur?	Natus est in Transilvania, Albae Carolinae.
3-tio An sit in Transilvania domiciliatus? An scilicet habeat propriam domum? et a quo tempore?	Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam.
4-to An antequam domicilium fixisset, fuerit sub aliqua compagna, et cum illa contribuerit, sub quo et quantum annuatim?	Est sub compagna Judaeorum Transilvaniensium, solvit annuatim in taxam episcopalem et quantum provinciale florenos Hung. 25 den. 60.
5-to An non etiam post fixum in Transilvania domicilium contribuerit ad aliquam Compagniam, praeter quantum cadens in domicilium?	Ad nullam aliam compagniam praeter iamdictam contribuit.

6-to Cum sit domiciliatus, quo titulo et an simul appertinentias possideat?

7-mo Qualem et quibus rebus suum quaestum exerceat, an solum intra limites huius principatus vel etiam in alias provincias?

8-to Si non sit amplius sub Compagnia a quo tempore ab ea recessit et qua de causa?

9-no Sub qua potestate, iurisdictione et sub cuius protectione de praesenti persistit et ubi contribuit?

Titulo taxatico, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 25.

Quaestum exercet variis mercibus ex Turcia et Vienna allatis, in quibus stant pro capitali flor. Rhen. 952, et hoc intra limites Transilvaniae, unde nihil lucri hoc anno habuit propter suum socium, qui ad varia eum inducens, ubique damnum ei causavit.

Uti praemisum. Sub Compagnia Judaeorum est.

Est sub potestate, iurisdictione et protectione excelsi Regii Gubernii et excellentissimi domini episcopi Transilvaniae, vacante autem sede episcopali, sub iurisdictione inclitae Camerae Transilvanicae, et contribuit ad communem contributionem provinciae.

Constitutus secundus fatens Moyses Judas, annorum circ. 28.: Originem trahit ex Turcia, et quidem civitate Nicapoly, natione Judaeus est, uxoratus. Natus est in Transilvania, Albae Carolinae. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam. Est sub Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvens in taxam episcopalem et quantum provinciae flor. Hung. 30. den. 40. Nullam aliam Compagniam praeter iamdictam contribuit.

Titulo taxatico possidet domum, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 30. Quaestum exercet Turcicis et a potiori mercibus Vienna allatis, intra limites Transilvaniae, unde habet lucri, praeter expensas domus hoc anno flor. Hung. 200, post capitale bis mille florenorum Hungaricalium.

Tertius fatens Aron Isac, annorum c. 48, ortum ducit ex Moldovia, ex oppido Jászvásár, natione Judaeus, est uxoratus. Moratur in Transilvania ab annis c. 40, Carolinae vero ab annis 30.

Quartus fatens Joseph David, annorum c. 30. Originem trahit ex Polonia, ex Stanislo, natio Judaeus, est uxoratus. Moratur in Transilvania ab annis 20, Carolinae vero in annum semiquartum. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 8. Est in Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvitur in taxam episcopalem, et quantum ordinarium provinciae flor. Hung. 4 den. 40. Quaestum exercet mercibus 100 flor. Hung. valentibus, unde sunt proprii 50, reliqui vero sunt creditorum, ex cuius lucro vix onus domus et publicum supportat.

Quintus fatens Abraham Rosu, annorum c. 37. Originem trahit Belgradino, natione Judaeus, est viduus. Natus in Albae Carolinae. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 22.

Est in Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvitque in taxam episcopalem et quantum ordinarium provinciae flor. Hung. 25. den. 60. Quaestum exercet mercibus Vienna allatis, quae in pretio Viennensi valent flor. Hung. 1200, unde habet lucri, praeter expensas domus suae flor. Hung. 25.

Sextus fatens Joseph Abraham, annorum c. 36. Originem duxit ex Polonia, civitateque Colonia, natione Judaeus, est uxoratus. Natus in Albae Carolinae. Nullam habet domum, sed in taxa conductam, solvit in taxam episcopalem et communem contributionem provinciae, flor. Hung. 13. den. 60. Est in Compagnia Judaeorum Transilvaniensium. Titulo taxationis domus annualiter flor. Hung. 12. Quaestum exercet mercibus Vienna ablatis in valore Viennensi 400 fl. Hung. valentibus, intra limites Transilvaniae, unde habet lucri f. Hung. 25.

Septimus fatens Effraim Lévi, annorum cc. 34. Originem trahit ex Polonia, ex oppido Janoff, natione Judaeus, est uxoratus. Moratur in Albae Carolinae ab annis 12. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 13. Est in Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvit taxam ordinariam episcopalem et in contributionem communem provinciae fl. Hung. 7 den. 60. Quaestum exercet mercibus parum valentibus pecunia mutuata emptis, unde vix onus domus et publicum supportare potest.

Octavus fatens Moyses Lebel, annorum cc. 44. Originem ducit ex Moravia ex civitate Helesaw, natione Judaeus, est uxoratus. Moratur in Transilvania, ab annis 12, Carolinae ab annis 5. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad fl. Hung. 12. Est in Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvitque in taxam episcopalem et communem contributionem provinciae flor. Hung. 3. Quaestum exercet mercibus parum valentibus, quorum pretio creditori defacto quoque tenetur, unde vix se et suos sustentare potest.

Nonus fatens Abraham Michael, annorum c. 23. Originem ducit ex Hungaria, comitatu Nitriensi, oppido Frojstat, natione Judaeus, est uxoratus. Moratur in Albae Carolinae in annum semissecundum. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 10. Est sub Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvitque in taxam episcopalem et communem quantum provinciae fl. Hung. 2. Quaestum exercet destillatione Rosoly et Coctione Cave, ex cuius lucro vix se sustentare potest.

Decimus fatens Zacharias Abraham, annorum 28. Originem trahit ex Valachia, ex civitate Bukurest, natione Judaeus, est uxoratus. Moratur in Transilvania, ab annis 12, Carolinae vero ab annis 8. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 18. Est sub Compagnia Judaeorum Transilvaniensium solvit annuatim in taxam episcopalem et communem contributionem provinciae flor. Hung. 8. den. 80. Quaestum exercet ustione cre-

mati, ad hoc etiam requisita mutuo levata ab aliis pecunia comparare necessitatur, unde vix se sustentare potest.

Undecimus fatens Elias Szintoff, annorum cc. 36. Originem trahit ex Turcia, civitate Szalonik, natione Judaeus, est uxoratus. Moratur Albae Carolinae ab annis cc. 30. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 20. Est sub Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvens annuatim in taxam episcopalem et communem contributionem provinciae flor. Hung. 11. den. 98. Defacto, cum nullas habeat merces, cum nullis etiam quaestum exercet, sed solum ab aliis mutuo levatis pecuniis se et familiam sustentat.

Duodecimus fatens Elias Lebil, annorum cc. 29. Originem trahit ex Polonia, civitateque Lublin, natione Judaeus, est uxoratus. Moratur Albae Carolinae ab anno uno. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 12. Est sub Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvitque in taxam episcopalem et communem contributionem provinciae flor. Hung. 2. Quaestum exercet crematura et pipere, unde vix se et domum suam sustentare potest.

Decimus tertius fatens Mordocheus Isakár, annorum cc. 20. Originem trahit ex Polonia, natione Judaeus, est coelebs. Natus Albae Carolinae. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 15. Est sub Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, annuatim in taxam episcopalem et contributionem communem provinciae, cum parente suo Isakár Mardochoeo, qui de facto Pazmanfalvae in sede Marus moratur, solvit flor. Hung. 13. den. 60. Quaestum exercet variis minutiis tam ex Polonia, quam Vienna allatis, cuius capitale proprium stat in mercibus flor. Hung. 400, unde praeter expensas habet lucri flor. Hung. 30.

Decimus quartus fatens Samuel Matathia, annorum cc. 24. Originem ex Polonia, loco, quo nescit, natione Judaeus, est uxoratus. Moratur in Transsilvania a diebus vitae, Albae Carolinae vero ab anno uno. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 12. Est in Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvitque in taxam episcopalem et communem contributionem provinciae flor. Hung. 4. den. 60. Quaestum exercet ustione cremati, unde vix se alere potest.

Decimus quintus fatens David Mayer, alias Lévi, annorum cc. 20. Originem ducit ex Valachia, ex oppido Kampolung, natione Judaeus, est uxoratus. Moratur in Transsilvania ab annis 10, Carolinae vero ab annis 7. Nullam habet domum propriam, sed in taxa conductam, cuius taxa annualis extenditur ad flor. Hung. 8. Est sub Compagnia Judaeorum Transilvaniensium, solvitque in taxam episcopalem et quantum provinciae flor. Hung. 2. Quaestum exercet minutiis cc. 10 flor. valentibus unde vix se sustentare potest.

Ad relationem iudicis Judaeorum: Nathan Abraham propter contracta debita aresto subiectus est, ideo ad fatendum constitui non potuit. Anno praesenti solvit in contributionem provinciae flor. Hung. 11. den.

20. taxam vero episcopalem, cum sit ferme ab anno sub iurisdictione generalatus, nullam.

Isak David, Abraham Beniam, Léb Sámuel defacto serviant, sunt coelibes, et nullam taxam, tributumque solvunt.

Samson Kohen, Joseph Lévi, Bárók Sámuel sunt ex Moravia, et cum non ita pridem venerint, nondum solvunt tributum.

Joseph Turia et Jachim Elias, ex Turcia defacto exeunt, quorum consortes sunt iam praesentes.

Conscriptionem hanc fideliter esse peractam, fide mediante, sub sigillis usualibus, manuumque propriarum subscriptionibus testamur, ad praemissam conscriptionem perendam specialiter deputati et exmissi, datum anno et die in praemissis, Albae Carolinae.

L. S. Moses Zejk m. p. L. S. Herman Szebeni m. p.
L. S. Joannes Harsányi m. p.

OL. Erdélyi fiscalis lt. VI. b. I. A.

516.

1736. I. 12. Lázár József bevásárlásai a Károlyi-uradalom számára.

Memoriale die 12. Januarii 1736. Debreczeni vásárláson expedialatván Lázár Joseph arendator.

Fajlanghis	28 reff	
Veres falangis	10 reff	
Padovai posztó	64' reff	
Veres padoai	20 reff	
Remek posztó	88 reff	
Ketszer vanyolt posztó	71 $\frac{1}{2}$ reff	
Veres anglia hajtokanak	1 reff	
Vass szín fajlandis		
hajtokanak	3 reff	
Veres fajlandis hajtokanak	2 reff	
Veres Padvai hajtokanak	2 reff	
Sellyem sinor	960 reff	karmasin szín
Fejtő sinor	748 reff	
On gomb	72 reff	rendbeli
Kapocs másfél forint ára		
Zöld sellyem tiz forint ára		
Veress sellyem három forint ára		
Zöld s kék czerna hat forint ára		
Szattyán haszony nyolc vagy harminc		
Kalamunka három végh		
Joféle zód Rása tiz reff		
Zöld lenyen Rása 16 reff		
Sárga galand két vég egy unyi szelességü		

Sárga réz csipke két unyi szélességű tiz reff
Kisnyiczter sarga két fertály
Felső legenyeknek 21 eöv veres
Alsó cseledeknek 13 eöv veres
Tiszteknek való 9 eöv veres

Continuatio

Kordovány két kötés, egyik veres, másik fekete
Két vég középszerő Sléziai gyolczot
M. Groffné asztal keszkenőknek vallo patyolatot 4 ref.
Gyermekeknek hat pár strimphli,
Dajka gyermekének egy zubbbon.
Dajkának egy pár piros csizma, kordovány.
Bors hat font.
Gyömbér hat font.
Szerecsen Dio Virag 24 latt.
Kave egy oka, ha ocsó lesz, két oka.
Saffrany 24 latt.
Fahéjj egy font.
Riskása két oka.
Svabisi kersli 12 font.
Két tuczat czitrom, da ha draga, egy tuczat.
Fige egy font.
Malosa zölő egy font.
Apro szöllő egy font.
Fa olaj egy oka.
Kaperli egy font.
A körmes és terjéket, kit pecsét alatt árulnak materialistatol.
Mondola egy oka.
Barat szín kamellott ket reff az M. Urfinak.
Négy kötés papiros.
Egy font spaniol viasz.

OL. Károlyi cs. It. 11. cs. (150—151.)

517.

1736. II. 15. *Nagykároly. Josephovics Lázár, a nagykárolyi zsidóközség főbírája kibérli a kóser-mészárszéket s a másikat is.*

En alább is meghirt Lazar Josephovics adom tudtára mindeneknek, valakiknek illik, ezen levelemnek rendiben, hogy Méltóságos Generalis NagyKárolyi Groff Karolyi Sándor (tituli etc.) Kegyelmes Uram eő Excellentiája alázatos instantiámra kegyessen resolvalvan énnekem ket esztendőre a zsidó feü-biróságot, a zsidó mészárszéket, ugy az városbéli mészárszéket is, tartozom azokért magam és maradékim, esztendőnként eő Excellentiajanak és Méltóságos Házának:

Elsőben a zsidó feő bíróságert eötven eötven Rhenes forintokat, azonkivül az melly honorariummat és minden fele fü szerszammát, minden sátoros ünnepeken, ugy mint Szent Márton napján, minden zsidó egy egy hizlalt kövér luddal, a zsidó communitas contractualiter tartozik aztat annak idejében megh adni és megh adatni magamat kötelezem.

Másodsor a zsidó-mészárszékért zsidó communitasnak negyven hat Rhenes forinth arendat és attol járo Méltóságos Urasagnak esztendőnként két — két masa fagyut, nemkülömben a zsidó mészárszéknel lévő házért annuatim husz — husz Rhenes forintot, minden fogyatkozás nélkül administralok.

Harmadszor. A várossi mészárszékért eötven négy magyar forintot, egy masa hust s tiz font fagyut, az Méltóságos Urasagnak pedigh esztendőnként eötven eötven Rhenes forintokat és eöt eöt masa fagyut, nemkülömben az Méltóságos Uraság konyhájára valamennyi hus fog kívánatni, annak fontyát egy pénzel olcsobban, mint varosbelieknek, ugymint két két magyar pénzen administralni és jó kövér hussal az Méltóságos Urasagh konyháját s — az egész várost tartani magamat tovább is ajánlom és obligálom.

Mellynek is nagyobb erejére adtam ezen obligationalis levelemet saját kezem irásával és szokott pecsétemmel megerősitvén.

Signatum Karolly, die 15-a Febr. anno 1736.

Coram me Gabriele Badda m. p.

i. comitatus Satthmarénsis perceptore. P. H.

אליעזר בא"א כהר"ר יוסף ז"ל ארנדר קאראלי

OL. Károlyi cs. lt. Cs. 11. p. 210—211.

518.

1736. II. 15. *Nagykároly. Károlyi Sándor a zsidók főbirájává nevezi ki Josephovics Lázárt, s kezére bizza a mészárszékeket is.*

Én Nagy Károlyi Groff Karoly Sandor Erdődi és Csongrádi Dominiuumoknak eörökös Ura, Felséges Romai császár és Koronás Kirally Kegyelmes Urunk eő Felsége Intimus, Fölséges Regium Locumtenentiale Consiliumnak Actualis Consiliarius, Cavalleriae Generalissa, ezen Nemes Magyar Haza Provincialis Comissariatusságának Directora és Nemes Szathmar Vár Megyének Feő Ispannya, adom tudtára mindeneknek valakiknek illik ezen levelemnek rendiben, hogy tapasztaiván ezen Karolyi varosomban le telepedett Sidoság között olykor tudatlan birajok tételek miatt sokszor megesett confusiojokat és az által mind az Vrasagnak mind tiszteimnek, mind pedig önnek magoknak okozott alkalmatlansagokat, kívántam mindazokrul prospicialnom s jobb rendben hoznom, itélnem is arra alkalmatosnak lenni Lazar arendatoromat, kit más-ként is mind jó erkölcese, mind maga jó viselesse én elöttem, ugy mások előtt meltan recommendahatyak, tapasztalván ezen kívül nem csak ma-

gamhoz és hozam tartozandoimhoz sok esztendőktül fogvast viseltető szives indulatyat, sölt az egész Sido communitashoz sok alkalmatossá-gokban mutatott hüse — s — esedezzését, ahoz képest meg nevezett La-zar Josephovics arendatoromat rendeltem feő birajoknak s — elegekben is allítottam, hogy nem csak tőle főgjenek, sölt ha valamely causák kö-zöttek ocurahatnak az Rabival és Sido Eskütekkel consideálván, törvé-nyek szerint revidealyon es hat forintokig büntethessen, azon felöl ma-gam számára diferialyon a büntetés, reservalvan az criminalis casusak-nak dominalis szekemen valo revisiojat.

Leszen azomban az is biroe kötelessegeben, hogy Sido communitas-al inealtt contractus szerint, minden satoros ünnepeken, illendő és tisz-tességes honorariumot: mindenféle fő szerszámot és discretiot, ugy Szt. Marton napjan egy hizlalt kövér ludat minden Sido külön az Vrasaghnak kedveskedni s meg adni s adatni tartozik.

Engettem azonkévül és kezében bocsátottam megh irtt Lazar arendatoromnak az Sido meszarszéket, alkalmatossabb léven annak folytat-tására és jó hussal valo tartására mostani Sido mészárosnál, olly condi-tioval mindazon által, hogy valamit fizetvén mostani mészáros az Sido communitasnak negyven hat Rh. forintot, a szerint eő is esztendonként fizessen, tartozván azonfelöl az Vraságnak az eddig praestalni szokott két mazsa fagyuvál, azonkévül pedig az meszarszékbéli haztul eszten-dőnként husz husz Rh. forintokat fizetni, mostani Sido mészárosnak pe-diglen rendeltetik és epittetik maga számára más jo alkalmatos ház.

Es nem külömben, minthogy az mostani Makk Márton nevü Károlyi városomnak meszárossa naponként betegeskedesse miatt defficial, azon mészáros székek provisiojára s folytatására elégtelennek lattatván lenni, engettem és keze alá bocsátattam mind ezen varoson mészáros széket, mind pedig fen irtt mészár széket és a dato praesentium két esztendeig, ugy mindazonáltal, hogy az varosnak szokott arendaját eöt-ven négy magyar forintokat, egy mazsa hust és tíz font fagyut meg ad-ván, jó kövér marha hussal tarcsa az Vraság konyháját és az egész va-rost, keresztény és ahoz alkalmatos s — tanult meszaros legényeket tart-ván és azokkal vagatvan a marhát. Melly kötelességének eleget tévén, én is minden impetitorok ellen meg oltalmazom és protectiom alatt tar-tom.

Kinek is nagyobb erejére adtam ezen saját kezem irassával es szo-kott pecsétemmel meg erősített leveletem.

Signatum in castro Nagy Károly, die 15. Februarii anno 1736-to.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (203—209.)

519.

1736. II. 21. Nagyszében. Az Erdélyi Gubernium a gyulafehérvári zsidók szeszmérési jogát megvédi a szászsebesi székekkel szemben.

Mi okra nézve supplicáltak légyen Kegyelmetek irant a Károly-városi Sidok, ex annexo instantiae eorundem extractu bővebben és job-

ban meg fogja Kegyelmetek érteni, kire nézve praesentibus Kegyelmeteknek serio injungáltatik, hogy ezen dologrol a Guberniumot Kegyelmetek minél hamarébb, voltaképpen és circumstantialiter informálni s tudositani el ne mulassa, sött neis differalya.

Fogalmazványból. OL. Erdélyi Gub. Polit. 36/1736.

520.

1736. III. 6. *Nagyszeben. Az Erdélyi Gubernium a zsidók szeszmérési jogait hozza a szászsebesiek tudomására.*

Patens pro Judaeis Caroliensibus.

Ugy tudniillik, hogy sokadalmakban s heti vásárookban (az edgy Szász Sebes várossa ide nem értetvén, quo ad fora hebdomadalia), pályinkát, égettort in grosso, vagy is általlyába, azaz általaggal, s veder számra szabadosan árulhassanak s adhassanak; ejtelenként vagy polturánként adni pedig nem facultáltatnak különben, hanem ha a helységnek magistratussa, vagy a dominus terrestrisek önként meg engednék és facultálnák ökot arra és a hol eddigis szabadságok volt affélet árulni. Az idegen és más országból ezen hazába kereskedés kedviért bé jövő, s kivált itt jó darab ideig commoralo Sidoktol pedig, in subsidium contributionis sibi a provincia quottannis solitae, hogy iuxta statum et facultates eorundem, esztendőben edgyszer illendő taxát vehessenek, arra facultatnak, de hogy felettébb taxállják ökot, a meg nem engettetik.

N. B. Amennyiben az articulásoknak és mások privilegiuminak nem praejudicálnak, mindenekben manutenealtassanak.

Fogalmazványból. OL. Erdélyi Gub. Polit. 36/1736.

521.

1737. VI. 4. *Kassa. A Szepesti Kamara a regéci uradalom prefektusát kéri fel, hogy hajtsa be Herskovics Jakabon azt a 300 frt-ot, amellyel Berko Dalovics felesége tartozik a kincstárnak tolerantialis adóképpen, s amelyet — mint a mellékletből kitünik — Herskovics a maga céljaira fordított.*

Anna Jezkovics consors Judaei Berko Dalovics, qualesnam adversus Judaeum Ujfaludiensem Jacobum Herskovics formet praetensiones, ex praesentibus annexo eius memoriali uberius patebit. Velit ob id dominatio vestra eas instituere dispositiones, quo idem Judaeus Jacobus Herskovics, super praetensis trecentis eiusmodi florenis alias directe Aeriaum Regium respicientibus in praesentia eiusdem dominationis ves-

trae, Judaeo Berko Dalovics debitas reddat rationes, ac in quantum liquida emeruerit restancia, debitam quoque ad incassandum talem eidem Judaeo non gravetur praestare assistentiam et de effectu rei Regiam etiam Cameralem istam administrationem informare.

Cassoviae, 4.-a Junii 1737.

... Consilarii.

Mellékelve: Extractus instantiae Judaeae Berko Dalovicsianae, incliti Regiae Cameraliae administrationis Scepesiensis consilio, die 3 Junii 1737 exhibitae:

Caeterum cum Judaeus Ujfaludienis ac ad dominium Saros Patakiensem pertinens Jacobus Herskovics, alias tolerantialis census per memoratum filium meum, qua arendatorem constitutus exactor, stante hacce arenda, plusquam Rhenenses fl. 300 incassaverit, illos vero in proprios usus converterit. Hinc apud i. camerale consilium demissime supplico, quatenus de incassata eiusmodi tolerantiali pecunia, qua proventu regio rationes dein ineundum computum actandam refusionem refundendorum, medio officialibus antelati dominij Saros-Patak gratiosissime adigi curare dignetur.

OL. KAM. Misc. B. — 2056. (101—102.)

522.

1738. I. 23. *Gyulafehérvár. A Kincstári ügyészség nyomozási jegyzőkönyve Havasalföldről a tatárok elől menekült Hersel Abraham életkörülményei s hagyatéka iránt, aki Gyulafehérvárott pestisben meghalt; Gyulafehérvár városa ez ügyben lefolytatott tanukihallgatási jegyzőkönyvét felküldi a kincstári ügyésznek, aki kiegészítve tovább küldi a kincstárnak.*

Inclita Interimalis Directio Cameratica!

Domini domini nobis Gratiosissimi enixe Colendissimi!

Gratiose noverit inclitum Directorium Cameraticum, quod nos penes sigillum egregii domini Stephani Biro liberae regiaeque civitatis Albae Caroliensis iudicis primarii citatorium et inquisitorium pro parte et in persona spectabilis domini domini Petri Dobra de Zalathna Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis per principatum Transsilvaniae partesque eidem reincorporatas Causarum Regium Fiscalium Directoris, ratione officii sui directoratus legitime confectum et emanatum certos quosdam homines vigore eiusdem sigilli nostri in praesentiam, ad domum alterius nostrum videlicet Joannis Posaházi legitime citatos et accersitos (exacto prius ab iisdem firmissimo iuramenti sacramento) iuxta utrum nobis nomine domini Causarum Fiscalium directoris exhibitum, praesentibusque infrascriptum diligenter et consciencieose examinaverimus et inquisiverimus, perceptamque ab iisdem inquisitae rei veritatem serie sequenti descripsimus:

Utrum autem nobis exhibitum erat tale?

1. An et utrum advena Judaeus Abraham Hirscl nuncupatus, hic Carolinae ad initium mensis Decembris anni 1737 defunctus habeat aliquos successores?

2. An et utrum remanserit ab eo aliqua substantia et merces, aut aliae res, quales, ubi sunt, ac sub cuius sigillo?

3. An et utrum sit post ipsius mortem statim obsignata vel vero tardius et quoto post mortem Die?

4. An habuerit aliquos domesticos privatos et qui fuerint praesentes quando est mortuus?

5. An et utrum tempore mortis vel ex post aliquis de pecunia defuncti Judaei aut de mercibus eiusdem surripuerit, quis et quid, vel quantum?

6. An Judaeus ille cum veniret Carolinam, non reposuerit aliquas cistas Coronae, in Szász Sebes vel Szeredahely aut alibi, et apud quos, nominanter? Cum circumstantiis congruis fatetur testis.

Nomina testium eorundemque fassiones sequuntur:

Primus testis strenuus Judaeus Isák Herscl, antea servitor (dum viveret) Judaei Abraham Herscl nuncupati, annorum circiter 20, c(itatus) i(uratus) e(xaminatus) fatetur: Quod in quaestione nominatus Judaeus Carolinae defunctus Abraham Hirscl nuncupatus quondam suam cistam (in qua pocula argentea, uniones, seu margaretae praetiosae, anuli aurei, verbo: res eiusdem defuncti meliores fuere) reposuerit Coronae, ad fornacem, cuiusdam Saxonis Coronensis, Vizaknae autem apud quemdam Valachum 4 (sit venia) boves et unam vaccam idem Judaeus ad intertenendum hyemale reliquerit, cui intertentionis hiemalis pretium paratis solverit. Insuper huc Carolinam in duabus ligaturis (in una quidem tallerones in altera vero ducatos) secum tulerit, tandem ex ducatis Compagnia Judaeorum nro 20, vetulae autem ad latus eiusdem existenti pariter 20 reliquerit, reliquam vero pecuniae summam genero suo item, quod dictus Judaeus Carolinam tulerit, quondam currum ferricatum, bovum iuncturae paratum ac etiam in quibusdam saccis res et merces quosdam inclusas, quae autem bona secum Carolinam allata habuit, ante suam mortem consignaverit et praementionatae vetulae eum in finem tradiderit, ut ipsa genero praedicto tradet. Caeterum, quod idem defunctus Judaeus Ploestini defosserit quandam ollam pecuniis repletam, quam dictae vetulae insinuaverit, ut ipsa eiusdem defuncti genero revelaret ibidem esse.

Secundus testis strenuus Judaeus Isák Jonás, aequae defuncti Judaei servitor, annorum 21 fatetur: Quod audiverit tam a defuncto Judaeo, quam etiam a dicta vetula duas cistas Coronae apud quendam Saxonem fuisse per defunctum Judaeum repositas in una quidem repositas merces, in altera autem ipsi fatenti non constant inclusa. Caeterum fatetur uti praecedens, hoc adhuc addito: Quod Carolinam idem defunctus tulerit unum equum et 4 saccos mercibus repletos.

Has fassiones loco supranotato, dieque ac anno ibidem specificatis fide nostra mediante receperimus ac inclitae Cameralis Directioni sub sigillis nostris et chyrographis rescripserit.

Franciscus Bánhorváti m. p. Joannes Posaházy m. p.
iuratus civitatis Albae Carolinensis iur. Caroliensis notarius
assessor.

Papiron, két gyűrűs zárópecséttel.

Inclita Cameralis Directio!

Noverit inclita Cameralis Directio nos literas S(uae) S(acratissimae) compulsorias pariter et attestatorias pro parte et in persona egregii Petri de Dobra Causarum Fiscalium directoris legitime confectas et emanatas, nobisque inter alios S. M. S. similes perpetuoque fideles subditos et servitores literis in eisdem nominatis conscriptis praeceptorie sonantes et directas summa quo decuit honore et oboedientia recepisse (quibus humillime receptis,) nos mandatum S. M. S. ubi tenemur et par est obedire satisfacereque volentes in hoc anno Carolinensi, in domo circumspecti Stephani Szabó in platea vulgo Nagy Boldog Asszony Ucza vocata situata, testes infrascriptos universos et singulos vigore praesentatorum S. M. S. literarum compulsoriarum pariter et attestatoriarum nos in praesentiam legitime citatos et accersitos exacto prius ab iisdem firmissimo iuramenti sacramento, iuxta utrum nobis per antelatum exponentem exhibitum et praesentatum insertum ad fidem eorum Deo debitam exanimavimus, perceptamque ab iisdem certitudinem veritatis, serie subsequenti descripsimus, utrum autem erat:

Utrum nobis oblatum:

1. An et utrum advena Judaeus Abraham Hersl, hic Carolinae ad initium mensis Decembris 1737 defunctus habeat aliquos successores?
2. An et utrum remanserint ab ipso aliquae substantiae et merces, aliaeque res, quales et ubi sint et sub cuius sigillo?

Sequuntur fassiones testium modo sequenti:

1. testis Judaeus Joseff Tobia, annorum 45, fatetur: me audivisse ab aliis Judaeis, quod praementionatus Judaeus e vivis sublatus proprio vocis oraculo Coronae fassus fuisset se divitem esse et duodecim aena aerea Bukuresdini reliquisse.

2. testis David Joachim Judaeus, annorum 25. fatetur: nullos scio habuisse hic in Transsilvania successores... domesticos suos habuit praesentes unam senem ancillam cum duobus servis, dum mortuus fuisset.

3. testis Leb Lázár Judaeus annorum 26., fatetur: scio, quod habuit filiam et generam in Transalpina... Scio quod remanserint aliquae substantiae ab illo Judaeo, sed ubi sunt, nescio, pecunias etiam habuit, ex quibus iudex noster accepit cum suo iurato Judaeo et alio iurato, sed quot et quantum nescio; res et merces ab illo relictas Judaeo obsigilla-

tae sunt sigillo domini Kuncz et nostri iudicis . . . a Iudaeo Moyses Lebl ita nuncupato audivit unam bulgam ducatorum plenam habuisse.

4. testis Iudaeus Isák Fránk, annorum 54, . . . hoc adjiciente, quod Coronae habuerit 30 occas serici. Audiverit a Moyse Lebel, quod cum Elia nomine Iudaeo viderit apud nominatum Iudaeum duos bulgas pecuniae.

5. testis Iudaeus Zacharias Abraham, annorum 30.: Audivi, surripuisse ex mercibus et pecuniis, sed quis ille fuerit, nescio . . .

6. testis Moyses annorum 34.: . . . quae habuerit, primum a domino Kuncz, dein a commendante hujate post iterum a nominato Kuncz ex mandato inclitae Camerae obsignatae sunt aliquot post mortem diebus. Pro funere ille testatus est 70 fl., ex quibus sepeliretur debito modo. Hoc tamen audivit, quod 2000 tallerorum Ploestini reposita habuerit.

7. testis Josef Abraham, annorum 43 . . .

8. testis Isák Dávid, annorum 25 . . .

9. testis Ifraim Levi, annorum 36. . . in Szászsebes et Szerdahely nihil quidem, uti mihi innotuit reposuit, merces tamen quasdam Coronae positas habuit.

10. testis Isák Ááron, annorum 46. —

11. testis Elias Lebl, annorum 31. —

12. testis Salamon Márk, annorum cc. 41.

13. testis Hasl Serbul iudex Iudaeorum ex Valachia, annorum 26., fatetur: habet filiam cum suo marito in Valachia Turcica in civitate Buzo habitant et hic in Transsilvania habuit secum adductis filium et filiam sibi nepotes. Ego ipse Coronam proficiscens obviari nominati Iudaei uxori ingredientum Coronam uno curru unam cistam et saccum bombacii et aliarum rerum venalium plena, ac postea illae substantiae quo positae sunt, nescio.

14. testis Rosa Abraham.

15. testis Rosa Majer annorum 38.: In nudinis Vinciensibus vidi in utro positum Iudaeum, sed cum illo notitiam nullam habui.

16. testis Gászta Petru Christianus, libertinus, annorum circiter 30., fatetur: Quando ille Iudaeus huc appulit Carolinam, venit in meam vicinitatem apud Iván Pakarnyika et tunc erant cum illo duo pueri sibi nepotes, ut mihi ex aliorum relatione constat, habuit praeterea duos servos et unam senem ancillam, scio quod remanserit ab illo unus currus ferraminatus et saccus aliquis serici plenus . . . Audivi ab aliis, quod saepefatus Iudaeus habuerit Coronae unam aream laboris plenam sepositam et in aliquo pago canabem.

17. testis David Benjamin Iudaeus, annorum 25., iudex iudaeorum Transsilvanicorum, fatetur: in Deutro positum Iudaeum nunquam vidi, retulerunt mihi, quod habeat elocatam filiam in Transalpina et quod eius mariti non longo post tempore sui socii bona investigare huc in Transsilvaniam veniet, . . . Coronae cistam unam reliquerit audivi ex ore sui nepotis; adolescentuli illius quem secum adduxerat retulerunt mihi, quod boves aliquos iugales et unam vaccam Vizokna pro intertentione concederit alicui homini (cui etiam 9 vel 10 florenos dedit in solutionem) relati sunt mihi.

18. testis Petrika Fodor, annorum 42, . . . circumscriptive fatetur: interrogata aliquando ab aliquo senex illa ancilla, habuitne nummos aut non, denatus Judaeus respondens illa ait: Quod viderit apud ipsum octo vel novem monetas Turcicas et non plus; dein interrogatum est, quid Compagniae Judaicae pro funere datum est, dixit, quod 30 ducati ex testamentaria sua dispositione dati sunt.

19. testis Baba Rifka annorum 58., defuncti Judaei Abraham Hersl saepe memorata ancilla fatetur: Habet successores, in Valachia, filiam emaritam et nepotes, quos habuit praesentes, quando expiravit. Remansit unus currus bene ferraminatus, erat etiam unus equus, sed accepit dominus Kuncz, cura hactenus in hospitio relicto. Ducatos Turcicos Compagniae Judaicae ex testamento illius defuncti dedi, supermanentibus mihi 369 aureis, quos pro necessariis quotidianis exsolvi.

20. testis Anna consors praefati Guszta Petru, annorum 18. Quoniam apud vicinum meum hospitatus est, vidi illum Judaeum eo venientem cum uno curru mercibus bene onerato, ad quem interrogatione facta dixit: quod onus illud constat ex serico pipere, gospicio, canabe et aliis rebus vendibilibus: ille Judaeus veniebat eques et equum habebat spadicem.

21. testis Elisabetha Balog consors libertini Stephani Kadar, annorum 41., fatetur: occasione quadam anno praeterito contigit me pro aqua euntem illum Judaeum in mea porta offendere, ubi sedebat in trunco aliquo portae applicato, quem cum interrogassem unde nam huc venerit? respondit ex Valachia. Cur inde? forte metu contagionis? At ille: minime, quia morti omnes naturaliter sumus obnoxii, sed metu Tartarorum; ulterius cum ad eum locutus fuisset dicendo forte cum omnibus rebus huc migravit? Respondit non, quia inirerit importunitas, nonnisi mihi concessit, imo ex substantiis meis Coronae unam cistam et vidulum argenterii et alii rebus plenos reliqui . . .

23. testis libertinus Joannes Orbonás Graecus, annorum 44, fatetur: ille Judaeus venit cum curru aliquo bene ferraminato sex boves illum trahentes, duo boves ex Vizakna erant conducti . . .

24. testis Stephanus Kádár, annorum 64.

25. testis libertinus Paharnyik Iván, annorum 40, fatetur, vidi apud ipsum Judaeum adhuc superstitem praeter propter 20 fl. Turcicos Valachico idiomate Leu, quibus nundinari quidquam potuit . . . Synagoga Judaica 20 ducatos Turcicos pro funere dedisset.

26. testis Barbara Szabo, annorum 20, consors modo praecedentis libertini . . .

27. testis Jina relicta iudaei Zakarias, annorum 40., fatetur: dictus Judaeus mihi fuerit patriota et me desponsaverit, eius successores bene scio, in Valachia in pago Broso habet unam filiam emaritam . . . Vinczini, occasione nundinarum, dum me ipsi desponsasse voluisset, offerebat mihi 50 aureos Turcicos, titulo paraphernii, sed ego putavi nescio et rumoris pestis (quem prae se ferebat) timida accipere formidavi et in suo discursu, quo me devincere conabatur, non me amplius paupertatis onus sufferre, quin eius iugum excudere dicendo gloriabatur.

Praemissi hi omnes testes recensiti et descripti legitime citati, iurati

et examinati sunt, exactoque prius ab iisdem firmissimo iuramenti sacramento fassi sunt in illum modum.

Cuius quidem praemissae huiusmodi inquisitionis nostrae ac testium praefatorum fassionum seriem, prout per nos extitit expedita et peracta, eidem inclitae Caesareo-Regiae Camerali directioni sub sigillis nostris usualibus, munitumque propriarum subscriptionibus corroborantes fide nostra mediante rescripsimus ac praenotatae exponenti iurium suorum futuram ad cautelam necessariam extradeditimus, eandem de reliquo inclitam Cameralem Directionem feliciter vivere desiderantes.

Datum anno, die, locoque ut in praemissis.

Eiusdem I. Cameralis Directionis obligati et humiles servi:

Stephanus Kastel m. p. et Adám Apáti m. p.

Tabulae Suae Maiestatis in Transilvania Judiciariae scribae ac iurati notarii.

Papíron, kívül két gyűrűs zárópecséttel.

Erdélyi Fiscalis lvt. VI/b. 1—A. (pag. 16—23.)

523.

1738. III. 1. *Nagykároly. Lebel Áron szerződése a Károlyi-uradalom korcsmái bérletére.*

Én alábbis megirtt Áron Lebel adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik, vagy is jövendőben ilehetnék ezen levelemnek rendiben, hogy én Méltóságos Nagy Karolyi Groff és Cavaleriae Generalis Károlyi Sándor Ur eő Excellentiája (tituli tituli) Karolyi és Erdődi dominiuminak mostani praefectussátul tekintetes nemzetes és vitézlő Redel Cristoph uramtul, ugyan Károlyi jozaghoz tartozandó Majtényban lévő vambéli, Két Hid Közi és Hegy ally bor korcsmákat, nem külömben nagy Majtényi és kis Majtényi bor korcsmákat, ugy az Károlyi mészár széket, Kaplonyban lévő mészár székel együtt exarendáltam három esztendeigh, ugymint ab anno modo currenti 1738 die 1-a Marty, usque ad affuturum annum 1741 diem ultimam February, esztendönként hat szaz Rhénes forintokban id est in f. Rh. 600, ea tamen conditione, hogy az föllül irtt Majtényi vambelli Két Hid Közi és Hegy allyai bor korcsmákat, ugy az megh irtt mészár székeket én nekem szabad légyen egész négy kántoron által folytatnom, de nagy Majtényi és kiss Majtényi bor korcsmákat helységek kántorin kívül. Mely megh irtt ölt korcsmáknak és Karolyi és Kaplonyi mészár székeknek arendationalis summát hat száz Rhenes forintokbul állót angariatim minden esztendőben per florenos Rhenenses centum quiquaginta id est f. Rhen. 150 Károlyi számtartó uramnak vagy is akinek fog parancsoltatni, annak, kezéhez, minden fogyatkozás nélkül tartozni fogok be adni és az Méltóságos Uraságh konyháját és az egész várost is egészséges jó kövér marha hussal tartani, ugy az Méltóságos Udvar szükségére és titulált Méltóságos Uraságh által lölt deputumokra, husnak fontyát két két pénzen id est

a dénario 2 mérté, nem különben azon megh irtt hat száz Rhenes forintokon föllül specificált Méltóságos Udvar szükségére minden esztendőben, migh kezemnél lészen, ölt mássa fagyutt id est saevi centenarios 5 administrálni, magamat obligálo. Elemben pediglen fön titulált tekintetes nemzetes és vitézlh Rhedel Cristoph uram az mészár székeket, mint hogy mostanában rosz státusban vannak, Károlyi tiszt uraimékkal megh igazétatni és engemet is Méltóságos Urassagh részérül qua actualis praefectus, minden impetitorok ellen oltalmazni és énnékem az assistentiával lenni, nékem Méltóságos Urassagh részérül ki adott contractusnak tenora szerént tartozni fogh, magam peniglen mindennemü dispositioknak és rendeléseknek tenora szerint mindeneket véghez vinni és az szerint élni. Melynek nagyobb bizonyóságára és erejére attam ezen saját kezem subscribált és szokot pecsétemmel meg erősített obligationalis leveletem.

Signatum Károly die 1-a Marty 1738.

נאום הק' אהרן לייב בן כ' אברהם פויאר מא"ש

Item az Sido comunitas részérül is az föllül irtt Méltóságos Urassagnak két mássa fagyutt tartozom minden esztendőben administrálni.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (295—296.)

524.

1738. III. 24. *Nagykároly. Josephovics Lázár levélbéli kérelmei Károlyi Sándorhoz.*

Méltóságos Generalis Kegyelmes Uram!

Excellenciád kegyes parancsolattját Szigeti Janos uram által nagy alázatosságall vettem az vasarlashoz, hogy ő Kigyelminek assistentiával legyek, az minthogy megis cselekedtem, es meg alkudtum 200 mása Dohant öt forinton másáját, kit másnak hatnak alatta nem adták volna, de mint hogy Excellenciádnak magának kivántatott, ugy vertem le az árát, a dohány jó ordinarius, negy esztendő. Gombabul is nem lészen fogyasztás és a posztok irant is convenialtam, kit maga ő kegyelme szoval bővön declarálhat Excellenciádnak, és valamiket ökegyelme mondott, mindenekben tehetsegem szerént szolgáltam. Ez mellet kivantam aztis Excellenciádnak tudtára adnom, hogy most két esztendeje, bölcsen emlékezhetik Excellenciád reá, a mészárszéket s Majtenyi korcsomákat meg árendáltam vala, olly viggell, hogy nékem az több Sidoktul ne legyen mocskolodásom, hanem biroságombanis meg becsüllyenek, de ök, az miket parancsoltam is, nem fogadták, hanem mingjart panaszkodtak utánam, és szavokat el hitték, s sinistra informatiojokat, már noha Excellenciád nékem engedte vala az fent nevezet arendákat, mások többet igérvén két száz forintal, azoknak adatot, kit én nem bánok, mert azért hogj hasznát látom benne Excellenciádnak, az arendáért io szoval igér-

tek 1800 forintot, de nem olvasták, látván méltóságos groff oberster Uram ő Nagysága csak ellenem való járásokat, az Isten algya meg, jó resulitiot nem nekik, hanem nekem adot, minthogy csak haragbul cselekedték rajtam. Az biroságot pedig mi illeti Excellenciád ha továbbis meltoztatik nékem parancsolni, visellyeni kész vagyok, csak olly parancsolatot méltóztassék adni, hogy amit én az esküttimel vegezek, azt senki fel nem bonthassa, hanem tulajdon Excellenciád, s másuva panasza ne jár hassanak, kit nem azért kivánok, hogy hamissagal akarnék jarni, hanem hogy inkább fogadják szómat, s ha én Excellenciád instantiara menek s fogja tapasztalni Excellenciád hamisságom, magamat méltóztassék büntettetni, nem más, mig pedig duflán, de másként lehetetlen fel válalyam, mert mind irigyem az egész Sidóság, s ha akár van vétkem, akár nincs, csak futnak panasza s a sok vádokat meg unván osztán reám Excellenciád emberei is, megharaghatnak.

Ezzell Excellenciád tapasztalt Kegyelmes gratiajába ajonlom magamat, kérvén alázatosan ennek utánais méltóztassék pártomat fogni, hogj minden rossz Sido ne mocskollyon. Én is Istenemet Excellenciád eléért imadni meg nem szünöm, és az még irgalmas valaszat várom is, maradok Excellenciádnak alázatos kész szolgája

Karoly, 24. Martii 1738.

Josephovics Lázár
Karolli Arendator

P. S. Minthogy pediglen én már régtül fogva Excellenciádnak arendatora vagyok, hogy én is mindenütt Magyar Országban Békével jár hassak, kérem alázatosan Excellenciádat, méltóztassék énnékem Generalis Passualis levelet adatni és Szegedi János urtul, vagyis postán, megh küldetni, hogy én udvari arendatora lévén Excellenciádnak, mind magam, s ugi embereim is, rév, vám és harminczad nélkül, intra Regnum jár hassak s kelhessek, ez irántis Excellenciád valaszát alázatosan el várom.

Az Gomba iránt pedig méltóztassék Excellenciád oly parancsolatot küldeni, hogj azon Gombákat, nem más, hanem én szedhessem bé és megh vehessem Excellenciád számára.

OL. Károlyi cs. lt. cs. 11. (280—282.)

525.

1738. IV. 28. *Nagykároly. Josephovics Lázár bérlő által Nikolsburgból hozott áruk jegyzéke.*

Die 28 Aprilis 1738 Szigeti János uram minemő portekat hozot Niskisporgbul Lazar Josephovics Karolyi arendator számára, melynek követkeszik ez alább irtt mod szerint specificatioja.

1. Aniszt mazat	no	4
2. Srétett mazat		2

3. Jökért nagyot		1
4. Egy mente alá valo fejer beles		1
5. Flanel szoknyakra valo: mindenszinyö	reff	50
6. Fekete Camelot		egy
7. Selyem keszkenyöt mindenféle szenyö		59
8. Aranyal ezöstel varot igen szép keszkenyö		4
9. Dupla selyem keszkenyö		2
10. Sárga Kamelot	vég	1
11. Kamuka abroz nagy		1
12. Muselin vég szép		1
13. Nyari strimffli	tuczet	4
14. Selyem varnyi valo mindenfile sziny	font	3
15. Halo sövegh	tuczet	2
16. Sziles fátyol	reff	34
17. mindenfile szinyö gallan	vég	20
18. Felkartony	vég	4
19. Papiros gyolcs	vég	8
20. Kék gyolcs	vég	5
21. Vijaszkos fekete vaszony	veg	4
22. Csukor	font	125
23. Cávé	font	100
24. Bors	font	25
25. Gyömbér	font	50
26. Fejer gyömber	font	10
27. Szerecsen dio viragh	font	1
28. Szekfö	font	1
29. Citrom	no	200
30. Tisztító seprö		25
31. Nemet nadragh		4
32. poszto	reff	2 ¹ / ₂
33. Ezöst gomb nimet ruhara	trakt	3
34. Kesztyö	tuczet	1
35. Kalap		6
36. nag parta aranyos gombal		3

OL. Károlyi-cs. lt. cs. 11. (283.)

526.

1738. IV. 30. Kassa. A Szepesi Kamara börtönnel fenyegeti meg a fonyi zsidó özvegyét, aki megtagadta a tolerantialis adó fizetését, sőt négy éve tartozik a sztropkói vámcn át kivitt bor vámjával is.

Judaeus Michael Szalamonovics pecuniae tolerantialis arendator repraesentavit Regiae huic Administrationi Camerali, Haebrei Fabian dicti relictam in possessione Fony residentem, tolerantialem censum solvere recusare, quis ante 4 annos 21 vini vasa per tricesimam

Sztropkouiensem medio hominis Sztropkoviensis Kuruczik dicti, non persoluta tolerantiali taxae educi curavisse. Cum autem ea sit positiva benignissima mens nostri clementissimi, ut omnes et singuli Haebrei, in hocce regno residentes, aut quaestum exercentes, in recognitionem supremi dominii et tolerantialis sui in Regno facultatibus et quaestui competentem censum et taxas, pro allevamine Aerarii Regii solvere teneantur. Velit ob id praefata dominatio vestra antefatam Haebream Fonyiensem praeve eatenus exauditam, compertam rei veritate, non modo ad complanandam iam praeve conflatam restantiam, verum etiam ad solvendam pro futuro tolerantialem proportionatum censum compellere, ipsique Szalamonovics, dum eatenus sese insinuaverit, assistentiam praebere, cum secus eadem Haebrea pro casu renitentiae ad persolutionem persolvendorum etiam aresto mediante, dum nimirum semet ad quaspias publicas nundinas contulerit, compelli debebit.

Cassoviae, die 30 Aprilis anno 1738.

... Consiliarii

OL. KAM. Misc. B—2056 (177—180).

527.

1738. Mózes Benjámin válaszlevele Lázár Simonhoz.

Sok bekeseget kívánok kedves tarsam Lazar Simon.

Kegyelmed levelet kezemhez vettem Pium által. Im azt irod te nekem az sem David soltaraban 38-dikban, kinek az ember jot teszen, azt rozszzal szokták vissza fizetni, az nem en ream szoll, hanem teread.

2-do. Aszt irod te nekem hogy en tiltottam meg neked az Terebesi erdőt, közeleb nekem az ing mint az mente, enis vagyok árendas.

3-io. Aszt irtál nekem, miképen egy madár az tengerrel veszekedet, en attul nem felek, mert mar rea szoktam, de nem tudod aszt a historiai, mikepen egy kis bárány veszekedet egy medvevel, de hogy hogy tanította meg az kis bárány az medvet.

4-to. Aszt irod te nekem, hogy ha Terebes Szatmár Varmegyeben vagyon, azért csak az nadragomat eresztem le, azért az mit ennekem tütüled lehet cselekedni, csak cseleked meg, ha en az vamosnak az vamat meg adom, bekesegeges uton jarhatok, de jól vigyaz magadra, mit fogsz en velem kezdeni, mert többet en terad fogni mint te en ream, nem olvastad az Sámson historiajában, micsoda erős ember volt, megis az szemet ki szurtak. Aszt irod te nekem hogy ha az penzt nem adom, Püspöki István fog jöni; el vegezem vele es meg mutatom, hol fekszik az kutya. Aszt irod nekem, ne bizzam senki urasagaban, magad bizol az Urban, en bizom az en Istenemben, már az egész dolgomat meg montam az én Uramnak, maradgyal en tülem egessegben.

Moses Beniamin

דיא קאפיו' לויט אז וויא דאז ארגינאל וואז משה בר בנימן סג'ל ז"ל האט ב' לוזר אשכנזי צו גישריבן מן דאראמין על קראלי: אדם ליבל עד

P. S. Ha akarsz te en velem jo szomszed lenni, irj nekem egy szép levelet, meg mutatom teneked az mely követ hantam az kutban, vissza fogom huzni, annak utanna az fat mig olcsobban fogom venni, mint magad veted.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (303.)

528.

1739. III. 6. *Gyulafehérvár. Kincstári vizsgálat néhai Herschel Abraham hagyatékának megkárosítói iránt.*

Sacratissima Caesarea Regiaque Catholica Maiestas
Domine Domine nobis naturaliter clementissime Benignissime

Vestra clementer nosse dignetur M.(aiestas) S.(acratissima), quod nos literas eiusdem M.-is Vestrae S-mae compulsorias pariter et attestatorias pro parte et in persona egregii domini Petri Dobra de Zalathna Causarum M.-tis V.-ae S.-mae per Transsilvaniae principatum, partesque eidem reincorporatas Fiscalium directoris, ratione officii sui Directoratus legitime confectas emanatas, nobisque inter alias M.-is V.-ae S.-mae humiles perpetuoque fideles subditos ac servitores literis in eisdem nominanter conscriptis praeceptorie sonantes et directas, summo quo decuit honore et obsequio receperemus in hac Verba:

Carolus sextus etc. et princeps Transsilvaniae fidelibus nostris universis et singulis illustribus spectabilibus magnificis generis egregiis, nobilibus pariter etiam ignobilibus ac alter cuiusvis status, bonae tamen honestaeque famaе et conditionis utriusque sexus hominibus ubivis in haereditario principatu nostro Transsilvanie partibusque eidem reincorporatis constitutis residentibus et commorantibus, praesentium notitiam habituris gratiam nostram Caesario Regiam!

Exponitur M.-i nostrae in persona fidelis nostri egregii Petri Dobra de Zalathna causarum nostrarum per haereditarium nobis Transsilvaniae principatum partesque eidem reincorporatas Fiscalium Directoris, ratione officii sui Directoratus, qualiter idem medio vestri ratione et praetextu certorum quorundam negotiorum suorum coram declarandum in praesentia egregiorum nobilium et agilium Thomae Bors, Francisci Elekes, Petri Török cancellariae nostrae Provincialibus, necnon Andree Rapóti, Francisci Kis, Stephani Kastel et Pauli Szegedi Tabulae nostrae Regiae in Transsilvania iudiciariae scribarum ac ius notariorum per nos ad id specialiter exmissorum, item vicecomitum iudicum, viceiudicum nobiliumque iuratorum Sedriarum, Comitatum Albensis Transsilvaniae, Bordensis, Colosiensis, Dobocensis, Szolnok utriusque in territorio Transsilvaniae et mediocris Krasznensis Hunyadiensis, Zarándiensis et de Küküllő, viceiudicum, porro regionum caeterorum iurassorum ac notariorum Sedium Siculicalium, Udvarhely, filialiumque huius Keresztur et Bardócz, trium insuper Sepsi-Kézdi Orbavit et Miklósvár, Csik, item utriusque Gyergyó et Kaszon Marus denique et Aranyas ho-

minum videlicet nos trium Regionum pro iurium suorum tuitione et defensione, certas quasdam fassiones et attestationes celebrari facere vellet iure admittente.

Proinde vobis harum serie committimus et mandamus firmiter, ut dum quodcumque cum praesentibus simul vel divisim fueritis requisiti, statim vos sub oneribus singularum sedecim marcharum gravis ponderis, per eos quorum interest, seu intererit, irremissibiliter exigendarum, ad diem et locum per dictum exponentem vel homines eorum ad id transmittendos vobis praefigendum in praesentiam dictorum hominum nostrorum regionum personaliter accedere, ibique ad fidem vestram Deo debitam, qualiscumque vobis, de et super rebus coram interrogandis constiterit certitudo veritatis, suo modo dicere, fateri et attestari, modis omnibus debeatis ac teneamini. Super quibus quidem fassionibus et attestationibus vestris literas tandem per praefatos homines nostros regio sub sigillis subscriptionibusque suis, fide eorum mediante, conscribendas, annotato exponenti iurium suorum uberiorem futuram ad cautelam necessariam extradari volumus et iubemus, communi iustitia ab aequitate suadente. Secus non facturi, praesentes perlectis exhibenti restituti.

Datum in possessione Kiskend, die vigesima nona mensis Aprilis, anno domini millesimo septingentesimo trigesimo octavo. Et subscriptam erat a dextra: Lecta, erantque sigillo eiusdem M.-tis V.-rae S.-ae iudiciali et authentico, eoque Transsilvanico in inferiori parte earundem margine, in medio loco videlicet solito super cera diutili impressione communitae et roboratae patenterque confectae et emanatae.

Quibus humillime receptis nos mandatis M.-tis V.-ae, semper et in omnibus, uti tenemur et par est, obedire, satisfacereque volentes hoc in anno domini millesimo septingentesimo trigesimo nono, die vero quarta mensis Martii, in et ad liberam regiamque civitatem Carolinensem accessimus, ibique testes infrascriptos vigore antelatorum M.-tis V.-ae S.-ae literarum compulsoriarum pariter et attestatoriarum ad domum senatoriam dictae civitatis Carolinensis nostri, in praesentiam legitime citatos et accersitos, exacto prius ab iisdem firmissimo iuramenti sacramento, de et super utro nobis antelatam dominium exponentem proposito, praesentibusque infrainserto diligenter examinavimus et inquisivimus, perceptamque ab iisdem inquisitionis veritatem serie sequenti descripsimus:

Utrum autem nobis exhibitum erat tale:

1. Tudgyae a tanu nyilván és bizonyossan, vagy hallottae világosan, hogy az el mult 1737 esztendőben decemberben itt Carollyvárott pestisben meg hólt Hersel nevü Havasalföldi Sidónak mobile bonumi sóperceptor Kuncz uram által sequestráltatván, ide való Iván Pohárnik nevü ember házában hagyatatak volna, és most micsodás statusban vadnak azon bonumok?

2. Hát az tudgyae vagy halottae világossan a tanu, hogy azon Sidónak itt Carolyvárott mas Sidónknál maradtanak volna holmi portékái, vagy clenodiumi, és kinél nevezetessen és minemüek azok?

3. Tudgyae vagy hallottae bizonyossan a tanu, hogy említett Iván Pohárnik kamarája felveretvén, a fellejebb megirt bonumok el vitettek volna, és az el vitt bonumok micsoda speciessekből allottanak, volte köztök kész pénz is, s menyi számu lehetett? és ki verte fel azon camarát, és ugyan mind el vittéke a bonumokat, vagy tsak némely részét s a többi a mellyek megmaradtak, ki kezénél vadnak?

4. Ha nem tudja a tanu bizonyossan, hogy ki verte fel a kamerát, kire vagyon nagyobb suspitio. Cum omnibus congruis circumstantiis mit tud ezen dologban, mondgya meg igaz lelki ismérési szerent a tanu.

Nomina testium eorundemque fassiones sequuntur:

1. testis egregius Petrus Angyal de Alba Carolina, annorum 57, iudex primarius civitatis Albae Carolinensis legitime requisitus iure examinatus fatetur: Azt bizonyossan tudom, hogy in anno in deutri puncto posito 1737 et Decembri, midőn néhai Hersel nevű Sido meg holt volna, so perceptor Kuncz ur ez nemes episcopale dominium forum előtt sokat forgatta ezen dolgot, penes praetensionem, de miben terminálódott, nem tudom.

2. testis prudens ac circumspectus Franciscus Szalkár iurassor civitatis Carolinensis, annorum 70.

3. testis egregius Michael Szent Kirallyi ur, de Sepsi Szent Kirally, tam incliti comitatus Albensis Transsilvaniae, quam civitatis Albae Carolinensis iuratus assessor, annorum 49, fatetur: Egyebet mondani nem tudok, hanem azt hogy midőn az utrumban fel lelt Hersel nevű Sido megholt volna, egy bizonyos napon, midőn az episcopale dominale forum celebraltattott volna, az magam praesentiájában elegett disceptáltak Kuncz uram és a Sidok bírāja: Dávid egy más között az meg holt Hersel nevű Sidonak bonumi iránt németül, de miben terminálódott legyen dolgok, nem tudom.

4. testis prudens ac circumspectus Joannes Kuncz iuratus assessor civitatis Carolinensis, annorum circiter 45.

5. testis egregius Paulus Havasallyi iurassor civitatis Albensis Transsilvaniae, annorum circiter 45., fatetur: Azt láttam, hogy a Pohárnik boltján volt egy lyuk, mellyen ha volt Herschelnek abban a boltban portekai, ki hordhatták, de ki hordta, vagy lopta, én se nem láttam, se nem hallottam.

6. testis egregius Stephanus Palotai de Csiba iuratus assessor civitatis Carolinensis, annorum circiter 36.

Die immediate subsequenti, quinta videlicet mensis annique praexpressorum, in praedicta civitate Carolinensi, domoque nobilis foeminae Sophiae Dobra, nobilis quondam Stephani Tokai de Alba Carolina, ibidem extracta et situata inquisitionem nostram continuavimus serie subsequenti:

7. testis spectabilis ac generosus dominus Franciscus Hermán Szebeni venerabilis Capituli Albensis Transsilvaniae requisitor ac praefatae civitatis Carolinensis iurassor, annorum 31. legitime citatus et ad fidem nobilem examinatus fatetur: Hallottam, hogy azon meg holt Sido szállá-

sán egy öreg Sidoné maradván, ez az öreg asszony adott volt ide való Jékutiél nevű Sidonak kezében négy ötös aranyat, hat kettős aranyat, ismét 190 szem öreg jóféle gyöngyöt, amellyeknek szeme egy egy tallért ért, azon kívül két vagy három petsét nyomo arany gyűröt, valami arany fülbe valókat, és egy néhány ezüst kalánt, ismét holmi szkófiumból való varrásokat. Hallottam azt, hogy az említett Jékutiél nevű Sido, az ötös aranyakból Isák Frank nevű Sidoval el is vátatott volt. Azt tudom mondani, hogy midőn már azon kamarát felverték volna, az hol az el petsételt bonumok voltak, a Sidok birája Dávid hozzám jöve és meg jelenté, hogy fel vertek a kamorát, nékem mint Cameralistának, és hogy tekintsük meg, s — ha valamit benne találunk, én a kamara részéről el petsétellyem, de a kamarában semmi egyebet sem találunk, két üres vajjas fazokat s — az egyikben egy hosszúi üres zacskót, melynek a feneke ki vala vágva, de az házban a mi együtt portéka volt, alig ert volna egy krajczárnál többet. Ki verte volt volna fel azon kamarát, melyben a bonumok voltak, nem tudom, hanem hallottam közönségesen a Sidoktól, hogy suspitio volna egy Jékutiél nevű Sidora és az Hersel szolgaira, hogy azok verték volna fel a kamarát.

8. testis agregius Stephanus Bányai praefatae civitatis Carolinensis iuratus assessor . . . fatetur: Egyebet mondani nem tudok, hanem azt hallottam a Sidok birájától Dávidtól, hogy azon Hersel nevű Sido testált volt temetésire tíz aranyat, tizet pedig a templom számára.

9. testis strenuus Judaeus David Benjamin, Judaeorum iudex, annorum circiter 27, legitime citatus, iureiuratus, examinatus fatetur: Hallottam bizonyosan azon öreg asszonytól, . . . hogy ő maga az Hersel pénze félét adott Jekutiél Abraham nevű Sidonak, négy négyes aranyat, 11 kettős aranyakat, holmi nagy szemű jóféle gyöngyöket, arany fülbe valókat, meg két vagy négy gyűrűket, ismét holmi szkófiom varrásokat, ingre valókat. Hallottam ugyan az öreg asszonytól, hogy egy zacskóban feles ezüst pénz volt és félyyel az pénzen vaj volt, ugyan azon az helyben is találtuk az fazekat, ahol meg mondotta volt az öreg asszony.

10. testis honesta foemina Jene Marincza libertini Balomiran Juon consors, residens in civitate inferiori Carolinensi, annorum circiter 22, legitime citata, iure iurata, examinata fatetur: Magam is láttam a kamara oldalán a lyukat, melyet a tolvajok csináltak volt.

Die iterum immediata subsequenti sexta videlicet mensis et anni quae praemissorum in domo praefatae Sophiae Dobra inquisitionem nostram continuavimus.

11. testis strenuus Judaeus Moyses Lébel ex Compagnia Judaeorum Carolinae commorantium, annorum circiter 47, . . . fatetur: Azt is hallottam, hogy Juda nevű Sido kért Jekutiél Abrahámtól, hogy agjon neki is abból a pénzből valamit, mert ha nem ad, bé arullya a méltóságos Camarának, de Jékutiél azt felelte, nála nintsen töb nyolcz aranyánál, azaz négy duplás aranyánál . . .

Tudom, hogy mikor a kamarát felverték egjebb nem maradt egy 10 parantsolátnál, melyet Juda Moyses 10 vagy 11 márjasokon vött meg és most is nálunk a templomban vagon. Tudom bizonyosan, hogy mikor még élt Hersel, volt három fazék, melyekben mind arany és ezüst

penz volt és fellyel vaj volt egy ke vess, azonkívül maga mondotta Hersel Ábrahám hogy vagy on sodratlan selyme ö szseséggel 20 oka., és paplan, egyéb b sok portékai is voltak, a bonumi ö szseséggel megé rtenek volna circiter 5 vagy hat ezer forintokat pénz el edgyütt.

12. testis strenuus Judaeus Elias Lebel e Compagnia Judaeorum Carolinensium, annorum circiter 30 . . . fatetur: Lá ttam, hogy az Hersel szolgálja, Herschel Isák az Herschel Ábrahám portékai közül el á dott egy aranyon egy mente-formát Eliás András nevü Sidonak . . . Hallottam, hogy azon vén asszony, az Hersel Ábrahám holta után elásott volt egy fazék pénzt . . .

13. testis strenua Judaea Rebeca Lazari strenui Judaei Isac Hersel commorantis Carolinae consors, annorum circiter 29, . . . fatetur: Egy alkalmatossággal az Jekuti el Ábrahám ablakja alatt meg állapodván, hallám, hogy mondá azon vén asszony, hogy „Jaj-jaj nekem, jaj; ezen szavaira kezét is a fejére kapcsolván, melyre mondá Jékuti el az öreg asszszonyak: Halgass, azzal egy ingben az Jékuti el felesége hátra menének az kertben, annak után na én haza menék, és az uram akkor szolgálja lévén Jekuti elnek, mondván, vallyon mit jajgat a vén asszszony, a mely Herselnél lakott; arra mondá: Azért jajgat és sir, hogy az Hersel pénze felét és holmi drága jóféle gyöngyeit, fülbe valóit a kertben elá sta volt egy fazékban, és arra rá talált Jekuti el, a gazdám.

13. testis strenuus Judaeus David Joachim e Compagnia Judaeorum Carolinensium, annorum circiter 24.

14. testis strenuus Judaeus Isák Frank e Compagnia Judaeorum Carolinensium, annorum cc. 56.

14. testis Judas Moyses Judaeus strenuus e Compagnia Judaeorum Carolinensium . . . fatetur: Azt bizonyossan tudom, hogy . . . ki jö ve Havasföldéből egy Malka nevü leánya Herselnek, és egy öreg asszszony lévén mind holtáig Hersel mellett, attól az Hersel leánya kéré elöttem az atya holmi portékáit, arra a vén asszony azt mondá: Nálam nincsen, mert én adtam volt a Jekuti el kezében az Hersel pénzt: 4 ötös aranyat, 11 kettős aranyakat, item 190 jóféle gyöngyöt, amelynek szeme egy egy tallért ért, item két gyürüt és két pár fülben való t, de Jekuti el ki nem adta . . . Mikor haza akara menni Havasalföldébe az Hersel leánya, mondá: Hogy itten nem mulat, hanem mind pénz, mind pedig egyéb drága portékák legyenek vagy a kamarájé, vagy pedig a Compániájé, de Jekuti elnek ne maradjanak.

Die immediate subsequenti: septima videlicet mensis et anni prae-expressorum, in praefata civitate Carolinensi, domoque honestae foeminae Catharinae Gerely prudenti ac circumspecti quondam Martini Bihari civis et inhabitatoris praefatae civitatis Carolinensis relictae viduae, in contiguitate domorum in publico foro extractarum et situatarum habita, inquisitionem nostram continuavimus.

15. testis libertinus Balamirán Juón commorans in civitate Carolinensi inferiori, annorum circiter 34.

16. testis libertinus Goszte Petru, e civitate inferioris Carolinensi commorans, annorum circiter 40.

Die tandem nona, mensis annique praefatorum in specificata domo

dictae Catherinae Gergely inquisitionem nostram iterum continuavimus taliter:

17. testis strenuus Judaeus Elias Andras e Compagnia Judaeorum Carolinensium, annorum 46. ... fatetur: Egyebet mondani nem tudok, hanem hogy ez Hersel Sido szolgájától Isáktól vettem én 14 márxáson két gyapottal töltött köntöst, mely az meg holt Hersel Sidoé volt, kértem, hogy hol vötte, ő azt mondotta, hogy Juda Moyses ajándékozta neki.

18. testis strenuus Judaeus Josef Maje, e Compagnia Judaeorum Carolinensium, annorum circiter 50.

Cuius quidem praemissae huiusmodi inquisitionis et attestationis nostrae seriem, prout per nos extitit expedita et peracta, M-ti V-ae C-ae suo modo sub sigillis et Chyrophaphis nostris, fide nostra mediante rescripsimus. Eandem de reliquo M-tem V-am S-am quamdiu feliciter vivere valere, glorioseque regnare desiderantes.

Datum in praefata civitate Carolinensi, die sexta Martii, ipso videlicet inquisitionis et attestationis nostrae die ultimo, anno praemisso.

Eiusdem M-tis V-ae S-ae humiles perpetuoque fideles subditi ac servitores:

Franciscus Kiss m. p. alter Franciscus Elekes M-tis V-ae S-ae Cancellariae Provincialis Transsilvaniae scriba ac iuratus ad praemissa fideliter peragenda specialiter exmissus.

1. melléklet: 1739. IV. 10. Gyulafehérvár.

Isak Hersel, servus defuncti Judaei Abraham fatetur, quod vetula Rifka, quae erat penes defunctum, meliores et pretiosas res ad se acceperit et nunquam se exuebat habitans apud Judaeum Jekutiél, ne adverteretur aliquid habere, donec tandem blanditiis alterius foeminae Judaeae, nomine Gittela uxoris Judaei Jekutiél allecta se exiit et cum observasset Gitela, quod habent penes se res pretiosas, illam hecubam inebriavit, quia erat insignis potatrix, et omnes res ab illa accepit et habet de praesenti et ex illis aureis etiam illa Jekutiél permutavit, hinc inde, exposit venit filia ipsius defuncti Hersel, et quaesivit hereditatem parentis, sed ab illo Jekutiél nihil potuit praeter unum par inaureum et etiam hanc filiam Judaei hujates epractarunt, item in Valachiam, quae ante suum discessum cum vetula publice dixit, quod relinquat apud Judaeum Jekutiél res pretiosas 500 florenorum, quas praefatus Judaeus Jekutiél et Frank cum sua uxore acceperant a memorata seneca, quae simul protestabatur, quod potius Fiscus accipiat, quam Jekutiél consummat.

Carolinae die 10-a Aprilis 1739.

Coram nobis Francisco Herman
Szebeni requisitore Capituli Albensis m. p.
et Petro Török Regii Fiscalitatis cancellarius m. p.

2. melléklet:

Chaim Judaeus ex Vallachia oriundus, qui serviret et antea apud

defunctum Abraham Hersel, fatetur, quod idem Hersel fuerit in Vallachia dives, sed quod non omnem substantiam secum apportaverit, verum reliquerit in Vallachia in monasterio Martsinen; hoc tamen audivit ab una hecuba Refka nomine, quae erat in domo ipsius defuncti Hersel, etiam tempore mortis Hersel et ex ore filiae ipsius Hersel, quod ex substantia ipsius Hersel extat apud Judaeum Jekutiel aliter Siczkin jocolin et margarethae pretiosae praeter proprium circiter 500 fl. Rhen. per ipsam hecubam Refka deposito, quae in suo discessu potestata fuit, ut potius Camera, quam Frank Isák et Jekutiel Judaei occupent.

OL. Erd. fiscalis lt. VI/B.

529.

1740. II. 28. Erdőd. Károlyi Sándor hároméves bérletre szerződést köt Lébel Áron mészárossal.

En alabbis irt Nagykárolyi Groff Karolyi Sándor adom tudtara mindeneknek, valakiknek illik, ez arendatoria levelemnek rendiben, hogy mostani Nagy Károlyi mészárosnak Aron Lébel nevü Sidonak, ugyan Nagy Károlyi jozzagomhoz tartozando Majteni vambeli Kéthid közi és Hegyalyai bor kortsmakat, nem külömben Nemes Majtényi és kis Majtényi bor kortsmakat, ugy az Károlyi meszarszéket, Kaplyanban levő mészárszékek együtt exarendaltem harom esztendeig, ugy mint a die 1-ma Marty anni currentis 1740 usque ad annum 1743 diem ultimum Februarii, ött száz Rhénus forintokban, id est Rf. 500 esztendönként, harom esztendőre pedig fogh tartozni ezer ött száz Rh. forintokkal, id est Rf. 1500. Az mely megh irt Majtényi Vambeli, Két hid közi és Hegy allyai bor kortsmákat felül specificált meszarszekekkel együtt egen nagy kantorok által folytathattya, de Nagy és Kis Majtényi bor korstmakat az helységek kántorin kívül legyen szabad folytatni. Mely eölt kortsmákés meg irt, s Kaplonyi meszarszékeknek eztendön kent ött száz Rh. forintokból arendationalis summajat Károlyi számtartómnak, vagy is kinek fogh parancsoltatni, annak kezében angariatim minden fogyatkozás nélkül tartozik fizetni. E mellett ezen Aron Lebel arendatoromon kívül megh nevezett helységekbén és kortsmákban tartván jóféle alkalmas bort, senkinek sem lészen szabad árulni, nem külömben az helységbelieknek, egy szóval senkinek. Majténban residealo Fötisztelendő Plébánus Atyám Uramtól tsak egy itztzet is elhozni, tizenket forint büntetés alatt nem lészen szabad, az mely poenalitas az Urasag reszere fogh deservialni. Minthogy pedig mostanában az nevezett meszarszekek roz formában vannak, azokat az Uraság mennél hamarébb reparaltatni fogja. Azon háztól pedig, a kibén maga lakik az nevezett arendator, semmi taxaval nem tartozik, ugy tollerantiaval is az mészárszékektül, mivel az mészárszékek az Uraságé, ugy mellette való szobától is, melyben az veje lakik, semmi taxaval az Uraságnak nem tartozik, ellenben öis köteleztetik az Uraság konyháját, ugy az egész várost egrességes jó kövér marha

hussal tartani és az Udvar számára, ugy az Uraság által lött depututumokra fontyát két-két pénzen, id est a den. 2. mérni, de másnak az említett Udvar és depututumokon kívül senkinek sem tartozik ugy adni, hanem Szent János napig negy-negy penzen, az után pedig Szent János naptul fogva Szent Mihály napig három pénzen lesz obligatus, a többieknek a husnak fontyát mérni. Nem külömben keresztény és ahoz alkalmas tanult meszaros legenyeket tartani, azokkal a marhát leváogatni és az Uraság szükségére a specificalt ött száz Rh. forintokon felül minden esztendőre tartozni fogh maga részéről ugy a Sido Communitas részéről az olvasztatlan fagygyuert hat mása idest Centenaria 6 szép fejér olvasztot fagygyut adminisztrálni, a mikor az Uraság kivanni fogja. E mellet minden héten egyszer az egész marha bélet az Udvar szükségére oda adni és ha vendégség avagy egy mas olyan állapot esnék, az udvarba nyelvet és vesét fogh administralni. Mely kötelességének eleget tévén én is minden impetitorok ellen megh oltalmazom és assistentiával lések. Melynek nagyobb bizonyágára és erejére adtam ezen kezem írásával es szokot petsétemmel megh erősitetet exarendationalis levelemet.

Datum in castro Erdőd, die 28-va February 1740.

נאום הק' אהרן ליב בן כ' אברהם פויאר מא"ש

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (316—317.)

530.

1740. VI. 20. *Nagykároly. A Károlyi-uradalom előtt kötött egyezés Lázár Josephovics és a zsidó közösség között.*

Mi alább is megh irtak, mint egy részről Károly Várossában lakozó Zsidó birák, esküttek és egész Communitas, más részről pediglen Lázár Josephovics, ugyan Nagykarolyi arendás agyuk tutára mindeneknek, az kiknek illik, ezen contractuális levelünknek rendiben, hogy mi az fellyebb el mult hetekben egymás között öszve háborodván, bizonyos Károly Fejér Várra irott levelek véget, s más egyéb controversiátus, és a melly egymás ellen való viszalkodássok hirtelenségből származott vádolkodássok közöttünk fel forogtanak, amellyeket akartunk az Méltóságos Uraságh dominális szekén törvényessen revideálatni, de járulván hozzánk Méltóságos Földös Urunk eö Excellentiája kegyelmes attyai intése, melly mint hogy tiszta igazágon fundálatott, s avalis eö Excellentiája kegyelmessége velünk tapasztaltatott, kívánván is eö Excellentiája aból származható kölcsigeinket és kárainkat kegyelmessen praeveniálni, arra való nézve léptünk ezen alább megh irt transactionora megh másolhatatlanul, ugy mint:

Először, amelly leveleket Fejér várra mind mi, az egész Communitas, mind pediglen én Lázár Josephovics cumunitásunkban lévő Kis vagy Askanás Lázár atyánkfia ellen akár in privato, akár in comuni, ugy

nem különben akár az *Communitas in concreto*, akár pedig valaki in privato Lázár Josephovics ellen, hasonló képpen én Lázár Josephovics az *Cumunitas* ellen, vagy pedig más ellenis in privato ezen dologhban irtunk volna, mind azokat praesentibus örökösen revocallyuk, cassallyuk, annihilayajuk és mortificallyuk, úgy hogy senki ezen dolgot soha egymásnak se elő nem hozza, sem pedig szemire nem veti, sőt ha valaki idegen ezen dologhban vala milly praetensiot vagy in concreto az *Cumunitas* ellen, vagy pedig valamelyikünk ellen formálandna mint hogy ez addigh egymás ellen való irkálássink, firkálássink nagyobb részint rancorból és hirtelensegből törtétenek, még bizonyásgott sem tetünk egymás ellen.

Másodsor, szabad légyen Lázár Josephovics arendátortól minden ellenzés, háborgatás nélkül mind azoknak, valakiknek tetzik, portekát s holmi egyet mast vásárolni, azért se a Zsidó bíró, se a *Cumunitas* azokat, az kik ottan vásárolni akarnak, ne inpediállya, vagy ex eo capite taxajokat, cursusokat ne augeállya, hanem a mint az igassag, s kinek kinek a magha irtéke hozza magával, a szerint secundum iustam proportionem vetetessék mindenekre a cursus.

Harmadsor, az templomban való járás Lázár Josephovics arendásnak az egész *Cumunitással* közönséges légyen, eöis mind akár melly Zsidó, maga cultussal ceremoniáit ottan végben vihesse mind eddig, úgy ez utáni tartozunk néki mindnyájan megh érdemlet becsületét megh adni, de viszont öis az *Cumunitásnak* megh érdemlet becsületét tartozik megh adni.

Negyedszer, Lázár Josephovics az *Cumunitásban* nem lészen, hanem immediate az Urasághtól és fű tyszteitől fogh depondeálni, s ha valakinek ellen praetensioja lészen, tartozik azt ottan prosequálni, és valamint eö néki az *Cumunitás* semmiben is nem fog parancsolni, úgy ellenben öis az *Cumunitásnak* se nem fog parancsolni, se pedig legh kisebb dolgábanis a Zsidóknak nem fogja magát avatni.

Ötödször, ha Lázár Josephovicsnak a *Cumunitásbéli* akarmelly Zsidóval baja lészen, tartozik azt először a Zsidó bírónak meg jelenteni, Zsidó forumon revidealtatván az dolog, az melly félnek az decisio nem fog tetzteni, az eddig való urbarialis determinatioja szerint appellallya a maga causát pro maturiori revisione az Méltóságos Uraságh székére.

Hatodsor, ha Lázár arendator vala melly *cumunitasbéli* Zsidora ok nélkül rá támodna és véle veszekedne, tartozik azonnal az alább irt vinculumott az Méltóságos Urasághnak megh fizetni; szabad lészen mind mind az által nékie, ha mi törvényes praetensioji lesznek az *Cumunitas* vagy privátusok ellen, úgy mint adossághi, és ha valaki ötett vagy cselédyét becstelenétené, in sua competentia annak rendi szerint prosequálni tartozik.

Hetedszer, hogy pedig annál is inkább az veszekedéseknek gyükere ki irtatassék, se én Lázár Josephovics ne lehessek bizonyágh Abráhani Benjamin, Sámuel és Áron Léb, Paner Hirli Jakab ellen, úgy ellenben ök is, ha en ellenem vádlás téznek, vádlok lévén, bizonyásgok ne acceptaltassék, hanem masokkal jo és dissinteressatus tanukkal bizonyicsák vádlásokat, ehez accedál, hogy senkys a Zsidok közül egy más ellen se

titkon, se nyilván hamissan ne vádaskodgyék, hogy ha pedig valaki akar in comuni, akar in privato valakit hamissan bé vádolni comperiáltatik, azonnal az megh irt vinculumot az uraságh számára tartozik megh adni.

Nyolcadszor, az biró s esküdtek választássa minden esztendőben az Cumunitás votuma szerént légyen, az biró Cumunitás közül választásék, ugy az papnak, mesternek választássa is Cumunitásson állyon, a mint a Méltóságos Urasághtól ki van adva.

Kilencedszer, Lazar arendátornak tartozunk hust, bort és egyéb zsidó eszközöket mind masnak akarmelyikünknek penzen adni.

Tizedszer, ha valamelly idegen vagy csak Károlyon kívül lakozó zsidonak az maga libat terméssin kívül, ezen Károlyban livő zsidó Cumunitásbeli valamelly zsidó ellen panasza vagy akarmi nevel nevezhető praetensioja volna, és az utanis akkarmikor lehetne, tehát Lazar arendátornak ne legyen szabad semmiképpen az ollyatén idegen zsidoknak dolgát, tülük contractust extrahalván, az ide való zsidók ellen folytatni, hanem az ollyatén idegen zsidók magok személylyek szerent, vagyis más plenipotentiariusok által folytassák magok dolgokat.

Tizenegyszer. Mint hogy kegyelmességébül az békesség kozottünk mindenféle veszekedéseseknek el temetéssével fel álélatott, tartozik Lázár arendátor Áron zsidó mészáros vinculumát, melly kezínél vagyon ki adni s azon dologhis ezen contractusban és vinculumban fog értéetni, ugy ezen transactioban az aszszony rendek is bé foglaltatnak s ökis a lo-csogásnak, fecsegésnek békét hadgyanak.

Utolszor. Hogy pedig ezeknek annál nagyon allandosága, erőssége lehessen, cassalunk és annihilalunk mind két részről eddig közöttünk lött vinculumokat, contraversiákat s haragot, újra kötelezzük magunkat arra, hogy ha valaki közülünk ezen transactiokat akar in communi, akár in privato csak legh kisebb czékelyjébenis megh nem álanánk, vagy quoquo modo violálnánk, tehát, toties quoties az cselekszünk, szabad légyen a Méltóságos Uraságh rajtunk száz arany vinculumot azonnal és minden engedelem nélkül megh venni. Mellynek bizonyságára proscríbáljuk és pecsétunkel erőséttyük az Méltóságos Uraságh szeki előtt ezen transactionalos levelünket.

Actum in castro N. Károly, die 20-a mensis Juny, 1740.

P. H. Coram me J. Dominii Nagy Karoliensi

Causarum praeside Josepho Söter

P. H. Coram me Alexandro Gáspár eiusdem Dominii fiscalis.

P. H. Coram me Francisco Fekete iurassore.

P. H. Coram me Stephano Málik iurassore.

נאו' אליעזר ב"ה יוסף סג"ל

א(ב)גדר מקאראלי

נאו' בנימן בר... ז"ל

נאום אברהם ב"ה יצחק ז"ל
 לזר בר שמעון י"צ
 אהרן ליב ב"ה שלום ז"ל מקראלי
 נאום בנימן בן כמ"ר נתן
 נאום זואל בר כהר"ר צבי הירש
 יעקב בן הר"ר יהואל מיכל ז"ל היילפרין
 נאום זנוויל בן כמ"ר ראובן ז"ל
 נאום ה"ק אהרן ליב פויאר מאיזונשטאט
 נאום משה בן לא"א ז"ל כהר"ר צבי הרץ ז"ל

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (305—306.)

531.

1740. VI. 20. *Nagykároly. Josephovics Lázár kibékülése Askanás Lázárral.*

Mi Lázár Josephovics egy részről, más részről pedig Kis alias Askánás Lazár Károly várossában lakozó Sidok, adjuk tudtara mindeknek, valakiknek illik, hogy mi felyeb elmúlt hetekben egymás között özve háborodván, némely helyeken egymást haragbul és balul bevádoltuk, jelesül pediglen Károly Fejér vásra egymás ellen holmi helytelen leveleket is irtunk. Mely cselekedetünket idő közben meg bánván, minthogy máskint is azon egymás ellen tett vädaskodásban semmi valóság nincsen, mind azon okbul tehát, mind pedig becsölletes uri emberek intéésére, azon egymás között tett bal vädaskodásokról le mondunk, mind azon leveleket, mellyeket egymás ellen titkon vagy nyilván valakinek s valahová irtunk s az által vagy jöszágunkban egymást károsítani, vagy pedig személyünkben becsteleníteni kívántuk volna, mind azokat praesentibus örökösen revocálljuk, annihilalljuk és mortificálljuk, ugy hogy, ha ezen dolog valamely idegen vagy harmadik által valaha elő fordítatnék, mivel eddig való cselekedetünk csak haragból s irigységből történt, egymás ellen se bizonyságok ne lehessünk, se pediglen utat alkalmatosságot s kölcséget ezen helytelenségeknek resuscitatiojára valakinek ne nyújthassuk, hanem félre tévén közöttünk, eddig vigeáló mindennemű irigységet, tartozunk egymást megbecsölni, egymástól jó harmoniában élni, és se titkon, se nyilván egymást hamisan nem vädoljuk, és soha legkisebben egymásnak nem vétünk s ellenére nem járunk. Pro uberiori provocállván magunkat és egész Sido Communitással lett transactionkra, s mind ezeknek szentül és meg másolhatatlanul minden cikkejében és részében leendő observatiojára azon Communitással subsequált transactionkban foglalt cautio száz arany és vinculum alatt toties quoties praesentibus obligálljuk magunkat.

Melynek erősségére és nagyobb állandóságára egymást megkövet-
vén, adjuk ezen kezünk irásával es szokott pecsétünkkel meg erősített
transactionalis levelünket.

Actum in Castro N. Károly, die 20-ma mensis Juny 1740.

Tempore comportationis cum reliquis
exemplaribus in Sede Dominali Nagy
Karoliensi factae, correctae praesen-
tes in vocibus supra lineam explana-
tis: Száz Arany, per me praesidem.
m. p.

P. H. Coram me J. Dominii Nagy
Karoliensis causarum praesi-
de Josepho Sótér m. p.

P. H. Coram me Alexandro Gaspár
J. Dominii N. Karollyiensis
Fiscali m. p.

P. H. Coram me Francisco Fekete
iurassore m. p.

P. H. Coram me Stephano Málik
iurassore m. p.

נא' אליעזר בה' יוסף ז"ל ארנדר מקאראלי
ליזר בר שמעון יצחק

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (304—305.)

532.

1740. X. 23. *Nagykároly. Károlyi Sándor és Lázár Josephovics közti, az
uradalmi italmérésre vonatkozó szerződés.*

Én Nagykárolyi Groff Károlyi Sándor, Erdődi és Csongrádi Domi-
niumoknak Örökös Ura, Főlséghe Urunk eő Főlséghe Actualis Intimus
és a Főlséghe Helytartó Királyi Tanácsnak Consiliarius, Cavalleriá-
jának Generalissa, Egy Magyar Lovas Regementyének Colonellussa,
ezen Nemes Magyarhaza Provincialis Commisariatusságának Directora
és Nemes Szathmár Varmegyének Feő Ispannya, adom tuttára minde-
neknek, valakiknek illik ezen arendationalis levelemnek rendiben, hogy
tapasztalván s considerálván Lazar Josephovics itt lakoss Zsidonak 11
esztendőül fogva, ezen Karolyi Jozzagomban lévőlt arendátorságának
ideje alatt, mind az megh alkut arendanak üdörül üdöre hiba nélkül lett
befizetésében ugy egyebbkéntis punctualitássát és hozzam való igassa-
ghat s — maga kötelességének rendes vigbe vitelit maga annuentiaja-
bul is, említett Lasar Josephovicsnak egyetlen a dato infrascripto, ugy-
mint és levő uj esztendőül fogva más uj esztendő napigh itten Károly-
ban hajduvarosi Piaczuczoj és Nagy uczai, nem külömben Károlyhoz

tartozando Mező Petriben, Hidei pusztámon, Fényi liget szélén és Mér-
ges Hidgyánál levő bor korcsmáimnak folytatását és haszna vételit, ezer
négyszáz id est 1400 Rhenenses forintokban az alább megh irt conditiok-
kal és additiokkal:

Primo. Említett Lazar Josephovics arendátoron kívül senkinek más-
nak praemittált korcsmáim az idő alatt bort árultatni szabad nem lé-
szen, kivevén a szokott törvényes kántort, melly az helységbéliektől ell
nem vétethetik, hanem a Fényi erdő szélén, Mér-ges hidgyanal és Hidei
pusztámon levő bor korcsmákat (ottan helységek nem lévén, ugy és Ka-
rolyi magamnak reselvált edgyik korcsmámat) egész esztendő által foly-
tathassa és mostani szük- s dragha bor idején mih sertis arultathasson
rajtok.

Secundo. Megh engettetik nekie Karolyban folyó korcsmaim mellet
heti vasarok és sokadalmok alkalmatosoghavalis bort, miz sert és ha ki-
válni fogja, azon vasari alkalmatosagokon (mivel a ser és palyinka
arendatorok contractusában nem foglaltatik) szabad sertis arultatni.

Tertio. Szabad lészen mindazon által mind keresztényeknek, mind
zsidoknak a bort a vására be hozni, s azokat hordo számra distrahalni,
ittcze számra penigh valamint eddigh, ugy az utánis sub poena flor. 12
tiltatik és inhibealtatik, máskent ha kik attentálnak itcze számra distra-
halni, a megh irt paenalitasnak ugy az hitelben ki adando bor aranakis
desumptiojara assistentiát s — hajdukat tartoznak említett tiszteim em-
lített árendátorok adni, mely büntetésnek tertialitassa az arendátoré,
kétt risze pedig az Uraságé liszen.

Quarto. Mind az varosban be hozando hordós boroknak, mind az
Piacz-utczay és Hajdu varosi, nem külömben Teremi kantoroknak
praeemptioja utannam mindgyart és mindenek előtt említett arendatort
illeti.

Quinto. Mező Petriis a ser és palyinka arendatorok contractussabul
excludiáltatott, azért sokszor irt Lazar Josephovicsnak megh engettetik
azis, hogy Mező Petriben palyinkát főzethessen ás arultathasson.

Sexto. Ámbár a kóser bor korcsmát is kívántam volna többivel
edgyütt említett Lazar Josephovicsnak exarendálni, de mivel a több zsi-
doknak izetlenségeket és kedvtelensegeket azzalis kivannya magatul el
távoztatni, ezért megengettetik, hogy kóser bort mind az zsidó Comuni-
tas, mind pedigh maga Lazar arultathasson, de senkinek maga italára
hordós bort tartani, annyival inkább Lazar arendátor kósser korcsmajá-
rul a zsidokat el tiltani 24 forint büntetés alatt szabad nem lészen.

Septimo. Tartozik Lazár Josephovics arendatorom minden fellyebb
irt korcsmaim el kelendő boroknak a seprejét, a kóser bor seprején ki-
vül, a serr és palyinka arendatoroknak velek valo vegezisem szerent
adni s administrálni, semmiben az eő contractusoknak nem praejudi-
calni.

Octavo. Ezen felül tartozik az fellyebb irt 1400 Rhenus forint aren-
dationalis summat felül denotált esztendőnek el folyása alatt énnekem,
vagy az kinek parancsoltatni fogh, a praemittált contravenienseken de-
sumalando paenalitasnak angariatim le fizetni s — fideliter consignálni.

Melly praemittált punctumoknak szentül és hiba nélkül való megh

allására, valamint en részemről, ugy eöis magha részéről köbeleztetvén, annak erőssigére adom ezen kezem irásával és saját peccitemmel megh erősitetett leveletem.

Datum in castro N. Károly die 23. 8-bris 1740.

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (314—315.)

533.

1740. X. 25. Nagykárolyi zsidóság összeírása.

Anno 1740 die 25 mensis Octobris Nagy Karoly varossaban lett általános az egész Sidoságnak conscriptioja. Elsöben következnek azon Sidoknak nevei, kik az Comunitás házaikban laknak, kik az Méltóságos Urasághnak conventionaliter füzetni annuatim tartoznak három száz öttven Rhenus forintokat, id est nro f. Rh. 350.

Házaknak descriptioja	Sidok nevei	Nro.
1-o Pápay Paálné háza teleke mellett ell kezdvén, az első szobában lakik az veres Sido	Ábrahám Isák háza fiával Isákkal	2
2-o Az mellette való szobában, az Sinagogájokon tul	Moyses Nátán Eliás Hersll	2
3-o Következik az sinagogájok		
4-o Az Sinagogán innend való harmadik szobában Azon házban lakott Jákov Mihálovics, kinek özvegye ámbár Kiss Lázárnál, mostan sellérsegeben lakik, mind az által az Comunitás közé tartozik	Ancsél Israel Isak Hersll Markus Lengyel	3
5-o A mellett való 4-dik szobában	Mihálovics Isak özvegye Sidó mester	1 1
6-to a mellett való 5-dik szobában	Herss Sándor	1
7-mo a mellett való 6-dik szobában	Adám Lébel, ennek a fia Adám és veje Ábrahám Jónás külön kenyeresek	3
8-mo az szegleten lévő 7-dik szobában	Jakob Simon Káin Hersll	2
9-mo ez után következő 8-ik szobában	Kopasz Sámuel Adám házas fiával Adámal kenyeres	2
10 -mo E mellett 9-dik szobában	Moyses Isak Samuel Keimb Natan Hersl Ancsel Subon Ancsél Jónás özvegye	2 3

Házaknak descriptioja	Sidok nevei	Nro.
11-mo e mellett lévő 10-dik és végső szobában	Paur Lazar József Simon Jákob	2
NB. A Sido Pap háza, melyben mostan két Sido lakik interimaliter, melyek Berébül contumacia tartással jöttek bé, Jónás és Jákob nevüek.		
12-o az mostani Sido biro Jákob Hersl háza mellett lévő comunitás házában, az egyik szobában	Pinkész Jerohán Nátán Áron Hersl Sámson	3
13-o az mellett lévő szobában	Jeruhin Józseff Sullin Salamon	2
Sido comunitás summaja		29—350 Rf.

Következnek az taxás Sidók, nevezetesen kik annuatim fizetnek

	Nro	In anno 1741 fizet	
		1740 fizetett f. Rh. x.	1741 fizet f. Rh. x.
Josephovics Nagy Lázár propter arendam bátyátul és Görög György házáatul	1	60	
Item azon Bátyátul es ex fundamentod Méltóságos Uraságh kegyes annuentiajából égetett téglából épített házatul, fogh füzetni annuatim			60
Kis Lázár András társaival propter arendam az fent irt Görög házáatul	1		20
Maga házáatul Kis Lázár sógorával Simon Jákobbal	2	20	25
Jákob Hersll Sido biro az ócska házáatul	1	16 40	16 40
idem azon ócska háza mellett ex fundamento a Mts. Uraság által égetett és nyers téglából ujonnd fel épített házáatul és boltjátul hat körmöczi aranyat, mely téssen			25 12
Salamon Ábrahám fiával Ábrahám Salamonnal, mely az Csiszár István háza mellett lakik, Asztalos Mihály háza felében	2	10	10
Hersll Joll, ki az Csiszár István házának általl ellenében az Lőrincz Kovács háza felében lakik	1	8 20	8 20
Jónás Lázár azon soros Németh Varga házát az idén megvevén	1	— —	4 12
Isák Fülep azon soron Frank Szücs			

Nro	In anno 1741 fizet			
	1740 fizetett		1741 fizet	
	f. Rh. x.		f. Rh. x.	
házát az idén vötte meg	1	— —	5 —	
Hersll Ábrahám Simon Sido ötvös- sel, azon házban laknak, mely az ser- házhoz legközelebb építetett az Mts. Uraságh	2	12 —	12 —	
Ábrahám Moysesnek háza a mellett következik, mellyet a Mts. Urasagh épi- tett, ki is, mivel hogy éjeli nappali strása semmit nem füzett, valameddig azon szolgálatban lészen, ell hagyván szolgálattját, fogh fizetni annue p f. R 4.				
Moyses Salamon, Jákob Simrinek az meg vet ház mellett lévő uj házban lakik, mellyet az idén épített	1		4 12	
Farkas Mihály Erdődy arendas háza	1	6	6	
Hersll nevü törpe Sido mester, mely az idén az comunitás kisebb házan in- nend, egy uj házat épített Mts. Urasagh annuentiajából	1		4 12	
Markus Sido régi mészáros, az fely- lyeb irt ház mellett való kis házban lakik	1	4 12	4 12	
Hersll Jákob az Mts. Urasagh há- zánál lakik, azon sor háznak első szobá- jában, mely az mészárszékig tart	1	12 27	12 36	
Ábrahám Pauer, fiával Samuella az másik szobában lakik	2	12 27	12 36	
Hersll Moyses az 3-dik szobában lakik	1	12 27	12 36	
Következik az mészárszék és Aron Lébel mészáros árendánsnak háza, mely az vejével lakik egy kenyéren és vi arendae házatul, még árendája tart, taxát nem ad mostanság				
Nátán Benedek, ez az mészáros há- zán tul való és végső szobában lakik	1	12 —	12 36	
Egy özvegy zsidó papné, mely az Eördög szabónál egy kis szobában lakik, ki is meddig az nagy szobában lakott, fizetett	1	6 —	— —	
minthogy az kisebb szobában lakik	—	— —	4 —	
Moyses nevü Sido, alias Kis Moy- ses, mely az idén a Mts. Uraságh annue- tiajából az Kis Lázár háza mellett egy uj házat épített az Kiss ocszában	1	— —	6 —	

	In anno 1741 fizet	
Nro	1740 fizetett	1741 fizet
	f. Rh. x.	f. Rh. x.

Báreh Ruben futosó birájok az Sidóknak, ez is az fellyeb irt új ház mellett az Kiss uczában egy kis házatt épített az Mts. Urasagh annuentiajából

1	—	—	4	—
---	---	---	---	---

Summa taxalistarum et taxae	24	193	38	269	24
-----------------------------	----	-----	----	-----	----

Következnek az sellér Sidók, nevezetessen, mellyek az taxás Sidóknál laknak és semmi fixumot az Mts. Uraságnak nem adtanak, mind eddig, hanem azokat és az komunitást mongzák(!), hogy segéttették, holott azok eddig is vnitást mongyák, hogy segéttették, holott azok eddig is vi contractus, cum communitate Judaeorum initi, ugy uraságnak igyessen füzetni tartoznak volna, nem az comunitas, a taxások magok fajedelmire, mint hogy csak az comunitas házaiban lehet vala filléreket tartani, s — nem az taxásoknak maguk sublevaminennyére, azért ennek utána azok e szerént fogh fizetni

Judás Jakab, mely az Görög háza felénél Nagy Lázár részére sert árult

1		2
---	--	---

Joseff Sidó Jakel szabó, mely az Hersll Jákob Sidó birónál lakik

1		2
---	--	---

Jelik Salamon, mely most az Hersll Ábrahámnál lakik

1		2
---	--	---

Lébel Dávid és Lengyel Salamon, ezek az Sidó stásának házánál lakik

2		4
---	--	---

Jakob Szimon Moyses Salamonnál lakik

1	2	
---	---	--

Salamon Lébel, mely Hersl Jákobnál lakik

1	2	
---	---	--

Farkas Isák, mely az Kiss Moysesnél lakik

1	2	
---	---	--

Salamon Lébel, a ki Kis Lázárnál lakik

1	2	
---	---	--

Következnek azoknak nevei, kik mint amot, az városon sellérségben laknak, Sidók:

Isák, az öreg Sido Szabó, mely az vejivel Abrahám Herslivel Király István szakácsnál lakik, az ócska házban

2	4	
---	---	--

Éliás Dávid, Papay Paálné házában lakik	1	2		
Ábrahám Isák Csépfel Antalnál lakik	1	2		
Salamon nevü Sidó, egy kis házban az Márkus Sidó mellet lakik				
Föli nevü Sidó, Marsalliénál lakik; ezen megnevezett kétt Sidók, auxilio reliquorum életeket sustentállyák				
Summa inquilinorum Judaeorum et taxae	13		26	
		In anno 1741 fizet		
	Nro	1740 fizetett f. Rh. x.	1741 fizet f. Rh. x.	
Extractussa ezen munkának				
Comunitásnak annualis censusa	29	350 —	350 —	
Taxások annualis taxajok	24	193 30	269 24	
Sellerek annualis taxajok	13	26		
Summa universalis	66	540 30	645 24	
NB. Az Sidosag comunitasa ezen felül ad M. Urasagnak annue az Sido birók electiojaert, tizenkét körmöczi aranyakat, mely téssen			50	
Item Kis Lázárék az Sirkay vám arendájaért			2000	
Sido meszáros arendaja			500	
Summa universalis			3195 24	

OL. Károlyi cs. lt. 11. cs. (312—313.)

534.

1743. Az Oroszvár-i uradalomhoz tartozó Lengyel-i udvarházban lakó zsidók jegyzéke.

In curia Lengyeliana, in parte superiori adinveniuntur in curia cubicula no. 2.

In coloniali sessione ibidem opilio.

Judaei inhabitabant cubicula no. 3.

Item Sinagoga Judaica et macellum.

In parte inferiori cubicula, in quibus Judaei inhabitabant, no. 8.

Item diversorium et fornix no. 1.

OL. Zichy zsélyi lt. f. 20. et B. no. 8.

1760. április 2. Sopron. Corcos Benjamin római zsidó Sopronban végrendekezik és úgy intézkedik, hogy a sopronkeresztúri zsidó temetőben temessék el. Rohoncon háza volt és ugyanott bérelte a vámot és a dohányjövédéket, míg Triestben két ládában selyemszövetet tartott. Általános örököséivé a nővérét, Olimpiát és két unokaöccsét, Corcos Tranquillust és Ascarelly Tranquillus Ráfiaelt tette meg.

Nachdeme ich Benjamin Corcos von Romm mit embsigen betrachten zu gemüth geführtet, was unglückseeligen und unversehenen unfällen des menschen leben unterworfen, was gestalten auch die täge des menschlichen lebens unversehend vorbey gehen, dannenhero der mensch nicht gewissers, alss den todt zu erwarthen hat, derowegen obwohlen schwaches leibes, jedoch guten sinnen, damit nach meinem todt zwischen meinen erben oder erbnehmern meines wenigen vermögens halber kein zwytrag geschehen möge, hab ich mein gegenwärtiges testament ungezwungen einrichten wollen, wie dann auch hiemit solches auf das allerkräftigste erkannt von allen seyn mag, verordne, setze und testire, wie folget.

Erstlich befehle meine arme seele dem Gott Israel, meinen todten körper aber der erden, wovon er herkomme, damit derselbe jüdischen gebrauch nach zur erden bestättet werde, dahero soll mein todter körper nacher Creütz abgeführtet und aldorten der löblichen confraternitet eingehendiget werden, wovor der aldasig löblichen confraternitet zwölf species ducaten vermache umb sowohl den körper der erden zu bestatten, wie auch vor meine arme seele zu betten und das gantze jahr hindurch ein luminari gebrennet zu werden.

Andertens dem fisco dieser königlichen freystatt Ödenburg zwey kayserslichen ducaten.

Drittens will ich alhier zu einer ewigen gedächtnuss herrn Petro Hofer burgern und materialisten alhier zwey goldene ring verschaffet haben, allwo an einem ihro majesteteten Francisci primi und Mariae Theresiae bordree gemahlen seynd, der andere mit neün diamanten eingefasset.

Vierdtens herrn Petro Zanelly des ausseren rathsverwandten alhier inglichen einen goldenen mit carniol befasten ring.

Fünfftens nicht minder herrn Ignatio Pöckh nebst bey mir habende sakuhr einem mit blauen türkischen stein und sechs diamanten in gold befasten ring.

Sechstens alle meine in Romm habende mobilia will ich durch meine zu end gesetzte universal-erben verkauffet haben und der aldasigen in Rom Castellianischen schull, alss ein pium legatum das herauspriessendes geld verschaffe, damit vor meine arme seele gebettet wird.

Siebendens titl. herrn inspectori bonorum excellentissimi domini comitis palatini regni Hungariae vermache dasjenige geld, welches er wegen verkaufften silber eingenommen, damit mein letzter willen billigen effect bekomme und mein in Rechnitz habendes hauss sambt übr-

gen faculteten richtig und aldortigen gebrauch nach verkauffet möchte werden und sodann das herauskommendes geld meinen bestellten executoribus testamenti einzuhändigen, welche meinen bestellten universal-erben nacher Rom mittelst herrn Marco Levi in Triest abschicken sollen, dahero

Achtens sollen executores testamenti nebst Josephum Abbeneim rabbiner von Trevitsch in Mayrn die hierunten angesetzte und von mir ordentlich darzu erbetene zeügen, alss Petrus Zanelly, Ignatius Pöckh et Petrus Höfer erkennenet werden, denen nebst gewöhnlichen diurnum alle unkosten, so bey verkauffung meiner faculteten erreigen, bonificiret werden.

Neüntens will ich alss universal-erben bestellet haben meine liebe schwester Olympia, meines bruders sohn Tranquillum Corcos, dann auch meiner schwester sohn Tranquillum Raphael Ascarelly, deme jedoch voraus die zu Triest bey Marco Levi juden und kauffman zwey verschlossene trugen, in denen unterschiedliche seydenwaaren begriffen seynd, alss ein legatum verschaffe, das übrige gänzliches vermögen unter ihnen gleichen theils auszuthellen, auch alle proventen sowohl aus der zu Rechnitz bey dem löblichen dominio contrahirte tabacc und mauth arenda herauskommende, alss auch aus denen verkauffenden mobilien nach verflüssung aber deren contrahirten arendae jahren, will ich auch diejenige florin 65, welche bey dem Elia Meyer Leben in Rechnitz, alss ein anticipata cautela eingelegt habe, mein universal-erben heimzufallen, doch aber meinem bey mir habenden bedienten Vitaliano wegen erzeugten getreüen diensten sowohl in gehabten meiner schwären kranckheiten, alss auch sonst nebst seinen gebührenden lohn zwöllff ducaten, wie auch alhier habende leibs-kleydungen ohne der weiss wäsch und samettene vesti.

Zehendens Johanni Fabris bedienten bey herrn Peter Hofer verschaffe mein blauen winterpeltz.

Letzten und schlüsslich denen herren testamentariis vor ihre grosse bemühungen einemjeden sechs Cramnitzer ducaten, welche, alss auch andere legaten von denen fünffundachtzig bey mir habenden ducaten sambt anderen verursachten unkosten, alss herr doctor, herr apotheker etc. voraus bezahlet werden sollen.

Zu mehrere glaubwürdigkeit dessen hab ich disen mein letzten willen in beyseyn der hierzu erbettene herrn zeügen, alss herren Petrum Zanelly, Ignatium Pöckh et Petrum Höfer, alle drey burgern dieser königlichen freystatt Ödenburg mit eigener hand unterschriben und gewöhnlichen insigeln bekräftiget.

Signetum Ödenburg, den 2-ten Aprill 1760.

P. H. Benjamin Corcos m. p.

P. H. Peter Zanelly als erbetener zeüg.

P. H. Ignatius Pöckh qua requisitus testes.

P. H. Peter Hofer alss erbetener zeüg.

Soproni városi levéltár, Végrendeletek Lad. C. fasc. 2. nr. 32.

Ivrétű papíros vízjegy nélkül, az aláírások mellett vörös viaszba nyomott négy gyűrűspecséttel.

E végrendelet papírborítékba volt zárva, melyet a belső oldalán két, míg a külső oldalán három, vörös viaszba nyomott gyűrűspecset zárt le.

A boríték külső oldalán egykorú irással ez olvasható: *Letzter willen Benjamin Corcos de dato 2-ten Aprill 1760. Praesentiert 16-ten April 1760.*

A soproni városi levéltár sok ezer végrendelete között ez az egyetlen zsidótól származó végrendelet, már ezért is, de tartalma miatt is érdemesnek ítéltük közölni.

MUTATÓK

I. NEVMUTATÓ—INDEX NOMINUM

A zárójelben álló számok évszámok, melyek az oklevél keltét jelzik. A zárójel nélküli számok az oklevelek sorszámai.

Rövidítések: A. A. = Alsó Ausztria. csn. = családnév, hn. = helynév, m. = megye. l. = lásd.

- Abbeneim József trebitschi rabbi Morvaországban (1760) 535.
- Abraim budai zsidó (1573) 244.
- török zsidó (1571) 244.
- Aichinger János pozsonyi polgár (1520) 135.
- Ainweig Lénárd soproni tanácsos (1446) 43. — neje: Margit, Gutai György soproni polgár özvegye (1447) 45.
- Alaghi csn. (1609) 292.
- Albert király özvegye: Erzsébet l. ott!
- királynői pincemester (1526) 169.
- prépost l. Peregi Albert
- Aman János pozsonyi polgár és ács (1515) 127.
- anabaptisták (1623) 319.
- Ancsél Izrael nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Jónás nagykarolyi zsidó özvegye (1740) 533.
- Subon nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- András fiai: János és András vasvári lakosok (1323) 2.
- marchegei zsidó (1612) 298. — (1614) 305., 306.
- mester (1264) 1.
- Sándor zsidó (1618) 315.
- Andrási csn. (1724) 463.
- Angyal Péter gyulafehérvári főbíró (1739) 528.
- Anselmus Ephorinus zsidó orvos (1554) 247.
- Antalfy János (1727) 481.
- Apafy Mihály erdélyi fejedelem (1673) 360.
- Apáti Ádám erdélyi ítélőszéki jegyző (1738) 522.
- Apor István gróf (1702) 409.
- Aranyasi László (1600) 274.
- Arnold mester (1264) 1.
- Arslán budai zsidó (1571) 244.
- török zsidó (1551) 244.
- Ascarelly Tranquillus Ráfael római zsidó (1760) 535.
- Ascher, másként Kaschariel bécsújhelyi zsidó (1485) 66.
- Askanás vagy Kis Lázár nagykarolyi zsidó (1740) 530., 531.
- Asser zsidó (1602) 278., 279. — ifjabb (1614) 307.
- Aszaf török zsidó (1551) 244.
- asztalos (1735) 513.
- Asztalos Mihály nagykarolyi lakos (1740) 533.
- Atala török zsidó (1580) 244.
- Auer Jakab pozsonyi belső tanácsos (1603) 281.
- Ásmel (Azél) pozsonyi zsidó (1450) 46. — (1451) 48. — (1452) 49.
- Ábrahám zsidó (1686) 373. — Köphlein veje (1446) 43.
- bécsi zsidó (1616) 310.
- bécsújhelyi zsidó és neje, néhai Plumlein (1497) 77., 79.
- budai zsidó (1581) 265. — (1619) 317.
- marburgi zsidó fia Lebel bécsújhelyi zsidó (1471) 83.
- nagyszombati zsidó (1494) 74. — (1522) 148. — (1537) 215.
- sasvári zsidó (1716) 426.
- török zsidó (1550) 244.
- Ádám zsidó (1726) 477.
- Dávid sasvári zsidó (1716) 426. — (1717) 439.
- Izsák és József nagykarolyi zsidók (1723) 456.
- Izsák nagykarolyi zsidó és fia Izsák (1740) 533.
- Jakab szentlei zsidó (1716) 426.
- Jónás nagykarolyi zsidó, Ádám Lebel veje (1740) 533.

- Abrahám József** gyulafehérvári zsidó (1735) 515
 — **Márkus zsidó** (1726) 477.
 — **Mózes nagykirályi zsidó** (1740) 533.
 — **Náthán gyulafehérvári zsidó** (1735) 515.
 — **Salamon zsidó** (1646) 331., nagykirályi zsidó (1740) 533.
 — **Zakariás gyulafehérvári zsidó** (1735) 515. — (1738) 522.
Ács Miklós (1725) 465/b.
Ádám Lebel nagykirályi zsidó és fia Ádám (1740) 533. — **Veje 1. Ábrahám Jónás.**
 — **Salamon zsidó** (1726) 477.
 — **Sámuel zsidó rabbi** (1726) 477.
Aron lengyel zsidó (1730) 492.
 — **pozsonyi zsidó** (1463) 60.
 — **Lebel nagykirályi zsidó** (1740) 533.
Baba Rifka zsidónő (1738) 522. — (1739) 528.
Badda Gábor (1724) 462. — (1734) 503., 509. — (1735) 513. — (1736) 517.
 — **Károly** (1725) 467.
Bagody Péter (1520) 156.
Balázs (1604) 285.
 — **váci püspök** (1559) 252.
Ballingh János (1636) 324.
Balogh Erzsébet 1. Kádár István.
Balomiran Juon gyulafehérvári lakos neje: Jene Marinca (1739) 528.
Barbély Jeremiás (1619) 317.
Barkovits Herzi József zsidó (1727) 479.
Barkóczy csn. (1699) 402. — **Krisztina grófnő** (1723) 453. — (1724) 459.
Barthakovith Péter (1605) 388.
Baruch zsidó (1552) 245. — (1561) 258.
 — **Salamon zsidó** (1726) 477.
Batthany csn. (1554) 246.
 — **Benedek budai várnagy** (1518) 132. — **kir. kincstárnok** (1520) 135., 156.
 — **Eleonóra 1. Esterházy László.**
 — **Ferenc** (1559) 253. — (1690) 380.
Bazini és Szentgyörgyi grófok (1519) 133. — (1529) 180., 181., 183.
 — **Farkas gróf** (1523) 149., 152.
 — **Ferenc gróf** (1518) 130. — (1522) 146.
 — **Péter gróf** (1506) 107.
 — **Simon gróf** (1487) 67.
 — **Tamás gróf kir. tárnokmester** (1382) 7., 8.
Bálint (1500) 92.
 — **diák** (1619) 317.
Bánffy György gróf (1702) 409.
 — **István János** (1554) 246.
Bánhorváti Ferenc gyulafehérvári esküdt (1738) 522.
Bányai István gyulafehérvári esküdt (1739) 528.
Báreh Ruben nagykirályi zsidó (1740) 533.
Báthory csn. (1559) 251. — **András** (1529) 186.
 — **István nádor és temesi főispán** (1522) 141. — **kir. helytartó** (1529) 180. — **esküvője** (1523) 150.
 — **lengyel király** (1576) 264.
 — **Péter** (1724) 462.
Beczai Mátyás győri lakos (1681) 359.
Behem Bernát kamaragróf (1525) 159., 161. 162.
 — **Jakab trencsényi zsidó** (1522) 145.
Bencsik csn. (1717) 439.
Benedek kremsieri zsidó (1603) 281.
 — **prépost** (1264) 1.
Benes strázsnicai zsidó (1521) 139.
Beniam Ábrahám gyulafehérvári zsidó (1735) 515.
Beniczky csn. (1717) 446.
Benjamin Ábrahám nagykirályi zsidó (1740) 530.
 — **Dávid gyulafehérvári zsidó** (1735) 515. — (1738) 522. — (1739) 528.
 — **Mózes szenci zsidó** (1716) 426.
Berancko (Petrowitz) Izidor (1525) 158.
Berzéthe (Monostori) Miklós mester és neje: Anna, Jakab pozsonyi városbíró lánya (1382) 7. — (1397) 9. 10., 11.
Bertalan herceg (1514) 126.
 — **borsmonostori apát** (1446) 43.
 — **nagyszombati szűcs** (1541) 232.
Bertalanffy György nagyszombati ügyész (1727) 483.
Besicet Vid vöröskői officialis (1507) 109.
Bethlen Gábor erdélyi fejedelem (1623) 319. — **néhai** (1713) 414.
 — **József gróf, mármarosai főispán** (1730) 492.
 — **Miklós gróf** (1702) 409.
Betlehem Izsák Benedek zsidó (1683) 370.
Bihari Márton gyulafehérvári polgár neje: Gergely Katalin (1739) 528.
Binder soproni polgár (1605) 287.
Biró István gyulafehérvári főbíró (1738) 522.
Birsko Lőrincz pozsonyi polgár és kalaposmester (1603) 282., 283. — **özvegye** (1612) 304.
Bitto Gergely (1717) 432.
Blahó György és fia András, dejteli jobbgyok (1539) 224.

- Blasatovicz** Lukács
spácai jobbágy (1539)
224.
- Bocskay** István erdélyi
fejedelem (1605) 287.,
288.
- Bocz** Dániel nagyszom-
bati városbíró (1642)
328.
- Bodó** Ferenc (1525) 162.
— Gergely budal vár-
nagy (1451) 48.
- Bodrogi** Antal (1560) 257.
- Boldizsár** pozsonyi ke-
reskedősegéd (1612)
298.
- bolgárok** (1735) 514.
- Bonaventura** Jakab po-
zsonyi polgár (1397)
9. — pozsonyi zsidó-
bíró (1397) 11.
- Bonfini** történetíró (1715)
420. — (1717) 433., 439.
- boros** zsidó (1660) 349. —
(1661) 351.
- Borostánkői** Iván gróf
(1368) 3.
- Bors** Tamás erdélyi
kancelláriai jegyző
(1738) 528.
- Boskovics** György kama-
rai főszámvevő (1728)
490.
- Bradda** Gábor (1734) 503.
- Brandenburgi** György
örgróf (1525) 162.
- Brán** Illés gyulafehérvá-
ri városjegyző (1724)
464.
- Broderics** csn. (1529) 186.
- Broqnyan** János (1717)
438.
- Budai** Kis Jakab zsidó
deák és veje: Márton
deák (1671) 358.
- Burckhartné** férje. po-
zsonyi polgár (1494)
73.
- Carpzovius** jogtudós
(1717) 433.
- Chaim** lisztkai zsidó
(1647) 333.
— oláh zsidó (1739) 528.
- Chaunspies** András dé-
vényi lakos és neje
Ilona (1418) 16.
- cihányok** (1725) 469.
- Ciko** kir. tárnokmester
(1405) 2.
- Cogniana** Antal pozsonyi
polgár (1664) 355.
- Corcos** Benjámin római
zsidó, nővére: Olim-
pia és unokaöccsei:
Ascarelly Tranquillus
Ráfáel és Corcos
Tranquillus (1760)
535.
- Creith** Ferenc kassai
mészáros (1728) 490.
- Cuspinian** (1514) 125.
- csaplárosok** (1645) 330.
- csavargók** (1725) 469.
- Csák** bán (1264) 1.
- Csáky** Gábor (1511) 115,
— Krisztina (1734) 506.
- cseh** katonák (1514) 126.
- csehek** (1507) 110. —
(1605) 288.
- Csehi** János szilincsi
jobbágy (1716) 424.
- Csernátonyi** győri kano-
nok (1675) 359.
- Csepfel** Antal nagykáro-
lyi lakos (1740) 533.
- Csiszár** István nagykáro-
lyi lakos (1740) 533.
- Csitkovics** János tiszt-
tartó (1716) 422.
- csizmazia** (1724) 460.
- csornai** prépost kasznár-
ja (1724) 460.
- Csosala** kőműves (1724)
462.
- Czech** Jakab idősb,
nagyszombati zsidó
(1507) 109.
- Czeraczky** János (1694)
392.
- Cziba** csn. (1724) 460.
- Czigány** Gábor (1724)
462.
- Czibalmos** Gergely
győri lakos (1681) 359.
— János győri lakos
(1675) 359.
- Czirják** Demeter nagy-
kőrösi főbíró (1654)
345.
- Czobor** csn. (1534) 208.
— grófnő (1716) 426.
— (1717) 439.
- Danyai** csn. (1728) 485.
- Darabos** Gergely (1560)
257.
- Dauher** István pozsonyi
polgár (1436) 32.
- Dániel** neusedltzi zsidó
fia Nissam bécsújhe-
lyi zsidó (1497) 87.
- Dávid** zsidó (1487) 67.
— idősb. budai zsidó
(1619) 317.
— pozsonyi zsidó (1506)
107. — (1507) 108.
— török zsidó (1551) 244.
— Izsák gyulafehérvári
zsidó (1735) 515. —
(1738) 522.
— József gyulafehérvári
zsidó (1735) 515.
— Sechsel zsidó fia Áb-
rahám bécsújhe-
lyi zsidó (1497) 77.
- Deák** Mihály (1602)
277—9. — (1604) 286.
— Pál (szombathelyi)
(1602) 277. — (1604)
285. — (tapolcai)
(1604) 286.
- Deák** András szádvári
tisztartó (1647) 333.
- Debreczeni** Tamás prae-
fectus (1633) 322/b.
- Dejtel** István jókői offi-
cialis (1539) 224.
- Deli** Jahja budai zsidó
(1573) 244.
- Demeter** ispán (1264) 1.
- De Tige** gróf (1728) 489.
- Deutsch** budai zsidó
(1725) 467.
— Salamon zsidó, csá-
szári fizetőmester
(1724) 459.
- Devis** Berkovics duklai
zsidó (1692) 383.
- Diemer** Erzsébet pozso-
nyi polgárnő (1539)
223. — (1540) 230.
231. — (1541) 233.
- Dienessy** Tamás (1511)
118.
- Ditrichstein** herceg
(1716) 426.
- Dobra** (de Zalatna) Pé-
ter erdélyi kir. fő-
ispán (1738) 522. —
(1739) 528.
— Zsófia I. Tokaji Ist-
ván.
- Domaniszky** János (1697)
400.
- Domonkos** mester (1264)
1.
- Dornick** Simon pozsonyi
polgár (1509) 113.

- Döczy Ferenc* (1511) 118.
Draskovics Orsik (1724) 460.
Drescher Péter soproni polgár (1427) 22.
Dressidler János (1420) 17.
Dubick András pozsonyi polgár (1526) 169.
Dubniczay János (1622) 318.
Dubniczky (Nemeskocsóci) István (1694) 392.
Dulovics Berko zsidó (1726) 476. — (1727) 482. — (1728) 490. — (1737) 521. — neje: *Jezkovics Anna* (1737) 521.
Dus János nagykőrösi lakos (1654) 345.
Dzsemsid török zsidó (1551) 244.
- Eber Gáspár* bécsújhelyi városbíró (1441) 37.
Ebersdorf Albert és *Reinprecht* (1454) 52.
 — *Zsigmond* soproni városkapitány (1442) 40.
Egyed mester (1264) 1.
 — nagyszombati asztalos (1543) 238. — nagyszombati polgár (1542) 235.
 — *vasvári prépost* (1405) 2.
Eiban Lőrinc soproni polgár és neje: *Dorotya* (1427) 22.
Eisenpeck Márton pozsonyi polgár (1526) 169.
Eisenreich Sebestyén pozsonyi városkapitány (1526) 167.
Eitlpöss Farkas ebenfurti polgár (1474) 153.
Ekecsináló Demeter (1725) 470.
Ekerle János nikolsburgi polgár (1530) 196.
Elachan Hatschl soproni zsidó és neje: *Channa* (1497) 83.
Elekes Ferenc erdélyi kancelláriai jegyző (1738) 528.
Engelprecht hainburgi polgár (1407) 14.
- Engelprecht Lipót* soproni polgár és neje: *Zsuzsanna* (1422) — 19. — (1426) 21.
Eppich Ambrus pozsonyi polgár és kalaposmester (1606) 290. (1607) 291. — (1611) 293. — özvegye: *Anna* (1614) 305.
Erdődy József (1716) 424.
Erhard (1605) 287.
Ernst Konrád soproni városjegyző (1426) 21. — (1427) 22. — (1428) 24. — (1442) 40. — (1446) 43.
Ernst János zolyomi főispán (1471) 62.
erzsénygyártó (1604) 285.
Erzsébet királyné, Nagy Lajos király neje (1382) 7. — *Albert* király özvegye (1447) 44. — (1452) 50.
Esterházy herceg (1724) 458.
 — *Antal* (1724) 458.
 — *László gróf* (1649) 335/b., 336. — (1651) 337., 338. — (1652) 340. — özvegye: *Battahany Eleonóra* (1652) 342. — (1653) 344. — fiaik: *Pál* és *Ferenc* (1652) 342.
 — *Miklós herceg* soproni főispán (1716) 422.
 — *Pál gróf* (1653) 344. — nádorispán (1694) 392. — (1700) 403.
Everlein soproni zsidó I. *Izsák* fiai.
Ewez Matkos (1605) 287.
Eysforth pozsonyi pénzverdei inspektor (1675) 363.
Éliás Dávid nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Fabris János* soproni alkalmazott (1760) 535.
Faitl Mózes oroszvári zsidó (1676) 364.
Farkas nagyszombati zsidó (1539) 227.
 — *György* (1703) 410.
 — *István* (1724) 459.
- Farkas Izsák* nagykárolyi zsidó (1740) 533.
 — *Mihály* nagykárolyi zsidó (1740) 533.
Fábián főnyi zsidó (1726) 476. — (1727) 482. — (1728) 487. — özvegye (1738) 526.
Fälles Mihály soproni polgár és kalaposmester (1617) 314.
Feckisch I. Pogusch.
Fekete Ferenc (1726) 477. — (1740) 530., 531.
 — *Izsák* budai zsidó (1619) 317.
 — *János* soproni polgár (1602) 277—9. — (1604) 285—6. — (1605) 287.
 — *Mandel* pozsonyi zsidó (1509) 113. — lánya: *Melamen, Jane* budai zsidó özvegye (1511) 115.
Felber György soproni polgár (1548) 243.
Ferdinánd osztrák főherceg (1523) 153., 154. — magyar király (1527) 172. — — (1528) 173., 177. — (1529) 181—5., 187. — (1530) 191. — (1531) 198. — (1533) 204., 205. — (1539) 218., 219. — néhai (1619) 318. (1716) 423. — (1717) 433., 439. — — (1727) 483.
 — II. magyar király néhai (1642) 328.
 — hadi biztosai (1531) 198.
Ferenc (1605) 287.
 — budai Nagyboldogasszony templom plébánosa (1440) 35.
 — pozsonyi kövező (1512) 121.
Ferenczffy Lőrinc kir. udvari titkár (1616) 313.
Festő Izsák zsidó (1724) 461., 462.
Feyertag Joachim pozsonyi polgár (1618) 315.

- Feysch* soproni zsidó (1420) 17. — (1422) 19. — (1423) 20. — (1427) 23. — neje: Mirl (1423) 20.
- Fides* Mihály (1616) 316.
- Finck* Péter bécsújhelyi polgár (1497) 77., 78.
- Fischer* György pozsonyi polgár és kalapos (1537) 169.
- János pozsonyi polgár (1563) 259.
- Mihály pozsonyi polgár (1521) 138.
- Fiweck* János bécsújhelyi polgár és varga, neje: Erzsébet (1497) 77., 78. — lányuk: Ágnes I. Prauneis Benedek.
- Fleischacker* Gáspár soproni polgár (1442) 40.
- György kismartoni városbíró (1434) 31.
- Flins* Miklós pozsonyi városbíró (1450) 46. — pozsonyi polgár (1453) 51.
- Föltzer* Márton pozsonyi polgár és posztónyiró (1526) 169.
- Fodor* nagyszombati zsidó (1539) 227.
- Petrika (1738) 522.
- Foghagymás* József nagyszombati zsidó (1539) 227.
- fogott* bírák (1500) 89.
- Forgách* gróf (1724) 460.
- Forster* csn. (1697) 398.
- Farkas pozsonyi városbíró (1501) 93. — (1507) 108. — (1523) 152.
- János pozsonyi polgár (1512) 121. — (1514) 124. — (1515) 127.
- Fóli* nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Fölleck* Jakab kismartoni tisztartó (1642) 329. — (1647) 332.
- Fragner* Lénárd kismartoni polgár (1436) 33.
- Fraknoi* János gróf (1438) 34.
- Fraknoi* Pál gróf özvegye: Anna (1438) 34. — (1440) 36.
- francia* király (1538) 217.
- Francisci* Tamás (1559) 252.
- Frangepán* Ferenc kalocsai érsek (1529) 186.
- Frank* Izsák gyulafehérvári zsidó (1738) 522. — (1739) 528.
- szücs nagykarolyi lakos (1740) 533.
- Freyman* zsidó I. Jekel zsidó.
- Fridel* hainburgi zsidó (1377) 5. — (1382) 7.
- Frigyes* lignitzi herceg (1514) 126.
- IV. német király (1441) 39. — (1446) 43.
- Fritz* fürdősné, soproni polgárnő (1509) 112. — nagyszombati polgár (1522) 148.
- Fronth* Ádám regéci és sárospataki uradalmak igazgatója (1730) 496. — (1731) 499., 502.
- Froschauer* pozsonyi polgár és kalapos (1533) 203.
- Fuggerek* (1525) 126.
- ügyvivője I. Zerschwam János.
- Fulczich* Márton kismartoni polgár (1431) 25.
- Gabalicz* János spácai jobbágy (1716) 425.
- Gailhaimer* Jakab bécsújhelyi polgár (1497) 77., 78.
- Gailsam* pozsonyi polgár (1453) 51.
- Gallik* Mátyás vágújhelyi harmincados (1694) 392.
- Garai* László macsói bán (1433) 29.
- Miklós nádorispán (1405) 2.
- Garel* pozsonyi zsidó (1494) 73. — (1496) 76. — (1506) 107. — (1508) 111.
- Garsia* oroszvári cseléd (1716) 429.
- Gartner* Kristóf soproni polgár (1557) 248., 249.
- Gazovicz* Miklós harangfalvi jobbágy (1716) 424.
- Gáspár* volt nagyszombati polgár (1490) 69. — Sándor ügyvéd (1740) 530., 531.
- Gänsl* zsidó (1564) 260. — zsidónő (1566) 261. — (1571) 262.
- Gebhart* Farkas pozsonyi polgár (1458) 55.
- Genigler* István (1440) 35.
- Gerber* Farkas kismartoni tanácsos (1504) 99.
- Gerendy* Miklós erdélyi püspök (1539) 225.
- Gergely* Katalin I. Bihari Márton.
- gerim* (prozelyták) (1530) 190.
- Gerstl* zsidó (1500) 89. — (1603) 282., 283. — (1629) 321.
- kismartoni zsidó és neje: Refka (1523) 153.
- schweiburgi zsidó (1607) 291. — (1611) 293., 294.
- soproni zsidó (1497) 79.
- Gesellin* hainburgi zsidó (1377) 5.
- Ghillány* István (1716) 424., 425.
- Gidófalvi* István erdélyi táblabíró (1700) 406.
- Glaser* Simon veje Simon nagyszombati zsidó (1539) 227.
- Gloch* János trencsényi vár gondnoka (1513) 122.
- Gnäser* János soproni polgár özvegye: Erzsébet (1566) 261.
- Goldner* Zsigmond pozsonyi polgár (1521) 135. — (1529) 179.
- Góri* Gábor (1720) 450.
- Göczl* Zakariás pozsonyi városbíró (1603) 280.

- Görög György** kereskedő (1725) 470., nagykárolyi lakos (1740) 533.
- görögök** (1680) 367. — (1696) 395. — (1697) 399. — (1700) 404. — (1702) 409. — I. még Orbonás János.
- Grabner András** (1479) 154.
- Graisel** Farkas pozsonyi polgár és kömüves (1526) 169.
- Grasperger** Winter (1368) 3.
- Grefenbergi** Kuncz bécsújhelyi polgár és ács (1441) 39.
- Gremperius** János (1514) 125.
- Greusser** Osvát kismartoni polgár (1436) 33.
- Gutmayr** Lőrinc pozsonyi polgár (1604) 284. — (1607) 291. — (1614) 305., 306.
- Gürsent** Pongrác soproni polgár (1471) 63.
- gyalogos** katona (1514) 126.
- gyerek-lányok** (1645) 330.
- Gyöngyösy** Gábor titkár (1723) 455.
- György** doktor, bécsújhelyi városbíró (1497) 78.
- pozsonyi aranyműves (1502) 96. — pozsonyi fuvaros (1529) 179.
- soproni polgár és mérszáros (1505) 102.
- Haan** Ignác néhai gyulafehérvári főbíró (1724) 464.
- Haberl** marcheggi zsidó (1628) 320.
- Ábrahám marcheggi zsidó (1600) 274., 275. — (1606) 290. — (1612) 298—303. — néhai (1614) 305.
- Hadigund** bécsújhelyi zsidó (1433) 28.
- Hag** Boldizsár hainburgi tisztartó (1504) 99.
- Haimer** István pozsonyi zsidóbíró (1521) 137.
- Haindl** pozsonyi zsidó (1502) 96. — (1505) 105. — (1508) 111. — (1514) 124. — (1526) 169.
- Musch pozsonyi zsidó (1526) 169.
- marcheggi és nikolsburgi zsidó I. Wölfel zsidónő.
- Hainrich** Péter pozsonyi polgár és kalapos (1509) 113. — (1529) 179.
- hajdúk** (1525) 162. — (1686) 373. — (1724) 462.
- Hana** schweiburgi zsidó (1612) 304.
- Hancz** György és Jankó kömüvesek (1735) 513.
- hannoveri** herceg (1724) 458.
- Hanusko** (1453) 51.
- Harber** Frigyes köszegi kapitány (1511) 119.
- Hardeck** János gróf (1525) 162.
- Harka** Péter soproni tanácsos (1404) 12. — (1405) 13.
- Harrádl** Péter soproni polgár neje Dorottya (1543) 237.
- Harsányi** János (1735) 515.
- Harun** török zsidó (1600 körül) 297.
- Hatschl** köszegi zsidó orvos és fia Muschl (1540) 228.
- Hatteur** Jakab pozsonyi zsidóbíró (1497) 80.
- Hauenraaner** Miklós (1377) 6.
- Haug** Márton pozsonyi polgár és varga (1526) 169.
- Havasallyi** Pál gyulafehérvári esküdt (1739) 528.
- Hazko** Jakab vágújhelyi prépost (1694) 392. — (1695) 394.
- Hayden** Lénárd bécsújhelyi városbíró (1427) 23.
- Hayl** Tamás pozsonyi polgár özvegye (1603) 280.
- Haymon** Péter kir. kamarás (1533) 204., 205.
- Hájim** török zsidó (1551) 244.
- Häck** János lichtenwörthi tisztartó (1474) 153.
- Hätschl** sopronnyéki zsidónő (1564) 260. — — (1571) 262.
- Heckel** Erhard kismartoni polgár (1431) 26.
- Hedvig** tescheni hercegnő (1507) 110. — Szapolyai István özvegye (1519) 133.
- Heflmair** András helyettes nagyszombati zsidóbíró (1523) 150. — nagyszombati polgár (1543) 238.
- Heilmair** András nagyszombati városbíró (1534) 210.
- Heinrich** Péter pozsonyi zsidóbíró (1525) 158.
- Helfreich** ezredes (1734) 507.
- Henchek** Pál spácai jobbágy (1716) 424., 425.
- Hendel** grazi származású pozsonyi zsidó (1445) 42.
- kismartoni zsidónő (1547) 241.
- Henella** nikolsburgi zsidónő (1723) 454.
- Henigman** József pozsonyi polgár (1604) 284.
- Henrik** fia János (1294) 2.
- fia Miklós nádorispán és soproni ispán (1276) 2.
- fia Miklós nádorispán fia Miklós (1309) 2.
- Hennel** András mosoni főesperes (1503) 98.
- Herber** Mátyás pozsonyi polgár (1494) 73.
- Herendi** Miklós kir. helytartó (1511) 116.
- Herfurter** Lénárd bécsújhelyi polgár (1497) 81. — (1498) 84. — neje Katalin (1498) 84.
- Heriban** András harangfalvi jobbágy (1716) 424.

- Hermann** badeni örgróf, győri főkapitány (1682) 369.
- Herschel** pozsonyi zsidó szolgája **Lebel** zsidó (1716) 426.
- **Ábrahám** havasalföldi zsidó (1738) 522. — (1739) 528. — lánya: **Malka** (1739) 528.
- **Izsák** zsidó (1738) 522. (1739) 528. — neje: **Lazari Rebeka** (1739) 528.
- Hersko** Jahor zsidó (1726) 477.
- Herskovics** Jakab újfalu di zsidó (1737) 521.
- Hersl** nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- **Ábrahám** nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- **Jákel** nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- **Joll** nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- **Sámson** nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- **Sándor** nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Hersli** árendás zsidó (1724) 461., 462., 463. — (1725) 465/b. — (1726) 474., 475. 477. — (1727) 479., 480.
- **Eniás** zsidó (1726) 477.
- **Jakab** zsidó (1724) 460.
- Hertl** soproni polgár (1617) 314.
- Hetschel** bécsújhelyi zsidó (1434) 30. — (1441) 37.
- volt soproni zsidó (1528) 178.
- Heutter** Benedek (1697) 398.
- Hilscher** Kristóf pozsonyi polgármester (1675) 362., 363.
- Hirsch** bécsújhelyi zsidó (1461) 58. — (1497) 78., 80.
- kismartoni zsidó (1505) 101.
- lengyelországi **Bolkofból** való zsidó (1728) 489.
- Hirsch** Euhranicz gyulafehérvári zsidó (1700) 406.
- **Izsák** győri zsidó (1710) 411. — (1715) 418. — (1716) 428.
- Hirschel** kőszegi zsidó (1504) 99.
- pozsonyi zsidó (1526) 169.
- zistersdorfi zsidó özvegye: **Lea**, gyermekeik: **Izsák**, **József**, **Merchel** és **Schmoll**, ez utóbbi **marc-heggi zsidó** és **Jafet**, kinek férje **József marc-heggi zsidó** (1523) 154.
- **Jakab** nagykárolyi zsidó (1723) 456.
- Hirschlin** bécsújhelyi zsidónő (1485) 68.
- Hodko** Péter nagy-szombati polgár (1542) 236.
- Hodza** Jakab budai zsidó (1573) 244.
- Hofer** Péter soproni polgár és droguista (1760) 535.
- Hoffman** Lénárd pozsonyi polgár özvegye: **Magdolna** l. **Piesch Tóbiás**.
- Hofinger** Pál pozsonyi polgár (1600) 274. — (1601) 276.
- Holzel** György kir. kamarás (1533) 204., 205.
- Holzer** György bécsújhelyi polgármester (1642) 329.
- Homonnay** Zsigmondné (1693) 385.
- Horváth** János győri lakos (1675) 359.
- **Miklós** győri lakos (1681) 359.
- **Pál** győri lakos (1681) 359.
- horvátok** (1647) 332.
- Hoschier** Márk zsidó (1601) 276.
- Hosszuthóti** György (1559) 252.
- hóhér** (1494) 74. — (1521) 138.
- Hrnczek** Kelemen királynői kamarás (1538) 217.
- Hueb** János (1525) 159.
- Hulik** Péter szillncsi jobbágy (1716) 424.
- Hunyadi** János kormányzó (1451) 48. — (1452) 49.
- **László** gróf (1717) 439.
- Huszár** János nagyszombati polgár (1619) 317.
- huszárok** (1525) 162.
- Husztí** csn. (1633) 322/b.
- Huzó** Imre nagyszombati polgármester (1694) 392.
- Iban** Mihály soproni polgármester (1514) 123.
- Ibn** Jáfet zsidó Kuvin (= Csepel), később Tolna amil-ja (1558) 244.
- Ibrahim** budai zsidó (1571) 244.
- török zsidó (1572) 244.
- Ichman** hainburgi zsidó (1377) 5.
- Icze** Mertl soproni vincellér (1605) 287.
- Ignáth** Simon (1724) 462.
- Illés** gyulafehérvári zsidó (1738) 522.
- **András** gyulafehérvári zsidó (1739) 528.
- **Hersl** nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- **Jachim** gyulafehérvári zsidó (1735) 515.
- Illésházy** Gáspár (1611) 296.
- Imre** kikeresztelkedett pozsonyi zsidó (1518) 131.
- Imsom** Keresztély kamarai főszámvevő-helyettes (1728) 490.
- Inger** János soproni polgár (1652) 341.
- Isakár** Mordocheus gyulafehérvári zsidó (1735) 515.
- Israelovics** Jakab homonnai zsidó (1693) 385.
- Isserlein** zsidó és fia **Trostel** (1350) 27.

- Isserlein* és neje: Sára, bécsújhelyi zsidó fia: Maisterlín kismartoni zsidó (1523) 153.
- brucki a/d Leitha zsidó és neje Toklein (1418) 16.
- budai zsidó (1436) 32.
- kismartoni zsidó (1504) 99.
- pozsonyi zsidó (1502) 95. — özvegye: Channa (1497) 80., 82.
- István* dejtői kovács (1523) 151.
- ifjabb király és neje (1264) 1.
- I. király (1715) 420.
- vasvári prépost (1373) 2.
- Izsák* budai zsidó (1571) 244.
- török zsidó (1571) 244.
- Kohén török zsidó (1580) 244.
- Izshák* nikebolui zsidó (1573) 244.
- Izmail* török zsidó (1550) 244.
- Izrail* budai zsidó (1573) 244.
- török zsidó (1571) 244.
- Ivachinus* mester (1264) 1.
- Izmael* basa (1663) 354.
- Izrael* zsidó (1588) 270.
- budai zsidó (1528) 177.
- Mózes zurányi zsidó (1676) 364.
- Wonet oroszvári zsidó (1676) 364.
- Izsák* budai zsidó lánya: Hindel, Muskat bécsújhelyi zsidó neje (1461) 58.
- fiai: Smerlein és Everlein soproni zsidók (1368) 3. — (1370) 4. — (1377) 6.
- grazi zsidó (1479) 154. — kinek fia Hirschel 1. ott.
- szabó, nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Izsák* nagyszombati zsidó (1522) 145., 148. — (1539) 227.
- nyitrai származású nagyszombati zsidó (1539) 227.
- pozsonyi zsidó (1503) 105.
- volt soproni zsidó (1528) 178.
- Ábrahám zsidó (1726) 477.
- Áron gyulafehérvári zsidó (1735) 515. — (1738) 522.
- Fülöp nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Hersl nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Jakab zsidó (1726) 473.
- József vágújhelyi zsidó (1695) 394.
- Márk és Mózes oroszvári zsidók (1676) 364.
- Simon nagykarolyi zsidó (1723) 456.
- Jabloniczky* János (1693) 387. — (1694) 392.
- Jager* János (1724) 462.
- Jahja* budai zsidó (1572) 244.
- török zsidó (1573) 244.
- Juzsa Kevekeszi budai zsidó (1573) 244.
- Jakab* mester (1264) 1.
- zsidó (1727) 479.
- bazini zsidó (1523) 152. — megégetve (1530) 191. — fia Ábrahám (1530) 191.
- bécsújhelyi zsidó (1433) 28.
- budai zsidó (1436) 32. — (1505) 102. — veje, Muschel radkersburgi származású pozsonyi zsidó (1447) 45.
- budai zsidó (1573) 244. — (1660) 350. — (1661) 352.
- lakatos, soproni polgár özvegye: Katalin, Pranger János soproni polgár lánya (1514) 123.
- Jakab* magyarbródi zsidó, vágújhelyi vámos (1677) 365.
- nagyszombati zsidó Oroszlán zsidó veje (1506) 106. — (1507) 109. — (1522) 148. — (1523) 149. — (1534) 206. — (1539) 224., 227. — nagyszombati zsidóbíró (1506) 106.
- nikolsburgi zsidó (1530) 193.
- pozsonyi városbíró fia: néhai Nikus (1382) 7. — lánya: Anna I. Berzéthe Miklós, nővérének fiai: Nikus és Pertel (1382) 7.
- pozsonyi zsidó (1451) 48.
- török zsidó (1550) 244.
- ungvári árendás zsidó (1727) 480.
- vasvárl kanonok (1405) 2.
- zsidó veje, Ábrahám nagyszombati zsidó (1539) 227.
- Áron possilbergi zsidó (1727) 483.
- Lámpl zsidó, Schalam zsidó fivére (1474) 153.
- Simon nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Jaklin* Balázs nyitrai püspök (1693) 387., 388. — (1695) 392.
- Jakovits* János pozsonyi polgár (1614) 306.
- Jambrikovicz* Mátvás ügyvéd (1694) 392.
- Jane* budai zsidó özvegye, Melamen, Fekete Mandel pozsonyi zsidó lánva (1511) 115.
- Jankó* (1500) 92.
- Jaszif* budai zsidó (1571) 244.
- török zsidó (1571) 244.
- javas* asszony (1534) 208.
- Jákob* nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Hersl nagykarolyi zsidóbíró (1740) 533.
- Simri nagykarolyi zsidó (1740) 533.

- János** galgóci és temetvényi udvarbíró (1490) 69.
- királyi orvos (1264) 1.
- magyar király (1529) 186.
- XXII. pápa (1405) 2.
- pozsonyi kapuőr (1509) 113.
- soproni festő (1528) 178.
- soproni polgár (1604) 286.
- szakács, pozsonyi polgár (1526) 169.
- váradi püspök (1488) 68.
- Jäger** Kristóf soproni polgár (1541) 234.
- Jekel** klosterneuburgi zsidó fia Muskat bécsújhelyi zsidó, neje: Hindel, Izsák budai zsidó lánya, kinek fia: Freyman zsidó, kinek neje: Sára (1461) 58.
- soproni zsidó (1405) 13. — (1427) 23.
- Jekutiel** Ábrahám gyulafehérvári zsidó és neje: Gittela (1739) 528.
- Jelik** Salamon nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Jemiczer** Lénárd bécsújhelyi polgár (1471) 61.
- Jene** Marinka I. Balomiran Juon.
- Jeruhin** József nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Jeszenszky** István kamarai tanácsos (1724) 458.
- Jesztrabszky** csn. (1726) 474.
- Jezkovic** Anna I. Dulovic Berko.
- Joachim** Dávid gyulafehérvári zsidó (1738) 522. — (1739) 528.
- Keresztély soproni polgár (1528) 175., 178.
- jobbágy** (1458) 56. — 1. még Binóc, Dejte, Felső Dubova, Harangfalva, Jeslovec, Jókő, Kisberesztovány, Sasvár, Spáca, Szántó, Szilinc.
- Jobst** János pozsonyi polgár (1603) 282.
- Jorger** gróf (1734) 507.
- Josa** Mihály (1727) 479.
- Josephovic** Nagy Lázár nagykárolyi zsidó (1728) 490. — (1736) 517., 518. — (1738) 524., 525. — (1740) 530—3.
- Josman** bécsújhelyi zsidó előljáró, Köphlein zsidó veje (1471) 61.
- Jónás** marcheggi zsidó (1604) 284.
- nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Ádám zsidóbíró, Jassak és Kálmán oroszvári zsidók (1676) 364.
- Izsák zsidó (1738) 522.
- Lázár nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Józsa** budai zsidó (1457) 54.
- budai származású nagyszombati zsidó (1539) 227.
- József** zsidó (1664) 355. — (1686) 373.
- bécsújhelyi zsidó (1434) 31. — Köphlein zsidó veje (1446) 43.
- bécsújhelyi zsidó, Smerlein fia I. ott (1484) 65. — (1497) 80., 82.
- budai zsidó (1710) 412.
- kismartoni zsidó (1541) 234. — (1547) 241. — (1649) 335/a.
- marcheggi zsidó és neje: Jafet (1523) 154.
- nagyszombati zsidó (1507) 110.
- páli zsidó (1724) 460.
- rimanovai zsidó (1629) 322/a.
- Jakel szabó, nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Juda** bécsújhelyi zsidó és neje: Jochafat, Liebhart Samuel bécsújhelyi zsidó lánya (1485) 66.
- gyulafehérvári zsidó (1738) 522. — (1739) 528.
- pozsonyi származású bécsújhelyi zsidó (1454) 52. — özvegye: Ruchanna, lányai: Eszter és Jachant (1471) 52. — fia: Kaim, kinek fiai: Aram és Simon mester (1497) 52.
- Judás** György spácai jobbágy (1716) 424.
- Jakab nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Mózes gyulafehérvári zsidó (1735) 515. — (1739) 528.
- Julianna** (1699) 402.
- Jurischitz** Miklós (1540) 228.
- Jusza** budai zsidó (1572) 244.
- török zsidó (1573) 244.
- Abraim török zsidó (1573) 244.
- Jüdl** bécsújhelyi zsidó (1499) 87. — (1523) 153.
- kismartoni zsidó (1547) 242. — (1557) 250.
- Kaim** marcheggi zsidó (1563) 259.
- pozsonyi zsidó (1574) 263.
- Hersl nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Juda bécsújhelyi zsidó (1497) 83.
- Kaines** Izsák zsidó (1723) 454.
- Kalbo** Ábrahám gyulafehérvári zsidó (1700) 406.
- Kaleman** bin Asir zsidó, Tolna amil-ja (1559) 244.
- Kalmár** András győri polgár (1505) 103.
- Kancelir** János (1500) 92.

- Kanizsai család** (1410) 15.
 — Imre gróf (1431) 25.
 — László gróf (1431) 25.
 — (1433) 28.
Kapi János (1462) 59.
Kapronczai Imre komáromi polgár (1581) 265.
Kara török zsidó (1573) 244.
 — Musza budai zsidó (1573) 244.
Karakas-oglu budai zsidó (1571) 244.
Karel pozsonyi zsidó (1502) 95.
Karner Ádám soproni polgár és szibárus (1646) 331.
 — György soproni polgár (1557) 250.
 — Tamás soproni polgár (1557) 250.
Kaschauer Mihály soproni polgár neje: Katalin (1652) 341.
Kastel István erdélyi ítélőszéki jegyző (1738) 522., 528.
Kastner Lénárd bécsújhegyi polgármester (1427) 23. — (1433) 28.
katonák (1664) 355.
Kauntz András Domonkos gróf (1693) 386—8. — (1694) 389., 390., 392. — (1715) 420.
 — Ulrik Miksa gróf (1715) 420. — (1716) 426. 430. — (1717) 439.
Kazó István győri püspöki helynök (1690) 380. — vasvári főesperes (1697) 396., 397.
Kádár István (1724) 462. — neje: Balogh Erzsébet (1738) 522.
Káldi Ferenc magyar-keresztúri bíró (1724) 460.
Kálmán király (1715) 420.
 — lengyel zsidó (1730) 492.
 — tatal származású pozsonyi zsidó (1527) 167.
- Kálmán Ábrahám zsidó** (1726) 477.
 — Márton szilincsi jobbágy (1716) 424.
Kálnoky Sámuel (1697) 398.
Kápolnay Mihály (1534) 208.
Károly III. király (1713) 414. — (1716) 421., 426. — (1739) 528.
Károlyi grófnő (1717) 431.
 — András szántói jobbágy és fia: Koszti (1725) 470.
 — Ferenc gróf (1728) 485. — (1731) 498. — (1734) 504., 505., 510.
 — Sándor gróf (1722) 451. (1723) 456. — (1725) 470. — (1726) 474. — (1728) 486., 490. — (1731) 497., 498., 500. — (1736) 517., 518. — (1738) 523., 524. — (1740) 529, 532.
 — uradalom (1724) 461.
Kecskés János Sopron megyei szolgabíró (1724) 460.
Kelemen András (1694) 392.
 — Balázs nagykőrösi lakos (1639) 327.
Kelko csn. (1694) 390.
Keny Mózes gyulafehérvári zsidó (1700) 406.
Kepler (Sulevici) János (1444) 41.
Kereskényi Jónás praefectus (1717) 431.
keresztések (1514) 126.
Keresztély soproni polgár (1528) 178.
Kerékgyártó Salamon (1724) 462. — (1726) 477.
Kerpics Ferenc soproni külső tanácsos (1716) 422.
Kersnerits János kismartoni udvarbíró (1658) 347.
Kertész János (1725) 465/b.
 — Károly (1725) 465/b.
Kessman Jobst pozsonyi polgár (1494) 73.
- Ketzel zsidó fia: Márkus** lundenburgi zsidó (1716) 426., 430. — (1717) 439., 444., 445.
 — fia Jakab sasvári zsidó (1716) 426.
Kéry Ferenc gróf (1697) 400.
Kielmanberg néhai ezredes (1684) 372.
kincstári igazgató (1717) 441.
Király István nagykárolyi szakács (1740) 533.
királyi apród l. Koszka Szaniszló
 — biztosok (1527) 172.
 — ember (1519) 134. — (1525) 157.
 — főpalotamester l. Podmaniczky János.
 — helytartó l. Báthory István, Herendi Miklós, Thurzó Elek.
 — ítélőtáblai jegyző l. Petok János.
 — kamarás (1517) 129. — l. még Haymon Péter, Holzel György.
 — kancellár (1694) 390.
 — káplánok (1264) 1.
 — kincstartó (1494) 73. — (1509) 113. — l. még Batthany Benedek, pécsi püspök, Telegdi István, Thurzó Elek.
 — orvos l. János.
 — személynökhelyettes l. Maholány János, Simonchicz Horváth János.
 — szolga l. Stantzel.
 — tanácsos l. Sibrik Osvát, Szerencsés Imre.
 — tárnokmester (1404) 12. — (1410) 15. — l. még Bazini és Szentgyörgyi Tamás, Ciko, Ráskai Balázs, Thurzó Elek.
 — udvari titkár l. Ferenczffy Lőrinc.
 — udvarmester l. Korlátó Péter.
királyi bohóc (1264) 1.
 — kamarás l. Hrnček Kelemen.
 — titkár l. Miklós.

- királynői vadászmeister* (1526) 169.
- Kirschner Illés* oroszvári zsidó (1676) 364.
- Kis Ferenc* erdélyi ítélőszéki jegyző (1738) 528.
- *Jakab pesti zsidó diák* (1654) 345.
- *Lázár András nagykárolyi zsidó* (1740) 533.
- *Mózes nagykárolyi zsidó* (1740) 533.
- Kisan nagymartoni zsidó és neje: Hendl* (1438) 34.
- Kladiwa István* kisbeszertoványi jobbágy (1716) 424.
- Klee Márton* (1525) 158.
- Klein Jakob* pozsonyi zsidó (1525) 158.
- Klobusiczky Ferenc* (1693) 385.
- Klompár Ilona* l. Lakatos Dávid.
- Knitl János* pozsonyi polgár és harisnyakötő (1618) 315.
- Knoblauch bécsújhelyi zsidó* (1461) 58. — *fla József bécsújhelyi zsidó* (1497) 79.
- *József trencséni zsidó* (1522) 145.
- Koberstain Ottó* bécsújhelyi polgár (1471) 61.
- Kochaim* pozsonyi polgár (1453) 51.
- Kochanovszky Ádám* (1715) 419.
- Kohen Illés* erdélyi zsidó esküdt (1713) 414.
- *Mózes erdélyi zsidóbíró* (1713) 414.
- *Sámson gyulafehérvári zsidó* (1735) 515.
- Kolar Mihály* jókői jobbágy (1542) 238.
- Kolbenhofer Miklós* soproni polgár neje: Erzsébet (1543) 237.
- koldusok* (1725) 469.
- Koler János* pozsonyi kamarai jegyző (1531) 197.
- Kollman Chaim* lengyelországi Bolkoftól való zsidó (1728) 489.
- Kollner Frigyes* néhai bécsújhelyi polgár (1500) 90.
- Kollonits Lipót* bécsújhelyi püspök (1675) 362., 363.
- Kolostormögötti Miklós* soproni polgármester és neje: Margit (1405) 13.
- Kopasz Sámuel* Ádám nagykárolyi zsidó és fia: Ádám (1740) 533.
- Korlátkői* (Bucányi) Péter kir. udvarmester és komáromi főispán (1522) 143.
- Kornis Zsigmond* erdélyi kormányzó (1720) 449.
- Kormmess Henrik* bécsújhelyi polgár (1463) 60.
- Kos Pál* nagyszombati polgár (1436) 32.
- Kossnyach András* harangfalvi jobbágy (1716) 424.
- Koszka Szaniszló* kir. apród (1511) 118.
- Kovaczovich Jakab* dejteli jobbágy (1539) 224.
- kovács* (1734) 509.
- Kovács Szigel* Lőrinc (1726) 477.
- Kögl Farkas* pozsonyi polgár (1563) 259.
- Köleséri Sámuel* (1720) 449.
- Köphlein* soproni zsidó (1427) 22. — (1428) 24. — (1441) 39. — bécsújhelyi zsidó (1442) 40. — (1446) 43. — néhai (1459) 57. — vejei I. Ábrahám, Josman József, Mair, Nacham.
- Köppich Ábrahám*, Jakab és Mózes zsidók (1715) 417.
- Körbler Jakab* pozsonyi zsidóbíró (1518) 130.
- Kösze török zsidó* (1572) 244.
- Kömüves Janki, József és Palko* (1724) 462.
- kömüvesek* (1724) 461. — (1727) 478. — (1734) 509. — (1735) 513. — l. még Csosala, Német.
- Kramer András* bécsújhelyi város- és zsidóbíró (1471) 63.
- *Gáspár ebenfurti polgár* (1474) 153.
- *Ulrik pozsonyi fuvaros* (1529) 179.
- Kraus Péter* pozsonyi zsidóbíró (1451) 48.
- Králik holcisi zsidó* fla (1534) 208—11. — (1535) 213.
- Kreisner Ádám* pozsonyi polgár és takács (1615) 308., 309.
- Krempl Péter* ebenfurti polgár (1478) 153.
- Kriva Simon* galgóczi várnagy (1539) 220.
- Kroflach József* bécsújhelyi zsidó (1458) 55.
- Krottendorfi* néhai Ulrik (1504) 99.
- Kuczini Bálint* deák (1629) 322/a.
- Kuncz sóperceptor* (1738) 522. — (1739) 528.
- *János gyulafehérvári esküdt* (1739) 528.
- Kund* (1294) 2.
- kunok* (1264) 1.
- Kuruczik* csn. (1738) 526.
- Küschinger* bécsújhelyi polgármester (1658) 347.
- Lachenberger János* pozsonyi polgár (1498) 86. — (1515) 127.
- Laczo ágens* (1694) 390.
- Lajos I. király* (1373) 2. (1410) 15. — neje: Erzsébet l. ott.
- *II. király* (1522.) 141. — (1525) 162. — (1531) 198.
- Lakatos Dávid* bogoszlói koszmáros és neje: Klompár Ilona (1724) 460.
- Landau György* báró (1600) 274. — (1612) 298., 300., 301.

- Lang** Egyed soproni polgár, neje: Ilona (1547) 242.
- **Lebl** nagyszombati zsidó (1530) 195.
- Lanius** Jakab Richárd soproni belső tanácsos (1716) 422.
- Laski** Jeromos (1529) 186.
- Lausser** János pozsonyi polgár (1526) 169.
- Lazari** Rebeka, Herschel Izsák zsidó neje I. ott.
- László** I. király (1715) 420.
- IV. király (1276) 2.
- V. király (1452) 50. — (1453) 51. — (1456) 53.
- Lázár** Ádám oroszvári zsidó (1676) 364.
- **József** nagykarolyi zsidó (1723) 456. — (1727) 479. — (1728) 484. — (1731) 497. — (1734) 503—6., 508—10. — (1735) 512., 513. — (1736) 516.
- **Simon** zsidó (1738) 527.
- Leb** (Lebel) zsidó (1588) 270. — **Herschel** pozsonyi zsidó szolgája (1716) 426.
- bécsújhelyi zsidó (1471) 63. — (1497) 80., 81. — neje: Hanna (1496) 75. — (1497) 77., 78.
- **pozsonyi** zsidó (1498) 86. — (1505) 105. — (1508) 111. — (1509) 113. — (1510) 114. — (1511) 117. — (1512) 121. — (1514) 124. — (1515) 127. — (1517) 129. — (1518) 131. — (1519) 134. — (1526) 169.
- **Ábrahám** dohánykészítő és **Hirschli** oroszvári zsidók (1676) 364.
- **Áron** zsidó, nagykarolyi mézszáros (1738) 523. — (1740) 529., 530.
- **Dávid** nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Leb** Izrael zsidó (1603) 280. — (1652) 343.
- **Lázár** gyulafehérvári zsidó (1738) 522.
- **Meyer** Illés rohonci zsidó (1760) 535.
- **Mihály** gyulafehérvári zsidó (1700) 406.
- **Mózes** gyulafehérvári zsidó (1735) 515. — (1738) 522. — (1739) 528.
- **Salamon** zsidó (1726) 477.
- **Sámuel** gyulafehérvári zsidó (1735) 515. — nagykarolyi zsidó (1740) 530.
- Lebil** Illés gyulafehérvári zsidó (1735) 515. — (1738) 522. — (1739) 528.
- Lehner** Miklós kismartoni polgár és neje: Ágota (1436) 33.
- Leiba** Áron nagykarolyi zsidó (1723) 456.
- Leipolt** János nagyszombati városbíró (1619) 317.
- Lemplein** bécsújhelyi néhai zsidó (1441) 39.
- Lengyel** Salamon nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- lengyel** kereskedő (1680) 368.
- király (1514) 126.
- követek (1514) 126.
- lengyelek** (1609) 292. — (1688) 376.
- Leopold** Gáspár pozsonyi polgár (1521) 137.
- Lesier** kőszegi zsidó (1511) 119. 120. — lánya: Rifka (1511) 120.
- **pozsonyi** zsidó (1450) 47. — (1526) 169.
- **volt soproni** zsidó (1526) 178.
- Leysamer** Mihály kirchschlagi lakos (1482) 153.
- Lénárd** (1602) 278.
- Lévi** Efraim gyulafehérvári zsidó (1735) 515. — (1738) 522.
- **Izrael** oroszvári zsidó (1676) 364.
- Lévi** József gyulafehérvári zsidó (1735) 515.
- **Márkus** triesti zsidó (1760) 535.
- Libel** Ádám zsidó (1726) 477.
- Liber** török zsidó (1580) 244.
- Lichtenstein** János és **Lénárd** (1530) 192—4., 196. — (1533) 201.
- **herceg** (1715) 420. — (1716) 426., 430. — (1717) 439.
- Lichten** csn. (1692) 383.
- Liebhart** bécsújhelyi zsidó (1459) 57. — (1497) 78., 81. — neje: Gut, fiúk: Simon, kinek neje: Teübl (1459) 57. — fia: Simon, fia: Feistl és neje Freydl (1459) 57. — fia: Simon (1484) 65.
- **Sámuel** bécsújhelyi zsidó, lánya: Jochafat, Juda bécsújhelyi zsidó neje I. ott.
- Linzer** János (1438) 34.
- Lipót** kádár, pozsonyi polgár (1526) 169.
- **király** (1693) 387. — (1694) 389., 392. — (1697) 400. — (1700) 404. — néhai (1715) 420. — (1716) 423., 430. — (1717) 433., 435., 439. — (1727) 483.
- List** István pozsonyi tanácsos (1447) 44. — (1458) 55.
- Liszl** (1699) 402.
- Lodomér** mester (1264) 1.
- Iovás** katona (1514) 126.
- Loyer** zsidó neje: Jacherl (1723) 454.
- Lőrinc** kovács nagykarolyi lakos (1740) 533.
- Luttenberger** Péter bécsújhelyi polgár és neje: Anna (1497) 82.
- Mackel** pozsonyi zsidó (1526) 169.
- Macedóniai** özvegye (1539) 225., 226.
- Maditsch** János pozsonyi polgár (1603) 282.

- magyar* kancellár (1453) 51.
- kancelláriai jegyző l. Schombergi György.
- király (1500) 89. — (1510) 114. — (1514) 126. (1715) 420. — (1716) 430. — (1717) 434., 435., 437., 442.
- királynő (1441) 38.
- magyarok* (1525) 162.
- Maindl* pozsonyi zsidó (1526) 169.
- *Jakab* pozsonyi zsidó (1526) 169.
- Maholány* János kir. személynekhelyettes (1693) 387. — (1694) 392.
- *Tamás* báró (1716) 425.
- Maier* asszony, pozsonyi polgárnő (1563) 259.
- *Fridel* soproni polgár (1605) 287.
- *István* pozsonyi polgár (1607) 291.
- másként *Lévi Dávid* gyulafehérvári zsidó (1735) 515.
- Mair* zsidó, Köphlein zsidó veje (1446) 43.
- bécsújhelyi zsidó (1497) 83.
- Maisterel* kismartoni zsidó fivére, néhai *Wurach* özvegye: *Plueml*, fiúk: *Maisterlin* budai zsidó (1523) 153.
- pozsonyi zsidó (1502) 95.
- Maius* János (1530) 191.
- Majarnik* István harangfalvi jobbágy (1716) 424.
- Maje* József gyulafehérvári zsidó (1739) 528.
- Major* Salamon nagykárolyi zsidó (1723) 456.
- Majthény* (Kesselőközi) János kincstári igazgató (1717) 441., 442.
- Makk* Márton nagykárolyi mészáros (1736) 518.
- Maler* János bécsújhelyi polgár (1463) 60.
- Manasz* budai zsidó (1572) 244.
- Manasz* török zsidó (1571) 244.
- Mandel* nagyszombati zsidó (1507) 109.
- neunkircheni zsidó és neje: *Symamacha* fia *Ofatja* bécsújhelyi zsidó (1484) 65.
- pozsonyi zsidó (1501) 93. — (1517) 129. — (1531) 198.
- zistersdorfi zsidó (1539) 223. — (1540) 230., 231. — (1541) 233.
- *Izrael* budai zsidó (1528) 177.
- Mandel* Kristóf pozsonyi polgár (1586) 268.
- Maniko* rimanovai zsidó (1629) 322/a.
- Manusch* idősb. kismartoni zsidó (1547) 242. — (1548) 243. — (1557) 248., 249. — (1564) 260. — (1571) 262.
- Marchburger* Gottfrid (1350) 27.
- Marian* zistersdorfi zsidó (1539) 223.
- Markos* nagyszombati zsidó (1529) 185.
- Marsalli* nagykárolyi lakos (1740) 533.
- Marsanicz* Mihály harangfalvi jobbágy (1716) 424.
- Massarz* *Jakab* nagyszombati polgár (1507) 109.
- Matathia* Sámuel gyulafehérvári zsidó (1735) 515.
- Matern* deutsch-altenburgi Nagyboldogasszony templom plébánosa (1450) 47.
- Mathias* János pozsonyi polgár (1614) 305., 306.
- Matitsch* János pozsonyi polgár (1614) 305., 306.
- Maul* kismartoni zsidó és neje: *Thorel* (1523) 153.
- Maurach* Gáspár pozsonyi polgár (1600) 275.
- Maurach* *Rudolf* pozsonyi belső tanácsos és városkapitány (1603) 281. — városbíró (1611) 294. — (1612) 298., 301., 302.
- Májir* török zsidó (1573) 244.
- Málik* István esküdt (1740) 530., 531.
- Mária* magyar királyné (1525) 159., 162. — (1526) 166. — (1531) 198.
- Márk* bécsi zsidó (1616) 310.
- *magyarbródi* zsidó (1693) 387. — (1694) 389. — *vágújhelyi* zsidó (1694) 392.
- *nagyszombati* zsidó (1494) 74.
- *Salamon* gyulafehérvári zsidó (1738) 522.
- Márkus* nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Márton* nikolsburgi zsidó (1533) 201.
- *verbói lakos* (1522) 140.
- Mátyás* király (1612) 298. — *néhai* (1622) 318. — (1694) 392.
- Meichsner* Mihály pozsonyi városbíró (1512) 121.
- Meier* bécsújhelyi zsidó (1459) 57.
- Melamen* zsidó özvegy-asszony l. *Jane*.
- Mendel* országos zsidóbíró (1503) 97. — (1506) 107. — (1509) 113. — (1511) 118.
- *Jakab* zsidó (1522) 141.
- Mentes* török zsidó (1580) 244.
- Merchel* zsidó (1547) 242.
- zsidó fia: *Isserlin*. bécsújhelyi zsidó fia (1474) 153.
- bécsújhelyi zsidó és neje: *néhai* *Nechenna* (1496) 75.

- Merchlein zelli zsidó** fia József, himbergi zsidó, ki Bécsújhelyen lakik (1423) 20. — (1426) 21. — (1431) 25. — (1436) 33.
- Meskó báró** (1724) 458.
- mészáros** (1724) 460.
- Mészáros Benedek** vasvári polgár (1405) 2.
- Mihalovicz Izsák** nagykárolyi zsidó özvegye (1740) 533.
- **Jakab zsidó** (1726) 477. — nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- **Mihály** nagyszombati polgármester (1716) 425.
- Mihály austerlitzi zsidó** (1524) 155.
- **deák** (1600) 274.
- **zsídó** (1725) 467., 468. — (1726) 474., 475/a., 477. — (1727) 479. — (1728) 486.
- **nagykárolyi zsidó** (1723) 456.
- **pozsonyi harmincados** (1494) 73.
- **rohonci zsidó** (1697) 396.
- **Ábrahám** gyulafehérvári zsidó (1735) 515.
- Miklós de Szabolcs** (1264) 1.
- **királyi titkár** (1527) 167.
- **mester** (1264) 1.
- **pozsonyi öreg harmincados** (1441) 37.
- Miksa** magyar király (1559) 251., 252.
- **német király** (1505) 101. — (1511) 120.
- Misko** Kristóf pozsonyi polgár (1604) 284.
- Miskovics Pál** orgonista (1724) 462.
- Misliboczký** András helyettes nagyszombati városbíró (1523) 151.
- Mitterpacher** János (1479) 154.
- Mlodecky** Péter nagyszombati városjegyző (1494) 74.
- Mocsonoki** Albert jókői hivatalos (1542) 236.
- Model** Ábrahám trencséni zsidó (1522) 145.
- Moder** János pozsonyi polgár (1600) 275.
- Mojszi** gyulafehérvári zsidó (1703) 410.
- Monachem** budai zsidó (1572) 244.
- Mondl** Illés szücs oroszvári zsidó (1676) 364.
- morvák** (1605) 288.
- Moschel** budai zsidó (1514) 125., 126.
- Moser** Osvát soproni tanácsos (1438) 34. — polgármester (1442) 40. — (1446) 43.
- Mózes** budai zsidó (1636) 325.
- **fia** Jakab nagyszombati zsidó (1539) 227.
- **galgóci zsidó** (1539) 218.
- **gyulafehérvári zsidó** (1738) 522.
- **nagykárolyi zsidó** (1723) 456.
- **pozsonyi zsidónő** (1526) 169.
- **schweiburgi zsidó** (1612) 304.
- **tatai származású pozsonyi zsidó** (1501) 93. — **fia** (1516) 128.
- **Benjamin zsidó** (1738) 527.
- **Gábor** oroszvári zsidó (1676) 364.
- **Izsák zsidó** (1726) 477. — **nagykárolyi zsidó** (1740) 533.
- **Nátán** nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- **Salamon** nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Mrazekovicz** Péter dejteli jobbágy (1539) 224.
- Mufin** török zsidó (1580) 244.
- Munkácsy** Mihály volt nagyszombati aljegyző (1717) 446.
- Musch** pozsonyi zsidó (1499) 88. — (1505) 105.
- Muschel** bécsújhelyi zsidó (1461) 58.
- **dévényi zsidó** (1433) 29.
- Muschel** herzenburgi zsidó veje: Ábrahám bécsújhelyi zsidó és neje: néhai Plumlein (1497) 79.
- **kőszegi zsidó özvegye**: Schena és gyermekeik: Izsák és Ml-erl (1405) 13.
- **pozsonyi zsidó** (1484) 65. — (1494) 73. — (1497) 80. — (1498) 85. — (1502) 95., 96. — **neje**: Freidl, fiuk: József (1484) 65. — (1497) 80.
- **radkersburgi származású pozsonyi zsidó** (1447) 45.
- **soproni zsidó** (1405) 13.
- Muskat** bécsújhelyi zsidó neje: Hindel (1461) 58.
- muskétások** (1636) 324.
- Musza** budai zsidó (1571) 244.
- **török zsidó** (1551) 244.
- **bin Mendes** török zsidó (1551) 244.
- Müetgeb** György kismartoni hegymester (1434) 31.
- Müsgang** János dévényi polgár és neje: Anna (1407) 14.
- Nachem** soproni zsidó, Köpffel zsidó veje (1433) 28. — (1446) 43.
- Nachman** brucki származású bécsújhelyi zsidó (1497) 79. — **fia**: Nachman bécsújhelyi zsidó (1499) 87.
- **bécsújhelyi zsidó**, Trostman fia I. ott.
- Nadányi** Miklós (1654) 345.
- Naftali** budai zsidó (1572) 244.
- Nagy** Ferenc győri lakos (1675) 359.
- **(Gutori) László** pozsonyi főispán és várnagy (1452) 49.
- **Lázár** nagykárolyi zsidó (1740) 533.

- Nagymartoni Lőrinc* fia Miklós gróf (1370) 4. — (1377) 6.
- Naszan budai zsidó* (1573) 244.
- Nastel nikolsburgi zsidó* (1533) 201.
- *pozsonyi zsidó* (1506) 107. — (1507) 108. — (1508) 111. — (1509) 113. — (1510) 114. — (1511) 117. — (1512) 121. — (1515) 127. — (1517) 129. — (1518) 131. — (1526) 169.
- Nádasdi csn.* (1695) 393. — *Ferenc* (1669) 356. — *Tamás* (1529) 182., 185., 188. — (1559) 253—5. — (1560) 257. — *neje* (1560) 256.
- Nádaski Mátvás spácai jobbágy* (1716) 424., 425.
- nádorispán* (1511) 118. — (1514) 126. — (1559) 251. — (1611) 295. — (1661) 352. — (1683) 370. — (1697) 398. — (1717) 437., 438., 440—2. — (1760) 535. — *l. még* Báthorv István, Esterházy Pál, Garai Miklós, Henrik fia: Miklós, Országh Mihály, Pálffy Miklós, Perényi Imre. — *l. ítélőmester l. Orbán Pál.*
- Náthán török zsidó* (1551) 244. — *Aron zsidó* (1726) 473. — *nagykárolyi zsidó* (1740) 533. — *Benedek zsidó* (1726) 477. — *nagykárolyi zsidó* (1740) 533. — *Hersl nagykárolyi zsidó* (1740) 533. — *Mózes zsidó* (1726) 477.
- Nerwein György* pozsonyi polgár (1526) 169.
- Nesslein marcheggi zsidó* (1529) 189. — *soproni zsidó* (1404) 12.
- német császár* (1538) 217. (1434) 30.
- Németh* varga nagykarolyi lakos (1740) 533. — *kőműves* (1724) 462. — *Pál szempci harmincados* (1521) 136., 137. *németek* (1294) 2.
- Nisnyánszky János* kisberesztoványi jobbágy (1716) 424.
- Nissam bécsújhelyi zsidó* (1497) 87.
- Nissel* néhai nagyszombati zsidó (1539) 227.
- Noá török zsidó* (1573) 244.
- Notha budai zsidó* (1657) 346.
- Nyáry Ferenc* (1534) 208.
- Oczelka Balázs* nagyszombati polgár (1536) 214.
- Ofatja* bécsújhelyi zsidó (1484) 65.
- Ofner János* pozsonyi polgár (1600) 274.
- Okolicsány Mihály* ügyvéd (1717) 438.
- Ola János* győri lakos (1675) 359.
- Olasz* nagyszombati zsidó (1539) 227.
- Oppenheimer zsidó* (1715) 416. — *Emánuel zsidó* (1722) 452.
- Orbán* (1602) 277—9. — *Pál nádori ítélőmester* (1694) 392. — *Pozsony megyei szolgabíró* (1716) 424., 425.
- Orbonás János* görög (1738) 522.
- organista* (1725) 465/b. — *l. még* Miskovics Pál.
- Oroszlán budai zsidó* (1505) 103. — (1639) 327. — *nagyszombati zsidó* (1529) 185. — (1536) 214. — (1539) 227. — *veje: Jakab* nagyszombati zsidó (1539) 227.
- oroszok* (1514) 126.
- Országh (Guti) Mihály* nádor (1462) 59.
- Ostromon Orbán* timár (1724) 462.
- osztrák herceg* (1434) 30. — *kincstárnok* (1453) 51.
- Otlík Pál* sárospataki praefectus (1726) 476. — (1730) 493. — *Péter* a regéci Trautsohn uradalom praefectus (1728) 488.
- Ottendorf Henrik* (1663) 353., 354.
- Öedt János* Kristóf gróf egészségügyi tanács elnöke (1713) 413.
- Ördög szabó, nagykarolyi lakos* (1740) 533.
- Öreg Jakab zsidó* deák (1654) 345. — (1657) 346.
- örmények* (1702) 409. — (1735) 514.
- örök* (1526) 167. — (1529) 178.
- Pachta* gróf (1724) 458.
- Pack* udvarmester (1525) 162.
- Pakarnyika* (Paharnyik) Iván (1738) 522. — (1739) 528. — *neje: Szabó Borbála* (1738) 522.
- Paksy János* (1560) 256. (1716) 424., 425.
- Palchan* Péter budai városbíró (1537) 215.
- Palotai* (de Csiba) István gyulafehérvári esküdt (1739) 528.
- Paluquay* (Kispalugyai) Antal Pozsony megyei alispán (1716) 425.
- Paner Hirsli* Jakab nagykarolyi zsidó (1740) 530.
- Papoz* török zsidó (1571) 244.
- Papel* Vid soproni polgár (1548) 243.
- Paraminszky János* császári ezredes (1645) 330.
- Patorkisy csn.* (1731) 500.
- Patschalath György* soproni polgár és kalapos (1678) 366.
- Pauli* András nagyszombati városjegyző (1752) 445.
- Paumkircher* György (1494) 73.

- Paur* (Pair, Payer) csn. (1602) 278. — (1604) 285.
- balfi lakos (1428) 24.
- Ábrahám nagykarolyi zsidó és fia Sámuel (1740) 533.
- Lázár József nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- néhai László soproni polgár és fia Tamás (1543) 237.
- Mátyás pozsonyi városkamarás (1496) 76.
- Tamás pozsonyi polgár és harisnyakötő (1614) 305., 306. — néhai (1618) 315.
- Pál* kalapos, pozsonyi polgár (1509) 113.
- püspök (1526) 162.
- Pálffy* (Erdödi) Miklós nádor (1716) 422., 424. — (1717) 434. — (1723) 454.
- Pállya* csn. (1694) 390.
- Pápay* csn. (1726) 477.
- István pozsonyi polgár (1581) 265.
- Pál (1724) 462. — Pálné nagykarolyi lakos (1740) 533.
- Pásztor* Zsigmond Sopron megyei szolgabíró (1716) 422.
- Peck* Ferenc Ignác soproni városplébános (1716) 422.
- György pozsonyi városkamarás (1510) 114. — (1511) 117.
- Ignác soproni polgár (1780) 535.
- Keresztély soproni polgár (1442) 40.
- Lipót magyar kamarai pénztárnok (1600) 274.
- Peczner* Jankó vadász (1724) 462.
- Peer* Farkas soproni polgár (1605) 289.
- Pekerel* István kismartoni polgár (1434) 31.
- Pelcz* zsidó (1521) 135.
- Pellanter* Jakab fertőszentgyörgyi lakos (1431) 26.
- Pemflinger* István magyar kamarai tanácsos (1533) 202.
- Pereczes* András nagykőrösi lakos (1671) 358.
- Peregi* Albert pécsi prépost, a magyar kamara elnöke (1539) 218., 219., 227. — (1541) 232.
- Perényi* Imre nádor és abaujvári főispán (1511) 115.
- Pernhertel* András pozsonyi városbíró (1422) 18.
- Pernhofer* Lipót soproni polgár és posztónyíró özvegye: Dorottya, fiúk: Farkas (1629) 321.
- Pessach* Manusch soproni zsidó (1497) 81. — (1498) 84.
- Pest* Farkas soproni polgár és patkolókovács, kinek fivére: István soproni polgár és bogárné (1614) 307.
- Petok* János kir. ítélőtáblai jegyző (1716) 426.
- Petrás* felsődubovai jobbagy (1539) 224.
- Péter* (1602) 278.
- borsmonostori néhai apát (1446) 43.
- gonosztévő (1500) 92.
- pozsonyi hóhér (1509) 113.
- pozsonyi lakatos (1533) 199.
- pozsonyi polgár övkészítő (1526) 169.
- sopronkeresztúri öregbíró (1404) 12.
- Pholtz* György pozsonyi polgár és kalapos (1526) 169.
- Piber* András pozsonyi polgár és kalapos (1526) 169.
- (1526) 169. — (1533) 199.
- László almissai püspök (1716) 427.
- Piberger* János pozsonyi polgár (1496) 76.
- Piesch* Péter pozsonyi városkamarai jegyző (1618) 316.
- Piesch* Tóbiás pozsonyi polgár neje: Magdolna, Hoffman Lénárd pozsonyi polgár özvegye (1628) 320.
- Piman* Izsák zsidó (1723) 454.
- Pinkesz* Jerohán nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Pircham* néhai zsidó és neje Gaila, ki más Wolf soproni zsidó neje, fia: Juda bécsűjhelyi zsidó és neje: Jochafat, Liebhart Sámuel bécsűjhelyi zsidó lánya (1485) 66.
- Piri* és fiai budai zsidók (1573) 244.
- Piry* Miklós (1471) 62.
- Pium* csn. (1738) 527.
- Plankenstainer* csn. (1453) 51.
- Plasswetter* Osvát soproni városbíró (1509) 112. — (1514) 123.
- Platthy* András pozsonymegyei esküdt (1716) 424., 425.
- Pleuel* Farkas pozsonyi polgár (1499) 88.
- Pleyem* János hainburgi polgár (1407) 14.
- Plosen* Mandel zsidó (1615) 308.
- Podmaniczky* János kir. főpalotamester (1511) 116.
- Pogner* János soproni polgár (1422) 19. — fia Farkas soproni pap (1442) 40
- Pogusch* vagy Feckisch Péter (1450) 46., 47.
- Pohárnyik* Iván I. Pakarnyika Iván.
- Pollereczky* Mátyás (1724) 462. — (1725) 470. — (1726) 474., 475.
- Poltz* Keresztély soproni polgár (1471) 63.
- Polyák* János szilincsi jobbagy (1716) 424.
- Pongrácz* Ádám Kristóf pozsonyi polgármester (1684) 372.

- Poniatowsky* litvániai kincstárnok (1728) 489.
- Pontel* Mihály nagyszombati polgármester (1717) 446.
- Portenschlag* Zakkeus bécsújhelyi polgár és neje Márta (1595) 273.
- Pottendorf* György néhai (1523) 153., 154.
- Potyondy* Zsigmond sopronmegeyi esküdt (1724) 460.
- Pozsonyi* Márton (1526) 163.
- Pósa* Bálint (1491) 70.
- Pósházi* János gyulafehérvári városjegyző (1738) 522.
- Pranger* János soproni polgár lánya: Katalin, Jakab lakatos soproni polgár özvegye (1514) 123.
- Prantel* pozsonyi zsidó (1487) 67. — (1493) 73. (1496) 76. — (1498) 85. — (1499) 88. — (1501) 93.
- Prauneis* Benedek bécsújhelyi polgár és kovács, neje Ágnes, Fiweck János bécsújhelyi polgár és neje Erzsébet lánya, míg fiaik János és Lipót (1497) 77.
- György pozsonyi polgár (1603) 280., 281.
- Prein* Simon (1500) 89.
- Preiss* Bálint pozsonyi városkamarás (1514) 124. — pozsonyi polgár (1529) 189.
- Prileszky* Pál (1717) 438.
- Probst* Pál soproni polgár, Änderlein veje (1428) 24.
- Prosper* (1539) 223.
- prozelyta* l. gerim.
- Prusinowszky* Vilmos (1530) 191.
- Pucháim* György (1505) 101.
- Pullendorfer* Mihály soproni polgár (1541) 234.
- Punthasen* bécsújhelyi zsidó (1500) 90.
- Pübel* Ulrik soproni polgár (1438) 34.
- Püspöki* István (1738) 527.
- rab (1605) 287. — (1728) 486.
- Radius* de Potok (1264) l.
- Radó* Pál (1710) 411.
- Rafainy* Regina (1716) 422.
- raguzaiak* (1663) 354.
- Rainer* Imre soproni polgár, sütőmester (1541) 234.
- Raisling* János kismartoni polgár és neje Anna (1434) 31.
- Rajnald* mester (1284) l.
- Rapóti* András erdélyi ítélőszéki jegyző (1738) 528.
- Rappach* Kristóf (1481) 154.
- Rarpeckh* Farkas (1479) 153.
- Rauscher* Gergely pápai polgár (1605) 287.
- Ravasz* Ferenc (1616) 311., 312.
- rácok* (1702) 409. — (1713) 413.
- Rácz* Jakab (1724) 462.
- Rákóczi* csn. (1691) 382., 385.
- György I. erdélyi fejedelem (1633) 322/b. — (1629) 322/a. (1633) 323. — (1636) 324.
- György II. erdélyi fejedelem (1648) 334.
- Ráskai* Balázs kir. tárnokmester (1502) 94. — (1503) 97. (1514) 126.
- Redel* Kristóf (1738) 523.
- Reiner* Simon soproni polgár (1571) 262.
- Reisinger* Menyhért soproni városkamarás (1673) 361.
- Rem* fia Lőrinc (1264) l.
- Reneiss* István pozsonyi városbíró (1441) 37. — (1447) 44.
- Renöldt* György kismartoni polgár (1434) 31.
- Rédey* Ferenc főkapitány (1605) 288.
- Révész* János (1601) 276.
- Rinderschinnck* Mátyás kismartoni tanácsos (1504) 99.
- Rindschaid* János (1450) 47.
- Roll* csn. (1611) 295.
- Rosa* Ábrahám gyulafehérvári zsidó (1735) 515. — (1738) 522.
- Mayer gyulafehérvári zsidó (1738) 522.
- Rosnovszky* János szilencsi jobbágy (1716) 424.
- Rosty* István (1725) 469.
- Rot* Ambrus pozsonyi polgár (1533) 169., 199. — Miklós (1440) 35.
- Rotfuchs* Péter soproni kórháztemplomi plébános (1552) 245.
- Rottal* György báró zu Talberg (1505) 101.
- Rottenpach* Lőrinc (1477) 153., 154.
- Rozgonyi* István pozsonyi főispán (1441) 38.
- Royi* Miklós fia László (1382) 8.
- római* császár (1458) 55. — (1493) 71. — (1511) 119. (1514) 125.
- Ruben* budai zsidó fia Leb bécsújhelyi zsidó és neje Hanna l. ott.
- ... *Rudolf* bécsújhelyi városbíró (1433) 28.
- Rufus* galgóczi zsidó özvegye (1539) 220.
- Rupprecht* varga, soproni polgár (1505) 102.
- Rusa* Boldizsár (1720) 450.
- Russ* Mihály soproni polgár (1593) 272.
- Sachs* Albert bécsújhelyi polgár és szatócs (1441) 39.
- Salamon* zsidó (1684) 372. — (1730) 494. — l. még Smoyel.
- nagykarolyi zsidó (1740) 533.
- Ábrahám nagykarolyi zsidó (1723) 456. — (1740) 533.

- Salamon Benedek* oroszvári zsidó (1676) 364.
 — *Jakab* nagykárolyi zsidó (1740) 533.
 — *Lebel* nagykárolyi zsidó (1740) 533.
Salamonovich Mihály homonnai zsidó (1723) 455.
Salánky András (1724) 462.
Salczser Jakab nagyszombati városbíró (1538) 217. — (1539) 225.
Salgói Miklós jököi várnagy (1522) 147. — (1523) 150., 151.
Salih kethüda budai kereskedő (1610?) 297.
Sallai András nagykörösi lakos (1671) 358.
Sallich János pozsonyi polgár és lakatos (1526) 169.
Salm Miklós idős. (1528) 174., 176. — (1530) 189.
Salman zsidó (1509) 113.
Salto l. Bonaventura.
Sambach Gáspár nürnbergi származású pozsonyi polgár és harisnyakötő (1618) 315.
Samu zsidó (1726) 473.
Sarsa Ábrahám konstantinápolyi zsidó orvos (1623) 319.
Sasvári Miklós vöröskői várnagy (1522) 144.
Satellay György dévényi lakos (1527) 167.
Satler János nagyszombati polgár özvegye Ilona (1534) 206.
Sábnán budai zsidó (1571) 244.
 — török zsidó (1571) 244.
Sámuel nagyszombati zsidó szappanfőző (1519) 133. — (1521) 136., 137.
 — Baroch gyulafehérvári zsidó (1735) 515.
 — Keimb nagykárolyi zsidó (1740) 533.
Sándor zsidó Frankfurt am Mainból (1618) 316.
Sándor Adalbert (1716) 424., 425.
Sárosy János budai polgár (1537) 215.
Scacchi Ferenc vasvári főesperes (1713) 415.
Scalroni esn. (1724) 458.
Scechtinus zsidó (1276) 2.
Schafler Jakab nagyszombati zsidóbíró (1522) 140., 142., 144—6. — (1523) 149., 151.
Schalam zsidó (1474) 153.
 — bécsújhelyi zsidó (1433) 28. — fia Hirschl bécsújhelyi zsidó (1497) 80. — kinek fiai Isserl kismartoni zsidó és Hirschel köszegi zsidó (1504) 99.
 — Hirsch bécsújhelyi zsidó fia Isserlin egyik lányának, Thorelnek férje: Maul kismartoni zsidó és és másik lányának, Refkának férje: Gerstl kismartoni zsidó (1523) 153.
Schalmon kismartoni zsidó (1434) 31.
 — pozsonyi zsidó (1506) 107.
Scheüch Farkas kismartoni zsidó (1649) 335/a.
 — Salamon kismartoni zsidó (1649) 335/a.
Schlesinger zsidó (1724) 458.
 — Farkas pozsonyi polgár (1563) 259.
Schmidt György soproni polgár (1541) 234.
 — Keresztély ebenfurti polgár (1474) 153.
 — Mátyás pozsonyi polgár (1612) 298., 299., 300. — (1614) 306.
Schmol zsidó (1678) 366.
 — marcheggi zsidó. Hirschel zsidó fia (1523) 154.
Schmuckenpfennig János soproni tanácsos (1404) 12.
Schmucker Illés pozsonyi polgár és kalapos (1611) 293. — (1612) 302—5. — neje Margit (1614) 305., 306.
Schnabel Gáspár pozsonyi polgár (1586) 268.
Schneider Barthus nagyszombati polgár lánya Borbála (1530) 195.
 — Márk oroszvári zsidó (1676) 364.
Schneidevinus jogtudós (1717) 433.
Schombergi György pozsonyi prépost és magyar kancelláriai jegyző (1456) 53.
Schörn István hainburgi polgár (1418) 16.
Schreiner pozsonyi fürdő (1675) 363.
Schroll Péter pesti polgár (1514) 126.
Schrott György lovag (1498) 84.
Schuester Kristóf soproni polgár (1528) 178.
 — Miklós ebenfurti polgár (1474) 153.
 — Péter ebenfurti polgár (1474) 153.
Schuler Ábrahám pozsonyi zsidó (1526) 169.
Schwarz Mandel nagyszombati zsidó (1538) 217.
Schwarzenau Frigyes báró (1684) 372.
Schweinspeck Zsigmond (1420) 17.
Schweller János pozsonyi polgár és kalapos (1526) 169.
Schwingenhaimer Bálint soproni polgármester (1509) 112.
Scsasny György binóci jobbágy (1716) 426.
Sdánai László (1724) 461., 462.
Sean gróf (1702) 409.
Semler Márton pozsonyi polgár (1529) 179.
Senftenberger Farkas bécsújhelyi polgár (1471) 61.
Sennyei Ferenc (1559) 254., 255. — (1560) 256.

- Serbul Hesl oláhországi zsidóbíró (1738) 522.
- Sibenerherter János (1454) 52.
- Sibrik Osvát kir. tanácsos (1529) 182., 184. 185.
- Sighart oszlopi lakos (1431) 25.
- Simanshauser György (1458) 56.
- Simon zsidó, Jakab veje (1654) 345.
- zsidó fia Schalam Hiersch zsidó veje Judl bécsújhelyi zsidó (1523) 153.
- budai zsidó (1573) 244.
- galgóci származású nagyszombati zsidó (1539) 227.
- kismartoni zsidó (1432) 27.
- nagykárolyi zsidó, öt-vös (1740) 533.
- nagyszombati zsidó (1522) 142. — (1539) 227. — veje Izsák (1522) 148.
- török zsidó (1571) 244.
- Izrael zsidó (1726) 473.
- Jákob nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Mihály zsidó (1717) 444. — (1718) 447.
- Simonchicz Horváth János báró, személynöki helynök (1717) 421., 423., 424., 426.
- Sinndorfer Gothar (1474) 153., 154.
- Sintron Ábrahám, József és Márton bíró gyulafehérvári zsidók (1700) 406.
- Sipeky Mihály (1717) 446.
- Siska jeslovecki jobbbágy (1523) 150.
- Slemlein budai származású bécsújhelyi zsidó (1499) 87.
- Smerl bécsújhelyi zsidó (1497) 79.
- Leser bécsújhelyi zsidó (1496) 75.
- Smerlein soproni zsidó 1. Izsák fiai.
- zsidó fia József bécsújhelyi zsidó (1426) 21. — (1427) 23. — (1431) — 26. — (1432) 27.
- Smilo (1514) 126.
- Smoyel bécsújhelyi zsidó (1496) 75. — fia Salamon bécsújhelyi zsidó (1497) 79.
- nagyszombati zsidó (1530) 191.
- passauai zsidó fia Salamon bécsújhelyi zsidó (1497) 80.
- Sós (Sóvári) János galgócói és temetvényi várnagy (1490) 69.
- Sóter József ügyész (1740) 530., 531.
- Spanhacker Kristóf pozsonyi polgár és tákács (1615) 308., 309.
- Spaur Kristóf néhai (1523) 154.
- Spáczay Pál (1716) 424.
- Spáth Tamás soproni belső tanácsos özvegye Borbála, kinek első férje Wierth Mihály soproni városjegyző és lánya Márta, Portenschlag Zakkeus bécsújhelyi polgár neje (1595) 273.
- Spekart János Kristóf élmezési tiszt (1717) 431.
- Spicz zsidó (1724) 458.
- Spielman seibersdorfi zsidó (1652) 343.
- Spiro pozsonyi zsidó (1716) 426.
- Hirsch pozsonyi zsidó (1731) 500.
- Stampher Gáspár pozsonyi polgármester (1496) 76.
- Stantzel kir. szolga (1511) 117.
- Stark bécsi polgár (1453) 51.
- Stern pozsonyi zsidó (1450) 47.
- Stocker Mihály bécsújhelyi városjegyző (1651) 337. — (1652) 340.
- Stockinger György pozsonyi polgár, sütőmester (1521) 135.
- Stockinger János soproni polgár özvegye Katalin (1547) 241.
- Sucasdorffer (1521) 137.
- Sulko György spácai jobbbágy (1716) 424., 425.
- Sullin Salamon nagykárolyi zsidó (1740) 533.
- Sundlein József soproni zsidó (1422) 19. — (1423) 20. — (1438) 35.
- Sungen Ulrik pozsonyi polgár és mészáros (1441) 37.
- svábok (1713) 413.
- Sveida Izsák Jakab dojcsi zsidó (1716) 426.
- Svöd zsidó (1717) 431.
- szabó (1699) 402.
- Szabó Borbála 1. Pakarnyika Iván.
- István gyulafehérvári polgár (1738) 522.
- Mihály nagykovácsi főbíró (1671) 358.
- Tamás győri lakos (1675) 359.
- Szakács János győri polgár (1505) 103.
- Szalamonovics Mihály főnyí zsidó (1728) 487., 488. — (1730) 493., 496. — (1731) 499., 501., 502. — (1732) 526.
- Szalay (de Kerechen) Kelemen (1560) 257.
- Szalkár Ferenc gyulafehérvári esküdt (1739) 528.
- Szapolyai György (1521) 136. — (1525) 162.
- István özvegye 1. Hedvig tescheni hercegnő.
- János gróf (1514) 126. — (1525) 162.
- Szállimun zsidó Buda és Pest, később Báta amil-ja (1558) 244.
- Szántóházi Ferenc (1724) 460.
- szász herceg, kardinális (1717) 438., 439.
- Szebeni Herman Ferenc gyulafehérvári esküdt (1735) 515.

- Szegedi Izsák trencségi zsidó előljáró (1522) 145.**
 — János (1738) 524.
 — Pál erdélyi ítélőszéki jegyző (1738) 528.
- Szekelmeyer zsidó (1717) 431.**
- Szekerés János (1602) 278.**
- Szenyi Mihály jökői officialis (1539) 224.**
- Szentgyörgyi Tamás 1. Bazini és Szentgyörgyi.**
- Szentkereszti András (1697) 398. — (1700) 404.**
- Szentkirályi (de Sepsiszentkirály) Mihály gyulafehérvári esküdt (1739) 528.**
- Szepesi Jakab országbíró (1373) 2.**
- Szerencsi István kereskedő (1730) 494.**
- Szerencsés Imre zsidó (1525) 160—2. — (1526) 163., 164., 168., 170. — főharmincados (1525) 159. — kir. tanácsos (1526) 165., 166.**
- Székeles Péter soproni polgár (1423) 20. — soproni polgármester (1422) 19. — (1427) 22. — (1428) 24. — soproni tanácsos (1426) 21.**
- Székely Péter (1500) 92.**
- szénatakarók (1724) 462.**
- Szigeti János (1738) 524., 525.**
- Szikszai János udvarbíró (1725) 467.**
- Szinán zsidó Buda és Pest amil-ja (1560) 244.**
- Szintoff Illés gyulafehérvári zsidó (1735) 515.**
- Szivós János deák, nagykőrösi főbíró (1654) 345.**
- Szlezák Pál spácai jobbágy (1716) 424.**
- szolga (1368) 3. — (1377) 6. — (1382) 7. — (1438) 34. — (1520) 135.**
- Szolmon török zsidó (1573) 244.**
- Szóczy János komáromi bíró (1581) 265.**
- Sztahó György harangfalvi jobbágy (1716) 424.**
- Szulejman basa (1610?) 297.**
- Szulik Ferenc sasvári jobbágy (1716) 426. — Jánocs sasvári jobbágy (1716) 426., 430. — Márton sasvári jobbágy (1716) 426.**
- Szunyogh magyar kamarai elnökhelyettes (1717) 439.**
- Szuszedka Miklós kisberezstoványi jobbágy (1716) 424.**
- szűrösök (1636) 324.**
- Tabrer Vid soproni polgár özvegye Ilona: Lang Egyed soproni polgár neje (1547) 242.**
- Taler György bécsújhelyi polgár (1498) 84.**
- Talovay Gábor báró (1715) 417.**
- Tamás (1541) 232. — (1602) 278.**
- Tarhy hadnagy (1634) 372.**
- tatárok (1738) 522.**
- Telegdi István kir. kincstartó (1505) 104.**
- tescheni herceg, Szapolyai István nejének testvére (1514) 126.**
- Téglavető András (1724) 462. — (1735) 513. — József (1724) 462. — Mátyás András (1724) 462.**
- téglavetők (1724) 461. — (1727) 478.**
- Theodor bécsújhelyi püspök (1523) 153.**
- Thoroczky (de Torockó-szentgyörgy) János erdélyi táblabíró (1700) 406.**
- Thököly Imre (1683) 371.**
- Thurzó Elek (1525) 160. (1526) 162. — kir. tárnokmester és kir. kincstárnok (1526) 163. — kir. helytartó (1533) 200. — (1538) 216. — (1539) 220—2., 225., 226. — néhai (1559) 251.**
- Tirnaher Bertalan hainburgi polgár (1418) 16.**
- Tochterlein hainburgi zsidónő (1407) 14.**
- Toder török zsidó (1592) 244.**
- Todoroz török zsidó (1580) 244.**
- Todrus Mendel pozsonyi zsidó (1525) 158.**
- Tokaji István özvegye Dobra Zsófia, gyulafehérvári lakos (1739) 528.**
- Topler András (1477) 153. — (1481) 154.**
- Tóbia József gyulafehérvári zsidó (1738) 522.**
- Tóth Sándor sopronmegyei esküdt (1716) 422.**
- török császár (1529) 186. — dervis (1529) 186. — zsidó (1699) 402.**
- Török Péter erdélyi kancelláriai jegyző (1738) 528.**
- törökök (1538) 217. — (1554) 247. — (1724) 464.**
- Treuffenchersin pozsonyi lakos (1377) 5.**
- Trostel hainburgi zsidó (1377) 5.**
- Trostman zsidó fia Nachman bécsújhelyi zsidó (1500) 90.**
- Turia József gyulafehérvári zsidó (1735) 515.**
- Turnhofer Tamás soproni polgár (1423) 20. — soproni tanácsos (1422) 19. — soproni városbíró (1405) 13.**
- Turzy Kristóf (1525) 159.**
- Ugod mester (1264) 1.**
- Uhlein Dávid báró (1727) 479. — (1734) 503.**
- Ulászló II. király (1493) 71.**
- Unger Miklós turdingi lakos (1445) 42.**
- Usz István (1637) 326.**
- Vagiosy János (1647) 334.**
- Vak Istók (1724) 462.**

- Varsány** csn. (1717) 439.
Vencel pozsonyi zsidó (1731) 500.
Verbói Bertalan (1522) 142.
Veres Salamon Ábrahám zsidó (1726) 473.
Veszterlo Marches (1724) 458.
Veyel János kikeresztelkedett zsidó (1474) 64.
Veyflin I. Feysch.
Vicheny András csejtei várnagy (1522) 142.
Virág ügyvéd (1717) 439.
Vitalianus szolga (1760) 535.
Vogl Mihály ebenfurti polgár (1474) 153.
Vogman csn. (1728) 485. — Ferenc (1726) 474. — (1727) 486.
Voit Frigyes pozsonyi polgármester (1509) 113. — (1512) 121. — (1517) 129. — (1518) 130.
Volfovics Mihály zsidó (1723) 453. — (1725) 466. — (1727) 478.
Volkel Péter pozsonyi polgár és varga (1526) 169.
Voschinák György kiseresztoványi jobbagy (1716) 424.
Vranay György (1694) 392.
Vrazicz János spácai jobbagy (1716) 425.
Vrölinger Pál ebenfurti polgár (1474) 153.
Waldstorffer András bécsújhelyi város- és zsidóbiró (1458) 55.
Wandler soproni polgár (1442) 40.
Warach kismartoni zsidó (1500) 90. — özvegye Pluemi fiuk Maisterlin budai zsidó (1523) 153.
Wegner György soproni polgár (1564) 260.
Weidacher János bécsújhelyi polgár (1440) 36.
Weigul Jakab káplár (1727) 479., 480.
Weinberger István soproni polgár (1652) 341.
Weinman doktor (1525) 162.
Weirer Pál szentmargitbányai plébános (1587) 269.
Weispriack Ulrik karinthiai kapitány (1505) 101.
Weiss Mihály nagyszombati polgár fia Lukács (1522) 148.
Welling Jobst kamarai ügyész (1505) 101.
Welser bécsi posztókereskedő (1501) 93.
Werner (1264) 1.
Wertheimer Gudenus zsidó (1700) 403.
Wiener János bécsújhelyi polgár (1463) 60.
Wierth Mihály soproni városjegyző (1595) 293.
Wildspeur Tamás pozsonyi polgár (1493) 72.
Winkler György pozsonyi polgár (1614) 305.
Wlczek nagyszombati zsidó (1507) 109.
Wolf budai zsidó (1450) 46., 47. — osztrák zsidó (1397) 9—11. — soproni zsidó neje Gaila, Pirscham zsidó özvegye I. ott. — Salamon oroszvári zsidó (1676) 364.
Wolhart hainburgi polgár és kereskedő (1377) 5.
Wölfel zsidónő fia Haindl marcheggi zsidó (1528) 174., 176. — nikolsburgi zsidó (1530) 192—4., 196. — (1531) 197.
Wullamus zsidó (1264) 1.
Wulzenorfer Farkas (1420) 17.
Zablath Lőrinc (1506) 106.
Zaffiry Mihály (1715) 419.
Zakariás austerlitz-i zsidó (1586) 268.
Zakariás gyulafehérvári zsidó özvegye Jina (1738) 522. — pozsonyi zsidó (1511) 117. — (1526) 169.
Zakó György (1697) 398.
Zalkay esztergomi érsek (1525) 162.
Zanelly Péter soproni külső tanácsos (1760) 535.
Zavara Mózes gyulafehérvári zsidó (1700) 406.
Zavadai Tamás szakolcai nemes (1534) 208—11. — (1535) 213.
Zehentner Sixtus soproni városkamarás (1561) 258.
Zejk Mózes (1735) 515.
Zellir pozsonyi polgár és sütőmester (1494) 73.
Zermegh János (1559) 252.
Zersschwam János, a Fuggerek ügyvivője (1563) 162.
Zertel Farkas bécsújhelyi pap (1497) 83.
Zichy István (1676) 364. — Károly gróf (1715) 416., 418. — (1716) 428.
Zilly Ulrik (1453) 51.
Zimmerman János pozsonyi fuvaros (1494) 73.
Zirker Keresztély (1440) 36.
Zischko pozsonyi zsidó (1504) 100.
Zitkovszky János (1694) 392.
Zodius Zakariás magyarbródi zsidó (1615) 308., 309.
Zwikovszky Vencel szakolcai harmincados (1534) 210.
zsellér (1697) 396.
Zserotini és Strázniceai János (1521) 139.
zsidók (1422) 18. — (1440) 36. — (1500) 92. — (1506) 107. — (1509) 112. — (1513) 122. — (1514) 124. — (1515) 127. — (1528) 175. — (1529) 186., 187. —

(1587) 269. — (1602) 277. — (1604) 285., 286. — (1605) 287—9. — (1609) 292. — (1611) 295. — (1617) 314. — (1637) 326. — (1643) 330. — (1647) 332. — (1652) 341. — (1659) 348. — (1661) 351. — (1680) 367., 368. — (1683) 371. — (1688) 376. — (1689) 377. — (1690) 381. — (1691) 382. — (1692) 384. — (1694) 391. — (1696) 395. — (1697) 398., 401. — (1700) 404., 405. — (1702) 409. — (1713) 413. — (1715) 417., 419., 420. — (1716) 422. — (1717) 432. — (1720) 450. I. még Abbeneim, Abraim, Ancsel, András, Anselmus, Arszlán, Ascarelly, Askanás, Asser, Aszaf, Atala, Ásmel, Ábrahám, Ádám, Áron, Baba Rifka, Barkovits, Baruch, Báreh, Behem, Benedek, Benes, Beniam, Benjamin, Betlehem, Budai Kis, Chaim, Corcos, Czech, Dániel, Dávid, Deli Jahja, Deutsch, Deviz Barkovics, Dulovics, Dzsemsid, Elachan, Everlein, Éliás, Fajt, Farkas, Fábián, Fekete, Festő Izsák, Feysch, Fodor, Foghagymás, Fóli, Frank, Freyman, Fridel, Garrel, Gäns, Gerstl, Gesellin, Glaser, Haberl, Hadigund, Haindl, Hana, Harun, Hájim, Hátschl, Hendel, Henella, Herschel, Hersko, Herskovics, Hetschel, Hirsch, Hodzsa Hoeschier, Ibn Jáfet, Ibrahim, Ichman, Illés, Imre, Isakár, Israelovics, Isserlein, Iszák, Iszhák, Iszmail, Iszrail, Izrael, Izsák,

Jahja, Jakab, Jane, Jaszif, Jákob, Jékél, Jekutiél, Jelik, Jeruhin, Joachim, Josepovics, Josman, Jónás, Józsa, József, Juda, Judás, Jusza, Júdl, Kaim, Kaines, Kalbo, Kaleman, Kara, Karakas-oglu, Karel, Kálmán, Keny Mózes, Ketzél, Kirschner, Kis, Kisan, Klein, Knoblauch, Kohen, Kollman, Kopasz, Köphlein, Köplich, Kösze, Králik, Kroflach, Lang, Lázár, Leb, Lebil, Leibba, Lemplein, Lengyel, Lesier, Lévi, Libel, Liber, Liebhart, Loyer, Mackel, Maindl, Maier, Mair, Maisterel, Maje, Major, Manasz, Mandel, Maniko, Manusch, Marian, Markos, Maul, Majir, Márk, Márkus, Márton, Meier, Mendel, Mentés, Merchlein, Mihalovics, Mihály, Model, Mojszi, Monachem, Mondl, Moschel, Mózes, Mufin, Musch, Muschel, Muskat, Musza, Nachem, Nachman, Nafatali, Nagy, Naszan, Nastel, Náthán, Nesslein, Nissam, Nissel, Noá, Notha, Ofatja, Olasz, Oppenheimer, Oroszlán, Öreg Jakab, Paner, Papaz, Paur, Pelcz, Pessach, Piman, Pinkesz, Pircham, Piri, Plosen, Prantel, Punthasen, Rosam, Ruben, Rufus, Salamon, Salamonovich, Salman, Samu, Sarsa, Sábán, Sámuel, Sándor, Scechtinus, Schalam, Schalmon, Scheüch, Schlesinger, Schmol, Schneider, Schuler, Schwarcz, Serbul, Simon, Sintron, Slem-

lein, Smerlein, Smoyel, Spicz, Spielman, Spiro, Stern, Sullin, Sundlein, Sveida, Svöd, Szalamonovics, Szállimun, Szegedi, Szekelmeyer, Szerencsés, Szinán, Szintoff, Szolmon, Tóbia, Tochterlein, Toder, Todoroz, Todrus, Trostel, Trostman, Turia, Vencel, Veres, Veyel, Volfovics, Warach, Wertheimer, Wlczek, Wolf, Wölfel, Wullamus, Zakariás, Zavara, Zischko, Zodius, Zsidó.

helynevek szerint I. Austerlitz, Bazin, Bát, Bécs, Bécsújhely, Bolkof, Bruck a/d Leitha, Buda, Csepel, Dévény, Dojcs, Dukla, Ebenfurt, Frankfurt, am Main, Frohsdorf, Galgócs, Graz, Győr, Gyulaféhevár, Hainburg, Havasalföld, Herrenburg, Himberg, Holics, Homonna, Izdenec, Kremsier, Kismarton, Klosterneuburg, Konstantinápoly, Kőröspatak, Kőszeg, Liszka, London, Lundenburg, Magyarbród, Marchegg, Marburg, Nagykároly, Nagyszombat, Nándorféhevár, Neunkirchen, Neusedlitz, Nikebolu, Nikolsburg, Nyitra, Oláhország Oroszvár, Passau, Páli, Pest, Possilberg, Pozsony, Prága, Radkersburg, Rimanova, Rohonc, Róma, Sasvár, Sátoraljaújhely, Schweinburg, Seibersdorf, Sopron, Sopronyék, Szarvkő, Szenic, Sztárznica, Tata, Tolna, Trebitsch, Trencsén, Triest, Ungvár, Újfalú, Vács,

- Vágújhely, Városszalónak, Verbo, Zell, Zistersdorf, Zurány.
- I. még lengyel, oláh, osztrák, török zsidók, boros zsidó.
- zsidó-adós (1453) 237.
- mester Nagykárolyban (1740) 533.
- orvos (1623) 319. — (1635) 323.
- orvosasszony (1559) 254., 255. — (1560) 256.
- papné, özvegy (1740) 533.
- szabó szökése (1726) 473.
- üveges (1699) 402.
- zsidók beengedése Nagyszombatba (1717) 446.
- Erdélyben letelepedhetnek (1623) 319. — (1673) 360.
- kitiltása Bécsből és Magyarországból (1671) 357.
- nem lehetnek vámosok (1725) 469.
- zsidók összeírása Erdélyben (1735) 514. — Nagykárolyban (1740) 533.
- praefectusa (1529) 180.
- visszatérhetnek Magyarországra (1671) 357. zsidóknak keresztény fiút eladnak (1542) 236.
- Zsidó Baba nagykárolyi zsidó (1723) 456.
- Kálmán duklai zsidó (1692) 383.
- Márton köröspataki zsidó (1700) 406.
- Mihály (1724) 461., 463.
- Mózes (1722) 451.
- Zsigmond király (1421) 18. — (1525) 162. — (1529) 188. — (1717) 433.
- pozsonyi polgár és kőműves (1526) 169.
- Zsiros János nagykőrösi lakos (1654) 345.
- zsoldosok (1496) 76.

II. HELYMUTATÓ — INDEX LOCORUM

- Abaúj megye** (1723) 455.
abaujvári főispán I. Perényi Imre.
Alba Carolina I. Gyulafehérvár.
almissai püspök I. Piber László.
Alsó Ausztriában Magyarországból elűzött zsidók nem lakhatnak (1528) 173.
alsó ausztriai kamaraszék (1505) 101.
alsóverceket (hn. Bereg m-ben) vám (1700) 405.
alvinci (hn. Alsó-Fehér m-ben) vásár (1738) 522.
Antau I. Selegszántó.
Aumühl a Vulka vizén Sopron m-ben (1431) 26.
Auspitz hn. Morvaországban (1586) 268. — (1616) 311.
austerlitz (hn. Morvaországban) zsidók I. Mihály, Zakariás.
Ausztria (1368) 3. — (1370) 4. — (1418) 16. (1442) 40. — (1651) 339. — (1713) 413. — (1717) 417.
Baden hn. A. A-ban (1557) 249.
Bajmóc vár Nyitra m-ben (1726) 471.
Bakabánya (Pokyantz) hn. Hont m-ben (1526) 165.
balfi (Wolfs, hn. Sopron m-ben) lakos I. Paur.
- Bazin** (Posing) hn. Pörszony m-ben (1487) 67. — (1518) 130. — (1523) 149., 152. — (1529) 179.
 —i zsidóbíró (1456) 53.
 —i zsidók (1456) 53. — (1518) 130. — (1519) 133. — (1529) 181., 183. — megégetése (1529) 179. — (1538) 217. — (1539) 221. — I. még Jakab.
Bánfalu (Wondorf) hn. Sopron m-ben (1629) 321.
bányavárosok (1525) 162.
Bártfa város tanácsa (1554) 247.
Bát hn. Hont m-ben (1457) 54. — (1717) 435., 436.
Báta (hn. Tolna m-ben) amil-ja I. Szálimun zsidó.
Beckó vár Trencsén m-ben (1605) 288. — (1677) 365.
Belgrád I. Nándorfehérvár.
Benczencz hn. Hunyad m-ben (1713) 414.
Bereg megye (1723) 455.
Beregszász hn. Bereg m-ben (1727) 479., 480. — I. még Lampert erdő.
Berecs vár Nyitra m-ben (1522) 143. — (1534) 208.
Bertes erdő Sopron m-ben (1500) 92.
Berzence vár Somogy m-ben (1560) 257.
- Beszterce** hn. Beszterce-Naszód m-ben (1264) 1.
Besztercebánya hn. Zólyom m-ben (1525) 160. — (1526) 168.
Bécs (Wien) város (1420) 17. — (1450) 46. — (1488) 68. — (1500) 89. — (1517) 129. — (1520) 135. — (1527) 172. — (1533) 204., 205. — (1539) 218., 219., 221., 222. — (1559) 252. — (1560) 257. — (1675) 362., 363. — (1682) 369. (1693) 388. — (1694) 390. — (1697) 398., 400. — (1700) 404. (1713) 413. — (1715) 417. — (1717) 435., 439., 440., 444. — (1724) 458. — (1735) 515.
 —i kereskedők (1683) 371.
 —i polgár I. Stark.
 —i posztókereskedő I. Welser.
 —i zsidók (1500) 89. — (1518) 132. — (1669) 356. — I. még Abraham. Márk.
 —i zsidó orvos (1560) 257.
Bécsújhely (Wiener-Neustadt) város (1427) 23. — (1431) 25. — (1434) 30. — (1440) 36. — (1441) 39. — (1458) 55. — (1471) 63. — (1497) 81. — (1523) 153., 154. — (1525) 162. — (1651) 339.
 —i Halpiac (1471) 61.

- bécsűjhelyi házak (1441)**
 39. — (1454) 52. —
 (1459) 57. — (1461) 58.
 — (1463) 60. — (1471)
 61. — (1484) 65. —
 (1485) 66. — (1496) 75.
 — (1497) 77—83. —
 (1498) 84. — (1499) 87.
 —i kereskedő-céh (1651)
 337.
- i kereskedők (1683) 371
- i pap l. Zertel Farkas.
- i polgármesterek l.
 Holczer György,
 Kastner Lénárd, Kra-
 mer András, Kü-
 schinger.
- i polgárok: l. Finck
 Péter, Fiweck János,
 Gailhaimer Jakab,
 Grafenbergi Kuncz,
 Herfurter Lénárd,
 Jemniczer Lénárd,
 Koberstein Ottó,
 Kollner Frigyes,
 Kornmess Henrik,
 Luttenberger Péter,
 Maler János, Por-
 tenschlag Zakkeus,
 Prauneis Benedek,
 Sachs Albert, Semf-
 tenberger Farkas,
 Taler György,
 Weidacher János,
 Wiener János.
- i püspökök l. Kollo-
 nits Lipót, Theodor.
- i tanács (1441) 39. —
 (1459) 57. — (1497)
 79., 83. — (1647) 332.
 — (1649) 335/b., 336.
 — (1651) 337—9. —
 (1652) 340.
- i Új-utca (1463) 60. —
 (1497) 77., 78. — (1500)
 90.
- i városbíró l. Eber
 Gáspár, György dok-
 tor, Hayden Lénárd,
 Rudolf, Waldstorffer
 András.
- i városjegyző l.
 Stocker Mihály.
- i vászonkereskedők
 (1652) 340.
- i vendégfogadó (1388)
 3.
- i Zsidó-utca (1461) 58.
 — (1496) 75. — (1497)
- 79., 83. — (1498) 84.
 (1499) 87.
- bécsűjhelyi zsidóbró l.**
 Kramer András,
 Waldstorffer András.
 —i zsidók l. Ascher, Áb-
 rahám, Hadigund,
 Hitschel, Hirsch,
 Hirschlin, Isserlein,
 Jakab, Josman, Jó-
 zsef, Juda, Jüdl,
 Kaim Juda, Knob-
 lauch és fia József,
 Köphlein, Kroflach
 József, Lebel, Lemp-
 lein, Liebhart, Mair,
 Meier, Merchlein,
 Muschel, Muskat,
 Nachman, Nissam,
 Ofatja, Punthasen,
 Schalam, Slemlein,
 Smerlein, Smerl Le-
 ser, Smoyel, Trost-
 man.
- i zsidók fürdője (1454)
 52.
- i zsidók mészárszéke
 (1484) 65. — (1497)
 80., 82.
- en a zsidók éjjeli szál-
 lást nem kaphatnak
 (1642) 329. — (1649)
 335/b., 336. — (1658)
 347.
- en Miasszonyunk fer-
 tálja (1454) 52.
- en minoriták fertálja
 (1441) 39. — (1459) 57.
 — (1484) 65. — (1485)
 66. — (1497) 80., 82.,
 83. — (1498) 84. —
 (1500) 90.
- bélaházi (bolerázi, hn.**
 Pozsony m-ben) sző-
 lőhegy (1522) 144.
- Béltek hn.** Szatmár m-
 ben (1728) 485.
- Bibersburg l.** Vöröskő
 Bihar megye (1723) 455.
- Binóc hn.** Pozsony m-
 ben (1716) 426., 430.
- i jobbágy l. Scssany
 György.
- Bisztra patak (1700)** 405.
- Bogyaszló hn.** Sopron m-
 ben (1724) 460.
- i korcsmáros l. Laka-
 tos Dávid.
- bolkofi (hn.** Lengyelor-
 szágbán) zsidó l.
- Hirsch, Kollman Ka-
 im.
- Boleráz l.** Bélaház.
- Borostyánkő vár** Vas m-
 ben (1652) 343.
- Borsmonostor (Sankt**
 Marienberg) hn.
 Sopron m-ben (1446)
 43.
- i apát l. Bertalan, Pé-
 ter.
- Borsod megye (1723)**
 455.
- Brassó (Corona) város**
 (1738) 522.
- Bruck a/d Leitha-i zsidó**
 l. Isserlein, Nachman.
- Brüssel város** Belgium-
 ban (1538) 217.
- Buda (Ofen) város (1264)**
 l. — (1440) 35. —
 (1451) 48. — (1456) 53.
 — (1457) 54. — (1462)
 59. — (1471) 62. —
 (1491) 70. — (1493) 71.
 — (1494) 73. — (1496)
 76. — (1502) 94. —
 (1503) 97. — (1505)
 104. (1506) 107. —
 (1511) 115., 116. —
 (1514) 125., 126. —
 (1518) 132. — (1522)
 141. — (1523) 150. —
 (1520) 156. — (1525)
 161., 162. — (1526)
 163., 164., 168. —
 (1529) 180—2., 184.,
 185. — (1530) 190. —
 (1537) 215. — (1619)
 317. — (1636) 325. —
 (1639) 327. — (1660)
 350. — (1663) 354. —
 (1734) 507.
- amil-ja l. Szálimun
 zsidó. Szinán zsidó.
- ostroma és elfoglalása
 a török által (1529)
 188.
- i Bécsi-kapu (1663)
 353.
- i Csonkatorony (1525)
 162.
- i házak (1264) l. —
 (1525) 162. — (1528)
 177.
- i Jakabháza (1462) 59.
- i kereskedő l. Salih
 kethüda.
- i Mindszentek-utca
 (1525) 162.

budai Nagyboldogasszony templom plébánosa I. Ferenc.
 —i országgyűlés (1488) 68.
 —i polgár I. Sárosy János
 —i samethof (1529) 188.
 —i Szent György-tér (1525) 162.
 —i Szent Zsigmond kápolna (1529) 188.
 —i városbíró (1529) 188. — I. még Palchan Péter.
 —i városfalak (1525) 162.
 —i várnagy I. Batthany Benedek, Bodó Ger-gely.
 —i Zsidó-utca (1663) 353.
 —i zsidó nő (1663) 353.
 —i zsidók (1451) 48. — (1462) 59. — (1503) 98. — (1525) 162. — I. még Abraim, Arslán, Ábrahám, Dávid, Deli Jahja, Deutsch, Fekete Izsák, Hodzsa Jákob, Ibrahim, Isserlein, Iszák, Iszrail, Izrael, Izsák, Jahja, Jahja Juzsa, Kevekeszi, Jakab, Jane, Jaszif, Józsa, József, Jusza, Kara Musza, Karakas-oglu, Maisterlin, Manasz, Mandel, Izrael, Monachem, Moschel, Mózes, Musza, Naftali, Naszan, Notha, Oroszlán, Piri, Ruben, Sábán, Simon, Slemlein, Wolf.
 —i zsidótemető (1529) 188.
 —i zsinagóga (1462) 59.
Budweis város Csehországban (1529) 187.
Bukarest város Oláhországban (1735) 515.
Bulgária (1264) I.
Buzo város Oláhországban (1738) 522.
Castrum Ferreum I. Vasvár.
Cibinium I. Nagyszeben.

Claudiopolis I. Kolozsvár.
Colonia város Lengyelországban (1735) 515.
Corona I. Brassó.
Csajta hn. Vas m-ben (1713) 415.
Csalánosi (hn. Szatmár m-ben) korcsma-bérlet (1722) 451. — (1723) 453. — (1726) 475. — (1727) 478. — (1731) 497. — (1734) 510.
 —i korcsmáros (1724) 462.
 —i malom (1726) 474., 475.
Csallóköz (1713) 413.
Csehország (1727) 483.
Csejte (Czahte) vár Nyitra m-ben (1522) 142.
 —i uradalom (1695) 393.
 —i várnagy I. Vicheny András.
Csemesz hn. Vas m-ben (1725) 469.
Csepel (Kuvin) amil-ja I. Ibn Jáfet zsidó.
Csics I. Sérc.
Csikszerdahely város (1738) 522.
Csongrád hn. (1731) 498. — (1736) 518. — (1740) 532.
csornai prépost I. ott.
Csukaria (ma: Csukárd) hn. Pozsony m-ben (1456) 53.
Czahte I. Csejte.
Czerweni Kamen I. Vöröskő.
Darászfalu (Traustorf) hn. Sopron m-ben (1647) 332.
debreceni vásár (1734) 508. — (1736) 516.
dejtei (hn. Pozsony m-ben) jobbágycok I. Blahó György, Kovaczovicz Jakab, Mraczkovicz Péter.
 —i kovács (1522) 147. — I. még István.
deutsch-altenburgi (hn. A. A-ban) plébános I. Matern.
Dénye hn. (1731) 501.

Dévény (Theben) vár Pozsony m-ben (1407) 14. — (1526) 167.
 —i bíró (1407) 14.
 —i dűlő: Gesang és ebben Gesengel szőlő (1407) 14.
 —i harmincados (1723) 454.
 —i lakosok I. Chaunspies András, Müsgang János, Satellay György.
 —i zsidó I. Muschel.
dojcsi (hn. Nyitra m-ben) zsidó I. Sveida Izsák Jakab.
duklaei zsidók I. Devis Berkovicz, Zsidó Kálmán.
Duna folyam (1663) 354.
Ebenfurt hn. A. A-ban (1474) 153. — (1557) 249.
 —i polgárok I. Eitlpöss Farkas, Kramer Gáspár, Krempl Péter, Schmidt Keresztély, Schuester Miklós és Péter, Vogl Mihály, Vrölinger Pál.
 —i zsidók (1651) 339. — (1652) 343.
eccse di várnagyok (1529) 186.
Eger vár Heves m-ben (1610?) 297.
 —i püspök és kancellár (1533) 202.
Eisenstadt I. Kismarton.
Erdély (Siebenburg) (1514) 126. — (1554) 247. — (1623) 319. — (1700) 404. — (1734) 504. (1535) 512. — (1738) 522.
 —i gubernium (1697) 398. — (1700) 404., 406. — (1720) 449. — (1722) 452. — (1724) 465/a. — (1726) 472. (1727) 481. — (1728) 489. — (1730) 491., 492., 495. — (1735) 514., 515. — (1736) 519., 520.
 —i ítélőszéki jegyző I. Apáti Ádám, Kastel István, Kis Ferenc.

- Rapóti András, Szege-
 dedi Pál.
- erdélyi** kancelláriai jegy-
 ző l. Bors Tamás, Ele-
 kes Ferenc, Török Pé-
 ter.
- i kir. főügyész l. Dob-
 ra Péter.
- i kormányzó l. Kornis
 Zsigmond.
- i országgyűlés (1687)
 374. — (1689) 377.
- i püspök (1726) 472. —
 (1727) 481. — (1735)
 515. — l. még Geren-
 dy Miklós.
- i táblabíró l. Gidófal-
 vi István, Thoroczkai
 János.
- i zsidóbíró l. Kohen
 Mózes.
- i zsidó esküdt l. Ko-
 hen Illés.
- Erdőd** hn. Szatmár m-
 ben (1731) 498. —
 (1736) 518. — (1740)
 529., 532.
- i uradalom (1738) 523.
- Esztergom** város (1530)
 190. (1717) 431.
- i bíró (1544) 239.
- i érsek (1514) 126. —
 (1526) 170. — (1559)
 251., 253. — l. még
 Zalkay.
- i káptalan (1652) 342.
 — (1717) 441., 442., 446.
- Érsekújvár** vár Komár-
 rom m-ben (1605)
 288.
- felsődubovai** (hn. Nyitra
 m-ben) jobbágy l.
 Petras.
- felsőkéthelyi** (hn. Vas
 m-ben) plébánia
 (1697) 397.
- Fertő** tó (1382) 8.
- fertőszentgyörgyi** (Sankt
 Jorgen, hn. Sopron
 m-ben) lakos l. Pel-
 lanter Jakab.
- fényi** (hn. Szatmár m-
 ben) korcsmabérlet
 (1723) 453. — (1724)
 462. — (1726) 475. —
 (1727) 478. — (1731)
 497. — (1734) 510. —
 (1740) 532.
- Fogarás** vár (1673) 360.
- Forchtenstein** l. Fraknó.
- főnyi** (hn. Abaúj-Torna
 m-ben) zsidó l. Fá-
 bián, Salamonovics
 Mihály.
- Fraknó** (Forchtenstein)
 vár Sopron m-ben
 (1528) 178. — (1649)
 336.
- Frankfurt** am Main-i
 zsidó l. Sándor.
- Freistadt** l. Galgóc.
- Frohsdorfi** (hn. A. A-
 ban) zsidók (1651)
 339.
- Fünfkirchen** l. Pécs.
- Galgóc** (Freistadt) vár
 Nyitra m-ben (1490)
 69. — (1539) 220.,
 225., 226. — (1735) 515.
- i udvarbíró l. János.
- i várnagy l. Kriva Si-
 mon, Sós János
- i zsidó (1539) 218., 219.,
 221. — l. még Mózes,
 Rufus, Simon.
- Garam** hn. (1264) 1.
- Gerencsér** (Herntscharo-
 witz) hn. Pozsony m-
 ben (1715) 420. —
 (1716) 430. — (1717)
 439., 443., 445., 446.
- gotsgnadi** (hn. Pozsony
 m-ben) molnár (1522)
 146. — (1523) 149.
- Grosshefflein** l. Nagy-
 höflány.
- Gönyű** hn. Győr m-ben
 (1715) 416.
- Graz** l. Hendel zsidó,
 Izsák zsidó.
- Gschiess** l. Sérc.
- Güns** l. Kőszeg.
- Győr** város (1716) 426.
 — városában a zsidók
 szabadon keresked-
 hetnek (1682) 369.
- i főkapitány l. Her-
 mann badeni örgróf.
- i gyalogság (1605) 287.
- i káptalan (1405) 2. —
 (1382) 8. — (1505) 103.
 — (1682) 369. — tag-
 jai: Lóránd prépost,
 Miklós olvasó, János
 éneklő-, Domonkos
 órkanonok (1382) 8.
 — l. még Csernátunyi
 kanonok.
- győri** káptalani ispán
 (1681) 359.
- i lakosok l. Beczei
 Mátyás, Czimbalmos
 Gergely és János,
 Horváth János, Mik-
 lós és Pál, Kalmár
 András, Nagy Ferenc,
 Ola János, Szabó Tam-
 más, Szakács János.
- i nagyprépost quintá-
 ja (1503) 98.
- i püspök (1587) 269.
- i püspöki helynök l.
 Kazó István.
- i zsidó l. Hirsch Izsák.
- i zsinagóga (1673) 359.
 — megye és város (1682)
 369.
- Gyulafehérvár** (Alba Car-
 rolina, Károlyfnehér-
 vár) város (1673) 360.
 — (1689) 378. — (1700)
 406. — (1702) 409. —
 (1703) 410. — (1724)
 464. — (1735) 515. —
 (1738) 522. — (1739)
 528. — (1740) 530., 531.
- i esküdt l. Bánhorváti
 Ferenc, Bányai Ist-
 ván, Havasallyi Pál,
 Kunecz János, Palotai
 István, Szalkár Fe-
 renc, Szebeni Her-
 man Ferenc, Szentki-
 rályi Mihály.
- i főbíró l. Angyal Pé-
 ter, Bíró István, Haan
 Ignác.
- i hiteleshely (1713) 414.
- i lakosok l. Balomiran
 Juan, Bihari Márton,
 Guszta Petru, Szabó
 István, Tokaji István.
- i Nagyboldogasszony-
 utca (1738) 522.
- i tanács (1724) 464. —
 (1730) 495.
- i városjegyző l. Brán
 Illés, Pósházi János.
- i zsidók l. Ábrahám,
 Beniam Ábrahám,
 Benjamin Dávid,
 Dávid Izsák, Dávid
 József, Frank Izsák,
 Hirsch Euranicz,
 Illés, Illés András,
 Illés Joachim, Isa-
 kaár Mordocheus,
 Izsák Áron, Jekutiel

- Ábrahám, Joachim
 Dávid, Júdás Mózes,
 Júdl, Kohen Sámson,
 Lebel Lázár, Mihály,
 Mózes és Sámuel,
 Lebil Illés, Lévi
 Efraim és József,
 Maier másként Lévi
 Dávid, Maje József,
 Matathia Sámuel,
 Márk Salamon,
 Mihály Ábrahám
 Mojszi, Mózes, Rosa
 Ábrahám, Rosa
 Majer, Sámuel
 Baroch, Sintron
 Ábrahám, József és
 Márton, Szintoff
 Illés, Tóbia József,
 Turia József, Zaka-
 riás,
 l. még (1724) 464.,
 465/a. — (1726) 472.
 — (1727) 481. — (1730)
 495.
 —i zsidók adója (1687)
 374. — (1689) 378. —
 (1720) 449.
 —i zsidók összeírása
 (1735) 515.
 —i zsidók szeszméresi
 joga (1736) 519., 520.
 —i zsinagóga (1738) 522.
hainburgi (hn. A. A-ban)
 polgárok l. Engel-
 prechtin, Pleyem Já-
 nos, Schörn István,
 Tirnaher Bertalan,
 Wolfhart.
 —i tanács (1377) 5.
 —i tisztartó l. Hag Bol-
 dizsár.
 —i zsidók l. Fridel. Ge-
 sellin, Ichman, Toch-
 terlein, Trostel,
Harangfalva (Zvoncsin)
 hn. Pozsony m-ben
 (1716) 424.
 —i jobbágyok l. Gazo-
 vics Miklós, Heriban
 András, Kossnyach
 András, Majarnik
 István, Marsanicz
 Mihály, Sztahó
 György.
hatvani országgyűlés
 (1525) 162.
Havasalföld (1738) 522.
 — (1739) 528.
- havasalföldi** zsidó l. Her-
 schel Ábrahám.
Hegyalja, szőlővidék
 Zemplén m-ben
 (1609) 292. — (1688)
 376.
Herntscharowitz l. Ge-
 rencsér.
herzenburgi (hn. Stájer-
 országban) zsidó l.
 Muschel.
Hidei pusztá (1740) 532.
himbergi (hn. A. A-ban)
 zsidó l. Merchlein fia
 József.
Holics vár Nyitra m-ben
 (1534) 208.
 —i zsidó l. Králík.
Holleschau város Mor-
 vaországban (1735)
 515.
Homonna hn. Zemplén
 m-ben (1693) 385.
 —i zsidó l. Israelovics
 Jakab, Salamonovich
 Mihály.
Hornstein l. Szarvkő.
izdenci zsidók (1616) 311.,
 312.
Janow város Lengyelor-
 szágbán (1735) 515.
jaroslai (hn. Galícia-
 ban) vásár (1629)
 332/a.
Jászvásár város Moldvá-
 ban (1735) 515.
jeruzsálemi Szent Sír
 templom (1529) 186.
jeslovecki jobbágy l.
 Siska.
Jókó vár Nyitra m-ben
 (1522) 147. — (1523)
 150., 151. — (1539)
 224. — (1542) 236.
 —i jobbágy l. Kolár
 Mihály.
 —i officális l. Dejtej
 István, Mocsonoki
 Albert, Szenyi
 Mihály.
 —i várnagy l. Salgói
 Miklós.
kalocsai érsek (1264) l. —
 l. még Frangepán Fe-
 renc.
Kampolung város Oláh-
 országban (1735) 515.
kaplonyi (hn. Szatmár
- m-ben) konvent (1724)
 462. — (1725) 465/b.
kaplonyi mészárszék
 (1738) 523. — (1740) 529.
karinthiai kapitány l.
 Weispriach Ulrik.
Karlburg l. Oroszvár.
Kassa város (1609) 292.
 — (1611) 295. — (1680)
 368. — (1690) 395. —
 (1697) 399., 401. —
 (1723) 455. — (1726)
 476. — (1727) 482. —
 (1728) 487., 490. —
 — (1730) 493., 496. —
 (1731) 499., 501—3. —
 (1737) 521. — (1738)
 526.
 —i administratio (1696)
 395. — (1697) 399.,
 401. — (1723) 455.
 —i mészáros l. Creith
 Ferenc.
 —i polgárok (1609) 292.
 —i profuntház (1717) 432.
 —i rézfazekas (1611) 295.
Katze l. Köpcsen.
Károlyfehérvár l. Gyula-
 fehérvár.
Kemend hn. (1294) 2.
kremsieri (hn. Morvaor-
 szágbán) zsidó l. Be-
 nedek.
Kiristar hn. Sopron m-
 ben (1370) 4.
Kirchschlag vár A.
 A-ban (1505) 101. —
 (1523) 153.
 —i lakos l. Leysamer
 Mihály.
Kisberesztovány hn. Po-
 zsony m-ben (1716)
 424.
 —i jobbágyok l. Kladi-
 va István, Nisnyánszky
 János, Szuszodka
 Miklós, Voschinák
 György.
Kishőflány (Weinighof-
 lein) hn. Sopron m-
 ben (1377) 6.
Kiskend hn. Kis-Kükül-
 lő m-ben (1738) 528.
Kismarton (Eisenstadt)
 város Sopron m-ben
 (1431) 26. — (1432)
 27. — (1436) 33. —
 (1528) 178. — (1587)
 269. — (1595) 273. —
 (1642) 329. — (1647)

332. — (1652) 340., 342. — (1658) 347.
kismartoni ház (1432) 27. — (1436) 33.
 —i hegemester I. Mütgeb György.
 —i kapitány (1587) 269.
 —i polgárok I. Fragner Lénárd, Fulczich Márton, Greusser Osvat, Heckel Erhard, Lehner Miklós, Peke-rel István, Raisling János, Renöldt György.
 —i szőlődülő: Mitter Zericz (1434) 31.
 —i tanács (1431) 26. — (1434) 31. — (1436) 33. — tanácsosok I. Gerber Farkas, Rinderschinck Mihály.
 —i tisztartó I. Fölleck Jakab.
 —i udvarbíró I. Kersnerits János.
 —i uradalom jobbágynak bármit kölcsönözni csak a tisztartói hivatal előzetes engedélyével lehet (1647) 332.
 —i városbíró I. Fleischacker György.
 —i zsidók (1593) 272. — (1595) 273. — (1642) 329. — (1649) 335/b., 336. — (1651) 337–9. — (1652) 340., 342., 343. — (1653) 344. — (1658) 347. — I. még Gerstl, Hendel, Hirsch, Isserl, József, Jüdl, Maisterel, Manusch, Maul, Schalmon, Scheüch Farkas és Salamon, Simon, Warach.
kisvárdai (hn. Szabolcs m-ben) vásár (1730) 494.
klosterneuburgi (hn. A. A-ban) zsidó I. Jekel.
Kolozsvár (Claudopolis) város (1623) 319. — (1720) 449. — (1727) 481. — (1730) 491.
Komárom város (1560) 256. — (1581) 265.
 —i bíró I. Szöcsy János.
komáromi főispán I. Korlátkői Péter.
 —i polgár I. Kapronczai Imre.
 — megye (1682) 369.
Konstantinápoly város (1623) 319. — (1713) 414.
 —i zsidó orvos I. Sarsa Ábrahám.
koroncói (hn. Győr m-ben) malom (1681) 359.
Korpona város Hont m-ben (1526) 165.
Königsberg I. Újbánya.
Köpcsény (Katzze) hn. Moson m-ben (1444) 41.
Körmöcbánya (Kremnitz) város (1525) 161. — (1695) 394.
 —i bányászok (1525) 160., 161.
 —i cementező mű (1525) 159.
kőröspataki (hn. Háromszék m-ben) zsidó I. Zsidó Márton.
Körösszeg hn. Bihar m-ben (1511) 115.
Kőszeg (Güns) város Vas m-ben (1511) 119. — (1540) 228. — (1639) 335/a.
 —i kapitány I. Harber Frigyes.
 —i tanács (1540) 228.
 —i zsidók (1540) 228. — I. még Hatschl, Hirschel, Lesier, Muschel.
 — ostroma a török által (1540) 228.
krajnai főkapitány I. Jurischitz Miklós.
Krakkó város (1554) 247.
Kremnitz I. Körmöcbánya.
Kreutz I. Sopronkeresztúr.
Kuvin I. Csepel.
Lakompak vár Sopron m-ben (1724) 460.
Lampert erdő (Bereg-szász) (1264) 1.
Laxenburg vár A. A-ban (1693) 387. — (1717) 442.
Lengyelország (1723) 455. — (1728) 490. — (1735) 515.
 —i zsidók (1730) 491. — I. még Aron, Kálmán.
Leopoldopolis I. Lipót-vár.
Leopoldsorf hn. A. A-ban (1474) 154.
Leopoldstadt I. Lipót-vár.
Légrád hn. Zala m-ben (1602) 277., 278.
lichtenwörthi (hn. A. A-ban) tisztartó I. Häck János.
lignitzi herceg I. Frigyes.
Lipótvar (Leopoldopolis, Leopoldstadt) hn. Nyitra m-ben (1684) 372. — (1716) 424.
liszkai (hn. Zemplén m-ben) zsidó I. Chaim.
Litvánia (1514) 126.
 —i kincstárnok I. Poniatowsky.
londoni zsidók (1710) 412.
Lublin város Lengyelországban (1735) 515.
lundenburgi (hn. Morvaországban) zsidó I. Ketzl fia Márkus.
macsói bán I. Garai László.
Magyarád (Moderdorf) hn. Pozsony m-ben (1717) 444., 445.
Magyarbród hn. Morvaországban (1693) 386.
 —i zsidók I. Jakab, Márk, Zodius, Zakariás.
Magyarkeresztúr hn. Sopron m-ben (1724) 460.
 —i bíró I. Káldi Ferenc.
Magyarország (1370) 4. — (1407) 14. — (1418) 16. — (1422) 19. — (1423) 20. — (1426) 21. — (1427) 22. — (1431) 25. — (1434) 31. — (1436) 33. — (1442) 40. — (1514) 125. — (1530) 190. — (1554) 247. — (1616) 311. — (1649) 335/a.
 —i jog (1431) 25. — (1522) 143.

- makovicsai uradalom** (1686) 373.
- majtényi** (hn. Szatmár m-ben) korcsmabérlet (1723) 453. — (1726) 475. — (1727) 478. — (1731) 497. — (1734) 510. — (1738) 523., 524. — (1740) 529.
- korcsmáros (1724) 462.
- plébános (1740) 529.
- Marchegg** hn. A. A-ban (1528) 174. — (1529) 189. — (1612) 298., 300., 301.
- i zsidó (1514) 124. — 1. még András, Haberl, Haindl, Jónás, József, Kaim, Nesslein, Schmol.
- marburgi** (hn. Stájerországban) zsidó I. Ábrahám.
- Maros szék** (1735) 515.
- Martonfalva** hn. Bihar m-ben (1511) 115.
- Martsinen** monostor Oláhországban (1739) 528.
- Mád** hn. Zemplén m-ben (1609) 292. — (1728) 487.
- Mármaros megye** (1728) 489. — (1730) 491.
- i főispán I. Bethlen József.
- Medwisch** I. Meggyes.
- meggyesi** (Medwisch, hn. Sopron m-ben) Goldberg dűlő (1509) 112. — e dűlőben fekvő Gerstner szőlő (1431) 25.
- Mezőpetri** hn. Szatmár m-ben (1740) 532.
- mérgeshídi** korcsma (1725) 465/b.
- Mihályi** hn. Sopron m-ben (1724) 460.
- Moderdorf** I. Magyarád.
- Moldvaország** (1735) 515.
- Morvaország** (1600) 274. — (1616) 311. — (1735) 515.
- Moson** megye (1713) 413.
- i főesperes I. Henyei András.
- Munkács vár** (1636) 324.
- munkácsi Zsidó bás'ya** (1648) 334.
- i zsidók (1727) 479.
- Nagyberesztovány** hn. Pozsony m-ben (1716) 424. — (1717) 445., 446.
- i plébános (1716) 424.
- Nagyhőflány** (Grosshefflein) hn. Sopron m-ben (1649) 335/b.
- Nagykároly város** (1722) 451. — (1723) 453., 456. — (1724) 459., 461. — (1725) 465/b., 466., 467., 470. — (1726) 473—5., 477. — (1728) 484., 485. — (1730) 494. — (1731) 497., 498. — (1734) 503—6., 508—10. — (1735) 512., 513. — (1736) 517., 518. — (1738) 523., 524. — (1740) 530—2.
- i árenda (1725) 468. — (1726) 475/a.
- i Kis-utca (1740) 533.
- i kertész I. Hrabeczki János.
- i korcsma bérlete (1726) 475., 478. — (1731) 497. — (1734) 510. (1738) 523., 525. — (1740) 532.
- i korcsmáros (1724) 462.
- i kóser-borkorcsma (1740) 532.
- i kóser-mészárszék (1736) 517., 518.
- i lakosok I. Asztalos Mihály, Csépfel Antal, Csiszár István, Frank szűcs, Görög György, Király István, Lőrinc Kovács, Marsalli, Németh varga, Ördög szabó, Pápai Pálné.
- i mészáros I. Makk Márton.
- i mészárszék (1738) 523. — (1740) 533.
- i piaristák (1735) 512.
- i rabbi (1728) 490.
- i sörfőzőház bérlete (1723) 453.
- i zsidó pap (1740) 533.
- nagykárolyi zsidók** (1724) 461. — (1727) 479. — (1728) 485., 490. — (1731) 498. — (1734) 508. — (1740) 530. — I. még Ancsel, Ábrahám, Ádám, Áron, Báreh, Eliás, Farkas, Föli, Hersl, Illés, Izsák, Jakab, Jákob, Jelik, Jeruhin, Josephovics, Jónás, József, Júdás, Kaim, Kis, Kopasz, Lázár, Leb, Leiba, Lengyel, Major, Márkus, Mihalovicz, Mihály, Mózes, Nagy Lázár, Náthán, Paner, Paur, Pinkesz, Salamon, Sámuel, Simon, Sullin.
- i zsidók főbírája (1736) 517., 518.
- i zsinagóga (1740) 533.
- Nagykosztolány** hn. Nyitra m-ben (1715) 419.
- Nagykőrös város** (1636) 325. — (1660) 350. — (1671) 358.
- i főbíró I. Czirják Demeter, Szabó Mihály, Szivós János.
- i iskolamester (1661) 352.
- i lakosok I. Dus János, Kelemen Balázs, Perczes András, Sallai András, Zsiros János.
- i notárius (1657) 346.
- nagymartoni** (hn. Sopron m-ben) zsidók (1589) 271. — (1651) 339. — I. még Kisan.
- Nagyszeben** (Cibinium) város (1728) 489. — (1735) 514. — (1736) 519., 520.
- Nagyszombat** (Tirnavu. Trnava) város (1436) 32. — (1440) 35. — (1452) 49. — (1494) 73. — (1500) 92. — (1521) 138. — (1529) 179., 183—5. — (1530) 190. — (1619) 317. — (1622) 318. — (1683) 370. — (1694) 390. — (1695) 392. — (1715)

- 419., 420. — (1716)
421., 423—7., 430. —
(1717) 436—42., 446.,
448. — (1724) 460. —
(1727) 483.
- Nagyszombat város megengedi a zsidóknak a város területén át a közlekedést (1717) 444., 445. — (1718) 447., 448.**
- város német polgárai (1695) 392.
- város szokásjoga (1490) 69. — (1529) 184.
- város tárgyalása a zsidókkal a város területén át való közlekedés ügyében (1717) 443.
- város területére zsidó nem léphet (1616) 311., 312. — (1683) 370. — (1693) 386—8. (1694) 389., 390., 392. — (1715) 420. — (1716) 423—7., 430., 433. — (1717) 434—42. — (1727) 483.
- város vádjai a zsidók ellen (1526) 171. — (1539) 221.
- i aljegyző l. Munkácsy Mihály.
- i asztalos l. Egyed.
- i dülő: Barátfölde (1715) 420. — (1716) 425. — Volmut (1715) 420.
- i házak (1530) 191. — (1538) 217. — (1539) 227. — (1544) 239.
- i ispitály (1619) 319.
- i polgármester l. Huzó Imre, Mihalovics Mihály, Pontel Mihály.
- i polgárok l. Egyed, Fritz Gáspár, Heflmair András, Hodko Péter, Huszár János, Kos Pál, Massarz Jakab, Oczelka Balázs, Satler János, Schneider Barthus, Weiss Mihály.
- i Szent Vid-napi vásár (1716) 426., 430.
- i szücs l. Bertalan,
- nagyszombati tanács**
(1436) 32. — (1488) 68. — (1490) 69. — (1494) 74. — (1507) 110. — (1521) 139. — (1522) 143. — (1529) 180., 182., 187. — (1530) 191. — (1534) 209., 211. — (1535) 213. — (1537) 215. — (1539) 218—22., 224., 226—7. — (1540) 229. — (1559) — 251., 252. — (1616) 312., 313. — (1642) 328. — (1683) 370. — (1693) 387., 388. — (1694) 389., 390. — (1715) 417., 420. — (1716) 421., 426. — (1717) 446.
- i ügyész l. Bertalanffy.
- i városbíró (1522) 145. — (1541) 232. — l. még Bocz Dániel, Heilmair András, Leipolt János, Misliboczký András, Salczer Jakab.
- i városjegyző l. Mlodeczky Péter, Pauli András.
- i városkönyv (1530) 191.
- i zsidók (1456) 53. — (1488) 68. — (1490) 69. — (1506) 106. — (1522) 140., 143—7. — (1523) 150., 151. — (1529) 180., 182., 184. — (1533) 202. — (1538) 216. — (1539) 218—20., 225. — (1544) 239. — l. még Ábrahám, Czeh Jakab, Farkas, Fodor, Foghagymás József, Izsák, Jakab, Józsa, József, Lang Lebl, Mandel, Markos, Márk, Mózes fia Jakab, Nissel, Olasz, Oroszlán, Sámuel, Schwarcz Mandel, Simon, Smoyel, Wlczek.
- i zsidók adója (1540) 229. — (1541) 232. — (1542) 235. — (1544) 240. — (1559) 251. — (1616) 313. — (1619) 318.
- nagyszombati zsidóadó**
elengedve (1559) 252. — (1642) 328.
- i zsidóbíró (1456) 53. (1522) 146. — (1530) 191. — l. még Heflmair András, Jakab, Schafler Jakab.
- i zsidók megégetése (1494) 73., 74. — (1539) 221. — (1541) 232. — (1542) 235.
- i zsidók kitiltása a városból (1494) 74. — (1539) 221., 222., 226., 227. — (1540) 229. — (1541) 232. — (1544) 240. — (1559) 251.
- i Zsidó-utca (1539) 227.
- i zsinagóga (1539) 227. — (1541) 232.
- nagyvárad** püspök l. János.
- Nádorfehértár** (Belgrád) város (1735) 515.
- i hid a Száván (1663) 354.
- i zsidók (1663) 354.
- i zsinagóga (1663) 354.
- Neckendorf** l. Sopron-névk.
- neunkircheni** (hn. A. A-ban) zsidó l. Mandel.
- neusedletzi** (hn. Morvaországban) zsidó l. Dániel.
- Nikápoly** város Törökországban (1735) 515.
- nikebolu-i** (hn. Törökországban) zsidó l. Iszhák.
- Nikolsburg** város Morvaországban (1530) 192—4., 196. — (1533) 201. — (1738) 525.
- i polgár l. Ekerle János.
- i zsidó l. Haindl, Hellenella, Jakab, Márton.
- Nógrád** hn. (1654) 345. — (1661) 352.
- i kapitányok (1657) 346.
- nürnbergi** származású pozsonyi polgár l. Sambach Gáspár.
- Nyitra** vár (1694) 391.
- i püspök l. Jaklin Balázs.

nyitrai származású
zsidó l. Izsák.

Ofen l. Buda.

Oláhország (1737) 528.

—i zsidók l. Chaim,
Serbul Hasl.

Olcsva hn. Szatmár m-
ben (1725) 465/b., 466.
—i árenda (1726) 474. —
(1734) 503.

Oroszvár (Karlbürg) hn.
Moson m-ben (1676)
364. — (1699) 402. —
(1700) 407. — (1715)
418. — (1716) 428.,
429.

—i cseléd l. Garsia.

—i Lengyel-féle nemesi
udvar (1715) 418. —
(1743) 534.

—i sörfőzőház (1716) 528.

—i zsidók (1715) 418. —

(1716) 429. — (1743)

534. — l. még Fajt

Mózes, Izrael Wonet,

Izsák Márk és Mózes,

Jónás, Ádám, Jakab

és Kálmán, Kirsch-

ner Illés, Lázár

Ádám, Leb, Ábrahám

és Hirschli, Lévi

Izrael, Mondl Illés,

Mózes Gábor,

Salamon Benedek,

Schneider Márk,

Wolf Salamon.

—i zsidók adója (1699)

402. — (1700) 407.

—i zsidók kiváltsága

(1676) 364.

—i zsinagóga és zsidó

mészárszék (1743) 534.

Oszlop hn. Sopron m-
ben (1647) 332.

—i lakos l. Sighart.

osztrák zsidó l. Wolf.

Ödenburg l. Sopron.

passaui zsidó l. Smoyel.

páli (hn. Sopron m-ben)

zsidó l. József.

Pándorfalu (Pändorf)

hn. Moson m-ben

(1433) 29.

Pápa város Veszprém

m-ben (1605) 287.

—i gyalogság (1605) 287.

—i polgár l. Rauscher

Gergely.

Pázmányfalva hn. (1735)
515.

Pärndorf l. Pándorfalu.

Pest város (1440) 35.

— amil-ja l. Szálimun

zsidó, Szinán zsidó

—i polgár l. Schroll

Péter.

—i zsidó (1440) 35. —

l. még Kis Jakab.

Pécs (Fünfkirchen) vá-

ros (1474) 64.

—i prépost l. Peregi Al-

bert.

—i püspök, kir. kincs-

tárnok (1496) 76.

Planckenhof hn. (1618)

315.

Ploesti város Oláhor-

szágban (1738) 522.

Podhering hn. Bereg m-
ben (1700) 405.

Polyantz l. Bakabánya.

Poroszló hn. Heves m-
ben (1725) 467.

Posing l. Bazin.

possilbergi zsidó l.

Jakab Áron.

Potoly hn. (1560) 257.

Pottendorf hn. A. A-ban

(1669) 356.

Pozsony (Pressburg) vá-

ros (1397) 11. — (1447)

44. — (1500) 89. —

(1525) 158. — (1526)

162. — (1528) 176. —

(1530) 190. — (1539)

221. — (1540) 229. —

(1541) 232. — (1559)

251. — (1560) 257. —

(1616) 312., 313. —

(1642) 328. — (1651)

337., 338. — (1680)

367. — (1684) 372. —

(1694) 392. — (1715)

416., 417. — (1716)

424., 426. — (1717)

434., 435., 442., 443.,

446. — (1724) 458.,

462. — (1728) 486. —

(1731) 500.

— ban a kis féltorony a

zsidóknál (1498) 85.

—ban az országos vásá-

rok kivételével zsidót

beengedni tilos (1582)

266. — (1584) 267.

— határában Seebrückl

(1500) 92.

pozsonyi aranyműves l.
György.

—i Arany Sas vendéglő

(1684) 372.

—i ácsmester (1534) 207.

—i belső tanácsos l.

Maurach Rudolf, l.

még tanácsosok.

—i düllő: Steyerggrund

(1628) 320.

—i főispán l. Rozgonyi

István, főispán és

várnagy l. Nagy

László.

—i Fötér (1515) 127.

—i fuvaros l. György,

Kramer Ulrik, Zim-

merman János.

—i fürdő l. Schreiner.

—i harmincad (1526) 163.

— harmincados l.

Mihály, Miklós.

—i házak (1377) 5. —

(1382) 7. — (1509) 113.

— (1511) 119., 120. —

(1512) 121. — (1514)

124. — (1515) 127. —

(1526) 169. — (1528)

174., 176. — (1530)

192—4., 196. — (1531)

197., 198. — (1611)

294.

—i hóhér l. Péter.

—i jog (1382) 7. — (1453)

51.

—i kalmár (1724) 460.

—i kamarai jegyző l.

Koler János, Piesch

Péter.

—i kapuőr l. János.

—i káptalan (1370) 4. —

(1382) 7. — (1397) 9—

11. — (1447) 44. —

(1456) 53. — (1710)

411. — (1716) 424. —

tagjai: János örkanon-

ok és Pál kanonok

(1382) 7.

—i kereskedősegéd l.

Boldizsár.

—i kövező l. Ferenc.

—i lakatos l. Péter.

—i lakos l. Treuffen-

chersin.

—i major (1382) 7.

—i Magyar-utca (1514)

124.

—i megegyezés (1734)

507.

—i mérő (1717) 431.

pozsonyi mészárosok

(1563) 259.
 —i pénzverdei inspektor
 l. Eysforth.
 —i polgárok (1440) 35. —
 l. még Aichinger
 János, Aman János,
 Birsko Lőrinc, Bona-
 ventura Jakab, Burk-
 hartné, Cogniana An-
 tal, Dauher István,
 Diemer Erzsébet,
 Dornick Simon,
 Dubick András,
 Eisenpeck Márton,
 Eppich Ambrus,
 Feyertag Joachim,
 Fischer György,
 János és Mihály,
 Flins Miklós, Flötzer
 Márton, Forster
 János, Froschauer,
 Gailsam, Gebhart
 Farkas, Goldner
 Zsigmond, Graiser
 Farkas, Gutmayr
 Lőrinc, Hainrich
 Péter Haug Márton,
 Hayl Tamás,
 Henigman József,
 Herber Mátyás,
 Hoffman Lénárd,
 Hofinger Pál, Jakab
 fia Nikus, Jaklovits
 János, János sza-
 kács, Jobst
 János, Kessman
 Jobst, Knitl János,
 Kochaim, Kögl
 Farkas, Kreisner
 Ádám, Lachenberger
 János Lausser János,
 Leopold Gáspár,
 Lipót, List István,
 Maditsch János,
 Maier István, Mandel
 Kristóf, Mathias
 János, Matitsch
 János, Maurach
 Gáspár, Misko
 Kristóf, Moder János,
 Nerwein György,
 Ofner János, Paur
 Tamás, Pál kalapos,
 Pápai István Péter
 övkészítő, Pholtz
 György, Piber
 András, Piberger
 János, Piesch Tóbiás,
 Pleuel Farkas,

Prauneis György,
 Preiss, Rot Ambrus,
 Sallich János,
 Sambach Gáspár,
 Schlesinger Farkas,
 Schmidt Mátyás,
 Schmucker Illés,
 Schnabel Gáspár,
 Schweller János,
 Sembler Márton,
 Spanhacker Kristóf,
 Stockinger György,
 Sungen Ulrik,
 Volkel Péter,
 Wildspeur Tamás,
 Winkler György,
 Zeller Zsigmond.

pozsonyi postamester
 (1600) 274.

—i polgármester (1491)
 70. — (1493) 72. —
 (1494) 73. — (1533)
 199. — l. még Hil-
 scher Kristóf, Pong-
 rácz Ádám, Kristóf,
 Stampher Gáspár,
 Voit Frigyes.
 —i prépost l. Schom-
 bergi György.
 —i Szent Lőrinc kapu
 (1499) 88.
 —i tanács (1377) 5. —
 (1382) 7. — (1433) 29.
 — (1434) 30. — (1436)
 32. — (1441) 37. 38.
 — (1444) 41. — (1445)
 42. (1447) 45. — (1450)
 46. — (1451) 48. —
 (1452) 49. — (1453)
 51. — (1458) 55. —
 (1459) 56. — (1471)
 62. — (1493) 71. —
 (1498) 86. — (1502) 94.
 — (1503) 97. — (1511)
 116., 119., 120. —
 (1512) 121. — (1513)
 122. — (1516) 128. —
 (1518) 132. — (1519)
 133. — (1521) 136. —
 — (1522) 141. — (1520)
 156. — (1525) 158. —
 (1526) 163. — (1528)
 174., 176. — (1529)
 189. — (1530) 192—4.,
 196. — (1531) 197. —
 (1533) 200., 201., 203.
 — (1538) 216. — (1581)
 265. — (1612) 300.
 —i tanácsosok l. Auer

Jakab, List István,
 Maurach Rudolf.
pozsonyi vak erszény-
 gyártó (1524) 155.
 —i Váralja (1574) 263.
 —i városbíró (1502) 95.
 — (1505) 104. — l.
 még Flins Miklós.
 Forster Farkas, Göczi
 Zakariás, Jakab,
 Meichsner Mihály,
 Pernhertel András,
 Reneiss István.
 —i városfal (1499) 88. —
 (1506) 107. — (1525)
 157. — (1526) 167. —
 (1531) 198. — (1534)
 207.
 —i városház (1491) 70.
 — (1496) 76. — (1504)
 100. — (1506) 107. —
 (1518) 129. — (1526)
 167.
 —i városi kocsis (1499)
 88.
 —i városjegyző (1491) 70.
 —i városkapitány l.
 Eisenreich Sebestvén.
 —i városkamarás (1491)
 70. — (1493) 72. —
 (1494) 73. — (1496) 76.
 — (1498) 85. — (1499)
 88. — (1501) 93. —
 (1502) 95. — (1504)
 100. — (1505) 105. —
 (1506) 107. — (1507)
 108. — (1508) 111. —
 (1509) 113. — (1510)
 114. — (1511) 117. —
 (1512) 121. — (1514)
 124. — (1515) 127. —
 (1517) 129. — (1518)
 131. — (1519) 134. —
 (1521) 138. — (1524)
 155. — (1525) 157. —
 (1526) 167., 169. —
 (1531) 197. — (1533)
 199., 203. — (1534)
 207. — l. még Paur
 Mátyás, Peck György,
 Preiss Bálint.
 —i Víztorony (1499) 88.
 —i zsidók (1441) 38. —
 (1444) 41. — (1447) 44.
 (1453) 51. — (1456) 53.
 — (1471) 62. — (1491)
 70. — (1493) 71. —
 (1502) 94. — (1503) 97.
 — (1511) 116. — (1518)
 132. — (1523) 152. —

- (1520) 156. — (1526) 167. — I. még Ásmel, Aron, Dávid, Fekete Mandel, Garel, Halndl, Hendel, Herschel, Hirsch, Imre, Isserlein, Izsák, Jakab, Juda, Kaim, Karel, Kálmán, Klein Jakab, Lebel, Lesier, Mackel, Maíndl Jakab, Maisterel, Mandel, Matathia, Mózes, Muschel, Nastel, Prantel, Schalmon, Schuler Ábrahám, Spiro, Spiro Hirsch Stern, Todrus Mendel Vencel, Zakariás, Zischko.
- pozsonyi zsidók adója** (1452) 50. — (1471) 62. — (1591) 70. — (1493) 72. — (1494) 73. — (1496) 76. — (1498) 85. — (1499) 88. — (1501) 93. — (1502) 95. — (1504) 100. — (1505) 104., 105. — (1506) 107. — (1507) 108. — (1508) 111. — (1509) 113. — (1510) 114. — (1511) 117. — (1512) 121. — (1514) 124. — (1515) 127. — (1517) 129. — (1518) 131. — (1519) 134. — (1520) 135. — (1521) 138. — (1522) 141. — (1524) 155. — (1525) 157. — (1534) 212. — (1544) 240.
- i** zsidóbró (1456) 53. — (1500) 89. — I. még Bonaventura Jakab, Haimmer István, Heinrich Péter, Hattaur Jakab, Körbler Jakab Kraus Péter.
- i** zsidók boradója (1493) 72. — (1498) 85. — (1501) 93. — (1502) 95. — (1504) 100. — (1505) 105. — (1506) 107. — (1508) 111. — (1509) 113. — (1510) 114. — (1511) 117. — (1512) 121. — (1515) 127. — (1517) 129. — (1518) 131. — (1519) 134. — (1520) 135. — (1521) 138. — (1522) 141. — (1524) 155. — (1525) 157. — (1534) 212. — (1544) 240.
- i** zsidók elmenekültek a városból a mohácsi csatavesztés után (1531) 198.
- i** zsidók házai (1533) 199., 200. — házainak értéke városerődítményekre fordítva (1531) 198.
- i** zsidók kiűzése (1526) 169. — (1528) 173. — (1530) 192.
- i** zsidónő (1458) 56.
- i** zsidók zsinagógája (1526) 169.
- i** Zsidó-utca (1506) 107. — (1512) 121. — (1515) 127. — (1525) 157. — (1526) 167. — (1533) 199. — (1534) 207.
- Pozsony megyei alispán** I. Palugyai Antal.
- i** esküdt I. Platthy András.
- i** szolgabíró I. Orbán Pál.
- Prága város** (1528) 173. — (1530) 191. — (1531) 198.
- i** inség (1616) 313.
- i** zsidók (1611) 296.
- Pressburg** I. Pozsony.
- Prodersdorf** I. Vulkapor-dány.
- radkersburgi** (hn. Stájerországban) zsidó I. Muschel.
- Radnót** hn. Kis-küküllő m-ben (1687) 374. — (1689) 377.
- Rábakeresztúr** hn. Vas m-ben (1724) 460.
- Rábaköz** (1724) 460.
- Rechnitz** I. Rohonc.
- Regensburg város** (1474) 64.
- regéci** (hn. Zemplén m-ben) Trautsohn uradalom (1726) 476. — (1727) 482. — (1728) 487. — (1730) 493., 496. — (1731) 499., 501., 502. — (1737) 521. — igazgatója I. Fronth Adam, Otlik Péter.
- Rimanova** hn. (1629) 322/a.
- i** zsidók I. József, Mariko.
- Rohonc** (Rechnitz) hn. Vas m-ben (1309) 2. — (1760) 535.
- i** dohány és vámbérelt (1760) 535.
- i** horvát plébánia (1690) 380. — (1713) 415.
- i** német plébánia (1690) 380. — (1697) 396. — (1713) 415.
- i** zsidók (1697) 396. — (1713) 415. — I. még Lebel Meyer Illés, Mihály.
- i** zsidók adója (1690) 380.
- Rosindel** I. Rózsavölgy.
- Rozsnyó város** (1611) 295.
- Róma város** (1715) 417. — (1760) 535.
- i** Castelliani iskola (1760) 535.
- i** zsidók I. Ascarelly Tranquillus Rafael, Corcos Benjámín és Tranquillus.
- Rózsavölgy** (Rosindel) hn. Pozsony m-ben (1716) 424. — (1717) 444., 445.
- saftoskáli** (hn. Sopron m-ben) úriszék (1720) 450.
- Salánk** hn. Ugocsa m-ben (1724) 462.
- Sankt Jorgen** I. Fertőszentgyörgy Sopron m-ben és Szentgyörgy város Pozsony m-ben.
- Sankt Marienberg** I. Borsmonostor.
- Sassin** I. Sasvár.
- Sasvár** (Sassin) hn. Nyitra m-ben (1716) 426., 430.
- i** jobbágyok I. Szulik Ferenc, János és Márton.
- i** zsidók I. Ábrahám,

- Ábrahám Dávid, Ketz-
zel fia Jakab.
- Sárfő** hn. Vas m-ben
(1690) 381.
- Sáros megye** (1723) 455.
— (Suris) vár (1264) 1.
- Sárospatak** vár (1264) 1.
— (1633) 422/a. —
(1730) 493. — (1731)
502. — (1737) 521.
- i uradalom igazgatója
I. Fronth Adám, Ot-
lik Pál.
- Sárvár** hn. Vas m-ben
(1559) 254. — (1560)
256., 257. — (1660)
349. — (1661) 351.
- sátoraljaújhelyi** zsidó
(1691) 382.
- Schemnitz** I. Selmec-
bánya.
- schweinburgi** (hn. A. A-
ban) zsidó I. Gerstl,
Hana, Mózes.
- Segesvár** hn. Nagy-Kü-
küllő m-ben (1635)
323.
- seibersdorfi** (hn. A. A-
ban) zsidó I. Spiel-
man.
- Seldendorf** falu Pozsony
mellett (1397) 11.
- Selegszántó** (Antau) hn.
Sopron m-ben (1647)
332.
- Selmecbánya** (Schem-
nitz) város (1264) 1.
— (1526) 166.
- i tanács (1526) 165.
- Sempte** vár Nyitra m-
ben (1533) 200. —
(1538) 216.
- Sérc** (Csics, Gschliess) hn.
Sopron m-ben (1714)
422.
- Siebenburg** I. Erdély.
- Sion** hegye (1529) 186.
- sirkai** várn (1740) 533.
- Skalicz** I. Szokolca.
- Smolensk** város Litvá-
niában (1514) 126.
- Sopron** (Ödenburg) város
(1422) 19. — (1423) 20.
— (1428) 24. — (1442)
40. — (1446) 43. —
(1447) 45. — (1500) 92.
— (1539) 221. — (1541)
234. — (1543) 237. —
(1547) 241., 242. —
(1548) 243. — (1564)
260. — (1566) 261. —
(1571) 262. — (1593)
272. — (1595) 273. —
(1602) 277., 278. —
(1604) 285. — (1605)
287., 288. — (1614)
307. — (1617) 314. —
(1622) 318. — (1678)
366. — (1716) 422. —
(1725) 469. — (1760)
535.
- Sopronban** Erzsébet napi
vásár (1602) 278.
- ban este 9 óra után
csak lámpással lehet
járni (1690) 379.
- ban Margit-napi vásár
(1564) 260.
- ban zsidó éjjeli szál-
lást nem kaphat
(1690) 379.
- város joga (1422) 19.
— (1423) 20. — (1426)
21. — (1427) 22. —
(1442) 40. — (1645) 330.
- város oklevele (1410)
15.
- i alkalmazott I. Fabris
János.
- i belső tanácsosok I.
Ainweig Lénárd,
Harkai Péter, Lanlus
Jakab, Richárd,
Moser Osvát,
Schmuckenpfennig
János Spät Tamás,
Székeles Péter,
Turnhofer Tamás.
- i dülők: Anger (1652)
341. — Fretner (1509)
112. — Hermler (1548)
243. — Judenfriedhof
(1687) 375. — Kircher
(1541) 234. — Meger-
ler (1427) 22. — (1428)
24. — (1541) 234. —
Padner (1541) 234. —
Pöstelbaumgarten
(1543) 237. — Satz
(1528) 178. — Stainer
(1528) 178.
- i ferences gvárdián
(1716) 422.
- i festő: János (1528)
178.
- i házak (1405) 13. —
(1422) 19. — (1423)
20. (1426) 21. — (1442)
40. — (1505) 102. —
(1514) 123. — (1528)
175., 178. — (1543)
237. — (1557) 250. —
(1652) 341.
- soproni** jezsuiták (1683)
371.
- i Judenhof (1528) 178.
- i kórháztemplom plé-
bános I. Rotfuchs Pé-
ter.
- i külső tanácsosok I.
Kerpics Ferenc, Za-
nelly Péter.
- i polgármesterek I.
Iban Mihály, Kolos-
tormögötti Miklós,
Moser Osvát, Schwin-
genhaimer Bálint,
Székeles Péter.
- i polgárok I. Binder,
Drescher Péter,
Eiban Lőrinc,
Engelrecht Lipót,
Fälles Mihály,
Fekete János
Felber György,
Fleischacker Gáspár,
Fritz fürdősné,
Gartner Kristóf,
Gnäser János,
Gutai György,
Gürseni Pongrác,
György mészáros,
Harrádl Péter, Hertl,
Hofer Péter, Inger
János, Jakab lakatos.
János, Jäger Kristóf,
Joachim Keresztély,
Karner Ádám,
György és Tamás,
Kaschauer Mihály,
Keresztély, Kolben-
hofer Miklós, Lang
Egyed Maier Fridel,
Papel Vid,
Patschalath György,
Paur László, Peck
Ignác és Keresztély,
Peer Farkas,
Pernhofer Lipót,
Pest Farkas és
István, Pogner János,
Poltz Keresztély,
Pranger János,
Probst Pál,
Pullendorfer Mihály,
Püchel Ulrik, Rainer
Imre, Reiner Simon,
Rupprecht varga,
Russ Mihály,
Schmidt György,

- Schuester Kristóf,
Stockinger János,
Székeles Péter,
Tabrer Vid,
Turnhofer Tamás,
Wandler, Wegner
György, Weinberger
István.
- soproni tanács** (1447) 45.
— (1497) 83. — (1509)
112. — (1514) 123. —
(1527) 172. — (1528)
175. — (1533) 204.,
205. — (1541) 234. —
(1557) 250. — (1645)
330. — (1687) 375.
- i **torony** (1442) 40.
- i **utcák**: Fapiac (1528)
175. — Fötér (1690)
379. — Hosszúsor
(1652) 341. — Mészá-
ros-utca (1422) 19. —
Szent Mihály-utca
(1543) 237. — Zsidó-
utca (1405) 13. —
(1422) 19. — (1423) 20.
— (1426) 21. — (1442)
40.
- i **városbíró** (1447) 45.
l. még Plasswetter
Osvát, Turnhofer
Tamás.
- i **városbírói szolgálta**
(1690) 379.
- i **városház** (1426) 21. —
(1548) 243. — (1683)
371. — (1687) 375.
- i **városjegyző** l. Ernst
Konrád, Wierth Mi-
hály.
- i **városkamarás** l. Rei-
singer Menyhért. Z-
hentner Sixtus.
- i **városkapitány** l.
Ebersdorf Zsigmond.
- i **városkapu**: Szent
Mihály kapu (1687)
375.
- i **városkönyv** (1541)
234.
- i **városplébános** l.
Peck Ferenc Ignác.
- i **városi konyha** (1528)
175.
- i **vendégfogadó** (1377) 6.
—i **vincellér** l. Icze
Mertl.
- i **zsidók** (1382) 8. —
(1410) 15. — (1505)
102. — (1527) 172. —
(1528) 178. — l. még
Everlein, Feysch,
Gerstl, Hetschel,
Izsák, Jekel,
Köphein, Lesier,
Muschel, Nachem
Nesslein, Pessach
Manusch, Smerlein,
Sundlein József,
Wolf.
- soproni zsidók adója**
(1533) 204., 205. —
(1534) 212.
- i **zsidók kiűzése** (1528)
178.
- Sopron megye** (1713) 413.
— **követei** (1659) 348.
- i **esküdt** l. Potyondy
Zsigmond, Tóth Sán-
dor.
- i **főispán**, l. Henrik fia
Miklós, Esterházy
Miklós.
- i **szolgabíró** l. Kecskés
János, Pásztory Zsig-
mond.
- Sopronkeresztúr**
(Kreutz) hn. Sopron
m-ben (1559) 254.,
255. — (1760) 535.
- i **dülők**: Brunntal,
Helbenweissgraben,
Hohenberg, Schusten-
dorf (1404) 12.
- i **lakosok** l. Fricz fia.
Reicher Jekel, Saur
István, Schüder
Hainczel (1404) 12.
- i **öreg bíró** l. Péter.
- sopronnyéki** (Necken-
dorf hn. Sopron m-
ben) zsidónő l.
Hätschl.
- Spanyolország** (1623) 319.
- Spáca** hn. Pozsony m-
ben (1716) 424.
- i **jobbágyok** l. Blasa-
tovicz Lukács,
Gabalicz János,
Henchek Pál, Judás
György, Nádaski
Mátyás, Sulko
György, Szlezák Pál,
Vrazicz János.
- Stainmühl** a Vulka vizén
(1431) 26.
- Stanislaw** város Lengyel-
országban (1735) 515.
- Stájerország** (1368) 3. —
(1370) 4. — (1442) 40.
—i **vászonkereskedők**
(1651) 339. — (1652)
340.
- Stupfenreich** hn. (1450)
47.
- Suris** l. Sáros.
- Szabolcs megye** (1723)
455.
- Szokolca** (Skalicz) város
Nyitra m-ben (1534)
208—11. — (1535) 213.
— (1539) 221.
- i **harmincados** l. Zwi-
kovszky Vencel.
- i **nemes** l. Zavadai
Tamás.
- i **tanács** (1534) 209.,
211. — (1535) 213.
- Szalacs** hn. Bihar m-
ben (1264) 1.
- Szalonak** l. Város-Szalo-
nak.
- Szalóniki** város Török-
országban (1735) 515.
- Szamosközi** (hn. Szatmár
m-ben) árenda (1724)
461. — (1725) 468. —
(1726) 475/a. — (1728)
486.
- **révkorcsma** (1725)
466.
- Szarnkő** (Hornstein) vár
Sopron m-ben (1700)
403., 408.
- i **zsidók** (1700) 408.
- Szatmár város** (1735)
513.
- **megye** (1723) 455. —
(1731) 498. — (1736)
518.
- szádvári** tisztartó l.
Deáky András.
- Szántó** hn. Bihar m-ben
(1728) 485.
- i **jobbágy** l. Károlyi
András.
- Szászsebes város** (1738)
522.
- i **szék** (1736) 519., 520.
- Szeghalom** hn. Bihar m-
ben (1511) 115.
- szempci** (Wartberg, hn.
Pozsony m-ben) har-
mincados l. Németh
Pál.
- Szenic** hn. Nyitra m-ben
(1716) 426.

- szenici zsidó l. Ábrahám Jakab, Benjamin Mózes.
- Szentgyörgy** (Sankt Jorgen) város Pozsony m.-ben (1522) 146. — (1528) 179.
- szentjánosi** (hn. Szatmár m.-ben) korcsma (1725) 465/b.
- Szentmargitbánya** hn. Sopron m.-ben (1587) 269.
- i iskolamester (1587) 269.
- i plébános l. Weirer Pál.
- Szentmiklós** hn. Moson m.-ben (1699) 402.
- i urbarium (1700) 405.
- Szepes** megye (1723) 455.
- i kamara (1726) 476. — (1727) 482. — (1728) 487., 488., 490. — (1730) 493., 496. — (1731) 499., 501—3. — (1737) 521. — (1738) 526.
- Szered** hn. Pozsony m.-ben (1716) 426., 430.
- Szerém** vár (1264) 1.
- Székesfehérvár** (Weissenburg) város (1530) 190.
- Szigetköz** (1713) 413.
- Szilincs** hn. Pozsony m.-ben (1456) 53. — (1716) 424.
- i jobbágyok l. Csehi János, Hulik Péter, Kálmán Márton, Polyák János, Rosnovszky János.
- Szinna** város Zemplén m.-ben (1692) 384.
- szoldobágyi** (hn. Bihar m.-ben) huta (1724) 459.
- Szolyva** hn. Bereg m.-ben (1700) 405.
- Szombathely** (Sabaria) város (1604) 285., 286. — (1690) 380.
- Sztráznica** hn. Nyitra m.-ben (1521) 139. — (1534) 208.
- i zsidó l. Benes.
- sztrapkói** (hn. Zemplén m.-ben) harmincad (1738) 526.
- tarcali** (hn. Zemplén m.-ben) dülő: Szarvaszölő (1693) 385.
- szüret (1724) 462.
- Tata** vár Komárom m.-ben (1516) 128. — (1530) 190.
- i uradalom (1724) 458.
- i várnagy: Barnabás (1516) 128.
- i zsidó l. Kalmán, Mózes.
- Tálya** hn. Zemplén m.-ben (1728) 487.
- temesi** főispán l. Báthory István.
- Temesvár**, vár (1663) 354.
- Temetvény** vár (1490) 69.
- i udvarbíró l. János.
- i várnagy l. Sós János.
- terebesi** erdő (1738) 527.
- teremi** (hn. Szatmár m.-ben) korcsma (1725) 465/b. — (1740) 532.
- Theben** l. Dévény.
- Tirnavu** l. Nagyszombat.
- Tolna** amel-ja l. Ibn Jáfet zsidó, Kaleman bin Asir zsidó.
- Torony** hn. Vas m.-ben (1554) 246.
- Tótkeresztúr** hn. Sopron m.-ben (1724) 460.
- török** zsidók l. Abraim, Arszlán, Aszaf, Atala, Ábrahám, Dávid, Dzsemsid, Harun, Háim, Ibrahim, Iszák, Iszák Kohen, Iszmail, Iszrail, Jahja, Jakab, Jaszif, Jusza, Jusza Abraim, Kara, Kösze, Liber, Manasz, Májir, Mentés, Mufin, Musza, Musza bin Mendes, Náthán, Noá, Papaz, Sábán, Simon, Szolmon, Toder, Todoroz.
- Törökország** (1725) 469. — (1735) 515.
- Trausdorf** l. Darázfalu.
- Trautsohn** uradalom l. Regéc.
- Trencsén** (Trentz) város (1494) 73. — (1506) 106. — (1507) 110. — (1513) 122. — (1519) 133. — (1521) 136. — (1522) 145.
- trencsényi** vár gondnoka l. Gloch János.
- i zsidók l. Behem Jakab, Knoblauch József, Model Ábrahám, Szegedi Izsák.
- megye (1713) 413.
- trebitschi** (hn. Morvaországban) rabbi l. Abeneim József.
- Trentz** l. Trencsén.
- Triest** város és kikötő (1760) 525.
- i zsidó l. Lévi Márkus.
- Trnava** l. Nagyszombat.
- Turding** hn. (1445) 42.
- i lakos l. Unger Miklós.
- Ugocsa** hn. (1264) 1. — megye (1723) 455.
- Ung** megye (1723) 455.
- Ungvár** hn. (1727) 479., 480.
- i árendás zsidó l. Jakab.
- Uscor** hn. Pozsony m.-ben (1441) 38.
- Újbánya** (Königsberg) hn. Bars m.-ben (1526) 165.
- újfalusi** zsidó (1731) 501. — l. még Herskovics Jakab.
- Vajdahunyad** város Hunyad m.-ben (1703) 410.
- Varsó** város (1576) 264.
- Vas** megye (1713) 413.
- Vasvár** (Castrum Ferreum) hn. (1373) 2. — területén várkastély (1276) 2.
- i főesperes l. Kazó István, Scacchi Ferenc.
- i káptalan (1405) 2. — tagja l. Jakab kano-nok.
- i monostor (1294) 2.
- i polgárok l. András fiai János és András, Mészáros Benedek.
- i prépost l. Egyed, István.
- i tanács (1405) 2.

- Vác hn. (1264) 1.
 —i püspök I. Balázs.
 vács-i zsidó (1573) 244.
 Vágújhely hn. Nyitra m.-ben (1694) 392.
 —i harmincados I. Gailik Mátyás.
 —i prépost I. Hazko Jakab.
 —i vámos: Jakab magyarbródi zsidó (1677) 365.
 —i zsidók (1695) 394. — I. még Izsák József.
 vámosi haszonbér (1682) 359.
 Városszalónak hn. Vas m.-ben (1559) 253.
 —i zsidók (1697) 397.
 —i zsinagóga (1559) 253.
 Vázsony vár Veszprém m.-ben (1605) 287.
 Velence város (1631) 337
 Verbó hn. Nyitra m.-ben (1522) 142.
 —i lakos I. Márton.
 —i zsidó: Ábrahám (1695) 393.
 Veszprém megye (1682) 369.
 Vetus Zolium I. Zólyom.
 Vép hn. Vas m.-ben (1604) 285.
- Vtsegrad hn. Pest m.-ben (1373) 2.
 Vízakna hn. Alsó-Fehér m.-ben (1738) 522.
 Vlics hn. (1692) 384.
 Vöröskő (Bibersburg, Czerveni Kamen) vár Pozsony m.-ben (1459) 56. — (1507) 109. — (1522) 144.
 —i officiális I. Besicei Vid.
 —i várnagy I. Sasvári Miklós.
 Vulkapordány (Prodersdorf Sopron m.-ben) (1431) 26. — (1647) 332.
- Wartberg I. Szempe.
 Weissenburg I. Székesfehérvár.
 Wenighoflein I. Kishőf-lány.
 Wien I. Bécs.
 Wiener-Neustadt I. Bécs-újhely.
 Wolf I. Balf.
 Wondorf I. Bánfalu.
- Zagersdorf I. Zárány.
 Zaka hn. Moson m.-ben (1382) 8.
- Zala megye (1294) 2.
 —i konvent (1405) 2.
 Zavar hn. Pozsony m.-ben (1716) 424.
 zavatkai korcsma (1700) 405.
 Zárány (Zagersdorf) hn. Sopron m.-ben (1647) 332.
 Zboró hn. Sáros m.-ben (1629) 322/a.
 zelli zsidó I. Merchlein.
 Zemplén megye (1688) 376. — (1723) 455.
 Zétény hn. Zemplén m.-ben (1693) 385.
 Zistersdorfi (hn. A. Aban) zsidó I. Hirschel, Mandel, Marian.
 Zólyom (Vetus Zolium) vár (1526) 165.
 —i főispán I. Ernust János.
 zurányi (Zurndorf, hn. Moson m.-ben) zsidó I. Izrael Mózes.
 Zurndorf I. Zurány.
 Zvoncsin I. Harangfalva.
 Zsidófölde hn. Vas m.-ben (1405) 2.

III. TÁRGYMUTATÓ — INDEX REALIUM

- ablak** 21, 343, 359, 402.
 — rács 162.
abroncs 402.
abrosz 525.
adás-vétel 19, 20—2, 25,
 27, 40, 52, 57, 58, 60,
 75, 77, 82—4, 90, 100,
 102, 123, 127, 258.
adomány 2, 39, 169, 177,
 227.
adó 1, 30, 44, 51, 129,
 166, 168, 228, 318, 328,
 348, 375, 377, 394, 395,
 399, 401, 405, 409, 435,
 515.
adóslevél 3, 4, 6, 12—4,
 16, 17, 23, 24, 26, 28,
 31, 33, 34, 43, 45, 54,
 55, 67, 153, 154, 250,
 262, 265, 274, 302, 305,
 306. — könyv 307.
adósság 7—11, 24, 30, 32,
 35, 37, 42, 43, 45, 51,
 55, 56, 63, 89, 102, 112,
 113, 123, 139, 140, 142,
 144, 147, 167, 175, 191,
 195, 201, 206, 214, 222,
 223, 230, 231, 233, 234,
 242, 243, 258, 260, 268,
 272, 274, 275, 280,
 282—4, 289, 290, 291,
 293, 294, 302—6, 308,
 309, 310, 314—7, 320,
 331, 341, 366, 383, 394,
 458, 473, 486.
adózás 83, 126.
ajándék 73, 107, 113, 117,
 129, 131, 157.
ajtó 359, 513.
akce török pénz 297.
arany 162, 279, 404, 406,
 445, 494, 522, 528, 530,
 531. — l. még kör-
 möcl.
 — lánc 226, 446. — ne-
 mű 225.
arany képírónak való
 509, 512.
áfium 297.
ágy 121.
ágyú 162, 188, 353.
állatok 7, 458. — l. még
 bika, borjú, disznó,
 juh, ló, ökör, tehén.
ánizs 525.
árenda 384, 385, 474, 503,
 533. — enyhítés 484,
 485.
árnyékszék 359.
árpa 428, 453, 462, 474.
áru 1, 262, 305, 359, 387,
 396, 402, 407, 410,
 458—60, 473, 492, 500,
 516, 522, 525, 528, 530.
átköltözés 109, 128, 130.
átruházás 78, 83, 153,
 154.
bársony 352.
becsületstértés 281.
becsületvesztés 115.
bejárati folyosó 21.
bettbrief 23, 26, 31, 33.
bécsi dénár 3, 4, 6, 8,
 12—4, 17, 22, 26, 31,
 33, 40, 67. — fillér 23.
bélés 525.
bika 167, 258.
bizonyoságlevél 47, 101,
 143, 268.
bocsánatkérés 158.
bor 69, 100, 117, 129, 131,
 135, 146, 149, 157, 162,
 167, 179, 233, 296, 321,
 326, 333, 337, 359, 367,
 376, 385, 460, 526, 529,
 530, 532. — l. még
 égetett bor.
 — mérés 503. — letiltás
 144. — sajáttermésű
 228. — l. még kóser
 bor.
borjú 249.
bors 352, 515, 516, 525.
bőr, úgymint bagaria —
 352. — bárány — 492.
 — borjú — 289. —
 farkas — 492. — hód
 — 285, 286. — kor-
 dovány — 516. —
 ökör. — 277—9. —
 róka — 148. — szaty-
 tyán — 402, 516. —
 tehén — 277. — vidra
 — 285, 286.
bukovcsik lengyel pénz
 368.
bunda 535.
burgrecht 13.
búza 416, 432, 474, 513.
büntetés 158, 281, 355,
 379, 442, 498, 529, 532.
cérna 402, 516.
cisum de auro 1.
citrom 516, 525.
cukor 525.
cultra de scindato 1.
csatt 260.
császári kamara 404.
csésze 260, 261.
csipke 402, 516.
csizma 345, 352, 460, 516.
csőd 248, 250, 473.
csuka 113, 135.
czihit 148.
deszka 513.
dénár 16, 39, 52, 57, 58,
 60, 61, 65, 66, 77—80,
 82—5, 87, 88, 90, 107,
 124, 129, 148, 167, 360,
 375, 444, 447, 513, 529.
dézsmá 154.
díadém 148. — aranyból
 1.
discretto 390, 419, 456,
 498, 517, 518.

- disznó* 453. — *hizlalás* 405.
dohány 352, 495.
dolmány 460, 524.
dukát pénz 492, 522, 535.
elismervény 385, 431.
elszámolás 429, 458, 465/b., 469, 474, 479, 486, 503, 512.
erszény 287.
eskü 426, 522, 528.
ezüst 1, 96, 249, 295, 404, 505, 512, 535. — *gombok* 460. — *nemű* 170, 273. — *pénz* 400. — *pixis* 462.
égett bor 462, 465/b., 474, 475, 478, 497.
ékszer 1, 53, 96.
élelem 73, 76, 100, 135.
épületfa 359, 418.
jaggyú 456, 498, 517, 518, 523, 529.
fahéj 516.
faolaj 352, 516.
fazék 528.
fátyol 262, 525.
fehérnemű 411, 535.
feltartóztatás 3, 4, 6, 12, 13, 16, 23, 26, 31, 33, 36, 37, 54, 55, 67, 138, 192, 430.
ferences rend 186.
ferto, a márka negyed-része 1.
festék 461.
fillér 75, 533.
fogság 36, 142, 147, 150, 162, 208, 230, 231, 460, 502, 508, 515, 526.
font, *pénzegység* 3, 4, 6—8, 12—4, 16 17, 19, 20, 22, 26, 31, 33, 34, 40, 70, 72, 73, 76, 78, 81, 85, 88, 89, 93, 95, 100, 102, 107, 108, 111, 113, 114, 117, 121, 124, 127, 129, 131, 134, 135, 138, 153, 155, 157, 167, 178, 179, 189, 197, 199, 203, 207, 228, 234, 237, 241—3, 248—50, 258, 260, 262, 272, 361.
 — *mint területmérték* 375.
forint 9, 10, 27, 30, 32, 35, 43, 47, 54, 67, 70, 72, 73, 76, 85, 88, 89, 92, 93, 95, 98, 100, 103, 107, 108, 111, 113—5, 117, 121, 124, 127, 129, 131, 134, 135, 137—9, 142, 146, 148, 155, 157, 164, 167—9, 195—7, 202—6, 208, 214, 224, 225, 229, 232, 235, 237—40, 251, 252, 259, 265, 268, 280—7, 290, 291, 293, 296, 299, 302—6, 309, 315, 317, 318, 320, 322/a., 328, 331, 333, 341, 343, 348—52, 355, 358—61, 364—6, 370, 373, 377—9, 381—4, 387, 390—2, 394—6, 398, 399, 401—3, 405, 407, 410, 426, 429, 430, 435, 442, 444—7, 456, 458, 460, 461, 470, 474, 486, 515, 518, 522, 524, 528, 535. — *l. még magyar és rajnai forint.*
freibrief 23, 26, 31, 33, 43.
futa 352.
füge 516.
fülbevaló 528.
fűszer 337, 498, 517, 518. — *l. még aníz, bors, fahéj, gyömbér, sáfrány, szekfű, szerecsendió.*
gabona 189, 339, 416. — *l. még árpa, búza.* — *eladás* 432, 446. — *szállítás* 431.
garas 416, 422, 426, 428, 445, 447, 466, 505, 509, 512, 513.
gálya 217.
gegenbrief 33.
gewaltbrief 23, 26, 31, 33.
gomb 519, 525.
gomba 524.
görög betűk 322/b.
grundrecht 39, 52, 57, 58, 65, 66, 75, 77—80, 82—4, 87, 90.
gyapjú 268, 282, 291, 315, 492, 500. — *kereskedés* 335/a.
gyertya 462.
gyolcs 525. — *sziléziai* 516.
gyömbér 516, 525.
gyöngy 1, 522, 528. — *bécsi* — 410.
gyujtogatás 220.
gyümölcs 100.
gyűrű 1, 148, 241, 260, 281, 522, 528, 535. — *pecsét* 260, 262.
hadi pénztár 469.
haditanács 362.
hajó 35.
hal 100, 107, 113, 117, 131, 135, 157, 359. — *— stuedl, zundl und prativsch* 131. — *párem* 135. — *l. még csuka, ponty.*
hamis pénz 368, 406.
harisnya 516 525.
harmincad 208, 337, 339. — *hivatal* 433, 435.
haszonbér 4, 6, 14, 26, 33, 359, 384, 391, 405. — *beadás* 418, 428, 466, 478, 517, 523, 529, 532.
határjelek felállítása 2.
hazuka 148.
háború 428.
háztartási eszközök 119, 120.
hegyvám 31.
hirdetmény 157.
hírek 126.
hittér 119.
hordó, ecetes 243.
hús 100, 179, 359, 462, 517, 518, 523, 529, 530. — *borjú* — 402. — *tehén* — 402.
igénybejelentés 101.
ing 528.
ingóság 148.
ítéletlevél 2.
ítéletmondás 49.
joachimtaller 232.
juh 249.
kabát 89, 162.
kagyló 96.
kalap 302, 460, 525.
kaloda 460, 508. — *l. még kóter.*
kamara 21. — *könyv* 76.
kamat 3, 4, 6, 12, 13, 16, 23, 24, 26, 28, 30—5, 43, 45, 54, 67, 76, 112, 148, 233, 237, 242, 243,

- 259, 272, 284, 383, 426, 430, 446, 458, 503. — elengedés 43, 50, 5^a.
- kanál** 248.
- kancsó** 170, 242.
- kapca** 345, 346, 352.
- kapocs** 402, 516.
- karton** 525.
- kártérítés** 491, 492.
- kátrány** 352.
- káv** 516, 525. — főzés 515.
- kemence** 513.
- kender** 522.
- kenyér** 167, 170, 359.
- kereskedés** 515.
- kereszt aranyból** 1.
- keszkenő** 525.
- kesztyű** 525.
- kezesség** 16, 17, 43, 46, 167, 224, 231, 387, 392, 406, 470, 473.
- kéncső** 509, 512.
- kés** 350, 352, 355.
- kiegészítés** 86, 303.
- kikeresztkedés** 64, 460.
- kikeresztkedett zsidó** kiseprűzése 135.
- kilenced** 456, 498.
- kiváltás fogságból** 412.
- komló** 473.
- komp** 466.
- konyha** 84, 90, 344.
- korcsma** 405, 456, 460. — 1. még mérgeshídi.
- adósság 470. — bérlet 1. csalánosi, fényi, nagykárolyi, majtényi.
- korong** 76.
- kovácsfelszerelés** 307.
- kórház** 145.
- kóser bor** 292, 476, 496, 498, 499.
- kóter** 265. — 1. még kaloda.
- kölcsön** 3, 4, 6, 12—4, 16, 17, 23, 46, 54, 73, 76, 89, 93, 98, 103, 107, 113—5, 117, 121, 124, 134, 143, 153, 154, 164, 224, 245, 250, 259, 261, 318, 358, 403, 426, 430, 494, 500. — 1. még adóslévé.
- köntös** 528.
- könyvek** 35, 120.
- köpeny** 148, 248, 249.
- körmöci arany** 533.
- körmös** 516.
- kötelezvény** 24, 36, 83, 508.
- kötél** 162. — istráng — 352.
- általi halál 433.
- kötény** 148.
- közbenjárás** 29, 37, 42, 55, 56, 69, 119, 120, 122, 130, 132, 133, 139, 140, 142, 144—7, 149—52, 174, 189, 191, 192, 196, 201, 210, 224, 298, 300, 301, 370, 386, 438.
- kő** 88, 157, 207.
- krajcár** 148, 178, 207, 208, 343, 361, 462.
- kulcs** 199.
- kupa ezüsből** 28, 73, 113, 226. — ónból 148.
- küicsinálás** 462.
- laistensrecht** 3, 6.
- lamlich** 148.
- lant** 47.
- láda** 522, 535.
- lázadás** 162.
- leibpeding** 14.
- lettár** 463.
- letét** 522.
- letiltás** 32, 36, 56, 69, 140, 223, 305.
- levél** 178, 530, 531.
- lécszög** 325.
- lépcső** 107.
- lopás** 71, 221, 298, 300, 321, 372, 460, 528.
- lot**, súlymérték, 28, 96.
- lő** 3, 6, 9, 100, 103, 217, 287, 372, 444, 445, 447, 465/b., 506, 512, 522.
- lúd** 456, 498, 517, 518.
- magyar forint** 21, 23, 27, 61, 153, 154, 158, 190, 453, 505, 518.
- kancellária 430, 435, 437—42, 446.
- kir. kamara 181, 183—5, 187, 212, 218, 219, 229, 235, 240, 251, 252, 312, 313, 318, 328, 337—9, 367, 368, 398, 400, 435—7, 439—48, 514.
- elnöke (1616) 311. — 1. még Peregi Albert.
- elnökhelyettes 1. Szunyogh.
- i főszámvevő 1. Boskovics György.
- magyar kir. kamarai pénztárnok** 1. Peck Lipót.
- i tanácsos 1. Pemflinger István.
- magyaróvári mérő** 416.
- malom** 330, 404, 405, 466. — 1. még csalánosi.
- mandola** 516.
- marhakereskedés** 311., 426.
- marhanyelv és -vese** 529.
- márka pénzegység** 1, 421, 528.
- súlymérték 28, 170.
- medence ezüsből** 28, 170.
- megegyezés** 392.
- megverés** 355.
- menekülés** 162.
- mensale** 148.
- mészárszék** 456. — 1. még kaplonyi.
- mozár** 243.
- must** 131.
- mushaus** 21.
- nadrág** 113, 352, 429, 460, 525.
- napszám** 85, 88, 107, 124, 127, 129, 135, 178, 207, 509, 513.
- nád** 509, 513.
- német kancellária** 51.
- nyaklánc aranyból** 1.
- nyereg** 492, 504.
- nyugtatvány** 10, 15, 27, 33, 34, 43, 63, 78, 81, 99, 137, 153.
- oklevél** 35, 38, 48, 117, 135, 157. — átirás 18, 44.
- olaj** 1. faolaj.
- oltalomlevél** 45, 106, 227.
- orgona** 394.
- orto**, pénznem 148.
- orvosság** 208.
- osztrák kamara** 173.
- ötör** 522.
- öntökancsó ezüsből** 28.
- örökség** 65, 79, 87, 112, 234, 250.
- összeírás** 391, 514, 533.
- öv** 1, 148, 170, 241, 261, 289, 321, 460, 516.
- pajta** 90.
- pannbrief** 33.
- papiros** 402, 516.
- paplan** 118, 278, 528.
- papucs** 345, 352.

- patyolat 345, 346, 516.
 patzen, pénznem 231.
 pálinka 405, 451, 453, 462, 465/b., 472, 474, 510, 512, 513. — főzés 515, 532. — rozspálinka főzés 515.
 pántlika 410.
 párna 148. — haj 402.
 pártá 289, 525.
 pártfogás-kérés 125.
 pereskedés 2, 59, 86, 101, 112, 117, 133, 208, 209, 234, 434—42.
 pestis 415, 522. — elleni orvosság 247. — miatti zárlat feloldása 413.
 pénz átvétel 47. — ügyletek 458.
 pénznemek 1. akce, arany, bécsi dénár, bécsi fillér, bukovcsik, dénár, dukát, fertó fillér, font, forint, garas, joachimtallér, krajcár, magyar forint, márka, orto, patzen, rajnai forint, solidus, tallér.
 pínca 21, 58, 513.
 pítva, tajték- 492.
 pléh 383.
 pohár 241, 248, 307, 522.
 pokróc 278, 504, 512.
 ponty 113.
 portéka 1. áru.
 posztó 1. 93, 262, 335/a., 373, 402, 450, 492, 516, 524, 525. — aba — 352. — angol — 373, 516. — gandi — 1. — failondis — 373. — hernác — 383. — közlondis — 373. — páduai — 516. — rajnai — 277. — remek — 373, 516. septuch 383.
 présház 21.
 puska 71, 208, 250. — por 162.
 puttony 162.
 rablás 92, 162, 454, 489, 491, 492.
 rajnai forint 76, 223, 307, 392, 418, 428, 445, 451, 456, 459, 461, 462, 465/b., 466—8, 473, 475., 475/a., 476, 478, 479, 482, 485—8, 492, 493, 497, 498, 500, 503, 504, 506, 509, 510, 512, 513, 515, 517, 518, 521, 523, 528, 529, 532, 533.
 rágalom 109, 152, 158, 236.
 rása 402, 516.
 részgyűjtés 295.
 rizskása 352, 516.
 rókamál 402.
 ruha 92, 355, 411, 535.
 samitum 1.
 sáfrány 516.
 selyem 402, 492, 516, 522, 525, 528, 535.
 selyemfélék: atabit 1. — — császári — 1. — kínai (tatár) bíbor 1. — luccai — 1. — mlánói bíbor — 1. — tengerentúli — 1.
 selyemzsinór 516.
 serleg 195.
 seprő 525.
 sérelem 184, 187.
 solidus 14, 66, 76, 81, 88, 89, 113, 121, 137, 138, 148. — 1. még font.
 só 1, 351, 398. — kósó 349. — sópénz 121. — sóarulás 497.
 sör 367, 405, 453, 462, 465/b., 510, 512, 513, 532. — főzőház 384.
 söret 525.
 spanyolviasz 516.
 suba 1, 148, — rókabőr-ből 1.
 sült hús 100.
 süveg 148, 277—9, 286, 287, 525.
 szavatosság 17, 19—23, 25, 40, 115, 153, 208.
 számadás 1, 381, 382, 461, 462.
 számszerij 47.
 szántó 12, 31.
 szekér 444, 445, 447, 522.
 szekfű 525.
 szentségtörés 422.
 szerecsendítő 516, 525.
 szerződés 333, 335/a., 416, 426, 428, 444, 448, 456, 462, 479, 497, 498, 510, 530, 532.
 szék 325, 356. — sértés 446.
 széna 107, 124, 129. — 1. még szénatakarók.
 szkófiom 528.
 szoba 21.
 szörmefélék 1.
 szőlő 12, 22, 24, 25, 31, 112, 234, 237, 243, 516, — munka 462.
 szőnyeg 278, 327, 352. — perzsiai — 345, 352.
 szüret 35, 211, 326, 376, 462.
 takaró 492.
 tallér, pénznem 245, 250, 259—61, 289, 298, 308, 314, 315, 335/a., 345, 346, 352, 354, 385, 432, 460, 476, 522, 528.
 tanácskozás 100.
 tanúkihallgatás 421, 422, 424, 426, 460, 477, 522, 528.
 tanúvallomás 315, 450, 454.
 tarisznya 279, 460. — török — 277.
 tál 28, 242.
 tárnokmesteri szék 73.
 tehén 522. — hús 349, 351.
 telekkönyv 79—81, 83, 121, 174.
 —i átirás 39, 52, 65, 66, 75, 77, 79—84, 87, 90.
 temetés 461, 465.
 terjék 516.
 termés 307.
 téglá 88, 402, 513.
 tiltakozás 9.
 todtbrief 23, 26, 31, 33.
 tömlőcváltság 360.
 Tripartitum 392, 420, 433, 435, 446.
 tűzifa 462.
 tűzvész 418, 428.
 urlaubbrief 33.
 urbarium 393.
 utazás 107.
 út takarítás 127.
 —i költség 350.
 üst 462.
 üvegáru 467.
 üveghuta 467.
 vaj 349, 351, 528.

- vallomás 79, 80, 92, 410, 411.
 vaskereskedés 337, 339. sinvas 509, 513.
 vádak 446.
 váltó 392, 458, 475/a., 500.
 váltásdíj 370, 387, 389, 430, 439, 444, 445.
 vám 359, 389, 444—7, 466, 503. — hely 384, 405, 453, 462, 475, 477, 497, 510. — mentesség 251. — száraz vámhelyek megszüntetendők 469.
 vászon 1, 148, 281, 301, 321, 335/a., 402, 429, 479, 525. — kereskede 337—40.
 végrendelet 195, 206, 214, 237, 241—3, 245, 249, 260—2, 272, 273, 280, 307, 314, 321, 341, 366, 535.
 vérbűn 490.
 vérvád 74, 218, 219, 221. — a zsidók ellen tilos 264.
 vihar 418.
 villa 260.
 vizsgálat 371.
 vödör 95.
 zálog 1, 38, 45, 53, 148, 242, 248, 249, 261, 289, 458. — jog 419. —ból kiváltás 113.
 zálogbaadás 4, 6, 8, 12—4, 26, 28, 31, 33, 61, 78, 83, 148, 153, 154, 170, 195, 225, 226, 241, 260, 262, 273, 307.
 zálogolás 3, 4, 6.
 zászló 178.
 zubony 516.
 zsák 162.
 zsebóra 535.
 zsemlye 113, 178, 179.
 zsidó adósság 238. — betűk 322/a. — iskola 456. — kőserbor készítésének bérbeadása 455. — köntösök 324. — könyv 63. — persely Sopronban 361. — selyem 91. — sírok 246. — temető 456.
 zsidók tolerantionális adója 476, 479, 482, 487, 488, 493, 496, 499, 501—3, 507, 508, 510, 521, 526, 529. — ez adó bérbeadása 455. — zsinagógája 471.
 zsinagógák l. Buda, Győr, Gyulafehérvár, Nagykároly, Nagyszombat, Nándorfehérvár Oroszvár, Pozsony, Városszalónak.
 zsindey 359. — szeg 462.
 zsinór 516. — l. még selyemzsinór.

TARTALOM

Előszó	7
Oklevéltár 1264—1760	19
Mutatók	479
Oklevelek facsimiléi	I

Felelős kiadó: Sós Endre
Megjelent: 1965-ben
Terjedelme: 46,2 (A/5) iv + 8 oldal melléklet

65.7113 Egyetemi Nyomda, Budapest

OKLEVELEK FACSIMILÉI

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or manuscript page. The text is dense and covers most of the page, with some lines appearing to be crossed out or heavily corrected. The script is characteristic of the 17th or 18th century.

A. 2. számi oklevél 1. lapja

1471 XI 27

Ich liebe und der Abraham-Jude dem von anachpanag geiffen zu
 der Newenzeit Datum sine meo und all mein eben. Offenlich mit dem
 brief das mich Pangere von Gireley und Trifan polte hand geiffen
 zu Ombuer gamtes schalt und anperricht haben alle der geiffen
 darumb, sy wie dem vorderevulit, in meinen Judenprie, geiffen
 den vorderevulit und. sy vorderevulit aus meinen Judenprie, geiffen
 gab lufft. Und darauf sag ich abgemant und sine meo, und all mein
 recht die egeant, Pangere, und Trifan und je ander vordere
 aller geiffen, auch Pangere, gamtes quit lufft und der
 und ob der vorderevulit, auch der bene Trifan oder je and
 von das dies geiffen, vorderevulit, mich geiffen, funder, vordere
 vor zu mein altem oder mein gedumet vordere und funder, vordere
 geiffen, auch Pangere, gamtes quit lufft, das. Ich alles ab tod der
 mich und kaffes sein und vordere. In der brief kein kaffes
 vordere. Und darauf hat ich abgemant und vorderevulit
 vordere. Der kaffes vordere Juden. Gamtes. Darumb funder
 funder zu der Newenzeit, das re sein auch geiffen auf dem brief
 geiffen hat doch, in und sein recht aufgeant. Und darumb
 ich das abgemant und mit mein auch Judenprie, vorderevulit
 geiffen. Ich in der Newenzeit am Erwerbung mich kaffes.

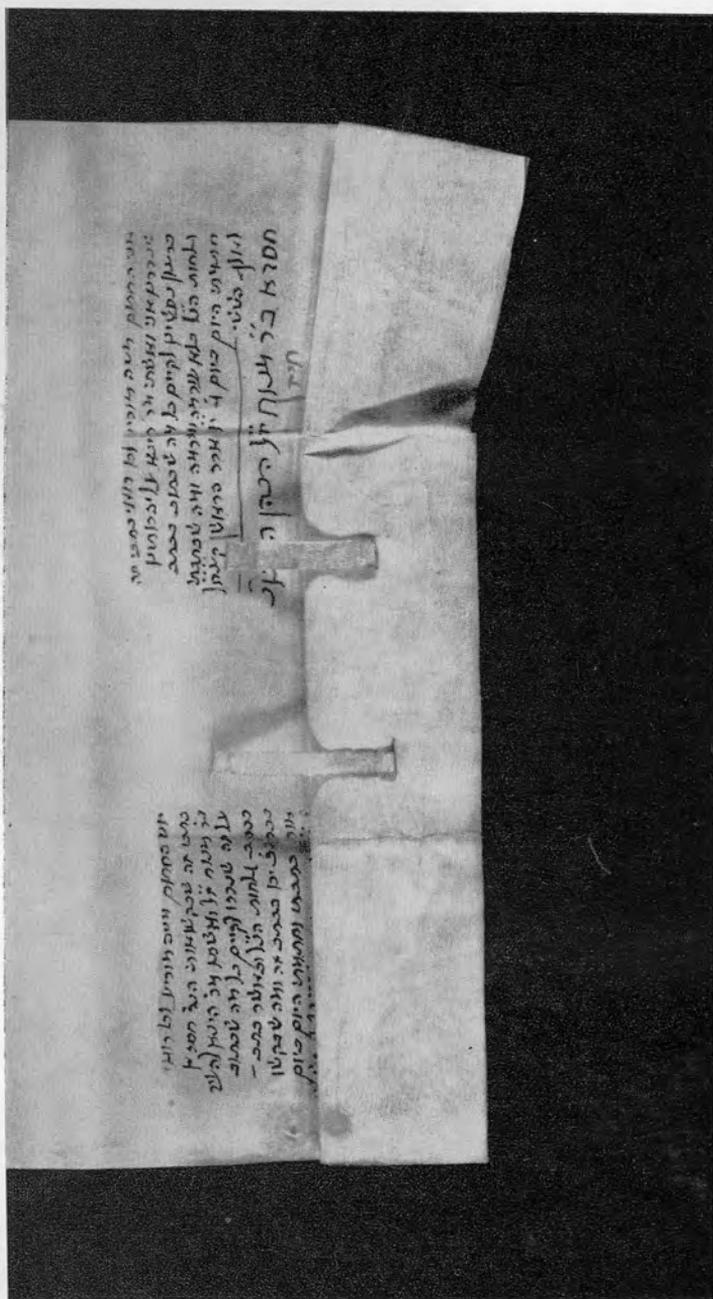
Anno domini 1471 in Ombuer vorderevulit.

.. 1111 1011 1111 1111 1111
 1111 1111 1111 1111 1111
 1111 1111 1111 1111 1111

OKLEVELEK FACSIMILÉI

Handwritten text in a cursive script, likely a letter or document. The text is dense and covers most of the page. It appears to be a formal or official communication, possibly related to a legal or administrative matter. The handwriting is consistent throughout, suggesting it was written by a single person. The text is written in a dark ink on aged paper.

A 2. számú oklevél 1. lapja

Az 1438. II. 11-i oklevél héber záradéka

1471 XI 27

Ich belei Iud des abrahams Iudis dem von anachpung geßten zu
 der Newen tag Bekum sine meig und all men eben. Offentlich mit dem
 brief das unsre pangere von Ginesen und Trifan polts band geßten
 zu Odemburg gamers behalt und an geweret haben aller der geistlich
 darumbi so mit dem wuntesgadenliche zu unnen Judengemein geßten
 den 17ten tag und so wuntesgadenliche aus unnen Judengemein geßten
 gab lassen. Und darauf sag ich abgemant Iud sine meig und all men
 reit die egenant pangere und Trifan und je bader reiten.
 aller geistlich und weltlich geßten gamers quit ledig und los
 und ob der egenant pangere auch der bonis Trifan oder je and
 von dato dies briefs yndert mit geßten sundig wuntesgadenliche
 war zu mein altem oder neuen yndert verbot und Judengemein
 geistlich brief mit weltlich geßten das sol alles ab tod her
 meig und kraftlos sein und wider des brief kein kraft und
 vngiltich. Und darauf hab ich abgemant Iud weltlich geßten
 geßten. Dem besamen vorste Judengemein. Gramer Datum Judis
 tag zu der Newen tag das er sein augen verßten auf den brief
 gedruckte hat dat. In und sein recht angedacht. Und daruf
 ich das abgemant Iud mit mein augen Judis tag wuntesgadenliche
 beßten. Item zu der Newen tag an Ewigtag nach tagewere.
 Anno domini 1471 in dem fund herberg zu fur.

.. 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11
 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11
 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11

